

YMARFFER
O
DDU WIOLDER
YN CYFARW Y PDD
dyu i rodio fel y chyngho ef
Fodd Duw.

Yr hwn lyfr a osodwyd allan yn S. waith y gwir barchedig Dâd yn Nôl Escob Bangor, ac a gyflithwyd yn Gymreig o waith Rev. Vaughan o Gaergai yn Feirionedd. wr bonteddig, yn y Flwydd e oed Jeln 1830.

Pymmed argraphiad yn Gymreig, gan gwellau llawer o gam y lpciliadau oedd yr Argraphiadau craill.

aduwigldeb y mae'r addemid o'r dd yr awron, ac o'r hwn a fydd. I

Argraphwyd yn y Mwylthi
yno gan Toomas D.

Celt 5027.2.30

Ward fund

Last Disinfecting

155
156
157
158
159

At yr uchel alluog dywyfog Charles Tywysog Cymru.

CHRIST JESU Tywysog y Tywysog
ion a fendithio eich mawredd a hir ddyddian
ac amlder o'i radau ar gynnydd? yr hyn a chw
nelo chwi yn wir ffynnadwy yn y bywyd hwn, ac
yn ddedwydd dragwyddol yn y byd addaw, i Tim.
6. 15. Dat. 17. 14.

Fe saethodd Jonathan dair o saethau i beri i Dda
fridd glio ym mhellach oddiwrth ddiolaint Sam
i Sam. 20, 20 Ac dymma'r trydydd llythyr a fent
fennais inneu, i dynnu eich mawrbyd yn nes at ffafri
Duw, gan hyfforddi eich calon i ddechrau fel gofiau
yn eich ieuengestid, i geisio Duw Dafydd, ac Ffach
eich Tad, nid o ran sym mod yn ammen fod eich
Mawrbyd yn gwneuthur hyn, heb fy addysg i ond
o ran y mynnwn gyda'r Apostol i chwi
mewn gras, ffydd, a gwylodaeth, a phob a siudwr
yn eich cariad i wasanaeth Duw, a gwir grefydd.

8. 7. Ni bu erioed fwy o eisiau union bur ddi ym
dig athrawiaeth, canys y mae'n debygol
bardd yn brudio am ein hamser ni yn hyn
todd Obsequium amicos, veritas odium parit,
nith a bair gariad, gwir a bair gas. Ac nid
gan weled ein bod ni wedi ein gadael i weithio'n yr
imfer, yr hwn gan ei fod yn ddiwaeddaf sy'n hys-
trhaid iddo fod yn waethaf ei ddyddian. Ni pha
odd y geill fod yn waeth, gan weled na'r ym
edd pa fodd y bydd gorwageiddiach, nac anywaredd
mireddusach? Ac fel y cyfrifid o'r blaen bwym yr
yw af sancteiddiol, y rhai a ddangoset i swyf a
thariad yn eu crefydd: yr awr hon se'n
yw yn gallaf, y rhai sy'n gwneuthur y
fod o'u ffydd. Y mae'n ymddangos yn ymlaen

P Upethyr

y rhain ydyw y dyddiau di-weddaf; o ran bod di-falwch am y stat dragwyddol gwed i llifeirio (fel y rhagddywedodd Crist y byddeu *Math 25. 5.*) Dros bob gradd o ddynion, megis y mae y than twyaf sy'n byw yr awthon a myf serch tuag at eu llawenydd bytol, nag at eu Duw, a'u llawenydd trawgyddol *2 Tim 3. 4.* Ac or rhai sydd yn cymame-ryd arnynt ddangos serch tuag at Dduw: o Dduw Pa galon sancteiddiol ni waeda, u eled ansfynyched y maent yn dyfod: weddio, mor ddianrhwyddedus y gwrandawnt air Duw? mor ddiethr ydynt ar swrdd yr Arglwydd? mor gyfannedd y maent yn olygwyr ar chwaryddiaeth yr staids; Lle (er eu bod yn Gristianogion) yr ymhyfrydant eu hunain with wrando eillion y cythraul yn gwatwor crefydd, a thrwy gabledd yn camarfer geiriau yr Scrythur sanctaidd yn eu chwareyddfa, mor gynfin ac yr arferir pibellau *Tobacco* mewn tafarndai. Felly yr hwn yn y ddyddiau hyn a edrycheu am nerth du. Ne moldeb y gae yn brin iawn weled eulun o honeddu mewn llawer o gristianogion. Ni bu erioed fwy o dan bechu, na llai gof id cydwybod am bechu. Ni bu y di. Birwwr erioed nes i ddyfod, ni bu erioed lai o man barodrwydd erbyn ei ddyfod, A phedeua i y priod i thrifab yr Awthon, pa risedi (or rhai sy'n eu tybied ei fo cu hunain yn ddigon doeth a grybodel) a gaid ynfordeb y wylion ffalion, heb un desynn o olew ffydd gadwedig. Ac yn eu lampau? *Mat 25. 8.* O blegid y callineb mwya! Yn fydd gan lawer yn yr oes hon, ydyw bod y ffwrdd dwyllo eraill yn gyntaf, a'u twyllo eu hunain iach a yn y diwedd.

Ac os digwydd ryw amser i ryw lyfr da ddyfod i w dwylaw, neu ryw feddwl da ddyfod i w pennau, hyn a bair iddynt gofio fyrred y w'r oes hon, i w swanned yw eu sicrwydd hi ynt am fywyd tra yddol pan ddarfyddo y bywyd hwn; ac fel

Gorchymynnedig

mae iddynt ryw bechoda'u cytunact o am yr thai
mae yn rhaid iddynt edifarhau, neu 'gael eu colpi
yn usfern yn ol hyn. Y mae diosalwch yn ebrwydd
yn Sio y nghlust y rhagriithiwr, (er bod yn fadws
iddo feddwl am y pethau hyn) nad yw hi etto am-
ser, ai fod ef etto yn ddigon ieuangc; er na eill nia
bo'n gwybod fod llawer myrddiwn cyn ieuanged
ac ynteu, yn barod yn usfern, eisiau ediseirwch am-
serol y mae rhyfylg yn ei sicrhau yd y glust arall,
y geill et yn ol hyn gael amser pan fo'n segur i
edifarhau, a pha wedd bynnac y mae eraill yn
marw, ei fod ef yn ddigon pell allan o ergid mar-
wolaeth. Ac am hynny efe a eill yn hyf gymmeryd
peth y chwaneg amser i ddilyn ei drachwantau me-
llus, ac i chwanegu ei olud ai lywodraethi. Ac ar
hyn (megis diogwas Salomon) y mae yn ymroi i
ychydig gyfalu etto, i ychydig heppian etto, i ychydig
blethu dwylaw i gyfalu yn ei bechoda'u arferol.
Nes o'r diwedd i anobaith (gwrthun lawforwyn
diolofalrhwydd) ddyfod i mewn heb ei disgwyl, a
dangos iddo fod ei awr wedi dyfod, ai amser gwe-
idi myned heibio. Ac nad oes iw ddisgwyl ond
marw, a chael cospedigaeth. Na fydded hyn ddi-
ethrol i neb, o ran gormod y sywaeth a wyddant
ei fod yn wir, a mwy (oni chânt fwy a ras) fydd
lebygol i gael eu gwenhleithio fal hyn iw diwedd.
Ac yn y diwedd eu maglu iw dinistr diddiwedd,
Yn fy nymuniad gan hynny am iechydwriaeth
yffredinol, ac yn enwedig am ddaioni tragwyddol
eich ardderchawgrwydd chwi, mi a ymgeiniaus i
pigo allan o gymysedd dadleuon anibennus, yr
enymarfer o wir ddumoldeb, yr hwn oedd yn blode-
uo cyn i'r ymrafaelion gwrthwynebus yma ddeori;
er hwn a ddug fy llafur egwan i lechu dan gyflog
denydd eich mawrhydi, a thrwy, gael y lath gro-
law, ni eill fod yn anghroesawgar i Eglwys Gw

Pliythr

Os bod ym grefyduol ym m'bob oesoedd ydeodd yr anhydedd mwyaf: pa faint mwy anhydeddus yw, yn yr oes anghrefyddol hon, fod yn wir ymddifflwynwr a phatriwm duwioldeb? duwioldeb a wnaeth i Ddrysedd, Solomon, Iahosaphat, Ezechias, Josias, Zerubbabel Constantinus, Theodosius, Edward y chwesch, y Frenkines Elizabeth, y tywysog Harri, a Hawer o dywysogion crefyddol craill, gael eu hanhydeddu, fel y mae eu henwau hwy (gwedi eu marwolaeth) yn arogl per mal olew gwerthfawr yn eglwys Dduw' a'u cyffadwraith cyn felased a mîl yn ein geseuaau, neu megis pereiddlais miwsic anewn llysicu-wledd o win; Preg, 7. Lle y mae bywyd y tywysogion anuwiol: eu hucheddau yn braenu ac yn drewi ynghoffadwriaeth pobl Dduw. A pha anhydedd yw i wir mawrion gael mawr oruwaithfaeth ar y ddaiar, pan fo Duw yn cyfrif eu henwau yn anheilwng iw scrifennu yn llyfr y bywyd yn y nefoedd?

Duwioldeb ydyw'r peth sy'n eneinio enw da Tywysog, ac yn gwneuthur ei wynebpryd i ddiscleirio o flaen dynion, a'i enaid yn ogoneddus ym mhlith Angelion, Canys fel yr oedd wyneb Moses wrth ymddiddan yn fynych a Duw, yn discleirio yngolwg y bobl; Exod. 34 29 30. Felly trwy fynych weddio (yr hyn yw ein hymddiddan ni a Duw) a gwrandio ei air (yr hyn yw Duw yn llefaru wrthym ninnau) ni gawn ein cyfnewydio o gofiant, gan yspryd yr Arglwydd, yn un llun at ynglwydd. 2 Cor 3 18. A chan weled mor ddi-scrif y bywyd hwn i bawbs yn enwedig i dywysogion: pa athrawiaeth sydd resymmolach i dywysogion, ac i ddeisiaid fyfyrion arno, na'r hon sydd yn y llofnod i ddyn pechadurus ei wadu ei hun, gan farweddio ei lygredigaeth, fel y gall feddianu Crist i ddwrs yr ieichydwriaeth, ac ymwrthod a gau ddisfyi'r wch

Gorchymynnydig

fyrrwch y byd darfodedig, i gael meddu y gwir nefol ar tragwyddol lawenydd; i w gwreuthur yn wir anrhydeddus ger bron Duw mewn duwioldeb, y rhai ynt yr awr hon anrhydeddus yn unig ger bron dyn mewn gwagedd. Pa draul bynnac a wnelom mewn daiarol wagedd; gan mwyaf naill ai fe fydd farw gyda ni, a'i yn y man ar ein h ôl Eithr yr hyn a dreiliom nifel Mair, yn arfer o dduwioldeb a bery yn goffadwriaeth dragwyddol, Mat 26. 13. O blegid i dduwioldeb y mae'r addewid yn y byd hwn, ac yn y byd fydd i ddyfod, Eithr heb dduwioldeb; nid oes dim diddanwch it cydwybed oddisewn; na dim tangneddyt oddillan i w ddisgwyl yn y byd hwn, na dim dedwyddwch dragwyddol yn y byd a ddaw. Pa Fodd y geill duwioldeb nad addawo idd-o ei hun, gael ymgeled lwr bucheddol o'ch mawrhydi? gan eich bod yn unig fab ac aer ir fath lywiau dr grasiol; yr hwn nid yw yn unig yd ymddyfynnwr y ffydd mewn enw, eithr yn ymddyfynnwr y ffydd mewn gwirionedd; megis y mae'n byd yn deall wrth weled ei ddyfodfaeth yn argy-oeddi gau athrawiaeth Bellarmin, ac fal y curodd i lawr dwysennau cabledd annuviol Vorstius. Oh mor hawdd hefyd yw i'ch Mawrhydi chwi fod cystal [oni fyddwch well] a'r thai a aethant o'ch blen, mewn gras a mwredd; os gosodwch eich caeon i geisio, ac i wasanaethu Duw, gan ystyried mor grefyddol y Casas eich Mawrhydi ddygiad i senu, gan dduviol a rhinweddol olygwyr ac Athrawon; a hefyd eich bod chwi yn byw yn yr amser y darfu i ddoethineb Duw a gofal ein brenin bucheddol, ofod ar yr eglwys h ôn, (i w hanhaethadwy lawenydd) ail Feboiada anrhydeddus, (Archibeb cob Caergaint) Yr hwn a wna ddaioni i'n Israel ni tuagat Dduw, a'i dŷ ef, gan yr hwn y geill i'r Mawrhydi beunydd gael dysgu purciddia crefyd.

¶ llythyr

ym bob amkenon, o ran iechydwríaeth eich enaid oddifewn; a doeth gyngor i hyfforddi eich cyflwr cddiallan. Ac i'ch blaenllymmu yn hytrach i fod yn ewyllysgarach i ymarfer duwioldeb goruchel, meddyliwch yn fynychi rhyn goch a chwi'ch hun, fod eich Mawrhydi yn clywed eich tâd Iaco' fucheddol yn dywedyd wrthych, megis y dywedodd Dafydd gynt wrth ei fab Salomon; 1. Chron. 28, 9.

A thitben Charles fy mab adnebydd Dduw dy d'âd a gwasanaethu es a chalon kerfaith, ac a meddwl ewyllysgar; Canys yr Arglwydd sydd yn cbwilio yr holl galanau ac yn deall pob dychymyg meddyliau; o cheisi es, i'n a'i cel, ond os gwrtbodt es, efe a'i wrthbyd tithen yn drwgrydd.

Er mwyn eich cyfarwyddo yn well i geisio, ac i wasanaethu yr Hollalluog Dduw, yr hwn sydd raid i ddio fod yn brif ymddiffynnwr i chwi yn eich bywyd, ac yn unig ddiddanudd i chwi yn eich marwolaeth. Yr ydwyt yma unwaith etto' ar blyg Fynglimau yn offrwm fy hen hatling mewn agraff newydd yn siwylaw eich mawrhydi, gan offrwm beunydd dros eich Ardderchawgrwydd at yr Ardderchoceaf Fyngofnyngedig weddi, ar i chwi fel y tyfod mewn maint ac oedran, felly (fel eich Meistr Griff) gynnyddu mewn siasor a doethineb gyda Duw a dynion daionus: a'i erfyniad hon ni pheidiwl byth, ymmhob peth arall mi orphwysaf,

Tn vfyddmas wrth orchymwyn
eich mawrhydi tra bwys:
Lewis Bayly

AD CAROLUM PRINCIPEM

Volle malorum extolle Pios, cognosce Telpsum,
Sacra tene, Paci consule, disce pati,

Hynny

HYNNY Yw.

Chwyn y drwg oddiwrth y da;
A derchafas'r dlywd;
Gwel beth wyt, car Ddum a bedd,
A dysc ammynedd besyd.

Y Cyfieithydd ar henw y llyfr.

UNDEB DUWIELDEB DI MAELDER yma carm
Mwy cynnydd lle gweler,
May ei yrfa o'i ymarfer
Tneddw noll at Ddum ner

Arfer duwiolder di maeldalib mirfodd
Arfer bywyd perffalib,
Arfer am wir fwrw ymmaith,
Bêch i lawr ebychiel waith,

Arfer rôl didol mewn dedwydd arsaeth
Arfer hair llawenydd,
Arfer gwn ar sawr gynnydd.
Arfer dda ar foreu ddydd

Arfer bob amser o ymchwyrn crysmaith
Mewn crwydd oren swyn,
Canllaw os ti a'i cynllwyn
Fawn fach yw, i nes i'ch ddwyrn

Mawlir cyfieithydd o waith Gryffyth Philip;

1. **C**yfieithydd purffydd perffaith dysgedig
Dwys gydu synwyr faith.
Ydym Rolant wrokmaitb
Vaughan a mna ei ran ir iath.
2. Trauthodd cyfieithodd eos aeth o'i ddeall
At dduwiol wybodaeth,
Yn fwyd iawn efe a mnaeth
I Frydain arfer odlaeth.
3. Troi'r llyfrau gorau er gwirlo ir byd
Tr wybodaeth fy ynddo,
Troi'r iethoedd trwy wir weithio
Xn iath et fam a mnaeth fo.
4. Arfer ddyn purwyn er para d' arfer,
I dersyn d' orphnwysfa,
Gorau arfer a gyrsfa
Ymarfer duwiolder da.
5. Arferion treion' at reol, arfer
I o'r fod chmam cmaadol,
Arfer ni dd wr fry'n ol,
Arfer adao, arfer dduwiol.
6. Arfer a goelier i galyn gwr doeth
Yn gair Ddu gyferbyn,
Er ei arfer ai ersyn
Tnnod ieg i enaid dyn.

YR YMARFER

O

DDUW IOLDEB

*In cyfarwyddo dyn i ryngu
bodd Duw.*

PWy hynnac wyt sydd yn edrych yn y llýfr hwn; na chymmer arnat syth ei ddarllen, onid yma roi o'th galon i fod yn ddisfrisol ar ferwr o ddu-wieldeb. Etto ddarllen ef, a hynny yn suan, rhag cyn i ti ei ddarllen trolio, i i duw (trwy rwy farolach ddilys mmwth) dy dorri di ymaith am dy hén innwioldeb cynefin,

Oddieithr i ddýn wir adnabod Duw, ni ddichon, ac i chais moi jawn wasanaethu et. Canys pa-fod y di-then dyn garu yr hwn nid edwyn? A phwy a anhydedda'r hwn y mae yn tybied nad rhaid iddo with ei gymorth? a pha fodd y cais neb gyanorthwy Duw drwy as, yr hwn erioed nid adnabu ei drueni ei hwn o na-nieth, a m hynny dywed yr Apostol (Heb. 11. 6. rhaid i'r neb sydd yn dyfod at Dduw gredu ei fod ef, a'i fod yn obrwygyr i'r rhai sy'n ei geisiaef,) ac yn gymaint ag i'r ddichon bod dim gwir dduwioldeb, heb wybodaeth o Dduw; na dim ymarfer o jawn wybodaeth gan ddyn, heb ei adnabod ei hwn; nys i gan hynny a olodwni lawr wybodaeth am siwrl ydi Duw, a thrueni dyn, megis yn y lleslmi llaf ac angenrheldiaf o Tymarfer duwioldeb.

AG WEDDIAD EGLUR

Sylwedd a phriodoliaethau DUW, allan o'r SCR Y
THUR LAN, cyn bleded ac y mas yn addas i bob
Cristion ei wybod: ac yn augenrhaid eigredu i'r neb a
fynno fod yn gadwedig,

ER naddichon un creadur hysbysu pa beth yw Duw,
oherwydd diamgyffred yw, yn trigo yn y goleuni
yr hwn ni ellir dyfod atto, etto fe ryngodd bodd i w
fawrhydi ef ei ddadleuddio ei hun i ni yn ei air cyn bell-
edd ag y gallo eisr dealltwriaeth wan ei ddirnad yn
oneu, fel hyn

Duw yw'r un ysprydol, ac amberf gynol berffaith sylwedd,
yr hwn sydd a'i hanfod o honaw ei hun yn dragwyddol. Tn
y sylwedd Dduwies yr ydym i ystyried dau beth, yn gya-
taf, Yr amryw ddulliar hanfod ynddo. Yn aile briodol-
iethau

Yr amryw ddulliar hanfod yn y Duwdod a elwir am
personau person yw sylwedd wahanoly Duwdod

Yn y Duwdod y mae tri pherson; Y Tad Y mab, yr
Yspryd glan

Tri phersonau hyn nid ydynt dri o sylweddau di-
datiidd, eithr tri hanfod gwahanredol, neu dri amryw
ddulliar hanfod o un ac unrhyw lylwedd y duwdod: ac fai
felly person yn y duwdod, yw deall anwahanedig, a
hanfod anghyfrannol, yn byw o honaw ei hun, ac heb
ei gynnwl gan arall.

Yn undeb y duwdod y mae lluosogedd, yr hwn nid
yw ddamweiniol. (canys y mae Duw yn Weithred neu
y mae'r ymddygiad a'i chynwys atto dim damweiniau) na
sylweddol, (canys, Duw un sylwedd yw yn unig) eithr
personol.

Y personau yn yr un sylwedd, hon nid ydynt ond
trit yn y dirgelwch hun y mae alias 'S alias arall ac ar-
all, eithr nid aliud 'S aliud, peth arall a pheth arall

Sylwedd y Duwdod ynddo ei hun, ni wahenir, ac ni
wahanredir, eithr y tri phersonau yn sylwedd y Duw-
dod

¶ Dduweddoldeb

nod a wahanredir yn eu plith ei hunain mewn tair Ffwrdd
Ta gyntaf wrth eu henwau yn ail Wrth eu trefn yn dry-
lydd Wrth eu gweithbrediadau.

Y. **Yn Gyntaf Wrth eu henwau fel hyn**
Y Person cyntaf elwir y Tâd; yn gyntaf o herwydd
ei fab naturiol Crist, yn ail, o herwydd yr etholed-
gion ei blant o fabwysiad, sef y rhai nîd yd yn ei blant
ef o naturiaeth, ond a wnaed yn blant iddo o ras.

Yr ail person, a elwir y mab o herwydd ei genhedi
ef o sylwedd a naturiaeth ei dad, ac efe a elwir y Gair;
o herwydd mai cenedliad gair ym meddwl dyn yw'r poeth
nessaf a ddichon mewn rhyw fodd ddangos i ni gyffelyb-
rwydd o'r agwedd y cenhedlwyd ef er tragwyddoldeb o
sylwedd ei dad: ac o herwydd hyn hefyd y gelwir ef Do-
ethineb ei dad, diber 8. 12 2. O herwydd mai trwyddo
ef yr hyspyfodd y Tâd o'r dechreuad ei ewyllys am ein
iechydwriaeth nî: o hyn y gelwir ef logos quasi logos.
y person yn llefaru wrth, neu trwy y Tâd. O herwydd
mai efe yw prif destyn hellair Duw, neu'r Gair bannu
am yr hwn y llefarodd Duw, pan addawodd yr hât ben-
digidig i'r tadau tan yr hên Destament.

Y trydydd persona a elwir yr Yspryd Glan: yn gynt-
af, am ei fod yn ysprydol heb gorff: yn ail, o herwydd
ei chwiku, ac megis ei anadlu oddiwrth y Tâd a'r mab,
sef yn deilliw oddiwrthynt ill-dau. Ac y e a elwir yn
santaidd, neu yn llan yn gyffal o herwydd ei fod yn sa-
nctaidd yn ei naturiaeth ei hun, ac hefyd yn ddigysfrwng
a sancteiddyd holl etholedig bobl Dduw.

2. Wrth ei trefn fel hyn

Personau y Duwdod ydynt naill ai'r Tâd, neu y rhai
ydynt o'r Tâd. Y Tâd yw'r person cyntaf yn y go-
goneddus drindod, heb dderbyn na'i sylwedd na'i de-
chreuad gan neb arall, eithr ganddo ei hun, yn cynhe-
diu ei Fab, ac ynghyd gyda'i Fab, yn anfon ei Yspryd
gân er tragwyddoldeb.

Y personau y rhai ydynt o'r Tâd yw, y rhai o her-
wydd eu personol hanskod i y ganddynt holl sylwedd y
Duwdod er tragwyddoldeb, wedi ei gyfrannu i dynt o
ddiwrth.

Yr ymddyfwrth

Oddiwrth y Tad. A rhai hynny ydynt naill a'i oddiwrth y Tad yn unig, megis y Mab: neu oddiwrth y Tad a'r mab megis yr Yspryd Glan.

Y mab yw'r ail person o'r Drindod ogoneiddus. Ac unig genedledig Bab ei dad, nid o ras, ond o naturiaeth; yn cael ei hanfod o'r Tad yn unig, a holl hanfod ei dad trwy genedliad dragwyddol ac a ansuferedig, ac ynghyd a'r Tad yn anfon yr Yspryd glan O herwydd ei sylwedd berfffeith gwbl o honaw ei hun y mae; eithr o herwydd ei berson, o'i dad y mae, drwy genedliad dragwyddol Canys nid yw y sylwedd yn cenedlu sylwedd, eithr person y Tad tydd yn cenedlu person y mab, ac felly y mae ef yn Dduw o Dduw, yn cael oddiwrth ei dad ddechraenad ei Berson a'i drefn, eithr nid dechreuad ei sylwedd a'l amser.

Yr yspryd glan ydyw y trydydd Person o'r drindod fendigedig, yn deillaw, a chwedi ei anfon yn gyffat oddiwrth y Tad ar mab, drwy dragwyddol ac anfesurol ysprydoliaeth. Canys fel y mae'r Mab yn derbyn oll sylwedd y duwod drwy Genedliad, felly y mae'r Yspryd glan yn ei dderbyn yn gyfan trwy ysprydoliaeth.

Y drefn hon rhwng y tri pherson a ymddengys yn hanes: sef fod y Tad yr hwn sydd yn cenhedlu, o flaen y Mab yr hwn a genhediwyd; a'r Tad a'r Mab o flaen yr Yspryd glan, yr hwn sydd yn deilliaw oddiwrth y ddau.

Y drefn hon a wasanaetha i ni i osod allan ddau beth: yn gyntaf, y dull pa wedd y mae y drindod yn gweithio yn eu gweithrediadau oddiallan: megis bod y Tad yn gweithio honaw ei hun drwy'r Mab a'r yspryd glan; y Mab oddiwrth y Tad a thrwy'r yspryd glan; yr yspryd glan oddiwrth y Tad ar Mab yn ail. i neillduo y dechreuad digyfrwng cyntaf oddiwrth yr hwn y mae y gweithrediadau cyffredin-hynny oddiallan yn tarddu Oddiymma ydeillaw, yn gymaint ac y mae y Tad yn ffynnon a gwreiddyn y drindod, a dechreuad pob gweithrediad oddiallan: enw Duw mewn perthynas. a'r cysenw creawdr yn y credo, a roddit mewn modd hyaenol i'r Tad; ein prynedigaeth i'r Mab: a'n sancteiddiad i ber-

son

son yr yspryd **Glan**, megis gweithredyddion digyfrwng
o'r gorchwyliau hydny a hyn hetyd yw'r achos y mae'r
Mab fel y mae'n gyfryngwr yn rhoi pob peth ar law ei
dad: ac nid ar yr yspryd glan; a bod yr scrifffur yn dy-
wedyd cyn sywyched ein bod ni wedi ein gymmodi a'r
Tad.

Oai bae'r drefn oruchel hon, neu'r deulu arih nidi oes
na chyntaf na diwaeddaf, nae uwch nac is ym mhllith y tri
personau, canys o ran naturiaeth cydbanfod y maent, o
ran braint go-gywuch ydynt, ac o ran amser go-gyd
stragwyddol.

Holl sylwedd y duwdod sydd ym mhob un o'r tri phe-
rsen: eithr a gnawdiwyd yn unig yn yr ail person, sef
y **Gair**, ac nid ym mherlon y Tad na'r yspryd glan, o
herwydd tri rhefwm.

1. Fel y gallai Dduw Tadyn hytrach egluro faint yw
ei gariad tuacat ddyol rwy; yn rhoddi ei unig anedig
Fab i gymmeryd cnawd arno, ac i ddioddef marwolaeth
er mewna iechyd wriaeth dyn.

2. Fel y gallai ef yr hwn yn ei Dduwdod oedd yn fab
i Dduw, fod hefyd yn ei ddyndod yn Fab dyn rhag is en-
w Mab fyned i arall, yr hwn wrth ei drag-
wyddol an-
digaeth nid ydoedd y Mab.

3. O herwydd mai gweddeiddiaf oedd i'r Person
hwnnw, yr hwn yw sylwedd, a gwir ddelw-lun ei drag-
wyddol dad. Adgyweirio neu edfrydu ynom ysprydol
ddelw Dduw, yr hon a gollasem.

Yn y cnawdoliaeth, ni throed mor Duwdod yn ddyn-
nod na'r dryndod yn dduwdod, eithr y Duwdod mai y
mae yn ail Person, neu'r **Gair**, a gymmerodd arno y
dyndod sef cwbl o naturiaeth dyn, corph ac enaid. a'i
briodoliaethau naturiol a'i wendid perthynafol ond
ybod yn unig.

Yn ail Person ni chymmerodd arno Berson dyn, ond
naturiaeth dyn. Felly nid oes gan y naturiaeth ddyfol
mo'r hanfod personol o'reiddo ei hun. (canys felly y
yddew dau Person yn Grifft) eithr hanfod y mae efc
yn y gair, yr ail person. Canys megis na unia esaid
chorph, ond in person dyn, scily duwdod a dyndod ni
wna

wna ond un person Crist,

Dau naturiaeth y Duwdod a'r dyndod ydynt mor ddiymmod wedi eu cysylltu ynghyd drwy bersōnol undeb. fel megis na ellir byth eu gwahana or neulltu felly n̄ chymysgir hwynt; eithr parhau y maent byth yn wahanredol wrth eu hamryw lylweddol briodoliaethau; y rhai oedd ganddynt cyn eu cyd cysylltu. Megis wrth esampl, *Anberfynoldeb y duwiol anian ni chyfrenin i'r dynol anian*, na thierfynoldeb y dynol i'r duwiol.

Etto o herwydd yr undeb personol hwn, y mae y fath gyfundeb priodoliaethau yn y ddau naturiaeth. fel y mae y hwn sydd briodol Pr nallt weithiau hefyd i w briodoli'r llall. Megis pwreasu o Dduw yr eglwys ai briodwaed; ac y barna o gwyd drwy y Gŵr yr hwn a ordeiniadau. Act 20. 28. ur 17. 31. O hyn y canlyn. er bod dynol rwy Crist yn grenaedig, ac am hyany yn derfynol ac yn gyn hawyledig anain, ac na ddichon fod yn bresennol ym mhob man. drwy osodiad gweithredol, neu gynhwysiad cyflus yn ol eu hanfyd naturiol: etto o herwydd bod ganddo wedi ei gyfranru atto Bersoni hanfod mab Dduw, yr hwn sydd anteidrol ac anherfyndig a chwedi ei uno a Duw yn y cyfryw fodd, ac naellir yn unll byth ei wahanu oddiwrth Dduw, am hynny y gellir dywedyd am gorff Crist ei fod o herwydd ei beronol hanfod ym mhob lle.

3. Esgweithrediadau drwy'r rhai y gwa hanredir y tri pherson

YGweithrediadau ydýnt o ddau fath, nallt a oddiallan: a'r rheini ydýnt mewn rhyw fodd gyffredinol i bob un or tri phersonau: ai oddi mewn ynglych y personau yn eu plith eu hunain, a'r rheini ydýnt hollawl yn anghyfunol,

Gweithrediadau cyfunol y tri pherion oddiallan ydýnt y rhai hyn.

Creadigaeth

Creadigaeth y byd yn perthyn yn neilltuol i Dduw Tâd; Prynedigaeth yr Eglwys i Dduw'r Neb; a San-eciddiad yr etholedigion i Dduw yr yspryd glân. Eithr o rhan i'r Tâd greu, a'i fod rhaglau yn llywodraethu'r byd drwy'r Mâb, ya yr yspryd glân, am hyany y gweithrediadau hyn oddiallan yn gyffredin yn yr Ecythyrâu, a gyfrifir weithiau i bob un o'r tri pherson, ac am hyany a elwir cyfrannogawl a gwahanol.

Y Gweithrediadau anhyfrannol, neu briodoliaethau y tri pherson oddimewn ydynt y rhai hyn: sef. 1 Cenedlu, a hyny a berthyn yn unig i'r Tâd. yr hwn ni waethpwyd, ni careuwyd ac ni chenedlwyd gan arall.

2 Bod yn genedledig neu wedi ei genedlu: a hyny a berthyn yn unig if Mab yr hwn sydd o'r Tâd yn unig hebei wneuthur na'i greu eithr wedi ei genedlu.

3 Deilliaw oddiwrth y ddau: a hynny a berthyn yn unig i'r Yspryd glân, yn hwn sydd oddiwrth y Tâd, a'r Mâb, heb ei wneuthur, na'i greu, na'i genedlu, eithr yn deilliaw.

Felly pânddywedom fod sylwedd y Duwdod yn y Tâd yn ddigenedledig, yn y Mâb yn genedledig, ac yn yr Yspryd Glân yn deilliaw: Nid ydym yn gwneuthur tri sylwydd, eithr yn unig yn dangos amryw ddui at hanfod, drwy'r hwn y mae'r unrhyw sylwedd digymysg digenedledig, dragwyddol. Yn bod ym mhob unor tri pherson: sef, hyn nid yw yn y Tâd drwy genedliad, hynny sydd yn y Mâb wedi ei gyfrannu oddiwrth y Tâd drwy genedliad: ac yn yr Yspryd glân wedi ei gyfrannu oddiwrth y Tâd a'r Mâb drwy deilliaw.

Y Rhai hyn ydynt weithrediadau angyfunol, ac a wnat neulltuaeth; nid sylweddol, damweiniol neu resymol, ond union fodol Neu hoffodol, essentialis: wanrodiad rhwng y tri pherson. Felly megis yr hwn dâd yn y Drindod nid yw yn Fâb: yr hwn sydd Fâb yn y Drindod nid yw yn Dâd: yr hwn yw'r Yspryd glân ya y Drindod, nid yw na'r Tâd na'r Mâb, ond yr Yspryd yn deilliaw oddiwrth y ddau; er nad es ondun ac unrhyw sylwedd yn gyffredin iddynt illioedd.

Megis gan hynny yr ydym yn credu fod y Tâd yn Dduw, y mab yn Dduw, yr Yspryd glân yn Dduw; felly credu yr ydym hefyd, mai Duw yw'r Tâd, Duw yw'r Mab, a Duw yw'r Yspryd glan. Eithr o herwydd *v gwahanrediad bodol* hwn, person y naill nid yw, ac at ddichon byth fod yn berson y llall. Gan hynny tri pherson y Duwdod nid oes mohonynt yn wahanol oddiwrth y sylwedd, eithr mewn môdd; ond yn *fodol* y mae rhagoriaeth rhwngddynt, ac fe aigwahanredir o herwydd eu priodoliaeth personol, megis y Tâd Duw ydyw, yn cenedlu Duw'r Mab; y Mab Duw ydyw, cenedledig gan Dduw'r Tâd; ar Yspryd glân Duw ydyw yn deilltwy oddiwith y ddau, set Duw'r Tâd a Duw'r Mab. O hyn y digwydd fod yr Scrythyrau yn arfer o enw Duw, mewn dwy ffordd. un a'i sylwyddol, ac yno 'n arwyddocau y tri pherson go gyd a'i gilydd, ai perlonol ac yno drwy gyfrannodwyr oll yw yn arwyddocau ond un or tri pherson yn y Duwdod. Megis y Tâd, i Tim. 2. 5. Neu'r Mab. Act. 20, 28. i Tim 3, 16. Neu'r Yspryd glân: Ad 5. 4 2 Cor. 6. 16.

Ac o herwydd nad yw fylwydd y Duwdod (cyffredin i'r holl dri phersonau) ond un, hwnnw a alwn ni Undod. Eithr o herwydd bod tri pherson gwahanredol yn yr un sylwedd diwahanedig hwn, nyni alwn hwnnw y Drindod. Yn gymaint a bod yr Undod hwn yu y Drindod, a'r Drindod yn yr undod, yn *ddirgelwch sanitatid*; mae an hytrach iw addoli yn grefyddol drwy fydd, nag iw chwilio allan yn rhy fanwl drwy reswm ymmhellach nag y dadcuodd Duw yn ei aif

Hyd yn hyn y danguoswyd yr amriwy ddu ar hanfod yn sylwedd y Duwdod, bellach am ei briodoliaethau.

Priodoliaethau ydynt fath ar ddarluniadau o sylwedd y Duwdod, a adroddir yngair Duw, yn ariannid ein dealltwriaeth ni, er mwyn ein cymorthol. Ffudcall yn haws ratu iaeth sylwedd Duw, ac iw ddin

D Dduwioldeb.

9

nad oddiwrth bôb sylweddau eraill. *Pridoliaethau Duw ydynt oddau fâtb, un aigadwedigol ei banfodol.*

Y Pridoliaethau galwedigol ydynt o dri math : 1. y rhai a arwyddocant sylwedd Duw : 2. y Perlônau yny Sylwedd. 3. y rhai a arwyddocant ei weithredoedd sylweddol ef.

Un or mât cyntaf ydyw yr enw *Jehouah*, neu yn hytrach *Jehouab* yr hwn sydd yn arwyddocau hanfod dragwyddol o honaw ei hun, yn yr hwn sydd heb ddechreu na diwedd, y mae pethau eraill oll yn dechreu ac yn diwedd. *Esa. 42. 8. Psal. 83. 18*

Duw a ddywed wrth Moses Exod. 6. 3. *Nad adnabywyd ef gan Abraham, Isaac, a Jacob wrth ei enw Jehovah.* (nid o ran nad adwaenent mai enw Duw, oedd hwn, canys hwn a arferent yn eu holl weddiau) ond o ran na chawsent hwy fyw i weled Duw yn cyflawni mewn gweithred yr hyn a addawaseu iddynt. *Sef gwaredu yn rasusol eu hâd hwynt allan o'r Aipst, a rhoi iddynt wir feddiant yngwlâd Canaan.* Ac felly nid bod yn unig yn Ddum Ollalluog, gwneuthurwr pôb dim, eithr hesyd yn cyflawni mewn gweithred i'r plant, yr hyn â addawaseu yn ei air iw tâdau, yr hyn beth y mae'r enw hwn Jehovah yn enwedig yn ei arwyddocan. Ac o'r achos yma y mae Moses yn ei alw ef *Jehovah* yn y cyntaf, Pryd yr oedd yr holl greadwriaeth wedi ei gwbl orphen, Gen. 2. 4. A'r enw rhyfeddol hwn â argraphir ar dalces y dêg gorchymwyn, yr hwn a ade roddwyd ar ymwared yr Israeliaid, i fod yn rheol cyflawnder, yn ol yr hyn y dylent wasanathu eu Gwaredydd yn rhir yr Addewid.

Yr enw hwn sydd mor llawn o ddirgelwch Ysprydol, hyd onid yw yr Iddewon yn dal fod ei adrodd yn bechyd; eithr onid yw bechyd ei ferifennu, paham y byddeu yn anghyfreithlon ei adrodd?

Yr enw sanctaidd hwn ar Dduw a'n dylle nis :

1. Yn gyntaf, beth yw Duw, sef hanfod dragwyddol o honaw ei hun.

2. Yn ail, pa beth yw efe i eraill; oblegid oddi wrtho ef y mae yr holl greaduriaid eraill wedi derbyn ei hanfod.

3. Yn drydydd; fel y gallom ni yn hyfa goelio ei addewidion; canys ef a gyfenwir *Jeboab*, mid y unig o herwydd eu anfod, ac am beri i bôb peth fod, Eithr yn enwedig o herwydd ei addawidion gralusol, y rhai yn ddiammeu a gyflawnia ef yn ei amser gosodedig; ac felly a bair i hynny fod, yr hyn nid ydoedd o'r blieni. Felly yr enw hwn sydd yn wîstleuraid i nîgar gael o honoma faddeuant on pechoda fel yr addawodd, ar ein hedifeirwch: A derbyn ein eneldiau ar ddydd marwolaeth, ac yn yr adgyfodiad cyfodiein cyrph mewn goggiant; sywyd tragwyddol. *Isaia. 55. 7.*
Joan. 11. 15.

Yr ail enw yn hynodi sylwedd Duw yw *Eheieb*; ni ddarllenir ond unwaith, *Exod. 3. 14*. O'r un gwreiddyn ac yw *Jebovah*; yn arwyddocau ydwys; neu mi fyddaf; canys pan ofynaodd *Moses* i Dduw, wrth baenw y galwai efe ef.

Yn o Dduw a'i cyfenwodd ei hun y *Eheieb Acher Eheieb*: ydwyf yr hwn ydwyf: neu mi fyddaf yn a fyddaf: gan arwyddocau ei fod ef yn hantod tragwyddol, ac anghyfnewidiol; cblegid gan weled fod pob creatur yn amserol, ac yn gyfnewidiol, ni ddichon nebryw greadur ddywedyd, *ero qui ero*; *byddaf yr tyn a fyddaf*. Yr enw hwn yn y Testament newydd, a roddir i'n Hargwydd Crist, lle gelwir ef *Alpha ac Omega*, y dechreu a'r dimedd, yr hwn sydd, yr hwn a fy, a'r hwn sydd a'r ddyfod, yr hollalluog, *Datc. 1. 8.* Canys yr holl amser a aeth helios; ac a ddaw, sydd bennyydd yn bresennol o flaen Duw. Ac at yr enw hwn y mae Christ ei hun yn bwrw amnaid. *Joan. 8. 58.* Cyn bod Abraham yr wyf fi. Yr enw hwn hefyd a ddyleu ddyli eu i ni, ddal ein credwriaeth cyntaf i'n cof bob amser, a'n hlygredigaeth prelenol, a'n gogoneddiad fy' ar ddyfod. Ac nid ym oclor i'en hunain, ag mi fûm dda, neu mi fyddaf dda, eithr bod yn dda ynyr amser presennol; fel pa bryd bynnac y dansono Duw am danom, i'n c'affo wedi ymbaratoi iddo.

Yn drydydd enw yw Jah, yr hwn megis y mae yn dyfod or un gwreiddin, felly nid yw ond crynhoed

¶ Dduw ioldeb.

II

neu Grŷnodedb Jēbōvāb, yn arwyddocau Arglywydd, o herwydd efe yw dechruad, a hanfod pob hanfod. Enw ydyw a roddir synythaf i Dduw pan ddigwyddo rhwymwared nodedig, neu leshad, yn ol ei addewid ef o'r blaen; Ac am hydny y gorchymynnir i'r holl greaduriaid yn y nefoedd ac yr y ddaiar, glodiori ac anrhydeddu Duw yn yr enw hwn Job. Psal. 68. 4.

T'pedwerydd yw Curios Arglywydd, yr hwn yn sych a arferir yn y Testament newydd.. Canys curio neu curô a arwyddoca ydwyt : felly a arwyddoca yr hanfod gyntaf o rywbedd, neu awdurdod. Prid y rhoddir yn bendant i Dduw y mae'n cyfatter i enw Hebrewaeg Jehovah, ac felly gwedi ei gyfieithu gan y dêg a thriugain cyfieithwyr. Canys Duw sydd felly yn Arglywydd, ac o honaw ei hun yn Arglywydd ar y cwmwl. Yr enw hwn a ddyleu ddwyn ar gôf i ni beunydd, usuddhau iw orchymynnon ef, ac ymddaro i wng iw ewyllys bendigedig, a'i arfaeth, gan ddywéddyd gyda'g Eli, yr Arglywydd yw efe, gwnaed o fyddeda yn ei olwg ef. 1 Sam. 3. 18,

Y Bummed yw, Thenys Duw, wedi ei arferu chwechant o weithiau yn y Testament newydd; a chan scrifennyyddion halogedig yn fâthredig. Yr enw hwn a dyfodd o herwydd ei fod yn rhedeg trwodd, ac yn amgylchu pob peth, neu yr hyn sydd yn arwyddocau llosg i neu gynneu, Canys goleuni yw Duw. ac awduri gwres. goleuni, a bywyd, yn y creaduriaid oll! naill ai'n ddigyfrwng o honaw ei hun; neu yn gyfryngol trwy ail achosion. Yr enw hwn a arferir naill ai'n amhriodol ai'n briodol. Amhriodol, pan roddir ef, naill ai trwy dull Neufigur. i lywodraethwyr, neu ar gam i eulunnod, Eithr pan gymmerir yr enw hwn yn briodol, ac yn ddi dueddol, y mai yn arwyddocau tragwyddol sylwedd Duw, yr hwn sydd gorwedd pob peth, a thrwy bob peth, yn rhoddi bywyd a goleuni i'r creaduriaid oll, ac yn eu cynnal, a'u lywodraethu yn eu hagwedd a'u trefn ryfeddol. Duw sydd yn canfod pawb, ym-mhob llecedd Edrychwr gan hydny ym-mhob man pa beth a wnelom yn ei olwg ef.

Hyd yn hyn, am yr enwau sy'n arwyddocau hanfod Duw,

YRenw yn arwyddocau y personau yn yr hanfod, yn bennaf y un, sef Elohim

Elohim sy'n arwyddocau y Barowyr cedeyrn; enw o'r rhif lluosog ydyw, i hyspysu Trindod personan yn undod sylwedd. Ac er mewn hyn, ymae'r Yspryd glan yn dechreu y Bibl cysegrllan a'r enw lluosog hwn ar Duw, wedi ei gyffylltu â Gair or rhif unig; sef Elohim Bara llis creavit, neu Duwiau a greadodd. y Duwiau cedyrn; neu yr holl dirlipersonau yr y Duwdod a greadodd: yr Iuddewon hefyd a ddaliant sulw ar y gair bara, ei fod o dair llythyren. *Tn hebremaeag*, yn hynodi dirgelwch y drindod, wrth beth Ben y Mab; wrth resh Ruach. yr yspuryd: wrth Aleph. Ab, y Tad. Eithr y dirgelwch sanctid hwn a ddyscir yn eglurach gen Moses. Gen. 3. 22. A Jehovah Elohim a ddywedodd; wele y dyn a aetb megis un o bonom ni Gen. 19. 24. Jehovah a lawiodd ar Sodom = Gomorah frwmstan a ihan oddiwrth Jehovah or nefoedd: hynny yw, Duw y Mab. oddiwrth Duw y Tad, yr hwn a roddes bob barnir Mâb, Joa. 5. 22. edrych Psal. 23. 6. Esay 63. 9. 10. Y rhif unig o Elohim yw Eloah, yn dy fod o Alah, ese a dyngodd, o herwydd ymmhob bobos mawr le byddo yn angearhaid olrhenn y gwirionedd, ni a ddylem dynguyn unig ei enw Duw, yr hwn y Barnwr mawr cyflawn yn y nefoedd, ac ar y ddail.

*T*r enw hwn Eloah, nid arferir ond yn anfynych meisia yn Habac. 3. 3 Job. 4. 9 Job. 12. 4. acyn 15. 8. 6. 2. Psal. 18. 32. Psal. 114. 7. Unwaith y mae gan do enw lluosog wedi ei gyffylltu atto, Job 35. 10. Ddg ni ddywed neb pale y mae Elohai Gosi, yr holl lluog yr hwn am gwnaeth? i ddangos dirgelwch y tagwyddol drindod. Hefyd yn fynych fe a osodir Eloim y rhif lluosog ynghyd a gair lluosog er mwyn hyspyd dirgelwch ynddifrifitach, Gen. 35. 7. 2 Sam 7. 23. 11. 24. 19. Jer. 10. 10. Elohim hefyd mewn troell ymrodd a roir yn enw

D Dduw i foldeb.

17

i lywodraethwyr o herwydd ail lywyddion Duw ydynt megis i Moses Exod 7 1. Febauab a ddywedodd wrth Moses, Gwêl mi a th wneuthym yn Dduw i Pharaob Sef Elohim. Sef mi a th osodais di yn gennad i arddangos dy fod yn lle yr un Duw tri, ac i synegi ei gennadwri a'i ewyllys ef i Pharaob. Cyn fysyched gan hynny ac y darllenom neu y clywom yr eaw hwn Elohim, ni a ddylem feddwl ystyried fod duwdod y tri pherson gwa-haredol yn ua sylwedd a bod Duw yn Febauab Elohim.

Bellach y canlyn yr enwau, a arwyddoant sylweddol weithredoedd Duw, y rhan ydynt y pump hyn yn enwedsig.

1. **E**L, yr hyn sydd gymaint ag y Duw cadarn, ac a'n cysc fod Duw, nid yn unig yngadarnaf, yn wir gadernid ei hun, o'i sylwedd ei hunan: eithr mai efe hefyd, yw'r hwn sydd yn rhoddi pob nerth a galuir holl greaduriaid; am hynny y gelwir Crist Isay o 6. El Gibbony Duw cadarn, nag ofned plant Duw gryfder gelynion, canys Elein Duw ni sydd gryfach na hwyr.

2. **S**haddai, hynny yw, Oll-alluog wrth y eaw hwn ym artereu Duw ei heawie ei hun wrth y Patriarch. Mys myf ei Shaddai, sef y Duw cadarn Ollalluog. O blegid ei fod yn gwbl alluog i ymddiffyn ei weision oddiwrth bob drwg; iw bendithio a phob doniau ysprydol, ac amlerol; ac i gyflawni ei addewidion oll, y rhai a wnaeth et iddynt, am y bywyd yma, ac am yr hwn fydd i ddyfod. Y euw hwn a berthyn i'r Duw nod, ac nid i neb ryw gredur: nage, nac i ddyndod Crist. Hyn a ddichon ei dysgu ni gyda'r Patriarch, i osod ein holl ymddiried y Duw. Ac heb ammeu nas cyflawni ef ei addewidion.

3. **A**donai, fy Arglwydd yr enw hwn, fel y mae Moi pretisiaid yn nodi, a geir bedair ar ddega chant o weithian; yn yr hen Destament. Ar gyffelybiaeth y rhoddi yr enw hwn i greaduriaid, eithr yn briodol y perthyn i Dduw yn unig. Fe al harterir Malach 1. 6. Tn y rhin nosog, er mwyn arddangosdir gelwch y drindod Sant aidd, Os fyf yw Adonim, Arglwydd, ymmbo le y

o'm? Adonai yr unig. Adonim y rhif lluosog. Tr enw hwn a roddir i Crist. Dan. 9. 17. llewyrba dy wynes ar dygysegr anheithiedig er mwyn adonai (yr Arglwydd Crist) Clywed yr enw sanctaidd hwn a eill ddyfscu i bob dyn uuddhau i orchymynion Duw, a'i ofni ef yn unig, na chaffo neb ond efe lywodraethu yn ei gydwytod, ac ymaflyd yn dynn (a deheulaw ffydd) yn ei air ef, a'i addewid, a hyany fod Duw ynghrist yn Dduw idde yntau. Fel y gallo ddywedyd gyda Thomas. Tydi yw fy Arglwydd am Dduw.

4. Tw Helion. sef Gorucbaf, Psal: 9. 2. ar 92. 9. dan. 4. 17. 24. 25 34 Act, 7. 48 Tr enw hwn a rydd Gabri-el i Dduw wrth tynegi i'r Fair sorwyn y gelwid y dyn buchan a enid o honi hi yn Fab ir Gorucbaf. Luc. 1. 32 Felly g darfu'r Diafol anwi Crist. Luc. 8. 28 Hyn sydd yn addyscu yn gyntaf, fod Duw yn ei hanfod, ai ogeniant yn rhagori (tu hwnt i bob mesur) ar holl greduriaid y nesedd a'r ddaiau. yn ail, na ddylei neb fal-hebio o ddim anrhyydedd na mawredd dairol.

Tn drydydd, os deisyfwn wir oruchafiaeth, ymeginio a ddylem i gyrraedd cyfundeb gyda Dduw metongras o gogonian.

5. Abba enw o'r Syriaeleg, yn arwyddocau Tad, Rhuf. 8. 15. Hwn a gymmerir weithiau yn sylweddol am y tri pherson, megis yng weddi yr Arglwydd; weithiau yn personol, megis y mae yn Mat. 11. 25. Canys Duw sydd dad i Crist o naturiaeth, ac i grifionogion o fab-wys a'r bad. Crist a elwir y Tad trogyddol, Ela. 9. 6. Oherwydd ei fod efe yn ein hadgenhedlu pitan y Testament newydd, Duw a elwir hefyd Tad y goleuni, Wrbb hwnnid yw goleuni'r haul ond cyfgod, Jag. 1. 17. Oberoged ei fod ef yn trig ym y goleuni na ellir mor dyfad no, 1. Tim 6. 16. Ac etelydd awdwr nid yn unig o goleuni'r haul, eithr hefyd, o holl oleuni rhefwm naturiol, a gras goruwch naturiol (yr bwn sydd yn golemo pob dyn a'r sydd yn dyfad ir bwd. Joan. 1. 9.)

Tr enw hwn a'n dysc ni, fod yr holl ddoniau a dderbynihw ni oddiwrth Dduw, yn deilliaw o'i gariad tadol o yn unig.

Yn ail y dylem ni ei garu ynteu etwaith meigs eu blant anwyl, yn drydydd, y gallwn ni yn ein holl angenion a'n trallod alw arno yn hys megis ar dâd am ei gymmorth a'i ymwared. Fei hyn ni a ddylem grybwyll am sanctaidd Enwau Duw, na byddeu hynny yn dwyn ar gof i ni ei ddaioni ef tuacattom, a'n dyledion ninnau tuacatto yntau. Ac yno y cawn ni wybod mor gyflur yw gwneuthur pob peth yn enw Duw, Dull ar ymadrodd arferedig ar dafod pob dyn, eithr y gwir ddiddanwch oddiwrtho (drwy aecallgarwch) sydd adnabyddus i galennau ychydig ddynion.

Doethineb mawr, a pheth anrhaeddol i gryfhau ffydd Cristion (a fyfyrion am Grist) yw gwybod wrth baenw y mas galw ar Dduw, megis yn yr hwn yr hysbysodd am dan o ei hun, ei fod yn dra ewillyig, ac yn barottaf i w gymmorth, a'i gynnorthwyo es yn ei ing a'i adfyd. Chwannogrwydd awuddus iad nabod Duw, yw'r dystiolaeth ddiammheuaf o'n cariad ar Dduw, ac o ffafri Duw tuacattom ninnau. Psal. 91. 14-15. Am iedd o rodde i serch arnas, am hynny y gwaredaf ef; am iedd o adnabod sy enw mi a'i gwrandawaf, mewn ing y byddaf gyda'g ef y gwaredaf ac y gogoneddaf ef Sc, A chadarnhad mawr ar ffydd yw dechreu ynddeallgar pob peth yn enw Duw hyd yma am y Priodoliaethau enwol, neu berthynol i enw Duw.

Y Priodoliaethau sylweddol ydynt o ddau fath, naill ai anghyffredinol ai ymgystattebol.

Y Priodoliaethau anghyffredinol ydynt gyfryw, ag allant mewn rhyw fodd gytturo (neu weddu) i unath ar greadur ond i Dduw yn unig. Trahi hyn ydynt ddu, sef di gymmrysedd, ac anhersynoldeb.

Digymrysedd yw'r hyn drwy baun, y mae Duw yn ddiligr oddim i bob cymmisiad gwabanied lluosogiad, dimyddiau neu rannau cyfansoddoli i wdirnaf, na i deil, negis pa beth bynnag yw efe, hynny yw efe yn hanfodol.

Erbod o Dduw yn dri nid yw hyn yn rhwymro ei digymrysedd Neu symbrwydd; canys Duw sydd dri, nid

nid trwy gyfylitiad rhannau eithr drwy gydhanfod personau.

Anherfynoideb yw, drwy'r nyn y mae pob peth sydd yn Nuw heb na mesur na therfyn, na diben, uchod, isod, ymlaen ac yn ol.

Or ddau hyn angenheidiol yw tarddu allan dri erall o briodoliaethau aanghyffredin.

1. Ammesuredig aeth, neu bobileaeth, neu Bod gynllid o unwaith drwy'r hyn y mae et o anherfynedig amgythaedd yn llenwi y nefoedd, a'r ddaiar, ac yn cydnwys pob lleoedd heb ypaid, lle, neu derfyn yn dichon ei gynnwys ef, ac heb fod yn absennol yn unllle, mae yn brosiennol ym hob lle.

Y mae pedair gradd o bresennoldeb Duw, y gyntaf sydd gyffredinol drwy'r hon y mae Duw ym mhob lle yn llanwedig, neu yn llenwi pob man, eithr nid yn unllle yn gynllid i gaiadd,

Trall sydd enwedigol, drwy'r hon y dywedi'r fod Duw yn y nefoedd, o herwydd bod yno ei allu, a'i ddoethi'n neb, a'i ddaioni mewn modd mwy rhagorol iw gwelod ei mwynhau; Ac hefyd o bleidleodd oddiyno yn arterol mae ef yn fywallt ei fendifrhion a'i farnedigaethau.

Yn drydydd, mwy enwedigol, drwy'r hon y mae Duw yn preswylio yn ei seientiau.

Yn bedwerydd, mwyaf enwedigol a digyffelyb, drwy'r hon y mae cyflawnder y Duwdod yn preswylio yn ghrifsyn gorphorol.

2. Anghyfnewid ioldeb, drwy'r hwn y mae Duw heb gyfnewid oll: yn gyfhal o herwydd ei sylwedd, ai ewyll yw

3. Tragwyddoldeb: erwy'r hwn y mae Duw heb dderuad iw ddyddiau, na diweddiad iw amser: a chel i'r derfynau o ran rhagfynediad, neu bladdilyniad,

O ran dim a aeth o flaen neu a ddel o'i ol.

Hed yn hyn am y Priodoliaethau aanghyffredin. Persol yn asoli Duw yn unig. Bellach am y rhai tueddol, neu cyfrifw ac a ddrychiant tu'r creaduris id.

O Duwioldeb

17

Y Rheini ydynt hump:

1. Bywyd. 2. Deall. 3. Ewyllys. 4. Gallu
5. Hawrhyd

3 Ywyd Duw yw hwnnw, drwy y hwn, megis trwy'r
fwyaf barhaus, a phurhaf weithred, y mae efe nid
unig, yn byw o honaw ei hun, ond yn fythol ffwrdd
ffynnon y bywyd o'r hon y mae yr holl greaduriaid
cael eu bywyd yn gymaint ac mai ynddo ef y ma-
ent yn byw, yn symud, yr anadlu, ac yn bod. Ac oble-
idd nadoes gwahaniaeth rhwng ei fywyd ef ai hanfod.
m hynny y dywedir. mai i Duw yn unig y mae anfar-
oldeb (Act 17. 18. 1 Tim, 6 16.)

2. Deall neu wybodaeth Duw, yw'r hyn trwy ba un-
wrthun bur weithred) y mae ef yn gwybod yn berll-
ich ynddo ei hun bob peth ar a fu erioed, ydynt, neu a
giant: ei meddyliau a bwriadau calon pob dyn oll (Jer
7. 10. Rhuf. 8, 33.)

Y Gwybodaeth hwn yn Nuw sydd naill aic y cfrif dinol
trwy'r hwn y gwir Duw o honaw ei hun bob peth yn
dragwyddol. Y da wrtho ei hun, y drwg wrth y da
wrthgefni iddo; gan osod ar bethau damweiniol, goel-
oren dramweiniaeth, ac ar bethau angenrhediol, dde-
rif angenrhaid. Ac fel hyn ya gwybod pob peth ynddo
eo hona we i hun. efe yw'r achos o'r holl wybodaeth
ydd ym-mhawb yn gyfystal dynion ac Angelion, yn ail,
cultural, yr hwn a elwir gwybodaeth cymmeradwy,
yw'r hwn yr edwyn efe wrth eu pennau, ac y cydne-
ddyn rasusola'i etholedigion am yr eiddaw, ei hun
Tim. 2. 19.

Deall hefyd a gynnwys ddoethineb Duw, drwy'r hwn
creawdd ef yn hygall bob peth oddiddym ddeunydd,
newn rhif, mesur, a phwys, a rhaglawn a'i rheola ac
cymhwysa hwynt, i wasanaethu ei arfaeth sanct-
iddiaf, a'i ogoniant ei hunan.

3. Ewyllys Duw yw'r hwn drwy ba ua angenrhaid
ddoei ewyllysio ei hun, megis y pris ddaioni: A thrwy
ewyllysio ei hun fe a ewyllysia yn rhwydd ddigym-
mell.

mell oll bethau da eraill y rhai ydynt oddiallan iddiwyd

Ewyllys Duw er nad yw ynddo ei hun ond un, meg ymae ei hanfod, eto o herwydd amryw amlygynna ac effeithiau, fe ai gelwir yn yr Scrythyrau wrth anryw enwau sef,

1. Cariad, wrth yr hwn y deallir Tragwyddol wyliau ystad da ein Duw, drwy'r hwa ir ordinhaodd iw ethol digion fod yn gadwedig yn rhaddrwy Grist; ac y rhed iddynt bob doniau angen rheidiol ir bywyd yma, ac hwn sydd ar ddyfod gan ym odloni ynddynt hwy. ac y tu eu gwasanaeth. 1 Joan 3, 1. Gen. 4. 4.

2. Cyflawnder yw dianwadal ewyllys Duw, drwy'r hwy y gofrwya efe ddynion ac Angelion yn ol eu gweithredoedd; gan gospi y diedifarusr yn ol eu haeddedigaethau, yr hyn a elwir cyflawnder ei addigofaint ef; a thulu i'r flyddloニアid yn ol ei addewidion, yr hyn a elwir cyflawnder ei ras ef. Rhuf. 2. 5. ar 9. 15. 16.

3. Trugaredd, yr hwn yn unig yw ewyllys da Duw, pharodrwydd ei serch i faddeu pechadur edifeiriol bechodau aiddrwg foddio.

4. Daioni, drwy'r hwn y mae Duw yn ewyllysgar, cyfrannu o'i ddaioni iw greaduriaid: ac o herwydd fod ef yn eifyrannu yn rhâd, se ai gelwyr ei grâs, neithâd.

5. Gwirionedd, drwy'r hwn yr ewyllyfia Duw yn ddi-anwadal y pethau a ewyllyfio: gan ddibenu a chyflawni bob peth ar a ddywedodd yn ei amser gosodedig Pet. 1. 146. 6,

6. Ammynedd, drwy'r hwn y mae Duw yn ewyllysgar yn peidio a chospi y rhai drygionus, cyhyd ac y cer nadhao ai gyflawnder, a hyd oni byddo eu pechodaethwythau yn addfed.

7. Sancteiddrwydd, drwy'r hwn y neilltuir nâu Duw oddiwrth bob halogedigrwydd; ac y caffa efe bob bryntai; ac felly gan fod yn llwyr bureidd-lân ynddo hun, y mae yn ymhoffi ymhurdeb a diweirdeb ei waision, oddifewn a oddiallan, yr hyn a dywalltodd ef ynddynt. 1 Pet. 1. 15. 16. 1 Thes. 4. 3.

8. Dig, drwy'r hwn y deallir digymmod a chyflawnder ewyllys

wyllys Duu; yn eeryddu y retholedigion, a'i gynrhoddiaid
 cbosbedigaeib ar y gwrthodedig, am y camman a gyn-
 giant iddo ef ac iw ddewl sedig. A phan gospo Duu
 a'm doft, ac yn drwm, yno y gelwir Digofaint, amserol
 Etholedig, tragwyddol ir Gwrthodedig. Psal. 106,
 wyl. 3 29 40, 41.

Gallu Duu yn yr hwn, drwy ba un ydichon efe o ho-
 aw ei hun, ac yn ddiattal wneuthur pa beth bynnac a
 wyllysfio, ar a fo yn cydtuno a'i naturiaeth ef, a thrwy
 hwn megis y gwnaeth efe, felly y mae efe rhagllaw
 a rheoli y nesoedd a'r ddaiar, a'r holl bethau ynddynt.
 Yr holl alluog nerth hwn yn Nuw sydd naill ai'n holl-
 wl, trwy'r hwn y dichon efe ewyllysfio, a gwneuthur
 gwy nac a ewyllysfio, neu nac a wnelo. Mat. 3. 9. ar 20
 th. 53. Rhuf. 9; 18. neu weithredol. trwy'r hwn, y gwna-
 Duu beth bynnac a synno ei ei wneuthur, Psal. 115. 3.

5. Mawrbydiw'r peth drwy'r hwn y mae Duu o'i
 wir ollawl awdurdod ei hun yn teyrnau, ac yn rheoli,
 megis Arglwydd a Brenin, a'r yr holl greaduriaid gwe-
 dig ac anweledig: a chanddo gyflawnder a meddiant
 ar bob peth, megis oddiwrth yr hwn, ac er mwyn yr
 hwn y mae pob peth. A hefyd gyflawnder gallu fel y
 dichon ef fadden anwedd pawb olla ewyllysfio ef eu
 harbed. a gorchfygu ei elynion, y rhai a synno efe roi
 haledd arnynt a'i destrwyio, heb fod yn rhwymedig.
 Roddi i nebryw greadur reswm o'i weithred: ond gw-
 neuthur ei sansteiddiaf ai gyflawnaf ewyllys ei hun iddo
 yn gyfraith tra pherffaith a thragwyddol. Oddiwrth yr
 holl briodoliaethau hyn y cyfydun, yr hwn yw prif sen-
 ligedigrwydd. neu berfffeithrwydd Duu.

Bendigedigrwydd yw'r perffaith a'r anfesurol fwyni-
 ant a'r lawenydd a gogoniant, yr hwn sydd gan Dduu
 ynddo ei hun yn dragwydd; ac sydd achos o bob ded-
 wyddwch a pherffeithrwydd, a feddian o pob creadur ya
 ol ei sesur. 1. Tim. 6. 15.

Y mae Priodoliaethau eraill a roddir neu a gyfrifir i
 Dduu ar gyffelybiaeth, ac yn amhriodol yn y Scryth-
 yrau sanctaidd, megis (trwy ddull ar ymadrodd lef An-
 broponomorphosis, dynawl agweddiad) aelodau dyn, llygaid,
 clustiau,

chustian, ffraenau, genau, llaw, troed, Sc. neu synhwrau a gweithrediadau dŷn megis gwelyd, clywed, a gli, gweithio, rhodio, taro &c Neu trwy ddul ar yma rodd a elwir *Anthropopatheia*, neu o anwydau dyn gyniau, cynhyrriadu dŷn, sef llawenydd, tristwcb. hyfrwcb. prudd-der. cariad, cas, Sc. Neu tel pan henwetrwy *Analogia*, neu trwy gyffelybrwydd, yn graig, yn dŷn astalch, ac felly. Arwyddocâd y rheini i pob llyfrau ddeongllad ai hyspysa.

Am yr holl briodoliaethau hyn, rhai i ni ddat y theolau cyffredin yma.

Nid oes unrhyw briodoliaeth a ddichon adroddi neglur hanfod Duw, o herwydd ei fod yn anhersy ac anhaethol:

Pa beth bynnac gan hyuny a draethir am Dduw, Duw ydyw; eithr yn hytrach fe eill wasanaethu i gynorthwyo ein mennyddiau gweinion ni, i ddîrnad yn etheswm, ac i adrodd ar ein geirieu, Fawrhydi ei ddiwiol arian ef, cyn bellied ac y bu wiw ganddo ei ddatu ddiol ei hun ini yn ei air.

2. Holl briodoliaethau Duw a berthynant i bob un tri Pherson, yn gyfhal ac i'r hanfod ei hun, byd y godde, y briodoliaeth bersonol Megis *Trugaredd y Tad* y *Trugaredd yn cenedlo: Trugaredd y môb yw trugaredd cenedledig, trugaredd yr Yspryd glan yw trugaredd deilliaw, ac felly am y Neill.*

3. Priodoliaethau bodol Duw, nid sylweddol oes ragiaeth rhwngddynt a'i hanfod. Oblegid eu bod, hwyfelly yn yr hanfod, fel y maent yn wir hanfod ei hun. Gan hyuny nid oes dim yn Nuw arnad ydyw un ai hanfod ai person,

4. Priodoliaethau sylweddol Duw nid amgenant naill oddiwrth y llall o ran sylwedd, nac o ran gwasfodol hanfod (o blegid beth bynnag sydd yn Nuw sy'n un hanfod syml, ac un ni chynnwys wahaniad) ond y unig yn ein rhelwm a'n deall ni, y rhai gan na allwn wybod pethau daiarol wrth un unig *meithred* heb gyn-

northw-

orthwy llawer o weithredon gwahanredol, sydd rald i
with angenrheidiol gyda northwy gan lawer o weithre
ongwahanredol i adnabod yr anfeidrol Dduw. Am
hynny (iddywedyd yn briodol) nid oes yn Nuw lawer
briodoliaethau ond un yn unig, yr hwn aid yw ddim
mengen, ond duwiol hanfod y Duwdod; wrth ba briodol-
lethau bynnag y galwoch et. Eithr er mwyn eim
neswm ni, y dywedir eu bod yn gynnifer o briodoliae-
bau gwahanol. Oblegidein dealltwriaeth ni addirnad
orthenw trugaredd ryw beth dieithrol oddiwrth y peth
elwir cyflawned. Priodoliaethau hanfodol Duw gan
hynny nid ydynt ynddynt eu hunain yn wahanol.

5. Priodoliaethau sylweddol Duw nid ydynt rannau,
eu gynneddfau sylwedd y duwdod, na digwyddiadau
yngyr hanfod, megis mewn sail; Ond gwir hanfod Duw
a gyfan ac yn gwbl. yn gymaint a bod pob cyfryw
priodoliaeth *nid aliud* & *aliud*, peth arall a pheth arall;
gyd yngyr un a'r unrhyw beth. Nid oes gan hynny yn
ewi Nuw ddim maintiolaeth, wrth yr hwn y dywedir, ei
ddiwrth efe yn gymaint a chymaint; na chynneddfa o
erwydd pa rai y gellir dywedyd ei fod efe y fath ar-
ath, Eithr pa beth bynnag yw Duw, v cyfryw a'r un-
i hynny yw wrth ei hanfod. Wrth ei hanfody mae'n ddo-
deith, ac am hynny doethineb ei hun, wrth ei hanfod y
l yma efe yn drugarog. ac am hynny trugaredd ei hun;
wrth ei hanfod y mae yn dda. ac am hynny yn daion
d y hun. wrth ei hanfod y mae yn gyflawn, ac am hynny
angyflawned ei hun, &c. Isod yn fyrr, Duw sydd
ag yngwr heb faintioli, daionus, cywir, a chyflawn heb gyneddfa
hw yngazog heb wyn, gweithredheb gynnwys, ymhob lle
h yngresennol heb gyfleid, heb amser er hynny yn gynt-
ac yn ddiwaeddaf. Arglwydd yr holl greaduriaid
llwyrth yng hwn y derbyniant oll eu hunain, ar holl
daioni sydd ganddynt: er hynny *nid rhaid i'w ef*. ac
yng yw yn derbyn dim ychwanegiad daioni neu addedwy-
syd i'w chwch oddiwrth neb arall

Dymma wir agweddiaid Duw, cya belled ac y dat-
llweddioedd efe ei hun i ni yn ei air.

Yr atbrawiaeth hon (yn anad us). sydd raid i bob
gwir

twir ymarsetwr Duwioldeb ei gwybod yn addas, angenrhaid ei chredu o ran pedwar achos arbennig, sef.

1. Fel y gallom adhabol ein gwir a'nunig Dduodd i'r gam dduwian ac enlunnod. Canys y pwyriad hwn ar Dduw sydd adnabyddus iawn iw hwyd yn unig, yn yr hon yr egurodd efe ei hia yn rasusol.

2. I sefydlu yn ein calonau ni fawr ofn ei Fath y rhydi ef tra hwm yn tybied yn rhyfeddol o honaw, am symlewydd a'i anherfynoldeb: a'i addoli ef, am ei a mesuroldeb, anghyfnewidioldeb, a'i dragwyddoldeb ac yn ceisio doethineb oddiwrth ei ddeallt, ai w bodaeth ef; yn, ymddarostwng iw fendigedig ewyllyd ni arfaeth; yn ei garu ef, am ei gariad, trugaregyw daioni, ammynedd, ffyddio iw air ef, o ran ei wlefonedd, ei lfn, o ran ei allu, ei gyflawnder, a'i ddi-chogaint, ei berchi ef am ei sancteiddrymydd, ai sion annu ef am ei fendigedigrwydd. A darlynu am ef, ef tra fom byw. Yr hwn yw unig Awdurein byw, ein bbd, a'c holl bethau daionus sydd genym.

3. I'n cymhell ni i ddilyn Yspryd Dduw yn yn ffruntaidd briodolaethau, ac i ddwyn (mewn rhwysyfesur) yuom ragdol neu gyffelybiaeth o'l ddoethineb. Cariad, daioni, cyflawnder, Trugaredd, gwylledonedd, ammynedd. Zel, ac o'i ddigofaint ef yn eis byn pechod, fel y gallom ninau fod yn ddoethiog, gariadus, gesion, drugarogion, eirwir, ddioddefgar, yn llawn Zel fel y mae ein Dduw ni.

4. Yn addiweddaf, fel y gallom niya ein holl-wpos ddiau a'n myfyrdol, iawn synnied ei dduwiol Fath y rhydi ef. Ac nid yn oly gwrthgas a'r cablaidd draddodiadau, y rhai o naturiaeth a gyfodant ym mhelynau Union, megis y dychymygant fod Dduw yn ddioglog i ben wr yn eistedd mewn cadair. A bod yr Drindod, fentigedig yn debyg i'r eulyn tri-rhanol a heintieu y pabyddion yn ffenestri eu neglwysif.

Gan hynny pan fydd i weddio at Dduw, Llef y llinell dy galon wrtho ef megis wrth un Tragwydd anfeid

niedrol. ollalluog, sanctaidd, deeth; cyfiau, trugar-
eg yspryd; a pherfaith-gwbl anwahanol hanfed o
dri gwahanredol bersonau. Tâd, Mâb, ac Yspryd
glân: yr hwn gan ei fod yn bresennol ym mhob lle,
sy'n llywodraesbu y nefoedd, ar ddajar: yn dirnad ca-
lonnau pawb, yn gwybod trueni pob dyn, ac yn unig
a ddichon roddi i ni bob doniau a fyddo arnom ni
eu heisiau, a gwaredu holl bechaduriaid ediseiriol,
y rhai a chalonau ffyddlon a gësiant (er mwyn
Crist) ei gymmorth ef i fyned allan o'i holl flu-
derau, a'u cyfuddiau pa fath bynnag. Gen. 17. 1
Esay. 6. 3. ac 63. 16. Math. 11. 28.

Eisiau y gwir wybodaeth hwn am Dduw, sy'n pe-
tri i lawer wneuthur eulyn o'r gwir Dduw: a hyn
yw'r unig achos, pa ham y mae cynnifer yn proff-
essu pob rhap arall o grefydd Dduw mör amhar-
chus, ac mor rhagrithus Lle pe adnabyddent yn un-
ison, ni feiddient amgen na ddeuet iw wasanaeth
amys. A chwedi dysod. ei wasanaethu mewn ofn ac
anrhydedd; canys cyn belled ac y mae dyn yn ofni
Duw, y mae ef yn ei adnabod; ac yno y mae dyn
yn gwir adnabod Duw; pan gysylltuo ei ymarfer ar
hysyrdod, a hynny fydd.

1. Pryd bo dyn felly yn cydnabod ac yn anrhy-
dedd mawredd Duw, megis yr eglurodd efe ei hun
ei Air.

2. Pryd (oddiwrth wir a bywiol ystyriaeth pri-
ndoliaethau Duw) y maga ynghalon dyn, gariad,
ofn, ac ymddiried yn Nduw: canys medd Duw ei hwn;
os ydwgff si dâd pa le y mae fy anrhydedd? Os yd-
wgyff si feistr pa le y mae fy ofn? Mala. 1. 6. ¶
awrofwch a gwolwch mor ddaionus yw'r Arglwydd. medd
hefydd Pial. 4. 9. Y neb o'i gydnabyddiaeth ni phro-
dodd ei ddaioni ef. nid edwyn mor ddaionus yw efe
od Yr hwn (medd S. Ioan. 1 Jean. 2, 4) a ddywed
i fod yn adnabod Duw, ac heb gadw ei orchymyni-
si, ef, oelwyddog yw, a'r gwirionedd nid yw yn do. cyf-
feliad gan hynny, ac y bom yn gwneuthur ar ol
Duw, mewn daioni, cariad, cyflwyniwr, trugaredd, am-
eidi

mynedd ac eraill o'i briodoliaethau ef, cyn bellid
a bynnu yr ydym yn adnabod Duw

3. Payd trwy ochain dirgeledig ac a difrifol e
wyllys fryd ein calonnau, y hyddom yn hiraethu. an
gael perffith a chyflawn wybodaeth o'i fawredd
yn y bywyd sydd a'r ddyfod.

4. Yn ddiwaeddaf, hyn a ddatcuddia pa cyt llei
edd yw niter y rhai a wir adwaenant Dduw; Ca
nys nid edwyn heb Dduw ond yr hwn a'i caro ei
a pha fod y geill dyn ddeuis na charo et. gan e
fod yn brif ddaioni pes adwaenai ef? Gan weled fo
natur Duw yn ymhill dynion i garu ei ddaioni: a phw
bynnao a garo ddim yn fwy na Duw nid yw dei
wng o Dduw. A'r cyfryw yw pob un a esyd serch
a hoffder ei galon ar ddim arall ond ar Dduw. ga
hynny os wyt yn credu fod Duw yn Ollalluog. Pa
ham yr ofni gytbrauliaid a gelynion, ac nad wyt y
hyderus yn ymddiried yn Nuw; ac yn ymbil an
ei gymmorth ef ym mhob trallodau a pheryglon.
Os wyt ti yn credu fod Duw yn anfeidrol, pa fod
y Hyfesi di ei arnog ef i ddigofaint?

5. Os wyt yn credu fod Duw yn anoeth pa fod
y clywi di ar dy galon allael rhagritio a bod yn
ffuantwr? Os wyt yn credu mai Duw yw'r pri
ddaloni, pa ham nad yw dy serch di wedi ei olo
arno ef yn fwy nac ar holl dda bydol; Os wyt y
credu mewn gwirionedd, fod Duw yn fanwr cy
awn, pa fod y meiddi di fyw mor ddfilw mew
pechod heb edifarhau? Os wyt yn gwir credu so
Duw yn ddoethaf, paham nad wyt yn rhoi am
ef am waistadhai a threfnu gwirthwynebion, a di
mygon, yr hwn a wyr pa fod i dueddu pob petb
gores ir sawl ai carant ef? Os wyt ti yn gwir go
lio fod Duw yn eirwir, pa ham yr amheui di
addewidion ef? Ac os wyt yn credu fod Duw y
brydferthwch, ac yr wir berfeithrwydd, pa ham
wyd yn ei wneuthur ef yn brifnod unig i'th he
hoffderau a'th ddymuniadau? Canys o cheri di
gwch, efe yw'r tegcaf: o chwenychi gyfoeth,

yw'r cyfoethogcaf; o cheisi ddoethinieb, efe yw'r doethaf: pa odidawgrwydd bynnac. a welaist mewna nebryw greaduriaid, nid yw ddimm ond megis gwreichionen o'r hyn mewn perffoethrwydd anhersynol fydd yn Nuw A'r pryd y caffom ddigyfrwng gyfundeb yn y nesoedd gyda Duw, Ni gawn y pethau hyn oll yn berffaith wedi ei cyfranau i ni O fod yn fyrr, ym hob daioni efe yw oll yn oll. Car yr un Duw daionus hwnnaw, ac ti a fyddi yn eu garu ef, yn yr hwn y mae holl ddawn donniau yn aros. Y neb gan hynny a chwennycho gae gwir wybodaeth am Dduw. rhaid iddo ddyscu ei adnabod ef drwy gariad. Canys Duw cariad ym. a'r gwybodaeth o gariad Duw sydd uwchlaw pob gwybodaeth Efyn. 3. 19 Canys pob gwybodaeth, oddieithr gwybod pa fodd y ceri Duw, ac y gwasaneithir ef yn unig: nid yw ddimm ar air Salomon. ond gwagedd o wagedd, a blinder yipryd.

Ennyn gan hynny o sy Arglwyddes, nage yn hytrach sy Arglwydd Gariad perffaith. dy gariad dý hun yn sy e-haid, yn enwedig gan ryngu bodd i't yn ol sy hno i a thlwrwy waed Crist, gael o honof synghysarwyddo trwy wybodaeth dy ras. I gymmun dy ogoniant yn yr hwn y mae sy mhrif ddaioni am dedwyddyd dragwyddol yn selyll.

Mal hyn wrth lewyrchei Air ei hun y gwellom y tu cefn i Febovah elobim, y dragwyddol driodod, addoli yr hwn sydd wir dduwioldeb, credu yn yr hwn sydd gadwedigol ffydd. ac union wirionedd; ir hwn oddiwrth greaduriaid yn y nesoedd, a'rddaiar. y byddo Moliant. golwg aetb, a gogoniant yn dragwyddol. Amen.

Hyd yma am wybodaeth o Dduw; Bettach am wybodaeth o ddyn ei hun. Ac yn gyntaf am gyflwr ei drueni ef, a'i lygredigaeth heb adnewyddiad trwy Crist. Mysyrdod am drueni dŷn, heb eiggymodi a Dum yr gribiſt.

O Scerbwd gwael, ym mha gwrr y dechreuaffi addrodd dy drueni didrangcedig? Yr hwn wyt wedi dy euog farnu. yr awr gyntaf y cymmeraist sylwedd yn y groth, a chwedi dy farnu i farwolaeth dragwyddol, cymdyeni isywyd amserol Gwlr yw, y medras yael iech-

seuadar ar dy drueni, eith ni wa'ym mha fân y mae i
 migessio y diwedd. Canys pan oedd *Adda* ac *Efa* wedi
 eu creu ar lûn delw Duw ei hun, ac yn preswylio ym-
 mharadwys, mal y gallent hwy, a'i hiliogaeth syw y by-
 wyd anfarwol mewn dedwyddwch, a holl greaduriaid y
 ddaiar dan eu llywodraeth, ond yn unig, na chaent ar-
 chwaethu o ffirwyth un pren er mwyn dangos uſudd-
 dod i'r creawdr Hollalluoga er darsod i Dduw eu gwâ-
 hardd hwy a'u gorchymyn i ymgadw oddiwrth hyn o
 beth bychan dan boen cospedigaeth angeu tragwyddol,
 er hyn hwy a gredasant i air y cythraul o flaen gair
 Duw, drwy gerfio gwneuthur Duw (pes gallasant) yn
 gclwyddog. Ac felly drwy fod yn anniolchgar am yr
 holl ddoniau a gawsent ar law Duw, hwynt hwy a ae-
 thant yn ansodlon iw cyflwr presennol, fal pe buasai
 Duw yn rhoddi y gorchymmyn hwnnw iddynt o gynfi-
 gen a chrintachrwydd, ac a goeliasant y gwnai diafol
 hwynt yn gyfrannogion o bethau anrhyydeddusach nac
 a roesai Duw iddynt erioed, ac yn eu balchder hwy a
 wnaethant strafwriaeth yn erbyn y goruchaf, a thrwy
 fod yn ddiyffur ganddynt fod yn ddeoriald i Dduw, hwy
 a chwennychasant fod yn dduwlau eu hunain. neu yn
 ogyfuwch a Duw, y no nes iddynt edifarhau, (trwy
 golli llun delw Duw) hwy a aethant yn debyg ir cy-
 thraul, ac felly eu holl hiliogaeth hwynt. megis hep-
 piliaeth wrthyselgar (tra byddont faldichen yn ane-
 lleiriol) ydynt yn ddarostyngedig yn y byd yma i ddi-
 oddef pos trueni helbus, ac yn y byd a ddaw i'r ian-
 tragwyddol a ddarparwyd i ddiaforol ac im angelion.

Bwrw ymماith gan hynny dy wagedd amhwyllic, a
 chymomet olwg ar dy drueni gresynol; yr hyn beth o
 law y ffrisiai, nid wyfyn ammeu nas gweli di fod yn well
 o lawer fodo honot heb eni, na bod hebrâs i ymarter
 Duwioldeb

Ystyr gan hynny dy drueni, 1. Yn dy fywyd. 2. Yn dy
 farwolaeth 3. Ar ol dy farwolaeth.

Yn dy fywyd. 1. Y trueni sydd yn dilyn dy gorp, 2.
 Y Trueni sydd yn gwrthuno dy enaid.

Xn dy farwolaeth y ffrisiai y pethau ydynt yn gors-
 ymmi

ymmu dy gorff a'th enaid.

Ar ol marwolaeth ystyr y truenia daflant dy gorff
ath enaid ynghyd i dan usfern.

Ac yn gyntaf gadewehi ni gymmeryd golwg ar y
tureni sydd yn canlyn y corph, yn ol trefn pedair oes
dyn.

1. Mebyd. 2. Ieuengtaid 3. Oedranguwr. 4. Heniant.

1. Myfyrdod am drueni mebyd.

Beth oeddit ti pan oeddit yn faban ond megis anifail
bar lun dyn? onid ymhoethiab trachwant i'th ym-
nillwyd, dirgelwch cywilydd a'r gwarth a dyfodd o'r
pechad cyntaf anedig? Fai hyr i'th fwriwyd ar y ddalaer
yn ymderbaeddu mewn gwaed, a budreddi yn fudr iawn
pan ddarfu i fab Duw, yr hwn ni bu ddirmygus ganddo
gymmeryd arno ddynawl antan, a'r gwendid perthynu
asawl i hynny, etto dybied yn anweddaiid iw sancteidd-
rwydd ef, syned ir groth iw ymddwyn yn ol y dull a'r
modd pechadurus yr ynnillir dyn a bod yn gywilydd
gan dý fam di adrodd y modd i'th aned, pa ryw achos
gan hynny sydd i ti i ymffrostio o'r anedigaeth, yr hon
oedd yn bo'n felldigedig i'th fam, ac i titheu dy hun yn
borth, trwy'r hwn y daethost i'r bywyd helbulus? Aco
ran na fedrit y pryd hynny synegi faint oedd dy drueni
ar elriau, mewn dagrau a gwylfañ dydi ai dangosaint
yn oreu ac y medrisit.

2. Myfyrdod am drueni ieuengtyd.

Beth ydyw bachgen neu langc ieuangc, ond megis
anifail heb ddosi. ai holl weithredoedd yn lleditoli
ac yn ffromwyd, yn wrthysig i gymmeryd cyngor da
er ei glywed, ac mal Eppa heb ymlawenhau mewn dim
ond oferedd a ffolineb? Am hynny cyn gynted ac y de-
chreuaist gael dim nerth, a dealltwriaeth, fe ath gad-
wed allan o law dan y wialen, dan ofn tad a mam, ac a-
thradow; fel pe buasit wedi dy eni i fyw yn ol dyscei-
diaeth eraill. ac nid yn ol dy ewyllys dy hun. Ni bu
farch lludedig eriodd chwannoccach i ymadel ai swm-
mac oeddit ti i syned allan o'r cyflwr caethyma. cy w-
ni thal son am cano,

3. Myfyrdod am drueni oedran gŵr,

P A beth yw cyflwr gwrond mor. yn yr hwn mal tonnau y mae'r nail orthrymder yn dilyn y llall, ar ôl yn waeth na'r cyntaf? Cyn gynted ac y dechreuaist orin y byd, di a ymdroist mewn cymwl o drueni, dy gawd sy'n dy arwain i drachwant, y byd yn dy hudo i digrifwch, ar cythraul yn dy gymhell i bob math ar bechd; osn gelynion sy'n dy ddychrynu, ac erlyn cyflith yn dy fliao, y mae cammau ar law cymydogion drwg yn dy orthrymmu, a gofalon am wraig a phlant i dy ddiddymu, ac afonyddwch rhwng easelion cyhoeidus, a gan gymdeithion (gan mwyaf) yn dy orthrechu; I mae pechod yn dy frathu di odditewn. a Satan yn god ei rwyd o'th Haen. cydwybod am bechod sy'n dy gynllwyn o'th ol; yr awr hon y mae adlyd a'r dy law i llo wy yn dy lidio, yn y man y mae helaethrwydd ar dy newt dehau yn gwenheithio i ti; goruwch dy ben y mae'n ddiol Duw dyledus am dy bechod yn barod i ddescyn arnat, a than dy draed y mae satn usfern yn agored i'th drath yngcu. ac yn y cyflwr bresynol hwn i ba le yr ai di am lonyddwch ac ymwared? y mae'r ty yn llawn gofalon, y mae'r maes yn llawn o drafferthion, a'r wlad o anwybodaeth, y dînas o gynhennau, y llyso gynfigen yr eglwys o bleidiau, y mor o speilwyr, y tir o ladron Neu; mha ryw gyflwr y mynnit fyw? Gan fod golud i w genfigennu a thylodi i w ddiyffyru, synwyr i w ang-hoelio, a diniweidrwydd yn wawd, ofergoel i w gwatwor, a chreifydd i w hamheu, drygioni yn cael ei fawrhau, a chinwedd ei amherchi. Oh pa ryw fath wisc o beched sydd yn dy amgylchu di mewn bydo anwredd? Beth yw dy lygaid osid ffenechtri i edrych ar wagedd? Beth yw dy glustiau onid ffiodiardau iollwng llifeiriant traws-fineb i mewn? Beth yw dy synhwyrau ond gosgymmon i enny tan i'th drachwant? Beth yw dy galon, ond yr enion ar yr hon y darfu i Satan lunio llun echrws dy holl amcanion diffaeth? Wyt tio rieni urddol? y mae yn rhaid i ti dy fwrrw dy hun mewn perigl i ryfel lleithrot, i gefisio ynnill anrhŷdedd daiarol; rhaid i ti

yn synych roi dy fywyd yn eddibris mewn cad beryglus, rhag dy fwrw di yn llyfr-was; wyt ti wedi dy eni o radd isel? O f' Arglwydd pa fath boen ac anhunedd sydd raid i ti ddwyn gartref ac oddicartref, i geisio ynnill dy gynhaliaeth? a'r cwbl ondodid yn brin i borthi dy angen; a phan gaffo un ynnill ychydig, yn ol mawr latur a hir boea, beth am leied o sicrwydd sydd iddo yn yr hya a gafodd? o ran di a wel i drwy athrawiaeth beunyddiol, fod yr hwn oedd gyfoethog ddoe, yn dlawd heddyw: yr hwn oedd ddoe yn iach. heddyw yn glaf: yr hwn oedd ddoe yn uchel ei grechwen, sydd heddyw ag achos iddo i udo yn alarus yr hwn oedd ddoe mewn parch, sydd heddyw mewn gwarth ac ammarch: yr hwn oedd ddoe yn fyw, sydd heddyw yn farw: ac ni wyddost pa cyn gynted; neuym mha ryw fodd, y byddi di farw dy hun. A phwy a sedr gyfri ei golledion, ei wrthwynebion, ei guriau, ei warthriddian ei glefydau, a'r gefidiau y rhai a ddigwydant i ddyn pechadurus? Heb yngan chwaith am farwolaeth plant cymdeithion, neu gyfresafaid, yr hyn sydd yn sych yn chwerwach wrthym, nac yw marwolaeth ei hunan.

4. Mysyrdod am trueni henaint.

P A beth yw henaint, onid tommen lawn o yscubion gofidiau? canys os tynnu a wnei i gyrhaeddyd hiroes ymae'r henaint arfoel yn dy oddiwes, yn dyfod tan ymgrymmu, yn lyfrdanllyd. a'r wyneb, yn grych, a'r danedd yn bydron, a'r anadlyn ddrewllyd, yn ffroom o anynadrywydd, yn disiannu o sychder y cnawd a'r galwg yn pallu, a'r clywed yn adiffaeth, a dolur iw amgylchu, y ddeupen yn pligü ynghyd gan wendid, heb ffrwyth o wybodaeth yn yr un or pum synwyr, ond yn unig i wybod oddiwrth hoen: yr hwn sydd yn gwynio ym mhob aelod o'i gorff, heb obaith o gael esmwythdra oddiwrtho, nes iddo ei datlu efi waelode ei fêdd.

Hyn ymma am y trueni sydd yn canlyn y corff: yr awr hon am y trueni sydd yn canlyn yr enaid yn bennaf yn y byd hwn.

L E C T U R E

5. Mysyrdodau am drueni yr Enaid yu y bywyd hwn.

Trueni dy enaid a ymddengus yn eglurach os ystyrligf
Yn gyntaf, y dedwyddwch a gollod efe.

Yn ail, y trueni a dynnodd efe ar ei ucha ei hun trwy
bechyd.

Y dedwyddwch a gollod efe oedd yn gyntaf, bod yn dru
gyfrannog o ddeiliw Duw, trwy'r hyn yr oedd ef yn gy
felyb i Dduw mewn gwybodaeth, i allael yn berffaith
ddeall dadcuddiedig ewyllys Duw. Yn ail, gwir fand-
eiddwydd, trwy'r hwn yr oedd efe yn lân oddiwrth y
hob bai halogedig. Yn drydydd, y cyflawnder, trwy'r h
hwn yr oedd efe yn gallu hyfforddi ei holl alluoedd na
turiol, a threfnau yn union ei holl weithredoedd, yn de
iliaw oddiwrth y galluoedd hynny. Gyda cholli y de
wledig lun hwn, efe a gollod gariad Duw, yn yr hwn
yr oedd ei fywyd aiddedwyddwch yn sefyll. Os colled
am olud bydol a'th brüddha di yn fawr, pa faint mwy
y dyleu golled am y nefawl drysor yma dy drymhau?

Yn ail, y trueni a dynnodd yr enaid ar ei waetha ei
hun sydd yw ystyried mewn dau beth.

1. Pechod. 2 Melldith.

Pechod yd, willygredigaeth cyffredinol, yn gyftal o'i
naturiaeth ac o'i weithredoedd; canys y mae ei natur
ef yn hylith i hechu yn oesdadol ym-mhob math ar
bechyd, y meddwl wedi ei lenwi yn llawn o wagedd, y
dealltwriaeth wedi ei dýwylu gan anwybodaeth, yr e
wyllys heb chwennych dim ond oferedd a phethau
drwg, y mae gwrthani mor nerthol gydag ef, fal nad
yw'r deisfyriad yu synych yn ufuddhau i reoledigaeth
rhewwm yn yr enaid adgenhedledig: a'r ewyllys yn
gwblo i ganlyn gwyniau pechadurus. Pa gymaint
gan hynny ydyw nerth y deisfyriad ar ewyllys yr en
aid gwrt hodedig, yr hwn sydd yn aros yn oesdadol yn
ei tygredigaeth anianol? O hyn y mae yn digwyddo
fod dy enaid truan-wedi ei ymwrthuno gan bechyd, ym
ddiwyno gan drachwant, ymanrheithio gan fusreddid
ymchwyllo gan ddryguaws, ymroi i wyniau, ymddi
hocni

yn hoeni gan genfigen, yn ymlythu a gormodedd, yn ymbrabaeddu mewn meddwdod yn berwi gan lid, yn ymlosci gan greulondeb: a gogoneodus *lun* Duw, wedi ei ynglyfnewid i *lun* y diafol echryston. hydoni ddarfu ir *Arglwydd unwaith edif arbau ddarjod iddo ef erioed mneuthwy* ur dyn, Gen. 6 6.

Oddiwrth y cyntaf sef peched. y mae y rhan arall o yn drueni yr enaid yn dyfod, sef melldith, o'r hon y mae y dywy radd; *Sef mewn rhan Tn gyflawn;*

Melldith mewn rhan ydyw, yr hon yr ydis yn ei ethhodi ar yr enaid yn ei fywyd a'i farwolaeth, ac sydd yn thig y ffreidin iddod ef gyda'r corph, Y felldith ar yr enaid 'r wa y bywyd yma, yw digofaint Duw yr hwn sydd gorauwch ben y fath greadur, fal y hyddo pob peth nid yn eisrig gofidiau, eithr rhadau a bendithion hafyd, yn ymchwelyd yn dramgwydd iddo.

Dychryn cydwylbod sydd yn ei dro i foddiwrth Dduw i'w wasanaeth, fal nas melddia ddyliod yngwydd ei ymfeleiddrwydd ef; onid ymroi i gaethiwed Satan, ac i'w ddeisyfiadau gwaelion, a'i drachwantau ei hunan.

Hyn yw melldigedigrwydd yr enaid yn y bywyd: weithian y canlyn melldigedigrwyddyd yr enaid a'r corph i'w marwolaeth.

Gyfraddam drueni y corph a'r enaid wrth farw.

GWedi i'r gwr oedrannus ymdrechu a hir glefyd, a dioddef dygyn benyd, ac yn disgwyli cael peth elnwytthera; yna y daw Angeu i mewn llofrudd naturieth, melldith Dduw, cifydd usfern, ac a'edrych yn du-oer arw-ddig yn wyneb yr hen ddyn: heb na thruanhau wrth ei oedran, nac ystyried ei hir nych na hymerydgwobro arian, neu aur er cyd-ddwyrna wnae; i chymines er arbed ei einioes ef groen am groen, nam a'r sydd ar ei helw, ond curu i lawr a wna brifranau ei gorfflllyn, ai restio ef i ateb ger bron yr usfudawdwy. A chan dybied na phrysura yr henddyn i ddylwgdag ef yn dra buan: Of Arglwydd pa ritedi o sicellau gofidus y mae efe yn ei ergydio trwyddo ef:

ses gwaiw doluriau, clynnau gwithi, y cryd, peswa
llafur, poer on oerllyd, crofeydd, gwewyr, tostedd, a
cyfryw.

Oh pa fathoer echryslon olwg ydyw ei weled af ar
awely, gwedi i angeu roddi iddo ef, ei friw marwolaeth
pa fath lychwys oer tydd dros ei holl gorff? pa ry
grynsa sydd ar ei holl aelodau? y mae'r pen yn llawn
a'r wyneb yn glas, y trwyn yn duo, ar ên yn llaes
llinyrnau y llygaid yn torri, y tafod yn bloesci, ar ana
yn hyrhau, ac yn aroglu yn drwm; y sefnig yn grillia
ac ar bob ebwch o'r genau y mae llinyrnau y galony
barod i dorri. Yr awr hon y mae'r enaid truan yn
all yn hysbys fod ei gorff daiarol yn dechreu marw
ac megis o flaen ymddattodiad hollawl, neu ddiwedd
deiliadæth y byd mawr. *Yr haul yn dywyllwch, a
lloer yn wael, a'rser a syrbiant o'r wybrennau, ar awr
a fydd yn llawn tymheftloedd a serennau gwibiog tan
llyd, a ddais ar agron, a'r mor a rwa, a chalonnau dgnion
lewyga gan ofn yn diwgwl diwedda'r y cyfryw ddechn
ad ofnadwy, selli tuacat ymddattodiad dyn (yr hwn y
y byd bychan) ei olygon, y rhai ynt iw cyfei ybu
haul a'r lloer, a gollant eu goleuni, ac ni chanffyddan
ddim ond euogrwydd gwaedlyd pechod: y synhwyra
eraill megis y fer y rhai ydynt lai, a dywyllant ac a sy
thiant y naill yn ol y llall: ei feddwl, ei reifwm, a'i go
megis nefol nerthoedd yr enaid, a gant eu hysgwyd g
echrydus dynheftloedd anobaith, a chyn fellto dan u
ern; ei gorff daiarol sy'n dechreu figlo a chrynu, a
defnyddiau gwlyblion megis mor a fai yn llenwi, a ruar
ac a ghwrrnant yn ei dagell, gan ddisgwyl beunydd a
derfyniad galanus ar y cyfryw ddechreuaid dychrynadw*

Tra fyddo efe fal hyn tan ddyfyn i ateb yn y sefwr
gar bron Duw, wele y mae chwarter sessiwn i fw
garcharorion, iw chadw ynddi, ei hun oddisewn lle
mae rhestrwm yn eistedd mal barnwr, ar cythraulyn rh
bil o enlitiant cyn helaethed a llyfr Zachari. 5. 2.
yr hwn y gosodir ar lawr yr holl gamweddau a wnaeth
ost erioed, a'r holl weithredoedd da a esceulusaist
gwnecuthur erioed, a'r holl felidithion, a'r barnediga

tu dyledus i bob rhyw bechod. *Dy gydwybod sy hun h gyhudda ; a'th gof a dyftiolaetha yn doit i'r erbyn, angen a safi wrth y barr yn barod, megis dihenydd creuloa i wneuthur diben o honot : Os tydi fal byn yddi yn dy euog farnu dy hunan ; pa todd y gelli di nelyd union farn Duw yr hwn syud yn gwylod oddi th dy holl droseddau yn well na thi dy hun ? Ti a wenychit fwrw allan o'r teddwl goffadwriaeth dy wireddau. y rhai sy'n dy or thrymmu ; eithrymaent yn dysod i'r gôr yn gynt o lawer o hynny, ac ni anant moubwrw allan, ond llefain wrthit, Ny'n yw dy lladroedd, ac ni a'ib ganlynnw.* A thra fo dy enaid tal hyn eddifewn, allan o bob trefn a thangneddyf, blant, dy wraig ath gyeillion ath syfrdanant, danabil a thi am osod trefnar dy dda, rhai yn llefain, rhai yn disgwyl, rhai yn ceisio, rhai yn twyllo, rhai yn furio, rhai 'n cyffuro, oll megis cyhyrod i'r frathu, ran peri i'r ofid fod yn swy gofidus.

Yr awr hon y cythrauliaid, y rhai a ddaethant o uff i ddwyr ymaitb dy enaid, tydd yn dechreu ymddan siddi, ac yn disgwyl am dani iw chymeryd ai dwyn naith. Cyn gynted ac y deilo hi allan o'r corph. Aros iawn a synneu, ond deall y mae fod y corph yn dechru marw bob ychydig, ac yn barod fel hen dy amhartus yrthio am ei phen : y mae hi yn ofni dysod allan, o egid bod yr effeini gwn hynny yn gwilio ei dysodiad. Oh efe, yr hwn a dreuliodd lawer o ddyddiau a nosau iawn gwag ofer ddigritwch, a rodai yr awr hon yr holl (pedfa ar ei law) am gaelun awr o amser i edifio, ac i ymgymodi a Duw. Ond ni eill hynny fod o'r wydd y mae ei gorff, (yr hwn oedd yn cydiynnio ei wneuthur pechod) yn a ngymhwys ollawl yr hon i uno aget yngwaith eddfieirwch, a rhaid yw meddfieirwch yn yr holl ddyn.

Yr awr hon mae efe yn gweled fod ei holl lawenydd ei darfod, fel pe na buaisi erioed, ac nad oes dim i wleond poenidiau, y rhai a bery heb drâng na goron. Pwy a eill ddatcan yn gyflawn ei ofid am y peniau a aethant heibio, ei ddialedd am ei drueni Presennol

senolzai ddychrym am y poenau sydd i ddyfod:

Yn hyn o gysyngdra caeth, y mae ef yn edrych y llys
mhob man am ymwared, ac yn ei weled ei hun ymmi
ffordd yn ddigynnorthwy. Fal hyn ynganhol ei do i
yngaledi a'i drueni, (ya chwannog i' glywed y dim
iaf o gyslur) y mae efe yn treuthu yr ymadrodd
neu'r cyffelyb wrth y llygaid.

Olygaid, y rhai oeddych gynt mor graff eich go
a fedrwch chwi gansod dim ymwared, na gweled ffwr
yn y byd i mi i ochel y pergl echryslon yma? ond
maellinynau y llygaid wedi torri, ni allant hwy
led y gannwyll sydd yn llosei o'i flaen, ef na gwe
gwahaniaeth rhwng dydd a nos,

Y mae yr enaid (wrth weled nad oes dim cyffur
gael gan y llygaid) yn dywedyd wrth y clustiaw
glustiaw, y rhai oeddych arfer o gymmeryd disyrr
wrth wrando ymadroddion mwynbêr, a phrydferth
cerddwriaeth; a fedrwch chwi gylwed dim newydd.
Sôn am ronyn o gymmorth i mi? Y Clustiaw naill
y maent mor syddarion, ac na chlywant ddim yn y
a'i y mae'r clyw cyn wanned, ac nas geill ddioddef o
wed ei gyfeillion anwylaf yn siarad ag ef. a pha han
cai y clustiaw hynny glywed dim hanes am lawer
ym marwolaeth, yr rhai ni allent aros clywed newy
on da yr Efengyl yn eu bywyd? ni eill y glustiaw chy
morth nac ymwared.

Yno y dengysef ei gwyn wrth y tafod. O dafod,
hwn a arferit ymffroffio gyda'r gwychaf, yn awr pa
y mae dy fawr air, a'th ryfylg cynhennus? yr awr
ya syng-haledi mwyaf a ell i di ddywedyd dim yn
mhlaid? oni ell i di na dwndrio y gelynion yma a'th
riau bygythiol, nai hywothu a'th ymadrodd teg? o
och. y mae'r tafod er ys deuddydd gwedi colli'r pan
ni eill yn ei angenocclid mwyaf, na galw am ychyd
diod, na dymuno ar gyfaill dynnu a'i lys y cornbig
sydd ym mron ei dagu.

Gan na fedrodd gael eto ddim gobaith o ymwar
feddywed wrth y traed; pa le yr ych chwi o draed;
rhai gynt oeddych gyd ym i rodeg: a ellwch chwi

syn i unlle allan or lle peryglus yma ! y mae'r traed
 yns yn farw sythion; oni symmudir hwy *ni* i ymmudant
 Yno y try efei achwyn at y dwylaw, o ddwylaw, y
 ai yn fynych a gawsoch ganmolaeth am wroliaeth,
 eun hedwch a rhyfel, y rhai yn fynych a fnoch yn
 undiffyn i *mi* fy hun, ac yn ddefryw *i'm* easleion; *ni*
 arnaf fi erioed fwy caledi nac yr awr hon, y mae an-
 syn edryeh yn gothin arnaf, ac yn fy lladd, y mae'r
 yllon usfernol yn disgwylo amgylch fy gwely *sim* dif-
 ha, cynnorthwywch yr awr hon, neu fe ddarfu am
 arnaf yn dragwyddol. Och, och, y mae'r dwylaw mor
 einion, ac yn crynu, fal na allant estyn un llwyaid o
 hybanniaeth at y geneu i gynnorthwyo natur ffienti-
 lig.

Yrenaid truan yn ei weled *ei* hun wedi ei adael yn
 dig, ac yn llwyr ymddifad o gyseillion, ymwared, a di-
 danwch, ac yn gwybod fod yn rhaid *iddo* cyn pen awr
 ned i'r tragwyddol boenau, a ddychwek at y galon (yr
 ou or oll aelodau yw'r cyntaf yn byw a'r olaf yn *ma-*
w) oddiyno y mae ef yn adrodd y galarnad tosturus
 yn rhynghddo ac ef *ei* hun. O pa fath *diffetibeth* a-
 wen wyf ! pa fodd y mae gofidiau angeu *im* hamgyl-
 au ! pa fodd y mae *lifeiriant* Belial yn fy nychrynu !
 fodd y darfu i faglu y farwolaeth gyntaf a*g* ail, fy
 al ar unwaith ! Ob mot ddifymwth y lladrattaodd
 angeu attaf *a'i* gerddediad dirgeledig ! mal yr haul, yr
nid yw y llygaid yn *ei* ganfod yn symud, er bod *ei*
 mmudiad o'r cyflymmas *O*; fel y mae angau yn dangos
nid arnat yn *ddi* drugaredd ! se ddarfu i Duw's dru-
 aredd fy nghwbl wrthod, a'r cythraul yr hwn *nid* ed-
 yna drugaredd. sy'n disgwyli am danaf *i'm* cymmeryd,
 i fawl gwaith *i'm* rhybuddiwyd am y dydd galarus
 gan ffyddlon bregethwyr gair Duw, a minneu heb
 euenthur ond gwawd o hyunny ! pa fudd sydd i *mi* yn
 weq'm balehder. a'm tŷ prydferthian, a'm gwiscoedd
 wychion ! pa beth a ddaeth o felusdra fy holl ddaintei-
 llion ! yr holl olud bydol y bum o salus i w-casglu a ro-
 dwn yr awr hon am gydwybod dda. yr hwn yn ddiolaf
 ddarfu i *mi* ei esceyluso, pa lawenydd sydd i *mi* yr awr
 hon

hon am fy holl grawdol ddigrifwch a aeth heibid
yr hwn y gesodais fy mhrif ddifyerwch! nid oedd
chwantau cnaudol hyany ond breuddwydion twyllo
ac yr awr hon a aethant ymmaith megis cysgod di-
edig, eithr meddwl am y poenau tragwyddol y
fydd raid i mi eu goddef ynghyfair y byrr ddigrif
hwanw, sydd i'm poeni cynddwrg ag usfern cyn fy
ed i usfern. Etto yr ydwyf yn gwir gyfaddef mai fad
haeddais yr wyf yn cael, a myti wedi syngwneuthru
lun Duwyn enaid rhelymmol. ac yn gallu dirnad
hyflwr fy hun, a chael cynnig i mi drugaredd cyn iyn
ed; ac ymbil a myfi am ei dderbyn, yn gwrthod
Duw, ac ym demis dilyn trachwantau pech bod o flaen cre-
ddioli a ryngu bodd Duw: fy amser byrr a dreuliai
ddiried, heb ystyried pa gyfrifon a fyddai raid i mi ro
y dgeg divedd ac yn awr holl felus wedd fy mywyd priod
cliau ynglyd, ni chystadlei y rhan leiaf om poenau podo-
ennol, a llawenydd a gefais nid oedd ond amferol
a ddarfu cyn i mi yn brin ond ei ddechreu : fy nhw
sydd dragwyddol a di drangc, O na ddarfuasai i mi d-
lio yr anter, a fwriaus yn ofer yn chwarau cardiau
fiau, a chwaryddiaeth eraill a'r cyffelyb helynt
aith, yn ddarddaint yr Scrythyr, yn gwrando pregar
y derbyn y cymmun, yn wyl am fy mbechodaau. yn
y drio gwilio a gweddio, fel y gallaswni yr awr hon
ader mewni gobaith diogelo iechydwriaeth tragwyd
O na hawn yn awr i ddechreu fy mywyd drachefn
fel y diyffyrwn y byd hwn a'i oferedd! mor bur ac
fucheddol y byddwn fyw, mor slynch yr awn i'r
wys i lanteiddio dydd yr Arglwydd! Ped fai Satan
cynnig i mi holl drysor. diddanwch, a goruwchafian
byd hwn, ni chais esf syth fy huod i anghofio y gofis
hyn yn yr awr ddjweddaf. O gorphilys Hygredig
burgyn drewlyd, pa fodd y darfu i ni wasanae
eth a nyni ein dau? Pa fodd y darfu i ni wasanae
a thwyllo y naill y llall? a thynnau damsedigaeth
lon arnom ein deuwedd? vr awr hon y mae tynghyr
yn fwy grefynnus na'r anifail sy'n trigo yn y ffôs; o
wydd y mae yn rhaid i mi fynned i atteb ger bron br-

ce cyfion farnwr nef a dalar : lle ni chaf fi neb i ddad-
drosof, ar diawliaid melldigedig yma, y rhatty gyd-
byddus am holl ddrwg weithrecoedd a fyddant i'm
huddo, ac ni allaf fy escusodi fy hun, y mae fyng balon
y hun eusys yn fyngbybuddo, yr wyf yn tir o gael
mnedigaeth o flaen yr orseddfainge, ag oddiyno fy
lango gan gythrauliaid usfernol, i'r caethiwed anrhau-
fadwy, a'r poenau didraege o'r tywylwch eithaf. Lle
chaf fi weled mor goleuni mwyach y peth godidawg
fiantaf a'r a wnaeth Duw. myfi yr hwn ymmlaen llaw
ddwn yn ymogoneddu fy mod yn rhydd-was, ydwyf yr
hon gwedi fyngwarcheu tan grafangau Satan : fel
betrif ddychrynllyd o fewn Crafangan y gwalch rhein-
us. Ymha le y casf letty heno, a phwy a fydd yn gyf-
rillion i mi ? o ddychryni feddwl am dano, o ofid i wyst-
fyied : o melldibier y dydd yn yr hwn im ganwyd, na
bedd y dydd y beicioedd fy mam arnas yn fendifedig
olmelldigedig fydd o'r dyn a ddywedodd wrth fy nbad fe
arwadi fab, ac a'i cysurodd melldigedig a fyddo y gwr
dwnnw, am nas lladdaseu fi; O na buasei groth fy mam
fe fedd i mi, neu na buasai ei chloeth byth heb escor, O pa-
m i daethym o'r groth i ddioddef yr usfernol arteithian
ac fal hyn i ddibennu fy nyddiau trwy gywilydd
gyngwyddol. Melldigedig fo'r dydd i'm cysyllted ar
gorph drygionus. O na allwn gael cymaint ffafri-
na chawn weled mo honot ti syth mwyach ; y mae
bymadawiad ni yn dra chwerw, ac yn alarns, eitbr
hail gyfarfod ar y dydd ofnadwy hwnnw i dderbyn
flawndra ein haeddedigol ddialedd, a fydd o lawer
yw echrys ac annoddefusach. Ond beth yr wyf i w-
dwl fal hyn, wrth alarnad rhyhwyr yn ceisio oedi yr
ser, fe ddaeth yr awr ddiwaeddaf, yr wyf yn clywed
lynnau y galon yn torri, y mae'r ty pridd hwn yn
ympo ar fy mhen ; nid oes yma na gobaith. nac ym-
red; na lle i drigo yn hwy, y mae yn anghenrhaid i
gychwyn. Tydi ysgerbwed budr, oh ysgerbwed budr,
lle bydd wych, bydd waeth, my fi a' th adawaf, ac
helydan grynu. y mae fe yn dyfod allan, ac yn ddis-
mwrth y mae'r dreigiau usfernol yn ymaliyd ynddo,

ac yn ei ddwyn yn nerthol *Mal lliif cornant i'r pwll h
waelod, yr hwn sy'n llosci o dan a brymston :* Ne yr y
yn ei gadw mewn carchar poenedig nes y hyddo y d
mawr ac farn gyffredinol. Yn ôl yn y rhoir yr scerbi
drygtawr yn y bedd, yn yr hon weithred gan mwyaf
mae i' *moirmyn ciaddug meirw:* hynny yw, y rhai yd
farwol mewn pechod a gladdent y rhai a fuont fel
am bechod. Actal hyn yr anuwiol ar bydol di-aillgo
edledig, yr hwn a wnaeth y ddaiar yn beradwys iddo
hun, ei fol yn *Dduw,* a'i drachwant yn gyfraith, mae
darfu iddo esyn ei fywyd hau gwagedd, selly yr awr
wedi ei farw, efe a seda drueni. Yn ei wynfyd efe
esceulusodd wasanaethu Duw, yn ei adfyd y mae Duw
yn ei nebau ynteu o'i gymmorth, a'r cythraul yr hwn
bu efe yn hir yn ei wasanaethu, sydd yn awr or diwe
yn talu iddo ei gyflwynog. Ffiaidd oedd ei fuchedd, melli
godig ei farwolaeth. Y cythraul a gafodd ei enald,
hedd ei gorphilyn; yn yr hwn sy bwll o lygredigae
ogof marmolaeth, daiardy galwr, gydawn y diffeith
anheilwng yn pydru, a'r safn yn llawn pridd, ei fol
llawn pryfed. a'l barwyden yn llawn drygslawr. yn
myl adgyfodiad ofnadwy, pryd yr adgyfylltir a'r ena
fel megis y cyttunasant a'u gilydd i wneuthur pecho
fally y cant gyd boen y dio gyda'u gilydd yn dragwyd.

A byn am drueni yr enaid a'r corph wrth farw,
hyn nid yw ond melldith mewn rhant *Bellach* y can
cyflawnder melldith, yr hyn yw trueni yr enaid a'r cor
yn ôl marmolaeth.

Myfyrddod am drueni dyst yn ol marwo
eth, yr hyn yw cyflawnder melldi
digriwyd.

Cyflawnder melldigedigrwyd (pan syrthio ar g
dur na allo oddesef ei bwys) sydd yn ei wthlo
lawr i ddyfnder dimzelod digofaint anibennus yr Oll all
Dduw, Lyc. 16. 23 yr hwn a elwir damnedig aeth us
Mat. 23. 33 - y cyflawn felltigedigrwyd hwn sydd
a'i neualltuol, a'i cyffredinol.

Neulltuol ydyw. (yr hyn mewn mesur llai o gyflawndra) sydd yn discyn a'r yr enaid yn ddi ateg, hwn gyntaf ac yr ymawahano ef oddiwrth y corph.

Oblegid yn y munyd yr ymadawo, y mae'n bresennol yngwydd ac yngolwg Duw. Canys pan ballo gan ddo ef weled a'i lygaid corphorol, gweled a wna mewn modd ysprydol: fel Stephan, yr hwn a melodd ogo nians Duw, ac Jesu yn sefyll ar ei ddebaulaw; Act. 7. 5. Neu fal gwr a aned yn ddall, ac ni welsai ddim erioed, wedi cael ei olwg drwy fawr wrthiau, yn gwéled yr haül, yr hwn ni welsai erioed or blaen. Ac yno trwy dyfliolath ei gydwybod ei hun, y mae Crist y barnwr cython, yr hwn sy'n gwybod pob peth, yn peri iddo (drwy ei anfeidrol allu) ddeall y gosp a'r farn sydd ddyledus iddi am ei bechoedau, a pha gyfryw sydd ei helynt dragwyddol. Ac yn y modd hyn yn sefyll yngolwg y nef, ac yn anghymmwys o herwydd ei astendid i fyned i'r nef: yr ydis yn dywedyd ei fod yn sefyll ger bron gorlledd, taingc Duw. Ac yno yn ddisymmwth y mae'r angylion drwg, y rhai a ddaethant iw gyrchu, yn ei ddwyn bendramwngli usfern; lle y cedwir ef yng harcharau mewn tragwyddol boenau beunyddiol, nes dyfod y farn ian yn y dydd ofnadwy: eithr nid yn y dygyn boenau eithaf, y rhai a dderbyn ef yn gwbl yn y dydd diweddfaf.

Cyffredinol gyflawnder melldith sydd mewn mesur heithach o gyflawndra, yr hwn a ddisoyn ar y ddau, sef naid a chorff; pryd y dygir (drwy alluog nerth Crist y barnwr nef a daiar) un o usfern, a'r llall allan o'r idd, megis carcharorion, i dderbyn barn ofnadwy yn ei drwg weithredoedd. Datc. 11, 18. Dan. 12, 1. 14. 5. 18. Pa fodd y bydd y gwrthodedig, pan fydd o'r yn rhwng ar ddaiar yn crysu, a nerth y nefoedd yn glo gan ddychryndod (eddiwrth yr arwyddion nefoedd ac at ddiwedd y byd) yn amhwyllo. Oh pa fath gytchalarus syd i rhwng yr enaid colledig a'r corph, then hail gysylltiad yn y dydd dychrynadwy ! O suggi pechod, a mign o fudreddi (medd yr enaid wrth gorff) pa fodd yr ydis yn fygorthrechu i fyned, a chefn i' thsewn di ? nid megis i gysannedd i drigo

O Eglwysiar,

ond megis i garchar i benyddio ynghyd. O fel yr wyt
yn ymddangos yn fysgolwg iel merch Feibis i'm han-
gariol gyftudd! O Dduw na bnasit ti byth bythol yn py-
dru yn y bedd, tal nath weision byth mwyach; O pa w-
radwyd a ddygwn ni ynghyd, wrth glywed adrodd ar
osteg o flaen Duw, dynion, ac Angelion, yr holl ddirg-
el bechoda u y rhai a wnaethom ynghyd; a gollais i y
ael o wir gariad ar y fath furgyn drewllyd; a'i ty di
yw'r enawd yn ei trachwantau yr hwn yr ymroais i w-
neuthur cymaint o odineb; O fol gwrt hwn pa fodd y
bum mor fiolath wneuthur di yn Dduw i mi; O mor
walligofus oeddwn redeg yn wylg fy mhen ir cyfuddiau
yma o boendu annibynnus, er mwyn meddiannu llawen-
ydd munydiol. Chwycbw i greigiau a mynyddoedd pa ham
yn ycb yn neidio fal hyrddod; Psal 114. 4. ac na chwym-
puh arnaf i'm custod i ragh wyneb yr hwn sydd yn dgsodi
eistedd a'r yr orseddfaingc accw; Oblegid y mae dydd
mawr ei ddigofaint ef wedi dyfod, a phwy a ddichon sefyll
Datc. 6, 16, 17. O ddaias pa ham y cryni fal hyn wrth
weled yr Arglwydd, ac nad agori dy safn i'm llyngcu i
wared fel y gwnaethoff a Chorab, ac mal na'm gweld
mwy.

O Ellyllon damnedig, mi a fynnawn pe gallich yn ddi-
nec sy rhwygo i yn ddrylliau, dan ammod y drylliech
si oni m' gwnelid yn ddiddim. Eithr tra fych di, fal hyn
yn ymhoedio yn ofer dros dy drueni, yr Angelion a'th
bulgant di ymmaith, yn ffyrnig. o ymmyl dy fedd i ryw
he cyfagos at frwadle Crist, yn yr hwnle tra fych di fal
gair felidrigedig, wedi dy ddidoli i sefyll i wared ar y
ddaias, megis ar law a swy y barnwr. fe gyfrif Crist ar
gyhoedd yr holl ddoniau a dywalltodd arnat, a'r holl
arteithiau a dioddefodd troioli, ar holl weithredoedd da
a adewaist ditbau heb wneuthur, a'r holl ffeilldra gwaham-
meddix a wnaethoff yn ei erbyn ef a'i gytreithiau.

Dy gydwybod oddifewn [yn waeth na milo dystior]
a'th cyhudda; y cythrauliaid y rhai a'th ddehodd di
holl Pdditeidi deyglosus, a foddant o'r naill tu efo'r hys-
dwybod, yn dwyn tystiolaeth i'th erbyn: ar y tu arall
y syl y Senglisiau henedigedig a'r Angelion, i gydbr
cynhwys

O Dduwifoldeb

Cyflawnder Crist gan ffieiddio creadur mor *afan Oih* ol swn ecbrystawn aneiris gyfeillion colledig a damnedigion grelynol, yn aros am dy gyfeillaçh. Oih flæn di yr holi syd yn llosci yn flam o dan i goruwch dy ben di y bydd y Barawr llawnddig, a chosp haeddedigol yn harrod i adrodd y farn i'r herbyn. Oddi tanat genau gwrelechionllyd y gaustwrn ddiwaelod yn agored i th dderbyn. Yn y cyflwr gresynol hwn, te fydd amhefisbl i ti ymgadw. o blegit dan yr ammox honno ti a fynnit pe cwympe i graig fwyaf ar dy uchaf. Dat 6 16 17. ymdangos a fydd anesorol i ti ac etto y mae'n rhaid i't sesyll allan gyda'r colledigion erailli dderbyn y farn hon arnat. set Ewch oddiwrthif chwi felldigedig i'r tan trwyddol, yr hwn a ddarparwyd i ddiafol ac i w angelion, Mat. 25 41.

Ewch oddiwrthif] dyna neulltuaeth oddiwrth bob gorfoedd a dedwyddwch.

Chwi felldigedig] Dyna'r yscymundod creulonddwys I'r tan] dyna greulonrhwydd *Tragwyddol*] dyna barhad y poenedigaeth. Addarparwyd i ddiaawl ac i w angelion] dyna'r penyd uffernol ar benydwyr. O farn ofnadwy i mag yr hon di eill y rhai damnedig mor diangc: yr hon pan adrodder, ni ellir byth ei thro i yn ei hôl: yr herbyn yr hon ni ellir bwrw escusodion: oddiwrth yr hon ni ellir myned i fan arall i *achwyn nac i appelio*: Nelly nid oes i'r rhai colledig ddim i ddigwyddo ond, menau uffernol, y rhai a fydd heb esmwythau'r penyd na diben nu'r amser. Oddiwrth yr orseddfaingc hon, rhaid ir angelion dy daflu di (ynghydar holl gythrennau rhaid damnedig ar gwrthodedigior) i'r pwll heb waelod "i twyllwch eithaf, yr hwn sy'n llosci o dan a brwmstan i dragwyddol, Dat. 21. 8. I'r fan hon cyn gynted ag i'r wffir, di gei glywed y fath alar, gwylofain, acochneidiu, nad oedd gwaedd Corah. Dathan ac Abiram pryd llyncoddy ddaiar hwnt ddim tebyg ir udfa yma, nageu a glywed yr oernadyma, di a debygit dy fod yn uffernol cyndy fod yno.

Yn hwn dwli heb waelod, gwedi unwaith dy fwrws di ymddygiad yn syrthio bob amser ac er hydny byth heb gael

Wr ymarfer

gwaelod : ac yndao y byddi byth yn cwysfan heb neb i dofturio wrthiiddi a wili yn ddibajd gan angerdd poenau y tan, ac etto dy ddanedd a grym rhag maint yr oesfel ; di a wili wrth feddwl fod dy drueni yn ddi ymwared; ac a wili wrth feddwl na wna editeirwch ddim lleshad; di a wili wrth feddwl pa wedd am gyfgodau o ddifyrrwch byrr y darfu i't fyrrthio i ofidiau poenau trawgyddol ; di a wili wrth weled na cili gwyllofain y chwaith i ti ronyn lleshad ; ie ac yn wylo di a wili ychwaneg o ddagran nac sydd o ddwfr yn y mor; oblegid y mae dwft y mor yn beth terfynol, eithr gwyllofain y gwrthodedig a fydd anherfynol.

Yno caiff dy lygaid serchogaidd eu cyfuddio wrth e-drych a'r yprydion erchyll; dy glustiau moethusglyw eu dychrynu gan oernad y cythrauliaid yn udo, a rhincian dannedd y gwrthodedigion poenedig ; dy drwyn meindlws a gaiff ei lenwi a drygsawyr drewedig frwmman ; dy archwaeth dewisol a boenir a newyn anguriol; dy gêg feddwl a lych gan syched annifoddadwy ; dy feddwl a gyfluddir wrth gofio mai o serch i ddifyrrwch amserol, yr hwn sy'n diflannu cyn bloedeuo, y buost mor ynsyd a cholli y llawenydd nefol, a rheged yngwysc dy ben i'r poenau usfernol, y rhai a barhant tu hwnt i dragwyddoldeb. Dy gydwybod yn oesfadol a' th frath dim pan fyddyliech, mor synych y darfu i Grift trwy ei bregethwir gynnig i ti faddeuant am dy bechoda'u, a chynnig teyrnas oesoedd i ti yn rhwydd ac yn rhad, os ty dimwnait gymaint a chredu ac edifarhau, ac mor hawd y gallesit ti dderbyn trugared yng y dyddiau hynny, mor agos a fuost lawer gwaith i edifarhau, ac etto i ddarf i ti gynnwys i'r byd dy gadw yn anedifeiriol, ac yn awr fal y mae dydd y dragared wedi myned heibio, ac ni lewyrcha byth drachefn.

O fal y hydd dy ddealltwriaeth ar bigau dur, wrth ffyried, ddarfed i ti o chwant i gyfoeth darfodedig golli y trysor trawgyddol, a chyfnewid dedwyddwch se am drueni usfern. Lle hydd pob rhan o'th gorff (he na thorri na rhai a'r boenau) yn cael yr un ffunyd e pennadio yn dragwydd. Yn y Penydiau usfernol yma

ath ddisuddir ya dragwyddol o olwg bendigedig yr Arglwydd, yn yr hyn y mae gwirddawn a bywyd yr enaid yn sefyll. Ni chei di tyth weled goleuni, nac un golwg ar lawenydd, ond gorwedd mewn dragwyddol boenau y gwyllwch eithaf: lle na bydd trein ond dychryndod, na llais ond llais cabl-wyr, a rhai yn udo, na swn ond swn y poenau ar penydwyr, na chymdeithas ond gyda diafol ai angelion, y rhai gan eu bod mewn penyd eu hunain ni allant gael dim llonyddwch ond porthi eu cynddaredd yn dy benyddio di. Lle bydd poenedigaeth heb dofturi, trueni heb drugaredd, alaeth heb gymorth, gweiddi heb ddifftawu, a flonydd, heb fesur, cyffredd heb esmwythdra, lle *mae y prysf heb farw*, a'r tan heb ddiffoddi, lle bydd digofaint Duw yn ymafyd a'r dy maled a'th gorff, fal y fflam dan ar y pyg a'r brwmflam ya yr hon ti a gei losci yn oestadol, a byth heb ddarfod marw beunydd, a byth heb farw, beunydd yn ymrwyfo mewn gofidiau angau, a byth heb gael gwared o hon-ynt nac adnabod diben a'r dy boenau, telly pan ddarwyddo i ti eu dioddef hwynt risedi mil o flynyddoedd am bob mil o welltglas sydd ar y ddaiar, neu dywed ynglam y mor, nid wyt ti ronyn nes i gael diben ar dy boenau a'r awr gyntaf i'th daflwyd iddynt, ie y maent cyn bellied oddiwrth ddiweddu nad ynt hwy ond dechreu beunydd. Ond pe bai yn ol mil o filiwn o flynyddoedd o baith y cai dy enaid colledig ddiwendod ar y penydian ynn, fe fyddai hynny beth cyffur, feddylied fod ryw amser y diwedd i deyfod, eithr cyn fynyched ac y byddo' meddwl yn cofio y gair yma byth, dyna usfern arall yn hanol usfern.

Y meddyl fryd hwn a bair i'r colledig weiddi onai, cymaint a phedywedent ouc aei ouc aei, O Arglwydd nid bytb, nid bytb eu cydnwyd a'i hettyb fal y garfain, aei, aei, bytb bytb oddiyma y cyfyd eu tofusr aei, lef, gwae, acoeh yn dragwydd Dyma yr ail farwblweth, sef yr union gyffredinol y flanner o'r holl sellu thrwydd a thrueni, yr hyn sydd raid i'r holl wrthodeigion colledig ei dioddef, tra fyddo Duw a'i seintiau i gyfrannog o ogoniad a dedwyddwch nesol yn dragwydd.

Pr Dmarter

Hyn yma am drueni dyn ynghywir llygredigaeth oddieithr ei adnewyddu trwy râs Ynghrist.

Yn ol hyn i canlyn gwybodath am fywyd dyn, oherwydd graddu ei adgenhedliad trwy Crist.

Wysyddod am gyflwr Cristion gwedi ei gymmodi a Duw ynghrist.

YRawrhon gadewch i ni weled, mor ddedwydd yw y gwr duwiol mewn cyflwr o adnewyddiad wedi ei gymodi a Duw ynghrist. Y gwr duwiol yr hwn fydd a'i natur lygredig gwedi ei adnewyddu trwy râs yngchrist. ac a wnaethpwyd yn greadur newydd, sydd fendigedig o herwydd tri pheth, Yn gyntaf yn ei fywyd. Yn ail ynci farwolaeth. Yn drydydd ar ôl ei farwolaeth-

1. Eiddedwyddwch yn ei fywyd nid yw ond mewslan. hynny a gynhwysir mewn saith o bethau,

Yn gyntaf, O ran ei fod wedi ei ymddwyn trwy'r ymddydd, ynghroth ei fam, sef yr eglwys, Joa. 3. 5. Gal. 4. 26. ac efe a aned, nid o waed, nac o emyllys y cnawd, nac yn ol ewyllys dyn, eithr o Dduw. Joan. 1. 13. yr hwyl Yngchrist ydyw ei dad ef, fel y mae llun Duw ei dad, yn adnewyddu ynddo ef ar gynnydd fwyfwy beunyddiol.

2. Yn ail, efe a gaodd yn rhed. ac yn gyflawn, i'n wlyn haeddeditaethau dioddefaint Crist, taddeu iddi a holl becho iau gwreiddiol a gweithredol, a'r euogyydd, a'r cospedigaeth a ddigwydd iddynt a holl gylwnder Crist a gyfrifir yn rhwydd ac yn gyflawn i iddi fel y mae Duw wedi uno atto, ac yn ei weled yn ddi i ac union ynci o fwg a'i gyfrif. Rhuf. 4. 7. 8. 25

3. Yn drydydd y mae efe gwedi ei ryddhau oddi wrth aethiwed Satan. a'i wneuthur yn frawd i Crist, ac yn iddi etifedd i feddi innu teyrnas nefoedd. yn ysprydol frenac offeiriad: i offrymmu aberthau ysprydol i Dduw trwy su Crist, Rhuf. 8. 17. 1. Pet. 2. 5.

4. Yn bedwerydd, y mae Duw yn ei arbed ef fel yr ardyn ei fab ei hun a fai ynci wasanaethbu. ar arbed ym' n sefyll fel hyn

5. Nid yw Duw yn dal i fulw ar bob bai. eithr yn cydwyn a'i wendid Exod. 34. 6. 7. Ni theifl Tâd cared

ig ei fab allan i'r drws yn ei gleityd.

2. Nid yw yn ei gosbi pan ei ceryddo yn ol ei haedd-edigaeth, Psalm. 103. 10.

3. Y mae ef yn ei geryddu ef yn gymbedrol, pan welen nad oes dim arall a eill-beri iddo et wellhau ei fuchedd, 2 Sam. 7. 14. 15. 1. Cor. 11. 32.

4. Y mae ef yn rasusol yn derbyn a'i ewyllysgarwch, er bod ei ufuod-dod yn amherphaith, ac felly yn dewisaman ei feddwl, o flaen teilyngdod ei weithred, 2 Cor. 8. 12.

5. Y mae efe yn troi y melldithiau a haeddodd ef yn geryddon tadol i'r pob peth, gofidiau y bywyd, marwolaeth, i'r hyd yn oed ei bechodau, yn ddaioni iddo. Rhuf. 8. 28, Psal. 119. 71.

6. Y mae Duw yn rhoddi iddo ef ei yspryd glân, yr hwn sydd

1. Yn ei sancteiddio trwyddo a'r gynnnydd, hyd oni byddo swyfwy yn marw i bechod, ac yn byw i gyflawnider. Rhuf. 8. 10.

2. Yn sicrhau iddo ei fabwysiad, sef, ei fod ef trwy ran yn blentyn i Dduw. Rhuf. 8. 16.

3. yn ei gyffuro ef, i ddyfod mewn byfdra, ac ymddiried ger bron Duw. Ephes. 3. 12.

4. Awneiff iddo yn ddiofn ddywedyd *Abba Dad*, Gal. 4. 6.

5. A dywallt iw galon ef ddawn gweddi sancteiddiedig Rhuf. 8. 26:

6. Yn ei roi i goelio ei fod efe a'i weddiau yn gymeiradwy, ac yn cael ei wrando gan L duw er mwyn Cristi ei gyfringwr. Rhuf. 8. 16. 27.

7. Yn ei lenwi ef. 1. A beddwnh cydwybod. 2. Allan mydd yn yr Yspryd glân; iw cyffelybu i'r hwn, nld yr pob llawenydd daiarol ond gwael ac oser yn ei olwg ei. Rhuf. 5. 1. ac pen 14. 17.

6. Y mae ef yn cael ei lywodraeth o newydd ar creaduriaid, yr hyn a gollasant wrth gwympr *Addas* a phynny y mae iddo lawn rydd did i fwynhau yr holl bethau nis gwaharddodd Duw, mai y gallo eu trin a chydwybod dda. Oblegit y mae iddo sicrwydd diogel.

Lectio III. Maelor.

y bywyd hwn o wir gynhwnder yn yr holl bethau yn
nef, ac ar y ddaiar. Ac efe a geift gyflawn heddych-
lawn feddiant o honynnt yn y býwyd sydd i ddyfod. Psal.
8, 5; 1 Cor. 3, 22.

O hyn y digwydd nad yw'r holl rai gwirthodedig ond
trawsgeidwadau ar y cwbl oll y maent yn eu meddu, o
ran nid oes iddynt gyfrannedd o'u beiddaw eu bunaïn ond
ufern. Act. 1, 25.

7. Y mae iddo ef sicrwydd o dadol ofal Duw, iw ym-
ddiffynddydd a nos: yr hwn ofal sydd yn sefyll yn y tri
pheth hyn sef.

Yn gyntaf, yn darparu iddo holl angenheidiau ei en-
aid a'i gorff, yn y byd hwn ac yn y byd a ddaw; fel y
bo efe yn sicr naill a'i i gael ei gyfraint, neu i gael
diaddefgarwch i fod yn fodlon ir hyn sydd ganddo. Mat.
6, 32.

Yn ail, am fod Duw yn rhoi iw *Angelion* sanctaidd
orchymyn megis iw *weimidoigion* i wilio arno ef yn ddy-
fal, er mwyn ei ddaioni. ei mewn pergl i wersyllu o
amgyltb o ran diogelwch iddo ymha le bynag y hyddu
le cymorth Duw a'i hymddiffyn ef, mal *cwmmlwl* lli-
dydd ac fal calofn o dan llin nos, a'i ragluniaeth a'i col-
dw oddi amgylch rhag gallu y cythfaul. Psal. 34, 7. Job
1, 10.

Yn drydydd am fod golwg yr Arglwydd arno, a'i glu-
stiau yn oesdadol yn barod, i weled ei gyflwr, ac i wrando
ar ei gwynfan, ac yn ei amser nodedig, iw waredu
ef allan o'i holl orthrymderau.

Hyd yn byn am fendigedig gyflwr y duwiol, ar dya
adgenhedledig yn y hywyd yma, bellach am ei fendige-
dig flat yn ei farwolaeth,

**Pistri aeth am wynfydedig gyflwr y dyn
adgenhedledig yn ei farwolaeth.**

Dan ddansono Duw angeu, megis ei gennad i gyrchi-
y dyn adgenhedledig, y mae ef yn dysod iw gyfar-
odd hanner y ffordd i'r Nefoedd: canys y mae ei serch
y llymarweddlaed yno o'i flaen ef Phil. 3, 20, Nid yw
Angei

Angeu na dieithrol nae otnadwy iddo. Nid yw ddieithrol oblegid yr oedd efe yn marw beunydd, nae otnadwy, o ran tra fu fyw, marw ydoedd, a'i fflwg i a guddiwyd gyda Christ yn Nuw. Col. 3 3. Marw gan hyfny iddo ef, nid yw ddim amgen onid gorphywylo oddiwrth ei boen yn y byd, a myned adref i dy ei dad, i ddinas y Dduw hyw, i Ferusalem nefol, i blith myrddiwn o Angelion i'r gynulleidfa gyffredinol. i Eglwys y cyntafenedig, at Dduw barnwr pawb oil, at ysprydion y rbai union a berffentbiwyd, at Jesu Cyfryngwr y Testament newydd. Heb 12, 22, 23. Tra to ei gorff yn glaf, y mae ei feddwl yn iach, o herwydd bod Duw yn gwneuthur ei wely oll yn ei glefyd. Psal. 41. 3 ac yn ei gryfhau ef a ffyddac a dioddefgarwch ar wely ei driftwch. A phan fyddo yn cychwyn myned i ffordd yr holl fyd, y mae ef (mal Jacob, Moses, a Josuab) yn rhoi cyngor ac athrawiaeth dduwioliw blant a'i gyfnesafiaid i wasanaethu y gwir Dduw, a'i anrhydeddu yn union holl ddyddiau eu hennoes. Ei enaid bendigedig, ni anadla allan' ddim ond hondithion, a'r cyfryw ymadroddion ag a fo arnynt ffas oddiwrth yspryd sancteiddiedig. Megis y mae ei delyn ef oddiallan yn gwanhau; felly y mae ei ddyn ef oddimewn yn cynnyddu, ac yn cryfhau. Pan fo ymadrodd ei dasod ef yn pallu, y bydd ocheneidiau ei galon yn Nevaru yn uwch a'r Dduw. Pan fo golwg y llygaid yn tywyllu, y mae 'r yspryd glan yn ei oleuo ef oddimewn a helaethrwyddo oleuni ysprydol. Nid yw ei enaid, yn ofalus, either yn hyderus i fyned allan o'r corph, ac i drigo gyrra Arglydd 2 Cor. 5. 8. Y mae ef yn ocheneidio mal Paul, Cupio dissolvi, Trwyf yn deisif fy nartod, a bod gyda Christ. Phil. 1. 23. Ac megis dafydd, fel y sycbeda yi bydd am ddyfr neint, felly y sycbeda fy ennid am danar i'r o Dduw, y mae fy enaid yn sycbedu am Dduw, am y Dduw? Pa amser y cysw ddyfod i ymddangos ger bron 'Dduw?' Psalm. 42. 2 y mae ef yn gweddio gyda'r Seintiau, pa bycio Arglydd yr hwn wyt sanctaidd ac union? Tyred Arglydd Jesu, tyredd chwypyn. Dat. 22. 20 A phan odel amser terfynedig ei ymddattodiad, pryd ei bo yn gwybod ei fod yn myned at ei Dad, a'i Wareddydd,

mewn heddwch cydwybod, a gobaith sicr o gael misiod
euant o'i holl bechoda'u trwy waed yr oen, y mae ei ymddy
capu mal yr hen Simeon fendigedig, ei Nunc dimittis i d
yr awr hon Arglwydd y gollyngi dy was mewn tangnodd. Ca
yn ol dy air, &c. Luc. 2: 29 ac a ddyru eienaid megis
ddwylaw ei hun yn nwylaw ei Dad nesol, gan ddywed
gyda Dafydd: i'r ddwylaw di o Dad yr wyf yn gorchfy
myr fy enaid, oblegis tydi am gwaredaist o Arglwy
Ddum'r gwirionedd. Psal 31, 5, archan ddywedeg gy
Stephen: Arglwydd Jesu derbyn fy yspryd. Act. 7.
cyn gynted ac y rhoddo ef ei yspryd bendigedig i fyn
ya ebrwydd y mae'r Angelion saintaidd (y rhoi oed
yat yn gwillio arno ef o'i enedigaeth hyd ei farwolaeth
yn dwyn ei enaid i'r nef, fel y dvgasant enaid Lazar
i tonwes Abram, yr hon yw Teyrnas nesoedd; i h
ed i'r hon y mae Angelion da, a gweithredoedd da
unig yn cyd ymdeithio a'r enaid: y naill i roi i fynu
peth a orchymynewyd iddynt, a'r Halli gael eu gwo

Ycerph mewn amser cyfaddas megis Teml sanctai
Yr yspryd glan, aelod i Crist, pridwerth gwaed Mi
Duw, a esyd ei gydsrodyr yn barchedig i huno yn
sedd, megis yngwely Crist, mewn gobaith sicr o ga
daffroi yn nydd adgyfodiad y cyfion, ifod efo'r enaid
gyfrannog o'r bywyd a'r gogontant tragwyddol,
oblegid hya fe elwir yn fendigedig nid yn unig eneid
y ffyddloniaid eithr eu cyrph hefyd.

Hyn yma am y fendith sydd yn desyn ar enaid
chorph y dynadgenhedledig yn ei farwolaeth. Gadew
i ni weled ymmhellach pa ryw fendith sydd i ddilyn
enaid a'i gorff yn ol ei farwolaeth.

Myfyrddod am gyflwr bendigedig y adgenhedledig ar ol ei farwolaeth.

YCyflwr yma sydd a thair gradd arno.
Yn gyntaf o ddydd marwolaeth hyd yr adgyfodiad
Yn ail, o'r adgyfodiad hydon i adrodder y farn
Yn drydydi, yn ol y farn, i barhau yn dragwyddol
Cyn gynted ac y darfyddo i'r dyn adgenhedledig

roddi ei enaid i synu i Crist, y mae's Angelion sanct-
 iidd yn ei dderbyn i w cadwraeth. ac yn odi-atteg, yn
 ddwyn i'r nef, ac yno yn ei roi yn ansheg ger bron/
 Crist lle yr ydis yn ei goroni, a choron cyflawnder, a g-
 ganiant. Tim, 4: 8. Dat, 2: 10 nid yr hon a haeddodd
 herwydd ei weithredoedd da, ond yr hon a addawodd
 Duw o'i ddaioni haelionus, i'r rhai oll o wir gariad ar-
 no, ya y bydhwn a'i gwafanaetho ef, ac a geisio ei ogo-
 ganiant. Oh pa ryw lawenydd a fydd hynny i'r enaid ti!
 Yr hwn nibu arferedig o weled dim ond trueni pechad-
 niaid, gael gweled wyneb Brenin y gogoniant; le
 gweled Crist i'r croesawn, cyn gynted ag i'r ddyglir
 i flaen, gan ei Angelion sancetaidd. a'i groesaw yw
 euge bone serve i sef ym hynny, dagwmaethost, croe-
 w was da u ffyddlon &c. dos i mewn i lawenydd dy Fai-
 a pha ryw orfoledd a fydd i ti weled mil miliwn o
 Serubiaid, Seraphiaid, Angelion, Gorseddfeingciau. Arg-
 yddiaethau, Tysogaethau, Galluogrwydd? Ephes 1:
 Yr holl Batrieirch sancteiddiol, Prophwydi, Offeiri-
 id, Apostolion, Merthyron, Cysaddefwyr: a holl en-
 idiau dy gymdeithion; cysnesafiaid, gwyr, gwragedd,
 blant, ar cwbl ollo Seinetau Duw, y thai a ymad-
 sant o'th flaen di mewn gwir ffydd Crist. yn sefyll
 bron gorseddfaingc Duw mewn anrhedd a gogo-
 ganiant? Os oedd brenhines Shebz wrth weled rhwysc ac
 undiniant Salomon, o wir syndod yn dywedyd: dedwydd
 dy wir, dedwydd yw dy weision yr bai sydd yn sefyll o'th
 mun, i glywed dy ddoethineb; pa lawenychu a wna dy
 mald ti, wrth ei weled ei hun wedi cael ei gynnwys, i
 ymhlih y gynulleidfa ogoneddus yma, i edrych ar
 indigedig wyneb Crist; i ddignad nerth i ddoethineb?
 Ryw anrhedd a fydd i'r wrth weled cynnifer mil o
 bedd sydd yno, yn dy groesawudi i w nefol gymdeith-
 Canys fel yr oedd yntoll yn llawenychu pan droist
 elifarhau; felly yr awr hon y maent hwy yn llawenach
 wrth weled dy goroni, ac wrth dy gantod yn derbyn y
 on yr hon oedd yn ghadw i ti oni ddelit. Oblegid
 y mae coron Merthyrdod i w gosod am hen y Mer-
 tra ddioddefod arteithiau er mwyn Efengyl Crist;
 Coron

Coron Morwyndod ar ben y Forwyn a orchfygod Drachwant. Coron Duwioldeb a Diweirdeb, ar ben y rhai oedd yn gogoneddu Crist yn union, ac yn cadw eu priodas yn ddi-halog: Coron gweithredoedd da, ar ben rhoddwyr elusenau, y rhai a tuant syber wrth dloilon: coron y gogoniant dilygredig, ar ben y bigeiliaid y rhai trwy eu pregethau, a'u hesamplauda, a droesau lawer enaid o lygredigaeth pechod i ogoneddu Duw mewn sancteiddrwydd buchedd. Pwy a ddichon adrôdd yn helaeth faint gorfoedd yllu nefol yma wrth dy gorni di a gogoniant, a'th drwsiadu mewn disclaer wil cyflawnder, ac wrth weled Palmwydden buddugoliaeth yn dy law? O wyched fydd ganddynt ddarfod i tiddiango'r holl druron i'r byd, rhwydau'r cythraul, a phoenau uskerth; a chael o honot yn lle hynny orphwysfa a dewyddwch yn dragywydd? Obligidy mae pawb yno yn ymhysrydu cymaint mewn hapsusrwydd un arall a yn eu hapsusrwydd eu hun, a gweled un arall yn cael a garu gen Dduw cystal a'i weled ei hun. Ie y mae ganddynt gynnifer o amryw fath ar lawenydd. ac sydd iddynt o gyfeilltio i gydlawenhau. Ac yn y gwylfledig a'r bêdigedig gwlwryma, y mae yr enaid yn gofifywys gyda Crist yn y nef. hyd ddydd yr adgyfodiad pan gyflawner nifer ei chyd wasanaethwyr. a'i chydnudyr, yr hyn y mae'n Arglwydd yn ei gyfrif yn amser byrr.

Yr ail radd o ddedwyddwch dyn yn ol marwolaeth fydd o amfer yr adgyfodiad. hyd oni adrodder y fam ddiwedda. Oherwydd ar y dydd olaf.

1. Yr wybrennau defnyddol. y ddaiar ac oll sydd o mewn a ymdettud, ac a burir a than. 2 Pet 3 10-12

2. Ar fain yr udcorn diwedda, neu ar lais Crist Archangel, yr unghyw gyrph ac a oedd gan yr ethol digion o'r blaen. (er eu bod wedi eu troi yn bridd ac y ddaieren) a gyfyd drachein. Ac yn yr un munyd, nai ddychwel enaid pob rhyw ddyn i w gorffh ei hun, tru y rhwedd cyfodiad Crist eu pen; ac a adfywheir, ac gyfadir o'u beddau. megis pedfaent yn deffroi yn gweylan; 1 Cor 15 52, 1 Thes. 4 14-16, Joa 5

37 Rhuf. 8 11 A pha wedd bynnag y darfur ierlid-
ben er creulon ddryllio eu cyrph hwynt yn ddarnau. neu
dwysa disa yn ulw: etto fe gaiff yr e tholedig weled fod yn
ar y dydd hwnnw: na syrbiodd blewgo' u pen bwys
Hwynt hwy a ddeuant allan o'i beddau bob un o
ayut, megis Joseph allan o garchar, neu Daniel allan
fan y llewod, neu Jonab allan o fol y morfil.

4 Gwedi bywhau mal hyn holl gyrrhyr etholedigi-
hwy a godant yn y cyfryw berfffeithrwydd naturia-
ac y buasent yn ol eu hardymerwch asianol, o bua-
it ddylanfus, ac yn y cyfryw oedran, ac y bydd dyn
ymusaf yng hylch ei dair a'r ddeg ar hugain oed pob
yngi ryw priodol ei hun; yr hyn beth y mae'r dys-
wyr yn rybied fod yr Apostol yn pentodi atto yn
misiu hyn; Oni dælom ni eu gyd oll yn ddyn perffaith
nosur oedran cyflawnder Crist. Eph, 4 13 Tertul de
fir.

Pa-anaf bynnag oedd o'r blaen ar y corph, megis
lineb, neu gloffni, neu wargrymni, y pryd hybny fe
mir ymaith, Ni bydd Jacob yn gloff, nac Isaac yn
all, na Leah yn llygadwyr, na Mephibosheth yn gloff
dd, Canys gan na fynnal dafydd na dall na chlo-
ffod i w dy. llai o lawer a syn Crist o dallineb a chlo-
iaros yn ei gyfanned nefol Fe wnaeth Crist yr holl
million i weled, y mudiaid i lefaru. y byd. iariad i gly-
d, ar cloffion i rodio; &c. ar a ddaeth atro ef i ofyn
ras ar y ddaiar; mwy o lawer yr iachta efe holl am-
fffeithrwydd y rhai a gymmero ef yn gyfrannogion
i giganiant yn y nefoedd Tammblith y llwythau bynnag. nid
an egman, y dyn cloff a neidia fel yr hydd, a rhafod y
muda gan. Isa. 35 6,

Ac y mae'n ddigon hyspysol wrth weled ddarfod i
gwre ein rhieni cyntaf ni. nid ya sechgyn nac yn
mawgwyd, ond ynghanol perfffeithrwydd eu hoedran,
nid yr anaplasia sef y creadwaeth newydd gwedi,
wrwolaeth, ymmhob modd yn berfffeithiach na'r pla-
sif y deunyddiad cyntaf ar ddyn. o'r hwn y twym-
pif i gyflawr marwol. Ac nid yw debygol y gall me-
yr hwn nid yw ond amherffelshrwydd a honaint;

yr hwn sydd lygredigaeth. gyduno yn dda, a gcorff perffaith gogoneddus.

5. Cyrph yr etholedigion medieuw cyfodi mal hygant bedair tra rhagorol goruwch naturiol rintweli oblegid.

1 He a'u cyfodir bwg mewn nerth trwy'r hwn y gan fod bych yn gadwedig rhag pob diffyg, a gwenn ac yn galio parhau heb arfer o fwyd, diod, neu wiso fathgynhaliaeth 1 Cor 15 43

2 Mewn anlygredigaeth trwy'r hyn ni byddant ddogwyddedig i unhyw fatha'r amherfeithrwydd, a clefyd, neu farwolaeth.

3 Mewn gogoniad trwy'r hwn y discleiria eu cyflwr eglur ar bawt yn y ffurfafen, a chwedi eu gwneud mor amlygol, eu bencidiau a oleua trwyddyd yn gofynnoddus o lawer na'u cyrph, Mat, 13 43 o'r ogoniad yr ymddangosod tri arwydd lewyrch, y cyfnwyd Moses Exod 34 27, yr ail yn y cyfnwyd i ddull Crist yr ymnydd, ar trydydys yn twyniwr ymhen. Mat 17 Act 6 15.

Tri arwyddocâd diogel o gogoniad ein cyrph ar y gogoneddus hwnnw. Yno y rhydd Dafydd beibio ei bigciliaidd, ac a wisc am dano drwfiad mab y brenin, tu'n id Jonachan. Yno pob Mordecai cywir, yr halearodd dan sychiliaid cnaud llygredig, a gaiff ei dduau a hardwych wisc frenhinoedd; ac a gaiff Goron Acherchawgar ei ben, fel y gallo yr holl syd weled fel y neir ir hwn y mas brenin y brenhinoedd yn ei anrhydedd. Os gwna y rawr hon cyfodiad un haul ir dorau ymddygoes mor ogoneddus; O mor ogoneddus a fydd y hwnnw pan fyddo aneiris syrdd syrddiwn o gyrryngiediau, a'r Angelion yn ymddangos yn oleuach eglurdeb yr haul! a chorff Crist mewn gogoniad rhagori arnynt olli.

4 Mewn esgudrwydd neu gyflymdra, trwy'r hygell eu cyrph hwy ymgysodi i gyfarfod yr Arglwyd ei diddystiad gogoneddus yn yr awyr, fel yr eryd yn rhedeg at llofa: h. Matth. 24 28.

Ac yr hwn esgudrwyddar gyrrphy Seindiau ym
Proph

rhwyd yn pennodilie y dywedodd, Efai 40 31
 hwy a wellhant eu nerth, ac hedant fel eryrod,
 dant ac ni flinant, rhodiant ac ni ddifygiant. Ac
 y cyflwr hwn y gellir cymhwyllo y geiriau hyn o
 ethinetai; sef yn amser eu gweledigaeth y discleiri-
 ac y rhegiant yma a thraw, megis gwreichion
 o sofl.

O herwydd y pedair cynneddfau hyn, y mae Paul
 niw cyrph y rhai etholedig a gyfodwyd, yn yspryd-
 oblegid mewn cynneddfau y byddant ysprydol,
 yn unrhyw byth mewn lylwedd. i Cor 15 46,
 pha wedd bynnag y mae pechod a llygredigaeth
 cyflwr marwol hwn, yn gwneuthur dyn yn is nac
 Angelion, etto diau pan gorono Duw ef a gogoniant
 wrhydedd, ni fedras fi ddirnad pa fod y bydd dyn
 dim oll yn is na'r Angelion, oblegid Ysprydion
 rhwyl, ac felly y mae dyn hefyd o herwydd ei en-
 le a mwy na hynny, hwy a gant gyrph ysprydol
 eu ffurfio yn gyffelyb i gorff gogoneiddus yr Ar-
 Iesu Crist. Phil 3 21 Yn yr hwn y mae natur
 wedi ymdderchafu trwy undeb personol i egor-
 Duwdod, ac i anwahanol gymdeithas y Drindod
 ledig; yr hwn anrhydedd ni chennadhaodd ef er-
 w Angelion. Hebi 2 16 Ac o herwydd hyn y mae
 ragorfraint u wch eu llaw hwynt oll. Nage nid
 hwy ond ysprydion gweili eu tresnu i fod yn we-
 gon i'r etholedig. Heb 1 14 a chyanifer o hon-
 y cyntaf a wrthwynebodd wneuthur hyn o swydd
 chadwodd y dresn gyntaf osodedig, am eu balch-
 daflwyd i lawr i usfern, Nid yw hyn yn lleihau
 ggod yr Angelion, ond hybysu faint yw cariad
 tuagat ddynawl ryw.

Am yr etholedigion, y rhai a syddant yma yn
 ar yr ail dyfodiad disymmwth i Crist: Y tan yr
 llysc lygredigaeth y byd a'r gweithredoedd o'i
 mewn munyd ar drawiad amrant llygad, a'i go-
 hwynt lle y bont, naill a'i yn malu mewn melin
 uniaeth, a'i yn rhodio rhyd meusydd difyrwch,
 gorwedd mewn gwely llonyddwch, ac felly gen-
 libet

losci eu amhuredd a'u llygredigaeth o gyrrh man
a'u gwra hwynt yn gyrrh anfarwol, a hyn o gyfnewid
a sydd iddynt hwy yn lle marwolaeth. 1 Cor 15 31

Yno y wiff yr enaid drwy lawenydd gyfarch ei go-
gan ddywedyd: *Ob da ymgysarf uom ni eilwaith fychan i y-*
er anwyl, mor hyfryd yw dy lais, mor howddgar yw vel-
wynabpryd, g wedi gorwedd cyhyd mewn agennau o com-
giau, ac mewn dirgel lochesau'r hedd! Can 2 14
wyt si yn wir ya breswylfa cyfaddas, nid yn unig i
drigo ynot, ond y cyfryw un y mae'r Yspryd gian,
gweled yn gymmwys genddo aros ynddo, megis 6
*dembiddo yn dragwydd. Bellach y darfu gauaf
holi orthymderau, llifeiriant ein trueni a sychodd
hysb. Y mae cyrufein llitholedigion frod yr yn
ddangos ya ddilcleiriach na blodau'r Lili ar y ddau
te ddaeth yr amser i ganu *Halalimah*, a llais yr ude
a glywir yn ein tir. Tydi a fuott syngymar-wr
waich yr Arglwydd, ac yn gysaill i mi mewn erlid
chamiau er mwyn Crist a'i Efengyl: yr awr hon
cawn ni fyned gyda'i gilydd i lawenydd ein Harglwyd.
Megisy dygaist y groes gyda'm si gyn. felly yr awr
gyda myfi y rei wisc y goron. Megis yr hauziſt gyda
yn heliath mewn digrâu felly yr awr hon y modi
heliath gyda myfi mewn gorfoedd. O bendigedig, i
bendigedig a fo'r Duw daionus! yr hwn! tra fu y
gwrthodedig accw yn treulio eu holl amser mewn
ebder, chwantau cnawdol, bwyta yfed, a gwagedd
llogedig, a roes i mi ras i gyd tynnau a'n gilydd yng
ymprydio, a gweddio yn darllain yr Scrythyrau,
cadw y Sabbathau, yn gwando pregethau, yn derby
y Cymunedau'r iidd, yn cynorthwy o'r tiawd, gan an-
o weithredoedd Duwioldeb ymmhob gofynngeidiad
ydd tuacat Dduw, a rhodio yn gydwyt y tuacat ddynion.*

Yn y man ni chei di glywed sŵn am dy bechodaeth
herwydd fe a'u maddeuif. ac a'u cuddir, Psal 32 1 c. 12
pob gweithred dda a wnaetho' er mwyn yr Arglwyd
a gylcheddir ac a obrwyir. Llonna dy galon, o
wydd y mae dy Farnwt ynglais o'r grawd, aceso

AD EDITIONES.

ib scwrm dithau. Cyfod dy ben i fynu; a gwel yr Angelion gogoneddus yma, megis lluo Gabrieliad yn ebedeg attom; i ddywedyd i ni fod dydd ein hymwated wedi dyiod, Dan 9, 21, Luc 21 28 ac l'a trosglwyddo i ya y cymylau i gyfarfod ein iachawdwyr yn yr awyr; ele y maent hwy gar llaw: Cyfod gan hynny syng ho-omen, syng hariad, ty mhrifferth, a thyred ymaith. Can 2, 13, 17. felly fel yr iyrchod neu geirw iauaingc, y maent hwy yn rhedeg gyda'r Angelion twagat. Grifftroeddychrynadwy lynyddoedd Bether.

6 Y byw ar meirw ynghyd, yn y modd hyn gweddi bywhau au gogoneddu, a gynnullir allan o law trwy weinidogaeth sanctaidd Angelion Duw, o bob cwrt a marthau'r byd, ac a gippr ynghyd yn y cymylau, i gyfarfod yr Arglwydd yn yr awyr, ac felly a deulant gyddef, yn rhan o'i rwysg ogoneddus i farnu y colledigia'r Angelion drwg: 1 Thes 4, 17, 1 Cor 6, 1, 3. Yn eddeg Apostol a syddant yn eistedd ar ddenddeg gor-ddfaingc (Yn nesaf at Grifft) i farnu y deuddeg llwyth rhai a wrthodasant-wrando yr Efengyl a bregethw-trwy eu gweinidogaeth hwynt. A'r holl Seintiau own anrhydedd ac urddos, yn nesaf attynt hwythau, megis barnwr hefyd i farnu yr angelion drwg, a dyni-bydawl. Ac megisy derbynniodd pob un o honynt y bywyd yma ras i fod yn chwanogcach na eraill, i fod allan ei gogoniant, ac yn ffyddlonach iw wasanaeuf; felly y bydd eu gogoniant a'u gwobr hwythau swy nag eraill yn y dydd hwnnw. 2 Cor, 9, 6.

Yllie ar fan yr ymgasglant ynghyd at Grifft, a'r He eistedd Grifft, i farnu, a fydd yn yr awyr goruwch slyn Jehosaphat, wrth snydd yr olewydd, yn gyfa- i Jerusalem, ar y tu dwyrain oddiwrth y Demu, fel mae'n debygol dtwy bedwar o refymmau.

1 Yn gyntaf, oblegid bod ys scrythur sanctaidd yn wylwscymaint a hynny mewn geirianu hygoel: Joel 3, 12. mi a gynnullaf yr holl genhedloedd i ddyffryn Ia- phat, ac a ymresymma a bwnt yno, Par ith alluogion slyn i lawro Arglwydd, deffroed y cenedloedd a deu- i synu i ddyffryn Jehosaphat Oblegid yno yr eisteddas

*i farnu y cenhedloedd o unghylch; Jehosaphat o'i gyfleuth
yw, yr Arglwydd a farn, a'r dyffryn hwn a gafodd y
enw yma, oddiwrth y fuddugoliaeth fawr a roes yr An-
glwydd i Jehosaphat, ac iw werin ar yr Amonaid. Ma-
th abiaid a tbrigolion mynydd Seir, 2 Cron. 20, 1. 22, 26. Yn
hon fugoliaeth oedd arwydd o'r fugoliaeth ddiwedda
a rydd Crist y barnwr pennaf tw etholedigion, ar ebyd
holl elynion yn y fan honno y dydd olaf, fel y mae
holl Iddewon yn ei ddeongli, Edrychwrch Zachar. 14,
5. Psal. 50, 1, 2, 3, 4, 5. Ollynnytuno y bydd y lle yng
hylch yno.*

*2 Yn ail, Oblegid megis y darfu ynghyllch yno, gro-
shoelio Crist, a'i draddodi i gywilydd cyhoeddus, fel
uwch ben y lle hwnnw yr adgyfodir ei ogoneddus o
seddfaingc yn y rawyr, pan ddel efe i ymddangos mew
Barn, i eglurau ei fawredd a'i ogoniant, Canys y ma-
yn addas i Crist farnu y byd a barn gyfion yn y fan-
no, lle y bu ete ei hunan yn cael eu enog farnu,
gondemnio yn anghyfion.*

*3 Yndrydydd, Oblegid gan weled y danfonir yr An-
gellon i gasclu ynghyd yr etholedigion oddiwrth y pe-
war gwynt, o'r naill gwrr i'r Nefoedd i'r llall; y ma-
yn hawd a prosi y bydd y lle y cynhullir hwyt oll yn
hydiddo, yn agos i Jerusalem, a dyffryn Jehosaphat
aeth y byd, yn adrodd ei fod yn ganol-bARTH wyneb
ddaiar: canys os y terfynau eithaf oddiwrth b*z* rai,
fydd pedwar cyrrau y byd, rhaid yw i'r ymgysarfod i
ynghyllch y parfedd. *bwgnt*, sef, y canol.*

*4 Yn bedwerydd: Oblegid i'r Angelion ddywed-
wrth y discyblion: mai megis y gwelsant hwy Crist
ymddyderchafu oddiar fynnyd yr olewydd, yr hwn sydd
wehlaw dyffryn Jehosaphat: felly, yr un agwedd y da-
eiliared o'r Nefoedd. Act. 1, 9, 10, 11, 12. Dyma sed-
wi Aquinas a'r holl Tsgolwyr, oddieithys Lombard ac
ex ander Hales.*

*5 Yn diweddaf; pan fyddo Crist yn eistedd yn ei
seddfaingc ogoneddus, gyda llawer miloedd o Seinti-
as Angelion, yn llewyrchu yn oleuach na chyniser
Hans*

Haulau mewn gogoniant, ac yn eistedd o'i amgylch: a
 chorff Crist mewn gogoniant a phrydlerthwch yn
 thagori arnynt oll: y colledigion gwedi eu didoli. ac
 yn aros ar y ddaear i wated (canys y llaw ddehau sydd
 yn arwyddocau bendigedig, ar llaw a swy. melldigedig
 gyflwr) Crist yn gyntaf a adrodd farn gollyngdod a
 rhyddhad, a thragwyddol fendith i'r etholedigion. Yn
 gyntaf o herwydd wrth glywed hynny, ymyn ef cwhan-
 egu gofis y gwrthodedig, Yn ail, i ddangos ei fod ef
 yn barottach i roi Trugaredd na Barn. Ac fathyn o or-
 seddfaingc ei Fawrhydi yn yr awyr (yr golwg ac yng-
 lyw yr holl fyd) y datcan ef wrth ei etholedigion:
 Deuwebh chwi fendigedig blant fy nbad, meddiennwch y
 llyrnas a barotowyd i chwicgu dechreuad y byd, &c., Mat-
 5. 34.

Deuwebh chwi] dyma ein bendigedig undeb ni a
 Crist, a thrwyddo ef a'r holl Drindod.

Fendigedig] dyma ein rhyddhad ni oddiwrth ein holl
 anwireddau, a'n cyflawn gynyscaeddu a gras, a dedwy-
 dwch.

Blant fy nhâd] dyma'r Awduroddiwrth yr hwn trwy
 siest y mae ein hapusrwydd ni yn deilliaw.

Meddiennwch] dyma ein mabwysiad ni.

T Deyrnas] gwelwch ein etifeddiaeth, a'n meddiant.

A barotowyd] gwelwn ofal Duw dros ei ddewisidig.

Er pan seiliwyd y byd] o rad tragwyddol, anghyfrer-
 idiol etholedigaeth Duw!

Oh mor rhwymedig yw'r eneidiau hynnyigaru Duw,
 hwn o'i wir ewylls da a'i arfaeth, a'i dewi oddac a'i
 rodd hwynt, cyn iddynt wneuthur na da na drwg,
 huf. 6 3.

Canys yr oeddwn newlynog. &c.

O Ddaioni Crist, yr hwn sydd yn dal fulw ar holl we-
 ledioeddei blant, i w gwobrwyd hwynt am danynt! pa-
 ntyw'r cariad sydd ganddo ef i gritianogion trualo-
 i a bwn sydd yn cymmeryd pob gweithred trugaredd a
 ffeler iddynt hwy er ei fwya ef, fel y gwnethid idda-
 ganol. Deuwebhattaf hi, yn yr hwn y credasoch cyn i
 fyngweled; i Pet 1, 8. yr hwn a garasoch, ac a
 rhoed morewillys car, a thrwy lawer o'r thrymderau

Deuwch yr awrhen o flinder i orphywys, o gywilym
gogoniant, o safn angeu, i lawenydd bywyd tragicwyd.

Er ty mwyn i y difenwasant chwi ; ich erlidiwyd, non
i'ch mellitesbiwyd.

Ond yr awrhon yr ymddengys i'r holl Esauiaid mel-
digidig accw, mai chwi ydyw y gwir Jacobiaid, a gema-
dderbynn bendith eich Tad nefol, a bendigidig y cewch fu-
i Eich tadau eich mammau, ach cydneseisiaid a'ch gwyl-
thodasant ac a'ch rhoesant, ym'maith, er mwyn fynd
wirionedd i, yr hwn yr oeddych chwi yn ei saentumio
Ond yn awr sy Nhadd i a fydd yn Dàd i chwi, a chwi
gewch fod yn feibion ac yn terched iddo yn dragwyd
2 Cor, 6, 18

Fe a'ch bwriwyd chwi allan o'ch tiroedd a'ch bywyd
yd, ac ym adawsoch a'r cwbl er sy mwyn i a'm hef-
gyl, eithr fel y bo yn eglur na chollasoch moch ennill
eithr ennill wrth golli; yn lle etifeddiaeth a meddiant
bydol, chwi a gewch feddiannu gada myfi etifeddiaeth
sy uheyrnas netol, lle y cewch fod o herwydd cariad
feibion; O herwydd braint genedigol yn etifeddiaeth,
O herwydd anrhyydedd yn frenhinoedd, O herwydd
steiddwydd yn offeiriadau. Ac chwleliwch yn hysbryd
ed yr awrhon i'r meddiant, o blegid fyn nhad a'i
parodd, ac a'i cadwodd i chwi er yr amser cyntaf
gyfodwyd fail y byd.

Yn ebrwydd yn ol y farn hon o ryddhad a bendith
mae pob un yn derbyn ei goron yr hon y mae Crist
barawr cyfion yn ei roi am eu pennau, megis gwobr
hon a addawodd ese o'i ras a'i drugaredd, i ffydd glur
gweithredoedd da y rhai oll a garent ei gymddanghosiau
mewn gogoniant. 2 Tim 4, 8.

Yno pob un gan gymmeryd eigoron oddiam ei be-
ar lawr (fel petteu) wrth draed Crist, a chan ym-
bolled eu hunain ag un galon, ac un lleserydd, mewn
ebachyfundeb nefol a ddywedent fel hyn ; Datc.
10. Moliant anrbfydd, a gogoniant a nerth, a diolch i
fyddo i ti yr oen bendigidig, yr hwn wyt yn eistedd a'i
orseddfaing, aladdwyd, ac a'n prynai sti i Dduw
maed, o bob cenedl ieithoedd a phoblogedd, ac a'ngwas
ost ni ym frenhinoedd, ac yn offeiriadaid i Dduw, i deyr
ryd a thi yn dŷ degnas yn oes oesoedd, Amen.

D Datmolded

59

Yn y cant hwy eithedd yn eu gorseddfeingciau, a'u do trefn, megis barnwyr ar y gwirthodedigion, ar Angelion drwg, i glodfori a dwyn tyftiolaeth o union sarn Crist y Barnwr goruchaf, 1 Cor. 6, 1, 2.

Gwediadrodd barnedigaeth y colledigion, y cyflaw-
maw Crist ddwy weithred arbennig.

1 Yn gyntaf rhoi yr etholedigion iw Dâd: Joan. 17,
13, 14, 15. Gwel o Dâd cyfion, dyma yrhai a roddais i
mi a'i cedwais bwynt, mal na cholloedd un o honyn, mi
roddais iddynt dy air di: ac hwyl a'i credasant ef, a'r
tud a'i cashaodd bwynt am nad oedd ynt o'r byd, megis nad
yddwn innau o'r byd.

Ac yr awr hon O Dâd, myf, a synnwn i'r rhai a rodd-
ais i mi fod gyda mi, lle grwlwyd fel y gwellant y gogo-
fiant a roddais i mi, fel y byddwys fi ynddynt bwy, a tbi-
bau ynof finneu, fel y gwneler bwynt yn berffazib yn unig
al y groypo'r byd mae ty'i am banfonodd i, a'i fod yn eu
aru bwynt fel y ceraist fi Joan 17, 23, 24.

2 Yn ail, Crist a ddyru i fynu y deyrnas i Dduw y
Tad, hynny yw, a baid a gwasanaethu swydd ei gyfrif-
fod, wrth yr hon, megis y mae yn Frenin, Offeiriad,
Eglwyd, ac yn ben yr Eglwys, fe fathrodd ei elynion,
a reolodd ei bobl ffyddlon, a'i Yspryd, ei air, a'i Sa-
mentau. Felly pan fo efe yn gado ei Deyrnas o ras,
osei Eglwys yn y byd hwn ynddiat teg fe a lywodrae-
chfa fel y mae yn Dduw gogylwch a'r Tad, a'r Yspryd
llan, yn ei deyrnas o goorian yn dragwydd, Nid i lei-
dim a'r deilyngdod ei Ddyndod, eithr i hyspylu yn
glurach goorian ei Dduwdod, Felly megis y mae ef
Dduw, efe a gaiff o hynny allan, ym hob cyflawnid-
rheb gyfringau oddiallar, reoli oll yn oll 1 Cor 15, 24.

O'r orsedd a'r brawd yma, y cyfyd Crist a'i holl o-
rneddus gynulleidfa o etholedig Angelion, a Seintiau,
a eiff i fynu yn orfoeddus mewn trefn, a llywodraeth
y nefoedd, a'r cyfryw hyfrydla iscerddwriaeth ne-
i w canlyn: Fal y caffo y gan hon no, a ddywedodd
i gwirio yn hollawl; fe aeth Duw i fynu mewn
orfoedd, yr Arglwydd gyda sun, yr udeorn, cenwch
ant i Dduw, cenwch foliant i'r Breain, cenwch foliant:

oblegid Duw ydwy brenin yr holl ddaiar; efe bia gwydder
chafu mewn mawredd. Ps. 47. 5. 6. 7, 9. A'r briodasgerdd
bonno yn Ioan; gmlawenbawn, ac ymhyfrydwon, a rhom
anrbydedd iddo ef, o blegid y mae priodas yr oen yn dyfod,
a'i wraig ef a ymbarotiodd. Alelujah. O blegid yr Arg.
Irryd Dduw ollalluog sy'n teyrnasu. Date 19. 6. 7.

Y trydydd, a'r radd olaf o fendigedig gyflwr y dyn
adgenhedledig yn ol marwolaeth, sydd yn dechreu at
ol adrodd y farn a bery yn dragwyddol heb drangc na
gorphen.

Wyfyrddod am gyflwr bendigedig y Dyn
Adgenhedledig yn y net, gwedi ei derby-
nio ef ei far n o ollyngdod, ger bron brau-
die Crist, a'r Dwydd y farn ddiweddas.

YMae y mae fy myfyrddod yn llewygu a'm Pin Scri-
fennu yn cwympo o'm llaw y nailt heb allael deall,
a'r llall heb allael rhoiar lawr, y diddanwch tra godidog
a'i tragwyddol bwys gogoniant (o'r hwn nid yw holl
ddioddefiadau y byd hwn yn deilwng) 2 Cor. 4, 17 Rhut.
8. 18. Yr hwn a gant hwy (sef yr etholedigion) gyd-
a'r Drindod fendigedig ei feddianu, o'r pryd y derb-
ynnir hwynt gyda Christ yn gyl etifeddion, o'i deyrnas
a'i lawenydd tragwyddol.

Etto ni a allwn roi cais arno fel hyn; y mae'r Stry-
thur sanctaidd yn dangos allan (i'n dealltwri aeth ni
ogoniant y tragwyddol a'r nefol lawenydd mewn ped-
war peth. Set

1. Y Lle 2. T Golygon, 3. Rhagorfreintiau yr etkledigi-
on yno 4. ffrwythau, effeithiau y rhagorfreintiau hynny.

Y Lle.

YLLE ydym nef y nefuodd, neu y drydydd nef. yr hon
a elwir paradwys i Bren 8. 2. Cor. 12, 24. Y lle m
efeynodd Crist (yn ei ddynol anian) ymhell uwchlwm
y holl nefoedd weledig. Stafl y priodas fab, yr hon
mae y ffurfaen a llen frith las o ser gwreichion llyd,
phlanedau gogoneiddus yn ei chuddio, mal na eill hi
aid hygredigol y cnawd moi chanfod.

Yr yspryd glân (gân ei osod ei hun at ein gwendid) sydd yn datcan gogoniant y lle hwnnw, yr hwn nid all heb ei iawn brisio, wrth ei gyfflybu a'r pethau gwerthfawroccaf yngolwg dyn. Ac am hynny mae ef yn Ei gyfflybu i'r ddinas fawr sanctaidd a elwir Jerusal- em nefol Lle yn unig y mae Duw a'i bobl. (yr hais ydd ga- dwedig, a cbwedi eu scrifennu yn llyfr yr oen) yn cyfane- ddu, wedi ei hadeiladu oll o aur coeth, yn debyg i wydr gloiwr neu risial, ei mur o faen Jasper, a sail y mur o ddeuddeg rhywogaeth o feini gwrtkfawr, a deuddeg o byrth, a phob un wedi ei adeiladu o un perl, tri phorth yn tueddu tuacat bob un o bedwar congl y byd; ac Angelwrth bob porth, (fel cynifer o borthorion) fel na chaffo dim atlan ddyfod i mewn iddi, mae yn bedwar ochrog, ac am hynny yn berffaith; yr hyd, y lled, a' e uchder sydd o'r us taint, deudeng mil o stadiau i bob ffordd, am hynny ehang a gogoneiddus, rhyd canol ei heol- yd, y mae afon bur o ddwfr y bywyd yn hedeg yn oestadol, ehn louwerd a'r grisiau, am hynny yn iachus. Ac o'r naill dui'r afony mae pren y bywyd yn ixfu yn dragwydd, yr hwn sydd yndwlyn deuddeg math ar ffrywthau, am hynny yn ffrywthlon. A dail y pren sydd iechyd i'r cenhedoedd, am hynny yn iachus. Dat 21.

Nid oes gan hynny fangre mor ogoneiddus o ran creadigaeth: mor hyfryd o ran diddanwch: mor gyfoeth- og, o ran meddiant, mor gyffurus o ran cyfannedd. O blegid y brenin yno ydyw Crist, y gyfraint, cariad, yr aethydedd, gwirionedd, y dyngnheiddys. dedwyddwch, y bywyd, y tragwyddoldeb. Y mae yro oleuni heb dywyll- wch, llawenyddeb heb prudd-der, iechyd heb glesyd, cyf- oeth heb eisiau, geirda heb anair; glendid heb anaf; el- mwythdra heb poen: golud heb rydu; hendifth heb dru- em; ac hyfrydwch byth heb ddibennu. Mor union y gallwn ni lefain allan gyda Dafydd am y ddinas hon. Pethau gogoneiddus a draethir am danat ti o ddisas Duw. Psal 87, 3. Ac etto yr holl bethau hyn a ddywedir yn olgwendid ein dealltwriaeth ni. O blegid y m'a'r ne- lord ym rhagori ar yr rhain oll mewna gogontant, cym- bellid na ddichon tafod dyn ei adrodd. na chaton dyn dirnadeiogonian, megis y tyffio laetha Paul yr hwna- ydodd. 1 Cor. 2. 5, 2 Cor. 12. 4,

O nedweh i ninnau ymhoffi yn y bythod yma breniau, neu feini, neu dai wedi eu tylino o bridd y rhai nid ynt ond pebyll annuwieldeb, ac anneddau pechaduriaid; eithr disgwyliwn yn hydref, ac hiraethwn am y ddinas nesol yma, saer ac adailadydd ym-hon yw Dduw. Yr hon y darfu iddo et, (yr hwn ni yw gywilydd ganddo i alw yn Dduw i ni) ei pharatioi, Heb. 11. 10.

2. Golygyn.

YCyflawn fendigaid, ar gegoneiddus olygyn i'r holl ddeallus a'r rheisymmol greaduriaid yn y nef ydyw Duwdod, mewn Trindod o bersonau, heb yr hwn nid oes na llawenydd na dedwyddwch, eithr gwir gyflawn-dra gorfoedd sydd yn sefyll yn ei fwynhau et.

Y Golygyn hwn a gawn ni ei fwynhau mewn dwyffordd,

Yngyntaf, trwy fendigedig olwg ar Dduw.

Yn ail, trwy gyfrannogi Cymru digyfrwn a'r Dduwiol anian et.

Ywynfydedig olwg ar Dduw ydyw honno yn unig sydd yn rh豫gu bodd i anherfynol feddwl dŷn. Canys y mae pob peth yn tueddu at y perfeddbwynt neu'r canol. Dduw ydyw perfeddbwynt yr enaid: am hynny (fel colommen Noah) ni sedr ef gael gorphywys, nac ymlawenbau, nes y dychwelo i w fwynhau et.

Nid oedd y cwbwl a roes Duw i Ffôr yn bodloni feddwl ef, oni châi ef weled wyneb Duw: am hynny mae yr holl Eglwys yngweddio yn ddifrifol; Duw drigarbâo wrthym, ac a'n benditbio, a thywynned llewys ef wyneb arnom. Psal, 67, 1. Pan welodd Paul unwaith y fendigedig olwg honno: byth o hynny allan mnaeth gyfrif o' olud neu ogoniant y bŷd hwn, yn ei herwydd miwy nag o dom; ac yn ei holl fwyd o hydny allan ni bu et ond ocheneidio (cupio dissolvi) yr wyf y dymuno fy nattod, a bod gyda Crist. Ph. 1 23, Crist helsy a weddiôd yn ei weddi ddiweddfaf trös ei holl etholiedigion ar gael o honynt feddiannu y weledigaeth fendigedig yma; Ioan 17. 24. T Tâd, y rhai a roddai i mi, yr wyf yn ewyllysio lle rwyf si, fod o longnt brifau besyd gyda myfi; (i ba beth?) fel y gwelont fyf-

D Disceiriodeb.

gonyant, &c. Os disceirioad wyneb *Moses* pryd na
matai ond deugain niwrnod gadâ Duw, ac heb weled
dim ond ei *du cosn*; *Exod.* 34, 29, pa fodd y hyddwn
ai yn disceirio, pan fo'm yn cael ei weled ef wyneb
yn wyneb yn dragwydd, a'i adnabod ef fel yr adwei-
duri ninnau, ac fel y mae efe? *1 Cor.* 13 31. *1 Joan*
2. Yno ni elwir yr enaid mwyach, *Marab*, *sef*
chwerwder, ond *Naomi*, *sef tegwch*. Oblegid se drô
Duw ei chwerwder byrr ef, yn brydserthwch a glen-
id dragwyddol. *Ruth*, 1 20.

Yr ail fodd i feddiannu y golygyn hwn, yw cael
hydd-deb a chydûndeb dragwyddol gyda Duw yn y
esoedd. Hyn yr ydym ni yn ei gael, yn gyntaf,
trwy fod megis yn aelodau i *Grist*, gwedi ein huno
i Ddyndod ef, a thrwy ei Ddyndod, (yn personol
wedi ei uno a'r *Gair*) yr ym gwedi ein huno ag
megis y mae efe yn Duw; a thrwy ei duwdod
holl Drindod.

Y colledigion yn y dydd olaf a gât weled Duw
sel barnwr cyffion) iw cospi, eithr o ran bod y cym-
mun yma yn nissyg, ni chât hwy na grâs na gogo-
ant oddiwrth. Canys diffyg y Cymmun hwn a
naeth i'r cythrauliaid (pan wellant *Grist*) lesain
llan, *Quid nobis tecum & sef, beth sydd i ni a wnelom*
ibi. O Fâb y Duw goruchaf? eithr (trwy rym y
cymmun yma) se eill yr enaid ediseiriol syned yn
ll, a dywedyd wrth *Grist* (fel *Ruth* wrth *Boaz*)
na aden gwisg dyr drugaredd dros dy lawforwyn,
ngkyfaibrachwr ydwyt ti. *Ruth*, 3. 9. Y Cym-
undeb hwn a addawodd Duw i *Abraham*, pan ro-
odd efe ei hun yn wobr fawr iddo. *Gen.* 15. 1. Ac
mae *Crist* yn gweddio a'r iw holl Eglwys ef gael
twynhau. Y Cymundeb hwn y mae St. *Paul*
ei roi ar lawr ar un gair lle dywedodd, *T bydd*
i ni oll yn oll. *Joan.* 17. 20 21. 1. *Cor.* 15. 18.
yw fod Duw yr awr hon i ni oll yn oll, eithr
gyfrwng, a mesur bychan. Eithr ynyr nef Duw
un yn ebrwydd mewn cyflawnder mesur heb
tanjad, a fydd i ni yn bob daioni. ar allo ein hen-
ni, a'n cyrph ei ddeisif a'i ddymuno. Efe ei
hun

hun a fydd yn iechidwriaeth, ac yn llawenydd i'n heneidiad
 i'ndiau, yn sywyd ac iechyd i'n cyrph, yn lendid i'n
 dlygaid, yngarudd i'n clustiau, mîl i'n geneuau, pen-
 rogl i'n ffroenau, ymhorth i'n boliau, goleuni i'n
 dealltwriaeth; bodlonrhwydd i'n meddyliau; a di-
 yrrwch i'n calonnau; a phabed a eill fod yn ei-
 siau lle bydd Duw ei hun yn eniad i'n heneidiad
 ni? Yr holl nerth synwyr, diddanwch; rhinwedd
 lliwiau, perffaithdra, melusdra, a'r hoil ddaioni sy-
 mewn dynion, anifeiliaid, pysgod, adars, prennau
 llysiau, a'r holl greaduriaid, nid ydynt ond megiddu
 gwreichion o'r pethau sydd yn Nuw ei hûn mew-
 n perfeithrwydd anfeidrol. Ac ynddo ef y cawn
 meddiannu mewn modd perffeiddiach, a bendiged
 each o lawer. Efe ei hûn a wasanaetha'r trô yn
 lle hwynnt oll: Na'r creaduriaid gorau (y rhai sy-
 i'n gwalanaethu ni yr awr hon) ni chânt gymmau
 o anrhydedd a'n gwasanaethu ni y pryd hynny.
 Bydd eisiau pa'r haul, na'r lleuad, i lewyscâu fu log
 ddinas honno. Qolegid y mae gogoniant Duw yn
 goleuo bi. Datc. 21. 23. Ni bydd chwaith yn rhagifed
 wrth un math ar greadur pryd y hyddom yn
 meddiannau y creawdr ei hunan. Pan fôm ni godid
 hynny, yn gweled rhyw beth godidog mewn rhwng
 greadur, dywedwn wrthym ein hunain, pa faint godid
 idocach yw'r hwn a roes y godidawgrwydd yma? Prifang
 welom ni ddoethineb dynion, y rhai sydd yn meistr
 creaduriaid cryfach na hwynnt eu hunain; a'i deo-
 liad yn rhag flaenori yr haul ar lloer, gan osod
 lawr yr amser yr eccliptiant, neu y twyllant hwyliau
 dywedwn wrthym ein hunain, Oh mor rhyfeddol
 doethineb Duw, yr hwn a'i gwnaeth hwynnt
 ddoeth! Pan ystyriom ni nerth y Morfeirsch. Qydol
 phantiaid. Temefly gwynt, a thwrs y daran ddyd
 rynllyd; dywedwn wrthym ein hunain mor nerth,
 mor albuog, mor ofnadwy yw'r Duw hwnnw,
 yn gwneuthur y cryfion ar erchill greaduriaid
 Pan fôm ni yn archwaethu Pethau mehusber
 wedwn wrthym ein hunain, Oh mor felus ydys
 Duw hwnnw, qddiwrth ba un y casodd yr holl gred

Wlad hyn eu meluidra ! Pan fôm ni yngweled cyflifi-
Perffaith, y rhai sydd ar flodau, ac adar, neu'r
cariadus sydd a'r ferched; dywedwn, Oh mor
hawddgar yw'r Duw a wnaeth y rhain yn hawddgar !
Ac os darfu s'n Duw anwyl raglunio i ni gynifer
ddifyrrwch godidog, tra fôm yn myned trwy Bochim,
dyffryn hwn o wylofain; Pa fath ddidanwch yw
dwnnw, a ddarparodd ef i ni pan gaffom ni fyned
ewn i lys llawengydd ein meistr ? Pa todd y bydd ein
aneidiau ni yno yn hymhyfrydu o gariad ar y fath
duw cariadus ? mor ogoneddus yw'r golwg o Seinti-
netol, ac mor garuaidd yw golwg ein Iachawdwyr
asawol.

P Rhagorfreintiau sydd i'r etholedigion yn y nefoedd.

Herwydd y Cymmun hwn a Duw, se sydd i'r Etholedigion bedwar o ragorfreintiau tra god-
og yn y nefoedd.

1. Yn gyntaf, hwy a gânt deyrnas Dduw yn ifaddiaeth; ac a gant fod yn wîr rhydd O Jerusalêm nesol, 1 Pet. 1. 4 St. Paul o herwydd ei fod yn glyniasydd rhydd o Rufain a ddiangodd heb ei fflang-hu; Act. 22. 26. 28. eithr y rhai a fo unwaith yn glyniasyddion rhyddion. O Jerusalêm nesol, fyddant byth Penangol oddiwrth ffangellau poenau dragwyddol. O- legid y rhyddhâd yma a brynwyd i ni, nid a'rif o omen, ond a gwerthfawr waed Christ. 1 Pet. 1. 19.

2. Yn ail: hwy a gânt oll fod yn frenhinoedd, ac yn offeiriad; Datc. 5. 10. Ysprydol frenhinoedd, i deyrn-
lysu gyd a Christ, i orfoleddu goruwch Satan, y byd, mae'r gwirthodedigion, Rhuf. 16. 20. Ac offeiriad Ys-
prydol o foliant a diolch yn dragwydd. 1 Pet. 2. 5.
Lydian hynny y diwadir eu bod yn gwisco Coronau a go-
thau, Datc. 6. 11. O pa gyffur a diddanwch yw hyn
syndadau tlodian, a llawer o blant ar eu helw? os hwynt
yw a'u maethant ac a'i meithrinant yn ofn Duw,
os yn wir gristanogion, yno y byddant yn dadau
gynifer o Frenhinoedd ac Offeiriad.

Yn drydydd eu cyrph hwynt a oleua fel discleir-
dcb

deb yr bayl yn y ffurfaen i fel gogoneddus gorff Cristys
 yr bwn a ddiscleiriodd yn eglurach na'r haul hanner
 dydd, pan ymddanghosodd ei i Paul Mat. 13. 43. P. 3.
 3. 21. At. 22. 6. Llewyrch neu gysgod o'r hwy
 oleuni gogoneddus oedd ymrithiad Moses ac Eli ph
 gyda'r Arglwydd ar y mynydd sanctaidd, Luc. 9. M. 9.
 9. 3. Am hynny (medd yr Apostol) fe a gyfyd
 gorff gogoneddus, ie yn gorff ysprydol, 1. Cor. 15.
 44. Nid o herwydd ei sylwedd, ond o herwydd
 gynneddfau, yn ymgynnal trwy fodion ysprydol
 chanddo gyflymdra (fel Angel) i escyn ac i ddisgyiid
 Oh pa anhydedd ydyw bod ein cyrph ni (y rhais y dydd
 braenu yn waelach na burgym yn y byd (yn cael erioed
 badgyfodi mewn gogoniad yn debig i gorff m. 1.
 Duw ei hun !

4. Yn ddiweddaf, y maent hwy yno gyda'r Angelion sanctaidd, heb na blinder na lludded yw cytia
 ryblu, yn cynnal Sabbath oesadol i ogoniad,
 thydded, a moliant y Drindod tra bendigedig, am gwas
 gwaredu, a sancteiddio yr Eglwys; ac am ei allu
 ddoethineb, ei gyflawnder, ei drugaredd, a'i ddaior
 yn llywodraethu nes a dair. Pan fydych di yn g
 rando cydseiniad malyferedd gyda miwsic, myfyr
 mor ddedwydd fyddi pan fych gyda chôr o Angelio
 a leintiau nefol yn cydganu dy ran o'r Alleluia yspr
 dol honn, ar y tragwyddol sendigedig Sabbath:
 bydd y fath amryw ddfyrrwch, a digonolrhwydd
 lawenydd, a'c nad adwaenant fyth flinder wrth
 gwneuthur, na diwedd o'u hyfrydwch,

4. Ffrwythau digwyddedig oddiwrth y rhagorfreintiau hymn.

Oddiwrth y rhagorfreintiau hyn, y cyfyd i'r et
 oledigion dri math a'r effeithiau hynod.

HWynt hwy a gant adnabod Duw trwy wybodaeth
 perfeithlawn; cyn belled ac y byddo possibl
 creaduriaid ymgyllfred y Creawdr. O blegid yno
 cawn weled y Gair y Creadwr; ac yn y gair, yr ho
 greaduriaid a'r a greawdd y Gair; fel nad rhaid i
 ddig

Criwyscu wrth y pethau a wnaethpwyd, wybodaeth am
 hanesano ef, trwy'r hwn y gwnaethpwyd pob peth. Y
 pheraduriad godidoccaf yn y bywyd hwn, nid ynt ond
 hanesegis llen dywyll gwedi ei thynnw rhwng Duw a ni;
 Elian phan dynnir y llen honno o'r neill du, yno y cawn
 Mawled Duw wynaeb yn myneb, a'i adnabod fel i'n had-
 l ynaenir, 2 Cor. 3. 16. 1 Cor. 13. 12 Nyni a gawn
 gydnabyddiaeth ar allu y Tâd, ar ddoethineb y Mâb,
 ddear tâd yr Yspryd glân, ac ar anwahanol anian y
 ol, Drindod fendigedig. Ac ynddo ef ni gawn adnabod
 cyntaid yn unig ein holl gylfeillion y rhai a fu farw mewn
 syrhydd Crist, ond yr holl ffyddloniaid hefyd a'r a fu
 i'lioedd ac a fydd byth Canys.

1. Y mae Crist yn dywedyd i'r Juddewon y caent
 hwy weled Abraham, Isaac, ac Jacob, a'r holl bropb-
 ydd yn nhefyrnas Dduw: am hynny hwy a gant eu
 yd adnabod hwynt. Luc. 13. 28.

2. Yr oedd Adda yn ei ddiniweidrwydd yn gwy-
 bod fod Efa yn ascwrn o'i ascwrn ef, ac yn gnaud o'i
 awrud ef, cyn gynted ac y deffrodd efe, Gen. 2, 23:
 owell o lawer y cawn ni adnabod ein tylwyth, pan deff-
 gom ni gwedi ein perffeithio, a'n gogoneddu yn yr ad-
 yliodiad.

3 Fe adnabu yr Apostolion Crist yn ol ei adcyfodi-
 d, a'r Seintiau y rhai a gysodasant gydag ef, ac a ym-
 dangosasant yn y ddinas sanctaidd. Mat 27. 53,

4. Peter, Iago, ac Ioan a adnabuant Moses, ac Elias;
 y gweddi newidiad, Mat. 17, 3. 4 Pa faint mwy
 gydnabod a gawn ni y naill a'r Hall, pan fêm ni
 gwedi ein gogoneddu.

5. Yr oedd Difes yn adnabod Lazarus ym mis-
 es Abraham. Luc. 16. 23. Mwy hytrach y caiff
 yr etholedigion adnabod eu gilydd yn y nefoedd.

6. Y mae Crist yn dywedyd, Matth. 19. 28. y
 caiff ydeuddeg Apostol eistedd a'r ddauddeg Gorsedd-
 ringc, i farnu (a'r y dydd hwnnw) y dauddeg llwyth,
 hynny hwy syddant iw hadnabod, ac felly yn
 llynnawl yr adwaenir yr holl Seintiau eraill.

7. Y mae Paul yn dywedyd y cawn ni y dydd hwn-
 adnabod megis i'n adwaenir ninnau gan Dduw;

ac y mae Austin (o'r lle yma) yn cyffuro gwraig
ddw, gan eisicrhau hi, mai fel y gweodd hi ei gwrybod
y byd hwn a'i llygaid corphorol, seily yn y byd i ddod
od y caiff hi adnabod ei galon ef, a pha beth oedd
feddyliau a'i amcánion. Gan hynny wyr a gwragedde
rychwrch at eich gweithredoedd, a'ch meddyliau. O bren
glid fe fydd y cwbl i w gweled ryw ddydd yn gyhoedd
edrychwch i Cor. 4. 5.

8. *Ta* yr hén Destament yr ydys yn dywed: fod
Hyddlonniad gwedi eu cynnull at eu tadau; wr
Hynny mae ein gwybodaeth ni am ein cydnabod,
cyfeillion yn parhau heb pallu.

9. Cariad byth ni chwmp ymmraith, i Cor. 1. 8. Am hynny gwybodaeth y sail o honaw, sydd
aros yn y bywyd arall.

10. O blegid y dydd diweddaf y dedcuddir
gyfion yr Arglwydd: pryd y gofrwyr pob dŷn yn
weithredoedd. Rhyb 2. 5. 16. Ac os eglurir gweith
red pob rhyw dŷn, hytrach o lawer y dygir y gweith
red ydydd i'r goleuni. Os caiff dynion drygionus
cyfrif am bob gair ofer, Math. 12. 36. mwy o lawer
y cair adnabyddiaeth ar yr ofer siaradwyr eu hunain.
Ac oni adwaenir y dynion, ofer iawn yw cyhoedd
gweithredoedd. Am hynny (medd yr Apostol)
dŷn a ddaw ger bron i roi cyfrif am y weithred a
aeth ef yn ei gorff, Sc. 2 Cor. 5. 10. gwelwrch Doem
ineb, Pen. 5. 1. Er ei amrŷw raddau a galwedigaeth
sef Iwyddogaeth gweinidogaeth Teuluyddiaeth bali
iē se baid Crist a rheoli fel y mae yn gyfryngwr,
a seola oll yn oli. fel y mae yn Dduw gogyfuwch
Tâd, ac a'r Yspryd glân, i Cor. 15. 24. 28.

Y mae cimaint o ragor rhwng y gwybodaeth
eill dynion ei gael yn y byd hwn, a'r gwylbodas
gawn ni yn y nefoedd, ac sydd rhwng gwylbodaeth
plentynt ni fedro mor dywed: yn groiw. a'r
cawdwr neu'r Philosophydd gorau yn y byd, i Cor.
13. 11.

Y rhai sydd yn sychedu am wylbodaeth, hyd yn
hiraethus am fod yn fyfyrwyr o'r ffynnon ddyfn ddyf
yma.

Oblegid yr holl oleuni, trwy'r hwn yr ym yn adnabod dim yn y byd yma, *nid yw ddim ond gwir gylcod Duw*, eithr pan fom ni yn adnabod Duw yn y nefoedd, gawn ynddo ef adnabod trefn gwalth y *creadigaeth*, dirgeledigaethau gwaith *ein* prynedigaeth; *ie ni a* awn gymaint o wybodaeth am y *creawdr a'i weithredoedd*, ag yw boscibl i greadur *ei ddeall*. *a'i amgyfod*, Eithr tra fom yn y *bywyd hwn*, nyniai allwn ddy-*edyd gyda Job mor fychan yw'r peth yr ydym ni yn ei
yued am dano?* Job, 26, 14. A'n sicrhau ein hunain yda mab *Syrac*, fod etto bethau mwy na'r rhain yn addiedig, ac na welom ond ychydig o weithredoedd Duw.

2. Hwynt hwy a garant *Dduw a chariad* tra pherffithlawn, gymaint ac a fyddo boscibl i greadur *allu-modd i garu Duw* ydyw, *ei garu ef er ei twyn ei hun* mesur, yw *ei garu ef yn antesurol*. Ganys yn y bywyd hwn (wrth adnabod Duw yn unig o ran) *nid ydym ei garu ef* ond mewn rhan: eithr pan fo yr etholedion yn y nefoedd, yn cyflawn adnabod *Du*w, yno y syddant yn cyflawn garu *Du*w, Ac o herwydd yr anghofachofion o gariad, yr hyn a gant hwy *ei* adnabod ynddo *ef*, hwy a syddant mewn ferch anfeidrol i woffi *ef*.

3 Hwynt hwy a gant eu llenwia phob rhyw llawenydd nesol, dy law ddehau (medd *Dafydd*) y mae llawenydd dragwyddol, Psal. 16 11 *Ie [medd ef] hwynt hwy* ant eu diodi ag afon hyfrydwch. Psal. 36, 8. O bleidyn gynted ac y caffo yr enaid ei gynnwys i fewn weithredol feddiant ar ddedwyddol hanfod Duw y mae yn mwynhau holl ddaioni, hawddgarwch, gogoniad pherffithrwydd yr holl greaduriaid [o'r holl syd] ghyfylt ar unwaith, gwed i eu gofliwyo iddo yn y llygiadar Dduw. ond yw neb mewn cariad, yno y caiff ynhau y peth sydd fwy cariadus. ond yw neb yn ym-mewn glendid, nid yw'r glendid teccaf ond pridd-with yr hwn sydd yno: yr hwn sy'n ymhafrydu yn llawenydd, yno y caiff aneirif rywogaethau o hwy, heb na gefid iw luddias, na phenyd iw dorri, yr

yr hwn sydd yn caruanrhymedd, yno y caiff ef heb air cynfigen iw wradwyddo. Tr hwn sydd yn caru tryw yno y caiff feddiannu yr hwn ni ddygir byth oddiarol. *Tno y cant hwy ddealltwriaeth heb anwybodaeth jechyd heb glefyd, a bywyd na eill marwolaeth ei derlynu.*

At un gair, e drychwrch pa faint y mae y bjd herwydd goleuni, difyrrwch a chyflur, yn rhagor ar y groth gyfngi dywyllyn ar hon ith cenedlwr yn blentyn: y cymaint arall y mae y byd sydd ddyfod, yn rhagori ar y byd hwn, mewn llawenyd ac hyfrydwrch dedwyddol. Mor ddedwydd syddwan y pryd hynny, pan fo y bywyd hwn gwedi ei gywid, a ninnau gwedi ein tresclwyddo i'r fan honno.

4. Hwŷnt a lenwir a llawenydd anrhaethadw yn dy wŷdd di [Medd Dafydd] y mae cyflawni llawenydd, Pîal 16, 11, a'r llawenydd hwnnw, a gyfngi yn benaf oddiwrth weled Duw a o weled yr holl gelion sanctaidd, ac eneidiau bendigedig y gwyr cawn perffaith, y rhai sydd mewn llawenydd, a gogiant gydag ef. *Ond yn enwedig o'r golwg hyfryd a'r cyfryngwr y Testament newydd, Heb 12, 24. ein manuel ni, Duw wedi ei wneuthur yn ddŷn, ei weled a fydd yn bribachos o'n dedwyddyd ni, a'n goredd.* Os darsfu i'r Israeliaid yn Jerusalem fwydla llawenydd byn oni ddadseiniodd y ddaiar, wrth wrth coroni Salomon; Pa faint a fydd llawenydd yr etholigion yn y net, wrth weled Crist, (y gwir Solomon gwedi ei ymwiisco a gogoniant? O darsfu i Joan syddiwr yn ei wŷdd ef o wir lawenydd neidio yng brôl fam, Luc. 1: 44. Pa faint y cawn ni ymrofoled mewn hyfrydwrch, pan fo ef nid yn unlgyda mynion ond ynaom ni yn y nefoedd? Os darsfu i'r rhai o etholion lawenydhu cymaint, pan wellant ef yn faban gorwedd yn y preseb; Mat 2. 10. Pa orfoedd a i'r etholedigion o'i weled ef yn eistedd yn Ffrengi yn ei orseddfaingc nefol? O bu Simeon ben mor llawn wrth ei weled ef yn blentyn yn y deml yn nwyaibl offairies iw gyflwyno i'r Arglwydd. Luc. 2. 28 pa faw mwys a fydd ein llawenydd ni, gael ei weled ef Ffrengi, ya llywodraethu pob peth a'r ddeheulaw.

71
Obu Joseph a Mair mor llawen pan gawfiant
ym mhilith yr atbrawon yn y demt, *Luc. 2, 46*. Pa-
int llawenach a tydd ein heneidiau ni pan welom ef
eistedd yn Arglwydd ym mhilith, Angelion nefol-
ymma y llawenydd hwnnw sydd yn eiddo ein Har-
lwydd ni *Matib. 25, 21*. Yr hwn (fel y dywaid yr
apostol) ni welodd llygad, ni chlymodd clust, ac ni eill
dun dyn moi ddirnaf : *1 Cor. 2, 9*. Yr hwn o ran
a eill mor myned ynom ni, nyni a gawn fyned iddo

5. Yn olaf, hwynt hw̄y a feddiannant y bendigedig
r gogoneddus gyflwr yma yn dragwydd. Am hyn-
y gelwir ef y bywyd tragwyddol : ac y mae Crist
n dywedyd : y llawenydd bw̄nnw ni ddwg neb oddi-
nom, *Joan 16, 12*. Pôb llawenydd arall a dderbyd
aint a fyddo. Gwlêdd Ahasferus a barbâodd gan
bedwar ugain o ddyddiau : *Eftb. 1, 4*. Eithreſe, a'i
edd, a'i holl lawenydd aethant heibio. Pe cai
bydol ei gymmeryd i'r gogoniad nefol, i gyd-
ymdeithas ag Angelion, iw ddigoni a phob math a'r
lwydd, a hyfrydwch, (a hynny dros amser) fe
ddai hyn byth mawr ganddaw ; eithr cael un medd-
annu hwynt yn dragwyddol heb drangc na gorphen,
wy a eill wrando hynny, heb ryfeddu ! a phw̄y a eill
lynied, heb fynnu o'i blegid ? Holl Seintau
(Crist) cyn gynted ac y darfu iddynt wir arch waethu
llawenydd tragwyddol hwnnw) oeddynt yn cyfrif
ll gyfoeth a digrifwch y byd hwn, megis yn golled
y dom, wrth ei gyffelybu i'r llall, *Phil. 3, 8*. Ac
y hynny (trw̄y ddyfal weddi, ymprydio, eluseni,
ylofain, ffŷdd, a buchedd dda) ys oeddynt hw̄y yn
gymeryd poen er mwŷn eu sicrhau eu hunain o'r
lwydd tragwyddol hwn ; (Ac o serch iddo, te ddarfu
idnt yn ewillyscar naill a'i gwerthu, a'i rhannu eu
ll gyfoeth bydol, a'u mediannau *Aet 2 4.*)

Mae Crist yn galw yr holl Grifianogion yn farch-
wyr : a bywyd tragwyddol yn faen gwerniawr, yr
y mae y marchnadiwr doeth yn ei bwrcasu, i.e pe
a gorsod iddo dalu am danog wbl oll ac a feddo,
Math. 13,

Pan glybu Alexander fod cyoeth mawr yngw
 dydd y dwyrain, yn ebrwydd efe a ranodd ei deyrn
 ei hun, sef, Macedonia, rhwng ei gapteinniaid a'
 fidwyr; Hæhestion a ofynnodd iddo beth oedd ei fedd
 wrth wneuthur hynny: Alexander a atebodd, na
 mwŷ oedd genthau am gyfoeth yr India (a'r yr ho
 ycoedd ef yn gobeithio y cai ar fyrr fod yn berchenog
 nac am yr holl deyrnasa adawsai Philip ei dâd iddo
 yn Macedonia. Ac oni ddylai Christianogion fod
 fwŷ genthynt âm dragwyddol gyfoeth y nêf, sydd mo
 enwog, (yr hwn a gât ei berchenogi cyn pen hit
 ddyddiau) nac am fodach lygredig y ddaiaren lychly
 yr hwn ni phery ond tros dymmor? Abraham a Sa
 a adawsant eu gwlad eu hunain, a'u meddiannau i
 Dinas saer ac adegladwydd yr hon jw Duw, Heb. 11.
 15, 16. Ac am hynny ni phrynasant ddim tir, ond
 unig Ne i gladdu. Y mae Dafydd yn well ganhu
 dydd yn y lle yma, na mil mewn lle arall: ie bod yn
 zbor yn nhŷ Dduw oedd well ganho nac aros mewng
 chion babellau anwired, Psal. 84. 10. Elias a ymb
 odd yn daer a'r Arglwydd, am dderbyn ei enaid
 deyrnas nefol: Ac a aeth yn ewyllyscar, er ei fod
 myned yno mewn cerbyd tanllŷd, 2 Bren, 2, 15.

Paul (Pan gafodd unwaith weled y nêf) oedd ben
 ydd yn dymuno ei ddastodiad i fod gyda Christ, Phil.
 23. Peter [pan galodd ef weled llewyrch y gogoniu
 trwyddol ar y mynydd] a ddeisfydd gael trigo
 holl ddyddiau ei fywyd. gan ddywedyd, O Arglwy
 da i ni fod yma, Matth. 17. 4. Pa faint well y ty
 Peter yr awr hon o'i fod yn y nefoedd? Crist ychyd
 cyn ei farwolaeth ja weddiodd at ei Dôd am ei dder
 ef i'r rhagorologonniant, Joan. 17. 5. Ac y mae'r Apo
 yn tyffiolaethu, mai o berwydd y llawvenydd br
 osodwyd o'i flaen, y dioddefodd ef y groes, ac y diwr
 odd gyrrwyllydd, Heb. 12. 2. Pe cai ddy'n unwaith we
 yr hyfrydwch hwnnw, fe a ddioddefai [o bai besib
 gan marywolaeth er cael meddiannu y dedwydd
 hwnnw un diwrnod.

St. Austin a ddywaid y byddai efe fodlon i
 PM

enau tiffeyn, er mwyn ynnill y llawenydd yma, gan gynt
nac y collai efe ef.

Ignatius (& disgylb Paul) pan oeddid yn ei sygwth ef
(ac ynteu yn myned i ddioddef) a chreulondeb y
poenau, a atrebodd trwy sawr ffydd hyderus; Tâg,
crogbrennau bngystfiloedd, torri fy escryn, fôr nhynt
yn aelodau, lletbu fy ngwrbh boil boenau y cybrawiaid
gyrbyd, delont arnaf si, O casf si feddianu fy Arglywydd
Jesu a'i deyrnas. Y cyfryw gefnogwyd meddwl a
ddangosodd Polycarp, yr hwn ni ellid periddido wadu
Crist yn y dim lleiaf, rhag-ofa un math ar farwolaeth.

A'r unrhyw feddylfryd yr atrebodd Basil i erlid-
wys, pan geisiafant ei ddychrynu ef a marwolaeth
a id ofnai [heb efe] farwolaeth byth, yr hon ni ell ddim
nimaid, ond fy nbrusglwys i do at yr bwn am gwnasthe
O darfu i Ruthadael ei gwlad a chalyn Naomi ei
gwaidd; i fyned, ac aros gyda hi yngwlad Canaan, (yr
hon nid yw ond portreiaid o'r nef) yn unig am yr hyn
a glywai hi am Dduw Israel, [er nad oedd iddi ei
ddewid o gael dim rhan yno] pa foddy dylit ti
glynyn dy fam sanctaidd yr Eglwys i fyned at Crist
i'r nefol a'r tragwyddol Ganaan; yn yr hon y rhoes
Dduw i ti et'feddiaeth tragwyddol, gwedi ei sierhiu trwy
gysammod sanctaidd gwneuthuredig yn ei air ef, scrif-
medig a gwaed ei fab, seliedig ai yspryd, ac a'i sacra-
mentau hyn yw dy ddedwyddwch tragwyddolyn rheyr-
us nefoedd, lle býdd dý fywyd yn gysundeb a'r ben-
igedig Drindod, a'th lawenydd yngwydd yr oen, dy
fywyd canu, dy gerdd Aleluiah, dy dyd garddorion
helaiau, ac Angelion. Lle y mae ieuengtyd yn cyn-
ddu heb heneiddio byth, glendid yn parhau heb
mflannu; cariad yn amlhau býth heb oeri, iechyd heb
mabychu, a bywyd yn aros byth heb ddiweddu.

Ysyrddod yn hyfforddi Cristian i gym-
hysyo atto ei hun, yn ddioged y rhagddy-
weddig wybodaeth am Dduw, ac am
dano ei hun.

I a weli gan hynny o ddýn, mor resynol a melldi-
gedig yw dy gyflwr di, trwy lygredigaeth dy
F 2 natur,

natur, heb Crist: yn gymaint ac y mae yscrythym
yn cyffelybu dynion drygionus, i lewod, eirth, teim
cyffylau, twn, ar fath greaduriaid gwlltio yn eu b
wjd; a diammeu fod cyflwr dñn diadgenedledig yn
farwolaeth yn waeth na cbi, neu'r creadur brynt
yn y byd. Oblegid yr anifail [yr hwn ni wnaed o
er mwya dñn] Pan fyddo marw y mae yn diweddu
ei holl drueni ya ei farwolaeth. Ond dñn sy'n medd
enaid rhesymol, ac anfarwol, gwedi ei wneuthur ar
Duw, i wasanaethu Duw, pan ddibenno trueni y byw
hwn, y mae yn rhaid iddo roi cyfrif am ei holl anwedd,
a dechreu goddef y trueni hynny, y rhai nid
wedduant byrb. Nid oes greadur yn y byd ond
yn gorroj iddo roi cyfrif o'i fuchedd yn ei farw
aeth; nid rhaid i greaduriaid anifeilaidd direswm
roi cyfrif am eu gweithredoedd, na'r Angelion da
bod ganddynt reswm roi cyfrif chwaith, am nad o
yddyt ddim pechyd. Ac am yr angelion drwg, y mae
hwy heb obaith, gwedi eu heuog farnu yn barod;
nad rhaid iddynt hwy wneuthur cyfrif ymmhellach.
Dja yn unig yn ei farwolaeth sydd i roi cyfrif g
bron Duw am ei fywyd.

Or tu arall yr wyt yn gweled [o ddyn] mor dde
wyddola bendigedig yw dy gyflwr gwedi o ywir gyn
modi a Duw yaghrift, yn hyn o beth dy fod yn ca
all dderbyn llun delw Duw, ac adferiad o'th lywodraeth
ar yr holl greaduriaid, nid wyt ti ond y cbydig is
Angelion yn y byd hwn, a gogyfuwch a'r Angelion
yn y byd a ddaw; ie o herwydd dy natur wedie i der
afu trwy bersonol undeb a Mab Duw, a thrwyddod
a gogoniant y Drindod, goruwch Angelion; cyfeill
frawd Angelion mewn gras ysprydol, a gogoniant
tragwyddol. Dydi a welaist mor ogoneddus a pher
faith ydew Duw, a bod dy brif lawenydd a'th dda
wyddwch yn sefyll ar gafael tragwyddol gymmunda
a'i Fawrbydi ef.

Yrawchon (gan hynny) o bechadur anedifeisio
yn ymbscaroedd Jesu Crist, yr wyf yn deisysf arnat;

yn dy dyngchedu fal yr wytyn casru dy iechydwriaeth
hun, yn ddisfrifol i ystyried gyda myf, mor gau, mor
er; ac mor wael, yw'r holl bethau sydd yn dy attal,
rwydo yn y greslynol a'r melldigedig gyflwr yma,
yr hwn yr wyt yn byw, ac sydd yn dy rwydro i ga-
draftr Duw, a gobaith o dragwyddol fywyd a dedwy-
luch.

**Byfyr dod am y rhwystrau sy'n attal pech-
adur oddiwrth ymarfer Duwsoldeb.**

Rhwystrau hynny ydynt saith yu arbennig,

1. Yn gyntaf, Camgymeryd yn anwybyddus iawn
rhyw fannau o'r scrythur sanctaidd, a rhyw fannau
trif-byngciu crefydd gristianogawl.

Yr scrythyrau a gamgymerir yw y rhai hyn

1. Ezech. 33. 14. 16. Pa bryd bynnag y bo yn edifar
an bechadur ei bechod, mi a ollyngaf dros gof yr holl,
oddymma y mae y dyn enawdol yn casglu y geill ef
isferbau pan fynno.

Y mae yn wir, pa bryd bynnag yr edifarhao pecha-
y maddau Duw; eithr nid ydyw yr scrythur yn dy-
nedyd, y geill pechadur edifarhau pan y mynno, ond
an roddo Duw iddo ei ras Llawer (medd yr scryth-
) pan fynnent edifarhau, a wrthodwyd; ac ni allent
edifarhau, er iddynt geisio yn ddyfal trwy ddagrau,
12. 17. Pa gyffur y mae yr scrythur hon yn ei ro-
ti, yr hwn nid edifarhais, ac ni wyddost pa un a
mai a'i cael grasi edifarhau yn ol hyn, a'i nas ceffych?

2. Math. 11. 28 Deuwch attaf fi bawb a'r sydd yn
derog, ac yn llwythog, ac mi a esmwytha arnoch. O
mmma y mae'r dyn drygionus yn deall, y dichon ef
fod at Crist pan fynno. Eithr y mae yn rhaid iddo
bod, na ddaeth dyn erioed at Crist, ond yr hwn (fel
gwaid Peter) gan adnabod ffordd cyflawnder, a o-
lodd halogedigaethau y byd, trwy adnabyddiaeth
Harglwydd, a'n iachawdwr Jesu Crist. 2 Pet, 2, 20.
Dysod at Crist yw edifarhau a chredu. A hyn ni
chon neb ei wneuthur, oddieithr iw Dad nesol ei
a'i ras ef. Ila. 1. 18. Ioa, 6. 35 44.

3. Rhuf. 8. i. *Nid oes dannedig aeth i'r rhai sydd yn
brist fesu.* Gwir : ond y cyfryw yw y rhai nid ydynt
i bethio yn ol y cnauud [fel yr wyt ti] eitbr yn ol yr hyn
ryd, yr hyn ni ddarfu i ti etto erioed ymroi iw wneuthur.

4. 1 Tim 1. 15 *Crist Jesu a ddaeth i'r byd i iachau p
chaduriaid,* &c. Gwir ; ond y cyfryw bechaduriaid,
rhai mal Paul a droant oddiwrth eu bucheddanwired
us : ac nid fel dydi yr hwn wyt yn parhau i fyw mew
camwedd. O blegid gras Duw y : hon sy'n dwyn iechyd
wriaeth i bob dyn, sydd yn dylgu i ni wadu anuviolde
a thrachwantau bydol, yn byw yn sobr, yn gynor ac y
dduwiol yn y byd presenol hwn. Tit. 2, 11, 12.

5. Dihar 23. 26. *Y mae gwyr cyflawn yn cwylwpo sei
waith ynyd dydd, ac yn cyfodi, &c, [yn y dydd,]*
*yw yn yr scrithur : yr hyn beth nid yw i'w ddeall a
gwylpo i bechod, ond syrthio i drallod, yr hyn y mae
ei elyn llidiog yn ei ddarparu i'r cyflawn ; oddiwrth
hyn y mae Duw yn ei waredu : a phe bae yn medd
cwylpo i bechod, a chodi o bechod, beth yw hyn i
yr hwn y gall pawb weled dy godymmau bob dydd, o
ni all na Duw na dyn weled dy gyfodiad eilwaith dr
edifeirwch ?*

6. Efay 64, 6 *Ein holl gyflawnder ni sydd mal brattu
butron.* Oddiyma y mae'r Cristion cnawdol yn casch
gan weled nad yw gweithredoedd gorau y saintiau gor
ddim gwell : wrth hynny y mae ei weithredoedd ynt
ya ddigon da : ac am hynny nid rhaid iddo chwai
ymofidio gormod fod ei grefydd mor am heffaith. On
nid yw Efay yn y lle yma ya meddwl gweithredoedd
adgenedledig, megis gweddiau difrifol yn enw Ddu
cardodau elusenaidd o eigion trugaredd ; dioddef o
chos yr Efengyl, colli ei dda, a cholli ei waed, a'r
weithredoedd, yr rhai y mae Paul yn galw yn ffyw
yr Yspryd, Gal. 5. 22 Eithry prophwyd gan wneuthur
goftyngedig giffes yn enw Eglwys yr Juddewon, y
syrthiaseu hi oddiwrth Dduw i ddelw-addollaeth,
cydnabod, mai tra fuont hwy ttwy waith eu pebod
aflan, gwedi eu neulltuo oddiwrth Dduw, megis cle
ongwahanol o achos eu doluriau heintus, a'u cadach
halog.

D. Dduw am hysbys

ogedig y saent neilltuol pddi with ddynion; Nid allai
chywnder goreu hwynt fod ond yn wrddodedig yn
golwg ef. Ac er nad yw ein gweithredoedd gorau ni,
cyftadlu a chywnder Crist) ddim gwell na bral-
afan : etto yn derbyniad Duw er mwyn Crist fe
gelwir yn wisc wen ; ie lliaint pur disclair, digon an-
byg i frithni y slewpart a'r gwiltcoedd budron. Dat
Jer. 13 23 Zac' 3, 4.

7. Ffaco 3. 2. Mewn llawer o bethau yr 3dym ni bawb
llithro. Gwir; ond nid yw plant Duw yn pechu ym
hob peth fel yr wyt ti, heb na ffrwyno eu trachwant-
na mawrhau eu llygredigaethau ac er bod gwedd-
ion pechod yn aros yn y plant cùaf gan Dduw, onid
reidiol iddynt lefañ beunydd, Ein tad yr hwn wyt
y nesioedd, maddau i ni ein dyledion; Etto yn y
testament newydd ni elwir neb yn gyffredinol yn be-
hadruriaid, ond y rhai di-ailgenedledig, Eithr yr Ad-
medledig, o herwydd eu astudrwydd awydd frydig i
asanaethu Duw mewn purdeb fa. Eteiddrwydd ym
hob lle a elwir yn Saint Yn gymaint a bod Joan yn
ywedyd mai pwy bynnag a aned o Dduw ni pechu ; i
Joan 3 9/ hymny yw, nid yw yn byw mewn atendid
newyllycar, gan adael i bechod reoli ynddo fel yr yd-
ti. Na thwylla mo honot dy hun ag enw Cristions
wy bynnag a fo arferol o fyw mewn rhyw bechod ana-
u, nid yw efe yn byw mewn cyflwr gras. Pob un gan
hymny (medd St. Paul) a enw o enw Crist ymadawed ag
unwedd, 2. Tim. 2. 19. Nid yw'r adgenedledig yn
pechu ond o wendid, y maent hwy yn edifarhau, a
Duw yn maddau ; an hynny nid ydynt ya pechu i farw-
laeth, i Joan 5. 16. Y mae'r colledig yn pechu yn fal-
eis o'u llawn awydd, ac yn ymlawenhau ynddo : fel
a gwir foddy y mae pechod yn ymadel a hwynt cyn
dynt hwy ymadel ag ef. Nid édifarthant ac ni faddau
Duw Am hymny y mae eu pechoda u yn farwol, (medd
Joan) neu yn hytrach yn anfarwol megis y dywaid
Paul, Rhuf. 2 5. Nid iawn escus [gan hymny] yw
ywedyd, pehaduria'd ydym ni oll Gwir grifianogt-
[di a weli] ydynt oll yn Saint.

8. Luc 23, 43. Y lleidr a drôdd ar y ffun o'i enau a dderbyaniwîd i Baradwys. Beth am hydny? O caf fi gymaint o amser, ac y gallwyd dwy wedyd wrth farw, Arglwydd trugarha wrthyf, mignanen yr un munyd fy achub am gwaredu. Ond beth ymni chaidi? ac etto llawer yn y dydd hwnnw a ddywaid Arglwydd, Arglwydd, a'r Arglwydd nid adnebymo honyn. Matt. 7. 22, 23. Y lleidr a achubwyd o herwydd iddo edifarha: eithr ei gyfaill ni chafti xas i edifarhau, efe aeth yn ddamnedig, Gochel y hyuny, rhag wrth hyderu mewn hwyr edifeirwch dy ddiwedd ar y ddaiar, oriod arnat edifarhau yn rhwyr heb ddiwedd yn usfern.

9. i Joan 1. Gwaed Jesu Grifft sydd yr ein glanheddlodd i oddiwrth bob pechod, ac i Joan, 2. 1. o phecha nedol, mae i ni ddadleuwor gyda'r Tâd, Jesu Grifft y cyfion. Oh cyffurus! Ond gwrandewch beth y mae St. John yn ei ddywedf ym yr un lle: fy mblant bychain y petbu bŷn a scrifennais atroch fel na pherboch. Os dy di(gan hynný) a adewi dy bechod, y cyffurau hŷn sydd yn gweleddaw, onidê ni pherthynant i ti.

10. Rhuf. 5. 20. Lle yr amblbâodd pechod, mwy o lawer yr amblbâodd grâs.

Oh odiaeth leithr gwrandewch beth a ddywaid Paschell yn ôl hynný, beth a ddywédn gan hynný, a barhawniau mewn pechod, fel yr amlhao grâs? na atto Dûw. A ninnau wedi meirw i bechod, pa wedd y byddwn sy'n etto ynddo ef? Rhuf. 6, 1, 2. Nid yw y lle yma yn dylsu i ni ryfugu, ond na ddylem anobeithio. Nid oes gan hynný yr un o'r addewidion hŷn, yn addo grâs i wneud, ond i'r galon edifeiriol.

Seillau crefydd a gamgymmerir ydynt:

1. Oddiwrth a thrâwiaeth cyflawnhâd trwî ffydd ym unig. Cristion cnawdol a gascl: nad ydîw gweithred oedd da angenrheidiol, y mae yn canmol eraill a wneuthwilio weithredoedd da, eithr y mae ef yn coelio am danos. O hyn y bydd efe cadweddig trwî ei ffydd, heb wneuthwilio o'r fath i bethau. Ond ef a ddyllai wybod, er yw gweithredoedd da angenrheidiol i gyflawnhau dim oni

ato y maent yn angenrheidiol i iechydwrtaeth :
 Canys gwaith Duw ydym, wedi ein creu ynghrist
 Jesu i weithredoedd da, yrhai a ragddarparodd Duw
 i radio ynddynt; Ephs. 2, 10 Pwy bynnag gan
 hynny mewn oedran a synwyr ni wnei weithredoedd
 wedi ei alw, ni eill ef fod yn gadwedig : ac ni
 iungddarparwyd ef erioed i fywyd tragicywyddol Am
 hynny f dywed yr scrythur y tal Crist i bob dyn yn ol
 weithredoedd, Rhuf. 2, 6. 2 Cor, 9, 6 Dat, 21, 12.
 Nid yw Crist yn gwneuthur cyrrit o ddim oedd yn
 Angelion o'r saith Eglwys, ond eu gweithredoedd,
 Das. 2, ac 3. Ac yn y dydd diweddaf, ef a rydd yr
 nifeddiaeth nefol, yn unig ir rhai a wnaethant weith-
 redoed da, yn porthi'r newynog, ya dilladu'r no-
 eth, ac felly, Math. 25. Yn y dydd hwnnw cyflawn-
 der a wiſc y goron, 2 Tim. 4, 8 Heb cyflawnder heb
 ganorom, heb weithredoedd da [yn ol ei ſalent] heb
 ganwbr gan Dduw oddieithur dial Bod yn gyfoethog
 mewn gweithredoedd da, ydyw'r sail gadarnaf o'n
 iechydwydd ni i dderbyn bywyd tragicywyddol, 1 Tim 6,
 19. Oblegid gweithredoedd da ydynt wir ffirwythau
 a wir ffydd, yr hon sydd yn ymaliyd ynghrist a'i us-
 dod-dod i iechydwrtaeth. Ac nid oes hydd arall yn
 iechhau ynghrist, ond yr hon sydd yn gwithredu trwy
 Gal. 3, 6.

Ac [oddieithr yngweithred cyflawnhâd] y ffydd
 hon sydd yn unig cyflawnhau, nid yw yn unig un
 ymler, eithr ynghyd a gweithredoedd da, Fely pren
 i ffirwyth, yr haul a'i lewyrch, y tan a'i wrës, y dwfr
 a'i wlybanniaeth. a'r ffydd honno, yr hon nid ymgyfi-
 unha trwy weithredoedd da oflaen dynion, nid yw
 ffydd farwol : yr hon ni chyflawnha fith enaid
 Duw Jag, 2, 26. Ond y ffydd sydd yn cyfl-
 awnhau a bureldia y galon, ac a sancteiddia yr holl
 trwyddo. Alt. 15. 9 1 Thes. 5, 23.

Oddiwrth athrawiaeth tragicywyddol rhagddarpariad
 a'i ddigysnewidiol osodiad, y mae et yn casglu, Os-
 agddarparwyd ei fod yn gadwedig, ni eill ef amgen
 bo, os i ddamnedigaeth, ni eill Moddior wneuthur
 iddo ddim

ddim daloni. Am hynny nid yw holl weithredoedd
Duwioldeb ond ofer. Eithr *ef* a ddylai ddyscu ddar-
 fod i **Dduwragdarparu** at y moddion, fel at y diwedd.
 Yr hwn gan hynny a ragddarparodd Duw i fod yn
 gadwedig, hynny yw, at y diwedd, a ddartu iddo i
 ragddarparu yn gyntaf i gael *ei alw*, a'i sansteiddio
 a'i *neuthur* un agwedd a llun *ei Fâb*, yr hyn yw
 moddion, a'r rhais medd Petrus a ddewiswyd i iach
 ydwriaeth a ddewiswyd hefyd *i sansteiddiad yr yspyd*
i Per. 2, 16. Rhuf. 8 29, 30. Os dydi gan hyun
 ar dy alwad ath osodi dy hûn at air, ac agwedd Crist
 dy Arglwydd, ac a usuddhei i ddaionus gynhyrfladau
 yr Yspyd glân, drwy ymael a phechod, a byw mew
 bunchedd dduwiolt: yno bydded diogel gennit, dy
 yn unol rheini, yn ddiammeu a ragddarparwyd i iech
 ydwriaeth tragicwyddol. Os amgen, na feia ar ragddarpar
 pariad Duw, ond ar dy bechod dy hun, a'th wrthrysef odd
 garwch. Ymchwel di at Dduw, a Duw yn rasusau
 ath dderbyn di, fel y derbyniodd y Tâd y Mâb a fra
 ion; ac wrth dy droiad, fe fydd eglur, yn gyftal i Anger
 elion ac i ddynion; *dŷ fod yn perthyn i w etholedigamodd*
ef. Luc 15 10 24. Oais gwneis, paham yr achubara
 Duw di?

3. Pan glywo y Cristion cnawdol, nad oes gani
 ddyn ryddid ewyllys at ddaioni, y mae *ef* yn gallwyrbyr
 awen y ffrwyn at *ei* feddwl llygredig *ei* hûn, fel pedwar gwn
 heb allu nac ymatal nac ymgolpi yn ddigwyddedig y tu
 gwneuthur Duw yn awde o bechod, gan iddo o'ddien
 ddyn rodeg i'r angenrhaid yma. Ond efe a ddyleuwyd y
 bod roi o Dduw i *Adda* rydd-did ewyllys, i sefyll yn main
 ddiniweidrwydd os mynneu: eithr dyn a gamarsenariad
 odd ei ewyllys rhydd, ac a'i collodd *ei* hun, ac ynteu
 Gwedi y cwmp, y mae i ddyn ynglyfwr llygredig
 par
 gaeth, ewyllys rhydd at y drwg, ac nid at y da. Oachad
 blegid yn yr stât hon [medd yr Apostol] nid ydym
 i bechi
 yn gallael meddylied un meddml da. *2 Cor. 3 5.* Nid
 nid ydyw Duw rwymedig i roi i ni oiliwaith yr hym
 gollatom yn enbydus, heb gymmeryd gofal mwyaf odd ei
 am *ei* yn hili drachefn. Ond cyn gynted ac y byddol y
 dyn yn adgennedledig, y mae grâs Duw yn hysffordd

mae'r Apostol yn dywedyd fod Duw o'i ewyllys dâ
gweithredu ynom yn gyfal yr ewyllys a'r gwaith,
2. 12 2 Cor. 7. 1. Y rhai [fel y mae'r Apostol
et ddeonglu] ydym yn ein glankâu ein bunain
bob halogrwydd cnawd ac Yspryd, gan berffestio
in sancteiddrwydd yn ofn Duw. Ac yn y cyflwr yma,
mae i bob Cristion ewyllys rhydd; ac fel y mae yn
cynyddu mewn grâs, felly y mae ei ewyllys yn cyn-
yddu mewn rhydd-did: Oblegid pan fo, mab yn ein
moneubur ni yn rhydd, yno yr ydym ni yn rhydd ddiogel;
lle bo yspryd yr Argiwydd yno y mae rhydd-did, Joan.
36 2 Cor. 3, 17. Canys y mae'r yspryd sanct-
iod yn tynnu eu meddyliau, Joan. 6, 44 Nid o'u han-
felodd ond trwy raffau ca iad, Can 1, 4, Gan lewyschu
meddyliau i adnabod y gwirionedd; gan gyfnewidio
calonau i garu y gwirionedd adnabyddus: gan
perthu pob un o honynt (yn ol y grâs a dderbyn-
odd) i wneuthur y daioni, yr hyn y mae yn ei
baru Eithr nid wyt ti yn arferu mo rydd did dy
eddwl, cyn bellod ac y rhoes, Duw ef yn rhydd
Oherwydd yr ydwyt ti yn sych yn ewyllysgar [yn
erbŷn cyfraith Duw, i beryglu dy enaid dy hûn] yn
wneuthur peth, yr hyn ped fae gyfraith y Brenin
yлан боен марвалаeth, neu golli dy dda yn ei wahardd
ei neu ei wrthwynebu, nis gwneit. Na wna gan hyn-
y moth ddifyg ewyllys rhydd i ddaioni i fod yn gym-
mainc achos o't waith yn pechu, ac yw eisiau calon
er gariadus i wasanaethu dy Dâd nesol.

4 Pan glywo y dyn enawdol, na ddichon neb
pan gwympodd Adda [gyflawni cyfraith Duw,
achadw ei holl orchymynion; Y mae ef yn hysedi
hechu yn rhyfygus fel rhai eraill; ac yn ei fodloni ei
ac ychydig seddyliauda: ac onid yw ef yn gwbl
i ddrwg a'r gwaethaf, y mae ef yn gweled ei
hun yn gyfal adgenedledig ac yw'r gorau.
Ac y mae ef yn cyfrif pob ewyllys na chau o wneu-
thys

thur daioni, neu o wrthwynebū'r drwg, yn amhos
birwydd y gyfraith. Llithr *ef a ddyleu ddysgu,* [yr hwn
yn ol y cwmp] na allodd neb ond Crist, (yr hwn
oedd yn *Dduw* ac yn *Ddyn*) gyflawni yr holl gyfraith
yn berffaith; etto y mae pob gwir grifion, cyn gynt
acei bo yn adgenedledig, yn dechreu cadw holl orch
mynnion Duw mewn gwirionedd, er nas geill mew
perffleithrwydd cyflawn. Ac felly (gyda Dafydd) na
ent hwy yngosodd eu colonnau i gyflawni gorchymy-
nion Duw bob amser hyd y diwedd. Psal. 119 112,
yno y mae Yspryd y grās (yr hwn yn ol yr addewid
dywelltir allan yn amlach dan yr Efengyl) yn eu did-
annu hwynt, ac yd eu cyanorthwyo ya eu hamcanion
wneuthur yr hyn a orchymwynno ef iddynt ei wneuth-
ur. Joel 2. 28, 29. Ac wrth wneuthur hynny, y mae
Duw yn derbyn eu *hewyllys*, da a'u dyfalwch yn lle cy-
flawniaid y gyfraith. Gan osod haeddedigaethau Crist
[yr hwn a gyflawnodd y gyfraith trosom ni] i aten-
droš ba beth bynac a fo diffygol yn efn hufyad-dod o.
Ac o herwydd hyn, y mae St. Joan yn dywedyd, nad y
gorchymynion Duw yn drymmion. 1 Jo. 3. 5.

Ac y mae St. Paul yn dywedyd, yr wyl yn gallu pob
peth trwy Crist yr hwn sydd yn fy nerthu i Phil. 4. 15.
Ac yr ydys yn dywedyd am Zachari ac Elizabeth, iddynt
hwy roddio yngorchymynion yr Arglwydd yn ddiargy-
edd Luc. 1. 16. Aco'r echos yma y mae Crist yn eich
i w ddisgyblion gymmeryd gofali am gadw ei orchymy-
nion: megis y dy iolaeth gywiraf o'n cariad tuacato
Joan. 15. 10 Cymaint gan hynny y mae dyn yn car-
i Crist, ac y mae efe yn gwneuthur cydwybod o roddio
yn ei orchymynion ef; a pha twyaf a fo ein cariad ni
tuacat Crist, lleiaf a fydd ein poen ni yn cadw ei
gyfraith.

Melldith y gyfraith, yr hwn (dan y Testament
hēn) oedd mor ddychrynadwy, dan y newydd trwy sa-
wlaeth Crist a ddiddymwyd i'r adgenhedledig. Y tof-
edd oedd yn ei gwneuthur yn amhosibl i'n naturiaeth
ni o'r blaen, sydd yr awron gwedie ei dymmeru gan yr
Yspryd i'r newydd-cnedig, fel y mae hi yn ymddangor

hawdd, ac yn eimwych. Yr oedd yr Apostoli ondirio a'r yr Iddewon, a'r cenedloedd digred, nad oedd bossobl cadw'r gyfraith drwy nerth naturiaeth gredig. Ond pan syddent hwy yn dyscu Cristianegion credadwy, y maent hwy yn gofyn usudd-dod ar gyfraith (yr hon yw rheol cyflawnnder) sef gwir usudd dod, mewn gair a gweithred; mawrbau eu haelas; croeshoelio y cnawd ei wynniau a'i drachwantau; dgyfodiad i newydd-deb buchedd, rhodio yn yr Yspryd, webfygu y byd drwy ffydd, Rhuf. 15. 18 Col. 3. 5 Gal. 5. 24 Rhuf. 6. 4. 5. ac 8. 11. 1. Joan. 5. 45 Fel er na allo neb ddywedyd gyda Christ. Pwy o honoch am bargyhoedda i o bechoda, fe ddichon pob Cristion adgenedledig ddywedyd am dano ei hun, fy o honoch am bargyhoedda si o fod yn odinebwr, tynghedwr, meddwyn, lleidryn, occwr, gorhenebwr, balch, cennigennus, yn gyblydd, yn dorwr y abbot hanesiadd, yn gelwyddog, yn esceuluso cyffredin usanaeth Duw, a'r fath hechodau dybryd gorthwm? ac onid e nid yw efe wir grifion. Pan bei dyn a gwneuthur cydwybod o ddilyn llywodraeth cyfral Duw, yno y mae Duw yn ei roddi i fynu iw arwain gan ei drachwantau ei hun, arwydd pennaf o feddwl anghymeradwy, Rhuf. 24. 28. Fel hyn y gyfraith (yr hon gwedi y cwm ni ddichon neb o naturiol allu ei chyflawni) gyflawnir mewn gwirionedd gan bob Cristion adgenedledig, trwy rasusol gynnorthwy Yspryd Crist. Rhuf. 8. 9. Luc. 11. 13. A'r yspryd hwn a rydd Duw i bob Cristion a weddio am dano, ac a oftengo ei galon i gadw ei gyfreithiau ef.

V. Pan glywo y dyn di-adgenedledig, fod Duw ymhefni mwy yn y meddwl oddifewn nag yn y oddiellan, yno y mae efe yn meddwl ynddo ei, fod pob parch, neu gresydd oddiellan, naill i'n ofergoel a'i yn afraid.

O hyn y digwydda mai anfynych iawn y goftwng a'r ei liniau yn yr Eglwys, a'i fod yn gwisgo ei ben wrth ganu Psalmau, neu a'r weddiau cyffredin

cymredid yr hyn beth ni chynnigiai y budredd br
 yngwydd tywylog, neu wranhydeddus. Ac am y efe
 ei feddwl i Dduw, y mae yn tybied mewn peth
 eraill y gall dailyn arforion y byd. Y mae efe yn rhoi
 ei feddyliau, ac yn rhoi hyn a hyn i Duw a hyn a
 iw drachwantau; ie efa ran y dydd Sabbath a Duw,
 a rydd gan mwyaf, y naill hanner i Dduw, ac a dre
 y Hall yn gyfan yn ei ddisyrrwch ei hun. Eithri
 bydd (o ddyn cnaudol) na fyn yr hollalltuog Ddu-
 mo i wasanaethu ag hannerau o herwydd efe a gread
 aca waredodd yr holl ddyn. Ac fel y mae Duw yn
 eiddio gwasanaeth y dyn oddiallan, heb y galon o
 mewn, megis rhagrit; felly y mae ef yn cyfrif gwili
 naeth oddimewn, heb anrhydedd oddiallan yn ffici
 beth halogedig, y mae ef yn gofyn y ddaau yn eu wa-
 aeth. Yn dy weddi (gan hyunny) ymostwng ar dylun
 i dystiolaethu dy ostyngeddrwydd, derchad y olwg,
 ddwylaw, i arwyddocau dy grediniaeth, goftwng dy
 i lawr, cura dy ddwyfron, yn arwydd o'th edifeirwa
 ac yn enwedig galw a'r Dduw a chalon bur, gwasan-
 tha etya sanqasidd, yn gyfan, ac yn unig, Canys Duw
 a thywysog y byd hwn, ydynt ddau Aргlwydd gwrthu
 neb iw gilydd, am hynny nid yw boffibl i neb wasan-
 u'r ddaau.

VI. Y mae Cristion diadgenedledig yn cymmer
 gwrando pregethiad yr Efengyl yn beth a ellir ei be-
 cor, a bod iddo ei ddeuis a'i arfer a'i peidio a'i ar-
 pan sylle, Ond pwyl bynag wyt a fynanit yn ddiog-
 ficerhau dy galor, o'th fod yn un o ddewisedig ddebi
 Crist, rhaid i ti gymmervyd gofal mawr, a gwneuthur
 cydwylod [os iw boffibl i ii] i wrando pregethu g
 Duw, Oblegid yn gyntaf, pregethiad yr Efengyl ydy
 'r prif gyfrwng trefnedig a osododd Duw i ddychweli
 eneidiau y thai a ragddar parodd efeu bod yn gadwedi
 am hynny y gelwir yn allu Duw er iechydwriaeth i
 dyn sydd yn credu. Rhuf. 1. 16. Ac lle nid yw yr ordi-
 nad hwn, y mae'r bobl yn golledig. Dih 29. 18. a pha-
 y bynnag a'i gwrthodo, fe fydd esmwythach i dir
 om a Gomorha ddydd y farn nac i'r bobl hynny L

12. Yn ail, pregethiad yr Efengyl ydyw hanner
canolfi, at yr hon yr ymgynnull yr holl fuwyr, a'r etholedig-
ethu bobl. Esay, 11, 12, ac 2 2 3 Pan olofet allan y fa-
rhaer hon megis y gwneir a'r ddydd yr Arglwydd, nid
a hanner efe o bobl Dduw yr hwn ni skyrcho atti, ac ni ddiscyn
aw, syn o ddwfr ei râs ef a'r ei enaid Zac. 14 17. Yn
rethyd, dyma'r moddion cyswedd, drwy'r hyn y mae'r
gwaspryd glân yn ennyn ffydd yn ein calonnau, heb yr
Dduw yn ni allwn ni ryngu bodd Duw. Rhuf 10 14 Os gw-
eau hendo a'r lais Crist yw'r nôd pennaf a'r etholedig dde-
nai a'r Crist, ac a'r gyfaill y priod-fab, Joan. 10. 2. ac 3.
o 10. Yno ni ddichon na bo hwnnw nod dychrynadwy o
wiliwr wrthodedig, yr hwn a esceuluso, neu ddiystyo w-
ficiando pregethiad yr Efengyl. Na fyddylid neb fod yr
waspryd madrodd hwn ya ffol, O blegid trwy'r ffolineb yma a'r
lindor getbu y mae yn rhyngu bodd i Dduw. ac yrbai a
, redundant 1, Cor. 1, 11. Ofnadwy yw eu cyflwr hwynt
y hanner hynny, y rhai sy'n byw mewn hedewch, heb ofal
wrth am bregethiad yr Efengyl. A eill dynion ddisgwyl am
anafingaredd Duw a dirmygu y moddion i'w gael? yr hwn,
Dduwedd Crist am bregethwyr ei Efengyl, a'ch dirmygo
hwn am dirmyga innau, Luc 10. 16. yr hwn sydd o Dduw
am hanner siriau Duw, am hynny nid ydych chi i gynghra-
ffo am nad ydych o Dduw. Joa. 8. 47. Oni buaseu bre-
gethiad o Joan fedyddiwr ni buasai yr Iuddewon byth yn
beniaru oni buasai i'r Israeliaid glywed cennadwri Phi-
arodus, ni wylasant byth oni buasi i'r rbai a groeshoeliodd
iog Crist glywed pregeth Peter, ni buasai tyth gynhyrfsi
chwaren calonnau, Act, 2, 37. oni bai glywed o'r Ninfei-
thiwr bregeth Jonas ni buasent bwyl byth yn edifarbau Jop,
gan. 5. ac oni wrandewi dîthau ac edifarhau, ni byddi dî-
dyth yn gadwedig, Luc. 13. 5. Dihar, 28. 9.

VII Yr opiniwn nad yw'r Sacramentau ond arwy-
ediglon noethion, a selau o addewid Duw a'i râs i mi,
i muzeth sawr twystr ar Dduwioldeb; lle mewn gwi-
medd ymaent yn selau yn gystalo'n gwafanaeth a'n
yddodd mi i Dduw; yr hwn wasanaeth, onis cyfl-
wrhyn iddo ef, nid yw'r Sacramentau yn felio dim
Llofni mi. Eithr o derbyniwn hwynt tan swriadu
bod

bad yn weision ffyddlon editciriol, yno y mae y
cramentau nid yn unig y arwoddoedd, ac yn cynnig
eithr 'yn hytrach yn felio a gweithredu gras yspri-
ol oddisewn, yr hyn oddiallan y maent yn ei addo,
yn ei arwyddoeddau. Ac i'r perwyl yma, y gelwyn
bedydd ymchwriad adenedig aetb, a adnewyddiad Tyspry
glân, Tit. 3, 5. a Swpper yr Arglwydd cymmun cor-
a gwaed Crist. 1 Cor, 10, 16, Pe coelid y gwirion
edd hwn, y Sacrament sanctaidd y swpper yr Arglwydd,
a gymmerid yn fynychach, ac mewn mwy
parch ac anrhycedd.

VIII. Yr olaf, ac nid y cýff lleiaf, wrth yr hyn
y mae Duvioldeb yn cael tramwydd mewn achos
crefydd, ydyw addurno campau drwg âg enwau rhwng
weddau da, megis galw caroniso meddwaidd y sedd
yd, tywallt gwaed gwirion gwreldeb, glo:bineb lletes
garwch, cwydd-dra cynnildeb, pufeindra earu meroedd,
ryffegr-werth rhodd o ddiolchgarwch, balchder ymddygiad
hoiw, gwenheithie medruswydd, meibion
Relias cymdeithion da, poethineb ffromder, diri
digrifwch, felly or tu arall, galw llarieidd-dra
geitiau a gweithredoedd rhagrithiad, elysenau g
ogonian, duvioldeb otergoel. Zêl mewn crefydd
itaith, gofyngeidd-dra llyfrdra, gwneuthur
wybod manyldra. &c.

A thra fom ni fal hyn yn galw drwg yn dda, a
yn ddrwg, y mae gwir dduvioldeb yn cael mawr rwyd
i synes i w daith a'i helynt. A hyn yma am y rhwng
cyntaf ar duvioldeb. wrth gamgymeryd gwirion
wl mannu hynod o'r scrythyrau, a seilian cre
grifftianogawl.

Trail petb sydd yn rhwystro Duvioldeb.

2. Drwg esamplau y gwyr mawr. Ystâd bu
eddau halogedig yr rheini y maent hwy yn ei ddilys
faen gorchymwyn y Duw sanctaidd. Felly pan we
hwy y gwyr mwyaf yn y deyrnas, a llawer o'r g
boneddigion pennaf yn y wlâd, heb gymmeryd na
al na chydwybod o wrando pregeathau, nac o

Herbyn y Cymmun, nac o sancteiddio Sabboth yr Ar-
 wydd, &c. Eithr yn dyngwyr, yn odinebwyr, yn fedaw-
 , yn gribdeilwyr, ac felly, &c. yno y maent hwy yn
 lleied nad ydy w y sanctaidd ordiniadau hyn, bethau o
 wys mawr : canys pe byddent, ni wnai y cyfryw wyr
 doethion cyn lleied cyfrif o honyn. Ac wrth yn
 maent hwy yn tybied nad yw crefydd betk angen-
 heidol. Ac am hynny lle dylent (fel Cristianogion)
 ylo yn erbyn ffwrwd anuwioldeb tua'r nefoedd, y ma-
 ent hwy yn ymroi i fyued gyda'r llawer oedd bendram-
 uwgl i usfern ; gan dybied fod yn amhosibl i Dduw
 long cynnifer i ddarnedigaeth. Lle oni ba'r ddarsod
 Dduw y byd hwn ddallu llygaid eu meddylias, fe ddis-
 yt Scrifytur Sanctaidd iddynt, nad llawer o rai doeth-
 yn ôl y cnawd, nad llawer o rai galluog, nad llawer o
 bonneddigion a elwir, &c. i. Cor. 1 26. Ond gan
 wylas y tlodion sydd yn derbyn yr Efengyl, Ac ychydig
 ogoetbogion a fydd cadwedig. Joan. 11. 5. Matth 12.
 24, Ac er bod llawer gwedi eu galw, eto ni bydd ond
 hydig wedi eu dewis. Ac nid iw maintiolaeth lliau's yn
 illu cadw oddiwrth ddarnedigaeth megis y dercha-
 ll Duw rai gwyr i fowredd uwchlâu eraill ; felly y
 ne ef yn disgwyl iddynt flaenor i eraill mewn crefydd
 duwioldeb: Onid e, mawredd gwedi ei gamarfer yn
 ser eu gorhwyliasth, a dry yn fwy colpedigaeth idd-
 ya eu dydd cyfrif; y pryd y hydd y gwyr mawr, a'r
 lluogion pechadurus, yn gyftal a'r tlodion, caethlion,
 dudion, yn dymuno i'r creigiau a'r mynyddoedd syr-
 bo arnynt a'i cuddio oddiwrth wyneb y Barwnr, ac
 liwrth ei gyfon haeddeditol ddigofaint. Datec. 6. 15
 Nid ydyw ond cyffur gwan i ti, gael cynulleidias
 o wyr mawrion gyda thi, yn gyfrannogion o'r
 gwyddol hoenedigaethau. Nid yw rhysedi y pes-
 traiaid yn yscafnhau, eithr yn trymhau y pechod, me-
 yn Sodom. gwell yw gan hynny, fod yn gadwedig
 a'g ychydig yn yr Arch, na bod gyda'r holl syd yn
 i yn y diluw, Gwell yw rhodio gyda'r ychydig Du-
 yn llwybr cyfing yr scrythyras i'r nefoedd, nac
 thio gyda'r dyrfa anuwiol rhŷd y ffordd lydan sydd
 yn

yn tywys i uffern. March. 7. 13. Na âd gan hym
samplau gwyr mawr anuviol dy attaloddiwrth edig
wch; canys ni eill eu mawredd hwy y dydd hwaun
hachub eu hunain oddiwrth eu mawr anfeidrol b
edigaethau.

Tir ydydd peth sydd yn rhwystro Duvioldeb.

3. Diangc yn hir heb haeddedigol gosp yn y byu
dwn, O blegid (medd Salomon) na wneir y farn yn
fan yn erbyn drwg welthredwr, am hynny y mae
lloannau meibion dynion gwedi ymroi yn ollawl i w
thur drwg, heb adnabod fod daioni Duw yn eu tyw
edifeirwch Preg. 8. 11. Rhuf. 2. 4. Ond pan gaman
rer ei ammynnedd ef, ac addfedu pechod dyn, se
ei gyflawneder o'r unwaith yn dechrau, ac yn gwne
thur diben o bechadur: ac ynghyfair ei fod yn hwyt
dig i lid, ac yn hir ymaros, fe dery o'r diwedd hyd
ref, a thrymder cospedigaeth. 1 Sa, 3. 12. Er eu gal
el i redeg fwy swy ar gyfrif holl ddyddiau eu heim
etio biddiau y cant dalu yr badling eithaf yn nydd
marwolaeth. A thra font yn eu tybied eu hunain
ddiengol oddiwrth ddialedd, y maent eusus gwedi eu
ro a'i crymmat o farnedigaethau Duw, sef a chalon
eill edifarchau Rhuf. 2. 5. Y gareg yn yr arenau,
o'r chwflgen sydd benyd a nguriol yn lladd Cyrrh
eroedd o ddynion. Eithr *nid* dolur ond y garreg yn
galon; o'r hon y bu *Nabal* farw, yr hon a laddodd
ddiwn o encidiau. Gwrthod y maent brofedigaeth Ca
a'i groes; ond maent yn cael eu llabyddio gan ddihe
ddwrs uffern i angeu tragwyddol.

O blegid nad yw Hawer o'r pendefigion pennaf,
buneddigion gorau, yn cael eu taro a barnedigaeth
fennol, am dyngu yn felldigedig, godinebu, medd
trefisio, halogi'r Sabbath, ac esceuluso yn ddirmy
addoliant Duw, a'i wasanaeth; yno dechreu maent
amimeu rhagddar parwch Duw a'i gyflawneder. Y
lygad hyanya chwenychent hwy eu tynu allan o D
mor ewyllysgar, ac y tynnuodd y Philistiaid lygaid si
ydon Peth Iw otni yn fawr yw, rhag iddynt annos

D Dduwsioldeb:

87

Afglwydd i lefain yn eu hēbyn, megis y gwnaeth
Bumpor yn erbyn y Phylisiaid: Gan esceututo'r gyl-
mîch a rhodio yn ol eu cálonnau éu hunain, hwy a
llynnant (hyd y del erddynt hwy) olygon i yrbag-
uniaeth am cyflawnder. Arweiniwch fi gan hynny at
prif golofnau hyn ar yt rhai y mae y deyrnas yn
syll: fel y gallwyd dynnu y deyrnas a'r eu pennau,
tbael dial arnynt a'r unwaith am fy nau liggad. Parn.
6. 21. 26. Na âd i ammynedd Duw rwyistro dy ed-
eirwch, ond am ei fod eto yn ymorhous, er mwyn
ybydd dithau chwahnoccach i edifarhau.

Tudweurydd peth sy'n rhwystro Duwioldeb.

4. *Rhyfgyu o drugaredd Duw.* Oblegid pan argy
nreider dynion yn gyfion am eu pechodau, yn ebrw
y maint hwŷ yn cymmeryd yn ymddifynn idd
y darian yma, *lef y mae Crist yn drugarog*, ac
mae pob pechadur yn gwneuthur Crist yn ym-
llynnwr ei bechod ef: Megis pê buasai ef yn dy-
n i'r byd er mwyn pleidio gyda phechod, ac nid i ddif-
gweithredoedd y cythraul. Ar hyn o bêth y mae'z
crawdol yn rhyfgyu, er iddo barhau dros
yngyd yn ei bechod na fyrhâ Duw moi ddyddiau.
Beth yw hyn, ond bod yn anghredadyn dirgel?
ymameu naill ai nad yw Duw yn gweled ei bech-
od; neu os yw yn gweled, nad yw yn gyfion. Canys
Crist yn credu fod Duw yn gyfion, pa fodd y geill
ydyied fod Duw yr hwn sy'n cospi rhai eraill yn
am bechod yn ei garn ef, yr hwn sydd yu ewyll-
af, parhau'n oestad mewna pechod? gwir yw fod Crist
hagarog, eithr i bwys? yn unig ir rhai a edifarthao
drôd oddiwrth eu hanwredd yn Jacob. Ond o
neb yn ei fendithio ei hûn yn ei galon, gan ddy-
t hwyd, mi gaf dangnheddyf er i mi godio yn ol cyn-
hwydd sy nghalon sy hûn, gan chwanegu meddi-
Dduat lyched, ni bydd yr Arglwydd drugarog wrth
Saes, &c. *Esay. 59. 20. Deut. 29. 19.* O ynydion!
yntendithio eu hunain, pan fyddo Duw
galw hwynt yn felldigedig. Edrych gas hya-
sua bellied wyt oddiwrth gael editeirwch yno!

dy hûn, cyn belled a hynny wyt oddiwrth sicrwydd; gael trugaredd Ynghrist. Gadawed gan hynny y drygigus ei ffyrdd, a'r gwyr anwir ei seddyliau, a dychweled yr Arglwydd, ac efe a gymmer drugaredd arno, at ein Duw ni, ac efe a arbed yn helæth, Esa. 55.

Nid yw anobaith yngyful mor beryglus a rhym. Oblagid nid ydym ni yn darllain yn yr holl scrifyrau, oddieithr am dri neu bedwar, y darfu i anbaith ofnadwy eu gorchfygu: eithr fe ddarfuin yg diosaf ddanfon myrddiwn yn ddilidaw i golledigae. Megis gan hynny yr oedd y llangcenn yn Israel canu yn eu downfiau, fe iadodd Saul ei fil a Daf ei ddeng mil: felly y gallaf finnau ddywedyd, ddan i anobaith o drugaredd Duw ycru miloedd yn golled a rhifig o drugaredd Duwyrru deng miloedd yn gediog, a'i danfon yn fyw i uffern, lle y maent yn heb gymorth nag esmwythdra, na dim gofn o ymwared. Foes Duw nawdd i'r lleidr; ond i w gyfaill: Luc. 23. Duw a roes nawdd i un, fel byddel i neb anobeithio: ni roes Duw nawdd ond i sel na byddew i neb ryfgyu, sicrwydd hyfryd i bechur a edifarhâo: dim cyffur i'r hwn a fyddo yn arw anediseirol. Y mae Duw yn aneirif ei drugam eithr yn unig i'r rhai a drô oddiwrth eu pechon i w wasanaethu ef mewn sancteiddrwydd: heb y nichaiff neb weled i'r Arglwydd. Heb. 12. 14. I gadw di gan hynny oddiwrth y rhwystr hwn o ryf cofia mai sel y mae Crist yn waredwr, y mae Moses gybuddwr. Bydd syw gan hynny fel pe na bae ni Efengyl: bydd farw fel ped fae heb fod un gyfarhîd dy yrfa yn y bywyd fel ped faet dan lywodn Moses, ymada'r bywyd yma fel pe na bæt yn a bod neb ond Crist, ac ef gwedi ei groeshoelio, na yga unisynnî di fod yn golledig, edifarhâo myn. Fod yn gadwedig.

Tymuned pezb sy'n rhwystro duwioldeb.

Cysyllacb ddrwg, yr byn yn gyffredin a elni deitision da; Eithr mewn gwirionedd pris offens

thraut i'r wŷstro pechadur truan i edifeirwch a duw-
ioldeb. Yr arwydd cyntaf o ffâfr Duw i bechadur, yw
môi iddo râs i ochel *cyfeillion drwg*: y cyfryw rai ag
fidd yn ewyllyggar yn ymdrybaeddu mewn pechod, gan
dilysyru moddion eu galwedigaeth, gan watwor pur-
deb crefydd rhai eraill, a bod yn gywilydd i ffydd grif-
ianogawl trwy eu bucheddau halogedig. Y rhain
sydd yn eistedd *yrgbadair gwatmorwyr* : Psalm, 1. 1.
Oblegid pan fo Duw yn cynnwys pechadur isod yn un
o'i bobl, y mae efe yn erchi iddo ef ddyfod *allan o*
Babilon. Dat 83. 4. Bob cynulleidfa *ddrygionus* yw
Babilon. *Allan o'r hon nailla'i* ymgadwed pob plentyn
Dduw, neu os bydd yn iddi tybied fod yn clywed llef ei
Dad y'n dadseinio yn ei glust, *Fy mab tyred allan o*
Babilon. Hwŷ'n gyntaf ac yr edrychodd Crist o'i dru-
gredd a'r Bedr efe aeth allan o'r gynulleidfa, yr hon
oedd yn neuadd yr Archoffeiriad, ac i wylodd yn cbw-
trwdost am ei bechod Luc, 22. 62. Dafydd ar ei ddych-
weliad (yn addunedu dilyn buchedd newydd) a ddywe-
dodd; *ewch ymmaith oddiwrthif boll meithredwyr anwi-*
ndd, Psal, 6. 8. Fel ped faiyn amhossibl fod yn ddyn
newydd, hyd oni adawai ymmaith yr holl hên gyfei-
llach *ddrygionus*: siccas profedigaeth o grefydd gwa-
ydw dull a buchedd ei gyfeillion. Cyfeillion haloge-
dig ydynt elynion pennaf i dduwioldeb a diffoddwyr
deisyfiadau sanctaidd.

Llawer gwaith y mae Crist dlawd (wrth ymgynnig
i waileni ynot) yn cael ei daslu i'r stabl: tra fo y cy-
feillion drygionus hŷn, wrth ysed, chwarae, a digri-
fuch, yn cymeryd yr stafelloedd gorau. yn llenty dy
galon. Oh na âd i gyfeillach daiarol bechaduriaid dy
wŷstrô di i gymdeithas Seint ac Angelion nefol

Tchweched peth *sg' a rhwystro duwieldeb*.

6 Ofn meddylgar, rhag i ſamarfer a duwieldeb, wrth-
iwr gŵr (yn enwedig gŵr ieuangc) i fod yn iby brûdd
a yn bendwm, lle mewn gwirionedd nôl eill neb gael
llawenycd gwell, na mwy achos i orfoleddu na'r du-
iol grefyddol grifion.

O blegid efa gynted ac ymaent hwy yn cael eu cyfnewn
iawnhau, drwy ffydd y mae iddynt dangñheddyt gwaeth Duw, Rhns. 5. 2. A mwy llawenydd na hynny nial fawd.
Heb law hynny y mae ganddynt eusys deyrnas y gweled ym
wedi delcyna i'w calonnau, yn sicrwydd y cant (yr amser y gwelo Duw fod yn dda) efcyn i deyrnas ei ogo ar ymefi ef. Yn y deyrnas hon o'r ad y mae trid pheth ym
gyntaf cyflawned; O blegid drwy gael cyflawned Crist i'w cyflawnhau ger bron Duw, y maent yn bwriadu byw'n gyfion o flaen dynion Rhuf. 14. 17. Yn tangñheddyf, canys y mae heddwch cydwybod, yn awahlenol yn canlyn ymarweddliad gyflawn. Yn drydyd llawenydd yr yspryd glan: yr hwn lawenydd yn unig sydd i'w gael mewn heddwch cydwybod dda, ac sydd unig i'w chlaw iob dealu, Phil. 4. 7. ni eill na thafodei ddatcau, yna chalon ei ddirnad, ond yn unig yr hwn sydd i'w gadael, a'i seddiannu. Dymma y cyflawndra llawenydd i addawodd Crist i'w ddiscyblion ynganol eu gorthi a ymderau; Llawenydd yr hwn ei alleu neb ei ddwyne oddiarnynt Joan. 16. 22. 24. Mwyniant y llawenydd hwn yr oedd Dafydd) yn ei edifeirwch) mor ddisrifio yn ei erfyn a'r law Dduw; Dyro drachefn i mi la wen digoedd dy iechydwr iaeth, Psal. 51. 12. Ac os ydyw yn hys Angelion yn y nefoedd, yn llawenyedu cymaint a Epis droiad pechadur; Luc. 15. 10. Y mae'n rhaid i lawenydd ydd pechadur edifeiriol fod yn dra mawr aruthr. yn eith galon ei hun. Trifwrch bydol sydd yn odi mor gynnati ym bennau dynion, ac yn llenwi cwysau eu calonnau a gofidiau angen. Cyfludd duwiol y rhai duwiol (panwlio Duw yr achos i'w profi hwynt) sydd yn peri iddynt Nid edifeirwch diedifeiriol; 2 Cor. 7. 10. Canys hyn sy'n hyfforddi eu iechydwr iaeth. Ac yao ym mhob rhyw orthymder, hwy a allant fod yn ddiogel o gael yr Yspryd glan i fod yn ddiddanydd iddynt; Jos. 14. 16. yr hwaer a wna i'w dlddanwch amlhau trwy Crist, fel yr amlhau a fod dioddehaâu Crist ymôr, 2 Cor. 1. 15. Ond tra fo dyn mhyw mewn anuwioldeb, nid oes iddo heddwch, medd Eslay Pen. 57. 21. ei chwerthiniad effydd yn flydrwydd medd Salomon, Preg. 2. 2, Nid yw ei gyfoeth ef ond

medd Abacuc; Pén. 2. 6. Ie nid yw's Apostol yn
graffenthus mwy cyfrif o honyn te nac o dom, Phil. 3. 8.
I ffordd eù cyfflybu i drysor y duwiol) a'i holl lawenydd
grafffynna mewn gwylfain, medd Crist, Luc. 6. 25. Na
an gan hynny i'r ofn gau hwn dy rwyftrodi i ymarter a
ymlodeb. Gwell yw myned yn glwyfus gyda Lazarus
nefoedd, na myned yn llawn o lawenydd a digrifwch
Dives i waelonion usfern. Gwell ydyw galaru
amser gyda dynion, na bod yn poeni yn dragwydd
cythreiliaid.

Lleithfed peth sydd yn rhwystro duwioldeb
A'r peth olaf, ydyw gobaith o hir enioes, Canys
u'w haddyn o fuchedd ddrwg, yn tybied fod y flwyddyn
yn flwyddyn ddiweddaf iddo, y mis hwn, yn fis di-
gantaf, yr wythnos hon, yn wythnos ddiweddaf, a'i
ydwlbl na wellhau, ac na chyfnewidieu ei fuchedd an-
hyseddus ? gwnae'n fier, se arfer a'i moddion goreu i
ymlodfeirwch ac i fod yn ddyn newydd Elthr fel y
goludog yn yr Efengyl, yn addo iddo ei hun law-
fol o flynyddoedd i fyw mewn esmwythdra, hawddfyd;
enigoneedd ; Pryd nad oedd iddo ef un. noswaith i fyw
ynglyw, Luc. 12, 19, 20. Felly llawer o'r glothinebwyr,
Epicuriaid drygionus, sy'n gau addaw iddynt eu hun
llawer blwyddyn o enioes, pan fo edafedd eu hoedl
wedi ei ddirwyn hyd yr eithaf. Felly y mae fer-
iau yn pennodi yr achos o bechodau, a gorthrymder-
ynt Juddewon, gan ddvwedyd, nid yw hi yn meddwl
nidiwedd Galarnad Jer. 4. 9

Nid yw'r ysbaid hwyaf rhwng dysfodiad dyn o'r groth
yaediad i'r bedd ond byrr : O blegid dyn a aned o
nid oes iddo ond hyrr amser i fyw : ychydig o
rheini yn llawn o helbul. Ac oni bae ym-
duwioldeb, pa faint gwell ydyw cyflwr y plent-
fed ydiddied ddoe, ac a gladdwyd heddyw na Moab
yr hwn a fu fyw naw cant a naw a thrugain o
yddoedd, ac yno fu farw ? O'r ddau dedwyddach
plentyr, o herwydd bod yn lhai ei bechyd, a lhai
huddiau ; a pheth sydd yr awrhon yn atos oddi-

wrth y ddau, ond coffadwriaeth yn unig? Pa hyd
ddylai ddynt ei roddi mewn *bir* enioes? wrth weinidog
yw holl enioes dyn ddim amgen, ond marwolaeth
faidd: Megis y mae'r Apostol yn proffessu: dyn sy'n
yn niarw beunydd, t Cor, 15. 31.

Gwrando yn dy glust o gyfaill *diofal*, nid yw dy enioes.
Ies ond awel o wynt yn dy ffroenau; na hydera amser
Y mae dy enaid a'i drigfa mewn ty o bridd, yr hwn eth
syrth cya a bo hir. Fel y mae yn eglur wrth dywyll
dy olygon, byddarwch dy glustiau, crychiadau dy ddewnt
rudd. Pydrni dy ddannedd, gwendid dy gewynnau, crymser
fa dy ddwylaw, y Calandr yn dy esgyrn, [sef dolicinie
wrth newidiad hîn] byrdra dy gyntun, a phob blewr if
gwyau, megis cynnifer o gennadon yn peri i ti ymbod
otol i fyned i'r hir gartref. Awn, gadewch i ni yn yngyd
amser rodio at arch dy dadau, torrwn y cauad, gweler i'r
yma mae llygredigaeth yw dy dad, a'r prif yw dy fawro
ath chwaer: Job. 17. 14. A weli di fel y mae y rhain i'nn
felly y mae yn rhaid i tithau fod cyn ho hir o ddyddiau dy
oysyl y mae dy orriau yn myned heibio yn gyffwrdd
ac yn y cyfamser y mae angeu ym mhob lle yn disgyn
am danat.

Holl fywyd dyn [oddieithr yr hyn a dreulier yngwn, i.
sanaeth Duw] nid yw ond ffolineb; Canys y mae o'r al, dy
yn byw ddeugain mhlynedd cyn gwybod ei fod ei hun i oddi
yu ffrol, a chyn gynted ac ei bo ef yn gweled ei yn sydyn, ou
ydd, y mae ei hoedl yn terfynu.

Clyw [Iafuriwr] cyn i ti weled llawer cnawd ym
waneg o gyohaauaf, di a fyddi dy hun yn addfed, ac
tyr angeu dy di i lawr a'i grymman. Clyw [dithau
grestwr] cyn i lawer chwe mis fyned heibio, fe ddarwyd
dy fis olaf dithau, yn yr hwn y cai di dithio ym maith y mae
gadael dy glefyddyd heibio. Clyw [farwr pwyllog]
cyn pen ychydig dermau, y daw teriyn dy enioes i'r awr
oddiwes, yn yr hwn bryd y rhoi di ym maith farou eraill man
a myned a wnei dy hunan i'r farnu. Clyw [owr Duw]
yr hwn wyt yn myned i'r Pulpit; Pregetha y briegeg
bon fel ped fai hi'r olaf a'r sydd ith fryd di wneuthur
a phobl. Clyw [bendefig goruchel] gad ymaith
bit.

lyn rhudda o'th Anrhydedd ; fe rydd angen cyn bo-
dy anrhydedd di yn y llwch : ac a'th wna di cyn wa-
r ddaiar, yr hon yr wyt yn ei lathru tan dy dra-
Clyw di yr hwn sydd yr awrhon yn darllain y llyfr
un, bydded diogel gennit cyn bo hir, y bydd dau o dy-
mæg y mae yr awrhon dy ddau lygad wedi eu gosod.
ac fe gaiff rhai eraill ddarllain gwirionedd o'rathrawi-
eth hon a'r dy benglon noeth di, yr hyn yr wyt dithau
y llyfr i ddarllain yn awr yn y llyfr hychan yma. Pa cyd
deutred nis gwn i, ond hyn a wn i yn ddiogel, fod dy
miser wedi ei osod a'r lawr, dy fisoedd gwedi eu rhagor-
oeddio, ath ddyddiau wedi eu i hiso ; Ie a'th awr ddiwe-
ruf gwedi ei phennodi tu hwnt i'r hon nichai di fyned
14. 5. 14. Psal. 90. 12 Dan. 5. 25 Joan 11. 9. Ob-
egid yno y cyntaf anedig o Angeu wedi ei ymddercha-
i a'r ei farach gwelwlas, Dat. 6. 8., a ddescyn wrth dy
fawrws, ac er dy holl gyfoeth a'th anrhydedd, (ac wyl-
ian dy gynysefaid) a'th ddwg di ymmaith, yn rhw-
ngyd y dwylaw ath draed, mal carcharor iddo, ac a gei-
dy gorff dan lwyth o ddaiar, oni ddel y dydd yn yr
lwyth ddygir allan i dderbyn yn ol y perthau a wnae-
boll yn y corff, pa un bynnag a'i da, a'i drwg. 2 Cor.
10. Oh na ad gan hyuny i gau obaith o enioes anwa-
ml, dy rhwystro di i fod yn brelennol ymarferwr o ddu-
oldeb crefyddol. y mae Duw heddyw yn cynnyg ei
ond pwysydd yn addoy foru? y mae llawer o wyr
ungc yr awr hon yn uffern, y rhai oedd yn bwriadu
farbau yn eu henaint, ond fei torredd Angeu hwynt
ymmaith yn eu hanediseirwch, cyn iddynt ddyfod i'r
yr oedd ynt yn eiddarparu i ediforbau Pan hwyaf
yddo dyn yn glasf. anhawsaif fydd ei iachau. Cblegid
mae arfer o bechol, yn magu caledrwydd calon,
3, 13, A'r rhwystrau y rhai sydd yn dy luddias di
wr hon i ediforbau, a fydd yn fwy rhwystri i ti fel
unych at henaint.
iwr synbwysol, yn cymmeryd taith bell, ac rhed
fudr, ni ddyru y pwn mwyaf a'r y moreb gwann-
aca pha ryw fath a'r gydwytod y gelli di osod y
mawr o ediseirwch a'r dy henaint dinerth blin-
dig

dig? Lle'r wyt yr awr hon yn dy lawn gryfder, heb all
ei godi, eithr yn hytrach yñ barod i wegain tano ei
A'i argoel doethineb yw i'r hwn a fo yn myned
fordwyo i daeth bell beryglus, aros i chwaraau ac
gylen tra bae 'r gwynt yn gwafanaethu, a'r mor yn
dawel, y llong ya hwylus, a'i llywýdd yn iach, a'r
morwyr yn gryfion: Ac yno golod allan pán sae'r
gwyntoedd ya wrthwýnebus, a'r tywýdd yn dymhef-
lwg, a'r mör yn rhuadwý, a'r llong yn fraenllýd, a'r
llywýdd yn glaf, a'r morwýdd yn ffeintiedig? Am
hynny o enaid pechadurus, dechreu droi at Dduw
trafyddo dy fywýd, dy iechyd, dy gryfder, aeth leu-
engtýd yn parhau; cynghesbau y blynghdoedd, yn yr
rbai y dywedi nîd oes i mi ddim diddanwch gôddyn.
Preg. 12. 1. Teyntaf anedig a'r blaenffrwyth yr oedd
Duw erioed ya ei gofyn yn ei wasanaeth, a'r rheini
iw aberthu iddo ef yn ddioed, Exod. 22. 29 Exod. 13.
2. Felly y darfu i Abel gyflawn aberthu iddo efoi
blaenffrwyth, a'i wŷn breision: Gen. 4. 4 A rheswm di
yw, gael o'r Arglwydd gorau, ei wâsnaethu yn gyntaf,
aca'r pethau gorau, Holl wesion Duw gan hynny
dylent gofio gwafanaethu eu creawdr yn nyddiau eu
ieuengtit Preg. 12. 1. ac yn bliggeiniol fel Abraham, Aber-
thu i Duw eu heisiac ieuang. Gen. 22. 3 sef ieuengtit
eu brinios. Ni chewch edrych yn fy wýneb i (eis-
f爻ph wrth ei frôd yr. Gen. 43. 3) oni ddwygweb cbm
eich byawd ieuangaf gyda chwi. A pha fodd y ceidwyr
edrych yn wýneb Jesu, os rhoddi di flynyddoedd o
ieuengtid i'r cythraul, ac heb ddwýn iddo af ddim ond
dy henaint ddall, gloff, grybachlýd. Cynnig hynny i'r
dywysog (medd Malachi, Pen. 1, 8,) os ef ni ddetbyr
cyfriw iw wasanaethu, pa fodd y cynnwys tywysog
gywysigion y fath un i fod yn wâs iddo? O Mynni
Babel, (Dan. 1. 4,) gael gwyr ieuengi i'r
benydd, a'r cyfrym a fae â nerth gallwog ynddynt, i sef yw
yn ei lês: a gaiff Brênin nefoedd nêb i sefyll yn ei lly-
pedd, ond y clôff a'r dall, y cyfriw yr oedd enaid Duw
ond yn eis caibau? 2 Sam. 5. 8. wyt ti yn tybied proffod,
fych di gwedi gwafanaethu Satan â thbris flynyddoedd

llaw yngagi di fodd Duw a dyddian'r cŵn ? Oh gochel
es i yngi Dduw dy droi di heibio, at dy hēn feistredracheini
di el megis y darsfu i ti holl ddyddiau dy iywŷd wneu-
ci a nra i wasanaeth ef ; felly y gallo efe yn y diweddf dalu
yngi y gyslog. A'i amser cyfaddas ydŵw hwnnw i gym-
mewn llaw ddifrifol orchwyl edifeirwch, (yr hwn
gorcheswaith mwŷaf) i droi dy enaid pechadurus
Duw ; pryd na elli a'th holl rym droi dŷ esgyrn
mendig ar dy welŷ esmwyth ? Os wŷt yn ei weled yn
anawdd i ti yr awr hon, ti a gei ei weled yn an-
wsach y pryd hynný. O blegid se gynnydda dy be-
hod di yn gryfach, a'th gryfder yn wannach, dy gyd-
ybod a bwŷla arnat, Poen a'th pendafada: osn mar-
olaeth a'th synna di, ymweliad dy gyfnestiaid a'th
fridana di, fel oni byddi di ym mlaen llaw, a'th gon-
au yn llawnion o ffydd, ammyneid, a diddanwch,
elli na myfyrrio dy hun, na gwrando geiriau o gyffur
n eraill, na gweddio dy hun, nac uno ac eraill i we-
lio trosol, Fe allae mae'r parlys mûd a'th gymmer di,
n'r fath syndod marwol fel na ellych di na chofio
Dduw, na meddwl am dy gyflwr dy hun, ac onid
i tt i yn haeddu yn dda i Dduw anghofio dy waredu
dy farwolaeth, yr hwn nid wŷt yn meddwl ei wafa-
ethu ef yn dy fywŷd ? osn marwolaeth a bar i lawer
pryd hynný lefain, Arglydd, Arglydd ; ond y
Crist yn tystiolaethu, nad adnebŷd ef mo bonjnt
i y eiddo ef. Mat. 7. 22. Ie llawer yr amser hynný
Isau, trwŷ ddagrau a geisant edifeirwch, ac eto ni
moi gael. Heb 12. 17. Oblegid nid oes gan
hynnydd did meddwl i edifarhau pan synno ei hun, ond
hynny Duw roi iddo ei râd. Ac os darsfu i drugar-
ei dangos ei hun mor anymbilgar nad a gorai hi ei
i ddeis y fyddion mor dyner a morwŷnion, a
i thau mor daer a churo ; Matth. 25. 11. 12. o
wŷdd ddyfod o hoonynt yr i hyhwyr i guro. Pa-
thybi di y goddef bi i tifyth lynes iw phyrth, a
thau mor ffiadid aðan, na feddyliaist di erioed aðael
hod, nes i bechod yn gyntaf dy aðael di ; aðan
i erioed a'th ddyrnau dy hunan a'r gysair ca ion
edifeirwch ?

On mor gyflawn y mae ei rhad bi yn gommell
pŷrth y nef pan fych di yh euro yn dy angenoedd
hwn yn dy helathrwŷd ni oddesfit i Grist, pan
yn euro, ddytod i mewn i ddôr dy galon. Datec. 3.
Na hydera a'r edifeirwch diweddar, nac a'r hir eni
nid ar edifeirwch diweddar; o oerwŷdd peth iw ofn
fawr ydjh, xhag i'r edifeirwch hwnnw (yr hwn
mae ofn yn ei berti) farw gyda'r dŷn a fo'n man
A'r rhagcithiwr yr hwn a dywylloedd eraill yn ei syw
a ddicbon ei dwyllo ei hun yn ei farwolaeth.
yw Duw yn derbyn ond aberthau ewyllysgar;
edifeirwch a rynga bodd iddo ef, y mae yn rhaid
fod o'r ewyllys, ac nid o antodd. Nid ar fywyd
o blegid y mae henaint yn cwympo a'r warthau
wddf ieuengtid; ac fel nad oes dim siccrach na
wolaeth, nid oes dim mor anficer a'r amser i
ie yn fynych o amser pan fo addfedwch pechod
prysuro, trwy greblonrhwŷdd yn pechu, y mae
yn ddisymmwth yn torri ym maith fuchedawyr
ionus, naill a'i a'r cleddyf, anghymmedoldeb, globin
neu'r cyfrifw glesyd gwrtbwŷnebus. Oni weli di
yspryd dŵwg sydd yn rhoi yn dy ben oedi dy
edifeir
onid elych i'th henaint; Pan yw esamplau ben
yddiol yn dangos i ti, nad oes un o fil a'r sydd yn by
ar dy lwybr di fyih yn ei chyrhaeddýd? Gâd i saf
aidd Yspryd Duw dy gynhyrfu di, rhag ymro
honot mwŷach i fwytia ac i yfed gyda'r meddmon, tra
i'th seiftr ddauson aqau am danat yn y dŷd ni
yn meddwl am dano, ac mewn awr ni bych yn ei
gwyi ac fell ym ddygymmwth dy dorri di ym main
rhoddi i ti dy gyflog gyda'r rbagritbwyr lle y mae gwy
fain a'r binecian dannedd, Mat 24. 48. 49. 50. 51. Eith
ceri di frwyd bir, osna Dduw, abgilded bir gennit am
frwyddol, Dih. 3. 1, 2. Y bywyd hwŷaf pan ddel i
ddiben eithaf, nid ymddengys ei fod ond fel chweli
dagmedpwyl tarth yn diflanu, cyf god yn cilio, breuddu
llisiau yn tyfu ac yn blodeuo y gorau a phrydn: m
ef ym maith, ac a gwŷwa; neu fal gwennol gwehydd, yr
wysbi ei bostu yma a thraw a ym dadlifa yn fu a i

al. 90. 5 9 Jag. 4 14. Pfal. 109. 23. ac 76, 5. 1 Pet. 24. Esay, 58. 12. Nid yw ond munyd (medd St Paul) synfydrwydd dyn, gan hynny yr hwn er cael mwyniant pechoddros amser, a anturia golli tragwyddol bw-gogoniant 2 Cor. 4, 17,

Dymma saith brif rwystrau Dduwioldeb, y rhai sydd maledeu bwrw allan, fel y saith gythrâu o Fair fagdelen Mynedi ti fyth allu dyfod yn wir ymäferwr Dduwioldeb; men gaeldim diogel obaith i fynbau, naill a'i ffafri oddi wrth Grift drwy'r âd, a'i cymdeithas gydag ef mewn gogoniant.

P Clas Cyngan.

I Ddiweddu'r cwbl; yn gymaint a'th fod ti yn gweled nad hwyt heb Grift, ond caethwasi bechod, aillt angeu, ac ymborth i bryfed, a'th feddyliau yn ofer, a'th weithsedoedd yndi faith, a'th lawenydd yn brin yn cael dechreuanad, a th dreni byth heb adnabod terfyn; Parwr doeth ac yn wylg ei ben i'r cyfryw usfernol boenau, er cael o honaw ef wrth fym mewn pechod, ynnill iddo si hundros amser emerodraeth Augustus, cyfoeth Cressus, neu hyfrydwch Salomon, cyfrywysdra Achitophel, neu ddainteithfwyd ac esmwthwisc Dives? O ran beth a dal i ddyn (fal y mae ein Iachawdwr yn dywedys) ynnill yr holl fydd dros amser, a cholli ei enaid ei hun ymffern ym dragywydd,

A chan dy fod'r unagwedd yn gweled faint yw dy ddedwyddwch yngrist, ac mor ofer yw y rhwystrau sydd yn cau rhyngot ti a'c ef; gochel (fel y mae'r Apostol yn cynghori) siommiant pechod Heb 3. 13, Canys y pechod hwnnw, yr hwn sydd yr awr hon yn rhangu boddi i'th natur llygredig, a sydd ryw ddydd yn el yn i'th enaid cystudiol, (ac yn y cyfamser) cyn y dir nodedch a galeda dy galon ddiedifeiriol.

Ymae pechod fel Sarph yn ymddar gos yn dêg i'r golwg, ond gochel y colyn sydd yn ôl, ffrwyth guenwy allyd yr hwn, pes adwaenit, difyddit mor osalus i ffug pechod ag thag y sarph, Canys,

1. Pechod ni wnaeth erioed daion i nêb, a phafni o bechod a wnel dŷn, mwy ffiadd y mae yn ei wnaethur ei hun ger bren Duw, a mwŷ casaus ger bren Dafyddion daionau.

2. Pechod a dynnodd ar dy uchaf di, yr holl writhiadau nebion, Colledion, gwarthruddiau, a clefydau a'r ddiwedd i'r eriod, Tufydion (medd Dafydd) Oblegiwr gamweddau, ac o berwydd eu hanwiredau a gyfudod. Psal. 107. 17. Y mae Jeremi dan gwŷnfan yn gofyn achos, Pabam y cysfuddir y dyn byw? a'r Yspryd gwyn yn ateb, dyn a gyfuddir am ei bechod. Galarnad Je 30. 16.

3. 39. Ohŷn y mae'r Prophwyd yn llefain yn alaw yn erbyn pechod, megis yn erbyn yr achos o'u bechod othrymderau, gwreis myn awr bechu o honom. Galam 5, 16.

3. Oni edifarhei di yn suan am dy bechoda u, hwyl dynnant, arnat ti etto fwŷ o ddialedd, gwrthwynebiu colledion, cywilydd, a chospedigaeth nac a ddigwyddodd i hyd yn hyn. Darllai Levit, 26. 28. Ex. Deus 21. 15. Ec.

4. Ac yn ddiweddaf oni thefli bechod ymmaith, (par gyflawnner dy anwired) Duw a'ib deist i'ymmaith am bechod. Gen. 15. 16. Oblegit fel ymae ef yn gyfion bell y cle a all ladd a thafli i uffern holl bechaduriaid calon galed anedfeiriol, Os tydi gan hynny a fynni ochel ffwr ythau melldigedig pechod yn y bywyd hwn, a'r dligofaint tragedywyddol dyleodus iddo yn y byd a ddaw, a' th sicrhau dy hun nad wyt ti yn un o'r rhai a roddwyd heibio a fod yngolledig, yngad i'm cyngor i [o bechadur truan] fod yn gymeraeth y gennit, Torr ymmaitb dy bechoda i'wgyfiau a'r anwiredau wrth ddangos tragedi'r tru eini a id. Dan 4. 27. O bydded bellach ddim i gild o'ib amryfusedd. Ni ddywedodd Nathan ond un damm meg, ac fe droed Dafydd 2 Sam, 12. 1, 2, 3, 4, 13. Ni phregethodd Jonas ond unwaith i niniveb, a'r holl dînas a edifarbaodd, Jon 3. 5. Nid edrycbodd Crist oad unwaith ar Bedr, ac efe a aerth alien ac a wylodd yn cbwrf dôst Luc, 22, 26. Ac yn awr gan dy fod ti yn wylod ac yn gariadol yn cael dy ddeisysu, nid gan brophwyd

mophwyd, ond gan Crist Arglwydd y prophwydi; i e a
fod Duw ei hun, drwy ei gennadon yn atolowg i nigg
ag ef, 2 Cor. 5, 20 gad ymmaith dy odineb gyda
Dafydd, edifarha am dy bechodau fel gwir Ninifit, a
ngha byddo Crist o'i drugaredd yn edrych arnat, gad
ymmaith dy gyseillion drygionus, ac wylia yn cwferwadost
dim dy feiau anwireddus:

Na fodlona mo honot dy hun a'r grefydd ffurfiol, yr
diwrnod a luniodd gwyr diadenedig iddynt eu bunain, yn
duwioldeb ddiragrith, Canys mewn amldra opin-
glionau, y mae y rhan fwyaf agos wedi colli yr ymarfer
Jesu wir ffydd, Na thyb fod yn Gristion digon da, o ble-
ganegit dy fod di yn gwneuthyd fel y mae y rhan fwyaf, ac
holloran nad wyt yn gynddrwg a'r gwaethaf, Nid oes dŷn
y byd mor ddrygionus a bod ei ymarweddadiad yn tu-
eddu at bob math ar feiau, O herwydd y mae anghy-
sonbeb [Antipathi] rhwng rhai beiau a'u gilydd, Ond
cofa beth y mae Crist yn ei ddyweddyd, Oddieithr i'ch
ysgwnder fod yn helzethbach na chysgwnder yr scrifenydd-
un, a'r Pharasæ id, nid ewch swi i mewn, mewn un
modd i deyrnas nefoedd. Math 5, 20. Ystyria ynot dy
hau belled wyt ti oly Pharisæi mewn ympryðio gwe-
ddio, mynych dramwy i'r Eglwys, a rhoddi elusenau,
Meddwl ynot dy hun pa nifer o Baganiaid, y rhai nid
dwænent sedyddd, etto mewn rhinweddau gwýbod-
au, a gonestrwýdd buchedd oedd ynt yn rhagor illawer
nat ti, pa le wrth hydny y mae hywyd Crist dy feist, i
r apha cyn belled wyt ti oddiwrth fod yn wir Gristion?
Os wyt ti yn ewyllysgar yn ymgo i fyw mewn un math
ur bechod anafus, nid elli di gael enaid adgenedledig,
tri ddiwýgio dy fuchedd mal Herod oddiwrth lawer
feiau eraill Mar. 6, 10. Ymae'n rhaid i'r gwir grif-
gymmeryd gofali rodio mewn uniondeb calon, yn
holl orchymynnion Duw, yn gyltal yn y naill a'r llall
Oblegit medd St. Fago; yr hwn a ballo mewn un pwrceg
gyfratib (yn ewyllig) sy'n euog o'r cwbl Jag. 2, 10.
Mae pedr yn erchi i ni roddi beibio (nid perth ond)
llis, cynfigen, twyll, a rhagrith, &c. i Pet. 2, 1 Un-
peched

pechyd sydd ddigon er peri en id yn golledig heb ei
iseitwch; Na freuddwydia am fyned i'r nef rhod fod
agolach neu hawlach na'r hon a luaiodd Duw i ni
Air. Nid ydyw'r ffordd i'r ne oedd yn hawdd a chyff
din, ond cul a chylyng, Mat. 7.14 ie cyn gyfynged
y mae Crist yn tyfiaethu fod yn anhawdd i do
goludog fyned i deyrnas niefoedd Math 19.23 A'r rh
ini sydd yn myned i mewn nid ydynt ond ychydig,
na eill yr ychydig rai hynny mor myned i mewn on
trwy ymdechru, a bod rhai o'r rheini a ymdrechant
allu myned i mewn Luc. 13.24 Hyn a wyddeu ho
Selintiau Duw (tra fuont fyw yma) yn dda. Pryd y
geddynt drwy aml ymprydiau, difrifol weddiau,
fynych yn gwrando y gair, a derbyn y *Sacramentum*
a thrwy y cyfryw aimdra oddagrau heilltton yn gref
ddol erfyn a'r ddwylaw Duw, er mwyn Crist, am ga
en derbyn iw Deyrnas.

Eni choeli di hyn o wirionedd, yr wyf fi yn hysy
llo mae'r diafol yr hwn sydd yn peri i ti yr awrhaog
ei fod yn hawdd it fyned i'r ner a ddywaid it yn olin
ei fod yn waith anhawslaf yn y byd. Os wyt ti gan h
ny yn chwennych ynnill sicrwydd diogel o iechyd
aeth i'th enaid, ac i fyned y ffordd union i'r nesoc
cais yu ebrwydd mal morwyn ddoeth olew Duwiau
yn lasern dy ymarweddriad, fel y gellych fod mewn
odrwydd gwasfadol i gyfarfod y priodfa, pa un by
ag a del a'i trwy farwolaeth a'i trwy Farn, Math.
1. Yr hyn fel y gellych yn haws ei wneuthur, Bydd
hyn yma i ti yn ymarfer beunyddiol.

Pmodd y mae i wr neillduol ddechrau
borau mewn Duwiaiddeb,

CYn gyntad ac y deffroech y borau cadw ddot
galon yn gauad, na chaffo seddyl fryd bydol sy
o'i mewn nes dyfod o Dduw l'w mewn yn gyntaf, a g
iddo ef o ffigen pawb eraill gaél y lle cyntaf ynd
felly pob meddyliau drygionus, naill a'i ni feidd
fynd i mewn, neu se ellir yn haws eu cadw hwn.

D Duwsioldeb.

10

allan ac fe fydd y galon a-mwŷ o flas sandeiddwrwydd
2 Duwsioldeb arni yr holl ddiwrnod a'r di hynný Eithr
ni bydd dy galon a'r dy ddeffrwdad cyntaf, gwedi
llenu a rhyw syfyriadau am Dduw, a'i air, a chwedi
ni baclu fel y lusern. *Tn y Babell forau a bwyr, ag alem*
olwydd Gair Duw: Exod. 27, 20. 21. a chwedi
phereiddio ac aroglدارib gweddi : Fe gais Satan
ellenwi à gofalon bydol, ac à deifyfiadau cnaudol, hý-
donid êl bi yn anghymmwys i wasanaeth Dduw, yr holl
dewthwn hwnnw, heb anfon allan ddim ond drwgawr
geisiau llygredig celwyddog, a llwon cablaidd am-
wyllig,

Dechrau gan hynný waith pob dýdd à gair Dduw,
ac gweddi, ac abertha i Dduw ar allor calon ddry-
nedig ruddfan dy Tspryd, Rbys. *A lloiau dy wefusau,*
Nose 13. 2 Yn otrwm boreuo blaen yngib y di-
nnod, a chyn gynted ac y deffroedd dywed wrtho es-
el hyn.

Boreuol ymddiddansad byrr pan ddeffro dyn gyntaf y borau.

Y enaid sy'n yn disgwyd am danar ti (O Arganwyd)
yn fwŷ nac y mae y gwlwyr am y borau : Dduw gan
my trugarha wrthif a thywynned dy wŷneb arnas,
a llawengochwŷf dros fy nôl ddyddiau, Psal 130 6.
Bil. 67 ac 90. 14.

Myfyrdod Boreuol.

Pno myfyria neu seddwl.

Eli gall yr Holl Alluog Dduw (yn yr adeyfodiad)
gödi dy gorff di allan o'r bedd o hûn marwolaeth,
hawsed ac y gallod ef y borau hws, dy ddeffroi
yn dy welŷ allan o'th hûn naturiaeth. A'r wawriad
hwn ddýdd o adeyfodiad y dew Crist I'm ogoedd
i Saint, a phob un o gýrph y miloedd o'i Saint
di eu gwneutbur unagivedd a'i gorff gogoneiddus o'
gleuo mor eglur a'r haul: Mat 13, 43. Luc. 9 31.

Phil. 3. 21. Ar holl Angelion unffuny'd, yn llew
chu yn eu gogoniaint: a thorpb Crist yn rhagori arnju
o'll mewn discleirdeb a gogoniant: a'r Duwdod uw
ei law ynteu. Os gwna tywyniad un Haul i'r boni
fod mor ogoneddus; Pa fâtb forau disclaer gogone
ddus a sydd hwnnw, yn yr hwn y bydd mil miliwn
gorsph goleuach o lawer na'r haul yn ymddangos, a
yn eanlyn Crist, megis cymdeithion gogoneddus i ddy
fod i gadaw y Sesiwn gyffredinol o gyflawnder, ac i
farnu Angelion drwg a dynion anuwiol? Oh na id
elw, difyrrwch darlodedig, neu wâg ogoniant y di
wrnoa hwn, beri i ti golli dy gyfran, a'th wobr
hytrydwch a gogoniant tragwyddol y dýdd hwnnw,
yr hwn yn briodol a elwir adcyfodiad y cyflawn. Lucu
14. Act. 17. 31. Y mae gan anifeiliaid lygaid i weld
cyffredinol lewyrch y dýdd, eithrymgais dídy orau
lygaidd fydd i ragweled goleuni gogoneddus y dý
wrnoi yma.

2. Ni wyddoſt ti mor agos attat ti yr ydoedd
yspryd drwg (yr hwn ddydd a nos mal llew rhwng
fydd yn rhodio oddiamgylcb, dan geifio dy ddifetha di.
Pet. 5. 8.) Tra roeddit yn cyfeu, ac na ellit ti mod
waredu dy hun. At na wyddoſt ti, pa ryw niwaid
maethew i ti, oni bae i Dduw (yr hwn ni cbwsc ac
hwn) y dy amgylchu di a'th eiddaw, a'th ymddyfyn
o'i Angelion sandaidd bendigedig. Psal. 121. 4. Phil.
34. 7.

3. Pan glywych di y ceiliog yn canu: cofia Bedi i
wneuthur a'r ei ôl, galw ith gof geiliaglais soniarus yr
udcorn diweddaf, yr hwn a'th ddeffryd i oddiwrth y meirion
Ac ystyria ymhâ gyflwr y byddit ti pe udcaneu es yr
awthon, ac ymrôi i fod yn gyfryw, ac y mynnit dy
fod y pryd hwnnw, rhag yn y dýdd hwnnw, i ti ddy-
muno na buasit erioed yn gweled y dýdd hwn; a mell-
dithio dýdd dy enedigaeth naturiol, eisiau bod wedi
dy eni o newydd trwî râd ysprydol. Pan gano'r
ceiliog y mae'r lleidr yn anobeithio am ei speilfa, ac
ya gadael ym maith ei amcan a'i fwriad y noson honno;

Felly y cythraul sy'n peidio a cheisio gwall ym mhellach,
pan glýwo ef yr enaid bucheddol yn deffro ei hñn a
borevol weddi

¶ Cofia fod yr Hollanuog Dduw yn ghyllch dy wely
y gweled dy orwedd i lawr, atb cyfodiad i fynu: yn
deall dy feddyliau, ac yn gydnabyddus a'r boli ffyrdd.
Psal. 139. 2. 3. Cofia yr unffunud fod ei Angelion sancti-
tidd, y rhai a wiliodd trosot, ac a'th amddiffynnodd
trwy'r nos, yn gweled hefyd y môdd y deffroaist, ac y
cofaist, Gwaa bob peth gan hynný megis yngwýdd
y profnadwý Dduw, ac yngolwg ei Angelion sanctaidd.
Gen. 32. 1. 2. Psalm 91. 5. 11.

5. Tra fých yn gwilco dillad am danat, cofia mai yn
orchgudd cywilýdd y rhoddwýd hwýnt a'r y cyntaf, a
nhwý yn ffrwýth pechod, a'u bod wedi eu gwneuthýd
o arwiscoedd crwýn, ac amhuredd anifeiliaid, meir-
won. Am hynný pa un bynnag a ystyriech, a'i'r def-
nydd a'i'r ordeinhád cyntaf: y mae i ti fellý achos fe-
chan i falchion o honýnt: ac achos fawr i fod on oftyng-
dig wrth eu gweled a'u gwisco, gan weled nad yw'r
gwilcoedd gwerthfawroccaf, ond llen wých i oruwch-
guddio y cywilýdd budraf, Mysyria yn hytrach mai
i'w mae dy wísc yn gwasanaethu i guddio dy gywilýdd,
ac i gadw dy gorff rhag anwýd. Felly y dylit ti fod
mor ofalus i guddio dy enaid a'r wísc briodas honno,
sei, cyflawnder Crist: yr hwn (o ran bod ein ffýdd i w-
dderbyn) a elwyr cyflawnder g Saint. Rhuf. 13. 14.

Date. 19. 18. Rhag tra fóm ni wedi ein trwsiadu yn
wýchion yngolwg dynion, ein bod yn noeth (a'n holl
anharddwch i'w weled) yngolwg Duw, Eithr gallaet
phonom ein cuddio ein hunain a chyflawnder Duw
megis a mantell] oddiwrth warth tragwýddol;
se achlesu ein heneidiau oddiwrth yr oerni tanbaid,
yr hwn a hair wylfain a rhingcian dannedd. Matth.

13. Ystyria gyda hynny pa fath bobl tendigedig a
mdeu ein cenedlaeth ni. pe bae bôb gwisc o fidan yn
uddi o enaid sancteiddiedig. Ac etto se dybiai ddýn,
se oddiwrth y rhai, y cyfranodd Duw fwyaf o'i ddan-
noddiallan iddynt, y deleu ef gael mwýaf diolch oddi-
fewn

Lewn. Eithr os priha yn amgen fe brisia eu taledigeth
yn drymmach yn nydd eu cyfrif Luc 12. 48.

Ystyria fel y mae trugaredd Dduw yn adnewydd,
i ti bob borau, gan roddi i ti megis bywyd newydd i
yn peri i'r haul (yn ôl ei yrfa ddibaid) gôdi darchen
i roi i ti oleuni na âd gan hynný iw oleuni gogoneiddio
dywýnnau'n oser ; eithr achub y blaen yn hytrach ar
gysodiad yr haul (cyn synched ac ei gellych) i dala
diolch i Dduw ; gan ymôftwng i lawr ar dal dy lliniau
wrth erchwýn dy welý, cytarch ef ar dorriad y dýdd i
rhyw foreuoedd ddesoliwn, neu erfynniad neillduol ; yn
cynnwys cyffes ostyngedig am dy bechodau, maddeuant
am dy gamweddau, a diolch am ei holl ddonniau, a
deisyf ei rasusol ymddiffyn i'w Eglwys, ac i ti dy hwn,
ac i bob peth perthynasol i ti.

Addysc ferr, o'r madd y mae darllain yr
sceythrâu sanctasod, unwaith bobl
blwyddyn trostynt, yn hawdd, yn fuddiol,
ac yn barchedig.

ONd megis ac y mae ffydd yn enaid, sellý darllan
o a myfrio ydynt dad a man gweddidi.

Am hynný cyn i ti weddio y borau, yn gyntaf darllan
bennod yngair Duw, yno myfria dros amser
wrthit dy hun pa-bethau godidog a fedri di eu cofio
o honaw.

Yn gyntaf : pa gyngor ac addysc at weithredoedd, a
neu fuchedd sanctaidd.

Yn ail ; pa sygythiau o farnedigaeth yn erbyn y
fath a'r fath ar bechyd, a pha'r yw esamplofnadwy o
gôsp a dialedd Duw ar y fath a'r fath bechaduraiad.

Yn drydýdd, pa fendithion a addawodd Duw i
ammynedd, diwedd, Trugaredd, eluseni, zel neu
ddyfal serch yn ei wwasanaethu, cariad perffaith, ffydd,
a gobaraith yn Nuw, a'r cyfryw riweddau Cristianog-
awl.

Yn bedwerydd, pa sawl ymwared grasuol a weith-
redoedd Duw ; pa fath fendithiau hynodol a dywalltodd

as, ar yr rhai a tuont weision cywir a gwrelog iddo.
 Yn bumed, cymmer y pethau hŷn at dy, galon dy
 hun, ac na ddarllain mor pennodau hynnŷ, megis
 lloriant ofer, eithr megis cynnifer o Lythyrau, neu
 Epistblau gwedi eu hanfon i lawr oddiwrth Dduw o'r
 nesoeedd attat. Canys, pa bethau bynnag a scrifenwyd
 o'r blaen, er addysg i ni yr scrifenwyd hwynt, Rhuf. 15.

Yn chweched, darllain hwŷ gan hynnŷ trwŷ'r fath
 barch fel pe bae Dduw ei huq yn sefyll yn dy ymmŷl,
 ac yn llafaru y gelriau hŷn wrthit, i'th annog di it
 cyfryw rinweddau, ac i droi oŷ feddwl oddiwrth y
 cyfryw ddrygioni: gan dy sicrhau dy hun os cair y
 fath-bechodau (a'r rhai yr ydwyt yn darllain am
 danynt yna) ynot ti heb edifeirwch, y daw y cyfryw
 ddaledd arnat; eithr os arferi di a'r cyfryw Dduwiol-
 deb, a gweithredoedd bucheddol, y cyfryw fendithion
 addigwýdda i ti a'th eiddaw.

I fod yn fyrr, casgl y cwbl a ddarllennych di yn yr
 Scrythur Sanctaidd, a dyro hwŷ at y ddwŷ golofn
 arbennig yma, sef naill a'i i grysbau dy flydd, a'i i
 chwanegu dy edifeirwch: Canys megis yr oedd *Justine & Abstine*, cyd-ddwy ac ymmattal, yn grynodeb o fywyd
 philosophydd da: fel y crede *G resipisce, cred ac edifarba,*
dyw'r cwbi o broffess gwir Gristion.

Un bennod addarllenner fel hŷn trwŷ ddealldwriaeth
 a fysyrier arno dan gymmeryd attat dy hur, a bortha
 na gyffura dy enaid, yn well na phump a ddarllennir
 a redir drostynt heb ddal fulw ar yr ergyd na'n
 frawyr, ac heb gymmeryd ystyrfaeth o honaw tuaca-
 ttat dy hun. Os darlenni di dri phennod bôb'dydd
 y môdd hŷn; sef, un y borau, yr ail brydnawn, a'r
 dydydd y nos, (a darllain rhai o'r Psalmau yn lle llith,
 cynifer ac a osodwyd yn llyfr gweddi gyffredinol yr
 Eglwŷs i wddarllain a'r foreuol neu brydnawnol weddi)
 ddarllen i'r holl scrythur canonical yn y flwyddyn,
 oddieithr chwe phennod, yr hŷn a ellî en ychwanegu
 mân a dylid olaf o'r flwyddyn. Darllen y Bibl mewn
 trefn

trefn a'th byffordda di i ddeall yn well yr histor, meddwl yr scrythur sanctaidd. Am yr Apocrypha, hyn a scrifenwyd trwy Yspryd dyn diaelli eu darllen wrth dy feddwl, a chredu iddynt cyn belled ac y mae hwy yn cyttuno a'r scrythur ganaonical, yr hon a scrifenwyd trwy walth yr Yspryd glân.

Ond odiid tydi a ddywedi na z d y negesau i ti gymaint amser a gallael o honot ddarllen pennod bob borau, &c,

O ddyn, cofia nad yw'r bywyd bwn ond byrr, ac nad yw dy holl drafferthion yma ond er mwyn y bywyd byrr hwn, eithr iechydwriaeth neu ddarnedigaeth sy'n dragwyddol. Cyfnd yn foreuach o hynny bob borau; Siomia dygrawd swrth o gymaint a kynnýogysu, ond na thwyllo mo'th enaid am ei ymborth, na Duw am iwasanaeth. Gwasanaetha yr Holl Alluog yn union trwy sych ya cael iechyd ac amser.

Gwedi i si (mal hyn) ddarllaindy bennod, a hodyn barod i weddio, cofia fôd Duw ya Dduw sancteiddwyd, o'r hyn y mae yn eithi rhybuddio ni cya synched, gadrodd, byldwch cbwi yn sanctaidd fel yr wyl finnau yn sanctaidd, Exod 26. 36. Lev. 19 2. 1. Pet. 2. 5. A phan ddinistriodd ef Nadab ac Abihu at han disymmwth, am aberthu poeth offrwm a thân dieithr. Levit. 10 2. (megis y rhai yn y dyddiau hyn sy'n aberthu gweddian o galonau llawn o dàn, llid, a thrachwant) ni roddodd yr Arglwydd un rhefwm arall am ei far nedigaeth ond hyn: mi a lanteiddir yn yrhai a nessant attaf. Mal pe huasai et yn dywedyd, oni allaf figaelf fy sancteiddio yn ddynt hwy, y rhai ydant weision i mi, drwy iddynt fyngwasanaethu a lanteidi drwydd perthynasol; mi fyndaf fy sancteiddio arnynt hwy gan eu difa hwynt a'm bri nedigaeth gwiawn, yr hyn y mae eu hanwired hwy yn ei haeddù. Ni all Duw gan hyany aros aflen-did, neu anharddwch ewyllyscar, yn y rhai a'i gwasanaetho ef: yn gymaint ac y gorchymynnodd ef i' Israeliaid, pan fyddent yn y maes yn erbyn eu gelynnion, gloddio a'r bawffon i guddio yr bren a ddarben oddiwrthgo; ei reswm ydyw, O hefydd bod yr Arglwydd

gell dy Dduw yn rhodio ym mhlinb dy wersyllau, i'r
gredu, ac i roddi dy elynion o'r flasen di; am hynny
bydded dy wersyllau yn sanctaidd; fel na weno ynot ti
dim bri yntai, a throi oddwrthit. Deut, 23. 13. 14.

Osmyn ef i wyr fod mor sanctaidd yn amser rhyselyn
ymaes; pa faint mwy o sancteiddrwydd, y mae ef yn
eiddisgwyl a'r ein dwylaw ni yn amser heddwch yn ein
tai? Am hynny medd Zopbar yn Job, Pen. 11. 13. 14.
Oidhi a barotoi dy galon ac a estynni dŷ ddwlau ar yr
Aglwydd i weddio, os oes ddrigioni yn dy law, bwrw ef
gymmaith ymmhell, ac na ddioddef i anwired drigo yn
lyuestai. Canys fel y mae Esay yn dywedys, Pen, 1.
15. O bydd dim astendid yn ein dwylam ni (hynny yw,
unmath ar bechod, am yr hwn nid ydym yn edifeiriol)
urini estyn ein dwylaw atto ef, a gwneuktur llawer o
wediad, fe guddia'r Aglwydd ei lygaid oddiwrthym,
uni uurrendy mo'n eifynnau. Am hynny cyn i ti wedio,
gad i Dduw weled dy galon yn gyffuddiedig am dy
bechod, a'th feddwl gwedi ymroi yn olawl trwy gy-
morthwyad ei rad ef) i wellhau dy fuched. Ac yno
gwedi ymolchi a thaclus dy gorff â gwisc fel y gweddil
i thalwedigaeth, ac i ddelw Dduw, yr hon a ddygi,
te de'or dy statell, discyn a'r dal dy ddeulin wrth erch-
wyn dy wely, neu ryw fan gyfleus arall; ac mewn
modd parchedig derchasa dy galon yngyd a'th ddwy-
law, a'th lygaid, fel yngwydd Duw, yr hwn syed yn
gweled meddyltryd yr enaid o'i fewn. Offrymma
Dduw oddiar allor calon ddrylliadig, dy weddi yn
aberth boreuol, trwy gyfryngdod Crist, yn y geiriau
olyn, neu'r cyffelyb.

Gweddi y borau,

Hollallung a gogoneddus Dduw, cyflawn ddi-
ymgyifred Allu, a Mawrhydi, gogonaint yr hwn
iddichon nef a nesoedd ei gynnwys, Edrych i lawr o'
nesoedd arnaf fid y wasanheilwng, yr hwn wîf yma yn
ymddarostwng fy hun, wrth droedfaing gorseddfa
yâd, ac edrych arnaf. [o Dad] trwy deiliyngdot
H 4 cbyfryngdot

chyfryngdod Jesu Crist dy anwyl Fab, yn yr hwn y gwn
i'r fodlonir, O blegit o honot fy hwn, nid wys deilwng
i sefyll ger dy fron, neu i lefarn am gwehusau a夫an
wrth y fath Dduw sanctaidd ac ydwyt ti. Carys t
a wyddost, mai mevin anviredd i m llunimyd, ac mewn
pechody beicioedd ty mam arnaf. A dartodi mi ollawl
fyw mewn anviredd : fal y torrais dy holl orchymyn-
nion sanctaidd, trwy ddeisyfiadau pechadurus, meddyliau
a夫an, geiriau drygionus, a gweithredoedd diffaeth;
gan adael heb wneuthur lawer o weithredon Duwiol-
deb, yr hyn yr wyt yn ei erchi i th wasanaethu, a
gwneuthur llawer o'r drygioni, yr hyn a waharddai
tan bosq cospedigaeth dy ddigofaint di.

[Yma y galli di gyfaddef dy ddirgel bechodaau wrth
Dduw, yr hyn sydd orgymraf ar dy gydwypod : a dangos
y lle a'r amser a'r sut a'r modd y trofeddaist, : 1 Bre-
8. 27, Dan. 9, 28, Pia 51 5, gan adywedd yd]

Ond ym enwedig yr ydwl si yma yn cyffessu o ddyfnder
calon wrthi,] Sc.

Ac am y pechodaau hynny, (O Arglwydd) yr wif
ya se yill yma yn eu ôg o'th felldith, a holl drueni y
hwyd hwn, a thiagwyddol golpedigaeth yn nhân
nifern yn ôl y bywyd gresynus hwn, ostyd i a deli i mi
yn ôl fy haeddedigaethau. Ie Arglwydd yr wif ya
cyfaddef mae dy drugaredd sydd yn parhau yn dragwyd,
a th rosturi aethau byth ni phallant ; hynny yw'r achos
mas darsu am danas er ys dyd liau Eithr gyda tbi (O Ar-
glwydd) y mae trugaredd, ac amlder o ymwared. Gan
y hynny yn amlder dy drugaredd, a'm cytan ymddiried yn
haeddedigaethau Crist, yr wif yn deisif ar dy dduwtol
Fawrhyl, nad elyb i'r farna i th wâs, ac na chraffa a'r
anviredd : canys os gwnei ni o'r fawrheir neb yw yn d
yng li Eithr hydd-drugarog wrthi, a golch ymmaith
oll tryntni symhechod a haeddedigaethau y gwerthfaw-
nacaf waed, yr hwn a dywalltodd Jesu Crist drosos. A
chan weled iddo ef oddes pwys y felldith, yr hon oedd
y ledus i m pechodaui ; O Arglwydd gwareidi oddiwrth
y mhechodau, ac oddiwrth yr holl farnedigaethau
y ddyledus goruwch fy mhen yn ddyledus i mi am danynt :

pheling hwŷ o'r bwlwg, cys bellied ac yw y dwyrain oddi-
 wrth y gorllewin, cladda hwynt ym medd Crist: fel na
 writhont fych i gyfodi yn ferbyn i'm cywiliyddio yn y
 yd hwn, nac i'm heuog-farnau yn y bŷs sydd ar ddyfad.
 Ac nid wyf yn attolygu it yn unig (O Arglwydd)
 olchi ymmaith sym mhechodau a gwaed dy oen di-
 tycheulyd, eithr glanhau synghalon hefyd oddiwrth
 ydri i llygredigaeth anianol, Galarn. 3. 22. Psa.
 130 4 Pial, 143. 2 Eze. 3. 6 25. 1 Joa, 1. 9 Psal. 103
 Fel y clywýf dy Yspryd ar gynnýddyn llâdd pech-
 id ynof yn ei allu a'i weithrediad. Fel y gallwýf a
 hwyf rhydd did meddwk, ac ewyllys ufudd, dy wasan-
 ethu di y tragwyddol Dduw, mewn sancteiddrwydd a
 lyfawnder y dýdd beddïvvu. Dyro i mi râs mal trwý
 gynhyrfiad, a chyfarwyddyd dy sanctaidd Yspryd hwn-
 ny parhawýf i fod yn wasanaethwr ffyddlon, a di-
 lanit i byd ddiuvedd sy enioes, Mal pan ddibenno y
 nydd marwol hwn, y gallwyf fod yn gyfrannog a
 nferwoldeb, a dedwyddwch tragwyddol yn dy deyrnas
 hon. Yn y cyfamler o Arglwydd, tra byddo yn rhya-
 bodd i'th radlawn ewyllys, fod o honof si yn arcos i
 reilio, ac i ddi'canu y cyfrif bŷchan fydd yn ol o'm
 yddiau yr hyn a ordeinaift i'm i tyw yn y dyllys hwn
 drueni, dysc i mi felly gyfrif fy nyddiau, fel y dignyf fy
 ghalon i ddoethineb. Ac fel y chwanegech di ddyddiau
 chyfamler, felly o Arglwydd daionus chwanega ed-
 eiwrch a gwelihad at fy nyddiau, i fod, megis yr
 hwyf mewn blynnyddoedd, yn cywyddu mewn gras a
 falt gyda thi, a chydâ'th holl hobl. Ac er mwyn hyn
 gynyscaedda fi a'r holl rádau a wyddost eu bod yn
 angenheidiol ynof, ac yn angenheidiol i mi, a phár
 nydd ar yr holl ddoniau da, a drefnaift i mi yn
 und, fel y gallwyf â mwy nerth ddilyn y cyfryw
 wyl duwiol ac ymarwediad bucheddol, ac y byddo
 yew di yn cael ei ogoneddu, eraill yn cymeryd
 chwariaeth dda oddiwrthif, am henaid yn cael ei ym-
 porti yn llawen a thŷng kneddyf cydwýbod, ac yn llawn-
 olofledd yr Yspryd glân. Ac yma (O Arglwydd)
 nif sy rhwymedig ddiêd, y talaf it ddiolch o eigion
 calon

calon ostyngedig, am yr holl fendithiau, y rhai
ddaiioni a dywelldait arnaf; yn enwedig, am ddarfod i
o'th gariad baelionus, yn ol dy, ragluniath dragwyd
fy ethol i cyn seilisad y byd, fel, y byddwn yn sandan
yngbrist Jesu; Luc. 1. 74. 75. Mat 24. 13. Psal. 90.
Am ddarfod i ti synghreu ar dy lîn dy hunain, a dechra
edfrydu ynof, yr hyn a gollwyd yn fy hynafiad cyntaf
am ddarfod i ti tyngalw trwy waith dy Yspryd pellio
hregethiad yr Efengyl a derbyniad y Sacramentau,
wýbodaeth dy ras cadwedigol, ac i ufudd-dod dy enw
ys bendigedig; Am ddarfod i ti fym mhrynu am gw
redu o boenau usfern a chaethiwed Satan, a gwem
tawrocaf waed dy unig anedig Fab; am ddarfod i
trwy ffylid yngbrist syngnyflawnhau i, yr hwn o herw
natur ydwys blentyn y digofaint; am ddarfod i ti fy sand
eiddio i mewa mesur da, â th Yspryd glân, a rhoddi
mi gyhyd o amser i editarhau, a hefyd moddion
edifeirwch. Yr ydwys yn diolcb i ti besyd Arglwy
dionus, am fy mywyd fy iechyd, synghyloeth, fy
borth, syngwylc, fy nhangoeddys, fy hawddsyd,
helaethrwýdd; ac am ddarfod i ti fy ymddifftyn y
hon, oddiwrth oll niweidiau a pheryglon y corph
enaid, am cadw yn ddiangol hýd ddechreu y d
beddwm. Ac fel y darfu i ti ddefstro synghorff o gwe
felig attolwg defstro fy enaid o bechod a diotal
enawdol; Ac fel y peraift i oleuni y dýdd lewyrchu y
fyllygaid corphorol; felly O Arglwydd daionus, par
oleuni dyair a'ib Yspryd sanctiidd ddisclerio yn f
balon, Dyco i mi ras i radio megis un o blant y goleun
mewn oll ostyngeddrwýdd y dýdd hwn ger bron
wýneb, fel y gallwys ymgeinio i gadw ffyt a chydwyb
lan yn wastod tuacaitat ti a dynion, yn fy holl feddylia
geiriau a gweithredoedd, Bendithia felly Arglwyd
graflawn fy holl fyfriadau am gorchwylion, y rhai
gymmerwys yn llaw y dýdd heddyw, mal eu byddom
yn tueddu at dy ogoniant di, daioni eraill, ac at ddiôd
anwech fy enaid am cydwýbod fy hûn. yn y dýdd
bwysaf yn rhoi y cyfrif diweddafgyd y fron di am danyd

16. 8. Phil. 2. 15, 2. Cor. 2. 5. 10; Oh fy Nuw,
sod i'w dy wâs na wnelwyt ddim drwg i nêby dýdd hwn;
rydych glydded bodd i'th ewyllys bendigedig, na allo'r
tudau, nac un o'i angelion melldigedig, nam gelynion
o, u. diog wneuthur i mi orthrech ddrwg neu niwaid.
chweithr bod o lygaid dy ragluniaeth i wilio drosof am
ntafusioni, ac nid am ddrwg: A gorchymyn i'th An-
d ynglion sanctaidd gastellu o'm hamgylch, i'm hymddiffyn
au, i'n cadw i yn fy mynediad allan am dyfodiad i mewn,
yr addewait eu caent wneuthur o amgylch yr rhai
olent dy enw. Canys i'th law di o Dád y gorcb-
enaff ynaid, fyngorchnyion, a chwblol! a'r a feddaf i
leu cadw, eu hymddifftyn a'u coleddu gennit; gan
dyn hyspus na ddichon dim niwaid ddrwg ddigwýddo
r peth a gymmerych di yn dy gadwraeth. Ac os di-
wydd a mi un amser y dýdd hwn trwy wendid dy
ghofio di, etto yr wýf yn attolwg i't (Oh fy Nuw)
dry drugaredd syngbofio i Ac nid wýf (rasol Dád) yn
nig y. A gweddio drosof fy lûn, eithr yn deisif arnat
ofya drugarog wrth dy holl Eglwys, a'th hobl etho-
dig, ple bynnag y maent yn walcaredig, yn byw ar
ynganwydd y ddaiar, Cadw hwynt rhaglid, digofaint, a
treulondeb v cythraul, y b'd ar Anghrist. Dyro i'th
Esgyl awydddeb rhydd, a gorfoeddus trwy'r býd,
mrwyr troiad y rhai a berthynas, i'th deyrnas, a'th
tholedigaeth.

Bendithia yr Eglwysydd a'r teyrnasoedd (lle yr
dym ni yn byw) a thangneddyf, cyflawnder, a cbrefydd
ia. Ymddiffyn Fawrhydi y Frenhines rhag ei holl
lynion, a channiadhâ iddi hir hoed! mewn iechyd, a
dwýddwch i lywodraethu arnom. Bendithia y Dy-
suges Sophia a'r holl dwýsogol hephil; Chwaneg
ddynt ddonniau ardderchawg, a rhâdau Ysprydol fel
eu byddont gymhesur i'r llêoedd a dresgaist iddynt.
Zac. 3. 2 Psal. 91. 11. Nehem. 13. 31. Hyfforddia holl
Arglyddi 'r cyngor, Escobion, gweinidogion yr
Eglwys, a swyddogion i lywodraethu'r hobl mewn
mirffyl, tângheddyf, cyflawnder, ac usudd-dod. Bydd
drugarog

drugarrog wrth yr hell trod yr yhai a'th ofnau, a'lio
alwo ar dy enw. A chyffura gynifer o honynt ag
ynglaf, neu ynddig yn rhwymedig, mewn corph neufod i'r D
bydd gariadus yn enwedig, wrth yr holl rai sy'n gweledi
adfyd a chyfludd er mwyn tyfio laeth i'th wirionedd
a'th Efengyl faestalld : A dyro iddynt ymwaredu Dda
usol allan o'u holl flinderau y ffordd y gwelo dy ddogfenni
iol ddoethineb fod yn oreu : er gogoniant dy enw
helaethrwydd i'th wirionedd, ac er mwyn chwanegu
eu cyffur a'u diddanwch. Prysura dy ddyfodiad
Iachawdwr bendigedig, a therfynu y dyddiau pechadu
yma. A dyro i mi râs i fod fel morwyn ddoeth yn bapurau
ag olew yn fylusern ith cyfarfod i'i priodfâb fy enw i'r
pa un bynnag ei delych a'i yn nydd marwolaeth, a'i no'o
nydd y Farn; Ac yno Arglwydd Jesu tyred pan fgnys
io. Arglwydd Jesu tyred ar frôs. Hyn a phôb don
eraill a wyddost ti fod yn ddiffygio, ac yn anghen
Idiol i mi, y dydd hwn ac yn dragywydd yr wyl yn y
bil, ac yn deisyf yn ofstyngedig eu cael ar dy law o'r
grasusol : Gan roddi i ti dy ogoniant, yn y ffur
weddi a ddyscodd Crist ei hun i mi ddywedyd wrthi.

*Ein Tâd yr hwn wyt yn y Nefoedd, sancteiddier
enw, &c.*

Myfyrdod i'n hanuog i weddlo y boreu.

Os bydd Satan pan syddych yn amcanu gweddio,
ceisio gennit goelio fod dy weddian yn rhyhir,
am hyn fod yn well i'i naill a'i eu gadael hwy heib
a'i eu torri yn syrrach ; Myfyrnia mae gweddi yn
aberth ysprydot a'r hon y rhyngir bôdd Dum : Heb
13. 16. Ac am hynny y mae yn anfodloni y cythrau
ac mor wrthwynebus i'th gnawd. Plyg gan hyany
serch (byd mynnu bid peidio) at y fâth ymarfer san
taidd : Gan dy sicrhau dy hun fod hynny yn rhwng
bôdd i Dduw yn fwyl, o gymaint ac y mae yn an
fodloni dy gnawd ti.

**2. Nac anghofia fel y mae'r Yspryd glân yn rhoi
lawr megis yn brifnod ar golledigion , ni alwant ar**

Arglwyd

ni alwasant ar Dduw, Psal. 14. 4 A phan
yngan ymliodd Eliphaz i Job dorri ymmaith ofn Duw, a dar-
fed i Dduw ei fw̄rw ef allan o'i ffafri ef, y mae yn ei ar-
gofodd am attal ei weddiger bron Duw, Job. 15. 4 gan
oneuenthus y naill yn achos o'r llall, Or tu arall addaw
dgrif Dduw. Pwy bgnac a alwo ar enw'r Arglwydd cad-
dolig fydd Rhuf. 10. 13. Y mae'n ddiau y neb ni wñel
enwybod o'i ddylled i weddio, nad oes morâd yr Ys-
gân gân ynddo ef. Canys Yspryd y grâs a gweddi yd-
diad yr un, Zech. 12. 10, ac am hynny y mae gras a
dylled yn myned ynghyd. Ond yr hwn a fedio (nos a
banau) weddio at Dduw a chalon editeiriol, diogel ei
nau yn cael ei fesur o'râd yn y byd hwn, ac y caitfei
a'i un o'r gogoniant yn y byd sydd i ddyfod.

3. Cofia mae fel y mae llysiint ar swyd, a phoen
ddywedydd, yn ddaū arwyddd o gorff clwyfus,
diffygaint mewn gweddi, pan fŷcb yn ymddiddan
yr Duw, a diofalwch yn gwrando, pan fo Duw drwy
llefaru wrthit tithau, ydynt ddaū arwydd diam-
o enaid clwyfus.

4. Galw i'th gôf qdysal grefydd y Cristianogion yn
Eglwys gynffodol, y rhai a dreilient lawer nol-
i gyfan i wilio ac i weddio, er cael madduant am
pechoda'u, Ac fel y byddent barod erbyn dyfodiad
Crist. Ac megis nad oedd ddigon gan Ddafydd wedd-
nos â borau, â phrydnawn, eithr fegodai i ffurbof-
f banner nôs i weddio at Dduw, Psal. 55. 16. 17, Psal.
62. Ac o darfu i Crist edliw, a cheryddu ei ddil-
ision, am na wilient un awr gydag ef i weddio, Mat-
th. 40. Pa gerydd a haedit ti, ar hwn wyt yo tybied
pedwerydd ran awr yn rhyhir, i't i weddio? Os
i diwrnodau a nosweithiau cyfan, yn chwarau disiau
ardiau i fodloni dy gnawd, bydded cywilydd gennit
ybied fod gweddio, o hyd pedwaredd ran awr, yn beib
ybir i'w hymarfer i wasanaethu Duw,

5. Ystyria, os ydyw os Papisiaid, yn eu hofer goel-
wyll, mewn tafodiaith anadnabyddus, am hynny yn
ddiadeiladaidd,

ddiadeilaidd, i Cor. 14. 15 (yr hŷn yn unig a we
i blant Babilon ddirgeliaidd fawr, Gen. 11) yn rhw
yn mwmllo forau a hŵyr gymaint ugenniau o
Mariau a Phater Nosterau, a'r eu Padérau, a gw
iau i addoli delwau : Pa fodd y byddant hŵy yn eu ca
ydd ofergoelaidd yn codi yn y farn yn d'etbyn d
hwn wyt yn addef dy tod dy hun yn wir addolwr i G
Os wyt ti yn tybied fod y gweddial hyn yn orm
tâsc, y rhai oran maint sydd fyrrach na'u rhai hwynt
o ran ffrwyth o lawer yo fwŷ buddiol, yn unig yn
eddu at ogont Duw, a'th ddaioni, ditbau, a cb
eu cynnill yngbyd allan o ymadroddion yr scrythur
megis y gallech di lefaru wrth Dduw, yn gyffal yn
eiriau bendigedig ei hun, ac yn dy dasodiaith gartref
dithau. Bydded cywilydd genit fod y Papisiaid yn
hosfergolus addoliad o'r creaduriaid, Yn eu hymddang
en hunain yn fwy crefyddol na thydi yn addoli y g
a'r unig Dduw ; Joan. 17. 3. Ac mewn gwirioned
gweddi mewn crefydd neillduol, a ddylai fod y
ymadrodd parhaus, ac nid yn ddrylliadig ddarnau.

6. Yn olaf, pan ddêl y fath feddyliau yn dy
naill ai i'th gadw oddiwrth weddio, ai i beri i'th
gofn gweddio ; cofia mae y rheini ydynt yr ebriadell
anfonodd yr un drwg i ddifa'r kâd da, a cbyrbod y
berthau yspryddol ; eithr ymegnia gyda'g Abraham, i
gwyltio bwŷnt ymmaith Math. 13. 4. 19. Gen. 25. 11.
Etto er hynny o byddi di yn deall ar ryw amser, fod y
yspryd yn syfrdan, a'th feddwl yn anghymwys i wedd
ac i grefydd sancteiddiol, na ymdrech ormod y pryd
hynny, eithr tan dy ymestwng dy hun wrth glywed
dy wendid, a'th syfrdan rhwydd, gan wvbod fod Dduw yn
derbyn y meddwl a myllysgar, i Cor. 8. 12. (er ei fod
wedi ei orthrymmu gan fauch y cnawd) ymegnia am
ser arall i dalu vnghyfair dy anewyllysgarwch yn aw
gan ddyblu dy Zel ; ac am yr amser presenol gorch
ymmyn dy enaid i Dduw yn y weddi ferr yma, neu i
cyfryw..

Gweddi foreuol arall sy ferrach.

Wir rasusol Dduw, a thrugaroccaf Dâd, mwyfi dy
I was anheilwng wylfyma yn cydnabod, mae fel i'm
mwyd mewn pechyd, felly y bum fym mewn an-
redd, ac a dorrais bôb un o'th orchmynnion mewn
eddwl, gair, a gweithred : gan ddilyn deisyfiadau sy
a thrachwantau sy nghnawd, heb ofal gennif am sy
mwyd sy hun yn ol dy air, a'th Yspryd sanctaidd di-
am hynny yr wyf yn haeddu yn gyflawn oll gy-
rhydd a thrueni yn y byd hwn, a thragwyddol
amedigaeth yn nbân usfern, pe gwobrwyit si yn ol dy
fawnder di, am haeddedigaeth innau. O herwydd
ham, o nefol Dâd, yr wytynattolygu i ti (er mwyn
lab Jesu Grist, ac er mwyn teilyngdod y farwolaeth
a'r dioddefaint creulon, yr hyn yr wyf yn ei gredu
(mddifododd trolof) faddau a phardynu i mi fy holl
bodau, am gwaredu oddiwrth y cywiliydd a'r dial-
yr hyn sydd ddyledus i mi o'i plegid, Ac anfon dy
yspryd glan i'm calon, yr hwn a'm sicrhao i o'th fod
Dad i mi, a minnau yn fab i tithau, a'th fod i'm
chariad digyfnewidiol ; a gad i'ch unrhyw Yl-
fyd fy nhywys i yn y gwirionedd, a chroeshoelio fwy-
ynof holl gnawdol a bydal darchwantau, fel y bo
echod swytwy yn marweiddio ynof : ac fel y gallwv
wasanaethu di, mewn diragrithiol gyflawnder, a sanct-
wydd y dydd hwn, a holl ddyddiau sy mywyd ; fel
di wiéd do y bywyd marwol hwn, y gallwv (drwy
drugaredd. Ynghrist) fod yn gyfrannog o'th ogon-
tragwyddol yn dy nefol deyrnas. Ac yma O Arg-
ydd yr wyf o eigiawn calon yn diolch i ti, am yr
fendithiau a dywelldaist ar fy enaid a'm corph
sy esbol i o'th gariad, syngwaredu drwy dy Fab,
sancteiddio drwy dy Yspryd glan, am fy ymddiffyn
mieuengtyd hyd y dydd hwn a'r awr bresennol o'th
lluniaeth trá gralusol.

Ir wyf yn diolch i't yn bendifaddeu am fy ymddiffyn
hon oddiwith bob peryglon a niweidiau, a'm
dwyn

dwyn yn ddiangol hyd ddechurzu y dydd heddyw.
awthon O Arglwydd daionus : yr wyf yn attolog
cadw si rhag llaw oddiwrth bob drwg niweidio
ac rhagfyrthio mewn un math ar bechyd gorthw
ennyn dy ddigofaint di : gosod dy ofn o flaen fy
gon, a thyspryd i reoli sylgħaloni, megis y byddo y
oll a feddyliwyf, a ddymedwyf ac a wnelwyf y
heddyw, yn tueddu at dy ogoniant di, daioni era
thangneddyf sylghydwybod fy hūn. Ac er mwyn
ny, yr wyf yn tynghorchymlyn fy hun, fy llwybran
gweithredoedd, a chwbl a berthynant i mi, i' th ran
hyfforddiad a' th gadwraeth di; gan ddeisif u arnai
cadw bwyt a minneu, rhag pob drwg : a rhoddi
rad a' th fendiff ar ein holl lafur goneft a'n hamca
bucheddol. Ymddiffya yr holl Eglwys rhag creu
deb y byd, ac Anghlist. Cadw ein Brenbines
rhag pob twyll a bradwriaeth, caniadhaiddi lywodraeth
arnom yn hir, ac yn ddedwyddol. Bendithia y D
soddes Sophia : Cynylgaedda hwynt a' th nefol
gwared hwy rhag pob drwg. Bendithia yr holl elgy
wyr, a'r fwyddogion a'r cyfryw ddoniau a rhadau,
a wyddost ti fod yn anghenrbeidiol iw lleodd. Synni
bawb a'r ofnant, ac a grynnant wrth glywed
farnedigaethau. Cyffura bawb a'r iyyd yn glwyd
ac yn ddiymwared. Arglwydd cadw si drwy ffyeid
ediseirwch mewn gwasdadol barodrwydd im diwed
Fel pa un bynnag ai byw ai marw fyddwyf, i'm a
yn eiddotti, i' th ogoniant di, am hiechydwriaeth
wyddol ineu, trwy Jesu Crist sy unig Iachawdri
yr hwn enw henedigedig, yr wyf yn erfyn y trugared
hyn ar dy law, ac yn rhoddi i ti dy fawl a' th ogon
yn y weddi a sansteiddiodd ef ai wefusau ei hūn,
ddywedyd,

Ein Tâs yr hwaes ym y Nefoedd, &c.

Pochwaneg o lyfyr dodaui f'n hannog
beddio y horau.

N A thybia fod negesau, na thrafferth yn y byd
maint a fyddont) yn cscus gweddol i au

oedd foreuo i ymmaith, eithr myfyrria.

1. Mae pa fwyaf fo dy negesau, o ran hynny y mae
llwy achos i weddio am iad Duw a'i fendith arnynt;
weled fod yn sicr na lwydd dim heb ei fendith ef.
2. Fod llawer dyn pan fae yn ei dybied ei hun ddiog-
ef, yn cael ei wrthwynebu yn gyntaf o'r cwbl, felly
welli dithau:

Fyned llawer dyn allan o'i ddrws ac heb ddych-
yd byth yn ei ol drachefn. Llawer dyn a gododdyn
llawen y horau, ac a gaed yn farw cyn y n. s., felly
all ddigwyddo i titheu. Ac o byddi mor ofalus (cyn
lyned allan) i yfed, er mwyn cadw dy gorff rhag
wrddiffaith; pa faint mwy gofalus y dylit ti fod i
ymddiffyn dy enaid rhag profedigaethau niwe-
llo?

3. Nad yw'r amser a dreuliaist ti yn gweddio, yn
yffro dim; eithr yn hyfforddi, ac yn llwyddo dy
Dduw a' th negesau.

4. Mae, pan fyddych yn myned allan i drin y hyd,
yn myned i anialwch llawn o beryglon anadnab-
us: lle y cyfarfyddi a llawer miaren iddrylliody en-
thau, llawer o faglau i rwygo dy fywyd, a llawer o hel-
ed i ddifetha dy enaid. Maes ydyw o wellt rhywiog,
yn llawn o seirph gwenwynnyd. Na arturia gan
fyned yn noeth ym mhliith y mieri hyn, cyn i ti
a Christ amdy ddiliadu di a'ig yfiawnder ef; nac
cyned trwy'r hoenynnau a'r cynllwynau hyn, cyn i ti
driodio am ragddarparwch Duw i fod i'th cyfarwyddo:
i rodio yn droednoeth trwy'r maes prysedog hwn,
i ti gael dy draed wedi eu hymwisgo ag eligiau
toad Efengyl Tanghddyf: a gweddio fod y
bres yn oestadol yngolwg dy ffydd: i gael felly
yn sicr oni ddoi adref yn sancteiddiach, na byddych
gwaeth na'r pryd yr aethost di allan o'r drws
hynny er mainta fyddo dy frws, neu er cymaint
dy negesau, eto na ddos yneu cyich, nac allan
dy, nes i ti or lleiaf ddywedyd y weddi ferr hon,
eyfryw.

Boreual weddi ferr.

O Drugarog Dâd, er mwyn Jesu Crist, yr wyl attolgynt i ti taddeu i mi fy holl gyhoeddus a dyledig bechodaù, y rhai ar feddwl, gair a gweithred wnaethym yn erbyn dy dduwiol Fawrhydi; A gwared oddiwrth yr holl farnedigaethau dyledus i mi am ynt, a sancteiddia fynghalon a' th lân Yspriyd, fel y gillwyf o hyn allan arwain bywyd duviolach, a mwy bueddol. At ymzo Arglwydd, yr wyl yn aberthu molin i' th enw sanctaidd, am ddarfod i ti fy niddanu i y hon a chymesurdeb o gwsg, ac esmwythdra. Yr wyl attolwg i ti hefyd y dydd hwn, ymddiffyn fy enaid corph rhag pob rhyw berýglon a niweidiau. Ac mwyndy, yr wyl yn fygorchymyn fy hunan, a holl orchwylion i' th fendigedig gadwraeth a' th feoleigaeth; gan ddeisyf arnat, pa un bynnag a wnelwyd byw, a'i marw, i mi fyw, a marw, i' th ogoniant ti, ac iechydwríaeth fy enaid truan, yr hwn a brynaift i werthfawr waed. Bendithia fi gan hynny O Arglwyd yn fy mynediad allan am dyfodiad i mewn t. A chanha pa peth bynnag, a seddylwyf, a ddywedwyf; neu gymmerwyf mewn llaw y dydd heddyw, ei fod yn osoddu at ogoniant dy enw di, at ddaioni eraill, a diddewyd fynghydwybod fy hun, pan ddelwyf ger dy frane i wneuthur fynghyfrif diwedlaif. Caniadha hyn o'r Dâd er mwyn dy fab Jesu Crist, yn yr hwn enw bendigedig, yr wyl yn rhoddi i ti dy ogoniant, ac yn erbyn dy ddwylaw, yr holl radau eraill, a wyddost ti eu bo yu aanghenrheidiol i mi y dydd hwn, ac yn dragywyaen y weddi addyscodd Crist ei hun i mi, gan ddyweddu. Ein Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd. Etc.

Wyfyrddodau yn arwain Cristion, fel gallo ef rodio yr holl ddiwrnod gyda Duw mal Enoch.

GWedî i tloddechrau fel hyn, gwilia mor ddyfal a gellych yr holl ddiwrnod yn ol hyunny ar dy sedd

lau geiriau, a gweithredoedd: yr hyn beth a'elli di
eu wneuthur yn hawdd, os ymbili am gynnorthwy YG
Duw, a synnied yr ychydig reolaau hyn.

Yn gyntaf, am dy feddyliau

D Ydd ofalus i ddodi heibio bob pechod yn y cynnwrs
Dyntaf. Taro i lawr blant Babilon wrth y meini, tra
fis ym ieuangeg Sathra wŷau yr Aif (mewn pryd)
mag iddo dorri allan yn sarph Psalm. 137. 9. Esay 59.
Bydded pechod yn edieithr i'r galon, ac nid yn cyf-
nuddu ynddi. Gochel gwym po yn fyrnycb i'r unrhyw
pechod, rhag i arfer o bechu dynnu ymmaith gydwyl-
o bechu, ac yno yr aimor ddigwilydd fellai gedig, na
telech di nac ofni Duw, nac anrh ydeddu dyn.

2 Na ad i'th feddwl ym fodloni mewn nebryw feddyl-
id, yr hwn a fyddo, naill a'i ambosibl i'r ei gyflawni,
asfuddiol wedi ei wneuthur: eithr yn hytrach medd-
im wagedd y byd iw ddiyffryd; am farwolaeth i
wgyl am dani; am far nedigaeth iw gochelyd; am
iiddiangc rhagddi; ac am y nefoedd iw deisyfu.

Na ddeisylia gyflawni dy faddwl ym mhob peth
i'r dysc nacau i'r i'ny bun y deisyladau bynnog, (ez
ned y bont yn rhynghu bod i'r i'ny gwrthod) i'r i'ny
teu cefych abair ogan i'th gwrthod. Dyma i si-
m. Ystyria y diwedd ym mhob peth cyw y ddechran
withred.

Chwilia beun ydd fwy fwy i weled dy drueni dy
oachos anghrediniaeth, neilid uol gariad, ac ewyll-
uon dorriad cyfraith Dduw; a gwel ddiffyg trugart-
Dduw, tewy haeddedigaethau dioddefaint Crist
i gyfryw; fel pe gofynnidi ti pa greadur waclaf a
lliz? y gallo dy gydwylbod ateb: Mysf fy han o ber-
ff i mhechodau: ac o'r tu arall pe gotynid i ti, pa
ur wyt ti ya ei gymmeryd yn beth mwyaf gwybodaeth
yn y byd? bed o'r galon i'th ateb, un defnyd o
Crist i olchi ymmaith sy mhechodau. Ac fel yr
prifio yn iechydniaeth dy enaid, na fydd fym
na math a'r bechod i byfgygus. Oblegit gwir ffydd,
i bechu, bych ni chŷtunant a'i gilydd.

5. Yn ddiangos dy fod yn wir was i Grift, nid yn ni
ig yn dy alwedigaeth gyfrifrediol, megis trwy synydd
arfer y gaer a'r Sacrament iu; eithr he yd ya neilltuol
gan wneuthur cydwybod i ochel pob pechyd adnabyddus
ac i ufu llau i Dduw ym mhob un o'i orchymynion:
Mal Joses, yr hwn a drodd at Dduw a'i holl galon, yn
ol cyfraith Moses, i Bren. 13. 25. *A Zachuri ac Elizabeth*,
y rhai a rodiasant yn holl orchymynnion a dedd
u'r Arglwydd yn ddisfeiu Luc, 1. 6 Eithr o digwyddia
t O wendid un amser gwympo i ryw fath ar bechol
na orwedd yndio, eithr ymgysoda o honaw chwynn
drwy edifeirwch disrifol, gan weddio am faddeuant, ac
i'ch gydwybod gael ei heddychu, a'th casineb i bechol
ei chwanegu, a'th fwriad i wellhau ei gyd i yrfio yn
hollawl.

6. Gochel fod yn hoffi cael canmoliaeth wenheithu
gan y bobl, ni ddaw'r diwedd o hyunny fyth i ddisioni. At
er i ti gael mawl trwy haeddiant rhyglyddus, derbyn
yn gall, rhag i ddio briфio yn fwy peryglus na diyffyn
wch. O blegid mid yw'r gwyr mawr yn chwennych on
cadw yn isel y rhai a lysant hwй am eu hanheilyngdod,
eithr torrant ymaith y rhai y bont yn eu cynfigennu an
eu mawredd. Hwanw gan hyunny fydd wir union gil
yr hwn (wrth ystyried yr ymadrodd o'r blaen) ni bydd
o ya hoffi nag ya llysu canmoliaeth. Eithr ymoge
er dim i feddwl anfodlongar letyfa ynot, canys feiddio
on wneuthur mwy o alaeth nag a wyddost, Trugated
hynod yw ym mysg y lliaws o fendithiau a gefaist, ge
rhai gwrtiwynebion. Y mae Duw yn rhôddi i ti lawer
o fendithion, rhag trwy eisiau a thithau yn bleddy
iddo, i ti anobeithio. Ac y mae ef yn danfon rbaig
thwynebion, rhag mewn gormod llawnder (wrth fu
ya ffôl) i ti rysgyu. Llawer o'r rhai a ymgysodasant o
bunais i uchelfreintiau, a fuasent yn eu bodloni eu
nain a breintiau is, pa gwyduasent eu mawrion besy
lau; hoffa gan hyunny gymmedroldeb o flaen mawredd
ac yn dy ewyllys di hydded genuit olwg ar ewyllys Duw
-rhag i'ch weithred dy hun ymchwelyd yn ddinistru
hunan. Dedwyddol yw'r dyn yr hwn yn y byd bynni

y mae'r byd yn cael lleiaf cydnabod arno, am y byddo
ef yu gwir adnabod Duw ac ef ei hun. Pa wrthwyneb
byanag gan hynny a ddigwydd i ti: cofia ei fod yn llai
nae y mae dy bechoda'u yn ei haeddu. Cyfrif gan hynny
Grist yn fwyaf llawenydd, a phechod yn fwyaf prudd-
der i u; na chyffelyba un mathar eisiau i eisiau grâs,
nac un math ar golled i'r golled am ffafrau Duw: ac yno
yr antodlon rhwydd oddiallan a orithryma lai ar dy se-
ddwl oddisewn. A chyn synyched ac y cynnygio Satan
wneuthur cynnwrs o ansodlon rhwydd yn dy feddylfryd,
cofia athrawieth Paul, ni ddygasom ni ddim i'r byd, ac
eglur yw na allwn ni ddwyn dim ailen chwaith. Am hyn-
ny a bydd genym yn borth a dillad, ymrodronwn ar hynny,
Canys yr hawl sydd yn ewyllysio ymgynfoethogi, sydd yn syr-
brio i brofedigaeth a magl, a llawer o cwkantau ynsyd a
newidiol, y rhai sy'n boddi dynion i ddinistr a chollediga-
u. i Tim 6, 7, 8, 9, Gweddia gan hynny gydag Agur
dorol: O Arglydd na ddyro i mi na thylodina clyfoeth,
porha fr am digonedd o fara, rbag i mi gylenu i' th wadu
di, a dywedyd pwys yw'r Arglydd: a i bag i mi tyned
yn dlawd a lledratta, a chymmeri enw sy Nuw yn ofer.
Dihar. 30. 8. 9.

7 Na ddyro fwy o feddwl ar bethau bydol, nac sydd
angenrhaid o ran cyflawni dy le, a chynhaliaeth dy lyw-
yd, ac yn waftad gotala fwy am bethau nesol, nac am
bethau daiarol, Col. 3. 1. 2. Phil. 3. 20. a bydded mwy
gofidus gennit, am yr ammarch a wnelir i Dduw, nac
am y llwyr gam a gynygier i ti dy hunan. Josu. 7. 9.
Phil. 139. Ond os cam neillduol a gyanygir i ti, cyd-
Myga fel Cristiôn trwy ammynedd Ni bu erioed un
dimwaid yn cael cam, os cyd-ddygai yn ddioddefgar,
ni gorfyddai yn y diwedd Eithr y mae dy enw da (me-
ddi) yn y cyfamser yn cael anaf, cyd-ddyg a hynny
byd, ya ammyneddgar. Canys yr hwn yn y dydd olaf
a tydd i' th gorff di adgyfodiad. a ganiadha yn ddiogel,
yw amser gweddol, adgyfodiad i' th enw da. Os ty di
lladdi yn anoddefgar, yn ymwenwyno, ac yn ymofidio
bachos bod yn cael cam, y briw yr wyt yn ei wneuthuc
i' hun, sydd fwy na'r hyn y mae dy wrthwynebwr.

*ei wneuthur i ti. Ni elli chwaith mo's lawenychbu ef
fwy, na chael o hono glywed fod hynny yn dy ofidlo
trwyddot. Eithr o gelli ddangos ammynedd ar y ddaiar
se ddengys Duw ei fod ynteu yn gyfion yn y nefoedd
Gweddia trofio ef; Canys os da wyt ti dy hun, ni elli
na lawenychi o gweli dy elyn pennaf yn dyfod yn ddi-
da ynteu. Eithr os ef ni ymwrthyd a'i dwyll, ac a'i sa-
lais, ymro di i weddio, gan dy orchymmyn dy hun a'r
achos at Farnwr cyfion nef a ddaiar, a chan ddywedyd
gyda Jeremi: O Arglydd y lluoedd, barnwr cyflawni-
er, a chwiliwr yr arenau a'r galon: dialedd sydd eiddor;
i ti y datcuddiaisiaf y nghwyn Jer. 11 20. Yn y cyfamser
gwilia (gyda Dafydd) am yr Arglydd; byid o gyff-
da, ac ie a ddiddana dy galon.*

8. Pa fwyaf a ganmolo eraill arnat ti am ryw weith-
red oddig, bydd dithau fwyaf goftyngedig yn dy fedd-
yliryd dy hun Nac ymhoffa mewn gwag ganmholiaeth
dyn; yr oedd y torwyn fendigedig mewn ymdrech me-
ddwi, pan gafodd hi ei gwir ganmol gan yr Angel. Hw-
ynt hwy a glodforir gan Angelion yn y nef, y rhai a-
chelant ganmholiaeth dynion ar y ddaiar. Nid rhaidi
i chwaith mo'th canmol dy hun; os da gwnei, di g-
digon i yhoeddi dy foliact Na fydd ymosyngar i wy-
bod gweithredoedd rhai eraill, eithr yn hytrach hyddo-
falus: na wypo neb arall un gamweithred o'th ciddo
di.

9. Na ebyfrifun Pechod yn fychan, canys y mae diai
Duw yd ddogledas i'r lleiaf: ar lleiaf a'th fwriadai di y
golledig, oni buasai i Fâb Duw farw drosot. Byddes
grysus gentit (wrth hynny) drufeni dy gyflwr
hun; ac fel y byddo'r achos yn gafyn galara am an-
redd yr amser, Eze 9 4 gweddia ar i Dduw ei welihau,
ac na fydd di un or rhai, a'i gwneilo yn waesh.

10. Yn ddiweddaf, mynych feddwl sylled yw dy en-
ioes a sicred yw marwolaeth; a dymuna enioes dda, i
fhaen henioes hir: Canys fel y mae yn well un diwnto
o enioes dyn na'r oed hwyafi garw neu i gigfran: fel
y un dydd gwedi ei dreilio mewn duwiol grefydd, syl-
merib famriat bna bollfawyd a dyn a ddarsyddo yn bahegion
M-

Mae'r unwaith gan hynny bob dydd i'f dyddi-
an, rydennu ymmaith y rhai a ddartuont, (mal breudd-
wyd neithiwr a ddisflannodd) a thynnw ysghyd y rhai
i'f ddyfod, (gan fod y naill hanner iw cysgu allan,
allan yn helbulus, gan orthrymderau y hyd, dy afie-
dyd dy hun, a marwolaeth u cynneleisiaid) gan gyfrif
i unig y dydd presennol yn eiddot ti, yr hun treilia-
u heb fod i si i'm dreilio un dydd ond hwnnw.

Yn aml, am dy eiriau.

Cofia fod yn rhaid i si roi cyfrif am bob gair segur.
Mat. 12. 36. a bod y gwr doethaf wrth siarad gor-
mod, yn myned tu hunnt iiddo ei hun. Dihar. 10. 19
Gochel gan hynny bob anibennus ac ofer siarad, er
ynganlynch y daw diddanwch, a thra mlynch edifei-
ruch, yn enwedig mogel atebion byrbwyllyd pryd y
mae y tafod yn rhedeg o flaen y meddwl, y gair oedd
eiddott i tra cedwaist ef i mewn, y mae'n eiddo arall
cya gynted ac yr aeth allan. O gywilydd a gwarth,
pan fydd o tafod dyn ei hun yn dyfod yn dyf yn ei erby-
n, i wradwydd ei wyneb ei hunan. Yateu bydded dy
eiriau yn anaml, ac yn bwyllic, rhaglyfyria ydyw y
peth yr wyt ar fedr ei ddywedyd, yn weddaidd iw
ddywedyd, na haera fwy nag a wypych di ei fo i yn wir,
a dewis dewi o flaen siarad yn eddaffwyth, neu chwedi-
eu rhefwm di-ddenfyd. Jag. 1. 19

2 Eled dy galon a'th dafod ynghyd mewn gonestrw-
ydd, a gwirionedd, cash i'r grith a chelwydd mewn ar-
all, ffieiddia ynot dy hun, neu se ffieiddia Duw dy di am
hynny. O blegit y mae ef yn cashau y dya celwyddog
a'r cythraul ei Dad e'r un ffenyd. 1 Pet. 2. 1. Psal. 3x
2 Gwylbyddir unwaith dy fod heb wneuthur cydwylwyd
ddywedyd celwydd, ni choelia un dyn mo honot pan
tiddych yn dywedyd y gwirionedd, Os celwyddog i'th
zwaenant, pryd y traethech wir n'i th goeliant, eithr o
byddi yn caru y gwirionedd, se a goelir i'th air di o fla-
enor llwfan celwyddog. Mawr yw'r meddiant sydd gah-
satian ar yr rhai a ymarfeto a dywedyd celwydd, me-
nna fedrant ond dywedyd celwydd, er na byddo iiddo nt

clw yn y byd oddiwrtho; ac er na bo neb arall yn parhau iddynt ei ddywedyd. Na ad i' th ddigofaint barnwr wedi ei darfyddo'r achos; gwel byth ragoriaeth rhwng yr hwn sy'n gwneuthur cam o herwydd ei wendid neu yn erbyn ei ewyllys, a'r hwn sy'n trawseddol iawnfryd yn falaisus, gad i'r naiill gael trugaredd, ac i'r llall gael cyflawnder.

3. Cadw dy ymadrodd oddiwrth bob hundreddi a seth thrwydd, mor lan ag y mynnit gadw dy fwyd oddiwrth wenwyn, a bydded dy ymadrodd yn gytryw ag a fydd da i adeiladu yn fuddiol, ac yn peri gras ir gwrandwyr, Eph. 4. 29 Bydd mwy difrifol yn siarad am y grefydd, ac yn siarad am bethau bydol.

O duelli i't gyfeiliorni, nag ymdro yn warged i arhos yn dy fai, gorfoeddwrth gael y gwrionedd, a manysgafn. Myfyria gan hynny ar dri pheth, jef i ddeall yn dda, i ddywedyd yn dda, a gwneuthur yn dda. A phan gyfarfyddych di a phlant Duw, bydd sicr o gynnill rhyw lefhad oddiwrthynt, dysc gandlynt gwbl ac a ellych o ddaioni, a chyfranna a hwynt yr holl bethau daiont a wyddost dithev. Pa fwyaf o ddaioni a ddyscech iorau, mwyaf a ddysc Duw i tithau, Marc. 4. 24. 25. Canys megis y mae rhoddion dynion wrth hir ymarfer o honynyt yn delwi ac yn darfod, felly y mae doorniau Duw o'u hir ymarfer yn cynnyddu, yn chwanegu, Megis yftenaid o ollew y wraig weddwy ddyledog, yr hwn pa fwyaf a dywalltai bi o honi, fwyfwy a fyddai ynndi, 2 Bren. 4. 2,

4. Gochel gredu y cwbl a ddywedpwyd i ti, ac na ddywed y cwbl a glywych di, Canys os gwneni chei di hir feddu cyfeillion cywir, na byth eisiau blinderau trymmion. Preg. 3. 7. Luc. 2. 19. Am hynny mewn cyhuddiadau, bydd yn gyntaf tdiogel o'r gwrionedd, yno barna. Ac fel yr wyt yn prisio geirda calon onesf, na ad sybi gafinob mewn drygnau beri i ti atrodd, yr hyn a ddarfu i gariad mewn cymdeithas dy rwymo di lloer ys hir o amser y iw gadw y gyfrinachol. Eithr rhag oln y fâib wyniau, synnu ddau beth.

I gyntaf, er maint dy gydnabyddiaeth, na wna yr
 gefeilltrawd o'th cytrinach, ond un a fyddo yn
 un o'm Duw, y cyfryw nid rhaid i ti byth moi ofni.
 ays o digwyddia i chwi amrafaelio mewn rhyw beth-
 ac neillduol, etto cariad cristianogawl, prif fail eich
 bellach, ni chwympa ymmaith byth; ac ni chyn-
 osfa Duw iddo ef wneuthur dihirdra a thydir
 Yn ail, na wna ddim yngwydd dy gyfaill dinasol, am
 rhyn ni ellisod yn ddiangol, oddieithre ei gadw yn gyf-
 aethol; nag yr un peth am yr hwn (o daw achos) y
 dd rhaid i ti ei ofni: os ef a brisia i fod yn elyn ana-
 si. O gwnaethoft ti ddim ar fai, gofon faddeu-
 ati Dduw, a pherswadia cy di dy hun, ac nid dy
 i gadw dy gyfrinach dy hun Canys bydd ddi-
 gel pa gyfeillach bynnag a osodir ar sail amgen nag
 i wir grefydd, os yr achos o honi a fetha, y mae'r gyf-
 illach yn myned i'r gwellt: Ac yn hytrach, o herwyd
 y mae Duw yn magu gwirionedd, heddwch, a chym-
 reithas ymhliith dynion, mal y byddem fyw i wneuthur
 unioni y naill ir llall: felly y mae'r cythraul beunydd
 hau celwydd, amrafael, a gelyniaeth, i beri (os
 allef) i'r cyfeillion anwylaf, ddifetha eu gilydd.

5 Na wna goeg ddigrifwch o wendid un arall: cofia
 y on dy hunan. ffieiddia synwyr gas, a naturiaeth
 rony dyn sydd (pan fo ei mennyydd yn deall rhyw ach,
 so watwor) yn trafaolio megis gwraig feichlog,
 cael ei ben yn rhudd oddiwrtho. Ie gwellgando
 ollisi gyfaill gorau nai wawd dihiraf, eithr o bydd
 not hoen i fod yn llawen, cymmer ofal mawr am dri
 moth. Yn gyntaf, na byddo dy ddigrifwch yn gwrt-
 ynebu iawn grefydd.

Yn ail, na byddo yn erbyn cariad perffaith.
 Yn drydydd, na byddo ya erbyn diweirdeb. Ac yro
 odd mor llawen ac a synnych, yn unig yn yr Arglwydd.
 Phil. 4:4.

6. Na fydded llawen gennit weled codwm i th-
 dyn, oblegit ni wyddost pa foddy bydd dy ddiwed-
 hun. Eithr grofoledda fwy wrth weled gwellhad
 yn dihiraf, nac wrth weled ei golpedigaeth. Na
 chafnig

chaffi un dŷn, rhag oln bod Crist yn ei garu, bwn ni fyn i si gashau'r bwn a garo ef. Yroedd Crist yn dy garu di, pan oeddit yn elyn iddo, Rhuf. 5. 10. Eph. 2. 4 Am hynny drwy haeddedigaeth ei waed, a mae ef yn erfyn arnas er ei fwyn ef garu dynt yn, nac a ef (a thithau yn Gristion) os llyfeli. Nid yw ef yn gofyn ond maddeuant o gant o geniogau am faddeuant oddeng mil o dalentau. Math. 18. 24. 28 ac 25. 28. Trugain can-mil o goronau, am ddegyrron. Ychydig o faddeuant dŷn am anherfynol faddeuant yr holl Alluog Dduw, er i ti dyhied, nad yw elyn yn haeddu maddeuant etto y mae Crist yn deilwng i'w aurhydeddu.

7. Dywed y gwirioned, ac na ofna wŷneb dy, pan syddo gogoniant Duw neu ddaioni dy gymydog yn ei ofyn ar dy law: wrth ynnill cŵs y Tywylog lawer gwaith yr ynnillir cariad Duw: ni cheiff gwenhniaith ond byr barhau mewn cymmeriad, na gwirionedd mor hir aros mewn ambarach.

8. Tybia ei fod yn gyfaill cywir flyddlon, a ddymdo i ti dy feiau yn eglur mewn dirgelwch. Yr hwn sydd yn dy weled i'w yn troseddu, ac heb ddywed y i'w fai, naill a'i mai ef yn gwenhieithio i't angheniar, neu ni feiddiz ef rhag ofn mo't anfodlon. Gresynas ydyw cyflwr yr hwn, wrth ei raid ni feddu un i'w ynggori. Argyoeddiad, os cyfion os anghyfon, pa un bynnag a'i o enau cydymmaith, a'i o enau gelyn y delo, ni wna fyth niwaid i wr fynhwyrol. O blegid os bydd hynny yn wr, dyna i ti rybydd i wellbau; os anwir, dyna ddangos i ti beth i'w ochelwelly, ym mhob ffordd y mae yn gwneuthar gwyliau yn well, neu yn ddichlynnach. Ond oni ell i aros dy atgyceddi, na wna dithau ddim achos o argyosodd iad.

9. Na chrybwylla Dduw, ond trwy ofn ac i'r rhydedd, megis yn ei glyw a'i olwg. Canys gîn led nad ydym ni deilwng i arseru ei enw landaidd ein geneuau: llai o lawer y dylem ni gamarfer ei o bendigedig efyn ofer yn ein hymadroeddion. C

darllen beunydd, mewn oter, byrbwyl, neu gau lyfon,
ydd arwydd diambeus o enaid *ni wir* otnodd Dduw
rioed. Gweddia gan hynny gyda Dafydd, pan sydd
ydi i lefaru mewn rhyw achos a ddichon beri digo-
aint fel hyn : *Gosod Arglwydd gadwraeth o flaen fy*
gymru : cadw ddrws fy ngwefusau, Psal. 141. 3.

10. *Yn olaf, bydd weddaidd yn canmol, yn wybodol*
ycysfarch, yn gymdeithgar yn cynggori, yn drugar-
eg yn maddeu, yn ffyddlon yn addo, yn hael yn gwo-
lujo twrn da, heb wneuthur taledigaeth rhinwedd
yn wobra ffasor. 2 Pet. 1. 12. Rhuf. 12. 10. 2 Thes.
15. Psal. 15. 4.

Yn drydydd ani dy weithredaedd.

NA wna ddrwg er gallael *ei* wneuthur : Oblegid
nichynnwys Duw i'r pechod lleiaf (heb ei feir-
ch chwerwdost) ddiangor yn ddigdusp. Na ad un da-
uni ar a ellych heb *ei* wneuthur. Na wna ddim all-
an o'th alwedigaeth. nac yn dy alwedigaeth, cya i ti
llygntaf gýmmeryd cyngor gan air Dum, Psal. 119.

101. *I roybod a fyddo y peth yn gýfreistlawn, a'i na*
gyddo ; a gweddio am ei fendith ef ar dy amcannion,
g yno gwna ef yn enw Dum. A chalon lawn o gysur ;
gan orchymwyn y rhad a'r cynnydd iodo ef yngallu
it hwn y mae bendigo, a llwýdco pa orchwyl bynnag
addarparwýd iw ogoniant.

2. Pryd *ith* arweinir i brosedigaeth, i wreuthur
weithred ddrwg, cofia fod satan gyda i orchwyl ef.
Miad gan hynny i blentyn i Dduw fod yn offer i aill
muddihired. Casha i gorchi yl, mal yr wyt yn ffie-
ddio yr awdur, ymosyn a'th cydwýhod y ddau beth
11. 4. fynnu *ni i arall wneuthur tal byn a mi?* Mat.

11. Pa iyw, atteb a rôf i Crist, *yn nydd fy nghyl-*
ffil Os syfi (yngwrith gneb im gwŷbodaesh a'm cydwy-
ll) a wnat yr anwedd, a'r pechod hwn yn ei erbyg
Luc. 16. 2. Cor. 6. 2. Cofia gyda Josepb, er nad oes
dyn yn gweled, etto y mae Duw yn gweled y cwbl.
39. 9, 11, Ynad gan hynny a'th holl bechodau,
(gyda

(gyda Joseph) yn gyfali y rhai ydynt gyfrinac
and yngolwg. Duw yn unig, a'r rhai ydynt egn
yngolwg dynion. Oblegit Duw fel y mae yn gyflawn
(oddieithr i't brysuro i-edifarthau) a ddwg yr holl bech
qdau dirgeledig i oleuni cyhoeddus, megis y dygof
rai Dafydd gar bron boll Israel, a char bron yr haol.
Sam. 12. 12. Bydded gan hynny bechodau dirgeleis
mor ofnadwŷ gennit ag yw cywiliŷd agored. A gof
el hwyt oll yn gyffredin, mal na byddych yn cens
adbau i't dy hùn un neiliduol bechod anwyl, yr hyn
y mae llygredigaeth dy anjan yn cyttuno yn otr
efo; oblegit fe fedr y cythraul cyfrwys-ddrwg,
enaid dŷn ynglŷn, cyn dynned wrth un, ac wrth law
o bechodau: ac yn dynnach wrth un â fyddo yn rhyn
gu bodd i ti, nac wrth yr holl rai y byddych yn dech
ratu eu cashau. Ac fel yr wŷt yn chwennych ym
adael ar pechoda, sellŷ bydd atalus i ochelyd yr ach
os.

3. Er mwŷn cwblhau gweithredoedd da o fewnd
alwedigaeth, nac ammeu ragluniaeth Duw. er i
weled y mo'dion naill ai'n weinion, ai'n ddiffygol
Ac o bydd y moddion yn ymgynig i ti, bydd ddiogd
eu bod hwŷnt yn gyfreithlon: a chwedi ei cefn y
foddion cyfreithlon, gwilia hyderu mwŷ arnynt hwi,
nac ar Dduw ei hun. Cymmeryd poen mewn galwe
igaeth gyfreithlon, ydyw moddion cyffredinol Duw,
drwy'r rai y mae Duw yn bendithio ei blant â pheth
au oddiallan. Gweddia gan hynny am fendiff Duw
ar ei foddion ef. Bydded gennit feddylfryd nes
mewn bydol a datorol drafferth; Gwna dy egni gorau
a gorchymwyn y digwŷddiad i ragordeiniad doethineb
v goruchaf Dduw. Na feddwl gael llwŷddiant wrth
foddion a felldigodd Duw. Nid elw yn ydiwedd yw
yr hyn a ynnillych wrth golli dy enaid, Mat. 16. 26
Ymmhab gweithredoedd a moddion gan hynny, ja
epnia gyda Phaul, i gadw cydwybod lan bob amser tuam
Dduw, a dynion Act. 24. 16.

O ran, cydwŷbod sy'n gwaredu,
cydnâbod sydd yn euog farnu,

Cydrwys

O Dduwioldeb.

Cylwŷbod garw nod, yn ol gwaith gwallas,
bair gollt dŷn diffaith,
Cylwŷbod mewn cyd-obaith,
a geidw dŷn gwedi ei daith.

4. Car bob pethau daionys er mwyn Duw ; a châr
Duw er ei fwyn ei hûn. Tra syddych yn dal Duw
gyfaill it, nid rhaid i ti ofni pwy a fyddo gelyn i ti:
naill a'i fe a wna Duw dy elyn i fod yn gyfaill
hûn, a'i se a'i ffrawyna ef, fel mas gallo wreuthur
niweid i ti. Rbuf. 8. 31. Diba. 16 7. Erioedd ni
orchfygwyd un dŷn gan ei elyn, nes i'w bechod ef yn
gontaf gael y llaw'n uchaf arno, a Duw ei adael ef
ei hûn. Yr hwn gan hynny a synno fod yn gad-
wedig rhag osn ei elynion, a byw yn wasdad yn ffasi
Duw pryned ynsydrwýdd yr amser a aeth heibio ag
edfeirwch difrifol ; edryched at yr amser presennol
twy tan y ldra Duwiol grefyd, a gwiliad yr amser sydd
iddyd fod trwy ragwybodaeth di-esceulus Psal. 27. 11.
12. 13.

5. Dyro i bob dyn yr anrhynedd dyledus i w-alwe-
digaeth, eithr anrhynedda ddyn yn fwy am ei daioni,
nac am ei fawredd. Ac ar law pwy bynnag y cefais
i dwrñ dà, cosia [yn ol y gallu a rodde Duw i ti]
bd yn ddoilchgar iddo. Cydnabydda hyn yn gariadus
o flaen dynion, a gweddia trofio at Dduw a chalon
twyllysgar, a chyfrif bob bendith a dderbynnaift oddi-
with Dduw, yn arwydd o'i dragwyddol gariad, i'r
cymhell i dduwiol sywyd.

6 Na falchia o achos dy olud bydol oddiallan, nae
o achos dy ddoniau ysprydol oddifewn. Nid o achos dy
llia bydol oddiallan, obegit fel eu daethant yn diwedd-
ar, felly yr ânt ymmaith drachefn yn ddilys mmwth,
am hynny y golled o honynt sydd lai i'w chwyno. Naec
ddoniau oddifewn chwaith canys fel y darfu i
Dduw eu rhoi, felly 'r un agwedd efe a'i dwg hwynt
ymmaith, Os gan anghofio y Rhoddwr) y camar-
feri di ei ddoniau, i chwyddo dy galon a balchder
o'u haedd edigaeth dy hün, ac i ddiyffyrus eraill, er
mwyn

mwyn pa rai y dars i'r Ollaliog Duw dywai
y cyfryw ddonniau arnat. Oes gennit ti un rhin
a hair i ti feddwl yn dda am danat dy hun? ym
arnat titheu ugain o feiau a ddylai yn hytrach
as ym ddangos yn waet yn dy olwg dy hun.

Bydd yn gyfryw un yngolwg Duw, yr hwn
yn gweled dy galon, ac yr wyt yn ymddangos yn
olwg dynion, y rhai syed yn gweled dy wyneb
ymfodlona mo honot dy hwn ag enw da oddiell
pan fyddo dy gydwytod oddifewn yn dywedyd i ti
wyt yn ei haeddu, ac am hynny nid eiddio ti
honaw. Enw da haeddedigol, am beth bynnag y bydd
oddieithur am Duw ioldeb, a berff gebydig a llair a dal.
ddarllennais erioed yn yr hell scrythyrau sanctau
am ediseirwch rhagrithiwr; ac nid rhyfedd: Cam
ya ol pechu, dychweliaid ydyw yr unig fodd sy
wedi ei adael i iachau pechaduriaid eraill; ond
ryw fodd sydd i'w gael i'w ddychwelyd et, yr hwn
a drodd droad ei hun yn bechod? Gwae gan hynny
yr enaid nid yw, ac etto sy'n ymddangos yn fuch
eddol.

7. Dal fulw ar Ddihenydd ofiaidwy y dynion melli
digedig hynodol, i ffieiddio eu gweithredoedd drygion
us; edrych ar fywyd y duwiol, fel y gellych ddfier
gweneuthur ar ei ol: a'i addiwedd bendigedig, fel y gell
ych gael cyflur oddiwrtho. Num. 23. 10. Psal. 37. 35.
36, 37. Gwna batch i'th well, dal fulw ar y doeth,
cynnal gymdeithas y dyn goneft, a char y dyn cre
yddol. A chan weled fod natur lygredig dyn yn tu
eddus at Ragith; gochel arferu crefydd yn ddibris ac
yn scoewan, heb na gofal na chydwybod i gynnyddu yn
dduwiolach a sanctaiddiolach oddiwrthi. Ymrando
gan hynny pa fodd yr ymglywych (trwy arferu modd
ion Duw beuuydd) yn mawr hau dy lygredigaeth, ac
yn cynnyddu mewn sancteiddrwydd: Ac na wna ddim
llun neu wâgfoft i ymdangos; yn sancteiddiach oddiell
an, nac wyt ti (yngolwg Duw) oddifewn yn dy galon
Math. 23. 27. 28,

8. Cais lywodraethu y rhai sy'n byw tan dy awdurd

trwy gariad, yn hytrach na thrwy ofn : Canys liyw-
druthu trwy gariad fydd hawdd a diogel, eithr gofal
a dychryn a fydd byth yn canlyn creuiondeb ; Gorth-
gariad a bair i'r rhai a oithrechir adilgwyl odfa i
yngan oddi dan yr iau, yr hon nid ydynt fodlon i w dwyn ;
Ni ad cyflawnder Duw chwaith, i lywodraeth a seili-
wyd ar greulondeb barhau yn hir. Cofia er eu bod
trwy ddynol ordinbad, yn dy wasanaethu di ; etto
trwy briodol drefti gyflawnach, gweision i Dduw yd-
ynt ; ie a chan eu bod yn Cristianogion, nid megis
gy weision, eithr uwchlaw gweision, brodyr anwyd yn yr
Aglwydd. Philem. 16. 1. Cor. 9, 5. Rheola gan hyn-
ny ar Gristianogion (gan dy fod yn Cristian) mewn
gariad, a thrugaredd, fel Crist dy ben Athro.

Cofia, mai o holl weithredoedd dyn, nad oes dim
i peri fod Swyddog yn debuccach i Dduw (rhaglaw
yr hwn yw ef) nac yw gwneuthur uniondeb yn union.
Oran cyflawni yr hyn beth mal y dylit.

Yn gyntaf bydded gennit ti glust agored i wrando
anhwydion cyflawn am anghyflawn weithredoedd,

Yn ail, dod felly fenthyg un glust i'r cyhuddwr,
(el y bîch ya cadw y llall i'r ymddygonwr ; Canys
yr hwn a farno gyd a'r naill du cyn gwrandu y ddau,
er iddo farnu yn gyflawn, y mae ef yn farnwr angh-
yflawn .

Yn drydýdd, wrth wrando'r ddeutu, na ógwyddal
at y llaw ddehau o serch, nac at yr aswy o gasiwb ;
megis i goelio rhesymmau o debygoliaeth gan gyfaill,
naen y gwirionedd eglur gan gal ddyn.

Yn bedwerydd, na ddyro nâg o gyflawnder, (yr hwn
yw regia mensura, sef mesur brenbinol) i'r deiliad gw-
aelaf. Eithr gad i achos y gwan a'r anghenog, y
cysfar cyfoethog, fod yn yr unrhyw bwysau gwaftad.
Os cansfyddi o'r naill du mewn rhyw achos, fynn-
i ubel o gyfrwysdra dichellgar, ymbleidio cadarn, ag
erill haerllŷg gorthrech ; ac o'r tu arall bannylau isel,
todi, diniweidra, a gwendid di ymwaredol. Paratôa
mordd (fel y mae Duw yn gwneuthur) i farnu,
cysodi pannylau, a thynnu i lawr fynnian, a rhoi,
ang-

anghyffelybiaeth yn gyffelyb; Luc. 3. 4, 5. *Esay* 40. 10.
 Fel y gosodych sail dy farn ar dir gwafdad; Mae
 achos o unisondeb neu gam rhwng plaid a phlaid, byd
 ed dy gydwybod yn ofalus, *jus dicere*, i adrodd y g
 raih yr hon a wnaethpwyd, *secundum allegata* *Specie
 bata*; yn ôl y pethau a daeret ac a briñfer; 2 Cron. 1
 10. Ya hyfrach nag *jus dare*, i wneuthur cyfra
 dy hun, ya ôl awdurdod, *sic volo sic ubeo*, sef felly
 wŷf yn mynnu, felly yr wŷf yn gorchymwyn; gan
 ofni y felldith honno, *Deut.* 27 17. *Mellidig ym
 bwn a symmudo derfyn tir ei gymmwdog*. Mewn ac
 osion am fywŷd neu farwolaeth, bydded Barnwr
 gyffelyb i Elobim, mewn cyfiawnder yn cofio trugarell
Hab. 3 2. Ac felly yni edrych a milain olwg Cy
 awnder ar y weithred. fel y byddo tosturus olwg Tr
 garedd ar y drwg weithredwr. Gan ddeongli ffaf
 gyfraith i fod yn ffaf o fywŷd, lle byddo grâs
 addo gwellhad, eithr o bydd cyfiawnder yn gofyn
 farw, rhag marw. Undeb, a bod yn rhaid torri ymmal
 aelod pydryd, rhraig i'r holl gorff bydru, fiaf
 dia, gwneler cyfiawnder. Eithr pan fyfch yn rhod
 y farn ar arall, cofia fod dy farn dy hun yn er
 gorwch dy ben. Ym mhob achos gan hynny bant
 yn gyflawn, oblegid yr wŷt ti yn sicr o gael Barn
 cyflawn, gar bron yr hwn y mae'n rhaid i ti ar fy
 der sined i ymddangos, i gael dy farnu dy hun,
 pryd hynny y gelli diadael i'th gysaill hŷn o F
 wnad yn dy bl.

*Nuper eram Judex, jam Judicis ante Tribunal.
 Subsistens, paveo, judicor ipse modo.*

Hynny yw,
 Barnwr doeth a sum i gynt
 yn cael yr helynt orau,
 Ac yr awrbon ofnog wr.
 ger bron y Barnwr finnau.

Llawer sydd (ni wn i o herwydd pa ham) a ymos
 ianc o herwydd cyfraith y deyrnas, Eithr y gwyr i
 dom.

oeth a ddichon ateb gyda'r Apostol, *Nos scimus bonam esse Legem, modo Iudeus ea legitime utitur;* Nŷni a myd mai da iwr gyfraith os arfer dyn hi yn gyfreintblenn, 1. Tim 1. 8. ac myfi a'i galwaf ef yn Fathnw̄ cyfawn, calon yr hwn ni ddichon llygredigaeth gwobrau, o gelynnion, na chariad cyfeillion ei dynnu oddiwrth ymarfer cydwybodus a'r gorchymynion yma. Ac wrth yri anami fath anrhyydeddus Fathnw̄ hwnnw, y dywed, gyda Fehosaphat; ymwrwlwch, a gronewicblyffiaunder, i Arglwydd fydd gyda'r daionus 2 Cron. 19. 11.

10 Yn ddiweddat, na wna un difyrrwch yn arfer euwyddol i ii. Nid yw yr ymarfer hwyaf o digrifwch ond byrr, eithr y poenau am gamarter digrifwch yd dragwyddol. Arfer gan hynny o ddifyrrwch cyfreithawn cyn bellied, ac ei byddo i'th wreuthur yn dyrrha'th feddwl yn gymmesurach, a chyflurusach i wa'reuthur gwalanaeth Duw, a'r dyledion perthynasol o'n alwedigaeth. Y mae dy waith yn fawr, nid yw dyllor ond byrr. Ac y mae'r hwn sydd yn talu gwobr i un fel y byddo ei waith ef, yn sefyll wrth y drws, 22. 12. Jag. 5. 9. Meddwl pa waith sydd etto yn olor araf y gweithiaist yr amser a aeth heibio; a pha'n a fydd ei gennit, pe bai dy Arglwydd yn dy alw ei fro'n y dydd heddyw. Bydd ofalus o hyn allan, i neuthur yr elw gorau a ellych o'r amser byrr sydd i'w nof, fel y gwnai ddyn o hen ammodau a fai ymmron med allan: A phan fych yn bwriadu difyrru yr amser tdy hun, cofia leied yw amser dy enioes, ac am hynna ellir difa llawer o hyunny mewn seguryd, digrif, chwaryddiaeth, a gwag oferedd: Gan weled nad y crewbl ond yspaid byrr i w dreilio yn gwneuthur y toni gorau a fedrych. O blegid ni chreuwyd dyn er ymddyfyr, ymddigri, neu chwareu; eithr i manethu Duw mewn Crefydd yn ddytal, ac i wasantu ei gymydog yn gydwybodus yn ei alwedigaeth. Iw sicrhau ei hun o iechydwriaeth tragwyddol gan hynny golli'r amser, yn un o'r colledion nos. Peign yr amser yn ofalus, a bydd bra-doeth i w, fel pan ddel yr amser, yn yr hwn ni chei mor bed

had yn orchwyl iwr mwyach ar y ddaiar ; y byddo
arglwydd yn dy groesawu di a'g Euge bone serue,
da was da, ac yn rhoddi i ti le gwell yn y neioedd,
cai ya llawen swynhau llawenydd dy Arglwydd
dragwydd;

Prydnawdol fyfyrnod

PYR HYD: pan fyddych yn dy barot
dy hun i gymer yd dy esmwythder, my
fyrfa ar yr ychydig byngciau hyn.

GAn weled fod dy ddyddiau wedi eu cyfrif, ac
ychwaneg o'r cyfrif wedi ei dreicio; a'th fod y
agosach i'th ddiwedd o ddiwrnod.

2 Eistedd i lawr ennyd, cyn i ti fyned i'th wely,
yfluria withit dy hun, pa beth a welaist, a glywai
neu a ddarllenai st y dydd hwn, a haeddai goffadw
eth, mwy naca welsit, a glywfit, neu a wyddit o'r
en; a gwna y deunydd goreu a ellych o honyn. Ein
yn ewedig galw i'th gof pa bechod awnaethost y d
hwnnw yn erbyn Duw neu ddyn: a pha ddaioni a
wai' heb wneuthur: ac ymosgwng dy hun am y dd
beth hynny. O thebygi i ti dy hun wneuthur dim
cydnabydda mai rhad Duw oedd hynny, a dyro iddo
y gogoniant a chyfrif y dydd hwnnw yn golledig y
hwn ni wnaethost ti ddim daioni.

3 Os gwyddost i ti wneuthur un pechod gorthw
rrwy wendid neu hrofedigaeth gref: Nar yng gyl
nes darfod i ti ar dy lliniau wneuthur cymmod neill
ol a Duw yng Hrist am hynny; yngystal drwy gyfe
dy fai, a thrwy ddyfal weddio am gael gollyngdod
maddeuant. Felly wrth wneuthur dy gyfrif yn union
Christ bob nos, fe fydd i ti lai o dasg, wrth wneuth
y cyfrif diwaethaf, o flaen ei Fawrhydi yn nydd y Ff

4 Os digwyddi i ti un dydd syrthio allan a neb, N
iachluded yr haul ar dy ddigofaint dli y noton hon
Eph. 4. 26. Os bydd dy gydwytod yn cyhuiddo i ti
euthur cam ag ef, cydnebydd ar bai, ac ymbil ag
am faddeuant. Os ef a wnaeth gam a thydi, cyd-

ei gymmod iddo, ac oni chymmoda ef, etto maddeu di iddo o'th galon, Math 5. 23. Ond mewn un modd na ysga fod yn ddialwr drosot dy hun. Canys felly yr wyt yngwneuthur cam deublyg a Duw: yn gyntaf, am gynnyg dwyn cleddyf cyflawnder o'i law ef, fel pe ba'i et heb fod yn gyfawn, ac ynteu wedi cadw taludial yn ei law ei hun. Yn ail am gamarfer awdurdod ar ei was ef, heb droi'r achos atto ef i w wrando, ac i w farnu, yr hwn sydd yn Arglwydd, ac yn Feistr i chwic'h deuwedd Heb lawhynny; yr wyt ti yn tuedd gormod or naill du i fod yn ddialwr. O blegid pe ba it ti i roi dialarnat dy hun, ti'ai rhoddi yn rhy ysefn, ac ar dy elyn yn thy drwm. Am hydny Duw piau dial, dithen piau maddeu.

Acyd ystiolaeth ddarfod i ti yn ollawl faddeu iddo ef, gweddia at Dduw am gael o hono faddeuant o'i fai, i gwellhâd o'i fucheddu ac yn ol hynny o daw achos (o hyd yn dy allu.) gwna iddo gymmwynas, a gorsfleddau yn ei wneuthur: Canys yr hwn sydd yn gwneuthur da. oni iw elynion, sydd yn ei ymddangos ei hun yn fab Duw, a'i wobr sydd gyda Duw ei dad.

5. Nac arfera o gwsc megis moddion i fodloni syrthni mwll dy gnawd. Eithr megis yn *feddiginiætb* i adnewyddu dy synhwyrau, a'th aelodau blinio: Cymhedroldeb y gyscu sydd yn ysgafnhau y meddwl, ac yn bywhau i corph, eithr anghymhêdrol gwsc sydd yn trymhau y mill, ac yn tewychu y llall.

6. Cofia fod llawer yn myned iw gwely, ac heb gyfodi byth drachefn, hyd oni deffroer i adgyfodi wrth laiadau yd yr udcorn diweddaf. eithr yr hwn sydd yn cyscu yn deffro gyda gweddi, sydd yn cyscu ac yn deffro gyda Christ. Os dymuni gan hynny gyscu yn ddiosal, yn ddiogel, ymddyro dy hun i ddwylaw Duw, tra byth yn effro. Ac felly dos i'th wely gyda pharch i Gymreidi Duw, ystyriaeth dy drueni dy hun, yr hyn a ni argraphu yn dy galon mewn peth mesur, trwy'r odalyn, neu'r *cyfrwm fyfyrddod*.

Dullain bennod yn yr unrhyw drefn ac a osodwyd i'w wneuthur yn y borau, a phan addysgyddo

ari, goftwng i lawr ar dal dy liniau wrth erchwyn dy wely, neu ryw le cyfieus arall yn dy statell, a chaniad derchafn dy galon, dy olygon, a'th ddwy law, at dy ddeufol, ya'enw a cbyfryngdod ei sandtaidd Fâb Jesu, gweddid a ttoef, os oes gennit y dawn i weddio.

1. Gan gyfaddef dy bechoda'u, yn enwedig y rhai a wnaethost y dydd hwnnw.

2. Gan ymbil yn ddifrifol er mwyn Crist am gael maddeuant, a rhyddhad oddiwrthynt.

3. Gan attolgyu i'r Yspryd glân dy ragflaenu i well-hau dy fuchedd.

4. Gan roddi diolch am yr holl ddoniau a dderbyniaint, yn enwedig, am dy gadwedi aeth y dwthwn hwnnw.

5. Gan weddio am lonyddwch, ac ymwared y noson honno.

6. Gan gofio ffât yr eglwys, y Frerhines, ar biliogaeth frenhinol, Gweinidogion gair Duw, a Swyddogion, a'n holl frodyr ymweledig neu erlidiedig.

7. Yn ddiweddaf, gan dy orchymmyn dy hun a'th ei-ddo i w gadwraeth gralusol.

Hyn oll, a ell i di ei wneuthur yn y geiriau hyn, neu's cyfryw.

Prydnaswnol sweddi.

Ontra-gralusol Dduw, a thrugaroccaf Dad yr hwnn, wyt o amgylch fy ngwely, yn gwylod yn bysbys fy ngorweddaf a'm cyfodiad, ac wyt yn agos at y rhai olla alwant arnat mewn gwirionedd a phurdeb. Myfi bechadur truan fy'n attolwg i ti edrych arnaf a golygon di drugaredd, ac nid craffu arnaf fel yr ydwyf o honof fy hun; O blegid yno ni cheit weled ond creadur diffaith, ac amhur, gwedi ei lunio mewn anwiredd, ac yn byw mewn pechod, fel y mae yn gywilydd gennif dderchafn fy ngolwg tuar nefoedd. gan wybod mor orthrwm i pechais yn erbyn y nefoedd, ac o'th flaen di. O blegid (Arglywydd) mi a droseddais dy holl orchymynion a th' union ddeddfau, nid yn unig trwy esfeuludri gwendid, eithr trwy rysyg ewyllyscar yngwrthwyr, fwybedaeth fy hun; ie yn erbyn cynnwys dy

Ysbyrd glan fy nghadw hefyd yn undeb yr Eglwys, sy
 alywys yng wirionedd dy air am hymddiffyn, nad ysgo-
 gwyf byth oddiwrtho i Babeldd-dra, nac i'r un amryfus-
 ud arall, na gau addoliad. Agored dy ysbyrd fy llygand
 fwyfny, i weled perthau rhyfedd allan o'tb gyfratib di. Ac
 agot fy ngwefusau, fel y byddo fy ngeneu heunydd yn
 ymddiffya dy wirionedd, ac yn gofod allan dy folian.
 Chwanega ynof yr holl ddoaniau daionus, y rhai o'th
 drugaredd a ganniadheist i mi yn barod; a dyro i mi
 ysbyrd dioddefgar, a chalon ddiwair, meddwl bodlonol,
 serch pur, ymddygiad gweddol, a'r holl radau eraill, a
 wyddost ti fod yn angenhaid i mi, i lywodraethu fy ng-
 halon yn dy ofn ac i unioni fy mywyd yn dy flair: fel
 pa un bynnag, a'i byw a'i marw a wnebwyt, y gallwyd
 fyw a marw i ti, yr hwn wyt fy Nuw am gwaredydd.
 Ac yma o Arglwydd, yn ol fy rhwymedig ddled, y rho-
 ddaf i'tt ddiolch tramawr oddiar. Allor calon ostyngedig,
 am dy holl ddonniau a'th fendithion, y rhai yn rasusol ac
 yn helaeth a dywelltaift ar fy enaid am corph, tuacat y
 bywyd hwn, a'r bywyd fydd i ddysod: yn bendisadden
 am fy etholedigaeth, creadigaeth, pynesdigaeith, cyflawnbad,
 sandeiddiad, am tymddiffynniad o'm bieuengyd hyd y
 dydd ar awr bresennol yma: ac am y diogel ohaith a ro-
 ddaift i mi o'm gogoneiddiad. Hefyd am fy iechyd, fy ng-
 hyoeth, fy ymborth, fy ngwilcoedd, am dedw, ddfyd,
 ac yn enwedig, am ddarfod i ti fy ymddifftyn y dydd hwn
 aeth heibio rhag pob peryglon a niweidiau, yn fy ngh-
 orph, am henaid, gan fy nghynyscaeddu i ar holl bethau
 ydoedd angenheidol i mi. Ac fel yr ordeiniaist y dydd
 i ddyn i lasurio gndlo, a'r nos i gymmeryd ei esmwythdrau:
 (Psal. 119 18) Felly yr wyl yn attolwg i'tt sancteiddia
 i migwsc ac esmwythder y nos hon, fel y mwynhawys
 buo y megis cyffur rhadlawn o'th fendith di / Mal pan
 dorfyddo im corph swith gael ei lloini a'i ddislino
 a chymedroldeb o gwsc a llonyddwch, y gallwyd a mw-
 nerth radio gyda thi, ganwneuthur y cyfryw weithre-
 dodd da a orchymynaift, pan ryngo bodd i'th dduwll
 illi fy neffroi y bora'u nessaf. A thra bw, f yn cyscu, byd
 a geidwaed Israel yr hwn ni huns, ac ni chwsc, o'r b'ragh

uniaeth sanctaidd i'm hymddiffyn rhag pob perygl
 fel na allo Satan na'i angelion drwg, nac un gelyn ac
 wneuthur i middim drwg, neu niweid. Ac i'r perwyllyn
 a, gorchymyn i'th Angelion Sanctaidd Castellu o'm ha-
 mgylch, i'm cadw a'm gwaredu : fel yr addewaist y ca-
 ent wneuthur o amgylch y rhai a osnant dy enw. A chw-
 wybod fod dy enw yn dŵr cadarn, diogel i'r rhai a redan
 atro ; yr wyf yma yn fy ngorchymya fy hun (a chwbl
 a berthyn i mi) ith sanctaidd gadwraeth a'th ymddif-
 ynniad. Os dy ewyllys bendigedig fydd alw am danaf
 om cwsc : O Arglwydd er mwyn Jesu Crist cymmer
 drwgaredd arnaf, a derbyn fy enaid i'th deyrnas nesol.
 Ac o rhynga bodd it chwanegu dyddiau at fy mywyd,
Arglwydd chwanega wellhad at fy nyddiau ; diddyfni
 fy meddwl oddiwrth ferch i'r byd, ac i oferedd bydol;
 a phar, i mi gymhwysy fy ymarweddiau at y nef, a pher-
 thau nesol. A pherfeithiau ynot beunydd y gorchwyl da e-
 ddechreuaist, i ogoniant dy enw, (Psal. 121. 4. D. 12.
 7. Psal. 34. 7. D. 18. 10.) ac i iechedwriaeth fy en-
 aid pechadurus. O Arglwydd yr wyf yn erfyn arnatam
 ymddiffyn, a chadw rhag pob niweid drwg, neu berig
 dy holl eglwys, mawrhydi y Frenhines, a'r Dywysoges.
 Cadw hwynt ym mliurdeb dy witionedd, a llwyddahw-
 ynt a phob grâs, a dedwyddwch. Bendithia yr holl Ben-
 naethiaid, Gweinidogion, a Swyddogion yr Eglwys, a'r
 Teyrnas hyn, Bawb o honynnt a rhadau angenrhaidiw-
 lleoedd, a'u galwedigaethau. A bydd di o Arglwydd yn
 ddiddanwch ac yn gyffur i'th holl bobl, y rhai a welaist
 ti yn dda eu gofwo ag un math ar glefyd, gwirthwyn-
 eb, neu gyltudd Pryfura, o Dad, ddyfodiad ein Hargl-
 wydd ni Jesu Crist. Gwna i mi fod ollawl yn feddylgar
 ati fy niweid, ac am y cyfrif sydd raid i miei wneuthur
 i ti y pryd hynny; ac yn y cyfamser i ganlyn Crist yn y
 adnewdigieib ; malycaffwyf gyda Christ gyfran yn adeilad
 y rhai cystiawn gwedi y dibeno y bywyd marwol hyn.
 Tâlantau hyn, a'r holl bendithiau er i'LL i wyddost ti (O Dad)
 soi yn ddiwygiol ynof, ac yn angenrhediol i mi, yewyl ynof
 yngledig yn ymbil, ac yn deis y fu eu cael ar dy ddwylo, yn
 enw a thysfring dod Jesu Crist dy Fab, yn y ffurfer weddi-
 ddyfni

an Staldd, yr hwn oedd yn fy ngalw i oddiwrthynt, fel y darsu i mi anatu fy nghydwybod, a digio dy Yspyr glan, trwy'r hwn i'm seiliwyd hyd ddydd prynedieth. Tydi a gyssegraift fy enaid a'm Corph i fod yn demlau i'r Yipryd glan, (Pla. 139. 2, 3. 145. 18. ii. 9. Heb 9, 6, Eph 4 30.) Myfi bechadur gwael, a halogais y ddau a phob math ar aflenid a budreddi. Byllgaid wrth gymmeryd difyrrwch i graphu ar oferedd, fy nglustiau yn gwrando amhur ac aniwair ym-adroddior, fy nhafod yn cablu ac yn dywedyd celwydd, fy awylaw mor llawn o amhured, fel y mae'n gywilydd gennif eu codi attat; am traed yn ty nwyn yn ol fy llwybrau fy hun; fy rhefwm am deall, y rhai sydd morfywiol mewn mañnach bydol, ydynt ddall acaneallgar, pan ddelwyf i ddadleu, neu i fyfyrion am netol ac yiprydol bethau; fy nghof, yr hwn addylei fod yn drysfordy pob daioni, nid yw mor gymhesur a pharod a gohodim, ac yw i gofio gwagedd ac ynfydrywydd. Ie Arglwydd, trwy wybodaeth alirus yr wyf yn canfod mai tutiol gan oll fwriad meddylfryd synghalon fôd yn odrygionus bob amser, fy mhechodau ydynt amlack na gwallt fy mhen, ac hwy a dyfasant trofot megis gwan-glawf ffieiddiol, fel nad oes o wada y troed hyd y ped, un man na rhan heb fod yn glwyfedig oddiwrthyst. Y maent hwy yn peri i mi ym dangos yn wael yn llyngolwg fy hun; pa faint mwy ffiadd ydwyf gan hynny yn dy wydd di? Ac ymarfer o bechod gan mwyaf a dynodd ymmaith deimlad cydwyhod am bechu, ac a lloedd ar fy uchaf y fath syndra o lvnwyr, a chaledweh calon; fel nad yw dy far nedigaethau pan adrodder gan ffyddlon bregethwyr dy air yn erbyn fy mhechoda, yn fy nychrynu i ddychwelyd attat ti, trwy ediseirwch disrifol. A phe bae ti Arglwydd yn fy ngwbrwyo yn ol dy gyflawnder di, am haeddeditaeth inau, mi gawn wradwydd a damnedigaeth yn dimwydd. Eithr gan weled, mai o'th drugaredd anleidol y gwaredaist fi hyd yn hyn, ac wyt beunydd yu gwilio am fy ediseirwch: yr wyf yn offynning yn deilysf arnat, er mwyn y dirfawr Angau.

ar Dioddefaint gwaedlyd a ddioddefodd Jesu Crist
 drolof, fadden a phardynu i mi sy holl bechoda
 am hanwjreddau, ac agoryd i mi ffynnon redegog
 gwaed Crist, fel yr addewaist ei hagori tan y testi-
 ment newydd i'r edifeiriol o dŷ Dafydd (Efay. 1
 6. Rhuf. 3. 15 Zech. 13. 1.) fel y byddo fy holl
 bechoda am hafendid wedi eu trochi yn ei waed,
 eu claddu yn ei farwolaeth, a'u cuddio yn ei briwiau, fel
 na ddelont byth i gaeleu gweled mwyach, i'm cywili-
 odio yn y byd hwn, nac i'm heuog farnu ger bron dy or-
 seddfalinge yn y byd sydd i ddyfod. Ac yn gymainto Ar-
 glwydd ac a gwyddost, nad oes ym meddiant dyn droi ei
 galon, oni bydd i ti yn gyntaf roddi iddo ras i ymchweli-
 yd: a chan weled fod cyn hawsed i ti sy ngwneuthur yn
 gyffion, ac yn sanctaidd, ac erchi i mi fod felly: O sy
 Nuw, dyro i mi ras i wneuthur a ofehy mynaist, ac yno
 gorchymwyn a fynnych di, ac ti am cei yn barod i wne-
 euthur dy orchymwyn sanctaidd. Ac er mwyn hyn dy-
 ro i mi dy Yspryd glân, yr hyn a addewaist ei roi (hyd
 ddiwedd y byd) i'th holl etholedigion bobl. A gad i'th
 unrhyw Yspryd glân bureiddio fy nghalon, iachau fy
 llygredigaeth, sancteiddio fy anian, a chyflegru fy en-
 aid am corph, megis y byddont yn demlau ir Yspryd
 glân, i'th walanaethu di mewn sancteiddrwydd a chyf-
 awnder holl ddyddiau sy mywyd: fel pan orphennwys
 trwy gynnorthwy dy Yspryd sanctaidd di) sy ngyrta yn
 y bywyd darfodedig hwn; y gallwys yn llawen adael y
 byd yma, a gorchymwyn sy enaid i'th ddwylaw Tadol,
 mewn diogel obaith o swynhau y bywyd tragwyddol
 gyda thi yn dy deyrnas nefol, yr hon a ddarperai i'th
 seintiau etholedig, y rhai a garant yr Arglwydd Jesu,
 ac a ddisgwylhant am ei ddyfodiad.

Yn y cyfamser (o neol Dâd) yr wyf yn attolwg i'th
 ian Yspryd weithredu yn of y cyfryw edifeirwch difrifol
 (Mat. 28. 20. 1 Tim 4. 7. Mat. 25. 34) fel y byddwys
 trwy wylo fain yn galaru am fy mhechoda a aethant
 heibio, trwy ofid calon yn ofstyngedig am fy mhechoda
 a presennol, ac am holl egni yn gwithwynebu y cyfr-
 yw bechoda udraon o hyn allan. A gad i'th unrhyw
 Yspryd

Yn ol hynny dywast.

Y Râd O Arglwydd Jesu Crist, dy serch o nesfol Dâd,
dy gymdeithas a'i b ddiddanwch, o fendigedig a
mæcieddan Tspryd, a fo gyda myfî ac a gyfanneddo yn
yngolion, y nos hon, ac yn dragyu i' dd. Amen.

Yn o dan ymgyfodi gýdâ pharch sancteiddiol, myfî
wrth dynnu dy ddillad oddiam danat.

Pethau i fyfyrto arnynt pan fyddych
yn dïosc oddiam danat.

Fod y dydd yn dyfod, pryd i'th ddinoether mor
noeth oddiwrth y cwtl a feddi di yn y býd, ac
wytti yr awrhon oddiwrth dy ddillad : Nid oes genn-
hau gan hynny yma ond benthyg yr holl bethau dros
usifer, megis gorchwylwr a hynny i roddi cyfrif. Luc.
16.2. Am hynny tra yr ymddirieder i ti am yr orchwyl-
wrh bon bydd gall a ffyddlon.

Nudus in hunc mundum veni, quoque nudus abibo.

sef :

J'r byd dros ennyd draws anian daethym
I ditbio'n noetb aflen,
Hefyd o fyd yn y fan
Felly yr af fi allan

2 Pan ganfyddych dy wely, pâtred hynny, i ti sedd-
wlam dy sedd : Job 17. 13. yr hwn sydd yr awrhon
wely Crist, Canys Crist (gân roddi ei gorff sanct-
edoddiau a theirnos i orwedd yn y bedd) ai sanct-
edodd, ac (megis) a'i twymnodd ef i gyrph ei Saint
i orphywys a huno ynddo hyd foreuddydd yr Adcyfodiad
Llŷr yr awrhon nid yw marwolaeth i'r ffyddloniaid
ond i un esmwylth, a'r bedd ond gwel y Crist, lle y mae
ei cyrph yn gorffwys ac yn cyscu mewn tangneddys
hyd un lewys rhwng byfrwd foreuddydd yr Adcyfodiad iddyn
Eliz 20. 26;

Cofia wrth weled dy wely.

Et somnus mortis, sic lectus imago sepulchri.

Ies;

Bydded

Bydded i'w ſc sydd gyſſur maeſb,
 Tn ail marwolaeth gennyd;
 A'r gwely gwel yn ail i'r bedd,
 Lle rhaid i't orwedd befyd,

Bydded gan hynny ddillad dy wely yn arwyddocen
 ti bridd y ddaiar, yr hwn a'th oruchguddia; a'th gynn
 faw dy amdo; dy gwsc dy farwolaeth: dy ddeftroad
 adgyfodiad. A phan orweddych yn dy wely a deall
 honot fod eysou yn nesau; *Dywaid, mewn heddwch*
garweddaf ac i'r hunaf, canys ti Arglwydd yn unig
exist mewn diogel iach. Psal 4. 8. Fai hyn gan agor
 dy galon bob borau yn grefyddol, a'i chau drachen
 bob nos a galir Duw ac a gweddi, megis a chlô ac agor
 iad: Ae fell y gan ddechrau y dýdd ag addoliant Duw
 a myned rhagot yn ei ofn, a'i ddiweddu yn ei ffais
 di a fyddi sicro gael bendith Dduw ar dy holl orchwyl
 ion, a'ch amcannion, y dydd hwnnw: a'r noson, ti
 elli dy fiothau dy hûn, y cei gyscu yn ddiogel, ac y
 hyfryd ym mrechian u baglunieth dy Dâd nefol.

Hyd yn hyn am y Dûwioldeb, yr hwn a ddylai bo
 Cristion ei arferu beunydd yn neulltuol. Yma y ca-
 lyn yr hyn sydd raid i Berchen týaeth ei ymar-
 gyda'i deulu.

Mysyrdodau a'm Dduwioldeb teuluaidd

Os galwydd di i gadw tý a thylwyth, na thydia
 yn ddigon abl i ti dy hun weddio a gwasanaethu Duw
 yn union, eithr rhaid i ti beri i bawb a fyddo tan
 lywodraeth wneuthur yr unrhyw gydâ thi. Am gyn
 awni, hyn o ddeled, yr oedd Duw yn ymsodloni cyfla
 yn Abraham, na chelai ef yr hyn a wnai rhagddo
Canys (medd Duw) mi a'i hwdwaen ef, y gorchymmer
 ef i mblant, ac i w dylwyth ar ei ôl, gadwo honynnt ffordd
 Arglwydd, gan wneuthur cyfarwnder a barn, fel y dygo
 Arglwydd ar Abraham, yr hyn a lefarodd efe am dano
 Gen. 18. 17. 19. Ac yr oedd gan Abraham ddeunant
 i brychiant o byfforddus weision, a anesid yn ei dý ef: ur
 netib y rhai yr ac bwbdd ef Lot ei nai o ddwylaw
 elynn

scodd ef ei hunan i mi i w dywedyd wrthit. (Dat. 22
Mat. 19 28. Luc. 14. 14) Ein Tâd yr hwn wyt. Sc.

Prydnaswnol weddi ar all sydd ferrach.

Dragwyddol Dduw a netol Dâd, oni bae ty addys-
cu am sicrhau trwy addewidion dy Efengyl, (ac
implau Peir, Magdelen, y Publican, y Mâb agradlon,
llawer eraill o bechaduriad edifeirol) dy fod ti yn
awn o drugarogrwydd, ac yn barod i faddeu i'r pech-
uriad trymmat eu beichiau o bêctol, pa bryd bynnac
dychwelant attat i i a chalongau edifeirol, gan ym-
ddylio am eu pechoda'u, a deisyltu dy râs: Lus. 22 6. I.
7. 47. Mi fyddwn gwedi anobeithio o ran fy mhech-
gwm heb rony'n cyflur ynosi i ryfugu dylod o'th flaen
wrth y tyried caledwch synghalon, a stroledigaeth
serch, aflenid sy ymarweddias, trwy y rhai y trof-
natais dy boll gyfreithiau, ac yr haeddais dy feldith,
hyn a alleu beri i'm corph gael ei gyfuddio a
cyntyw halint echryslon, am henaid ei nychu gan far-
yng pechod, am enw da gael ei foddi gan waith
wradwydus, a gwneuthur sy meddiannau yn agored
hôb môth ar wrthwŷnebion a damweiniau. Yr wŷf
cyfaddef O Arglwydd Mae dy drugaredd di'w'r
ddarfus am drafus; Eithr o sy Nuw megis y
lîn i' th drugaredd yn unig attal dy franedigaeth
descyn arnas hŷd yn hyn, iellyr yr ujif yn off-
gedig yn attolwg i ti yn ymylcaroedd trugareddau
Grist, yn yr hwn yn unig i' th fodlonir, na itâl i mi
sy baeddedigaeth, eithr maddeu yn rhwydd ac yn
i mi, sy boll bechoda'u, a'm hanwreddau; a
wyn lân oddiwrthynt a rhinwedd y gwerthiawr-
waed, yr hwn a golloedd Felu Grist trof Canys
yw'r unig phisyrwr, a'i wesd ef yw'r unig feddi-
eth a ddiction iachau sy bolur. A efe yw'r Sarb
all sy ngwneuthur yn iach oddiwrth y gwen-
iar hwn y darfu i Sarb danllŷd sy mbeckoâau
a gwenwŷno sy mri wedig am clwŷledig enaid.
Dynd mi yr wŷf yn attolygu it dy Yspryd glân,
sicrhau o'm mabwysiad, ac i gryfhau sy ffydd, i
negu sy edifeirwch, i oleuo sy neall, i buro sy
nghalon,

nghalon, i unioni fy ewyllys a'm deis yfiadau
sansteiddio trwof, (Galarn. 3. 22. Mal 3. 6. Col 3.
Mat. 3. 17 Gal. 4. 5. 1 Thes 5. 23.) fel y can-
gwbl oll om byspryd, fy enaid am corpb, yn diargyddi-
ngfodiad ein Harglwydd Jesu Crist. Ac yr awr hon
glwydd yr wyf yn rhoddi i't ddiolch amoliant eu
yscar, a'm ddartod i ti fy nghwaredu y dydd hwn,
wrth bob peryglon a niweidiau, er drygcet i'r han-
wn, ac er mai nt fy anwired. Yr wŷf yn attolm
ti hefyd fy nghadw y nôs hon, rhag y llaw rhwng
yr hwn ddydd a nôs fy'n rhodio oddiamgylch gangen
fy llyngau. Gwilia di O Arglwydd trolos y nôs
i'm gwared rhag ei greulondeb a'i brosedigaethan
gât i' th drugaredd fod yn achles a tharian i mi, th
ei anghymodol lid a'i aruthrol ddigfaint. Ac
mwyn hyn, yr wŷf yn fy ngorchymyn fy hun
ddwylaw a' th gadwedigaeth di, gan atolygu i ti o
Arglwydd a'm Duw, na chynhyfeych i Satan, na
un o' Faeloda diffaith, allu gwneuthur i mi ddim
dra neu niweid drwg y nôs heno. A chaniadha
glwydd daionus, yn cyscu ac yn effro, yn byw a
marw, i mi gyscu, a deffro, bgo a marw i ti, ac i
oniant dy enw, ac i iechydwr iaeth fy enaid. Arg
ydd bendithia a chadw dy etholedegion bohl ym
lle. Canniadha i'n Brenhines hir a dedwyyddol hyn
draeth arnom, bendithia y Dywysoges Sophia a'n hysb
Swyddogion, a Gweinidogion dy Air. Cyflora
a'r y tydd mewn trueni, angen, neu glefyd: o
wydd daionus dyro i mi râs i fod yn un o'r morni
ezil, fel y parotomif fynghalon megis lamp yn llawn
olew ffydd, a discleirdeb gweithredoedd da, i gyfarfod
Arglwydd Jesu, hyfryd briodfach fy enaid, ar ei aill
fodiad disyddiwr yn ei ogoniant. I Petr. 5. 8. Ca
niadha hyn o Dad nefol, er mwyn Crist Jesu, fy
Iachawdwre am Cyfriangwr, yn yr hwn Enw bed
gedig; ac yn ei bynod eiriau ei hunan y galwafam
ei i'm dyscodd;

In Tâd yr hwn wyt yn y nesfoedd.

Gen. 14. 14. Ac y mae Josuah dduwiolwych
 i'w holaethu ger bron yr holl bobl, er iyrthio o
 gan ym oll oddiwrth wir addoli Duw, etto efe a'i dyl-
 oddiwrth a wasanaethant yr Arglwydd. Josh. 24. 15, Ac
 mae Duw ei hun yn gorchymyn yn neillduol bob
 cyfnod o'r tyaeth i athrawiaethu eu teulu yn ei Air, a'u
 i'w ifynnau yn ei ofn a'i wasanaeth. Bydded y geirian
 a ymddygiad ym dylod i eu gorcymyn i ti beddyw, yn dylgafon.
 olygyr ym dylod i'w blant, a chrybwyl am danynt pan
 iach y dylod ym dylod i lawr, a phan gerddych ar y ffordd, a phan
 gerddych i lawr, a phan gosodych i fyns, &c. Ofna
 Arglwydd dy Dduw a gwasanaetha ef, Deu. 6. 7. Yr
 oedd Dafydd wedi trefnu ei dylod i'w blant y gyfraith hon,
 thalibae na ddyn i wylledrus drigo yn ei dylod i'w
 wasanaethai Dduw, ac arwriad i mewn ffordd berffaith,
 ail. 101. 6. 7. Yr oedd Hesher dduwiol yn dylsu ei
 o gwasau i wasanaethu Duw mewn gweidi ac ympryd,
 ac. 4. 16. Ac er mwyn hofforddai dy deulu mewn zel
 i grefydd union, hoffa yn fwysaf y rhai a welych
 ymro i orau i wir dduwioldeb. Hynny a fydd
 i dylod i ti o herwydd dau achos. Yn gyntaf, se a
 fendithia Duw yn hytrach, ac a lwyddianna latur, a
 i'w trachwyl dwylaw y cyfryw weision duwiol. Canys yr
 oedd Laban yn gweled fod Duw yn ei fendithio oblegid
 Jacob: Gen. 30. 27. Ac yr oedd Potiphar yn deall,
 i'w Arglwydd gyda Joseph yn llwyddo'r crwl oll oedd
 i law ef; ei pan daftwyl Joseph yn wirion i'r car-
 mar, yr oedd pennaeby'r carchardy yn gweled pa beib
 ym Mae a wnae ef ei fod yn llwyddo: Ac am hynny y
 noddes pennaeby'r carchardy yr holl garcharorion
 i law Joseph Gen. 39. 3. 22. 23. Yn ail pa union-
 ym gwasanaetho Dŷn Dduw, ffyddlonaf fydd ei wasan-
 eth i tithau.

2. Pe bai hob perchen teulu fel hŷn yn ofalus yn ol
 ei twymedig ddilod, i ddywlyn i fynu ei blant o'i dylwych
 yn ofn Duw, a'i wasanaeth, yn ei dy ei hun, yno y
 Henwid Tŷ Dduw, yn well ac i'r ymwelliad a Bwrdd
 yr Arglwydd yn synychach ar y dýdd Sabbath; a llaf-
 wa phregethiad y Bigellaid a ddygeu ffrywth yn well
 nac.

nac y mae. Ni byddau ftrydoedd y trefi a'r dim
cyn llawned o rai mediwon, anudonwyr, puciau
ac halogedig watworwyn gwrdd duwioldeb a chw
fancraidd: ni byddau Lly's westminister mor llaw
ymeyson gwirthwynebus, bolion cecrus, ac ymdia
anghristianogawl, ac ni byddai'r carchardai bob
fwr mor llawn o ladron, speilwyr ffydd sawt,
wyr, a llofruddion.

Eithr o sywaeth ni wna y rhain fwyaef o berchen
amgenaeth defnydd o'i gweision, nac o'i hanidell
am y caffont hwy eu cyrph i wneuthur eu gwasanaeth
ni waeth ganddynt er i'w heneidiau wasanaethu
cythraul. Etto yr achwya cyffredinol yw, fod g
ision da a ffyddlon yn anhawdd, ac yn a naml i wca
Gwyl, eithr yr achos o hynny yw, fod cyn amlet
duiol ac halogedig Feist, id, Canys esampl ac at
wlaeth meistr duiol a bucheddol a wna wâs
ffyddlon, fel y tystiolaetha esamplau o Abram,
nah, Dafydd, Cornelius, &c. Y rhai oedd gandu
weision da o herwydd eu bod ya feistred duiol,
chysryw rai ac oedd ynt ofalus i wneuthur eu gweis
yn weisiau i Dduw.

Prif lasur a gofal llawer ydyw, codi ac ardderch
eu tai: ac etto codont ynforau, ac elont yn hyn
gyfeu, a hwyttaont fara gofaluwb: fe a'r cwbl yn ei
rangs ac yr Arglwydd nid adeilada y tŷ. (hynny yn
di teulu.) oferyllasuriant wrtho. P. 27. 1. 2. Ca
Duw a seliodd hyn yn gyfraith digyfnewidiol, y
allt ei lid er y teuluoedd ni alwasant âr ei enw ef;
Duw a dynn y drygionus allan o'i babell, ac a'i
wreiddiau dir y rhai byw. Jer. 10. 25. Psal. 32. 5.
Pan gyflawnier eu hanwiredd, y gwna ef i'r
chwdu allan ei holl Canasnitiaid Levit. 18. 25. An
hyany gwir gresydd, a gwasanaeth Duw ymhli
teulu, ydyw'r adeilad orau, a'r scrifenaâu diogelisi
fictiawt y a thir ar ddyn, a'i osifeddion. Canys y
ann a etifedda y ddaear, ac a bresswyliau ynddi yn du
gyngodd. Psal. 37. 29.

Os dy muni gan hyany gael bendith Dduw ann

a' th deulu: naill a'i cynt a'i gwedi dy neill-
wedi dy hun, galw ynghyd bob borau i lyw
gyfleus dy holl deulu; ac yn gyntaf, naill a'i
gwedi dy neillbuol weddi dy hun, galw yng-
bob boreu i ryw statell gyfleus dy holl deulu; ac
gyntaf, naill a'i darllain dy hunan iddynt bennod
air Duw, neu bajr i un arall a fedro ddarllain yn
mallythyr; O chei ennyd *di elli* ddeongli iddynt
adnodau daionus: ac yno gan fyned i lawer ar
deulin gyda hwyt, mewn modd parchedig *fel y*
welwýd or blaen, cyd-weddiwch yn y modd hyn.

Boreuol Weddi tros y Teulu.

Arglwydd ein Duw, a'n Tad nesol, yr hwn wyt
unig creawdwr, a llywiawdwr *nef* a datar, a phob
sydd o'i mewn, yr ydym ni yn cyfaddei ein bod
i ymddangos ger dy fro di, gan ystyried
am l bechoda u a wnaethom yn erbyn y nefoedd, ac
haen di: ac *fel i'n ganwyd* mewn pechod, ac yr
beunydd yn torri dy gyfreithiau, a' th orchym-
union sanctaidd, yngwrthwynebi'n gwybodaeth a'n
trybod: er i nl wybod mai tydi yw'r creawdwr, yr
a'n prynai sti a gwaed dy unig anedig fab i a'n
wredd, yr hwn wyt yn rhoddi i ni yr holl ddaioni
rhadau sanctaidd a seddianom yn ein heneidiau,
cyrph. A pha gwneit ti a nyni maly mae ein
wredd a'n hanolchgarwch yn haeddu; pa i beth
Atglwydd allwn ni ei ddisgwil oddiwrthbit ond
wyllydd a gwarth ya y byd hwn, ac yn y byd a ddaw
aint a damnedigaeth dragwyddol? Etto o Ar-
wydd, yn usydd dod dy orchymyn, ac yn y diogel
fydd genym yn anraethol a chanherlynol dragar-
y Ffâb Jesu Crist ein Jachawdwr; Nyni dy weisi-
main, gan chwenych codi oddiwrth orseddfaing
gyfiawnder, (lle yr ydym yn gyfiawn gwedi ein
ogfarnu) a dyfod ger bron gorseddfaing dy rad, lle
trugaredd yn llywodraethu i faddu pechod am
o eigion ein calonau ya oftyngedig yn atolwg
allwng heibio, a maddeu i ni ein holl sebau a'n
hanwreddau.

hanwiredau; fel trwy riawedd gwerthfawroedd
 ed Jesa Crist, dy oen gwirion, yr hwn a dywall
 ef yn dra heliaedd er mwyn tynnu ymmaith bech
 y byd: y gallo ein holl techodau yn gyntaf gwreki
 a gwneuthurol, gael felly eu glanhau a'i golchi
 maith fel na byddont byth yn fauch arnom, a
 chyfodont yn y farn i'n herbinau. Ac nyni ato
 wn i ti O Dàd daionus, er mwyn dirfawr Angl
 dioddefaint Crist, Na chynnwys i'r felldith o fu
 ar dial echrys, yr hŷn y mae dy gyfraith yn ei
 wth, a'n pechodau niunau yn ei gyfion haeddu, sy
 io arnom. Ac yn gymaint O Arglwydd, ac i'n
 cir gan dy air di, na chaliff delw addolwyr, godlnby
 cybyddion, ymrysonwyr, meddwyr, glothinebwyr, dr
 zyw fucbeddwyd afreslus etifeddu seyrnas netoedd; I
 wallt radd y sanctaidd Yspryd ynom, fel y goleuo
 calonau foddennad afferid ein pechodau iw ffach
 hwyt, ac i'n cynhyrler swylwŷ i fyw mewn newj
 deb buchedd, a chariad i'ch Famrbydi: fel y chwas
 ynom beunydd, utydd-dod i'ch air a gofal cydwyb
 a'm gadw dy orcoymynnion. Ac yr awthon O Argl
 ydd ni roddwn it darmawrddiolch oddynder calonau
 a'm ddarfod i ti ein hethol, ein creu, ein gwared
 ein galw ein cyawnhau, a'n sancteiddio mewn
 fesur yn y bywyd-hwn, ac am roddi i ni ddiogel
 baith o ogoiant yn dy deyrnas nefol pan ddiweddu
 bywyd marwol hwn. Yr ydym yn diolch it hefyd
 ein bywyd, ein hiechyd, ein golud, ein rhudd-did,
 llwyndiant a'n heddwch: yn enwedig o Arglwydd
 barhaus gymmorth dy Efengyl Sanctaidd i'n plith,
 ein harbed hyd yn hyn, a chaniaidhau i ni y cyrr
 amser grausoli edifathau, Nia'ch folianwn un agored
 am yr hoil drugareddau eraill a dyweltais arnom,
 bendidieseu am ein eadw a'n gwaredy nos hon a
 heibio, oddiwrth bob niweid a allai ddigwyddo i
 Cyrph a'n heneidiau. A chan i ti eindwya yn ddio
 hŷd ddechrau y dydd heddyw, ni a atolygwn i d
 hymddiffllyn a'n hyfforddi ni ynddo. Bendithi
 chadw ni yn ein mynediad nilan, a'n dyfodiad i

id heddyw, ac yn dragywydd. Cysgoda nyni o Arglwydd, rhag holl brofedigaethau y fall, a channiadha fod dy Angelion sanctaidd i'n cadw, a'n gwaredu ein holl lwybrau.

Ac er mwyn hyn, yr ydym ni yn ein gorchymmynt hwnain, a chwbl oll a berthynant i ni, ac sydd odd ymthym, i'th ddwylaw di, a'th gadwedigaeth galluocas. Arglwydd cadw hwynt, rhag pob crwg, llwyddi hwynt a phob rhadau, a llanw hwynt a'th ddaioni Ymddyfyn nyni hefyd y dydd hwn, rhag cwympo i fewn un ortherwm bechod: yn enwedig i'r rhai y mae ein naturiaeth ni yn hylithr i duedda attynt. Gosod wiliadwm meth o flaen drws ein gweffus, fel na ddigiom mothiwrhydi ag yn math ar ffeilision neu amhwyllog lysau, neu a rhyw fath ar ymadrodd disffaith neu gelwyddog. Gyro i ni feddyliau dioddefgar, pur a diwair galonau, holl radau eraill dy lan y pryd, a wyddost ti eu bod yn anghenrhaid i ni, fel y gallom dy wasanaethu di, newn sancteiddrwydd a chyflawnder. A chan weled fod mifer holl lasur dyn, heb dy fendith di: Bendithiaz bob un o honom yn ein lleoedd a'n galwedigaethau neilltuol, Unionz di weithredoedd ein dwyglas arnom ni, llwyddiau ein gorchwylion; Canys oddieithr i ti ein barhau a th'râd, ni eill eis òrancannion ddibennu'n dda. Aparai i ni O Dâd, yr holl bethau a wyddost ti fod arnom eu heisiau, i'n heneidiau, a'n cyrph y dydd heddw. A channiadha i ni fedru myned trwy bererindod y dywyd byrr hwn, fel gan fod heb olos ein calonau at ddm daifodelig, a cyfarfyddom yn y ffordd: y gallo ein heneidiau hiraethu am ein carstref yn dy deyrnas dragwyddol.

Ynddifyn (hefyd O Arglwydd) holl stât yr eglwys, a phob aelod neilltuol o honi: yn enwedig ni a attolygwn i ti barhau tangneddyf a llwyddiant yr eglwys i'r teyrnasau hyn lle yr ydym yn byw. Cadwa gwaredr rhag pob drygau a pheryglon, ein grasuol Frenhin George dywylog, a'r tywylogawl heppil. Amlha eu dyddiau mewn hyfrydwch a hawddfyd: ac yn y diwedd corona hwynt a gorfoedd a gogoniant ya dragwydd, Bendî-

thia holl weinidogion dy air, a Swyddogion, a'r holl
dau angenrheidiol i'w lleoedd, a llywodraethad i hwynt
fel y llywodraethont hwythau arnom ni, mewn heddlu
cha duwioldeb. Aco'th trugaredd Arglwydd, cynnorth
wya bawb o'n brodyr sydd yn gyftuddiol, yn glwysu
neu yn rhyw fodd arall yn ddigon northwy, yn enwedig
y rhai a boenir, naill, a'i a chydwybod ddrwg, o blechi
iddyt bechu yn erbyn dy Air, neu am eu cydwybod
dda, O herwydd na phechant yn erbyn dy wirionedd.
Par i'r rhai cyntaf wybod, nad oedd un defayn o waed
Crift yn ddefnyr o dialedd, eithr oll yn ddefnyr nra
radd grymmiol i beri maddeuant pechodaun, i'r trosedd
wyr mwyaf yn yr hollsyd. Ac am y lleill O Arglwydd,
na ad i'th hir ddioddef arwch, nai rhoi hwynt allan
gyffur yn rhybell, na llawenychu gorinodar eu gelym-
ion; eithr canniadha iddynt ammynedd i oddes, a grif-
fusol a buan ymwared, y ffordd y byddych yn ei gwel-
ed yn orau i'w cynnorthwy hwynt, ac i'th ogoniant di-
thau.

Dod râs i bob un o honom i fod bob amser yn gofgar
am ei ddilben diweddaf, ac i fod wedi ymbarotoi a ffydd
ac a'g ediseirwch, megis a gwisc briodas, erbyn yr am-
ser y gelwych arnom allan o'r byd pechadurus hwn.
Ac yn y cyfamser y gallom ni ym mhob peth, ac o fla-
en pob peth gelsio dy ogoniant, fel pan ddarsyddo
bywyd marwol hwn, y byddom gyfrannogion o anfa-
woldeb yn dy fendigedig, a'th tra ogoneddus deyrnai.

Y doniau hyn, a chwbl eraill O nefol Dâd, a wyddon
eu bod yn anghenrhaid i ni, ac i'th holl Eglwys, yr ym-
niyn ostryngedig yn eu deisiffa'u herfyn ar dy ddw-
ylaw, gan derfynu ein amherphaith weddi yn yr odiau
tholsodd a'r eiddi yr hon a ddyscodd Crift ei hunan
ni, gan ddywedys :

Ein Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, Sc.

*Ar ol gweillio aed pob un o'r teulu ymmaith, gweill
iddyt yn ofn Duw gymmeryd bwyd, a'r boreuol ymbarth
a drasnoddu Duw iddynt; y plant i'r fforol, y gweision at
ymmaith, pob un at ei swydd, a Meistr a Meistres y teulu
eu galwedig aethau, neu at ryw ymarfer goneust i'w disgyrr
fel y gweiloni yngymhesur.*

Tmarfer o Dduwioldeb ar brydiau, a threfn yr ymgorib

Cyn ciniaw a Swpper, pan syddo'r Bwrdd gwedi ei
chilio, meddylia wrthit dy hunan am y Mysyrdodau
hyn; I weithredol dyfnach yn dy galon o dadol ragluni-
aeth Duw, a'i ddaioni tuacattat.

Myfyrddod o flaen Ciniaw neu Swpper.

Mysyria fod newyn yn debyg i'r clefyd a eiwir y
Bladd, yr hwn oni phorthi di ef, fe a'th fwyt
diigyd: Ac nad yw bwyd a diod ond Physgwriaeth neu
fuddion a drefnodd Duw i ddiddanu, ac i iachau yr an-
ianol wendid hwn, a'r angenrhaid sydd ar ddyn. Aler
gan hynny o fwyta, ac yfed, o ran cynnal a chyffuro
gwendid dy anian; yn hytrach nac i gyflawni dymuni-
adau a thrachwantau dy gnawd. Bwyta gan hynny i
yw, eithr na fydd syw i fwyta. Arloeswr tref yr hwn
sydd a'i fywolaeth i garthu, sydd well na'r hwn sy'n byw
ya unig i lenwi gaudai. Nid oes wasanaeth yn y byd
mor wael i ddyn, a bod yn aill caeth iw fol ei hun, y
mae'r Apostol Paul, yn eu galw hwynt Bol-dduwiau;
Phil. 3. 19 Am hynny ni allwn yn hyfeu cyflenwi, fel
y mae'r scrythyrau yn galw delwau eraill Gullum,
Tomdduwiau Hab. 2. 18. 19 2. Brenbin 17. 12. Ac fel
nadoes un weithred (heb son am ordeinhad Duw) yn
gweuthur dyn yn debyccach i anifail, nac ydyw bwyta
ic yfed: Felly camarter neu ormodedd o fwyta neu yl-
ed, hyd loethineb, meddwi, a chwydu, a wnaiff ddyn yu
waelach neg anifail,

2 Mysyria am ollalluogrwydd y goruchaf Dduw, yr
hwn a wnaeth y creaduriaid hyn oeddym : Heb. 11. 3.
Am eiddoethineb, yr hwn sydd yn porthi aneirif o cre-
aduriaid trwy'r holl syd, gan roddi cynhaliaeth i bob
perchen enioes ar a greawdd : Psal. 145. 15. 16. Yn
hyn sydd yn rhagori ar ddoethineb yr holl Angelion o'
res, ac am ei rywiogrwydd a'i ddaioni, yn porthf ei wi-
cynnion. Math. 5. 45.

3. Mysyria pa nifer o rywingaethau ar greaduriaid
bwystfilod, pyscod ac adar, a gollasant eu bywyd,
i dyn lluniaeth i'th borthi di; ac fel y mae rhagddar

pariad Duw o fanau anghylpell, yn trefnau i ti y petiwl
byn ynghyd ar dy fwrrd i' th ymborth. Ac fel y mae ei
a'r creaduriaid meirwon yma, yn dy gynnal di yn syn
mewn iechyd.

4. *Mysyria*, gan fod i ti gynnifer o wylion o dadol
haelioni Duw, o'i ddaioni, a'i drugaredd tuacattai, ac
sydd o feigiau o *fwytydd* ar dy *fwrrd*; oh na chyanwys
dithau yn y cyfryw le, y cyfryw Dduw grasusol i gael
ei amherchi trwy watworgaredd, sertheodd neu dyngu,
na'n gydfrawd trwy absen gwradwyddus anair, neu
enlliib.

Tu scrisen uwchben bwrrd St Austin oedd hon;
Quisquis amat dictis absentum rodere famam,
Hanc measam vetitam noverit esse sibi.

sef;

Tneb a ddwedo air o'i ben
Drwg absen i'w gymydog
Tmadawed ar bwrrd bwn
Enlliibwr twm celwyddog.

5. *Mysyria*, modd na *fwyts* dy Arglwydd Jesu Christ
dim ymborth un amser, nes iddo yn gyntaf fendigo y
creaduriaid, a rhoddi diolch i'w Dad *nesol am* danynt.
Ac yn oeilwper diweddaf, yr ydym yn darllain iddoef
ganu Psalm. Luc. 9. 16. ac 22. 19. Mat. 14. 19. ac 26.
21. 30. Canys hyn oedd orchymyn Duw; *Pan fwyttewch*
a' th ddigoni, yna y bendithi'r Arglwydd dy Dduw, Ec.
Deut. 8. 10 hynny oedd arfer y Prophwydi; canys i
fwytsi y bobl ar eu gwleddoedd, nes i Samuel yn gyntaf
fendithio eu bwyd. 1 Sam. 9. 13. Ac y mae Joel yndywes-
dyd wrth bobl Dduw. *Tna y bwyttewch, gan fwyta ac*
ymaddigoni, ac y moliennwch enw'r Arglwydd eich Dun.
Joel 2. 16. Hyn hefyd a ymarferai yr Apostolion; Ca-
nys yr oedd St Paul. yn y llong yn rhoddi diolch cyn bw-
yd yngwydd yr holl bobloedd ynddi. Act. 27. 35. Gw-
na gan hynny yn y fath sanctaidd weithred, ar ôl y fôr.
Fei'r bendigedig, a dilyn y cyfryw *nifer o* athrawon
toiliwng a'i canlynnodd ef, ac a aethant o'r flaen di R-

o herwydd nad arferaisf erioed o dalu diolch ar
mian. am hynny y bydd cywilydd gennit yr awron,
fynd i ddechrau. na thybia yn gywilydd it wneuthur
yngath a wnaeth Crist; eithr yn hytrach hydded cy-
wilydd gennit ddarford i ti esceuiuso cyhydri cyfrifwdd-
eddus orchwyl Cristianogawl. Ac os rhoddodd Mab
Duw y fath ddiolch i'w Dad nefol am y ciniaw o fara
hild ac ycbydig byscod, Joa, 6. 9 pa fath ddiolch a ddy-
bi y fath ddyn pechadurus ac wyt ti, dalu i Dduw am
y gysryw amlder o ddanteithion moethus? pa gynnifer
o wir grisiau, a lawenent gael llenwi eu boliau
etammeidiau yr wyt ti yn eu gwrthod, ac sydd arnynt
eisiau yr hyn yr wyt ti yn ei weddill? mor galed y mae
tm i eraill yn gweithio am eu hymborth, a thithau yn
celdy lyniaeth gwedi ei baratoi it, heb arnat na pho-
en na gofal? i ddibennau, os oedd delw addolwyr Paga-
naidd yn eu gwleddoedd, yn arfer o foliannu eu gau-
dduiau; Dan. 5. 1, 4 Pa gywilydd ydyw i grifion, na
folianna y Gwir Dduw (arei giniaw neu ei swper) yn
yr hwn yr ydym ni yn byw, yn symud, ac yn bôd:
Act. 17 28.

6. Myfyria, mai rhaid i'r corph, yr hwn yr wyt ti yr
awron mor foethus yn ei borthi fod (ni wyddost pa
cyn gynted) yn fwyd i brifed, lle a gelliddywed dydwrth
hredigaeth, ty di yw fy nhâd: ac with y prif, ty di yw
fy mani a'm chwaer Job 17 14.

7. Myfyria, fel y mae bwrdd llawer dyn wedi ei wn-
euchur yn fagl iddo, Psal 69. 12. Megis trwy anghym-
hedroldeb, ac aniolchgarwch, y mae y bwyd yr hwn a
ddyai saethu ei gorff, yn ei lajdd a gorniodedd; yn gy-
rraint a bod mwy yn cael eu diffebla gan y fagi hon-
nachan y cleddyf A chan weled wedi'r foddish, fod yr
ster o fwyd a diod (ac o'r holl greaduriaid un agwedd)
ymffan i ni nes ei sancteiddio trwy air Duw a gweidi;
1 Tim. 4. 4 5. ac nad yw dyd yn byw yn unig trwy fa-
ndod trwy bob gaير a ddaw allan o enau Duw, a'i sen-
dih, yr hyn a elwir sson y bar; Mat. 4. 4 Lev. 26. 26
Nac eistedd gan hynny i lawr i fwyt a heb weddio, ac na
wysiod, cyn i ti reddi diolch i Dduw. Ymbartha i ddi-

goaidy anian, a chysod a pheth chwant arnat, a choi
dy grifianogawl frod yr tlodion, sy'n goddef newyn,
arnynt eisiau y pethau sydd i ti amlder o honyat.

Gwedri i ti fyfyrion ar y pethau hyn, neu'r cyfryw, bydd un Samuel yn bresennol yn y lle, dechaf a dy galon,
dy ddwyllaw, a'rb olygon trwy barch ac anrhwydedd dyledu
ar y Creawdr mawr, a phwrthwyr yr holl greaduriaid; a
cbyn bwyd gweddia atio fal hyn;

Oras cyn hwyd.

O Dra-grafusol Dduw, ac anwyl Dâd, yr hwn wt
yn porthi yr holl greaduriaid bydol, y rhai sydd a'i
boglyd ar dy dduwiol ragddar parwch; ni a atolygwni
i sancteiddio y creaduriaid hyn, y rhai a dreffaist i ni
gyro iddynt rinwedd i faethu ein cyrph, mewn bywyd
ac lechyd; a dyro i ninnau râd iw derbyn yn llariaidd
diolchgar, megis o'th ddwylaw di, fel trwy nerth y
hali hyn, ac eraill o'th fendifithion, y gallom radio mewn
mondeb o'n calonau, o flaen dy wyneb y dydd hedd
a holl ddyddiau elin henioes, trwy Jesu Grist ein
Harglwydd. Amen.

Neu fal hyn.

Tra-grafusol Dduw, a thrugarog Dâd, ni a atolyg-
wn i ti sancteiddio y creaduriaid hyn, i'n hymborth
wn a hwynt yn llunigeth iachus i'n cyrph, a ninnau yn
diolchgar am dy holl fendifithiau, trwy Grist eja Harg-
lwydd an hunig waredwr. Amen,

Oras arall cyn Bwyd.

Dragwyddol Dduw, yn yr hwn yr ydym ni yn byw,
yn symud, ac yn bod, ni a atolygwn i ti fendifithio
y greaduriaid hyn i'th we holi, megis trwy eu nest
wynt, y gallom syw i osod allan dy foliant a'th ogoni-
nt, trwy Jesu Grist, ein Harglwydd a'n hunig Iach-
wr. Amen.

Ar ol pob pryd bwyd bydd mor ofalus am danat dy bus
yb deulu. ac oedd Job am dano ei bun a'i blant, Job 1.6.
dag pan sydd eich y llo w. i'n fwyt, neu ysed i ryw ymab
add-lisbro allan oth geneu i'n a allo adigio Duw, neu wr-
thiwr com'a dyn. Ac am hynny, trwy'r unrhyw fath yr
adigio, ac anrhwydedd gweddol, dyro ddiolch i Dduw,
a'n hela mai llyn.

Bendigedig

D Duwiolder.

Endigedig fyddo dy enw di, O Arglwydd ein Duw,
am dy ddoniau hyn, a'r rhai y darfu i ti gyff.
o a dadebu ein cyrph : O Arglwydd bydded gwiw
eonig un agwedd borthi ein heneidau ag yspryd-
ol ymborth dy air a'th Tspryd sanctaidd i-fywod tra-
gyddol. Arglwydd cadw ac ymddyfyn dy holl Egl-
wys : ein gralusol Frenhines, y Dywysoges Sophia,
Tywylogawl Heppil. Maddeu i ni ein holl bech-
odau, a'n haniolchgarwch, na chraffa a'r ein hanian-
ol neirif lygredigaethau, par i ni oll feddwl am eim
swedd, ar cyfrif fydd raid i ni ei wneuthur y pryd y
hynny. Yn y cysamser caniadba i ni iechyd, taogn-
yf, a gwirionedd, trwy Jesu Crist ein Harglwydd,
ein hunig Iachawdwyr. Amen.

Mer fel hyn.

Endigedig a fyddo dy enw sanctaidd Oh Arglwydd,
am y doniau yma, a'r rhai y darfu i ti eia llor-
u a'n llawenu y pryd hyn. Arglwydd maddeu i
eia holl bechodau, a'n hesceulu idra ; cadw a gwared
y holl Eglwys, y Frenhines, ar holl rywogaeth fren-
hinol, a'r Bod i ni iechyd, heddwch a gwirionedd trwy
Crist ein hunig Iachawdwyr. Amen.

Mer mal hyn.

I a roddwn i'r ddiolch O Dád nefol, an borthi eun
cyrph mor ralusol a'r creaduriaid daionns, i'r by-
wyd amserol hwn ; ni a attolwgwn i ti un ffenyd borthi
ein heneidau a'th air sanctaidd i fywyd tragwyddol.
Cadw O Arglwydd dy holl Eglwys, y Frenhines, a'r
hiliogaeth frenhinol ; A pharha dy Rád a'th trugarede
macatton Yag Hir ein hunig Iachawdwyr. Amen.

Arferiad Duwiolder yn yr Hwyr.

In yr Hwyr pan fo'n amser cysaddas i ddyfodol
gyfannoedd ac elmwthdra, galir ynglyd drach
esn dy holl deulu. Darllain lennod yn yr u-
modd ac yr adroddwr d it yn y Barau. Yn l-
mynn dihyd arfer sanctaidein Harglwydd
L 3

ddiscyblion) can Psalm: Eithr wrth ganu Psalmau, nill a'i ar ol Swper, neu ryw amser arall, cadw y rhealedigaeth hon, syddyn canlyn.

Rheolau i w cadw wrth ganu Psalmau.

1. **G**ochel ganu y Psalmau bendigedig o ran difyrwch cyffredinol: megis y hydd rhai dynion o ysprydau astan, y rhai a ganant y Psalmau sanctaidd ynglymmylic a dyriau halogedig Gair Duw ydynt, na chymmer mo honyn yn dy enau yn ofer.

2. Cofia ganu Psalmau Dafydd ag Ysyrôd Dafydd, Mat 22, 43.

3. Gwba yn ol dosparth St Paul, sef. mi ganaf a'r ymddygydd, ond mi ganaf a'r ddeall befyd 1 Cor. 14; 15.

4. Tra fyddoch yn canu byddwch oll yn bennoethion, ac ymddygywch chwi eich hunein, gyda pharch gweddus, megis o flaen Duw, gan ganu i Dduw yn ei ciriau ei hun: eithr byddwch ddiogel i'r peth hyn wneuthur mwŷ o ddiddanwch yn eich calonnau, nac o gerddwriaeth yn eich clustir: Col 3. 16 Eph. 5. 19. Canys y canu yn y galon trwy râs, ydyw'r hyn ymae'r Arglwydd ym ymhoffi ynddo, yn ôl yr hêp odi yma.

*Non vox, sed votum, non musica chordula, sed cor,
Non clamans, sed amans psallit in aure Dei.*

Ond peraiodd Iais cerddwriaeth crêd

Ond yr adduned hylwydd,

A chalon bur garedig ion,

Yw'r gân ger bron yr Arglwydd,

5. Tydlaelli o gweli fod yn dda, ganu yr holl Psalmau trostynt mewn trefn: o ran maent eu gyd, yn drwyfryd a chysurus. Eithr o mynni di ddewis rhyw Psalmau neilltuol cysfaddas i ryw amserau, ac achosision: a'r cyfryw (wrth eu mynchy arfer) y gallo dy ddynion yn hawlaf eu dal i'w côf.

Tno. càn.

Yn y borau, Psal. 3, 5, 16. 22. 144.

Yn yr hwyr, Psal. 4. 127. 141.

Am drugaredd yn ol gwneuthur pechod Psal. 51. 103.

Mewn clefyd neu orthrymder, Psal. 6. 13, 88. 91.

137. 146.

Ar ol myned yn iach o glefyd; neu o bechod i'r llawn.

Psal. 30. 32.

Ar y dydd Sabbath, Psal. 19. 92. 95,

Yn amser llawenýdd. Psal. 80. 98. 107. 136. 145.

O flaen Pregeth. Psal. 1. 12. 147 yrhan gyntaf, a'r hummed, o'r 119.

Ar ol Pregeth, y Psalm a fynisit ar a fydd o yn perth-mideftyn y bregeth.

Wrth dderbyn y Cymruun. Psal 22. 23. 103. 111.

113.

Am didduanwch ysprydol, Psal. 15. 19. 25. 46. 67.

112. 116.

Yn ôl cael cam neu wradwydd, Psal. 42. 69. 70.

140. 144.

Ar ôl y Psalm ymosbynged ar eu gliniau mewn mold anrhydeddus, fel yr adroddwyd or blaen, ac aed y pen teulu) neu y pennai yno yn ei absen) i weddio fel hyn.

Prydnaswnol weddi troc y Teulu.

O Dragwyddol Dduw, a thregaroccaf Dad, Ny'n dy weision anheilwng a ymdaroli yngwn ein hunain i lawr o Naep troedfaingc dy. Dad, gan gydnabod ein bod ni yn etifeddu llygredigaeth ein Tadau, a thorri o henom/yn weithredol dy holl orchymynion hauaidd, ar feddwl, gair a gweithred, fel nad oes dim daioni wrth natur yn cyfanneddu o'n mewna. Gwys y mae eja calonnau ni yn llawn o falchder, dirgeledig anoddefgarwch, rhagritid, celwydd, trachwant, gwagedd, ha'ogedigrwydd, anhyder, germed, cariad i ni ein hunain, ac i'r byd, rhy fyezan o gariad i flac i'th deyrnas, ac yn wâg heb ddimm ffydd, cariad, doldesgarwch a'r cytryw rádau esprydol. Pe hafsi i'w hynny yn myned a ny'n i'r Fain, ac yn chwilio

cia

ein hanianol lygredigaeth, a dal fulw ar y ffrwythau effeithiau niell digedigaeth dyfodd o hono; Fe allai Sa ein cyfrif, a'n nodi yn uniaawn yn ei eiddo ei hun, ac allein ni adis g mil dim arall oddiwrth dy Fawrhydi, on dy dligofaint ti, a'n damnedigaeth ninnau, yr hyn ery hir o amser a haeddalom.

Eithr o Dàd daionus, er mwyn Jesu Crist dy anw sâb, yn yr hwn yn unig i'th fodlonir, ac er mwyn haed edigaethau yr angen chwerwdoft, a'r dioddefaint gaeledyd, yr hyn yr ydym yn ei gredu a oddefodd troi ni: trugarha wrthym, maddau a deleua ein holl bech odau, a rhyddha ni oddiwrth ygwarth a'r cywilydd sydd y ledus i ni am danynt, fel na allont fyth gyffwrddi nyni, i'n gwriadwyddo yn y byd hwn, nac i'h heuog la nu yn y byd sydd i ddyfod. Ac megis y creuaist ni i'w wasanaethu di, a'r holl greaduriaid eraill i'n gwasanaethu ninnau: selly ni a atolygwn i ti anfon dy Yspryd glan i'n calonnau, fel trwy ei lewyrch a'i weithrediau ffrwythlon, y gwelom ac yr ymwrandoeon a'n pechedau, ac a'n llygredigaethau anianol, megis na byddon gweidi ein daliu ynddynt trwy ymarfer, fel y mae y coll-edigion: eithr bod o honom ni fwyfwy yn eu ffieiddio hwynt, ac o'n calonnau yn dra-ofidus am danynt, gam megaio i ymarfer pob moddion da iw gorchfygu, ac syned allan o honynt. Ohpar i ni glywed gallu marolaeth Crist yn lladd peched yn ein cyrph marwol; i thinwedd si adgyfodiad yn cyfodi ein heneidiau i newydddeb buchedd. Ymchweli ein calonnau, gof twng i trachwantau, adnewyddaa ein meddyliau, glanhæ ein hynni; ac na chynnwys mo honom i foddi yn ein hanwidau busron, ac yn nifyrrwch pecholawn yroes hon y hyd beth a ddygodd filoedd bendramwnwgl i ddeall yw tragwyddol: Eithr gweithia ni heunydd fwyfwy wedd a chyffelybiaeth dy Fab. *Jesu Crist*, fel y gallu mewn cyflawnder, a sancteiddrwydd, dy wasanaeth a thogoneddu; megis gan iyw yn dy ofn, a marw dy ffatr, y ciffom (yn yr amser a osodaift) gyfrann adgyfodiad y cyflawn, i fywyd tragwyddol. Yn y cyfarfer o Arglwydd, chwanega ynom ffydd yn addewidion hynny.

unig ydy Efengyl, edifeirwch oddiwrth weithredoedd
 atuairwon, diogelwch o'n gobaith yn dy addewidion, o'm
 e pwynt, casineb ein pechodaau, a chariad tuacat dy blant
 o'r i: yn enwedig tuacat y rhai y gwyddom fod arnynt ei-
 ryngi ein cymorth a'n diddanwch; megis trwy ffrwy-
 thu duwlfoldeb, a bywyd cyflawn, y byddom sicr o fod
 wylm y Yspryd sanctaidd yn aros y'om, a'n bod yn blant i'r
 eddwy fabwys arbad. A channiadha i ni o Dâd daionus,
 gwyltud o iechyd, tañgheddyf, a chynhaliaeth, a'r holl
 bethau eraill oddiellan, cyn bellied ac y gweledy Dduw-
 ethol Ddoethineb fod yn addas, ac yn angenrhaid, i bob
 ym o honom.

Ac yma O Arglwydd, yn ol ein rhwymedig ddled, yr
 ym yn cyfaddef dy fed yn draethugarog wrthym,
 mewn holl bethau y bywyd hwn; eithr yn drugarog an-
 aedrol, mewn pethau o fywyd gwell, ac am hynny yr
 ydym o eigion ein heneidiau yn rhoddi i ti holl ddiolch
 i eylliscear holl galonnau goftyrnedig, am yr holl sen-
 dithiau a doniau a dywelldaist ar ein heneidiau a'n
 cyrph; gan gydnabod mai tydi y w Tad y goleuni oddi-
 wrth ba un y discyn pob rhoddiad daionus, a phob rhodd
 i'r faint; ac i ti yn unig y traddodwn oll egont, a rh-
 ydedd, a moliant am danynt, yr awr hon ac yn dragyw-
 yd. Eithr yn bendisaddeu yr ydym ni yn clodfori dy
 dduiol Fawrhydi, am ein cadw y dydd hwn yn ddiangol
 oddiwrth pob peryglon, a niweidiau, mal na ddarsu i'r
 mo'r barnedigaethau (y rhai yr oedd ein pechodaau yn-
 eu haeddu); ddigwyddo i'r un o honom O Arglwydd dai-
 onus, maddeu i ni y pechodaau a wnaethom y dydd hwn
 ym erbyn dy dduiol Fawrhydi, ac yn erbyn ein cyd-frod-
 y, ac er mwyn Jesu Crist, dyro ein cymmod i ni amda-
 nynt. Ac yr ydym yn attolygu i ti un agwedd, o'r un-
 rhw aseidrol ddisioni a'r trugaredd, ein cadwa'n ym-
 ddifyr, a chwbl a berthynant i ni y nos hon, rhag
 pob perigl tan, ylpail, dychryn Angelion drwg, neu
 ryw osa neu niwaid arall, yr hyn o herwydd ein
 pechodaau a allai yn gyfion ddigwyddo i ni

Ac fel y gallom fod yr gadwedig *dan gyscod dy eis di*, yr ydym ni yma yn gorchymyn ein cyrph, a'n heidiâu, a chwbl oll ac a feddwm, i'th ollalluog 'gadwigaeth. Arglwydd bendithia ac ymddiffyn, yn gyfhwý a ninnau, oddiwrth bob drwg. A thra syddon yn cysgu bydd di o Dâd, yr hwn nid *wyt yn cysgu na y buno*, yn gwiliad dros dy blaen, a dyro orchymmyn i'th Angelion sanctaidd i *wersylluo amgyleb* ein ty a trigfa, i'n ymddiffyn rhag pôb niweidiau; megis gyscu gydâ thi, y gallom y borau nessaf gael ein defni gennit ti, ac felly gwedi ein cyffuro a'n dadebnu chymedroldeb o gwâs. Y byddom yn gymmelurach osod allan dy ogoant ynghydwybodus ddlediwyddau ein galwedigaethau.

Ac hefyd nyhi a attolygwn it (o Arglwydd) fod y drugarog wrth dy holl Eglwys, a channiadha dy barhaus danghneddyf i'r teyrnasau yma le yr ydym ni ymbyw, gan droi oddiwrthym yr holl gystudiau, y rhai mae pechoda am genedlaeth hon y *llefain* am danynt.

Ymddiffyn ein bucheddol Frenhin George rhag pob bradwriaeth a niwaid, bendithia y Prince y Cymru a'r tywysogawl heppil. Bendithia ein holl swyddogion a gweinidogion dy air, a'r holl rai a'th ofnant di achanwant ar dy enw, a'n holl frodys, a'n chwiorydd Cristianogawl, a'r y sydd yn giwyfus, neu mewn rhwng fodd arall yn orhrymedig: yn enwedig y rhai sydd yn oddef adfyd er mwyn dy Efengyl sanctaidd, Canniaeth iddynt ammynedd i oddef dy gerydd, ac ymwared y pryd ar modd y gwelo dy dduwiol ddoethineb fod yr orau. Ac na ad i ni hyth o Arglwydd angofo ei diben diweddaf, ar eyfrif sydd gaid i ni ei roddi y pryd hyunny. (Ps. 91. 5. 11. 12. Luc. 21. 35, Math. 25. 3.) Yn eia hiechyd a'n hawddfyd, par i ni feddwl am glefyd ariadfyd i ddyfod fel na allo y pethau bgn ein goddim fel magl: Eithr bod o honom mewn mesur da, megis morwynion eall, wedi ein paratoi ein hunain erbyn dyfodiad Crist, anwyl briodfab ein beneidio. Ac ymawrhon o Arglwydd tra chyflawn sanctaidd, yr ydym yn cyfaddef, nad oes un achos y dylet ti (yr hynnyt yn caisiau pechoda gymmaint) wrando eirchol pechaduriai.

aduriaid aond yn unig er ei fwyn ef, yr hwn a
oddefodd am bechyd, ac ni phechodd. Gan hynny
unig gysryngdod cy dragwyddol Fab Jesu Crist,
Harglwydd, a'n Hiachawdwr, yr ydym yn oſt-
oſtagedig yn ymbil am y rhai hyn, a'r holl ddoniau
rall a wyddost si eu bod yn angenrheidiol i ni, gan
gol ein erfynniau amherffaith hyn, yn y wir sanct-
idd weddi a ddyscodd Crist ei hunan i ni ei dywedyd
wrthit, Ein Tâd Ec.

Dy'r âd O Arglwydd Jesu Crist, dy ferch o nesol Dâd,
dy gymdeithas a th ddiddanwcb, O sanctaidd a bendigedig
lan Tspryd a fyddo gyda ngni ac a drigo yn ein plith y nos
hyn, ac yn dragwydd, Amen,

Yn wedi ymgylarch y naill y llall, fel y perthyn i
Grifianogion, y rhai ydynt lestri y grâs, a themlau is
Ispryd glan, ymadawant yn ofn Duw, bob un i w
esmwythdra, gan arfer peth o'r myfyrdod neilltuol a
osodwyd o'r blaen, am brydnawn.

Hyn yma am gyhoeddus Arfer O Duwioldeb perchen
tyaeth, eso a'i deulu bob dydd; weithian y canlyn ei
Arfer eto Dduwioldeb gyda'r Eglwys ar y dydd Sabbath,

Myfyrdod am yr union lodd o Arfer Duwioldeb, ar y dydd Sabbath.

FE atyn yr hollalluog Dduw gael ei addoli, nid yn
unig mewn modd neilltuol, gan ddynion a theulu
Neilltuol: eithr hefyd mewn trefn fwy cyhoeddus, gan
yr holl rai duwiol wedi eu hymgynnill yng hyd mewn
Eglwys weledig: megis trwy y moddion hyn yr adna-
bydder ef, nid yn unig i fod yn Dduw ac Arglwydd i
bob neilltuol ddy: eithr hefyd i greaduriaid yr holl syd-
dysfreddinol,

Holl. Eithr pa ham nad ydym ni Grifianogion tan
y Testament newydd, yn cadw y Sabbath ar yr un
seithfed dydd, ac yr oeddid yn ei gadw tan yr hen?

Mi attebaf; Oblegit i'n Harglwydd Jesu, yr hwn
yn Arglwydd ar y Sabbath, a'r hwn y mae y gyfraith
ei hun yn gorchymyn i ni wrando, ei newid o'r seith-
fed dydd, i'r dydd cyntaf o'r wýthnos, ar yr hwn yr
ydym

ydym ni yn cadw ein Sabbath. Canys y mas
gyiwr Sanctaidd yn rhoi ar lawr, ddytodd o'n
bwyyd i ganol y gynnulleidfa sanctaidd, ar y ddan
cyntaf o'r ddwy wythnos gyntaf yn ol ei Adgy
ac yno y bendigodd ef yr Eglwys, ac yr anadlodeg
Yspryd glan ar ei Apostolion, ac a raddes iddy
agoriadau gweinidogawl, a'r gallu i rwymo ac i
hau pechodau. Joan. 20. 19. 20. 21. 22. 26,
mae yn debygol iawn ddartod iddo ef mewn
barchedig wneuthur felly, bob dydd cyntaf o'r
nos, trys y deugain niwrnod y bu ef ar y ddaiar,
ei adgyfodiad a'idderchafiad. Canys y degte i diwrnod
a deugain ar hynny, yr hwn oedd y dydd cyntaf
wythnos, yr ymgynnulloedd yr Apostolion ynghyd
yr hwn amser, y rhoddes orchymynion iu Apostolion
ac y dywedodd iddynt y petbau a berthynent i dynolli
Dduw, Act. 1. 3. 4. Darllain Ciryl ar Joan, llyfr 12.
58, hynny yw, efe a roes athrawiaeth iddynt ym
y dyleint hwyl trwy'r holl Eglwysi (y rhai oedd y
troi) newid y Sabbath i ddydd yr Arglwydd; a chorff
Merial aberthau o anifeiliaid, i Ysprydol aberthau o foli
gweldi a chalonnaau edfeiriol; usfeiriadaeth Lef
ddeddf, i grifianogawl weinidogaeth yr Efengyl:
a Synagogau yr Juddewon, i Eglwysi a thai gwedd
Yr hen Sacramentau sef enwaediad, a'r oen pasc,
dydd a Swpper yr Arglwydd, &c. Fel yr ymddyng
wrth yr unrhwyw ymadroedd, Act. 19. 8. Act. 28.
Col. 4. 11. Wedi ei roddi ar lawr am yr holl gwbl
athrawiaeth Paul, trwy'r hon y gweithredwyd yr
gyfnewidian hyn, lle y dygai ffrwyth. Felly megis
bu Crist ddeugain nniwrnod yn athrawiaethu Mo
ym mynydd Sinai, ac yn dangos iddo y modd y dyl
ac y llywodraethai yr Eglwys tan y ddeddf: felly
a arhosodd ddeugain niwrnod i ddylscu ei ddiscybl
yn Sion, pa beth a bregethent, a pha-fodd y rheole
yr Eglwys tan yr Efengyl. A chan weled fod yn
eglur mai o fewn y deugain niwrnod hynny, yr
period Crist beth a ddylei gweinidogion y gair
a pha iwiethu, a pha wedd y dyleint llywodraethu yr E

ddiwedd y byd : Eph. 4. 11. 12. *nid rhaid*
na ddarfu iddo *ei*, o fewn y deugain nniwrnod
hefyd olos ar lawr ar baiddiwrnod y dylent gadw
Sabbath, a gwneuthur cyffredinol orchwyl eu gwe-
dogeth; yn enwedig, gan weled fod Duw tan yr hen
yngolament, yn ei ymddangos *ei* hun mor ofalus yn *ei*
Ddefodol, aiddeddf Ceremoniaidd, i lunio yn gyft-
lyr amser, a'r moedd i w addoli ef. Nid ydyw hefyd
i w anghofio, fel y darfu i'r Arglwydd, yr hwn sydd
i'w amgylchedd a'r prydiau yn *ei* feddiant *ei* hun, ordeinio-
dydd cyntaf o'r wythnos ynddo i ddanfon i lawr o'r
Yspryd glân ar yr Apostolion; mal y dechreu-
gyntaf ar y dydd hwnnw, ac y parhausant byth
ol hynny, i arfer ar gyhoedd eu gweinidogaeth i
regethu y gair, a chyfrannu y Sacramentau, ac i roi
olyngdod o'i pêchodau i'r pechaduriaid edifeiriol
10. 21. 4. 31. 36. 37. 38. 42. Ar y sail hon a'r ey-
wedd, y mae Athanasius yn tyfio laethuddartod i'r Arg-
lydd *ei* hun gyfnewid y dydd Sabbath.
Megis gan hynny y gelwir y Cymmun *swpper yr Ar-*
glwydd, o herwydd i'r Arglwydd ei ordeinio yn goffad-
iaeth o'i farwolaeth; felly y Sabbath Cristianegol a
gyfenwir dydd yr Arglwydd, o herwydd i'r Arglwydd ei
ordeinio er coffadwriaeth o'i adgyfodiad. Ac megis y
enw yr Arglwydd yn anrhyydedd i'r naill, felly y
un agwedd i'r llall. Datc. 1. 10. 1. Cor 11. - 20.
Megis hefyd yr oedd Arglwydd y Sabbath o berwydd
ragorfraint ardderchawg, a'i awdurdod goruchel yn
allael, felly yr oedd *iddo* achos hefyd i newid y Sab-
bath sanctaidd o'r seithfed dydd, i'r dýdd ar yr hwn yr
ym ni yn *ei* gadw, Canys am y Sabbath hwnnw
oedd yn canlyn y chwe diwrnod y bu Dduw yn
orphen y Creadigaeth ynddynt; *nid* oedd mor cyf-
w ddi ail osodiad, neu achos reidiol i w sanfeli-
dolia yn dragwyddol, na allai yr un awdurdod ar
welwm ac aches mwy, *ei* gyfnewid a'i droi i ryw
dydd seithfed arall. Canys nid yw'r gorchymru yn
hefyd, Cofia gadw yn sanctaidd y seithfed dydd nej-
ib y ebrwyd llyn canlyn y ebrwched dydd o'r Creadiga-

eth, neu'r seithfed yma, neu'r seithfed accw. Ein
gyffredin coha gadw y seithfed dydd yn sanctaidd. At
dywed yd ya briodol, megis yr ydym ni yn cymmer
diwrnod i fod yn wahan rediad amser, a elwir naill
dydd naturiol, yn cynwys 24 o orriau, neu ddydd celi-
ddyadol, yn cynawys 12 o orriau, sef o godiad haul byd
ei fachludiad; a chyda hynny ystyried lefyllo'r haul ar
brydnawngwaith yn amser Ffobuz, tros diwrnodd cyfan.
Jos. 10, 12. 13. a myned o'r haul yn ei ol ddeg a radda
(ief pum awr, agos i banner diwrnod celfyddydol) yn
amser Ezechias: 2 Brenh. 20. 11. Ni allaiyr Iddewon ei
hunain gadw eu Sabbath ar y ramser pennodol. a gwa-
hantedol, a elwid y a y cyntaf y seithfed dydd oddiwrth
y creadigaeth.

A chyda hynny, o herwydd amryw brydnawnau nei
meridianau, a rhagoriaeth yr amser o godiad neu fach-
ludiad yr haul yn y naill fan rhagor y llall, amgenat
dydd mewn rhyw fan y pedwaredd ran, mewn man ar-
all yr hanner, mewn man arall ddiwrnod cyfan. Am
hynny seithfed dydd yr Iddewon ni ellir moi gadw yn
ollawol yr un amser ym mhob man yn y byd.

Yr awr hon ein Harglwydd Jesu Crist, gan fod idd
ei Awdurdod megis Arglwydd ar y Sabbath, ydoedd gan-
ddo hefyd fwy rhewm ac achos i droi y Sabbath o seith-
fed dydd yr Iddewon, i'r seithfed dydd ar yr hwn y mae
y Cristianogion yn cadw eu Sabbath.

1. Oherwydd bod ei Adgyfodiad ef oddiwrth y me-
nw, yn gweithredu newydd greadigaeth ysprydol o'r
byd heb yr hwn y buasai holl biliogaeth Adda yn cael
eu tafu i'r dinistr tragwyddol. Ac ni buasai holl orchest-
ol orchwyl y creadigaeth cýntaf yn peri dim diddanmo
i ni.

2. Aco herwydd y newydd greadigaeth ysprydol hwn
y mae'r scrythur yn dywed yd yr hen bethau a aethau
heibio, wele gwnaeth pwyd pob peth yn newydd: Co-
aduriaid newydd, pobl newydd, dynion newyddion, gwy-
bodaeth newydd, Testament newydd, gorchymy-
newydd, henwau newyddion, ffordd newydd, caniat
wydd, gwisc newydd, gwin newydd; costrelau newy-

in Ierusalem newydd, nef newydd a dair newydd. 2 Cor. 17. Gal. 6. 15. 1 Petr. 2. 10. Eph. 4. 24. Col. 3. 10. Mat. 26. 28. Dats. 21. Ac am hynny anghenraeid yw, boddydd Sabbath newydd yn lle'r hen, i anrhodeddu a milaonu *ein Gwaredydd*, i syfyrio ar orchwyl *ein iechydwriaeth*, ac i ddangos newydd gysnewid yr hen Destament.

3. O herwydd mai ar y dydd hwn y gorphywysodd Crist oddiwrth Holl boenan, ei ddioddefaint, ac y gorpheniodd anrhodeddus weithred ein prynedigaeth. Osoedd gan hynny *ddibeniaid gmaith y creadigaeth cyn-uf, trwy'r hyn yr oedd Duw yn ei ymddangos ei hun yn ollalluog i* greaduriaid, yn haeddu Sabbath i dwyn coffadwriaeth am y cyfryw orchwyl, er anrhodedd i'r gweithredydd, ac am hynny y mae yn ei al, fy *Nydd sanctaidd*: Esay 58. 13. gwell o lawer y mae *creadigaeth newydd byd*, a wnaed trwy adgyfod-ud Crist (yn yr hyn y eglurwyd ei fod yn fab Duw Rhu. 1. 4) yn haeddu Sabbath er mwyn tragwyddol goffadwriaeth o honaw i anrhodedd Crist, am hydny y gelwir y deilwng *Ddydd yr Arglwydd*: Dat. 1. 10. Canys me-ys yr oedd yr ymwared allan o gaethiwed Babylon, tu *ei fod yn fwyaf*, yn tynnu ymmaith enw yr ymwared allan o wlod yr Aipht, Jer. 23. 7. 8. felly y dydd iyr hwn y darfu i Crist orphen prynedigaeth y byd, ihaeddodd yn deilyngach, gael Sabbath i gadw arno, n'r dydd ar yr hwn y gorphywysodd Duw yn ol Creadigaeth y byd. Megis gan hynny yn y Creadigaeth, dydd cyntaf ar yr hwn y gorphenwýd, a gyslegrwyd yn Sabbath; felly yn amser y Prynedigaeth, y dydd cyntaf ar yr hwn y perfeithiwyd, sydd raid *ei gadw* yn orphwysfa sanctaidd: fel y cadwet y seithfed yn bedd yn ol Moddol orchymwyn Duw. Yr oedd yr idewon yn cadw y dydd olsfot wythnos, gan dechrau Sabbath gyda'r nos pan orphwysodd Duw i eithri mae Cristianogion yn anrhodeddu'r Arglwydd yn well gan dechrau eu Sabbath gyda'r dydd, pryd y boddydd yr Arglwydd. Neh. 13. 19. Math. 28. 1. Yr adlynt hwy ya cynnal eu Sabbath, er dwyn coffadwti-

aeth o greadigaeth y byd i'el, dydd yr Arglwydd, ei fod yn gyntaf o'r Creadigaeth a'r Prynédigaeth hár i ni gofio yn gyltal am wneuthuriad yr hén, ac warediad y byd newydd.

Megis gan hynný yr oedd Duw tan yr hén Deyment yn dangos ei ogoniant yn y saith o ganbwylbrenau, a'r chwech o geingciau, Ec. Exod. 25. 31. gan i'r rhai i feddwl am greadigaeth y goleuni, a gorphywys y Sabbath; felly tan y Testament newydd y mae Crist gŵr oleuni y byd; yn dyfod ynghanol saith o lampau, saith ganbwylbren aur, i beri i ni feddwl am anrheddu ein gwaredydd Yngoleuni yr Efengil, ar orphywysfa yr Arglwydd y seithfed dýdd. Datc. 1. 13. A chan welet fod y prynédigaeth, yn gyftal o ran gallu a thrugaredu rhagori ar y Creadigaeth cyn belled, yr oedd yn sefyll gyda rheswm da, mai'r gwaith mwyaf a gal anrheddu diwrnod. Ac nid yw yr anrheddu enw dydd yr Arglwydd, yn lleihau gogoniant y Sabbath eithr yn hytrach wedi ei roddi atto, y mae yn chwnggu ei urddiniant: megis y mae'r enw Israel wedi i'r at Jacob, yn peri y Patriarch yn fwý anrheddu enw roi 32. 28

Y Rheswm a gymmerwýd o esampl gorphywys Duw oddiwrth weithred creadigaeth y byd, a harchodd mewn ffwrysth, hyd oni orphwysodd Mâb Duw oddiwrth weithred prynédigaeth y byd, ac yno y cyntaf a rodde le i'r olaf.

* 4. Oherwydd fe ragddywedpwýd yn yr hén Deyment, y cedwid y Sabbath tan y Testament newydd ar y dydd cyntaf o'r wýthnos. Canys yn gyntaf, y 110 Psalm yr hwn sydd brophwýdoliaetham Crist, a'i deyrnas; yr ydis yn adrodd yn eglur, y byddai diwrnod ucheli ymgysarfod, yn yr hwn y byddai bobl Crist yn ewyllisceir yn dyfod ynghyd mewn barddodiad sancteiddrwydd. Tn gymaint ac na byddai dim glan tangnodeddys, ar y sawl o deuluoedd y ddaiat nid elai synu i Jerusalém (sef i'r Eglwys) i addoli y Brenin Arglwydd y lluoedd. Zac. 14. 27. Yr awr hon ar ddiwrnod y mae cadw y Gwyl sanctajdd, a'r cyfarfod

y mae Dafydd yn dangos yn oleu yn y Psalm
Yr hon oedd brophwŷdoliaeth am Crist, tel yr
yddengys yn Mat. 21. 24. Act. 4. 11. Eph. 2, 20. A
thwy gyfresyniad yr holt Iddewon, megis y mae Hier-
on yn tystiolzethu. Gan ddangos ym mlaen llaw fel
hyddai Crist trwy farwolaeth gywilyddus, megis
maen gwirthodedig gan yr adeiladwyr (sef prif lywod-
methwyr Judea) etto trwy ei adcyfodiad gogonedd-
u, wr aeg yr ben i'r gongl : y mae ei yn deifyf i'r holl
Eglwys gadw yn sanctaidd y dydd, ar yr hwn y gorff-
ennai Crist y gorchwyl rhysedd hwn, gan ddywedyd,
Dyma'r dydd a wnaeth yr Arglwydd, gorfolediwn, a
llofenybwn ynddo. adn. 24. A chan weled mai ar
dydd hwn y mae yn eglur iod ynt wir, yr hwn a ddy-
wedodd Retram Crist, sef ddarfod i Dduw ei wneuth-
u yn Arglwydd ac yn Crist. Act. 2. 36. Ac am hyny
ymae'n rhaid i'r holl Eglwys tan y Testament new-
gadw yn sanctaidd ddydd adcyfodiad Crist. Yr
oedd Rabbi Bachai yn gweled hefyd trwy gwýmp Addaf
y chweched dydd, mai ar y dydd hwnnw, y gorff-
ennai y Messias weithred prynedigaeth dyn. Zohar ar
Gen. Daleia 21. A chan fwrw at ymadrodd Boaz
i Ruth, cwsc byd y borau, y gorphywylai y Messias
i ei sedd tros eu holl Sabbath hwýnt. Y mae yn
oedd i oddiwrth yr ymadrodd yn Gen. 1. ar y dydd
yntaf, bydded goleuni, y cyfodai y Messias ar y dydd
yntaf o'r wýthnos o farwolaeth i fywýd, ac i gwnai
i oleuni ysprydol yr Efengyl oleuo i'r byd. Yr
hon oedd yn gorwedd mewn tywyllwch a chysgod an-
yngau. Yr Awdur o'r llyfr Hebre-waed a elwir Sedar
Rabba, pennod, 7. a gofia lawer o bethau an-
yddedus a wnaethywýd ar y dydd cyntaf o'r wýth-
nos, megis cynifer o arwýddion, neu frudiau ar y
yntaf addoliad Duw tan y Testament newydd iw-
eleguar y dydd hwn. Megis, ar y dydd hwn y bu
Mawrhydi Duw yn gorwcbguddio ei bobl.
ai feibion a ddechreusant wasanaethu swydd eu
i'r awdurdorff. Ac y darfu i Duw yn gyntaf i'ndith-
u. Tywyfogion y bobl a raberthasant yn gymaf.

i Dduw ar gyhoedd. Y dydd cyntaf, ar yr hwn y ddifynnodd iân o'r nef. Y dydd cyntaf o'r byd, o'r flwyddyn, o'r misoedd, o'r wythnos, &c. Ar cwbl oll yn peunodi y byddai ef yn ddydd cyntaf, ac yn briswyl sanctaidd o'r Testament newydd. Y mae Si. Augustin yn profi allan o amryw fannau, a rhesymmau, o'r Scrifftur sanctaidd, fod y Tadau, a'r holl brophwydi, yn rbagwedd, ac yn gwybod fod yr wythfed dydd o Enwaediad tan y Testament hên, yn arwyddocau dydd yr Arglwydd. Ac y cyfnewidid y Sabbath o'r seithfed dydd i'r wythfed, neu i'r dydd cyntaf o'r wythnos. Ac y mae Junius allan o Cyprian yn dywedyd, fod yr Enwaediad wedi ei orchymwyn ar yr wythfed dydd, ar yr hwn ddydd y cyfodai Crist, oddiwith y meirw. Y mae y gymansa Foro Julianus yn ynguegi; fod Esay yn prophwydo y cedwid y Sabbath ar y dydd cyntaf o'r wythnos. Os oedd y dirgelwch hwn i'w weled mor amlwg gan y Tadau, tan gysgedau yr hên Destament; diogel ddarfod i Dduw y byd hwn ddalu yn dôst feddyliau y rhai ni allant weled y gwirionedd o hyunny, tan oleudisclaer lewysich yr Esgangyl. Am hyunny y cyfnewid hwn ar y dydd Sabbath tan y Newydd, nid ydoedd ddim ond cyflawni yr hyn! oedd wedi ei ffurfio a'i ragbrophwydo tan yr Arglwydd Destament.

5. Yroedd yr Apostolion yn yr holl Eglwysi Cristianogawl, (y rhai a blannalant hwy) yn ol meddwl a gorchymwyn ei Harglwydd, ac hyfforddiad yr Tspryplân, yr hwn oedd bob amser yn eu cynorthwyo, yn deiniol i'r Cristianogion gadw y Sabbath sanctaidd, ar felthfed dydd hwnau, fel y cyntaf o'r wythnos: 1 Cor 16. 1, 2. Am y gasgl i'r Saint megis yr ordeiniao Eglwysi Galatia, felly gwnewch chwirthau. Pob dydd cyntaf o'r wythnos &c. Pan ddeloch yngbyd yn yr Eglwys ar ddydd yr Arglwydd yn y cyfeithiad syriaec *Arabiacc* i fwya Swpper yr Arglwydd i ddangos i ddwyrn ar gôl farwolaeth yr Arglwydd byd oni ddêl. 1 Cor. II. Yn yr rhain eiriau gwelwch:

1. Ddarfod i'r Apostolion ordeinio y dydd hwn gadw yn sanctaidd; am hyunny ordeinhâd dduwiol.

defod oruchel.

2 Fody dydd hwnnw yn cael ei enwi y dydd cyntaf o'r wythnos, am hynny nid seithfed yr Iuddewon, nac un arall.

3. Pob dydd cyntaf o'r wythnos; yr hŷn sydd yn dangos trwyddoldeb.

4. Ddarfod ei ordeinio yn holl Eglwysi Galatia, yn gyffal ac yn Corinth, a gofod o hono ef holl eglwysi y Saint yn un drefn mewn tangneddyf i Cor 14. 33. am hynny yr oedd yn gyffredinol.

5. Mai gorchylion y dýdd hwn, ydoedd casglu i'r Hawd (yr hŷn sydd eglur yn Act. 2. 42. Ac yn rhifytolaeth Justin Martyr Apol 2) gan rhai a syddent wedi ymgynnll ynghyd ſny gynnulleidfa sanctaidd, ar bl gweddiau, Pregethiad y gair, a chyfrannu y Sacramentau: am hynny yr oedd yn Ysprydol.

6. Y mynnai ef symmud y prýd i gasglu (er ei fod yn angen raid) erbyd ei ddyfodiad ef, rhag i hynny twystro ei waith ef yn pregethu; eithr nid symmud eu cyfarfod. sanctaidd hwy ar ddydd yr Arglwydd; Oherwydd hwnnw oedd yr amser gosededig i addoli i'r Arglwydd yn gŷhoeddus, yr hŷn sydd yn ddangos angerheidiwr ydd.

Ac yn yr unrhyw Epifol y mae St. Paul yn rhaglyfiolaethu na roddes ef iddynt hwy un ordinbach nac i thrawiaeth arall, ond yr hŷn a dderbyniodd ef gan yr Arglwydd, i Cor 11. 1, 2 a'r 15. 3. Yn gymaint ac y mae ef ya eu gorchymwyn hwy fel hyn, os oes neb yn tybied ei fod ei hun yn prophwyd, neu yn ysprydol, cydnabydded y petbau, yr wyl yn eu scrifennu atoch, mai gorchymwynion yr Arglwydd ydynt. i Cor 14. 37. Eithr ef a scrifennodd attynt hwy, ac a ordeiniodd yn eu plith gadw'r Sabbath ar y dydd cyntaf o'r wythnos: am hyn y cadw y Sabbath ar y dydd hwnnw ydyw gwir erbyn ymynn yr Arglwydd. A pha fodd y dichon ef ym mill ai yn wir brophwyd, neu fod iddo ddim o ran ymddu Duw yn ei galon, yr hwn gan weled mor eglus a dydd yr Arglwydd wedi ei drefnu a'i ordeinio gan y Apostolion, na chydnebydd mai gorchymwyn yr

Arglwydd ydyw, cadw yn sanctaidd ddŷdd yr Arglwydd; Y mae'r Iddewon yn cyfaddef mai yr Apostolion a wnaeth y gyfnewid hon ar y Sabbath, *Petr Ap. post. ni Dialog. contra Judeos, Tit. 12.* Y maeht hwy gan hynny yn ddallach, ac yn ben-feddwach na Iddewon, y rhai a wadant hynny yn halogeig.

Yn Troas yr un agwedd yr oedd St. Paul gyda saith o brif Efangylwyr yr Eglwys, sef, Sopater, Aristarchus, Secundus, Gaius, Timotheus, Tichicus, a Throphimus, a'r holl Cristianogion oedd yno, yn cadwy Sabbath Sanctaidd ar y dydd cyntaf o'r wýthnos, yn gweddu, yn pregethu, ac yn derbyn y Cymmun. *Act. 20 4, 5, 6.*

Ac fel y mae yn beth i'w ddyfal synnied nad yw Ies. yn dywýd yd fod y discyblion wedi éu crychu i wrando at Paul yn pregethu, eithr wedi i'r Discyblion dlyfod yngbyd i dorri bara y dydd cyntaf o'r wýthnos, hynny yw i fod yn gyfrannogion o'r Cymmun sanctaidd, ar yr amser y dangosid marwolaeth yr Arglwydd, trwy bregethiad y gair, i Cor. 11. 26. Paul a bregethodd iddynt bwg, &c. Ac nid oedd neb yn cadwy cyfarfod hwnnw ond y Cristianogion, y rhai yn unig a elwir yn ddiscyblion, Act. 11. 26. Eithr yn Philippi he nid ydoedd etto yr yn discybl, yr ydis yn dywedýd i Paul fyned a'r eu dydd Sabbath hwý i'r fan llei'r oedd yr Iddewon a'i Proselitiaid yn arfer o weddol, ac yno y pregethodd ef iddynt, *Act. 16 12. 13.* fel y mae morolau a'r Haul, maide fod ac arfer y Cristianogion ydneidd, adael heibio seithfed dydd yr Iddewon, chadw y Sabbath, a'i hymgyarfod sanctaidd ar y dydd cyntaf o'r wýthnos, *Act. 21, 4.* A phaham y mae St. Ioan a galw hwn yn ddydd yr Arglwydd, ond o herwýdd ei i yn ddydd hyspys ym mhllith pawb iw sancteiddio yn rhoeddus, er anrhyydedd i'r Arglwydd Jesu, yr hwn a safoddodd i fywýd o farwolaeth ar y dydd hwnnw, trwy't oll Eglwysi a blannau i yr Apostolion, yr hwn y mae St. Ioan yn ei alw ddydd yr Arglwydd; er mwyn cynhyrchiadau Cristianogion yn hytrach i roi coffadwriaeth diolchgarion ou prynedigaeth, trwy adgyfodiad Crist oddiwith

y meirw. A chyd a'r dydd, y tröed hefyd fendifith y Sabbath i ddydd yr Arglwydd, o blegid bod yr holl Sansteiddwrhydd perthynol i'r byd newydd hwn yngbrisff, ac oddiwrtho ef yn llifeirio i Cristianogion Heb. 2. 5 ar 2. 11. ar 5. 9. Ac o herwydd na ddichon ddyddod Awdurdod honno oedd gen Crist a'i Apostolion; nac achosdebwyg i greadigaeth newydd y byd; Am hynny ni ellir byth cyfnewidio 'r dydd hwn i ddydd arall, tra byddo'r byd yn sefyll: Ychwanega at hyn, fel y mae'r Scrythur yn dangos na wnaeth pwŷd dim wrth osod a phlannau yr Eglwŷs yn y cyntaf, ond trwy unig dresn ac hyfforddiad neillduol yr Apostolion 1 Cor. 11. 34. 1 Cor 14. 36, 37. Titus 1. 5. Act. 15. 6, 24. Ac ni wnaeth yr Apostolion ddim, heb eu hardal oddiwrth Crist, 1 Cor. 11. 23.

Ynteu sansteiddio 'r Sabbath ar y seithfed dydd nid yw Ddeddf ceremoniaidd addiddymwýd, eithr y gyfraith foesol a thragwýddol a berfffeithwýd Felly yr unrhyw orchymmyn tragwýddol, yr hwn oedd yn rhwymo yr Iddewon i gadw y Sabbath ar y seithfed dydd hwnnw, er mwyn sanctaidd glôdfori creadigaeth y byd, sydd yn rhwymo Cristianogion i gadw yn hybarch y Sabbath ar y seithfed dydd hwn, er coffadwriaeth o brynedigaeth y byd: canys y pedwerydd gorchymmyn yr hwn sydd gyfraith foesol, sydd yn erchi cadw seithfed dydd yn sanctaidd yn dragywýdd. A Moesolrwvdd y gorchymmyn hwn, megis am ylleili eu gyd, a ddylem ni ei arferu yn fwy crefyddol tan yr Efengyl, uac yr arferai yr Iddewon tan y gyfraith, yn gymaint a darfod ini (yn y Bedydd) wneuthur cymmod hynodach â Duw i gadw ei orchymynion; a darfod i Duw wneuthur ammod a ninnau, i'n rhyddha oddiwrth y felldith, a'n cynorthwyo a'i Yspryd i gadw ei gyfreithiau. A bod y gorchymmyn hwn am Sabbath, yn gyfhal a'r naw eraill yn foesol ac yn barhaus, fe ymddengys yn eglur wrth y rheSymma hyn sydd yn canlyn.

Deg o resymmau yn dangos fod gorchymyn y Sabbath yn foesol.

O Herwydd fod yr holl resymmau am y gorchymyn hwn yn foesol, ac yn dragwyddol: a darfod i Dduw ei rhwymo ni i usudd dod y Gorchymyn hwn, a rhesymmau ffwrwydlonach nac i'r un o'r lleiriad. Yn gyntaf am eifod ef yn rhagweled, naill ai yr escer lusai ddynion anghretyddol yn ddiolalach, neu eu tollent hwy y gorchymyn hwn yn byfach nac yr un o'r lleiriad. Yn ail, o blegid mai yn ymarfer a chyflawni y gorchymyn hwn, y mae cadwraeth yr holl rai eraill yn selyf yr hyn sydd yn peri i Dduw achwyn cyn fynyched, ei addoliad ef wedi ei esceululo, neu ei roi i lawr pan fydd o'r Sabbath; naill ai gwedi ei esceululo, ai eidrofeddu Jer. 47, 22, Eze. 20. 19, 20. 21. 24 ac 23, 38. Fe allai bari i ddynsyniu (medd Mr Calvin) Y hyried mor fynych, ac a pha ryw Zel, a thynghedu difrifol y mae Duw yn erchi (i'r rhai a fynnant fod yn bobl iddo ef) sancteiddio y feitased dydd. Ac sely mae Duw'r dragaredd, yn anrhugarog yn cospi a marwolaeth erwin y lawia dorro y gorchymyn hwn ; megis pe bai hyn yn gwblo'i anhydedd a'i wasanaeth.

Acy mae yn ddiogel, am yr hwn ni wnel gydwytod o dorri i Sabbath, na wna ef (i wasanaethu ei dro) gydwytod o dorri yr un o'r gorchymynion eraill, am y gallu ef wneuthur hynny heb amharch iw gorff, na i'w gwnwl i'w eirfa, ac allan o berygl cyfraith dyn. Am hynny y golododd Duw y gorchymyn hwn ynghanol y ddwylech, O herwydd fod ei gadw ef yn gynnorthwy awwr i gadw'r lleili eu gyd. Anhydedd cydwytod y Sabbath, ydyw mam yr holl grefydd a'r ddysc dda yn yr Eglwys. Tynnwch ymmaith y Sabbath, a gwalanaethed ym dyn Dduw pŵn synno, a pha beth a ddaw ar fyrr o'r yd, a thangreddys, ac o'r drein yr hon a synno Duw gadw yn ei Eglwys? i Cor. 14. 33 40. Y dydd Sabbath ydynt dydd marchnad Duw am luniau rhwng yr hwn y myn ef i ni ddyfod atto; a phrynu ganddo i anr nac arian, Far a yr Angelion, a Dwfr y bywyd.

Gain y Sacramentau, a llæth y Gair, i bortbi ein hen-
nidau; aur wedi ei buro, i gyfoethogi ein thydd; gwêr-
tawr eli llygaid, i iachau ein dallineb ysprycol, a gw-
reiddiad gwynion, o gyfiawnder Crist, tel nad ymdd-
angosol gwarth ein noethderni. Esa. 55 1. 2. Dat 3. 18
Nid yw ef bell oddiwrth wir Dduwioldeb, yr hwn a w-
nwl gydwybodo gadw y dydd Sabbath, eithr yr & un sydd
y cyd ddwyrn ai gydwybod, i dorri y Sabbath er mwyn
elaw a'i ddifyrrwch ei hun, ni ystyriodd, ac ni wybu ei
galon ef erioed, pa beth yr oedd ofa Dûw, neu wir gre-
fydd yn ei feddwl. Canys am y Gorchymwyn hwn y gall-
ir gwirio ymadrodd St Jaco, yr hwn a ballo mewn un,
sydd yn euog o'r cwbl Jac. 2. 10. Am hynny gan weled
marfod i Dduw gan o amgylch y gorchymwyn hwr, a
chaisef o resymmau moetul, y mae yn dra eglur too y
gorchymwyn ei hun yn fofawl.

2 O Herwydd ei orchymwyn gan Dduw i Adda yn
aiddiniweidrwydd, pryd yr oedd ef yn dal ei ddedwyd-
u. Nid trwy ffydd yn haeddedigaethau Crist, ond trwy
nudd-dod, i gyfraith Dduw, heb arno i siantun Ce-
moni i arwyddeccaau y Prynédigaeth a wna'r Crist. Ni
cill gan hynny Sabbath o'r seithied dydd fod yn Cerom-
oni sym, eithr yn rhan hanfodol o addoliad Duw, goc-
hymwyn nedig i ddyn, pryd nad oedd ond un cyflwr i
mynion. Gen 2 8. Ac os oedd yn angenrhaid i'n heraf-
aid gael dydd Sabbath i wasanaethu Duw yn eu perffel-
iwydd, rheittiach o lawer iw hiliogaeth hwy gacw
Sabbath, yn ghyflwr eu llygredigaeth. A chen weled i
Dduw ei hun gadw y dydd hwn yn saf staidd, pa fod y
dichon y dyn hwnnw fod yn saf staidd, a tyddo o wirfoda
i galon yn ei halog i ef?

3. Oblegid ei fod yn un o'r Gorchymwynion a lef-
arodd Duw a'i enau ei hun, ac a scrifennodd ddwywaith
i'f yfedd ei hun ar Leckau o gerrig, i ddangos eu haw-
ardod, a'i parhâd; Exod. 34. 1. &c. Yr holl orchym-
wyn a scrifennodd Duw oedd ynt teesola i'r agu yd-
di a rheini a gyfrifir yn dceg: Pe byddai hon yn Ce-
moni iw diddyimu, yro ni byddai ord newy o'r cym-
dref; Deut. 4. 4. 13. x Ceremoniaidd orchymwynion

oedd i w diddymmu trwy Crist, a scrifennasit i gyd o waith Moses; eithr hwn o'r Sabbath, gyda'r naw eraill oedd wedi ei scrifennu a llaw Dduw ei hun, ac a roddid yn yr Arch, lle na roddefid dim o'r gyfraith Ceremoniaidd: i Bren 8, 9 Heb. 9. 3. I ddangos y byddent y rheoledigaeth dragwyddol i'r Eglwys, i'w y cysrywa allai neb yn ollawl eu cyflawni a'u cadw, ond Crist yn unig.

4. Obliged fod Crist yn tyffiolaethu na ddaeth ef dorri y gyfraith ddefodol: ac na ddiddymmis y lleiaf hoisynt yn ei deyrnas ei tan y Testament newydd. Yn gymaint a bod pwy bynnag a dorro uno'r gorchymynion lleiaflyn, ac a ddysco i ddynion felly, lleiaf y colur ef ymheyrnas nefoedd: hynny yw, ni chais ef ddim llyes ei Eglwys. Rhu. 5. 17. Mat. 5. 19. Yr awr hon y mae gyfraith ddefodol yn gorchymmyn un dydd o'r saith i gadiw yn sanctaidd yn dragwydd. Ac y mae Crist ei hun yn cofnau yn eglur gadw Sabbath ymmhlith ei Cristianogion, wrth ddinistriad Ferusalem, ynghylch dwy dengain o flynyddoedd yn ol ei adcyfodiad. Yr amser oedd holl Ceremoniau Moses (o dieithys bwyta gwaed, phethru a degid) erwy osodiad cyhoeddus a chytundeb ym holl Apolonion, wedi eu rhoi heibio a'u diddymyn yn yr Eglwysi Cristianogawl. Alt. 15. 20-21, 24, 18. Ac am hynny yr oedd Crist yn cynghori ei ddisgyblion i weddio, na byddai eu ffoedigaeth hwy yn y gauaf, na i dydd Sabbath, Mat 24. 20. Nid yn y gauaf; am y bydo ar y herwydd bryntni y ffyrdd a'r tywydd) en Hocedi aeth hwy yn fwy poenus a thrafferthus iddynt; Nid y dydd Sabbath, o herwydd y byddai yn fwy gofidus i calonau, dreilio y dydd hwnnw mewn llafur i achub bywyd, yr hwn a orchymynnasai Duwe i dreilio mewn gorchwylion ac arfeson sancti dd, i ddiddanu eu henoiau. Yr awr hon pe buasai sancteiddiad y Sabbath ar y dydd hwn ond Ceremoni; ni buasai ddim gofid iddynt fod ffo ar y dydd hwn, mwy nac ar ddydd a rall o'r wnos, eithr lle y mae Crist yn gweled ei fod yn beth adwy a gofadus, or fod iddynt ffo ar y dydd Sabbath; ac hynny y mae yn dymuno ar ei eiddo ef weddio at Dduw, byddal y cyfrywachos; y mae'n eglur yn dangos.

oddwyd y Sabboth yn Ceremoni wedi ei diddynt
mynedi, eithr yn orchymmyn Moesol, wedi i Crist ei olo d'a'r
llyra'i gydffurfio ym mhllith Cristianogion. O Mynn-
uch chwi wybod y diwrnod ar yr hwn yr ordeiniodd Crist
Cristianogion gadw y Sabbath; fe a ddywed St. Joan
ibni maiar ddydd yr Arglwydd, Dadc. 1. 10. O myn-
uch chwi wybod pa ryw ddydd o'r wythnos oedd hwn-
w, St. Paul a ddywed i chwi mai pob dydd cyntaf o'r wy-
thnos ydoedd. 1 Cor. 16. 2.

Megis y cyngorodd Crist felly y mae Cristianogion
na gweddio, ac yn ol eu gweddiau fe ddarf i Dduw)
ychydig cyn dechrau y rhyfel) trwy leferydd rybuddio
yr holl Cristianogion yn Jerusalem i ymadel oddiyno,
ac ifyned i Pela, tref fechan tu hwnt i Iorddonen; Eu-
sib, bift, l. 3 chap, 5. Ac felly i ochel digofaint Duw, yr
hun addilcynnai ary ddinas a'r genhedlaeth. Gan na
diction Cristion(felly) heb osid calon ddiangci a chub
isfywyd ar y dydd Sabbath; pa fath orfoledd a diddan-
uch, a eill tod i wir Cristion a eleculas o orchwylion
farddidd o addoliad Duw yn yr Eglwys, i dreilio y rhan
yng nwydd yr Arglwydd mewn chwaryddiaeth gnaw-
dol, neu drafferthion halogedig? A chan weled fod di-
misiad Jerusalem, yn gysylltyn arwyddocau, ac yn sic-
hau dinistriad y byd: Mat 24. 35. Pwy ni weliod yn
haid i'r Sabbath sanctaidd barhau mewn anrhyydedd
yng nwydd y byd?

5. O biegid bod yr holl gyfraith ceremoniaidd wedi
gorchymmyn i'r Iddewon yn unig, ac nid i'r Cened-
odd; eithr y gorchymmyn hwn o'i Sabbath sanctaidd,
megis priodas ym ordeiniodd Duw yng hy wrth diniwe-
rwydd, pryd nad oedd ond un cyflwr i ddynion oll, ac
mynn y wedi ei orchymmyn i'r Cenedloedd. yn gyst-
at i'r Iddewon. Onid oedd yr holl swyddogion, a
herchen tai tan orchymyn i beri i'r holl ddeithriaid (a
gyhal a'i teuluoedd, a'ideiliaid eu hunain) gadw y
sabbath sanctaidd, megis yr ymddengys wrth y pedwe-
rwydd gorchymmyn, ac ymarferet Nehemia. Neh. 13. 15
Yr holl Ceremoniau oedd ganol fur o wahaniaeth
i'r Iddewon ar Cenedloedd, Eph, 2. 14. Eithr gan
weled

weled fod y Cenedloedd yn gystal a'r Iddewon, yn
ym i gadw y gorchymwyn hwn, y mae yn eglur
yw ef Ceremoni Iddewaidd. A chan weled fod yr
yw awdurdod am y Sabbath ac sydd am briodas: sef
chon dyn ddywedyd, nad yw priodas ond cyfraith Ce-
moniaidd, yn gystal a'r Sabbath. A chofia, lle yr yd-
galw priodas ond unwaith yn *gymffammod Duw*. Dihau
17. O herwydd i Dduw ei horaeinio yn y dechreuan
felly y gelwir y Sabbath ym mhob lle, Sabbath yr Am-
lwydd dy Dduw, o ran i Dduw ei ordeinio yn yr undeb
reyad, o ran amser, cyflwr, a pharhad, Am hynny a
Ceremoniaidd ydyw,

6. Y mae llygredigaeth ein hanian, yr hyn a ganfyd
ir y gwrthwynebiad cyhoeddus dynion drwg, ac me-
tyriniachol anewyllyscarwch dynion da, i sansteiddio
Sabbath yn bur, yn dangos yn ddigon eglur fod go-
ymmyn y Sabbath yn *Tysprydol* ac yn foelol. Rhuf. 7 u
Amos, 8. 5.

7. O blegid, megis y därfu i Dduw trwy ddeddf drwg
wyddol, wneuthur yr Haul, ar lleuad, a'r goleuadau
y ffurfaen, nid yn unig i wahanu rhwng y dydd a'r
eithri i fod hefyd yn arwyddion, am dymhorau, am do-
dion, ac am flynyddoedd: felly yr ordeiniodd efe yn
Eglwys a'r y ddalar, y Sabbath sanctaidd i fod, nid
unig yn dymmor gosodedig i'w addoli ef yn barchedig
ond hefyd yn ddotparth tragwyddol, a *mefur ar yr am-
ser* megis y mae *saint ddiwrnod* yn gwneuthur *wythnos*
pedair wythnos mis, a deuddegmis yn gwneuthur
dyn: felly saith o flynyddoedd a wna Sabbath o flyny-
ddoedd, saith Sabbathau o flynyddoedd, a waa Jubili,
Blwyddyn byfrydwch. Neu 80 Jubili, neu 4000 o fly-
nyddoedd, neu ar ol Ezeziel, 4000 o gusuddau, holl am-
yr *Testament* ben, hyd oni ddaeth Crist trwy ei fedd
i bregethiad i ddechreu cyflwr y *Testament* newydd.
Ni allai chwaith fyned ym mlaen yma heb ryseddu,
parhaodd *Sacrament* yr Enwaediad yn yr Eglwys
Jubiliau sefo amser Abram, ir hwn y rhoddai
ynysaf, hyd Pedydd Crist yn yr Iorddonen: yr hyn o-
n union gynnifer o Jubiliau (yn ol cyfrif *Burchell*)

barhausai y byd o Adda i enedigaeth Abraham. Mo-
rchi a dechreuodd ei weinidogaeth yn yr 80 flwyddyn
oedd oedran y byd. Yr oedd Joseph yn ddeug ar hugain,
etebi ddechreuodd ef lywodraethu ar yr Aifft, Gen. 41.
Cen. Ar Levitiqid a ddechreuent wasanaethu yn y babell,
diwyd y syddent ddeg a'r hugain oed; felly Crist un agw.
har. 44, i gyiatteb y dull a'r arwyddion hynny, a ddechreu-
euodd ei Weinidogaeth yn y degfed a'r hugain Jubili a'r ol.
Anafys a'r rhyd yr oedd ef yn cerdded ar ei ddeg ar hu-
deudraeth oed, Luc. 3. 23 ynghanol wythnos ddiweddaf Da-
ynt ac felly (gant barhau yn ei weinidogaeth ar y ddai-
lloedd dair elynedd a hanner (a orphenodd ein frgne-
syddiwr a phennod Daniel, trwy ei farwolaeth wirion ar y
newyddes Y rhan fwyaf o'r holl gysfaewidiad mawriou, a'r
ddigwyddiadau dieithrol, yr rhai a gwymodd allan yn
osod i Eglwys, a ddigwyddodd naill a'i yn y flwyddyn yn Sab-
7 i'r hadd, a'i yn y flwyddyn Jubili? Megis i ddwyn esampl
deg wythnos a thrugain Daniel oedd ynt yn ddechreu-
digrif y flwyddyn gyntaf o Cirus, a'r 3439 flwyddyn o oed-
u am y byd, a gynhwylant ynddynt yr unrhif o flynyddo-
edd, ac yr oedd y byd yn ei gyswys o wythnosau o flyn-
yddedd hyd y pryd hynny: a chynifer o wythnosau o flyn-
yddedd, ac a barhausai y byd o Jubiliau. Deg wythnos
a thrugain o flynyddoedd Daniel, a gynhwylant bedwar
digant a deg a phedwar hugain o flynyddoedd fengl: y
amlynn hynny 490 wythnosau, neu Saborthau o flynyddo-
edd. Diwedd-nod Daniel oedd yr ymddydd 70 o wythnosau, ac yn y byd
i'r hadd i'r Jubiliau; felly i gysfu o'r Eglwys am 70 o flynyddo-
edd o gaethiwed, yr hyn a ddarfuasai iddynt eu ddiodd-
l, i'r Babilon megis y prophwydodd Jeremi Pen. 25.
yr 12 mae Gabriel yn dywedydi Daniel, mai yn ni-
mddydd 70 o wythnosau, neu Saborthau o flynyddoedd
ynglynny yw ceg a thrugenwaith faith waith o flynyddo-
edd, neu hum cant onid deg o flynyddoedd, y gweithred
i eu hysmarweddiaid tragicwydol oddiwrth u-
nig trwy farwolaeth Crist, cyn sicred ac ym-
grawnion eu gwaredu allan o gaethiwed Babilon.

Yr yspaid terfyniadig hwn gan Daniel, Pen. 9 27
edd yn cynnwys 70 o Sabothau, neu 10 Iubili o
yddoedd, yw dechreu yn y rhydd-did cyntaf a
niadhaodd Cyrus i'r Juddewon, y flwyddyn gyntaf
deyrnasiad ar y Babiloniaid, yr hyn a grybwr
yn Eza: 1. 1. Ac yw yn diweddu yn union yr an-
y bû farw Crist ar y gres. O farwolaeth Crist,
ddiwedd olaf wîthnosau Daniel, hyd yr unfed ar ddi-
a thrugain i Crist, y mesurir y byd wrth y saith
neu saith Saboth o flynyddoedd, yn gwneuthur un
bili gyfan. Ar ôl diweddu y saith felau hyann, y me-
urir y býd hýd ei ddiwedd wrth y saith udeyrn, Da-
n. ac 8, ac 9 7. Fob un yn cynnwys 249 o flyny-
ddoedd. (Megis y mae rhai yn tybied, yngylch p-
240 o flynyddoedd etto, ymddengys y gwirionedd
Enoch y seithfed yn ôl Addaf, gwedi iddo fyw gynn-
fel o flynyddoedd ac lýdd o ddyddiau yn y flwyddi-
fel 305. A gafodd ei gysnewidiad gan DDUW
y flwyddiun Sabbathaid. Moses y seithfed oddiwrth
Abraham, megis ail Enoch a gladdwyd gan Dduw, a
n enedid yn y flwyddyn Sabbathaid o'r býd, set 2573
ac yn 777 ar ol y diluw. Ar ôl cyflif Broughton
waredwýd, megis Noah newydd mewn Arch o ginn-
ac a fu fyw yn adeiladydd i'r Eglwys, cyhþd ac eib
Noah yn adeiladu'r Arch, sef 120 o flynyddoedd.
Mae allawyd i Abraham a wnaeth pwyd yn y flwyddyn
Sabbathaidd, yr hon oedd 2023 o'r býd. Y chwechyd
Flwyddyn i Josuah yr hon oedd 2500 o Flynyddoedd
yn ôl creadigaeth y býd, yn yr hon y meddiannwyd
he y rhannwyd y tit rhwng msibion Israel, oedd fly-
ddyfa Sabbathaid, a'r 50 Jubili ar ôl creadigaeth
yngan. Ar y Flwyddyn hon y dechreuodd Moses ei Ju-
bili, ar hwn (megis a chadwyn o ddiég ar hugain
Molennau y rhwymodd ef ranniad meddiant Gwlad
Canaan i'r Israeliad trwy Josuah, hyd at agoriadau
a foeddli bawb a gredai trwy Jesu. Ac felly y mae
wyn Eglwys yr Juddewon, megis gyda ffrwd hyfryd
Jubiliau, oddiwrth wrth amddocâd yr tylwedd o C-
anaan i'r nesfoedd O Josuah i'r Jesu : Canys Crist

y degfed ar hugain Jubili i Moses, ac ar ddech
y degfed ar hugain Flwyddyn o'i oedran, with
agorodd y Nefoedd, ac a roddes y wel-
aeth egluraf o'r Drindod fendigedig, ar a welfid
nechreuaad y býd. A thirwy arian llais udcorn ei
singyl; y mae yn cyhoeddi, yn ol prophwydoliaeth
mwy, iechydwriaeth tragicwyddol i bawba edifarant,
againt ynddo ef Eta. 61. Luc 4.

A blwyddyn genedigaeth ein Iachawdwr Crist, yr
oedd y 3948 o oedran y býd, oedd ar ddiwedd
wyddyn sabbothaidd: ar 564 seithweithiad o'r býd
Dafydd ne Moses yn gwneuthur oedran cyffredinol pob
ydynt, i fod yn ddeg saith, *Psalm* 90, ac yn gyffredinol
pob lewn pob saith mhiynedd y digwydd rhwy gyfne-
id neu dramgydd hynodol ym mywyd dýn: Ac nad
mwyedd, caoys fel y mae *Hipocrates* yn mynegi, fod
plentyn yn y groth ar y seithfed dydd ar o'i ym-
wya, ei holl aelodau gwedi eu ffurfio, a'i fod o'r
hwnnw allan yn cynnyddu iw berffaith ebod-
aeth: yr hyn a fydd yn oestadol, naili a'i yn y
seithfed, a'i yn y seithfed mis. Yn ei leithmlwydd
y moe'r plentyn yn hwrw ei ddannedd, a rhai
mwydd yn tyfu yn ei lle. A phob saith mhiynedd
bu'n hyony, y mae rhyw gysnewid neu ddigwyddiad
ym mywyd dýn: yn enwedig yn naw gwaith saith fel
Flwyddyn *Climacteric*, yr hon drwy brawf a welwyd
dyngchedfennol i lawer o'r gwyr dyscedig, a fuonc
allwyrch i'r býd. Ac os hwynt hwy a ddilangent
y Flwyddyn honno, etto y rhan twyaf o honynt
madawsant a'r býd hwn o fewn rhyw seithweith-
dyn. Lamech a fu farw yn y 777 o'i eniodes, Me-
ridalem yr oelwr hwyaf o feibion dynion, a fu fa-
rwyd yn nechreuaad ei 900 a 70 o Flynyddoedd. A-
llham a fu farw, gweddi iddo syw bump ar huyeid-
faith o flynyddoedd Jacob gwedi iddo syw un
llogeinwaith saith o Flynyddoedd. Dafydd gwedi
rhyw ddengwaith saith o Flynyddoedd. Felly y
saith Galen, felly y gwnaeth Petrarch yr hwn
mae Bodin yn scrifennu y'a fu farw ar yr un
dydd

dydd or lawyddyn ac y gancedi. Felly y gwnaeth hwn
aeth formgwaidd frenhines, o fendigedig anfarwol gan-
adwrhaeth, yr hon a ddaeth i'r býd hwn noswyl gr-
eligaeth a Fair Forwyn, a caeth o'r býd a'r noswyl Ca-
nareti Math Forwyn (Hi fu gynt y mae'r bi'r awtor,
(dyni ddywedýd i cbwi ddogon) ar y ddaiar bon yn
mablaen if a'r ail Forwyn o'r nef uchaf) Hipocrates a
Euseb yn y 15 leithweithflwydd. Hierom ac Isocrate
yn y 13 Plini, Bartolus, a Cæsar yn yr 8 seithweith-
flwydd, a Jobannes de temporibus, yr hwn a fusili
361 o Flynyddoedd, a tu farw yn y 53 seithweith-
flwydd o'i enices. Y cyffelyd a erlid ei nodi a'i ad-
radd am aueini a rai eraill. Ac mewn gwirionedd
y mae holl i'r dyddyn wedi ei fesur wrth y sabbeth;
Lloys na nifer hynnaag a fyddo dŷn fyw yna o flyny-
ddoedd, etto nid yw ei fywyd ond bywyd o saith o
dwyddau gwedi eu hamhau: felly yn y rhif saith y
mae eglawnder dirgelaidd, yr hyn ni ddichon ein deall
twriaeth moi amgyfred.

Yr holl oruchel Treftadaeth hon ar Bethau rhyfeddol
cyn synched bob yn saith, a'n rhyhuddia ni i ddyfai
twrto am sabbeth bendigedig y seithfed dydd, i ad-
dabod a'i adfeili Duw ya y bywyd hwn: megis o sab-
beth i sabbeth y gallon ni gael ein cyfaewidio'r trag-
wydol sabbeth go goneiddus o hyfrydwch, a dedwyd-
wch, yn y bywyd sydd i ddyfod.

Wrth y llyriaeth yr hyn beth, hawdd y diechion un
iñ a edrycho yn yr Histori sanctaidd, ddeall fod
holl yrfa a rhôd y byd, yn cael ei lywodraethu, i
daear paru, megis mewn cadwyn o ragluniaeth Duw.
yr hwn sydd yn trefnù pob peth mewn rhif, mesur
a phwys. Yr holl amseroedd gan hynny, a fesurir, wrth
y sabbeth: fel na eill amser a'i sabbeth býth gan
moi gwahanu. Ni'i neillduo. Ac y mae'r Angel
tyngu Dat 10. 6. Y caiff y mesur hwn or am-
bathau, býd na byddo amser mwyach. Ac megis
caffodd y sabbeth ei osodiad, tyntas yn y llyfr em-
o'r Corgychyrn, felly y caffodd ei ffurhad amser o'r daf,
megis y mae y llyfr hwn yn Gwirianiau y dydd, selli

dydd hwn yn uredo y llyfr : yn gymaint a datcud y pethau sydd ynddo ar ddiwrnod mor sanctaidd, *annadiad yr Arglwydd ar ddydd yr Arglwydd*. Dat. i. Cyn hawsed iddýnt gan hynny dynnu'r haul, neu'r leuid, a'r fer allan o'r Nefoedd, a cleu y sabbath sanctaidd (llathen yr amser) allan o'r Eglwys : gan weled melenio y sabbath yn yr Eglwys (yn gyftal ar haul ar hund yn y ffurfafen) er mwyn gwahaniaeth yr amser ? Oblegid i'r holl Eglwys trwy gyttundeb cyhoeddusr yn amser yr Apostolion, yn oeffadol ddal bod gorwymyn y Sabbath, yn foesol ac yn dragwyddol gýfrinol Dduw, a bod cadw y Sabbath ar y dydd cyntaf o'r wthnos yn osodiad o'r eiddo Crist a'i Apostolion.

Y Gymaint a elwid *Synodus Coloniensis* sy'n mynegi iddydd yr Arglwydd yn batchedig yn yr Eglwys byth er amser yr Apostolion. Ignatius Escob Antioch (yr hwn oedd yn byw yn amser St. Joan) a ddywed, Cadw pob un ar a garo Crist ddydd yr Arglwydd yn sanctaidd, yr hwn sydd ogoneiddus o berwydd ei adcyfodiad ej, heint y dyddiau, yn yr hwn y gorchesygywyd Angau, ac i'r adcyfodiad bywyd i ni yng krist. Jutyn Martyr, yr hwn oedd yn byw ychydig ar ei olynau, sydd yn dangos fod Cristianogion yn cadw eu Sabbath ar ddydd yr Arglwydd, megis yr ydym ninnau. Origen, yr hwn oedd yn byw yn y 180 flwydd, ar ol Christ, sydd yn dangos yr arianism y cyfnewidiwyd y Sabbath iddydd yr Arglwydd. Homi 7, super Exo. Y mae Augustin yn dyweddyd, ddiadodi dydd yr Arglwydd i'r Eglwys trwy adcyfodiad yr Arglwydd ar y dydd hwnau. *Et ex illo Cœpit babere infinitatem suam*, Aug. de. tem. serm. 251. sef o bynnu diabreuoedd gael bod yn wyl, a Christ a ordeiniodd yn unig ei gadwyn sanctaidd. Ac mewn man eraill, mai Apostolion a archodd gadw dydd yr Arglwydd yn usbelwylol, oblegid ar y dydd hwnnw, y cysododd ein iachodd iwrth y meirw, yr hwn besydd o'r atbos honiwr dydd yr Arglwydd.

Gis gan hyunny y dywed Dafydd am ddinas Rial. 87. 3. Felly y gallaf finnau ddyweddyd iddydd yr Arglwydd, Gogoneiddus herbas a ddy-

medir am danas ti o ddydd yr Arglwydd. Canys yr o
yn ddydd genedigaeth y byd, y dydd cyntaf yn yr o
y dechreuodd creaduriaid gael bod. Yn ddio ef ei tym-
wyd y Goleuni allan o dywyllwch. Yn ddio ef y rhoddi
yd y gyfraith ar synydd Sinai. Yn ddio ef y cyfododd yr
Arglwydd o farwolaeth i fywyd. Yn ddio ef y cododd
feiniadau allan o'u beddau, gan sicrhau mae arno eis-
cysodae Cristianogion i newydddeb buchedd. Yn ddio
y discynnodd yr Yspryd glan ar yr Apostolion. Ac y
mae yn ddigon cyffelybus, mai ar y leithfed dydd, pan
ddeano'r saith udcorn; y cwmpa Jericho felldigedig;
byd hwn, ac a rhyddein gwir Jesu i ni y meddiant ade-
widiol o wlad *Canagan* nesol. Josh. 6. 16 Dat. 10. 7.

Y neb a tyano weled cyfundeb yr hen amseroedd, ag
arfer yr Eglwys o'r cynfyd yn hyn o beth, darlenned
*Histori eglwsiig Eusebius Lib. 4. Cap. 23. Tert. Lib. deit
otulatrix. cap. 14. Cherys. serm 5. de Resurrectione. Confut
Apostol. Lib. 7. Cap. 37. Cyril in Johan. lib. 12; cap. 51.
et meddwl hwn y mae'r holl ischus scrisennyyddion aen-
lion. Edrych Fox ar Apoc. 1. 10, Bucer in Mat 12. 11.
Gualt. in Malach. 3. Hom 23, Fulk ar y Testament Rhwng
Apoc. 1. 10. Chem. Exam. Con. Trid. Par. 4. de dictis
fustis Wolph. Chronol. lib. 2, Cap. 1. Armin. Thes. in
princeps. Ac aneirif o rai eraill. Jurius ddyscedig
raifff ddywedyd iros y cwbli. Quamobrem cum dies Dom-
inicis, &c. Am hynny gan meled fod dydd yr Arglwydd
o gystal trwy waith Crist (sef trwy ei adeyfodiad a'i
gyd ymddangbohad im ddifysbliaid ar y dydd hwnny
trwy esampl a gofodiad yr Apostolion, a trwy ari-
pelladol ben brif Eglwys, a besyd trwy dytiolion
scrifffyrâu, wedi ei gadw a'i olod yn He'r fab-
th Juddewaidd: inepte faciunt, y maent hwn y
mnewybur yn ynsyd, y rhai a ddywedant mai o dr
indiad yr ydys yn cynal dydd yr Arglwydd, ac m
er. Scrythur, megis y gallont hwy yn y modd hwnny
fod ar laur a ffurfio traddodiadau dynion. Ac ei
waith, achos y cyfniewid hwn oedd adeyfodiad Crist
a'r lleshad o adferu'r Eglwys trwy Crist. coffadu
on o'r hwn lleshad a ddaeth yn lle coffadwriaeth
creadigam*

ligaeith, Non humana traditione, sed Christi ipsius
in narratione & instituto, nid trwy draddediad dyn, ond
mwyofodiad ac archiad Crist, yr bwn yn gystal, ar ddydd
viadysfodiad, ac ar bob mytbod dydd ar ol hynny, byd oni
archafoedd i'r Nef, a ymddyngbosodd i'w ddiscyblion, ac
ellaeth iw cynulleidfa oedd.

9. Obligid fod yr Arglwydd eu hun yn hyspysu mai
ben neu'r achos o'r sabbarb yw bod yn arwydd ac yn
abrawiaeth dragwyddol rhyngddo ef ai bobl, mai efe, m'r
Jehovah trwy'r bwn y sancteiddir bwnt, ac am hynny
maid iddo et yn unig gael ei addoli ganddynt: a than
boen cospedigaeth marwolaeth, y mae'n gorchymwyn ei
bobl yn dragwydd i gadw hyn o goffadwriaeth yn ddi-
ilog. Exod. 31. 13. 14. Eithr y defnydd, a'r diwedd
hwn sydd foesol a thragwyddol. Am hynny y mae'r
sabath yn foesol ac yn dragwyddol, y peth y sancteidi-
odd Duw yn dragwydd, na rysegod un dyn ei wnosib
wyo gyffredin, neu yn halogedig. Ar y sail hon, y mae
ei gorchymwyn yn galw y dydd hwn, Sabbath yr Arg-
lydd y Dduw, ac y mae Duw ei hun yn ei alw ei ddydd
i anghaidd. Ac ar yr unrhyw sail helaed, y cysegrodd yr
hen Destament, ei holl Sabothau, a'i ddyddiau gwylly-
m, i addoli, ac anrhyydeddu Duw yn unig. Gosod Sab-
both gan hynny er anrhyydedd i nebryw greadur, sydd
i echod gorthrwm, a ffiaidd ddelw addoliad. Caays u-
mre'r llech gyntaf yn ei wneuthur yn rhan o addollad
Duw, fod Sabboth i'w anrhyydedd ef, selylyn Lvuit. 23.
37; 38 Et. Ac yn Ezeq. 20. 20. Neb 9. 14. Y sail
a roddir ar lawr am holl addoliad Duw. Ac y
ein Iachawdwr yn dylcu fod yn rhaidi ni addoli y
gwydd Dduw yn unig. Mat. 4. Am hynny cadw
both er anrhyydedd i Dduw yn unig. Y mae'n
tiryd glan yn adrodd ei fod yn un o bechoda
nyaf Jeroboam ddarsod iddo orchymwyn uchelma-
ol sythymyg ei galon ei bun. i Bren. 12. 33. A
mae Duw yn bygwth ymweled ag Israel a'm ga-
dyddiau Baalim, hynny yw, yr Arglwyddi, mae
i gwna'r papitiad i'r Seintiau, Hos. 2. 13. a
ned fod y cyfryw yn ei anghofio ei. Ac mewn

Pl. Eglwysiecr,

Gwirionedd nid oes neb lai ei gotal i gadw saboth yr Arglwydd, na'r rhai sydd fwyaf eu hofergoellion i gadw gwyliau a dyddiau dynion. Am hynny mae Eglwys Rusain yn arferu gorthrwm ddeglw addoliad.

Yn gyntaf, wrth gymmeryd arai ordeinio sabothau, yr hyn sydd yn perthyn yn unig i Arglwydd y saboth i wneuthur.

Yn ail, wrth gyslegru y dyddiau gwylion hynny i anhydedd creaduriaid, yr hyn sydd gymaint a'u gwneuthur hwy yn dduwiau sancteiddiol

Yn drydydd, gan rwyomo wrth y dyddiau hynny addoljad Duw, gweddiau, ympryd, a haeddedigaeth

Yn bedwerydd wrth ofya ar y dyddiau hynny o ddychymyglad dyn, felur mwy o barch, a sancteiddwrwydd, nac ar ddydd yr Arglwydd, yr hwn a orchymynnodd Duw: yr hyn beth sydd o un effaith a pherchi *Ang brist* o flaen Crist. Ein Heglwys ni a ddiddymodd ac a rodd heibio yn gyflawn holl ddeglw addolaidd ac ofergoelaidd wyliau: ac y mae hi yn unig yn eadw ychydig ddyddiau gwylion, er anhydedd i Dduw ei hun, ac o ran esmwythder i walanaethyddion. *Deut.* 5. 14. Er bod defod ter ys hir amser, yn ein trechu ni i arfer yr hen henwau er mwyn desparch dinasol; megis yr arferodd St. Luc. o enwau halogedig Castor a Phollux. *Act.* 28. 11. a'r Christianogion o Fortunatus, i *Cor* 16. 17. Mercurius, Rhuf. 16. 14, a'r Juddewon o ddydd Mordicheus a *Macab.* 15. 37.

Xu ddiweidaf, elamplau o farnedigaethau Duw ar drofeddwyr y sabath, a allai yn ollawl bellia a dwyn ar ddeall i'r rhai sydd a'i calonau heb galedu, mor greulon y mae yr holl Alluog Duw yn digio wrth yr rhai a halogant ddydd yr Arglwydd yn awyllysiol.

Yr Arglwydd (yr hwn sydd ffodd arall yr Alluog drugaredd) a orchymynnodd labyddio farwolaeth yr hwn (o'i feddwl *bifigus*) oedd yr cynnutta ar y dydd sabbath. *Num.* 5. 32. Ni oedd y weithred ond bechan, gwir; ond yr oedi

bechoda yn fwy, am iddo (ar achos cyn lleied) ryfgyu torr y fath orchymmyn tramawr.

Nicanor am iddo ryfgyu ymladd yn erbyn yr Iudewon ar y dydd iabbath, a laddwyd ei hun a 350 o'i wyr.

Llafurwr wrth falu ei yd-ar ddydd yr Arglwydd, a gafodd ei flawd wedi ei losci yn ulw.

Un arall yn dwyn ei yd ar y dydd hwn, a gafodd ei yscubor a'r holl yd oedd ynddi wedi ei losci gan dan o'r nesoedd, y nosion nesaf ar ol hynny.
Dsp de tempore sermo 117. Thom, cantipra liba.

Hesyd rhyw wr ardderchawg, yr hwn oedd arfennol ag halogi y saboth wrth helwriaeth, a galodd hi o'i wraig ac iddo ben yn debyg i ben ci, ac a chluftiau a gweflau, yn udo fel bythoiaid.

Gwraig chwannog i'r byd yn nyddu llin yn Cingstat yn Ffrainge, oedran Crist 1559, wrth arfer gyda'i morwynion weithio ei chylfyddyd ar ddydd yr Arglwydd, fe a ymddangosodd megis tan iddynt yn ennyn yn y llin, eithr heb wneuthur dim niweid; yr ail saboth ei llin a gymmerodd dan, ond se a'i diffoddwyd yn hawdd eithrig i hi heb gymmeryd rhybudd yr hyn y trydyd! Saboth cymmerodd dan drachefn, ac a lolcodd y ty, ac a ddeifiodd y wraig chwannog a dau o'i phlant, fel y buont feirw draenoeth: eithr trwy drugaredd yr Arglwydd, un plentyn a achubwyd yn ei gryd ac a dynnwyd allan o'r tan heb losci.

Ar y 13 o Jonawr, oedran yr Arglwydd 2582, ar ddydd yr Arglwydd ym Mharis Garden yn Llundain, yr yscassadjau a gwymppodd dan y bobl, wrth ymarthlygu a'r arth, fel en lladdwyd wrth y ddifymmwth, ac aneirif a friwyd ac a analwyd. Rhybudd i'r cyfrw rai, a fyddon cymmered mwy difyrrwch ar ddydd yr Arglwydd, o lu mewn chwaryddsau, yn gweled digrifwch cnawro, na bod yn yr Eglwys yn gwafanaethu Duw a ysprydol weithredoedd Duvioldeb.

Elawer o esamplau ofnadwyo o farnedigaethau Duw o waith tan, yn eis i ddiddiau ni a ddigwyddodd i lawer drefi lle'r ydoedd halogedigaeth dydd yr Arglwydd yn cael ei groesawu.

Stratford ar Avon a ddifawyd gan mwyafrif, ddwywaith gan dan; bob gwajth ar ddydd yr Arglwydd, ac ar y naill sul, fel pettau heidyw, ac ar gyfein ir un dydd, ym mhen y flwyddyn drachethn : yn bennaf am halogi dydd yr Arglwydd, a diystyru ei Air yngennau ei weinidogion ffyddlon.

Tiverton tref yn Desonsir (coffadwriaeth yr hon a hafir im calon wyllo o doituri) oeddyn cael ei rhybuddio on lynych gan ei Bigail bucheddol, y danfonai Duw syw dialedd trwm arni, am ffieiddus: halogi dydd yr Arglwydd, yr hyn a ddigwyddai yn bendant o achos bod ei marchnad ar y dydd oedd yn canlyn. Cyn pen hir o amser ar ol ei farwolaeth ef, ar y trydydd diod o Ebrill, yn oedran yr Arglwydd 1598 y datfu i Duw (mewn llai na banner awr) ddisa a than disymmwth dychrynadwy yr holl dref, ond yr Eglwys y Dadleudy, a'r Blusendai, nen ychydig o anneddau tlodion, lle gallasai ddyn weled pedwar cant o dai cyfanneddar uhwraith yn lloesi, a mwy na dêg o deugain o ddynion wedi i'r ffiam neu llofa. Ac yr awr hon eilwaith gwedi rhoi y llyfi hwn allan gyntaf, ar y pumed dydd o fis Awst, 1612. (pedair blynedd ar ddêg ar ôl y waith gyntaf) yr enynnodd tan yn yr holl dref eilwaith, ac ei difawyd oddieithr dêg ar hugain o dai rhai tlodion, yr ysgol, a'r clusendai. Y maent hwyl yn waeth nacellion, y rhai ni chanfyddant fod hys Duw yn hyn o beth. Canniadaed Duw iddynnt ei ras y pryd yr adaeliadont bi neffas, i newid ei dydd marchnad, ac i symud, pob achosion o halogi dydd yr Arglwydd. Coed i'r eraill dyr Siolan: *Luc. 13. 4.* a chymerant ryhiniwrh weled cospedigaeth eu cymydogion. Ofn y gribiau Duw: *Jer. 17. 27.* a choeliont propheta Duw os mynnant swyddo, i *Chron. 20. 20.* llawer o esamplau eraill o farnedigaethau Duw a ellir eu nodi, eithis onid yw hyn yn ddigon, i ddychrym-

rhag halogi yn cwyllyscar ddydd yr Arglwydd,
hagot yn dy halogedigaeth, fe a allae ei gwnain
yr Arglwydd dydi yn ensampl nessaf, i ddylicu eraill
yw y Sabbath yn well.

Mae ef ya cospi rhai yn y bywyd hwn, i ddan-
gyrhydd ef ei ddialedd yn y dydd diweddaf ar yr holl
drawleddo ei Sabbath yn ewyllyslawn;

Ia hyn y dangosafom yn eglur, fod gorchymmyn y
Sabbath yn ddefodol, a bod ei newid ef, o'r leithsed dydd
yr dydd cýntaf o'r wýthnos, wedi ei ôsod trwy awdu-
mod Crist a'i Apostolion. Eithr fel wrth gyhoeddi'r
gyfraith, y cyffylltwyd amryw Ceremoniau perthynol
i Juddewon yn neilltuol. i beri i'r bohl hynny fod yn
fey, gofalus i gyflawni'r gyfraith: megis wrth y gorch-
ymmyn cyntaf, eu gwarediad o'r Aipht, yn arwýddocau
eu gwarediad hwý o usfern; at y pumed gorchymmyn,
yng dyddiau Tngbanain, yn argoel o fywyd tragwyddol
yn Nefoedd. at y chweched gorchymmyn, dirwest oddi-
wrth waed a phethau a dagwyd: yn arwyddo gofali ym
gadw oddiwrth bob math ar lofruddiaeth; ac at y gyl-
mith ei gyd, Ceremoni y las o ffermwym. Num. 15. 38.
Iwthoi i feddwl ymgadw o fewn ymylau'r gyfraith.
Delly'r un agwedd at y pedwar ydd gorchymmyn y
mwanegwydd rhai Ceremoniau a berthynent i
Juddewon yn briodol, ac nid i bobl eraill; megis yn
cyntaf, y ddau offrwm gorchymynnedig iddynt ar y
Sabbath. Num 28. 9 10 i ddangos fel y myneai Dduw
i wafanaethu a mwý anrhýdeud ar y Sabbath, nae ar
dyddiau'r wythnos: yn ail, y gorchymmyn caeth na
heneuid iân ar y dydd Sabbath, na thrwiid bwyd, Exod
21. 2 3 ac 16. 23. Ac na wneid un rhyw lafur corph-
uol, y ddau beth i ddwyn ar gof iddynt eu gwarediga-
eth o'r flwrn dán, a'u caethiwed yn yr Aipht, trwy arw-
yddocau i'r Juddewon: y deuai Crist, trwy ei farw
gan orphywys ar eu Sabbath hwynt yn y bedo-

ideri iddynt lonyddwch a gorphwsdra oddiwrth
ac iau y Ceremoniau cysfreithiol, yr hon ni allodau
yadau ni, na ninnau ei dwyn, Act. 15. 10. Col. 2.
17.

A phaddeliw bynnac ym mharadwys cyn cwýmpo
nad ydoedd cadw y Sabbath ar y feithfed dýdd
creadigaeth yn Ceremoni, eithr prawfo berfeithrwyd
etto yn ol y cwýmp es a aeth yn ceremoniaidd, ac
gyfnewid o herwydd yr adferiad trwý Crist. Megi
daeth bywyd dyn yr hwn o flaen y cwýmp oedd anfar
ol, ar ol hynný i fod yn farwol, a noethni yr hwn o flaen
llaw oedd yn harddwch, a ddaeth yn cywilydd gwedi
bunny : a Priodas a ddaeth yn arwýdd o'r dirgeledi
undeb fýdd rhwng. Crist a'i Eglwys, Ephes 5. At
gyflawni y Ceremoniau (y rhai er mwyn yr Juddewon
a chwanegid at y Sabbath) fe ddarsu i Crist yn ol i
farwolaeth orphywys yn ei fedd holl ddýdd Sabbath u
Juddewon, ac wrth orphwys felly, efe a gyflawnodd y
holl Ceremoniaidd angwanegiadau hynný.

Y rawr hon, fel na ddarsu i ddyspeidiad o'r Ceremoniau
cysylltedig at 1, 5, ar 6. gorchymynnion, ac at briodas
mo ddiddymmu y gorchymynion hynný, na phrlodas
fel na byddent yn ddosparthau tragwýddol o addoli
Duw a chyflawnder dýn : ni ddarsu chwaith, i ddify
miad y Ceremoniau gofodedig at y Sabbath, ddiddymu
gweddeidd-dra y gorchymyn am y Sabbath : felly n
bod y Ceremoniau wedi eu rhoi beibio, wrth ddyfodfa
y Sylmedd ; ar cyscod wedi cilio o ran i Crist y corff
guiddio ; etto yr orphwysfa sanctaidd, yn hon a or
ffymynu yd aca a gadwyd, cyn bod na'r Juddewon yn
bwl, na'r Ceremoniau hyunny wedi eu cysylltu at
Sabbath, a berhaedd yn dragywýddol gyfraith Dduw
trwý'r hon y mae holl hiliogaeth Addas yn rhwymedig
orphywys odiwrth eu gorchwylion cyffredinol, fel
allont gwbl dreulio pob feithfed dýdd mewn cyhoedd
unrhyydedd a gwasanaeth yr unig Dduw, eu Creawdwr
nu gwaredýdd ; eithr yn sylwedd y pedwerýd gord
ymlyn ei chrybwyllir am un mât ar Ceremoni.

Y Dadleson pennaf, yn erbyn desod y Sabbath y

1. Geiriau St. Paul at y Galatiaid, cadw yr ydych
annodau a misoedd, ac amseroedd, a blynyddoedd, &c
Col. 4. 10. Eithr nid yw yr Apostol yno yn condemnio
mwyn beioar y Sabbath Mosef, yr hwn a alwn ni dydd
yr Aргlwydd; a'r hwn a ordeiniasai ef ei hun, yn ol
gychym myn Critt, yn yr Eglwys si hynny o Galatia, a
Chorinth, ac a gadwasai ei hun mewn Eglwysierais, i
Cor. 16. 1 ac 14. 37^c Act. 20, 7. eithr y mae ef yn
dywedyd am ddydiau, am amseroedd, a blynyddoedd yr
Judewon, ac am gadw y Sabbath ar y leithfed dydd yn
ol y creadigaeth yr hyn y mae ef yn ei alw cyffodau
mawr i ddyfod, gweidi eu diddymmu yn awr trwy Crist
y corff; ac yn y gyfraith hwynt a elwir Sabbathau; eithr
gwedi eu gwahanredu oddiwrth y Sabbath Mosef, Col.
2. 17 Levit. 23. 37. 38.

2. Geiriau St. Paul at y Colossiaid, sef, Am bynnig na
furred neb arnoch chwi am fwyd neu am ddiod, neu o
rondydd grŵyl, neu newyddolwr, neu sabbathau, Col. 2. 16.
eithr y mae'r Apostol yn meddwl Sabbathau Ceremo-
nialdar yr Judewon, megis o'r blaen,

3. Yr hŷn a scrifennodd yr unrhŷw Apostol at y
Rhufeiniaid, sef, y mae un yn barnu diwrnod uwch-
law diwrnod, ac arall yn barnu pob diwrnod yn o gyf-
anh, &c. Rhu. 14, 5.

Eithr nid yw St. Paul yn gwneuthur dim, o'r fath
yngif, canys nid yw y ddadl yno rhwng yr Iddeon
ac senhedloedd, eithr rhwng y Cristianogion cry-
fina'r gweiniaid, Rhu. 15. 1. Y rhai cryfion oedd-
yn cyfrif y naill ddydd uwchlawn'r llall, megis y
mae yn ymddangos wrth fod ddydd wedi ei orchym-
myn, a'i gadw yn yr Eglwys, ymmhob man yn adna-
byddus, a pharchedig wrth yr enw hwn, sef dydd
yr Aргlwydd. Ac am hyd y mae St. Paul yn dywed-
di ma, yr bwn fydd yn ystyried y diwrnod hwn i'r
Aргlwydd y mae yn ei ystyried. Ystyried yr hwn,
Aргlwydd cyfnewid seithfed ddydd yr Judeon, rhai
Cristianogion gweinion (fel llawer heddyw) a dybi-
ydoedd anghurheidiol; Felly onis myn gwŷr

(o achos diddymmu a'yyd yr Iuddewon) anrhŷd
a chadw yn sanctaidd ddydd yr Arglwydd, eithr ei
rif fel diwrnod arall; y mae hyn (medd yr Apostol
yn argoet o'i gwendid hwy, a hynny sydd raid o
ddwyn ag efo, nes eu caffont hwy amser i gael
hathrawiaethu ymmhellach yn yr iawn. Pob dd
arall a wrthwyrnêbo y gorchymmyn hwn nid yw on
osier, ac ni thal moi ateb.

PR UNISON FODD O GADW YN SANCTAIDD DDYDD YR ARGLWYDD.

YR awron tanfaiddiad y Sabbath sydd yn sefyli
mewn dau beib. Ya gyntaf, yn gorphwys oddi
wrth bob gwaith a gorchwyl cyffredinol ar a berthymo
i'n bywyd anianol ni.

Yn ail, yn cysegru yr orpbyssfa honno yn gwâl ollawli
misanerbu Duw, ac i arfer y moddion sanctaidd, y
rhai a berthynant i'r bywyd ysprydol.

AM Y CYNTAF

T gweithiau, a'r gorchwylion sydd raid i ni bridi
bwyt, ydynt yng Nghyffredin holl ddinasol a gwledig dras-
erthion, o'r lleiaf hyd y mwyaf, Ex. 31 12, 13 29 30

I hysbysiu yn eglurâch;

Ymattalier yn gyntaf, oddiwrth holl weithredoed
ein galwedigaeth hyd yn oed medi amsar cynhaiaf.

Yn ail, oddiwrth ddwyn beichiau, a phynnau, me-
gis y mae 'r Carwyr; neu farchogaeth allan o ran
elw neu ddifyrrwch; fe a orchymynnodd Duw ym
yr anifeiliaid orpbywys ar y dydd Sabbath, fel y tor-
aid ymmalith oddiwrth ddyn bob achos o ymdeithio,
ac o lalstrio gyda hwynt. Deut. 5. 14. Exod. 34 21.
Ex. 17. 21, 22, 27. Y mae Duw yn ceniadu iddyn
hwy lonyddwch a'r y dydd hwnnw, a'r lawl heb ang-
enhaid, sydd yn dwyn eu llonyddwch oddi arnynt
a dydd yr Arglwydd, se fydd gruddfanau yr anifeiliaid
lludedig truenia yn eodi yn y farn yn nydd yr Argl-
wydd yn eu herbyn. Rhes. 8 22. 'Run agwedd yw
diol fydd yn treilio y rhan swyaf or dydd hwn ym
ymlusio, a'n paintio a'u Porthi cu hunain, megis
yngan wneuthur gwaith y cyfaraul ar ddydd

drydydd, oddiwrth gadw ffetiau a marchnad oedd,
beth yn amlaf y mae Duw yn ei gospî a pbla-
men, tan, neu liteiriânt aruthrol.

Is bedwerydd oddiwrth syfyrto ar lyfrau, neu gel-
wyd, oddieithr ar yr Scrythyrau sandtaidd, a Duw-
ielsba. Canys y mae'n rhaid i ni geisio bod yn dras-
erthog yn yr yspriyd ar ddydd ar Arglwydd. I fod yn
hyn, y mae'n rhaid i ti y dydd hwnnw adael ymmaith
bob gorchwyl yn dy alwedigaeth, megis ei gallo yr
Arglwydd wrth ei alwad et wneuthur ei waith ef yn-
ol. Canys ni fendifthia'r Arglwydd ddim ar a ynnillir
wrth orchwyl cyffredin ar y dydd hwn; eithr te brisia
megis aur Achan, yr hwn o herwydd ei gael yng wrth-
wyneb gorchymwyn yr Arglwydd, a ddag felldith
Dduw ar y cwbl arall a gasclend yn gyfreithlawn.
Ac os darfu i Crist ffangellu ymmaith megis lladroïn,
rhai oedd ynt yn gwerthu ac yn prynu yn y Deml,
yr hon nld oedd ond Ceremoni iw diddymma ar fyrr;
ac illir tybied y cynwys ef y rhai hynny i ddiangc yn
digerydd a fyrrdo yngwrthwyneb ei orchymwyn, yn
prynu, ac yn gwerthu ar y Sabbath, yr hwn yw ei
yrfaith dragwyddol? Crist sy'n galw'r cyfryw yn
missegr speiliwyr, ac hwy allant yn gyffal ledratta y
Caregl oddiar Fwrdd yr Arglwydd, a dwyn oddiar
Dduw y rhan swyaf o ddiwd yr Arglwydd iw dreilio,
llwrrw heibio, yn eu trachwantau eu hunain. Fe
giss y cyfryw iai ryw ddydd weled, fod Barnedig-
ethau Duw yn drymmach nac y mae dynion yu
meddwl eu bod.

Yn bumed, oddiwrth bob difyrrwch a digrifwch, y
nai ydynt gyfreithlawn amser arall; Canys oui ddy-
gwneuthur gorchwylion cyfreithlawn ar y dydd hwn,
trach o lawer y dylem ymgadw oddiwrth ein difyrr-
wch cyfreithlawn, yr hwn sydd yn dwyn ymmaith tan-
ch, a'n hewyllys oddiwrth syfyrto pethau nefol yn
nac un weithred neu lasfur corphorol. — *Esay. 53.*
14 Canys ni all fod i ddyn sydd yn gwyddigrifio
Arglwydd, *Psal. 37. 4* Un difyrrwch nac hytryd-
mwy, na lansiadu dydd yr Arglwydd. Canys a
ddichon.

ddichon fod mwy gortoledd i ddyn a fyddai wedi
egfarnu, na chael dyfod i lllys ei Dywyflog i gael
dwn, a'i faddeuant yn feliedig? neu i un a
glwyfus anescorol, na chael dyfod at y Phffygwraith
ei iachau et? neu i fab aftradlon a fuasai yn ymbo-
ar y mës gyda'r Môch, na chael ei gynnwys i ddyn
i fwyta bara y Bywyd ar Fwrdd ei Dâd? neu i'r
oherwydd ei bechod sydd yn ofni clywed sôn am
wolaeth, na chael clywyd diogelwch oddiwrth Du-
am fywyd tragicwyddol? Os wyt yn canniadhau dy-
wch i't dy hun, neu i'th wâs, canniadha hynny yn
o'r chwediwrnod, y rhai sydd eiddoti, nid ar ddydd
Arglwydd, yr hwn nid yw eiddo fti nac iddynt hwn
thau. Nid oes gan hynny, un difyrrwch corphoreol
arferu, oddieithr yr hyn a allo ddiddau'r enaid i
euthur gwasanaeth yr Arglwydd yn fwyl cyffurus.

Yn chwechel, oddiwrth fwyta yn drwm, neu ym-
gorioedd o win, neu ddiod gref, yr hyn a ddich-
ein gwneuthur ni yn syfrdanllwyd, ac yn anghy-
mwyss i wasanaethu Duw a'n calonnau, ac a'n med-
yllau. *Epb. 5. 18. Deut. 28. 47.*

Yn seithfed, oddiwrth bob siarad am berthau by-
yr hyn a luddias sancteiddio'r Sabbath, yn fwy na
eithio, gan weled y gall dyn weithio ei hun, eithru
all siarad ond gydag un atall. *Esa. 58. 13.*

Yr hwn sydd yn cadw y Sabbath yn unig wr
orphywys, sydd yn ei gadw et megis anifail. Can-
gorphywysfa ar y dydd hwn a orchymynnwyd i Grif-
ionogion, cyn bellod ac y byddo yn gynnorthwy
fanfeiddrwydd; a gwaharddwyd gwaith cyn bell-
od y mae yn rhwystr i addoliad Duw oddiwrth
oddylan.

Os ydyw gan hynny bob arferion o ddifyrni
rhali ydynt gyfreithlawn amser arall, heb fod i'w
nwys ar y Sabbath; hytrach o lawer y mae
rhai ydynt anghysfreithlawn bob amser arall, yn
awr yn waharddedig. Pwy yn ddialaeth a ddich-
oddef gweled Cristianogion yn cadw dydd yr Ar-
glwydd, megis pe baent yn cynnal digwyl ac yn ati-

i Bacchus, ac nid i anghydedd yr Arglwydd
nachawdwr a Phrynwyr y byd ? Oblegid wedi
maethant Dduw un awr fach i ymddangos yn
diwallan, y maent hwy yn treulio y darn ar-
gydd yr Arglwydd, yn eistedd i lawr i fwytas
fod, ac yn cyfodii chwareu : i Cor. 10, 7. Ex.
18, 19. Yn gyntaf ymdorlwythant a bwyd
ad, ac yno porthant eu trachwantau a chwar-
wedd a dawnfian. Yn erbyn y cyfryw halogedi-
ch, y mae'r holl Athrawon Sanctaidd, yn gyfhal
hni hén a'r newydd, yn tyftiolaethau ac yn beio
trachwerw ; yn gymaint a bod Augustin yn
ido mai gwell yw aredig na dawnfio ar y dydd
hboth. *Augustin tit. Pst. 91.*

Ifrarhon yn enw yr Hollalluog Dduw, yr hwn
urphywysodd yn ol creu Nefoedd a daiar : ac yna
ei dragwyddol Fâb Jesu, prynwr ei Eglwys yr
ar fyrr a farna yr holl ddynion, yn ol yr ufudd-
dangosafont i'w orchymynnion ef : yr wyf yn
i ti, yr hwn wyt yn darllain y geiriau hyn,
egis y byddo i ti atteb ger bron. *wynebpryd Crist*
holl Angelion Sanctaidd y dydd hwnnw, gyd bwysol,
gylried, pa un a wna dawnfio chwareu interlad,
mwm, cardis, tabler, towlbwrdd, Bowljo,
thu, chwareu tenis, arthlygu'r Arth, swmpnlaeth,
hwlio, a'r cyfryw arferion ynfyd o Robin Hood,
hawnfiau, gwyl mab sanau, chwareuon Mai, a'r
hlyb a'i bod yn orchwylion i Dduw i roi ei fendiff
ment, ac iw cynnwys ar y dydd Sabbath, a'i nad-
ment. A chan weled na ddylid gwneuthur un wel-
ted ar y dydd hwn, oddieither y cyfryw a fyddo
llannu Duw, neu'r cyfryw ac y gallom ddilgwyl-
ment Dduw arni Pa fod y meiddi di wneuthur
hau hynn y ar y dydd bendigedig hwnnw, ar
al ni feiddi di erchi i Dduw ganiâdha ei sen-
lo mwynhau ? Clyw hyn a dychryns o iugan-
alogedig o'r oes halogedig !

O galon rewlyd, gwyl dar ystyr a gwag o ras
yr hou gan fod bob dydd o chwech, bob awr ymmh
dydd, bob munyd ymmhob awr, yn cael archwaeth
trugaredd dy Dduw yaghrist, heb yr hwn, bob munyd
y brasit yn diliannu! Etto ni chlywi di yn dy galon o
wyllys i allael treisio yr un diwrnod hwnnw o'r wyl-
nos, yngwafanaeth dy Feistr, yr hwn a gadwodd ei i
addoliant a'i foliaet ei hun. Rhodded dynion ar law
yn escusion a synnont, er mwyn ymadiffyn eu haloged-
gaeth; ac atebont beth bynnac a roddo'r cythraul yn
eu pennau; etto mi ddymunwn arnynt gofie, gan we-
led mai hen draddodiad yn yr Eglwys ydyw (Laws
lib. 7 c. 1.) Y byddai ddyfodiad yr arglwydd ar ddyd
yr Arglwydd, leled y gorfoedd y fae iddynt gael eu go-
ddiwes yn arferu cnawdol ddifyrrwch i ryngu bodd iddynt
eu hunain, pryd y byddo eu Meistr hwy yn dilgwyl
eu cael ya ei waftanaethu ef mewn gorchwylion ac ar-
ferion ysprydol. Fe ddymunai'r adyn mwyaf halog-
dig y pryd hynny yn hytrach gael ei ddal ar ei linian
yn gweddio yn yr Eglwys, nag megis gaft yn crych-
fio yn y dawns. Oni ddichon hyn eu cynhyrfu,
ddymunwn etto ar ein rhai gwyckion ammur fedd
pan fyddont yn dawnsio ar ddydd yr Arglwydd, yng-
wrthwyneb gorchymyn yr Arglwydd, feddwl nad yd-
wyt ond dawnsio ar fin y pwll; ac na wyddant pa-
gyntaf o homynt a syrth i mewn. I'r hwn yn ol iddynt
gwynpo unwaith heb edifeirwch, ni all mawredd ya
nid eu hachuboddiwrth ddial y Duw mawr, gorchym-
myn yr hwn yngwrthwyneb eu gwybodaeth a'u cydwy-
dant, yd eiddyn hwy mor rhyfygus yn ei drawsedd
gan hynny orchymmyna Duw moth ddychri-
mawr gan gair Duw moth gynghori di, Niddywedaf fiddi
yng Nghymru, pech a ddywedodd St. Joan om blaen i, yr hwn
ynglais frwst bydded trwnt etto. Dat. 22. 11.

Aml yr ail

Gwyliau norwybwsfa'r Sabbath sy'n sefyll, yn
ynganiad i'r mawr ar ddyledion: yn gyntaf, cyn: yn ail,
yn ddydd, gmedi gorchwylion cysfredin yr Egl-
wys, i'r ail, i'r mis cyflwm i'n y gwasanaeth cysfreidol.

o fwylio mewn pryd y noson o'r blaen, megis y
dy gorff yn ddislinach, a'th feddwl yn gymwys
i ddineiddio'r Sabbath drannoeth. Canys o ddi-
parodrwydd hwn, tydi dy hun a'th weision pan
y lloedd dedig gan lafur a gwilio y nos o'r blaen, a'
lloch mor bendrymmion y pryd y dylech fod yn
golanaethu Duw, ac yn gwrando heib a ddywaid ei Ts-
rif wrth y Eglwys o ran athrawiaeth i'ch eneldiau
2. 3. Na byddwch yn gallael dal moch pennau t
gan gyfleoedd idianrhydedd Duw, trwmgydd yr
Eglwys, a gwradwydd i chwi eich hunain. Am hynny
mae'r Arglwydd yn gorchymwyn i ni, nid yn unig
yw yn sanctaidd; eithr hesyd ym mlaen llaw gofio y
Sabbath i'w gadw yn sanctaidd, gan barotol ein
abennau, a rhoi heibio bob peth a'n rhwystro ni i wgas-
tyn ddydd gogoneddus Pr. Arglwydd, Eliay 58' 13.
Am hynny lle mae'r Arglwydd yn y gorchymwynion e-
nill, naill ai yn erchi gwneuthur neu beidio a gwneur
y mae es yn rboi y ddai ar lawr yn y gorchymm-
wyn, a hynny trwy Memorandum (sef cofbad) hy-
nol. Megis pe bai Feistr yn rhoi siars a gorchymm-
wyn was am edrych yn dda ac yn fanwl at ddeg a be-
nni mawrion: Eithr i fod yn fwy gofalus i gofio un
deg hynny yn enwedig, er mwyn amryw teifymman-
ion; Oni ddylai was fryddlon a garai ei feistr, ddan-
i mwy gofal hynod am y peth hwnnw, nac am yr holl
chwylion eraill?

Fel hyn yr oedd Moses yn dylsu y bobl dros nor i go-
i'r Sabbath; Exod. 16 23. Ac yr oedd hi yn dde-
rfer sanctaidd ym mhllith ein benafiaid, pan
loch osber ar y noiwyl o'r blaen, se a pher-
furiwr a'i orchwyl yn y maes a'r Creft. Tyllyd
yn el fwch, ac aent i'r Eglwys i brynu i'r wyl
barotol eu heneidiau; fel y gallai eu
friolach i addoli Duw ar y dydd Sabbath.
I seddiannu y noson honno dy lestr ddu i'r me-
ridorwydd ac anrhydedd; i Cor. 7 5. Mekin y geliv-
roi dy enaid yn anheg burach yng olwg Duw
drannoeth.

3. Igodi yn blygeiniol y nofau dyddid Sabbath. Ofelius gan hynny Igodi yn foreuach ar y dydd hwn ac ar y dyddiau eraill; yn gymaint ac y mae gwalesib Duw i wro i flaen traethion bydol; Oherwydd nad oes un Meistr i wlasanaethu cyffal a Duw ac yn y diwedd, nid oes welli cyflwyno y byd i waelac am ei wasanaeth ef.

4. Pan fyddych gwedi codi, ystyria wrthit dy hun yngw bechadur astan wyt; ac i ba gyfryw le sanctaidd ydwyd yn myned i ymddangos, set ger bron y gwas Dduw sanctaidd, yr hwn sydd yn gweled y galon, ac ni eisau pob amhuredd a rhagritid. Ymhola a thyd y hun gan hynny cyn i ti gychwyn i'r Eglwys, pa bebo daw trynnion a wnaethoedd yr wythnos a aeth heibio cysylltes hwynt oll o flaen Duw, ac yn difrifol gueddian am gael maddeuant am danyn ac felly gwnaid y gymuned dy hun a Duw ynghrist. Adnewydd a adduneda i fyw yn fwylwybodus, a gweddian am ychwanegu doniau a roddwyd i ti, ac am roddi i ti y rhai fyddiant ti eu heilau. Eithr yn enwedig gweddian am rasu a wando gair Duw yn fuddiol wrth glywaid ei ddarllen a'i bregethu, a gallael o honot dderbyn y Sacramen lanfraidd yn gyffurus (os dydd i gymmuno a fydd;) a gweddian ar l Dduw a'i Yspryd glân gynnorthwyo y pregethwyr i adrodd rhwybecth i ladd dy bechyd, ac i gyflwyni enaid, Col. 4. 3. Yr hyn a ell i ei wneuthur yn ymodd hyn, neu'r cyfryw.

Boreuol i weddi ar y Dydd Sabbath.

O wylledd gofuch i f, O Dduw trwyddol, yr hwn i boll weithredoedd yn ogoneiddus, a'i fedd ynglŷn â ddiolch. Ni ddichon bod dim well na molianu a ddaton dy drwgareddau yn y borau, ar y sanctaidd Sabbath, Canys dy ewillys a' th mlynnynt yw i ni lansteiddio y dydd hwn yn dy foli a'i wasanaethu, ac i ddwyn ar gof yn ddiolchgar, yn gyflwyni greadigaeth y byd trwy allu dy Aif, a gwaredigiau ymlawni ryw trwy farwolaeth dy Fab. I ti Argymhell yn cysylltes y mae Mawredd, a gallu a gogoni

50000 copies.

10

u bresi seth, a barddwrch: Canys y cwbl yn y nefoedd,
y ddaiar sydd eiddot ti: y deyrnas sydd ei llo ti Ar-
gyd, yr hwn hefyd a ymderchfaist dy ben ar bob peth.
Ffesb hefyd ac anrhydedd a ddeuant oddiwrthi ti, a thi
ynd yn arglyddiaethu ar bob peth, ac yn dy law di y mae
wib a chadernid; yn dy law di hefyd y mae manorbau, a
muddigras i bawb. Yr awr hon am hynny o fwyd Nuw,
môlannaf dy enw sanctaidd; a herwydd lle yr oedd
ni bechadur truan gwedi annog dy anfodlon rhwydd
i thddigotaint cyn fynyched, er hynny o'r rad a' th
Mioni (hebddal lwlwr sy halogedigaeth a'm gwen-
did) ryngu hodd it ymchwaneugu y Sabboih hwn at rit
lynyddiau rhynged boedd it hefyd. O Dâd netol, er
mwyn haeddedigaethau Jesu Crist dy Fab, (adcyfodiad
gogoneddus yr hwn y mae'r hell Eglwys heddyw yn ei
gofori) faddau a gollwg dros gof, sy holl bechodaun am
camweddau. (Yma y gelli gyfaddef pa bentod o'r wyl-
mas aeth heibios y'n gwasgu ar ddiwnt y gylwysboda: Joan. 1:29)
Tin enwedig O Arglwydd, glanha sy etaid oddiwrth y
bechodaun bryntion hynny, a gwaed dy bur oen gwir-
on di frycheulyd, yr hwn sydd yn tynnu ymماith bechodaun
y byd. A phar i' th ylpryd iancfeidd, farw hau twylwy
ly llygredigaethau, megis i'm adnewydder ar lun dy
ddelw di, i' th wasanaethu di mewn newydddeb buchedd
i ansteiddwrwydd o ymarweddiedd. Ac megis y darts i
llio'r trugaredd syngladw i yn ddiangol hyd ddechreun
y dydd bendigedig hwn; felly yr wyl yn ymadolwyn it,
ei wneuthur yn ddydd cymmod rhwng y traeth pechau
a'ch dduwiol Fawrhydi. Dodi ni ras i w wneuth-
ur yn ddydd o edifeirwch tuagattat ti, felly byddo dy
Mioni yn ei felio es yn ddydd o faddeuant i mi; ac fel y
llwyf gofio mai cadw yn sanctaidd y dydd hwn, y wr
gorchymwynn a scrifenpodd dy fys dy hun. Megis y
gallwn i ar y dydd hwn syfyrio ar weithredoedd gogon-
eddus ein creidigaeth, a'n prynedigaeth; a dyleu y mod-
dus abed, ac i gadw y cwbl eraill o'r cyfreithiau a'ch
orchymwynnion sanctaidd. Ac ya y man, pan fyddwyf
mabliith y gyouleidfa sanctaidd, yn ymddangos yndi
o ger bron dy wynaed, i offrwm if eisiau boreuol aberth

folians a gweddi : ac i wrando beth a lefara yr yspriau
mibregetbiad dy air) wrth dy wâs: O na ad i'm pechoda
i'f yll megis cwmmwl i attal fy ngweddiau rhag dem-
as y attat ei; neu i gadw yn ol dy rad rhag descyo trwy
dy air yn fynghalon. Myf i'wneu O Arglwydd, ac yr
wyl ya crynu wrth feddylled, fod i'air ihan o'r hâd dayn
Tyrthlo mewn tir drwg. O na ad i'm calon i fod yn de-
byg i'r ffôrdd fawr, yr hon trwy galedweh ac eisiau
gwir ddealltwriaeth, nid yw yn derbyn mor hâd ac
dyfod yr un drwg a'i ddwyn ym maith: nac yn debyg
i'r tir craigiog, yr hwn sydd yn gwrando yn llawen tro-
amser, eithr ya cilio cyn gynted ac y codo na phrofe,
digaeth, nac etlid er mwyn dy Efengyl di: nac yn deb-
yg i'r tir dreiniog, yr hwn gan ofalon y byd a melys wedd
buchedd a daga yr hâd megis nas gallo ddwyn ffywib
berffeurbrwydd: Eithr yn debeg i'r tir da, y bydd wyf a cb-
lon bawdgar gydwg bodus, yn gwrando dg air, ac yn ei
ddeall a'i gadw, ac yn dwyn ffywib trwy ammynedd, yn
y mesur y gwelo dy ddoethineb fod yngymhesur er mwyn
dy ogoiant di, a'm diddanwch tragwyddol inneu.
(Matth. 13, 1 &c. Luc. 8: 25. Col 4: 3. Act. 26: 18.)
Agor hefyd yr wyl yn áttolwg it O Arglwydd ddrws yr
ymadrodd, i'th was yr hwn a ansonaist atom ni i agor
yd ein llygaid, ac i'n troi o dywyllwch i oleuni, ac o feddi-
ant Satan at Dduw: fel y derbynion faddeuant pechodaun,
a chyfran ym mysc y rhai a sancteiddnyd trwy ffydd yng-
bris. A dyro i mi ras i ymestwng fy hunan at ei Wei-
nidogaeth ef, yn gyntal pryd y byddo yn fy nychnysu i
Barnedigaethau, a phan fyddo yn fy niddanu i a'ib dru-
gwaeddâu. Ao fel y byddwyf yn rhoi synbras erch ar-
no er mwya ei orchwyl, Oblegid ei fod yn gwilio tros fy
maid, megis un a fydd raid iddo roddi cyfrif am dano i'w
Arplwydd. Dyro i mi ras i'm ymddwyn fy hu ymmhî-
lch y gynulleidfa sanctaidd mewn gweddeidd-dra, a
mharch, megis yn dy wydd di, ac yngolwg dy Angelion
sanctaidd. Cadw si rhag srythni a chyscu, ac rhag holl
feddyliau gwib grwvdrus; a bwriadau bydol; sancteidd-
yng-hot megis y byddo yn gymmwys i dderbyn, ac
hyddai gofio yr holl athrawiethau buddiol daion.

ysciri ni allan o'th Air di. At fel y gallwyd
yn ynnorthwy dy Yspryd glan arseru yr addysc ar
mewn hyunny, i'm hyfforddi mewn hawddfyd, am cy-
mawn mewn cyftudd, er mwyn gwellhau fy muchedd, a
mi gogoniant i'th enw. A bod y dydd heddýw, yr
yngan y mae dynion anuwiol halogedig yn ei dreilio yn
difyrrwch a'u trachwantau eu hunain, i mi(megis
noth wasanaethwyr ffyddlon) allael dirfawr ymhyr-
ya yn ei gyslegru ef I'w anrhydedd a'th ogoneidd at, heb
amser fy ffyrdd f3 bun, na cheisio fy emlynys fy bun,
gyweddyd fy-ngeiriau fy bun. (1 Thes 4, 12. Heb 13
Ela 58. 13. Ela 66. 32.) Eithr gan roi heibio ya
tai weithredoedd pechod, a gweithredoedd ty ngat-
edigaeth gyffredinol, y gallwyf trwy dy ras ei, glyw-
ysy nghanol ddechrevad y Sabbath tragicyddol, yr
mewn llawenydd a gorfoledd anrhaethadwy a gal-
wydyssegru gyda'th Seintiau a'th Angeson, l'th foli
yn addoli yn dy deyrnas nefol yn dragwydd. Xr
ollbethau yn yr wyl yn dragostyagedig yn ymbil am
hysnt, yn enw a chyfryngdod ein Harglwydd Jesu, yn
furfar weddi a ddyscodd ef i ni.

Ein Tâd yr hwn wyt, &c.

Gwedi i ti fel hyn barotoi dy enaid dy hun o'r neill-
os oes ofal ti a thylwith i ti galw dy deulu yng-hyd,
llain beunod, a gweddia megis yn nyddiau yr wyt-
hau. Eithr cofiad dibennu y barotead, ar dyledion neill-
tol hyn, fel y gellych di a'th Deulu fod yn yr Eglwys
dechreu y gweddiau. Onid e fe ddichon eich nei-
tol arserion fod yn rhwystr ac nid yn barotead. A
tra fyddych di (a'th deulu) mewn hollawl barch yn
myned tuar Eglwys, myfyried pob un fel hyn wrtho et
man.

Pethau i'w myfyrto wrth syned i'r Eglwys.

DY fod yn myned i lys yr Arglwydd, ac i llesarn
wrth y Duw mawr mewn gweddi; ac i glywe-
i lawrhydi yn llefaru wrthit tithau yn ei Air; ac i
berbyna ei rad a'i fendith ar dy enaid, a'th safurgonei.

yr hyn a wnaethoedd yn y chwe' diwrnod a wnaeth heibio.

2. Dywed wrthit dy hun hyd y ffordd; Fel y brenn
bydd am yr afonydd dysfroedd, fel y'r biraetba sy
am dinas ti o Dduw. Sycheag gwfy enaid am Dduw
am y Duw byw: pa bryd y deuaſ, ac yr ymddangosaf y
bron Duw? Canys gwell gw diwrnod yn dy gynteddau
na mil yn lle arall, dewiswn eistedd wrth y ribinig
nwyff Nuw, o flaen trigo gym mbebgell annuwioldeb.
Hyd yng
hyany minnes a ddeuaſ i th dy di yn amlder dy drwg
edd, ac a aildolaf di, a th deml sanctaidd yn dy oſa
Psal. 5. 7 ac 42 1, 2, ac 84 ro.

3. Ar dy fynediad i mewn i'r Eglwys, dywed,
ofnadrogynt y lle bw̄n? nid oes yma onid i y i Dduw,
dyma borth y nfoedd, diau fod Duw yn y fan hon, ym
e'r Arglwydd yn ddiamau gyda'r bobl yma. Gen. 11
16. 17 i Cor. 14. 25. A chan ymoflwng a'th wyneb tu
llawr wedi y delych i th le, dywed, O Arglwydd hoffai
drigfan dy dŷ, a lle preswylfa dy ogoiant, Un peth gan
hynny a ddeisffais i gan yr Arglwydd, hynny a geisiaf, sa
cafael trigo yn nhy'r Arglwydd boll ddyddiau sy myny
i edrych ar drydseri hwb yr Arglwydd, ac i ymosyn yn
Deml, am hynny'r aberthaf yn ei babell ef ebyrh gorff
edd, canaf, ie canmolaf yr Arglwydd. Clyw o Aglwydd
sy llysergied, trugarba besyd wrthif. gwrando arnas
leffysf arnas. Daioni a thrugaredd yn ddiau am canyng
ant, oll ddyddiau sy mgwyd, a phreswyliaſ yn nhy'r Arglwy
dd sy dragwydd. Ac tel dyma y parodrwydd arglwy
dd ar ein traed yr edd Solomon yn ei gynggori i ni
wnenthor, cyn myned i dy Dduw, Psal. 26. 8 ar 27. 1
6. ar 23. 6. Preg. 5. 1.

Yr ail math ar ddyledion i w cyflawni ym
nahlith y gynnulleidfa Sanctaidd.

Pan ddechreuo'r gwasanaeth gad ymmaith dy neli
ddol syfriadau, a gad i th galon uno ar Gweinius,
ac a'r holl Eglwys, o ran eich bod megis yn un com
yngrist, ac o herwydd bod Duw yn Dduw'r drefn,
a yn wncenthau pob peth yn yr Eglwys o un tryd ag

Canys y mae gorchwylion yr Eglwys yn gyhoedd yn ar ymgyffredinol. 1 Cor. 13.12 Act 22.46. ac 4. Am hynny balchder anwybodus yw i ddyn dybied i weddau neillduol ei hun yn ffrwythlonach, na weddau cyfredin yr holl Eglwys. Salomon gan hynny ddydd yn cynghori dyn i beidio a bod yn brifur i draddodiad yn yr Eglwys ger bron Duw. Prèg 5. 1. Gwyliau gan hyany pan fyddo'r Eglwys yn gweddio, Canys ganont hwythau, ac ym mhob gweithred o fyned ymliniau, sefyll, eistedd, a'r cyfryw dresn arferol, a Ceremoniau diniweid (er mwyn gochel tramwydd, a chadw cariad perffaith, a thyftiolæth o'r usydd dod) a nodod dy hun at arfer yr Eglwys, yr hon y byddych byw ynddi.

Tra byddo'r Pregethwr yn deongli ac egluro gaer Arglwydd, edrychi arno; canys y mae hynny yn gyorth mawr i'r anog di i wrando, ac i'th gadw rhag ymddyliau crwydrus; felly yr oedd llygaid pawb oll yn synagog yn craftu ar Crist tia yr ydoedd yn pregethu; ar holl bobl oedd yn glynw wrtho i wrando arno, 4. 20 Luc 19.48 Cofia dy fod yno megis un o ddiabolion Crist, i ddysgu gwybodaeth iechyd wriaeth er mwyn pechorlau, trwy diriondeb trugaredd ein Duw. Iac 1.77.

Na fydd gan hynny yn ysgol Crist, megis bachgen ar mewn ysgol Gramadeg, yr hwn er clywed yn sylw, sydd byth heb ddylicu ei wers; ac yn myned i'r ysgol yn oesdad heb ddyscu un twrñ da; yr wyt si yn cael hyn mewna bichgen, y mae Crist yn ei ffieiddio ynot iha. Gan hynny er mwyn cael o honot fwy budd a llaw wrth wrando, dyfal noda.

1. Gyd-glyniad ac eglurbad y testyn, [neu'r tecst]
2. Beth yw prif amcan, neu fwriad yr Yspryd glan yn y Testyn.

3. Dosparthiad a rhannau y Testyn.

4. Tr addrawiaethau, ac ym mhob addrawiaeth y prawf, y rheolymau, a'r defnyddiau o bonaw.

Y flordd ar dull hawsat o'r cwbl i'r bobl y fachynnau ym eynorthwyo i gofio'r bregeth, ac am hynny feliciaf ei chael yn arferedig gan Ffgeiliad Hynny.

ddiawa, y rhai ydynt ewyllysgar i athrawiaethau m
detali yngwybodaeth Duw, a'i wir grefydd.

Os bydd dosparth y Pregethwr yn rhy fanylaidd
yn blethelig, yno gwna dy orau ar gofio.

1. *Pagysigw bethau a ddyfcaist ti, ar na wyddin ti i
blaen, a bydd ddiolchgar.*

2. *Paruw bechoda uyr oedd ef yn ei bargyddi, i
rbai y mae dy gydwybod yn dywedyd i ti, dy fod ti yn
og, ac am hynny rbaid i ti wellbau.*

3. *I ba risweddau y mae ef yn annog, y, hai nid yd
berffaith ynot ti, ac am hynny gmeinia i w barferu a m
aweb a diwydrwydd.*

Eithr with wrando, bwrw fod pob ymadredd attani
dy hun, ac fel pe bai Dduw yn dywedyd withit ac ni
dyn, Esa 2 3 Act 10. 33. ac na fydded cymaint gen
it am glywed geirian y Pregethwr yn melus seiniog y
dy glust, ag am ymwrando a ffrwyth yr Yspryd p
gweithredu yn dy galon. Am hynny y dywedir q
tynyched, Dat. 2 7 Yr hwn sydd ganddo glust, gwrando
awed pa beth y mae'r Yspryd yn ei ddywedyd wrth
Eglwys. Ac onid oedd ein calonnau ni yn llosci yno
tra'r ydoedd efe yn ymddiddana ni ar y ffordd, a
'r ydoedd efe yn agoryd i ni'r Scrythyrau? Luc 24 3
Ac mae y fendiff wedi ei haddaw i rhai a wrandawau
y Gair fel hyd, Luc. 11. 28. Dyma ein haberthu e
hunain yn gymerodwy i Dduw. Dyma'r argoethym
odaf ar Seintiau Crist, y nod hawf i adnabod defal
Crist, y seiri egluraf o etholedigion Duw. Deut 33
Joan 10 27. Joan 8 47. Y gwir waed, yr hwn sydd m
gis yn ein huno ni i fod yn garenydd y sprydol, yn
dys 2c yn chwiorydd i Fab Duw, Luc 8. 21. Dyma
gelfyddyd oreu o ddal cof i wrandawrdyfal. Pandd
yddo'r bregeth..

1. *Gochel ymadel mal y naw gwahanglwyfus,
darfod i ti dalu diolch a moliant i Dduw am dy athra
aeth iachusol trwy weddi, a chanu Psalm. A ph
lyddir yn adrodd y fendiff, saf i fynu i dderbyn dy
gan a honi, a gwrando hi megis pe bai Griff ei hu
Gweinidog yr hwn yw efe) yn adrodd y cyffryw wr*

Olegit yn yr achos hwn y mae'n wir, y neb sydd yn i'r gwrand o cbwi, sydd yn fy ngwrand o'i; Luc 10:16. Ac y mae'r dydd Sabbath yn tendigedig, o herwydd i Duw ei osod ef i fod yn ddiwrnod ar yr hwn, trwy enau ei Weinidogion, y bendiga ef ei bobl y rhai a wran-dawant ei Air, ac a ogoneddant ei enw. Canys er nad yw dydd Sabbath ynddo ei hua, yn fwy bendigedig na'n chwe diwrnaod eraill, eto o herwydd i'r Arglwydd ei ordeinio i arserion sanctaidd uwchlaw eraill, y mae yn rhagori cym helled ar ddyddiau eraill, ac y mae bara cyffredig (yr hwn yr ydym ni yn eidderblyn ar Fwrdd yr Arglwydd,) yn rhagori ar y bara cyffredinol, yr hwn yr ydym ni yn ei fwyta ar ein byrddau ein hunain.

2. Os dydd i Gymmuno a sydd, pwysa i synu at fwriad yr Arglwydd, mewn gwisc priodas o galon ffyddlon eddfiriol, i fod yn gynfannog o'r cyfrwy wledd sancteiddiol.

Ar pryd y byddont yn bedyddio aros i wrando mewn holl ddisdawrwydd anrhayeddus, megis y gellych di felly; yn gyntaf, ddangos dy barch i ordeinhad Duw; yn ail, felly gellych ystyried yn well dy impiad dy hun yn gorph gweledig Eglwys Crist, a pha ddelw y cyflawniast addunedau dy gysammod newydd: yn drydydd, megis y gellych dalu yn ol y dyletion yn gweddio tros y plentyn a fedyddir (megis y darfu i Cristianogion eraill yn yr un achos trosor titian) ar i Duw roddi iddo ei y tirwythau ysprydol o'i Fedyd, trwy ei waed a'i yspyd.

Yn bedwerydd, fel y b. dylch yn cynorthwyo'r Eglesys ym molianu Duw, am iddo Impio aelod arall yn ci gorff dirgeledig.

Yn bumed, fel y gellych di wyboda fyddo esfeithian marwolaeth Crist yn lladd pechod ynot ti, ac a ydwyt i wedi ymgysodi i newydd deh buchedd, tewy rinwedd chiadgyfodiad ef; ac felly i fod yn ostyngedig o achos dy dillifygion, ac yn ddiolchgar am ei gad ef.

Yn chweched, i ddangos dy fod dy hunan yn wr rhwng oddinasyddiaeth Crist, ac yn gallael rhoi dy lloferru i'r gyfleoedd i ethol eraill i'r gymdeithas sanctaidd.

3. Os bydd yno un gascl i'r tiawd, dod dy elusen yn rhwydd, ac yn ddirwgnach, megis y bendithiodd Dduw dy ailiu, *1 Cor 9. 5, 6, 7.*

A hyn am y dyledion sydd i'w cyflawni yn y gynulleidfa sanctaidd.

Pt awrhon am y tryd ydd math ar ddyl-edion y ol dysod o'r gynulleidfa ianetaidd.

WRch ddychwelyd tuag adref, neu wedi yr el-
ȳch i'th tŷ, myfyria ychydig ar y pethau a
glywaist. Ac megis yr anifail glân yr hwn sydd yn
enol ei-gil, *Leuit 11. 3.* Felly rhaid i tithau ddwys
i'th côf drachebs, yr hyn a gylwaist ti yn yr Eglwys;
Ac yno gan lynes i lawr ar dy liniau, tro'r cwbl yn
weddi, gan attolygu i Dduw roddi y cyfryw fendith
ar y pethau a gylwaist, fel y byddont yn gyfarwyddid.
Peth fywyd, ac yn ddiddanwch i'th enaid; *Psal 119. 11.*
Canys nes i'r Gair fal hyn fod wedi ei wneuthur yn ei-
ddom ni, ac megis yn guddiedig yn ein calonnau, yr
ydym mewn perigl rhag i Satan ei ledratta ef ymm-
aith, ac na chaffom ni na budd na lles oddwiwrtho.

A phan fyddych yn myned i'th giniaw yn y modd
diolchgar anrhodeddus a adroddwyd o'r blaen, cofa
yn ol dy ailiu fod gyda thi un neu ychwaneg o dlodion
Cristionogawl yn derbyn genit ymborth i'w coludd-
don newynog: gan wneuthur ar ol Job yr hwn sydd
yn mynegi na fwytaodd ef erioed moi fwyd yn unig,
arb fod yr ymddifad, a'r tiawd yn bwyta o bonaw, *Job.*
17. 17, 18. Dyna orchymwyn Crist ein Harglw-
wydd. *Luc 14. 13.* Neu o'r hyn lleiaf danfon beth
i'th giniaw i'r tiawd, yr hwn sydd yn gorwedd yn
glaf yn un o'r bythod o'r tu ôl, heb ddim llyniaeth
yn ei seddiant. Oblegild hŷn a ddwg fendith ar dy
oli latur a'th weithredon, ac a wnaiff mwy o orfol-
edd i'th enaid ti'r yw ddydd, nag y mae yr awrhon yn
wneuthur o les cyffurol i w gorff ef, y pryd y
gyddo Crist yn dywedid wrthit: *Mat. 25. 35, 40.*
Fendigedig blentyn i Dduw, bum newynog a thi a rodd-
odd i miswyd; bu arnaf sybed a thi roddaiast i mij ddiol,

6. *In gymaint a'i wneatur i un o'r rhai byn fy modyn lleiaf, i mi a gwnaethbost: sef yr byn a wnaeth, o'r fy mwya i, yr wyf yn ei gymmeryd un ogwedd a pha gwnaethbit i mi fy bun medd yr Arglywyd Jelu.*

Pan ddarfyddo ciniaw, a molliannur Arglywyd, galw dy deualeu ynghyd, bola a hwynt pa beth a ddisfasant yn y bregeth; canmola y rhai sydd yn gwneuthur yn dda, ac na ddigalonna mor rhai sydd a'i cof neu a'i dealltwriaeth yn wannach, eithr yn hytrach hoffordda hwýnt: canys fe ddichon eu he-wyllys a'u meddyliau fod yn gyftal a'c lleill. Tro at y tytiolaethau Scrythyrol yr oedd y pregethwyr yn ehadrodd, ac argrapha y pethau da hynny ar eu coffadwriaethau hwynt drachefn yn ddwysach. *Deut. 6:7-20 21.* Yno cân Psalm, neu ychwaneg. Os bydd yr amser yn cynnwys di elli eu haddysen, au noli mewn rhyw fannau o'u Catechism, gan gydsynnied pob dosparth ac athrawiaeth yr Scrythus sanctaidd. Hyn a chwanega ein gwýbodaeth ni, ac a flaen llynnaein coffadwriaeth: gan weled beunydd mai y rhai sydd fynychaf arterol ymmhob. celfyddyd, sydd swyaf byfedr, ac odiathol, Eithr er dim cona dresnu yr interior neillduol hyn megis y gellych dy fod yn y gosber gyda rhai cyntaf, lle y mae yn rhaid i si dy ydlyn yd hun yn yr unrhyw anghydedd, a duwiol-hyd ac a adroddwyd i si yn y Forevol orchwylwaith sanctaidd.

Ar ôl prydnawnol weddi, ac ar dy Swpper ymddyug fy bun yn yr unrhyw sanctaidd a chreiyadol ymarter ag a draddodwyd o'r blaen. Ac naill a'i o flaen, a'i ar ôl Swpper, os bydd yr amser ar y flwyddyn a'r tymor yn gwa'anaethu:

7. Rhodia i'r cauau a myfyria ar weithredoedd Du: Canys ymmhob creادر y gelli di ddarllain megis mewn llyfr agored, ddoethineb, gallu, rhaglaniath, a daloni yr Hollalluog Dduw. Ac fel nadidion neb wneuthur yr holl bethau hyn mewn amryw dduall, rhinwedd, glendid, bywyd, cynyrysiaid, cyniadlan, oddielithr ein Duw ni yn unig [Presentem]

narrat quilibet herba Deum. Yn y maes mae pobl
dieuyn yn dangos fod nerth Duw gyferbyn.] *Psal. 8.*
1. 3. Rbys. 1. 19. 20.

2. Ystyria mor rafusawlyw efe, yr hwn a wnaeth
yr holl bethau hya i'n gwasanaethu ni.

3. Bydded hya yn achos i'ch annog, a'th cynhyrku
di ac eraill i ryfeddu, ac i anrhyydeddu ei allu ei ddoeth-
neb, a'i ddaioni, ac i feddwl y'ath drueiniaid'anniolch-
gar ydym ni, oddieithr i mi mewn oll usydd-dod ei was-
anaethu a'i addoli ef.

4. Os bydd un cymmydog yn glaf, neu mewn
rhyw orthrymder, dos i ymweled ag ef : O bydd rhai
gwedi ymrfaelio, gwna di dy oreu ar wneuthur undeb
rhyngddynt, *Fag. 51. 14.*

I ddiewedu, tri math ar weithredoedd a ellir eu
gwaenuthur yn gyfreithlawn ar y dydd Sabbath.

1. Gweithredoedd Duwioldeb, y rhai sydd, naill
ai yn union yd perthynu at wasanaeth Duw, er eu
bed i'w gwneuthur trwy lafur corphorol : megis tan
y gyfraith, yr oedd yr offeiriadau yn cymmeryd poen
fladd ac i barotoi yr aberthau, au llosci hwyt ar yr
allor. *Mur. 12. 5.* A Christianogion tan yr Esengyl
pan ymdeithiont i bell fannau i addoli Duw, eithr nid
yw hyn ond taith diwrnod Sabbath. *Act. 1. 12.* Me-
gis y gwnaeth y Sunamites, yr hon a drafaeliodd oddie-
artref i wrando gwr Duw ar y dydd Sabbath, am nad
oedd iddi ddim addylc iw gael yn agos at ei thrigfa,
2 Bren. 4. 22, 23. Ar Pregethwr er ei fod yn poenl,
ar chwys ar ei dalcen ac yn blino ei gorff, eto nid
yw yn gwneuthur ond gwaith diwrnod Sabbath. Ca-
nys y diwedd sanctaidd sydd yn sancteiddio y weithred,
megis yr oedd y Deml yn sancteiddio yr aur, a'i
allor yr offrwm a roddid arni, *Mat. 23. 17. 19.* Nei
y cyfryw lafur corphorol tewy'r hwn yr ymgynnwisi
pobl Dduw ynghyd, i'r addoli ef : Megis canu yr ud-
gyrn tan y ddeddf, neu ganu y clych tan yr Esengyl
Numb. 10. 2, 3.

2. Gweithredoedd cariad perffaith, megis achub
anil dŷn, neu anifail, porthi, ihol dwfr, neu drin
aniseilliaid

aniseiliaid: gwneuthur arwy gweddaidd o fwyd neu ddiod, i faethu ein cyrph ein hunain, ac i lonni'r clawd: ymweled a'r ciâf, gwneuthur casgliadau'r clawd, a'r cyfryw bethau, *Marc. 3, 4, 5. Mat. 12, 1, 13.*

3. Gweithredoedd *angenrhaid*, nid *escusol*, eithr cyfryw sydd raid eu gwneuthur yn bresennol, ac ni ellid mo'u gwneuthur o'r blaen, neu hoedi hyd amser arall. Megis gwrthsefyll rhuthur gelynnion, nos yspall lladron, diffoddi tan drychinebus, ac i Phylwg wyr attal neu ollwng gwaed neu iacha unrhyw ddolur heintus marwol arall: Ac i Fydwrageddgynorthwyr gwraig wrth escor: Mordwywyr allant dri a gwaith: Milwyr a gwilwyr o cynnygir gosod ar ymlladd ymladd: cennadau a allant farchogaeth er mwyn daioni cyffredinol, a'r cyffelib. Yn y cyfryw achosion a hyn y geill dyn weithio yn gyfreithawn: Ie a phryd y'gelwys hwynt, hwy a allant a y fath achosion a hyd syned allan o'r Eglwys, oddiar arferion sanctaidd Cair Duw a'i Sacramenta, eithr ymddarparant bob amser i fod yn ddarostyngdig, o ran l'r cyfryw achosion ddigwyddo ar y dwnod hwnnw a'r amser; ac na chymmerant eddian am eu poen, oddieithr am eu *cylfforiau*, a hynn yn osn yr Arglwydd trwy wneuthur cydw, bod o orchymwyn ef.

Pan fyddo amser goryhywys yn nesau, tyn o'r neli du i ryw lê cyfleus, a chan ystyried na ddicbon dyn byw mewn cyflwr llygredigol, lansteiddo y saf both yn y modd ysprydol y dyleu, eithr ei fod ei droseddu ac yn ei dorri mewn amryw foddau, yn ei feddyliau, geiriau, a gweithredoedd, erlyn myngedig faddeuant am dy uendid a'th ddiffyglo a gwna dy undeb dy hun a Duw, fel hyn, neu a cyfryw aberth brydnawnol

Pryduhawnol weddi neilltuol ar ddyn yr Arglwydd.

O Sanct, Sanct, Sanct, Arglwydd Duw'r Sabbath,
Cynnwys i mi er nad yw'r ond llwch a llwch

defaru wrth-dy Fawrhydi tra-gégoneddus. (Esa. 5.
 3.) Mi a wñ dy fod i i yn dñn yssol, yr wýf yn cyd-
 nabod nad wýf fi ond fel sofl wedi gwywo. Y mae
 fy mhechodaau o'th flaen di, ac y mae Satan yn sef-
 ell ar fñllaw ddebau i'm cybuddo i am danynt. Nid
 wýf yn dyfod i'm hescusodi, eithr i'm barnu sy hun
 yn euog o'r holl farnedigaethau, ys hyn a alli dy gyf-
 awnder di yn drachyfawn roddi yn gosp arnaf fi bech-
 adur truan, am fy mhechodaau am hanwiredau. Eu
 rhif hwynt lydd mor aneirif, eu naturiaeth sydd mor
 ofidus, fel y maint yn peri i mi ymddangos yn wael
 yn syngolwg sy hun, pa saint mwy ffiidd yn dy ol-
 wg di? Yr wýf yu cyffessu eu bod hwy yn syng-
 wneuthur i cýn belled oddiwrth fod yn deilwng i'm
 galw yn Fábi ti, onid ydwyt ollawl yn an heilwng
 gaöl enw o fod ya wasanaethydd gwaefasi ti, A
 pha tehit tli mi yn bl sy haeddedigaeth, feddyhai y
 daiar (megis yn flin o ddwýn y fath sauch pecha-
 turus) agori ei safn am Nyngcu megis un o dylwýth
 Datban, i hwyl diwaelod usfern. Canys gan naddarsu
 ti arbed y canghennau naturiol, set yr Angelion
 gégoneddus eu godidawgrwydd, eithr eu hergydio
 wyt allan o'th trigfa nefol, i boenau tywylwch
 ifornol. Iw cystudio yn dragwyd, pryd na phech-
 ent ond unwaith yn érblyn dy Fawr fbyd, ac a fw-
 llif ein bonafaid cyn iwf allan o beradwys am dro-
 ddu un o'th gyfreithau, och fi, pa ddial a ddylwn i
 ddisgwyl? yr hwn ni throseddais mewn un pechd
 unig, eithr pentyr rai's bechod ar bechod, heb ddim
 wir elifeirwch, gan yfed anwiredd fel dwfr a bw-
 wi mewn boh amser, heb fwrfw dim budreddi allan
 m amser, (Gen. 18. 27. Heb. 12. 29 Job. 21. 18.)
 A chwedi trofesdu nid un, eithr dy holl gyfreithiau
 o'r orchymynnion sanctaidd. Ie y dydd presennol,
 hwn a orchymynnaist i mi yn ddyfat ei gadw yn
 sanctaidd i'th foli a th addoli, ni ddarsu i mi moi gadw,
 gynnal mor grefyadol, na pharoti sy enaid yn y
 th sancteiddrwydd a diweirdeb calon, ac oedd gym-
 i gysarfod dy Fawrhyd i bendigedig ynglynnullaid-

in sanctaidd dy Steinetau. Ni ddarsu i mi mor cdyfai
wrando, a dal sulw ar bregethiddy air, ac argyfrannu
dy Sacramentau, a'r cyfryw o ftyng eiddrwýdd, a pharch
cresyddol fel y dylaswn, Canys er bod syng hoiph yn
bresennol wrth wneuthur yr arferion sanctaidd hyn-
ny, etto O Arglwydd fe ddarsu i lawero syrthni syng-
oddiwes; ac er fy mōd yn effro, yr oedd fy meddwïl yn
gwibio yma a thraw, yn llawn o wagedd a meddyliau
hydol, fel yr oedd fy enaid megis yn absennok, ac heb
fod yn yr Eglwys. Ni ddarsu i mi (fel y dylaswn) sy-
nhyfio wrthi ffy hunan, na sôn, na chrybwyll wrth fy
nheulu am yr addylic-dda a glowswn, ac a dderbyniawlwn
ni allan o'th Air sanctaidd, gan dy weininog flyddlawn.
Oherwydd hynny, fe ddariu i Satan ledratta y rhan
fnyaf o'r athrawiaethau hynny allan o'm calon, a min-
nav greadur truan a'r gollyngais tros gof megis pe buas-
waerioued heb ei clywed. Ac nid yw fy nhylwyth yn
myned rhagddynt mewn gwybodaeth, a Iancteiddrwydd
fel y dylent. Ac er i mi wybod lle mae llawer o'm
brodýr tlodian yn byw mewn eisiau, a rhai mewn
dolur yn ddl-gynnorthwy; etto ni chofais i lynnied ar
y naill am helusenau, nac a'r lleith am cyffurau; el-
lethr ymwledda sy hun, a phorthi sy nhrachwantau.
Mi dreiliais y rhan fwyaf o'r diwrnod, mewn siarad
ofer, chwaryddiaeth ddiles, a'r arferion coeglyd. He
Arglwydd fe ddarsu, &c. (Tma y gelli gyfaddosf po
fai bynnag a wnaethost y dwthwn bwnnw, ac a drug
aberaid dymedys.) Ac am yr holl bechodaau hyn,
mae syng hydwýbod yn llefain sy mod yn euog; dy
gyfraith yn syng honde mnio; ac yr wýf yn sefyll tan
dy law i dderbyn y farn, a'r felldith ddyledus, am
torri yn ewillyscar y fath orchymwyn sanctaidd. El-
lin beth er fy mod gwedi sy euog farnu wrth dy gyf-
anh? Etto Arglwydd y mae dy efengyl i'm sic-
rhau fod dy drugaredd uchlaw dy holl weithredodd:
a bod dy râs yn myned tu hwnt i'r gyfraith, a bod
dy blaioni yn hoffi aros i lywodraethu, He yr oed
pechodaun yn ambau. Gan hynny yn amldes dy dra-
gueddaù, ac yu haeddedig aethau Jesu Grist, sy Iach-
awdw.

lachawdwr, yr wyf yn attolwg i'w O Arglywydd (yr hwn wyt yn diyffryu calon orthrymedig, nac yn delynn maiwolaeth pechadur edifeiriol y maddau, a gollwng tros gof, fy holl bechoda'u am beiau y dydd hwn, a phob dydd o'm bywyd; a rhuddhau fy enaid oddiwrth y fan'n e'f foddint syddoddyledus i mi am danynt. Tydi yr hwn a gyflawnheuaith y Publican drylliadig ei galon am chwe geir o gyffes, ac a dderbynniaith y Mab afradlon, (wedi darfod iddo ddifesa'i holl gynhysgaeth o'th râd ii) i'r siwr drachefn, ar ei edifeir ymcb; madden fy mhechoda'u minau'r un agwedd, O Arglywydd, ac na chynnwys i mi fod yn golledig am fy anwireddau. Oh arbed fi, a derbyo fi i'th drugaredd drachefn. A wrthodi di fi o Arglywydd yr hwn wyt yn derbyn yr holl Bublicanod, Puteiniaid, a phebaderiaid, ar a edifarhao a a erfynniawd ar dy law di; A'i fi yn unig a geuir ac a drosgwyddir a han oddiwrth dy drugaredd? bydded ymmhell oddiwrthol fi dybied hynny, Canys yr un Duw'r drugaredd dwyt i mi ac a fuost iddynt hwythau, a'th drugaredd hysbni phallam, (Rhu 5. 20, Eze. 33. 11. Luk 16. 13. Mat. 21. 31. 32. Gal. 3. 22) Am hyunny na thal melyn ol ly haediant, eithr yn ol dy dramawr drugaredd di. Naddangos mo'th gyflawnnder tost yn fy erbyn i bechadur; eithr ymarfer a'th hir ymaros i gyflwyna i myf greadur truan o'th eiddaw di. Ni os gennif ddim i'w antheugu i ti yn iawn trosol, nad yn unig yr archollion gwaedlyd, a chwerw aneon, e'r dioddefaint, yr hyn a ddarfu i'th Fab benalgedig, fy lachawdwr unig ei oddef trosof. Ei (yn yr hwn yn unig i'n fodlonir) yr myf yn ei gydwynt i ti tros fy holl bechoda'u yn y rhai i'th archollionir. Efe fy nghyfringwr, erfyniad gwaed yr hwn lydd yn dywedyd pethau gwell nac eiddo abel, ni ddichon dy drugaredd byth mol nedau Bolesua sy nealltwriaeth, a sancteiddia sy nghalon, a'r Wipryd glân, fel y del i'm cof yr holl athrawiaeth, a'f ethau daionus a ddylswyd i mi a han o'th air sancteiddio megis y gallwys gofio dy orchymynion i'w cadw, o'r maledigaethau i'w gochelyd, a'th adderwidion bythyd.

hyder am goglyd arnynt, yn amser traolod a
m. Ac yr awr hon O Arglwydd yr wys yn fy
wol fy hun i'th ewyllys trabendigedig, oh derbyn
i'r ferch a'th ffwr, a dena fi tebyr trwy dy'r râd attad
mam, megis y gallwyf fod yn eiddo th, yn gyffal trwy
a thebygoliaeth. a thrwy alwedigaeth a chread-
u. A dôd i mi'r râd felly i gadw yn sandaidd y
orthau yn y bywyd hwn, fel y gallwyf (pao ddi-
lo y bywyd hwn) gadw yn anshydeddus y Sab-
dragwyddol foliant a gorfoedd, ymmhîth dy
lliau a'th Angelion, i glodfori dy enw bendige-
ya dy deyrnas nefol yn dragwydd. Amen. Hebe
24

yno gan alw dy deulu ynghyd, gorphen y Sab-
dragwyddol mytyriadau, ac a'r gpeddiau a bennodwyd o'r
i'r teulu. Ac se rydd yr Arglwydd y nos hon-
tibun falusach ac esmwythach hac amser arall,
wydda yn well i ti dy holl orchwylod a'th am-
yn yr wîthnos yn ôl hynny.

*Hyd ymma am y gyffredin ymarfer o Dduwi-
oldeb; yn gystal yn neilltuol ac yn gphoeddus.*

Y canlyn yr ymarfer anghyffredin ac
mam o Dduwioldeb, trwy'r hyn
cogoneddit Duw yn ein bywyd.

Arfer anghyffredin ac Dduwioldeb iyyd yn sefyll,
naill ai yn gmprydio, ai ya gwneuthur gwreddau.

1. Am arfer o Dduwioldeb ya gmprydio.
 Mae amryw fath ar ymprydio: yn gyntaf mae
o anfoda, naill a'i pryd nà byddo gan ddynlon
twyta, megis yn y newydd yn Samaria; 2. Breu-
neu pan fo lluniath ganddynt ac nis gallant ei
gan glesydd neu gystydd, megis y digwyddodd i'r
edd gyda St. Paul yn y llong. At 27 32. Ne-
u hytrach nac ym pryd yw hynny.

Naill, ympryd naturiol, yr hwn yr ydym ni yn
o ran physgotaeth, neu ischyd i'n cyrff.

3. Yn drydydd, ympryd dinasol, yr hwn y
y (wyddog yn ei osod o ran gwell bynhalaeth
lad: megis i arfer pyncod yn gyffal a chig, fel y
fod mwy llawnder o'r ddau.

4. Yn bedwerydd, ympryd rhyfeddol, megis ympryd
Moses ac Elias, yr awyddion, ac Crist, y sylwedd,
ddeugain nniwrnod: Hwn sydd yn hytrach iw ryfom
nac i'w wneuthur drachefn.

5. Yn bumies, ympryd beunyddiol, pan fyddo
yn ofalus i affer o ymborthi ar greaduriad Duw
gymhedrol, megis na byddo hynny yn ei wneuthur
drymach, eich yn fwy hyfforddus i wasanaethu Duw
ac i wneuthur y pethau a berthyn iw alwedigien.
Hwn yn enwedig a ddyleu Weinidogion y gal,
Barnwyr ei gadw yn ddyfal. 1 Tim 3. 3. *Dibar.*

4. 5.

6. Yn chweched ympryd duwiol neu grefydol
yr hwn y mae dŷn yn ei gadw yn ewyllyscar, i
euthur ei gorff a'i enaid yn gymhesurach, ac i
fwy awchus i weddio at Duw, o ran rhyw acho
hynod. Ac am yr ympryd hwn yn unig i'r adroddwa

Ympryd *Duwiol* sydd o ddau fath, naill a'i nill
tuol, a'i cyhoedd.

1. Am ympryd neilltuol.

Megis y gallom ni yn union gyflawni ympryd
Neilltuol, y mae i ni bedwar peth iw y ffynon
yu gyntaf, yr *Awdwr* i yn ail, yr *amser* a'r
vn drydydd y modd, yn bedwerydd, y diben, sef
ddefnydd y mae ympryd neilltuol.

1. Am yr Awdwr.

Y cyntaf a ordeiniodd ac a dresfaodd ympryd,
Dduw ei hun ym mharadwys, a'i gyfraith gyntaf
a wnaeth Duw ydoedd hi, sef, gorchymmyn i
yngadw oddiwrth y ffrwyth gwabaddedig. Ni
es, ac ni scrifennau Duw ei gyfraith heb ympryd
yo ei gyfraith y mae ef yn gorchymmyn i m holl
ymprydio: felly y mae ein Jachawdwr Crist
thrawiaethu i m holl ddiscyddion, yntau tau

newydd 'r un agwedd. Matth. 6. 17. Ymprydio
mânwîol ydyw'r modd nesaf â bar i ddyn ymddangos
ywâbyg i Angylion, a gwneuthur ewyllys Duw ar y
âthar, megis y gwneir yn y nesoedd. Ie y mae natur
megis yn dysgu i ddyn y ddeled hon, gan roddi iddo safn
dylan, a gwddf cyffngach : o ran fe fodlonir natur ag
ywâbydig, a grâs a llai. * Ac nid yw natur a grâs yn cyt-
enu yn well mewn un weithred nac yn ymarfer o ym-
uddu dwiwl, canys y mae yn cryfau y cof, yn goleuo
ymeddwl, yn llewyrchu y dealltwriaeth, yn ffrwyno y-
nistrachwantau, yn marwhau y cnaud, yr ymddiffyn
diwrdeb, yn achub rhag clefyd, yn cynnal yr iechyd,
ygwaredu rhag drygan, ac yn perï pob math ar fendi-
llion.

Torr'i'r ympryd hwn a wnaeth i'r Sarph gael y llaw
a chafas Adda gyntaf, oni chollodd ei ei iè yn mbara-
dys.

*Quam diu se junavit Adam in Paradiso fuit, comedit, &
vibas est, Hieron.*

Tra'r ymprydiodd yr hen Adda
Ymheradwys 'r oedd ei drigta,
Und pan aeth i fwyta i'r berllan
Tros y drws y bwriwyd allan.

Elin wrth gadw ympryd y darfu i'r Ail Adda o'r
hûc Sarph, a'n hadseru ni i'r Nefoedd. Ympryd o-
nd yn cuddio Noah yn ddiogel yn yr Arch, yr hwn y
buri i anghymedroldeb ei anghuddio, a'i adu yn noeth
bu'n yn y minllan. Trwy ympryd y darfu i'r oddi-
oddiam Sodôm, yr hwn y darfu i foddwod ei ddelio
a than ymloscach. Ympryd trefyddol, ac ymddiddan w-
nw, a wnaeth i wyned Moses ddiscleirio o flaen dyni-
od pryd yr oedd bwyta ac yfed yn ddelw addolaiad, yn
pari'r Israeliad ymddangos yn ffiadd yngolwg Duw.
Dyma'r peth a gippiodd Elias yn ei gerbyd Anghlaidd
'Nefoedd', pryd yr oedd Ahab drachwantus wedi ei
mewn cerbyd gwaedlyd i uffern. Dyma'r peth
a addi i Herod gredu a byddeu foan fesylodiwr i'r w yn
marwolaeth, trwy adcyfodiad bendigedig; pryd ar
yngolwg anghymedrol, nid alleu ei addo iddo ei hwn.

ddim ond dinistr ac angen tragicwyddol. O Dduw
ordinabod gan dduwiol Awdwrt!

2 Am yr amser.

Nid yw'r Scrythur sanctaidd yn pennodi un amser i
ymprydi tan y Testament newydd; eithr gadael i Gai-
ftionogion yn ydewis eu hunain, ymprydi pap sydd
achos. Rbus. 14, 4 Cor. 7, 5 Mat. 9, 15 Megis pu-
ddelo dyn yn ymbiliwr taer a gofhyngedig at Dduw, an-
gael maddeuant am ryw bechod gorthrwm; neu o ran
ymgadw oddiwrth ryw bechod i'r hwn y mae dyn yn
gwybod fod Satan yn ei ddenu, neu er mwyn cael me-
ddiannu rhyw fendith bynodol, yr hon sydd ddiffygialli-
ddo, neu i droi heibio ryw farn, yr hon y mae dyn yn ei
osni, neu sydd wedi digwyddo yn barod iddo ef neu ei
aill; neu yn ddiweddaf i ollwng ei gorff at ei yspryd,
megis y gallo ef yn fwy cyffurus dywallt allan ei enaid
ger bron Duw mewn gweddi. Ar yr achosion hynny
geith dyn ymprydi diwrnod neu yn hwy, megis y bydd
o'r achos yn gofyn, a rhymar ei gorff, ac angenheld-
ian eraill yn rhoi cennad Lev. 23, 32. Estb. 4, 16,

3. Am y modd i arfer ympryd neillduol.

Yr union fodd i gyflawni ympryd neillduol, sydd yn
sefyll mewn gweithredoedd oddiallau, a gweithredoedd
oddiseun.

Y gweithredoedd oddiallan ydynt, dirwest, neu ym-
gadw tros yr amser yr ymprydiom: yn gyntaf, oddi-
wrth bob trafferth a gorchwyl bydol, gan wneuthur y dydd
ympryd megis yn ddydd Sabbath, Levit. 23, 28 Cas-
ys y mae malnach fydd yn dwyn ym maith ein meddyli-
au oddiwrth sanctaidd addoliad.

Yn ail, oddiwrth bob math ar ymborth, ie oddiwrth
fara a dwfr, cyn belled ac y byddo iechyd yn cynnwys
2 Sam. 3, 35, Ezra. 10, 6. Act. 9, 9, 1 Fel y byddom sefyll
yn cydnabod ein anhelyngdod ein hunain, megis mudi-
naeddem na'n bywyd na'r moddion o'i gynhaliaeth.
Megis trwy gyftuddio y corff y gallo'r enaid, (yr hwn
sydd yn dilyn ei nawr ef) fod yn fwy gofhyngedig.
Megis y byddom ni felly yn diaf yn dduwiol arnom
hunain, am gamarselu ein rhydd-did yn arfer o gron-

maid Duw, 2 Cor. 7 11. 4 Megis wrth beri i'n cyrha
newynu o eisiau da arol bethau, y gallo ein eneidiolau
dylsu newynu ac hiraethu am ysprydol a nesol borth-
dat. 5 I beri i ni feddwl, mai megis yr ydym ni yn ym-
gadw oddiwrth fwyd, yr hwn sydd gyfreithlawn, y dyl-
omai yn hytrach yngadw oddiwrth bechod, yr hwn
sydd yn ellawl yn anghysfreithlawn.

*Quid prodest vocare corpus ab escis, & animum replere
putatis Aug. de Temp.*

Beth a dal i'r corph yn swrth

Yngadw oddiwrth ei luniaeth,

A gado'r enaid bach i fod

Yn llawn o bechod diffaeth.

Yn drydydd oddiwrth bob gwific drwyadl, a dillad gw-
hion : Canys megis y mae camarfer o'r rhain yn elin
dwyddo ni a balchder, felly bwrw heibio eu harfer cy-
mlawn sydd yn tyftiolaethu ein goftyngeiddrwydd.

Exodus. 33. 5. 6. *Hest.* 4. 1. 2. Ac i'r defnydd hwn yr
miserent yn yr hên amser) yn enwedig mewn ympry-
diany cyhoeddus) o wisco sachliain, neu ryw wisc salw-
cas arall. Jonah. 3. 5. 6. uniaunder yr hyn beth ly'n
bethau etto, yn enwedig mewn ymprydian y cyffredinol;
oros dyfod ar y pryd hwnnw i'r gynnulleidfa a chole-
gweidi eu dyfal starfio, a gwalt gwedi ei grychu a
gwallt gwedi ei grychu a
gwaliarn gofod, ac a gwific brydferth, gwedi ei addurno
gyddi a ffian ac a pher arogl, sydd yn arwyddocau enaid
Canol yw na goftyngedig ger bron Duw, nac erioed yn
mabodus a'r union arfer o'r cyfryw orchwyl sanctalda.

Yn bedwerydd, oddiwrth gyflawn i estur o gynefin-
gwific. Fel y gellych di y ffordd honno hafyd o fewng dr-
yssorff: ac megis y gallo dy enaid wilio a gweddio i fod
i'w llofrud erbyn dyfodiad Crist. 2 Sam. 12 16. Joch. 1, 13
18. 4. 3. Ac o thorri di yn sych ar dy gwific, o ran
byadol neu ddifyrrwch, pa faint mwy y dylit ti w-
hun ymthyr hynny o ran gwalanaeth i Dduw? Ac o darfu
damer tebygu ic duwiol, yn ei ymddyd orwedd mewn
llisiain, i dorri ei gwific y nos; i Bren. 21 27 beth o
mewn ni am y rhai a ymroant eu hunain, i gyscu ar
ymddyd yn yr Eglwys?

In bumed ac yn elat, oddiwrh bob disgrwch i'n hysbrydau oddiwallan. Canys megis nad y gwddf yn unig oedd yn pechu fellŷ nis y gwddf yn unig lydd i w gosh. ('Si sola gula peccavit, sola jejunet, & sufficit.) Si vni peccaverunt & carera membra, cur non jejunent, n ipsa? Bern. Os y gwddf ei hun sy'n pechu, ym-prydied af, mae'n ddigon hynny, ond os pechar holl aelodau, pan na chyd ymprydiant hwythau?) Ac an hynny y mae yn rhaid i ni ymeginio i beri i'n golygion (megis ar bob amser, fellŷ) yn enwedig ar y dydd hwnnw, ymprydiau rhag canfod oleredd: a'n clustiau rhag clywed music neu gerddwriaeth, oddieithr y cyfrwy a wnelo i nalaru, ein ffroenau rhag pêr arogl, eila-tafodau rhag celwydd, gweisiaeth ac eallib, ie rhaid rhoi heibio, arfer y gwely priodas, er crefyddol anhydedd i'r Mawredd galluoccaf: megis na byddo felliddim yn rhwystro ein gwir ofstyngedrwydd, eithr bod o'r ewbl yn argoelion ein bod yn ddifritol ofstyngedig. A hyn am y modd oddiwallan.

2. Y modd ar ymprydiau oddifewn sydd yn sefyll mewn dan beth.

1. *Edifeirwch.* 2. *Gweddi*

Edifeirwch sydd a dwy ran iddi.

3. *Gresyndod* am bechodau a aethant heibio.

2. *Gwellbau buchedd* o'r amser hynny allan.

Y *Gresyndos* hwn, sydd yn sefyll mewn tri pheth. Yn gyntaf, yn cymmeryd golwg ar dy bechod oddifewn ac yn ymwrando a th trueni. Yn ail, yn cwyno dy gyflwr ffaidd. Yn drydydd, yn gwneuthur goflyn gedig neilltuol gyffes o'r holl bechodau adnabyadus,

3. *A m gymmeryd golwg a'r bechod oddifewn, ac ymrandaw a tbru'm,*

Yr ymrandawriad argolygiad hwn a weithredir yn. Yn gyntaf, wrth ystyried dy bechodau, yn enwedig dy bechodau mawrion, yn ol amgylchiadau y pryd ar anser, y fan a'r lle, y dull a'r modd, a chyda phwy y troeddwyd. Yn ail, Mawrhydi D U W yn erbyn yr huen gwnaethpwyd hwy, ac yn hytrach am i ti wneuthur y petrau hyn yn ei erbyn os, ac ynteu wedi rhwng

hodd iddo fod yn Dádi ti, a chaniachau i ti gynifer o lendiffion diddاناidd, a rhadau daionus: Yn drydydd, wrth ystyried y melldifffion a fygithiodd Duw am dy bechod; ac mor greulon y dialodd Duw ar rai eraill am yr unrhyw fai, ac fel nad oes unrhyw foddion yn y mif, na'r ddaiar i'th achub di rhag bod yn golledig dragwyddol, oni buaseu i Fâb Duw mor paredig farw drefot. Yn olaf, meddwl os ydyw Duw yn dy garu, fod yn rhaid iddo ef dy geryldu cŷn y bo hir a rhyw gystuddiau dwyfion, odieithr i ti achub y blaen arno yn brysur a difrifol editeirwch. Gât i'r rhai hyn, a'r cyfryw yftyriaethau bigo dy galon a gofid, megis gan doddi ynot o wir resyndod, y gallo hi ymollwng a meirrioli i fod yn ffynnon o ddagrau heilidion, i ffroddio i lawr rhyd dy ruddiau galaras. Y galas bwa ydyw dechreuad gwir ympryd; ac am hynny yn fynych wedi ei roi ar lawr am ympryd, sef y chan gyntaf neu'r brif tan am yr holl weithred Mat 9. 15. Psal. 6.

2. Am gwynfan dy gyflwr dy hun.

Cwysfan neu alarnad ydyw ecbeneilio allan ruddfan y galon, trwy y llaferydd oddiallan, a dagrau y hygaid. Joel 2. 12. A'r cyfryw ddifrifol ymbil a thaerni ei blant mewn gweddi, y bodlonir ein Tâd nefol. Jer. 31. 18. 19. 20. Neu, pryd y byddo yn ffi wythau ei Yspryd ef ac yn effeithiau o'n ffydd ni, ni all ef fod yn anfodlon iddo. Canys o clybu ef gwynfan Ismael a Hagar, yr hyn a barafai ing a gor thrymder iddynt ei adrodd. Gen. 21. 17. 18. Ac os clyw ef lais y cigfrain ieuengt, a rhwad y newod; pa faint hytrach y gwrendy ef y gilarniad tosturus, yr hyn y mae ei blant ei hun ya ei wneuthur ato ef, yn eu gor thrymder?

3. Am yr ostyngedig gyffes o bechodaun

Yn y weithred hon y mae'n rhaid i ti chwareu yn union ac yn ddi-hoeced a Duw, a chysaddes yr holl bechodaun a wyddost ti, nid yn unig yn gyffredinol, eisiau i'w neillduol hefyd, sef pob un gertydd ei ben. Hyd oedd arfer holl blant Duw yn eu hymprydianu: 1 Sam 14. 9. Dan 6. Neh. 1. yn gyntaf, o herwydd heb gyffredni oes i si un addewido drwgaredd, neu saddeuan

am i y bechodau. Yn ail, megis y byddych di felly y, cydnabod fod Duw yn gyfawn, a thithau dy hun yn anghyfawn. Psal 51, 4. Yn drydydd, megis wrth rifo dy bechodau, y gellych di dynnu dy galon i lawr yn swy goftyngedig. Yn bedwerydd, fel yr ymddangholo dy fod di yn wredifeiriol: Canys nes i Dduw roddi i ni rad i wellhau, fe fydd cymilyddiaeth gennit gyfaddef dy fai, na gwneuthur y pechod. Pa deccaf ac unionas y char-euych dia Duw yn hyn o beth, teccaf a thrugarcas y chwery Duw a thitheu: canys os cyfaddefi dy bechoda, ffyddlon gw Duw a chyflawn, fel y maddeuo i ni dy bechoda: a gwaed Jésu Crist ei Fab ef a'i th lânha di oddi wrth baôr pechod i Joan. 1. 7. 9.

I' th cynaorthwydi'n well i gyflawni y tri rhan hyn o edifeirwch, i a ell i ddarllen yn ddyfal gyfryw fannau ar hanner o'r Scrythur sanctaidd ac a fyddo yn crybwyl pechodau cyffelyb i' th rai neiliduo dithau: Megis y gellych di weled melidith Duw ai far nedigaethau ar rai eraill am yr unrhyw bechoda, ac wrth nynny dy wneuthur dy hua yn twy goftyngedig.

Hyn gma am y rhan gyntaf o edifeirwch, yr bron yw grefyndod am y bechoda a aethant heibio.

Yr rhan arall, yr hwn yw Gwellhâd buchedd, sydd y sefyll; yn gyntaf, mewn gweiddi grefyddol; yn ail mewn gweithredoedd bucheddol.

Y weddi grefyddol, yr hon yr ydym ni yn ei wneuthur yn amser ympryd, ydyw naill a'i ymeirioli naddeio y drwg, neu ymbil am beithau daionus angenheidol. Ymeiriad i'r bag y drwg yw, Pan syddych di yn erbyn ar DDUW, er mwyn Jésu Crist dy gyfryngwr, am faddeu i ti dy holl bechoda u y rhai y ddarfu i ni eu cyfaddef; ac am droi heibio o'ddiwrthit y barnedig aethau hynny sydd ddyledus i ti am danyst. Ac tel Benhadad pan glybu ef fod brenin Israel yn drugarog, a ymestyn godol ei hun iddo ef, wedi ei ymwręgysu a sublaim, ac ar haff am ei ben: i Bren 20. 31. 32 ielly gan dy fod ti yn gwybod fod Brenin Nefer yn drugarog, tak ddydi dy hun i lawr o'i flaen ef mewn amryw argoelion, ac arwyddion ooflyngeiddrwydd: yn enwedig gan ei fod

yn galw arnat yn nydd dy drallod : Psal. 50 15 a
dumineu y cai di ef yn dra thrugarog ;

*Tmbit am berbau daionus angenrheidiol yw, yn gyn-
af, deisyfu yn flyddlawn ac yn wresog gan Dduw
fieithau yn dy galon di trwy ei Yspryd sandtaidd
faddeuant am dy holl bechodau, . Yn ail, ar iddo ad-
newydiu dy galon trwy'r Yspryd glan, fel y byddo pec-
hodbeuydd yn diflannu, a chyflawnder fwytwy yn cynn-
ydd ynot. Yn olaf, gan ddymuno cyfran o ffydd,
ammynedd, a diweirdeb, a'r holl ddoniau eraill sydd
arnat eu heisiau : a rhâd a chynnydd ar yr holl ddoni-
au ddarfu i Dduw o'i drugaredd eu canniadhau i ni yn
barod, Philip. 4 6. 1 Tim. 5' 5.*

A byn am weddi mewn ympryd.

*Tgweithredoedd crefyddol mewn ymyryd. ydynt ddwy
Yn gyntaf, gochel y drwg, Yn ail, gwneuthur da.*

1. Am ochel yd drwg

*Y Dirwest, neu yr ymgadw oddiwrth ddrwg ydyw
yr hyn a arwyddocceir yn bennaf wrth y dirwest oddi-
wrth fwyd. &c, Ac ydyw y pris ddiben er mwyn yr hyn
i'r ymprydir, megis y gwyddeu y Niniseiaid yn dda :
Jona. 3. 7. 8. Dydd o ympryd, ac heb ymprydio oddi-
wrth bechody'mae'r Arglwydd yn ei ffieiddio, Nic cylla
gwag elthr calon bur, sydd mewa cymmeriad ger bron
Duw : Os mynni di gan hynny i Dduw droi oddiwrth-
it ddrwg cystud; rhaid i ti yn gyntaf droi oddiwrthit
dy hun ddrwg camwedd. Ac heb yr ymprydio hwn
oddiwrth d'rwg y mae dy ymyryd yn aroglu yn
meth o flaen Duwnac yw dy na anadio flaen dyn Hyn-
ny a wnaeth i Dduw cyn synched wrthod ympryd yr
Iddewon. Esa 1 13. 14 ar 58. 2. 3 Zech. 7 5. Ac
megis y mae yn rhaid i ti ymeginio i ochel pob rhyw
bechod, felly yn enwedig y pechod hwnnw, ar hwn y
darfu i ti ennyn digofaint Duw naill a'i i yscwyd ei
milen arnat, neu i osod ei law i'th geryddu di eusys
gwna hyn trwy ymroad (gyda chynorthwy rhad
Duw) na unelych di byth mor pechodau hynny drach-*

*Canys pe lês i ddyn ymostwng ei gorff trwy
dirwest, os bydd ei feddwlef yn chwyddo gan falchder?*

neu i' beidio a gwin ac a diod gref, ac i' feddwl gan lid
a digofaint? neu i luddias i' ddim cig fyned i'r bol, pryd
y byddo celwyddau, enllib a fersbedd (yr hyn sydd waeth
na bwyd yn y byd) yn dytod allan o'th enau? ymgadw
oddiwrth fwyd a gwneuthur mawrdrwg ydyw ym-
rydyd y cythraul, yr hwn sydd yn gwneuthur drwg, ac
yn newynog bob amser.

2. Am wneuthur gweithredoedd da.

(Vis orationem tuam volare ad Cœlum? Fac illi duas
alias, Fejunium et Eleemosynam Aug. A snyi di i'th
weddî bedeg draw, i'r nef uwtblaw ffurfafen? dod
ddwy aden iddi yngbyd, dy ympryd a'thelusen,)

Tgweithredoedd da, y rhai fel yr wyd yn Grifition
sydd raid i ti eu gwneuthur bob dîdd, eithr yn enwedig
ar dy ddîdd ympryd, ydynt naill a'i gweithredoedd o
dduwioldeb tuagat Dduw, neu weithredoedd cariadper-
ffaith tuagat dy gydfrodýr.

Yn gyntaf gweithredoedd o dduwioldeb tuagat
Dduw, ydynt yr ymarfer o'r hoil ddyledion rhag-
ddywedelig, ym mhurdeb cydwŷbod dda, ac yngolwg
Duw.

Yn ail, y gweithredoedd o gariad perffaith tuacat
ein brodýr, ydyn, maddeu camau, a dyledion i'r rhai
tledion ni allont dalu; yn enwedig rhoddi eluseni i'r
tledion a syddont mewn prinder ac eisieu, Isa. 58 6.
Zech 7. 5. 9. 10. Onidê wrth wneuthur lliw oddum-
boldeb, ni fyddwn yn arseru cybydd-dra, megis y rhai
a wascant areu boliau eu hunain, i dwyllo eu gwei-
sion, a'i llafurwyr, am eu lluniaeth dyledus. Me-
gis y darfu gan hynny i Grif gylylltu ympryd, gweddi,
ac elusen, ynghyd yn yr un gorchymwyn: felly y rhaidi
tithen eu plesba hwynt ynghyd, megis Cornelius, mewi
ymarfer, Matth. 6 Act. 10. 30. 31. Ac am hynny
bydd sicr o roddi i'r tlawd ar dy ddydd ympryd o
hyn lleiaf gymmaint ac a dreiliasit ti yn dy
borch dy hun pe buasit heb ympryddio y dwthw
hwnau. A choisia mai'r bwn sydd yn hau yn belaeth,
a sed yn belaeth, ac mai pris ddiwrnod i hau yw hwn.
2 Cor. 9. 6. Byddo dy ympryd felly yn dy gyffuddio

5. megis y byddo yn llonni Cristion tlawd arall; a
gweledda ddartod i ti giniawa a swperu mewr un
wall, neu yn hytrach ddartod i ti bo'rhi Crist newy-
dig yn ei aelodau tlodian. Eendigedig yw'r hwn
i'w ymddyrio fel y poetho'r tlawd; Canys tebyga i
Grist, yr hwn a rodde ei enaid dros ei frodyr, Cyrib
i Lruit.

Wrth roddi Elusenau, meddwl am ddau beth, yn
gyntaf, y Rbeoledigaethau; yn ail, y raledigaethau.

1. Rbeoledigaethau wrth roddi elusenau, a gwrsutur
gwethredoedd da.

1. Rhaid yw eu gwneuthur yn u fudd-dod i orchym-
myn Duw. Nid o herwydd sin bod ni yn tybied eu
bod yn dda, eithr o herwydd fod Duw yn gotyn y
fith weithredoedd da ar ein dwylaw; a'r cyfryw
ufudd dod (I Sam. 15. 22.) gan y gweithredydd,
ymae Duw yn ei gymmeryd o flaen pob ebyrth, a'r
gweithredoedd godidoccaf.

2. Rhaid iddynt fod yn deilliau ac ya tyfu oddi-
wrth ffydd, onidê ni ryngant fodd Duw; nagâ heb
ffydd nid yw y gweithredoedd teccaf ond pecbodau
dislaer, ac elusennau Pbariseaidd. Rhuf. 14. 23 Heb.
11. 3.

3. Ni wasanaetha i ti dybied y gelli di baedd y
ffydd o herwydd dy weithredoedd ca a'th elusenau;
Canys fe ddarfuasai i. Fâb Duw dywallt ei waed yn
osier, pe gallesid prynu y Nefoedd, am fwyd neu
arian. Y mae'n rhaid i ti gan hynny geisio meddi-
ant ar y Nefoedd trwŷ werthgwaed Crist, ac nid
bwy haeddedigaeth dy weithredoedd dy hun.
Canys dawn Duw yw bywyd tragwyddol trwŷ Jesu
Crist ein Hargwydd; Rhuf. 6. 23. Etto y mae'n
rhaid i bob gwir Gristion, sydd yn credu ei fod
a hun yn gadwedig, ac yn goheithio myned i'r
Nefoedd, wneuthur gweithredoedd da (megis y dy-
wlad yr Apostol) i anghenheldiau er mwyn ped-
war achos.

Yn gyntaf, fel y gogonedder Duw, Philip. 11. 11. Yn
i fel y byddych yn ymddangos yn ddiolwggar am dy
Bigrnedigaeth.

dy Barnedigaeth. *Ius.* 1. 74. 75. Yn drydydd, fel y gelychdy etholedigaeth yn ddiogel i ti dy bun, 2 Pet. 1. 14. Yn bedwerydd, fel y byddych yn ynnill eraill wrth wled dy dduwiolder bucheddol, i dybied yn well o'n grefydd Grifftianogawl, Mat. 5. 16. Acer mwynd yr asferion hyn y gelwir ni yn waith Duw, wedi ein creu gan brist Jesu i weithredoedd da, yrhai a rag-ddarparodd Duw fel y rbodym ni yndynt Ephes. 2. 10.

4. Ni wasanaetha i ti roi mo'th elusen i fedlemmod cryfion neu westwyr digywilydd, y rhai ydynt yn bynnwn ewillyllawn seguryd ac aflendid, eithr i'r tlodi on crefyddol goneft, y rhai a fyddant naill a'i yn glaf, a'i'n hen heb allael mor gweithio; neu i'r cyfryw rai a weithio, a'i gwaith heb allael moi cadw; cais afaelar y rhain y tu cefn i'r hwylfeydd, a dod gymmorth iddyn. Eithr o chyfarfyddi di ag un a fynno gardod er mwyn Jesu, a thi heb wybod ei fod yn anheilwng na nagca mo hono ef, canys gwell i ti roddi i ddeg o Dwyllwyr, na chynnwys i Grift fyned yn ddiymwared, mewn un sanc tlawd. Nac edrych i baddyn. eithr dod ti dy elusen adegis pe hait yn ei roi i Grift eu hunan.

2. Am daledigaeth elusennau, a gweithredoedd da.

1. Elusennau ydyw'r moddion rhagorol i beri i Dduw yn ei drugaredd droi ei far nedigaethau amlerol oddiathym, pan fyddom ni trwy wir ffydd (yr hon a'i dengys ei hun wrth y cyfryw ffrawytha) yn dychwelyd atto ef. *Dan.* 4. 24.

2. Trugarrog roddwyr echwlyn ac Elusennau a fyddant blant i'r goruchaf, *Luc.* 6. 35. 36. ac yn debyg i *Dduw* en *Tâd*, yr hwn yw *Tâd y Trugareddau*, 2 Cor 1. 3 Hwy a gaint fod yn oru chwiliwyr i gyfrannu ei dda, *Luc* 16. 2 a'i ddwylaw i roddi ei Elusennau. Ac os ydyw gymaint goruchafiaeth fod yn orchwiliwr elusenau'r Brenin, pa faint mwy ydyw bod yn oruchwiliwr, neu yn rhannwr Elusennau trös Frenin y Brenhinoedd?

3. Pan fyddo'r holl syd yn ein gadael ni, yno yn unig gweithredoedd da, ac Angelion da a'n canlynant, i naill i dderbyn ou gwobr, a'r lleill i gyflawni y gorchymyn a toddwyd ar yngat. *Datc.* 13. 14. *Luc* 16. 22.

91. 11. Heb. i. 14.

Haelioni mewn Elusenau ydyw y sail gadarnaf, yn y bywyd tragwyddol wobr tra-helaeth, trwy drugaredd a haeddedigaethau Crist. 1 Tim. 6 19.

In ddiweddaf, wrth roi Elusenau yr ydym ni yn rhoi ymared i Crist, ac yn ei borthi ef yn ei aelodau; ac yn dydd olaf se gydnehydd Crist a'n cariad ni tuagatto, ne a'n gwobrwya o'i drugaredd. Matth. 25. Ac yno'r ymddengys yn eglur, na chollwyd yr hyn a roddasom i'r tlawd, eithri roi yn echwyl i'r Aglwydd. Dihar. 19 17. Pa resymmau gwell a all Cristion eu deisif i'w gynhyrsu i fod yn hael i roddi Elusenau?

Hyd yn hyn am y mödd i ymprydiau. Yma y canlyn diben ar defnydd o ymprydiau.

5. Am y diben neu'r defnydd o ympryd.

Ygwir ddiben neu'r defnydd er mwyn yr hyn i'r ymddydir nid yw i hæddu cariad Duw, neu fywyd tragwyddol, canys hynny a gawn ni yn unig o Ddawn Duw trwy Crist; nac i osod crefydd mewn dirwest corphorol, canys nid yw ympryd o honaw ei hun yn anrhayedd i Dduw, nibr yn gymmorth i'n hyfforddi ni i anrhayeddu Duw. Irunion ddefnyddi eu o ympryd gan hynny ydynt dris;

Yn gyntaf, i ddarostwng y cnawdat yr ympryd: 1 Cor. 27 eithri nid i wanychu ein cyrph, fel yr elom yn anghynesur i wneuthur dyledus orchwylion ein galwedigeth. 1 Tim 5 23 Tysiau medd Solomon a fydd ofalus am fywyd ei anifail, Dihar, 12 10 mwy o lawer am ei gorff ei hun.

Yn ail, fel y gallom ni yn fwy desoesiorol synnied bendigédig ewyllys Duw, a hwrw allan ocheneidiau ymprydol mewn gwæddi wresog ger ei fron et; Luc 2 37. 1 Cor. 7 5 canys fel y mae rhyw fath ar Gythreuliaid, fel y hefyd y mae rhyw fath ar bechodau, ni ellir mo'u garef cyn, ond trwy ympryd a gwæddi ynghyd. Mat. 7 21.

Yd drydydd, megis trwy ein goftyngeiddr mydd difrifol, i thryw ein barnu ein hunain, y gallom ochelyd barn yr ympryd, nid o ran haeddedigaeth ein hympryd (yr yn nid yw ddim) eithri o ran trugaredd Dduw, yr hwn

dy Barnedigaezb. *Luc.* 1. 74. 75. Yn drydydd, fel y gelynlychdy etholedigaeth yn ddiogel i'r dy hun, *2 Pet.* 1. 16. Yn bedwerydd, fel y byddych yn ynnill eraill wrth wled dy dduwiolder bucheddol, i dybied yn well o grefydd Grifftianogawl, *Mat.* 5. 16 Acer mwyn yr arferion hyn y gelwir ni yn waith Duw, wedi ein creu gan brist Jesu i weithredoedd da, yrhai a rag-ddarparodd Duw fel y rhodiem ni ynddynt *Ephes.* 2. 10.

4 Ni wasanaetha i ti roi mo'th elusen i fedlemmod cryfion neu westwyr digywilydd, y rhai ydynt yn byw mewn ewillyllawn seguryd ac aflenid, eithr i'r tlofaon crefyddol goneft, y rhai a fyddant naill a'i yn glaf, a'i'n hen heb allael mor gweithio; neu i'r cyfryw rai a weithio, a'i gwaith heb allael moi cadw; cais afaelar y rhain y tu cefn i'r hwylfeydd, a dod gymmorth iddynt. Eithr o chyfarfyddi di ag un a fynno gardod er mwyn Jesu, a tbi heb wybod ei fod yn anheilwng na nagca mo hono ef, canys gwell i ti roddi i ddeg o Dwyllwyr, na chynnwys i Grift fyned yn ddiymwared, mewn un sanc tlawd. Nac edrych i baddyn. eithr dod ti dy elusen. ad megis pe hait yn ei roi i Grift eu hunan.

2. Am daledigaeth elusennau, a gweithredoedd da

1. Elusennau ydyw'r moddion rhagorol i beri i Dduw yn ei drugaredd droi ei farnedigaethau amlerol oddiathym, pan syddom ni trwy wir ffydd (yr hon a'i deng ysei hun wrth y cyfryw ffywthau) yn dychwelyd ato ef. *Dan.* 4. 24.

2 Trugarog roddwyr echwyn ac Elusennau a fyddant blant i'r goruchaf, *Luc.* 6. 35. 36. ac yn debyg i Dduw a'u Tâd, yr hun yw Tâd y Trugareddeu, *2 Cor.* 1. 3. Hwy a gât fod yn oru chwilwyr i gyfrannu ei dda, *Luc.* 16. 2. a'i ddwylaw i roddi ei Elusennau. Ac os ydyw gymaint goruchfaeth fod yn orchwiliwr elusennau'r Brenin, pa fain mwy ydyw bod yn orchwiliwr, neu yn rhannwr Elusennau trös Ffrenin y Brenhinoedd?

3 Pan syddo'r holl syd yn ein gadael ni, yno yn unig gweithredoedd da, ac Angelion da a'n canlynant, i naill i dderbyn eu gwobr, a'r lleill i gyflawni y gorchymyn a toddwyd ar ynt. *Matc.* 13. 14. *Luc.* 16. 22.

91. 11. Heb. i. 14.

4 Haelioni mewn Elusenau ydyw y sail gadarnaf, y
am yn y bgyrfa trogywyddol wobr tra-helaeth, trwy
drugaredd a haeddedigaethau Crist. 1 Tim. 6. 19.

In ddiweddaf, wrth roi Elusenau yr ydym ni yn rhoi
ymwared i Griff, ac yn ei borthi of yn ei aelodau; ac yn
ydydd olaf se gydnehydd Crist a'n cariad ni tuagatto,
ne a'n gwobrwyd o'i drugaredd'. Matth. 25. Ac yno
ymddengys yn eglur, na chollwyd yr hyn a roddasom
nisi tlawd, eithrei roi yn echwy i'r Arglwydd. Dihar.
19. 17. Pa resymmau gwell a all Crifion eu deis yf i
ganhyrfa i fod yn hael i roddi Elusenau?

Hyd yn hyn am y moddi ymprydio. Yma y canlyn
diben ar defnydd o ymprydio.

5. Am y diben neu'r defnydd o ympryd.

Ygyrdir nid yw i baeedd u cariad Duw, neu fywyd tragwy-
mol, canys hyunny a gawn ni, n unigo Ddawn Duw trwy
Griff; nac i osod crefydd mewn dirwest corphorol, canys
ndyw ympryd o honaw ei hun yn anrhyydedd i Dduw,
nib yngymorth i'n hyfforddi ni i anrhyydeddu Duw.
Irrunon ddefnyddiau o ympryd gan hynny ydynt drig;

Yn gyntaf, i ddarostwng y cnawd at yr ympryd: 1 Cor
9. 27 eithri nid i wanychu ein cyrph, fel yr elom yn an-
ghimesur i wneuthur dyledus orchwylion ein galwedig-
eth. 1 Tim 5. 23 Tcyfawn medd Solomon a fydd of-
dur am fywga ei anifail, Dihar, 12. 10 mwy o lawer am
tigorph ei hun.

Yn ail, fel y gallom ni yn fwy defoesiorol synnied
oendigedig ewyllys Duw, a hwyrw allan ocheneidiau ys-
pydol mewn gwreddi wresog ger ei fron et; Luc 2. 37.
1 Cor. 7. 5 canys fel y mae rhyw fath ar Gythreuliaid,
nib hefyd y mae rhyw fath ar bechodau, ni ellir mo'u
gwrelyn, ond trwy ympryd a gwreddi ynghyd. Mat.

17. 22. Trwy ympryd, megis trwy ein goftyngeiddrwydd disrifol,
nib trwy ein barnu ein bunain, y gallom ochelyd barn yr
Aglwydd, nid o ran haeddedigaeth ein hympryd (yr
am nid yw ddim) eithri o ran trugaredd Dduw, yr hwn

a addawodd symmud ei tarnedigaethau oddiwrth pan fyddom ni trwy ympryd yn ddiffuant yn ein yftwng ein hunain ger eisfron ef. Ac mewn gwinedd ni arferodd un plentyn i Dduw, y gorchwyl fawd aidd hwn yn gydwy bodus, nas efe ef yn y diwedd gan bau ei ddymuniad gan Dduw: yn gyfhal yn derbyn yr adau a syddent ddiffygol iddo, megis y mae'n eglur esamplau, *Hannah, jehosaphat, Nehemiah, Daniel, Elias, Hester*; 1 Sam. 1 2 Cron. 20. Nehem. 1. Dan. Eld. 8 23. Hesi 9. Ac ya troi ymmaith y Barnedigaethau bygythiol, neu ddigwyddedig arno ef, megis y gweled yn esamplau yr Israelaid, Niniveaid, Reboboan abhab, Ezechias, Manasses. 1 Sam. 7. 6 Jonah 3. 2 Chron. 12 5. 7. 1 Bren. 21. 1 Cron. 32 2 Cron. 33. 18. 19. Fe yr hwn a rodde ei anwyl Fab o'r nef i farwolaeth yn bridwerth a rofom pryd yr qeddem ni yn elynlonllo; ni thybia fod dim ar y ddaiar yn thy anwyl i wgniadhau i ni, pan fyddom gwedi ein hymddarostwr ein hunain, a'n cymmodi ag efe megis plant a chyflwr Jon.

A hyn am yr ympryd neillduol;

2. Am yr ympryd cyhoeddus,

YMpryd cyhoeddus ydyw, pan fyddo trwy Awdurdod Swyddog naill a'i'r holl Eglwys tan ei lywodraeth ef, neu ryw gynnulleidfa hynod (i'r hon ei perthyn yn eu hymgynnull eu hunain yng Nghymru, i gyflawni rhagddywedig ddyledion o Oslyngedd-wydd; naill er mwyn eael eu gwaredu oddiwrth ryw gyffredinol cyffordd a fyddo yn eu bygwth hwynt, neu wedi eu taro i ynt eusur, megis y cleddyf diniffr, newyn, haint, gyw fath arall ar giesyd ofnadwy; neu er mwyn derbyn rhyw fendiff gyffredinol, o ran daioni i'r Eglwys; megis i ymbil am gynnorthwy ei Tspryd glaswrth Eidal a cordeinio Bugeiliaid cymhesur, &c. Neilltani chwilio am y Gwirionedd allan, a gwneuthur Gwander mewn achofion anhawdd a phrynsfawr, &c. Cron. 20. Act. 1. or 13.

fyddo rhyw ddrwg i w symmod, y Bigeiliaid a gyhoeddi i'r bobl, trwy dyfriolaeth Gair Duw a chodau oedd achos y gorthrymder hwnnw; a gan arant i edifarhau, a dangos yn eglur iddydt drugar Duw Ynghrist, os edifarhant. Y mae'n rhaid bobl wrando llaferydd Cenadau yr Arglwydd trwy nifwch difrifol am eu pechodau; ac ersyn nawdd yn yw llysear Ynghrist, ac addo yn ddi dwyillodrus well eu bucheddau. Pan fyddo rhyw fendifith i'w herfyn, mae yn anghenrhaid i'r Bigeiliaid a ddangos ar gyhoedd bobl, reittied wrth y fendifith honno a Daioni Duw, hwn sydd yn rhoddi y cyfryw radau er daioni dynion. Mae'n rhaid i'r bobl weddio yn ddyfal-astud at Dduw, ganiadhai y cyfryw rad iddynt, ac am fendifithio foddio ei hun i'w ogoniant ei hunan, ac i ddaioni ei wylws. A phas ddarfyddo y gorchwyl sanctaidd, cymered pob Cristion yn ol ei allu brif ofal am gofio'r aeth. A phwy hynag (pan fyddo'r achos yn erchi) darfero y gorchwyl sanctaidd hwn o ymddygio, esefachon ammeu yn gyflawn na chlybu ef erioed nerth Cristionogaeth yn ei galon.

Hynny am ymddygiau; yma y canlyn yr arfer o wledd yn sanctaidd.

Am yr Ymarfer o Dduwfoleb wrth Sanctaidd wledda.

Wledd sanctaidd yw diolchgarwch bynodol, gesodedig i trwy Awdurdod) i w chyslegru i Dduw ar ryw i'w bydd arbennig, am ryw fendifithion neu ymwaredu o- methol a dderbynwyd, y cyfryw oedd wledd yr oem, ym mhlich yr Juddewon, i ddwyn ar gof foliannu DUW am eu gwared hwy o gaethiwed yr Aipst, Exod. cap. 14. neu wledd Plurim, i dalu diolch am eu gwared. Ein y o fradwriaeth Haman, Heft. 9. 16 21. Y cyfryw ein plith ni ydyw y pummed o Awst, i glodfori Duw i'w ymwaredu ein diweddars Frenin James y cyntaf oddiwrth fradwriaeth Gowri. Ar pumed o Dachwedd am wa- uol y Brenin a'r holl deyrnas oddiwrth babaidd bow- i fradwriaeth. Y cyfryw wleddoedd a ddylent gael eu

eu cysegru drwy egluro yn gyhoeddus yr hymnod drugareddau hynny, mewn *Psalmau gysprydol*, a dawnsiawt : gan wahodd y naill y llall, a danfon anrhedigion bob un i'w gymmydog : ac an enwedig danfon cardoau i'r uodion.

Eithr yn gymaint ac mae lleshaeth ein Prynédigaeth oedd y peth angenrhediad i ddyn ei gael ar law Duw neu ar a ganiadhaodd Duw i ddyn, a gadael o'n Hiau hawdwr ei Swpper sanctaidd, yn brif goffadwriaeth o'n prynédigaeth : fe ddylai pob Cristion gyfrif y Swpper sanctaidd hwn yn wicdd bennaf ac yn hyfrydaf yn y byd yma. Ac megis y mae yn gweithredu yn y cyfrannogion teilwng y diogelwch mwyaf sydd iddynt o'n hiechydwriaeth : felly y mae yn tynnu barnedigaeth amserol ar gyrph, (ac heb edifeirwch) cospedigaeth trwynnoddol ar eneidiad y rhai a'i cymmerant yn anheilwng. Gadewch i ni weled pa fod y mae i'r Gristion ei gymhwysol ei hun yn oreu, i fod yn gyfrannog o'r cyfryw wledd sanctaidd ac yn westwr teilwng i fath Swpper bendigedig.

Myfyrdodau yn dangos yr union fodd o ymarfer Duwioldeb wrth dde- rbyn Cymmun yr Arglwydd

ER na ddichon un dyn byw o hono ei hun fod yn esfur teilwng i'r cyfryw Arlwy sanctaidd : etto frwyngodd hodd i Dduw o'i ras, ei gymmeryd ef am dderbynaiwr teilwng, yr hwn a ymeginio i dderbyn y Dirgeledigaeth sanctaidd hwnnw, a'r cyfryw fesur addas o barch, ac a adroddodd ef yn ei Air. 2 Thes. 1. 11.

Tc hwn a synno dderbyn y Sacrament sanctaidd hon erwy barch anrhodeddus, rhaid iddo yn gydwybodus gwblhau tri math ddiyledion. yn gyntaf y petbau sydd raid iddo eu gwneuthur cyn Cymuno : Tn ail, y petbau sydd i'w gwneuthur wrth Cymuno : Tn drydydd, y petbau sydd i'w gwneuthur gwadi Cymuno. Tgyntaf, a elwir Parotod, nes ail Myfyrdod, y trydydd, Gweithrediad, neu ymarfer.

I. Am barotoad.

Od yn angerhaid i Grifftion ei barotoi ei hun, cyn iddo ryfugu bod yn gyfrannog o'r Cymamun sancti, a ymddengys yn eglur o herwydd pum achos.
Yn gyntaf, o herwydd ei fod yn orchymwyn DUW; Canys os gorchymynodd ei tan boen marwolaeth, na iach yr un di enwaededig fwyta yr oen Pasc, nac yr enwaededig, nes iddynt fod bedwar Diwrnod yn ym. Exod. 12, 48 Pa faint mwy parodrwydd y mae yn ym ei ddisgwyl gan yr hwn sydd yn dyfod i dderbyn sacrament o'i gorff a'i waed? Yr hwn megis y mae dyfod yn lle'r llall, felly mewn llawer gradd y mae rhagori ar Sacrament yr oen Pasc.

Yn ail, o herwydd bod esampl Crist, yn dysgu i ni Joan 13, 5. Canys efe a olchodd draed ei ddiseyllon, cyn iddo gynnwys iddynt fwyta o'i Swper ef. arwyddocau y dylit ti roi heibio holl amhuredd, ac a flendid buchedd, i'th addurno dy hun a Gost: milderwydd, ac a chariad perffalith, cyn i ti ryfugu i archwaethu o'i Swper sanctaidd.

Yn drydydd, am ei fod yn gyngor yr yspryd glan, Ei hodeddyn ef ei hun, ac felly bwytaed o'r bara, ac ym'r gwppan &c. 1 Cor 11 28. Ac os rhaid i ddyn pan heddu i fwyta gyda Thywysog daiarol, yfyrto yn y fal pa beth sydd o'i flaen, a bod yn well iddo osod yllarei geg na bod yn anweddus, Dihar, 23, 1, 2 pa mwy y dylit ti barotoi dy enaid, fel y gellych dy llawdyn dy hun mewn holl ofn ac anrhvdedd, pan sy'n i gael gwledd sanctaiddar Fwrdd Tywysog y tyllion?

Yn bedwerydd, o herwydd ei fod yn ddefod erioed ym holl Seintiau Duw, arfer o harodrwydd Sancti, cyn y trinent y Dirgledigaethaunefol, Nid ae Ddail agos at Allor Duw, nes iddo ef yngyn tafolb i law mewm diniedrwydd. Psal. 26. 6. llawer dylit i heb ymbarotoi, ryfugu myned yn agos

ac Fwriad yr Arglwydd. Ni roddai Adomelech, fwytaid datydd o'i wyr mor bara gesod, ond tan mod fod eu llestri yn sanctaidd; 1 Sam. 21. 4. 5. parhai y dylit ti ryfugu bwýta bara yr Arglwydd, neu hytrach y bara yr bwnyw'r Arglwydd, heb i lestr dygodi yn gyntaf gael cilanbau gan editeirwch? Ac os chodi Duwt Jolua (fel y paraseu i Moses o'r blaen) a zod ei escldiau oddiam ei dradd, o ran aurhydedd i'n gweiddrwydd ef, yr hwn oedd bresennol yn y lle hwn. He ymddyngosodd ef a chleddyf yn ei lawiddinism clypion. Jos. 5. 15. Exod 35. Pa faint hytrach y dylid fwrw ymmaith holl serch dy ymarweddiaid bydol, sydd ym dyfod i nesau at y fan lle mae Crist yn ddaigos i olwg dy ffydd, a'r briwiau yn ei ddwylan ystlys, er gwaredu ei gyfeillion? Ac er mwyn yr adnawn y dywedir ddyfod priodas yr oen, a bod ei wrayb wedi ei pharotoi ei bun. Dat 19 7, Parotoa gan hynny di dy hun, os mynni yn y byd hwn dy ddyweddian Christ trwy râs Sactamentaidd; neu yn y Nefoedd briodi ag ef, trwy ogoniant trwgwyddol.

Yn bumed, oblegid i Dduw bob amser daro a Bu edigaethau ofnadwy, y rhai a feiddient arferu ei faint aidd ordinhadau ef, heb ofn a pharedrwydd dy. Fe a osododd Duw gleddyf tanlydd yn llaw Christ i daro ein Hanafiaid, gwedi iddynt ymhalogi a phod, os amcanent hwy syned i Baradwys i fwyta sacrament o Bren y bywyd. Ofna dithen gan hynny i dy daro a chleddyf dialedd Dum, os rhyfylgi di syned Eglwys a chalon ddiedifeiriol i fwyta Sacrament Iwydd y bywyd. fe a darawodd Duw ddengmil a gain o'r Bethshemitaidd, am iddynt hwy edrych amharchus yn ei Arch ef. 1 Sam 6. 19. ac a ladd Uzze a mawrolaeth ddilysmmwth am iddo gyffwr a'r Arch yn Ebud. 2 Sam. 6. 6, 7 ac a darawodd Uzze a gwahanglwyf, am syned i drin Iwydd yr offeiriad hyn uis oedd yn perthynu iddo. Ofn y fath ddyma a wraeth i Ezechiah yn ei weddi ddifrifol ddeifyl Dduw na thraweu ofei mor hobl y rhai oedd ar y safiau amser i ymbarotoi, fel y perthynai iddyn nhw cyn brwydr.

Pas, ac yr ydysyn dywedyd i'r Arglwydd wrang
Ezechiah, ac iachau'r bobl : gan roi ar ddeall,
buaseu weddi Ezechiah, y tarawfeu'r Arglwydd
boblo ran bod eu parodrwydd anghenrheidiol yn
llyg 2 Cron. 30. 18. 19. 20, ar dyn a ddæth i'r
seithior heb ei wisc briodas am dano, na. i holi ei hun,
a safodd ei holi gan arall, ac yno rhwymo eiddwylaw
llarfed a'i dafn i'r iorweddol eithaf. Mat 22. 12, Ac
mae St. Paul yn dywedyd i'r Corinthiaid, mae o
arwydd eisieu y parodrwydd hwn yn eu doli a'u bari
hunain cyn iddynt fwyta Swpper yr Arglwydd,
ddarfusaeu i Dduw ddanfon y cletyd ofoadwy hwn-
yn eu plith, o'r hwn yr oedd rhai o hongint y pryd.
yn gleision eraill yn weintaid, a llawer wedi
gynedi bunio. i Cor. 11. 29, hynny ſw, wedi i Angeu
amserol eu cyrhaeddyd Yn gymmajnt a bod yr A-
postol yn dywedyd : fod pob un sydd yn bwyta ac yn yfed
anheilwng, yn brugta ac yn yfed ei far nedigaeth ei
amserol os edifartha, tragicidol oesef nif edifarha,
i hynny mewn mesur mor echrylon, a phe bae yn
mog o wir gorff a gwaed yr Arglwydd, o'r hyn y mae
sacrament hor a yn sel, ac yn arwydd sanctaidd : Ad-
mat 27. Felly y cospa Tywylogien y cam a wnelef
i Sel fawr hwyt, yn yr un ffenydd a pha gwneid
cyrph hwyt eu hunain, yr hyn y mae eu Sel hwy
ei arwyddoccau. Mor drwm echrylon yw bod
euog o waed Crist, y mae'n ymddangos yn eglur
drueni cyffuddiol yr Iudewon býth ar ol iddynt
muned ei waed ef i fod arnynt hwy at ar eu plant.
Math 27. 25. Eithr yno di a ddywedi, mai diogelaf,
ymigadw a phéidio a dyfod un amser i fod yn gyf-
nog o'r Cymmun Sanctaidd. Nid felly i canys y
DUW yn addo tragicidol gospedigaeth corff
Henaid, ar yr rhai o'u llawnfryd a wrthodant ei Sac-
mentau. A gorchymwyn Crist ydyw i Gymmerwch,
wrch, gwnewch byn er coffa am danaf ; i Cor 11.
ac efe a syn i bawb uffudhau iw orchymwyn ei
llaboen cospedigaeth ei felldith. A chan weled mae
sacrament hwn oedd y arwydd mwyaf o gariad

Crifft, ar a adawodd ef yn ei ddydd diwedd i w gymdeithion, y rhai a garodd ef hyd y diwedd, gan hynny escluso a gwrthod ei Sacrement, sydd raid iddo fod yn argoel o wrthod ac esceuluso ei gariad, a thywalltiad ei waed: ac ni ddichon bod pechod gothrymmach ger bron Duw na hwnnw. Heb. 10. 29 *Nid oes dim a eill dy rwyffro di i ddyfod yn rhwydd i Fwrdd yr Arglwydd ond o ran bod yn well gefniti ymado a chariad Duw, nae ymado a' th bechodau budron.* O tyred, eithri tyred yn weletwr parod i Fwrdd yr Arglwydd, gan weled eu bod hwy yn fendifedig y rhai a elwir i Swper neithian yr aen.

Dat. 19. 9. O tyred! eithri tyred wedi dy ymbarotoi, canys nerth y Sacrement hwn a dderbyniam ymol cyfran ffyddy Derbynniwr.

Y Parodrwydd hwn sydd yn sesyll, yn gyfal ystyried tri pheth tyn gyntaf Teilyngdod y Sacrement, yr hyn a elwir ystyried corph yr Arglwydd, yn ail, dy anheilyngdod dy hun, yr hyn yw dy farnu dy hunan. Yn drydydd y moddion, trwy y rhai y gelli ddyfod yn Dderbynniwr teiliwng; y elwir cymmun o gorff yr Arglwydd.

I. Am deilyngdod y Sacrement.

TEILYNGDOD Y SACREMENT HWN A YSTYRIR Mewn tair ffordd; yn gyntaf, wrth Fawrhydi yr Awdur nordeiniodd. Yn ail, wrth werthfa redd eu rhannau o'r rhai y defnyddiwyd. Yn drydydd, wrth odidawgwyd y Diben er mwyn yr hyn ei tresnwyd.

II. Am Awdur y Sacrement.

NID OEDD YR AWDUR NA SANCT NAC ANGEL, eithri Arglwydd JESU, tragwyddol Fâb Duw, canys i Crist unig tan y Testament newydd y perthyn ordelinio sacrament; o herwydd efe yn unig a ddichon addo a chawni y gras y mae hwn i'w arwyddoceau. Ac yr ydihw gorchymwyn i ni na wrandawom ar laferydd neb ond laferydd ef yn ei Eglwys.

Mat. 17, 5. Oh mor sain yng eiddiol y dylem ni gymmeryd yr ordinhhâd a ddaeth o llawer y cyfryw Awdur goruchel?

2. Ail y thannau o'r Sacrament.

Rhannau o'r Sacrament henedigedig ydynt *dri: yn gyntaf, yr arwyddion daiarol yn arwyddocau; yn agair duwiol yn sancteiddio: yn drydydd, y rhadau a arwyldoceir*

Yn gyntaf, yr arwyddion daiarol ydynt *fara a gwin, Cor 11. 23. Ec Dihar 9. 5. dau mewn rhif, eithri mewn arter*

In ail, y gair *Duwiol* ydyw'r gair o ordinhad Crist, iroddedig gyda gweddiau a bendithion gan *Eglwys wrt blaen; Heb 5. 4 Num 1. 6 40. 1 Cor 10. 16*. Y bara gwin heb y gair *nid yw ddim*, ond megis yr oedd ynt blaen; eithri pan ddel y *Gair at y defnyddiau hynny, y gwnelr yn Sacrament, ac y mae Duw ya bresennolgyda ei Ordinhad, ac yn barod i gyflawni pa beth mae a addawo ef, Nid yw y geiriau duwiol o ffead yn cysnewid neu yn diddymu sylwedd y bara ar gwoblegid oni bai fod eu sylwedd yn atos, nid allau fod Sacrament: eithri y mae yn eu cysnewid mewn arter*

Canys yr hwn *nid ydoedd o'r blaen ond bara un cyffredinol i faethu cyrph dynion, sydd yn ol y dith wedi ei ddarparu i arfer sanctaidd, sef i borthmudiau Cristianogion. Ac lle yr oeddid o'r blaen yn galw yn *fara a gwin; fe'u gelwir hwynt yr awr honi wrth y pethau sanctaidd a arwyddocant, sef corph graed Crist; i dynu ein meddyliau yn well oddiwrth Elementau hynny oddiallan at y rhadau nesol, yr trwy olygon ein cyrph y maent yn eu arwyddocan ydol olygon ein ffydd. Ni ddarsfu chwirth i Crist iddi y geiriau hyn, sef, *Hwn yw synghorff, Hwn yw creudd, wrth y bara a'r gwin, eithri wrth ei ddiscyblis, megis y mae yn eglur yn y geiriau a ant o'r blaen; iwrth y trwyterwch cbwi. Mat 26. 26. Nid yw y garnorff iddo ef chwaith ond yn yr un agwedd ac y trwy cwppan yn *Destament newydd, sef, trwy ddull a wrth transenviad*. Ac y mae Marcyn dangos yn eglur, Martin i'n Iacobandwr adrodd y geiriau hyn; sef, hwn***

yw fynwydd, nes darfod i'r holl adisgyblion yfed o'r pan; Mar 14 23 24. Ac yn ol hynny o herwydd e sylwedd naturiol, y mae ef yn galw y peth yn ffiwyth y winwydden, yr hwn o herwydd ei ysprydol arwyddos cäd, a alwaseu ef o'r blaen ei waed, Adnod 25. yn ol dullo o gyseawù sacramentau oll. Ac nid yw Crist yr erchi i ni ei wneuthur ef, ond gwreuthur hyn er eas am dano: ac mae efe yn erchi i ni fwyt a nid ei gorff y symk, eithr ei gorff megis y torrwyd, a'i waed megis tywalltwyd: yr hyn y mae St. Paul yn ei ddeongli i yn Gymmwm Corph Crist, ac yn Gymmwm o'i waed ef. Cor 10 16 hynny yw gwyfli ffewythlon ein bod ni y gyfranhogion o Crist, ac o holl haeddeditigaeithau ei gorff a'i waed. A thrwy fynych ymarter a'r Cymmwn hwn y mlyn St. Paul i ni ddangos marwolaeth yr Arglwydd eiddyfod o'r nef, i Cor. 11. 26, ac hyd oni chymreter i fynu fel eryrod i'r awyr i'w gyfarfod ef, yr hwn yw bendigedig gelain, ac enloes ein heneldiau ni.

4. 17.

Yn drydydd, y rhadau ysprydol ydynt ddwy hefyd corph Crist megis yr oedd yn dioddef digofaint Du dyledni i ni, yn groeshoeliedig, A'i waed megis yr oedd (yn yr un agwedd) wedi ei dywallt trösom er madded aint o'n pechoda. Ymaent hwy hefyd yn ddau mewn rhif, elthir un mewn arfer, ief Crist cyfan, a'i holl ddoniau wedi ei ymgynnyg i bawb oll, eithr gwedi i mewn gwirionedd i'r ffyddloniaid. Y rhai hys ydynt y rai'r than cyfannol o'r Sacrement fendifedig hon, yr Arwydd, y Gair, a'r Grâs. Yr Arwydd heb y Gair neu'r Gair heb yr arwydd, ni ddichon ddim a'r ddilys wedi eu cyffylltir ydynt anfuddiol heb y Grâs a amddoceir, eithr y tri ynghyd a wnat Sacrement ffwrystol i'r Derbyniwr teilwng. Y mae rhai yn derbyn arwydd oddiallan heb y grâs ysprydol, megis Judas hwn (fel y dywaid St. Austin) a dderbynniodd farw Arglwydd, eithr nid y bara yr hwn oedd yr Arglwydd. Y mae rhai yn derbyn y grâs ysprydol heb yr arwydd oddiallan, megis y lleidr-Sanct ar y groes: ac anci'r ffyddloniaid, y cyfryw wrth farw a fyddo yn dymuno.

cithr heb allael ei idderbyn o waith rhyw'r oddiallan: elthr y mac y derbynwi'r teilwng i'w oddanwch, ynderbyn y ddau yn Swpper yr Arglwydd. Fe ddewi'todd Crist Fara a Gwin (o flaen defnyddi-
dail) i fod yn arwyddion oddiallan yn y Sacrament
oeddigedig hon: yn gyntaf, o ran eu bod yn hawliau
math i'w cael: yn ail, i ddysgu i ni mae megis y mac
amserol dyn yn cael ei fa ethu yn bennaf trwy
a'i gorff ei gyffuro gan win, felly y mae eisoes hen-
ni, gan ei gorff a'i waed ef yn cael eu bywhau
i porthi i fywyd tragwyddol. Fe ddarparodd Crist
gyda bara i fod yn arwydd oddiallan yn y Sacram-
ent hwn, i ddysgu i ni: yn gyntaf, mae megis y mae bw-
diod yn borthiant perfeithlawn i gorff dyn: felly
mae Crist i'm enaid, nid mewn rhain, eisbr mewn per-
leithrwydd, yn gyfatai yn iechydwriaeth, ac yn borthi-
ant. Yn ail, wrth weled y Gwin Sacramentaidd o'r
milltu oddiwrth y bara, ni a ddylem gofio y modd y ty-
lltwyd ei waed gwerthfawroccaf allan o'i gorff
lendigedig, er cael o bonom ni faddeuant o'n pechodaau.
Arwyddion oddiallan y mae'r Bugail yn eu rhuddi
yr Eglwys, a thithau sydd yn bwyta a genau dy-
orff: Y Gras ysprydol y mae Crist yn ei esdyn o'r
Nefoedd, ac y mae'n rhaid i si ei fwyta ef a geneud
idd,

*Am y Diben neu'r defnydd er mwyn yr bgn a trefnwyd
y Sacrament bwn.*

T godifog a'r tra-rhyfeddol Ddibennsu neu'r ffwrwyd,
o herwydd yr hyn y trefnodd y Sacrament fendifig-
hwn, ydynt saith.

Am y diben cyntaf o Swpper yr Arglwydd.

I ddwyn a'r gof i Cristianogion yn oesdadol yr ab-
ent hedd yr hon a offrymmodd Crist unwaith am y cw-
bl trwy ei farwolaeth ar y groes, l'n cymmodi nia Duw;
Gnewch byn (medd Crist.) er coffa am danaf. (Ao
medd yr Apostol) - cynifer gwaith bynnac y bwytaoch y
bua bwn, ac yr hysbecti y cwppan hon, y dangoswch far-
wlaeth yr Arglwydd bydoni ddelog. 1 Cor. 11. 26.

Ac y mae ef yn dywedyd, mae trwy y Sacrament hwn
y phrogethiad y gair y darfu aeu portreio Jesu Crist
naes i Hygaid y Galariaid, megis i'r croeshoeliaisiaid yn n
olli. *Gal. 3: 1.* Canys y mae'n weithred i gyd yn dan
nos marwolaeth Crist, torriadau bara bendigedig, crof
oniant ei fensiagedig gorff, a thywallt y Gwin Sanddeit
aeth, tywaliad ei fensiagedig waed. Fe aberthodd
Crist dim on hun unwaith yn gorfforol, eithr cyn fyf
ched ac y cyslegir y Sacrament hwn, cyn fynyched
hynny yr offcymmir ef gan y ffuddloniaid yn y sprydol.
Oedd yma y gelwir Swpper yr Arglwydd yn aberth
hedd, nid yn briodol, neu yn gorfforol, eithr trw
dull ar ymadrodd, sef o herwydd ei fod yn goffadwr
o'r aberth hedd a offcymmodd Crist ar y Groes.
Ateidangos rhagoriaeth rhwng ddi a'r aberth gorffo
rhonnu, y mae y Tadau yn ei galw yn aberth ddim
edlyd. Fe a'i gelwir hefyd Eucharist, o ran bod y
Eglwys yn weithred hon yn offtwm i Dduw abent
coffiant a diolch am eu Gwaredigaeth, yr hyn a we-
thredodd trwy'r unig Aberth Iesol o Crist ar y Groes.
Dai i'r golwg iad ar Frenin Moab, pryd yr oedd
yn offtwm ei fabar y mur, i gynhyrfu ei holl dduwiau
iddyllo i'w achub, 2 *Bren. 3: 27* heri i'r brehinoedd
ydoedd yn golod arno, dofturio wrtho cymhelled,
y peldiaiant a'r fwydr, ac y cyfodasant y gwarchae.
fodd y dylai y golwg y sprydolar Dduw Dâd, yn aberth
el unig-anedig Fabar y Groes i waredu dy enaid ti,
gynhyrfu i garu Duw dy Brynwr, ac i ado pechod, t
yr hwn mewn cyflawnder ni wasanaethu pridferth lla
ll

Am yr aifl Dibell o Swpper yr Arglwydd

2 I gryffhau ein ffydd, Canys y mae Duw wrth y S
acrament hwn yn arwyddoccau, ac yn felio i ni
rheg, mae yn ol yr addewid ar cysammod newydd
wraeth oef a'nyni Ynghrist, y derbyn ef yn o
ngel i'w rad a'i drugaredd yr holl ddynion cred
y edifeliol, ar a dderbynno ei Sacrament san
edd ef yn ddyledus, Ac er mwyn haeddedigaeth
marwolaeth a dioddefaint Crist, ef a faddeu idd

en holl bechodaau, mor odiamau ag y maent yn gyfrann-
o'r Sacrement hwn. O herwydd hyn y gelwir y
Sacrement sanctaidd *Sel y cyfam'mod nemydd*, ac o fa-
deuant pechodaau. Yn ein hameuan mwyaf gan hyny,
ya ol derbyn y Sacrement hwn ni a allwn ddywed yd yn
odiau megis y dywedodd Mam Sampson; *Pe mynnaseu'r*
Arglwydd ein lladd ni, ni dderbyniaseu efe y poeth offi-
wu ar bwyd offiwm o'n llaw ni, ac ni ddangosfaseu efe i
ni boll betbau byn; ac ni Pharaseu efe i ni y pryd bwn
gwyed y farb betbau, Rhuf. 4. 11, Barn. 13, 23.

Am y trwydd Diben o Siopper yr Arglwydd.

I fod yn wylt ac yn arwydd ammod o'r Cymuned
mwythlawn cyfagos, yr hwn sydd rhwng Christianogion
a Crist Fhiol y iendith yr hon a fendigwa, oni cym-
gwae'd Crist ydyw? y bara yr iydym yn ei dorri, o-
n Cymru'n corph Crist yw? Cor 10. 16 i hynny yw
arwydd a gwytl ffrywthlwrna o'n Cymru'n i a Chr-
ist. Yr undeb hon a elwir aros gyda nio gyffylltiad
a Arglwydd, trigfa yn ein calonau: Joan. 14. 16. 1
Cor. 6. 17. Ephes. 3. 17 Ac a osodir a llan yn yr Sery-
thor Sanctaidd mewn llawer o gyffelybiaethau
gyntaf, trwy gyffelybiaethau o'r winwydden a'r can-
leianau: yn ail, o'r pen o'r corph, yn drydydd o'r fan
a adeilad: yn bedwerydd, o'r dorth a wneir o am-
ronynnau o'yd: yn bumed, o'r undeb briodolaw
rhwng gwr a'i wraig, a'r cyfryw. Joan. 15. 12 1 Cor
10 17 Col 1 18. Ephes. 5 31 32 Ac y mae yn dridyb-
ing rhwng Crist a Christianogion. T gyntaf sydd an-
sol, rhwng ein dynawi anian ni, a duwiol anian
Crist ym mherlon y gair: yr ail sydd Ddi-geledig
rhwng ein personau ni yn absennol oddiwrth yr Argl-
wydd, a pherson Crist Duw a dyn, yn un corph dirgel-
ig. T trydydd sydd nesol, rhwng ein personau ni
bresennol gyda'r Arglwydd, a pheron Crist mew-
n ph gogoneiddus, y tri o gyffylltiadau hyn sydd yngl-
y naill yn y llall. Oni buaseu i'n hanian ni yn gy-
gael ei huno megis yn un sylweddol ac Adian Du.

ya yr ail person : ni alialem ni fyfth gael ein huno. Christ mewn corph dirgeledig. Ac oni byddwn ni yn y bywyd hwn (er ein bod yn absenol) gwedi ein huno at Crist trwy undeb Dirgeledig, ni chawn ni fyfth gymmuno ogoiant gydag ef yn ei gyfannedd nefol. Y Cymru dirgeled (a grybwylir yma yn bennaf, a weithredir rhwng Crist a nyni, trwy yspryd Crist yn un hyngyffred ni: A thrwy ein ffydd ni (cynhyrchiedig trwy'r unrhywys Ysryd) yn ymddyfod Ynghrist hefyd. Y ddau beth hynny mae St. Paul yn eu osodar lawryna fywiol; eisbr dilyn yr wyl fel y gallwyf ymddyfod yn y peth hwn hefyd grymddyfod yn of gan Crist Jesu, Phil. 3. 2. Pa fod y diction of gwympo ymmaith yr hwa sydd yn ymddyfod, ac y gynhelir mor nerthol ? Yr undeb hon a geiff ef ei deall yn oreu yn ei Ffeadwl, yr hwa ei etholaifwys yn ei Galon. Eithri yn anad amser, goret y cawn ni deimlo a chryfhau yr undeb hon ynom, par syddom yr derbyn Swpper yr Arglywydd fel y dylem. Canys yno y cawn ni glywed ein calonnau yn bywiol ymglynnu a Christ, a deisifadau ein heneidiau wedi eu tynnu trwy ffydd a'r Yspryd glân, megis trwy raffes sasiad, nes-nes at ei sansteiddiwydd ef.

Oddiwrth y Cymru hwn a Christ, y mae yn digwyddio i'r ffyddloniaid lawer o ddoniau anhaethdwyd.

Megis yn gyntaf fe gymmerodd Crist eu holl bechodaau hwynt arno ef i fodloni cyflawnder Duw am das ynt : ac y mae ef yn rhoddi i ni yn rhâd megis yn ei ddom, ei holl gyflawnder yn y bywyd hwn, a'i etieddizeth yn y bywyd tragicwyddol pan dda ffyddo hwn, ac y mae ef yn cyfrif yr holl dda neu'r drwg a wneid i ni, megis pe gwneid iddo ei hunan, Phil. 3. 9 Pet. 2. 24 Zec. 2. 8. 25.

Yn ail, y mae oddiwrth natur Crist yn llifeirio i natur ni, gwedi ei huno ag ef, Yspryd bywiol ac anaf ras, yr hyn a'n hadnnewydd i fywyd yfrydol, Ac sansteiddia ein meddyliau, ein hamcanion, a'n serch megis y byddom beunydd yn cynnyddu ar agwedd Delw Crist, Ephel. 4. 23. 24 Rhuf. 8. 29,

Wdrysedd y mae ef yn canniad hau iddynt holl un cadwedigol, a'r sydd angenrhaid er mwyn canwyd hau bywyd tragicwyddol; megis teimlad ogar-Dew, diogeknuch o'n Etholedigaeth, ein badgeneddiad. Un swm haf, a grâs i wneuthur gweithred oedd da i addolom i wladychu gydag ef yn ei deyrnas nesol. Cor. 3. 18 Joan. 15 5. ac 1 16. Hyn a ddyleu ddy-holl wir Christianogion i'w cadw eu hunain me-i acledau dihalogedig o lânstaidd gorff Crist, ac i'w aelod yd pob aflenid a budreddi; gan wybod eu bod i'w Yngchrist, neu yn hytrach fod Crist yn byw i'w bwy. Oddiwrth yr undeb hon a Christ (sef i'w ziai yn Swpper yr Arglwydd) y mae St Paul, i'w undaddlu i dynnu'r Corinthiaid oddiwrth halog-odd eulyn-addoliaeth, 1 Corin. 10 14. a godineb, Corin. 10 8,

Diweddat, oddiwrth y Cymmun rhag ddywedig Crist a Christianogion, y mae Cymmun arall yn rhwng Christianogion yn eu plith eu hunain. Hwn hefyd a ddanghosir yn fywiol wrth gyfrannol Sacrament Swpper yr Arglwydd, gan fod yr Eglwys, er eu bod yn llawer, yn cymmano oll am bâr yn y weithred sanctaidd honno. Ny'n gylwm un bâr, ac un corff; canys yr ydym ni yngyfrannogion or un bâr. 1 Cor 10 17 Megis ac i'w bâr barâ yr hwn a fwytawn ni yn y Sacrament, er ei wneuthur o lawer o ronynnau, felly yr i'w dyddioniad, er eu byd yn llawer, etto nid ydynt un corff dirgeledig, tan yr un pen yr hwn yw. Fe a weddiodde ein Iachawdwyr bum gwaith yn iddi yr hon a wnaeth yn ddi. ei Swpper diweddat, i'nddo i'nddiscyblion ef yn un, Joan 17. 2 11. 21. 22. 23 iddystu i ni ar unwaith fel y mae yr undeb hon yn unig bodd iddo ef, Y mae'r undeb rhwng y ffydd-mor rhwng nas gall pellder lleoedd ei gwahaniau gadaen, na eill marwolaeth beri iddi ymoli mor barhafus. na ddichon amser moigwisco bi mor ffwrwythlawn ac y maga gariad twymyn, i'ngrai ni wellant wnebau eu gilydd erioed. A

cysylltjad hwn ar eneidiau a gytenwir Cymru Sanct, yx hyn y mae Crist yn ei weithredetrwy chw o foddion hynodol. Yn gyntaf, wrth eu llywodr thu hwynt oll ag un Yspryd sanctaidd. Yn all, eu cynnyicaeddu hwynt oll o'r un ffydd. Ephes. 4. 4. Yn dryddydd trwy dywallt ei gariad ei bun i'w boll g omanu hwynt. Rhuf. 5. 5. Yn bedwerydd, trwy eu gonedlin hwynt ag un Bedydd. Tit. 3. 5. Yn bum trwy eu porthi hwynt a'r un ymborth ysprydol. 1 Cor. 11. 33. Yn chweched, trwy fdd yr un pen bywiol i'r corph o'r Eglwys, yr hon a gymmododd ef a Dum i'w borp eignawd ef. Col. 1. 18 22. O hyd y digwydd fod yn lliaws o'r rhai a gredafant yn yr Eglwys o'r fydd o'n galon, ac o'n enaid, mewn gwirionedd, san tbrugared, Act 4. 32. A hyn a ddylai ddyscu i Gw i'anoglon garu y naill y llall, gan weled eu bod oll aelodau o'r un sanctaidd a'r dirgeledig gorff, o'r h y mae Crist yn Ben. Ac am hynny fe ddyleu tod rhw ddynt oll gyd dioddef Cristionogawl, a chyd teimlo i orfoleddu y naill yngorfoledd y llall, i relyn u m tros y llall, i gyd ddwyn y naill a gwendid y llall, yn gyfnewidiol y naill i borthi angen y llall.

Am y nedwerydd Diben o Swper yr Arglwydd.

4. I borthi eneidiau y ffyddloniaid, yn niogel oban i'r trwyd tragwyddol. Canys y Sacrement hwn sydd arwydd ac yn wyfli i gynnifer ag a'i derbynno i'r golodiad Crist, y portfa ef yn ôl ei addewid (trwy weid ei gorff croesh a eliedig, a'i waed tywalldeu yn heneidiau i fywyd tragwyddol, cyn siccedig i'w maethir ein cyrph gan Fara a Gwin i fywyd amher. Ac i'r diben hwn y mae Crist yng hweithred y Sacrement, yn rhoddi ei wir gorff a'i waed mewn gweinidodd i h ôl Derbynnywr ffyddlawn. Am hynny gelwir y Sacrement Cymruon corph a gwaed yr Arglwydd. A Chymuned nôl ddiclon fod o bethau ariannu eithr o bethau presennol; ac ni byddeu yn Swper yr Arglwydd, oni bae fod corph a gwaed yr Arglwydd, a yno. Y mae Crist yn wir bresennol yn y Sacrement, trwy undeb ddeublyg; yn gyntaf, sy'n ddiocdrydol i hawn Crist a'r Desbyaniwr teilwng. Yn

Sacramentaidd rhwng gorff a gwaed Crist, a'i
 sion oddiallan yn y Sactament. Y gyntat, a
 mae'r trwy waith bod yr un Ysryd glan with
 meddu Ynghrist ac yn y ffyddloniaid, yn corpho-
 gan y ffyddloniaid megis yn aelodau i Crist eu Pen,
 gan y gwneuthur yn un a Christ, ac yn gyfranno-
 u o'r holl Radau, Sankeiddrwydd, a'r Gogoniant
 y ddol y rhai ydynt ynddo ef; a hynny mor ddi-
 siccr ac y maent yn eglwys geiriau yr addewid,
 yn gryfranregion o'r arwyddion oddiallan yn y Sa-
 ment tendigedig. Oddiwrth hyn y deilliau bod
 llys Crist yn ewyllys gwir Cristion, a bywyd Crist-
 hrist, yr hwn sydd yn byw ynddo Gal. 2 20. Os
 chwch chwiar y pethau a unr, yc undeb hon sydd
 ysprydol; os at wirionedd yr undeb hon, y mae'n gywir.
 Y modd y gweithredir, y mae'n ysprydol. Nid
 sydd ni sydd yn peri i gorff a gwaed Crist fod yn
 symbol, eithr Ysryd Crist yr hwn sydd yn triga
 o fa ninnau. Nid yw ein ffydd ni ond dderbyn
 at ein heneidiau y rhadau nefol hynny a gy-
 ri ni yn y sacrament bwn.

Nid undeb arall sef, y Sacramentaidd, nid yw natur-
 alegyfleol, eithr cysylltiad yspradol rhwng yr ar-
 wymieniadau y rhai ydynt Fara a Gwin, a'r rha-
 nefol, y rhai ydynt Gorff a gwaed Crist, wrth
 dderbyn: megis trwy berthynas iw gilidd na hydd-
 on yr un ar unrhyw beth. O hyn y digwydd,
 byddo'r Derbynaiwr teilwng yn hwyt a'i enau
 gwin yr Arglwyd: ei fod ef hefyd ar yr un am-
 bwyt a geneu ei ffydd wir Gorff a Gwaed.

Nid o ran fod Crist yn dyfod i lawr o'r Neboedd
 Sactament, eithr o ran bod yr Ysryd glan trwy y
 sion derchafu ei feddwl ef at Crist, nid trwy
 sion iadiad llawwl, eithr trwy serch defofionol; onid yw
 y sanadaid syfyrnod ffydd yn bresenol y pryd
 gyda Crist, a Crist gydag ef. Ac fel hyn gan
 i, a chredu y modd y croeshoelwyd corff Crist,
 iwalltwydei werthfawroecas waeder maddeuant
 rhodauf, ac er mwyn cymmodi ei enaid ef a

Duw; y mae ei enaid o wrth hyn yn cael ei faethu
ffrwythlonach a diogelwch o fywyd trwywyddol, mae
 eill y bara a'r gwin borthi ei gorff *ifywyd amserol*,
 mae'n angenrhaid fod yn y Sacrament gan hynny,
 gyfhal yr arwyddion oddiallan i w canfod yn amlwg a li
 gaid y corph ; a chorff a Gwaed Crist, i w canfod y
 ysprydol a golwg ffydd. Eithr y modd paddewy mae
 e'r Yspryd glan yn gwneuthur i gorff Crist, (gan
 fai mewn lle absennol oddirthym) fod yn bresennol g
 da ngen trwy ein hundeb, y mae St. Paul yn ei alw y
 ddirgelwch mawr, y cyfryw na ddichoan ein dealltw
 moi ddirnad. Ephes 5. 23. Nid arwyddion noethion y
 arwyddoedd gan hynny ydyw y bara a'r Gwin Sac
 mentaidd, eithr y cyfryw ac y mae Crist gyda hwynt y
 rhuddi, ac yn trefnu i bob derbyaniwr teilwng, *nid*
 unig ei rinwedd a'i nerth duwiol, eithr befyd ei wir Gor
 ph a'i waed, cyn wired ac y rhoes *ef i'w ddiscyblion*.
 Yspryd glan wrth arwydd *ei anadl bendigedig* ; neu i
 chyd i'r clwyfus a gair o'i eneu, *neu gaffwrdd o'i han*
neu ei wisc. Ac y mae vmaifiad hydd yn nertholol
 nag amgyffred craffaf y synhwyrau corphorol, neu ro
 wwm. I ddifweddu'r pwnc hwn, y Sacrament i anial
 ydy'r bara bendigedig hwnnw, yr hwn wedi ei swyt
 agorodd lygaid y discyblion oedd ynt yn mynoli E
 aus fel yr adnabuont Crist. *Luc. 24. 30. 31.* Dyma
 cwppan Ardderchawg a'r hon y diodwyd ni oll i unr
 pryd. i Cor 12, 13. Dyma'r Graig honno sydd yn
 eirio o fel, yr hon sydd yn bywhau enaid blinenig po
 gwir *Jonathban* a'i harchwaetho a geneu ffydd. Dyma
 y dorth o fara haid a ymdreigiodd odduchod i dan
 lawr heb yll y Midianiaid o'r tywyllwch usfersol. Br
 7. 13. Y deffen ar dwr Angylaidd a borthodd El
 ddeugain niwrnod ym mynydd Horeb, i Bren 19. 6.
 8. y Manna (Huniaeth Angylion) a borthodd yr I
 liaid ddeugain mlynedd yn yr anialwch, eithr hwa
 gwir fara, y bywyd a'r manna nesol, yr hwn os b
 wn fel y dylem, a bortha ein heneidiau i fywyd tra
 yddol. Pa fodd gan hynny y dyleu ein heneidiau
 gwneuthur yr erfyniad at Crist oddiwrth ddelly
 ysprydol.

ol, y wnaeth gwy'r Capernaum o'u chwânt cna-
Arglwydd dyro i mi y bâr a bw̄n yn oesfadol. Joan
p. 34. 50. 51. 58.

Tpumed Diben o Swpper yr Arglwydd.

I fod yn wylt diogel i ni o'n hadgyfodiad. Ar ad-
ydd o ddau fath : yn gyntaf ysprydol adgyfo-
dein heneidiau yn y bywyd hwn o farwolaeth pech-
hyn a elwir yr adgyfodiad cyntaf; Obligid gan ud-
leferydd Crist, ym-mhregethiad yr Efengyl, y co-
nio o farwolaeth pechol i fywyd y grâs Bendigedig,
gw efí medd St. Joan. Dat. 20. 6.) yr bw̄n
arban iddo yn gr̄ adgyfodiad cyntaf, canys nid oes gan
Gorff farwolaeth awdurdod ar y cyfrony. Y mae Swpper
Arglwydd yn gyntaf yn fod ac yn wylt i ni o'r ylp-
ol adgyfodiad cyntaf yma, yr hwn am bwytui, ynt-
lydd byw trwol fi. Joan 6. 57. Ag yno y byddwn
gwhoeddediton gweddus i eistedd ar y bwrdd gyda
Crist, pan fom ni (fel Lazarus) wedi ein cyfodi o far-
wolaeth pechol i newydd-deb buchedd. Joan. 12. 2.

Cywirdeb y cysodiad hwn a ymddengys yn y deisif-
iun cydhyrfiedig o'i mewn : canys pan fyddir yn golyn
ddyledion crefydd, ac arferion duwioldeb, os dy ga-
i'th ettyb gyda Samuel : Dyma fi, llefara Argiw-
canys y mae dy was yn clywed. I Sam. 3. 10. A
Dafydd, o Dduw mae synghalon yn barod. Psal.
1. A chyda Paul, Arglwydd beth a synni di i mi ei
menthur ? Act. 9. 6. Yno yn ddieu fe a'th cyfodwyd tâ
farwolaeth pechol, ac y mae i si ran yn y cysodiad
cyntaf, eithr os wyt ti etto yn anhysbys mewn gwir
llau crefydd dda, ac wyt yn dealt ynot dy hun
yw fath ar wrthwyneb cyfrinachol i arferion du-
wiol ffydd, ac yn rhaid dy dynnu megis yn erbyn
leddwl, i wneuthur gweithredoedd duwioldeb, Gw-
eithr yr wyt yn farw, fel y dywedodd Crist i An-
eglwyssardis, Dat. 3. 1. ac nid yw dy enaid ond
paleni gadw dy gorff rhag drewi.

Yn ail, adgyfodiad corphorol ein cyrph ni yn
 diweddaf, fet yr ail gyfodiad, yr hon sydd yn ein rhed-
 hau ni oddiwrth y farwolaeth gyntaf: yr hwn a fydd
 syngbnawd, ac a gfo syngwaed, a geiff fywyd tragicydd
 ac mi a'i cyfodaf es yn y dydd diweddaf. Canys y mae
 Sacrament hwn yn felio ac yn arwyddoccau i ni, fag
 Grist, a chodi o hono ef drachefn trosom ni, a bod
 gnamd e yn ein maebu a'n brymbau ni i fywyd tragicy-
 ddol, ac am hynny y caiff ein cyrph ni yn ddiogel ei
 cyfodi i fywyd tragicyddol gny dydd olaf. Joan. 6. 51
 54. canys gan weled cyfodi ein pen, holl aelodau
 corph a godant's unffuanýd yn ddiamau Oblegit pa sed
 y geili y cyrph hynny (gan eu bod yn arfau cymam-
 der. Rbus. 6. 13. 19. temlau i'r Tspryd glan. 1 Cor.
 6. 19 ac aelodau o Grist) y rhai a gawiant eu maetha
 a'u porthi a chorff a gwael Arglwydd y bywyd, n
 chant eu cyfodi drachefn yn y dydd diweddaf? Ac
 fel dyma'r ashos y byddis, yn claddu cyryh y faint
 o! eu marw mot anrhyydeddus, gan eu rhoi hwynt i ben
 yn yr Arglwydd. A'u beddrod hwy a elwir gwelau
 a bu'n dai y Sain Ziau. Esa. 26. 19, 20. Y colledig
 ion a godant, ya y dydd diweddaf, eithr trwy alluog
 nerth Crist, fel y mae yn farnwr, yn eu dwyn hwynt
 megis drwy-weithredwyr allan a'r carchar, i dder-
 byn eu barn a'u gwobr haeddeditol; eithr yr Etho-
 ledigion a godant trwy rinwedd adgyfodiad Crist, a'
 ymundebs sydd iddynt ag ef, fel y mae yn ben iddy-
 nt. A'i adgyfodiad es ydyw 'r achos a'r sicerfaol
 o'n hun ni. Cyfodiad Crist ydyw ffydd neilltaol
 Cristion: adgyfodiad y meirw ydwyw prifobaith plen-
 tyn Duw. Am hynny y byddeu y crifionogion y
 y brif Eglwys, yn arfer o gyfarch eu gilid ym
 boreu a'r ymadroddion hyn, fe gysododd yr Arglwydd,
 ar llall a attebai, gwir, fe gysododd yr Arglwydd
 ya ddiau.

Tebweched Diben o Swapper yr Arglwydd.

6. I seilio i ni ddiogelrhwydd o'r bywyd tragicydd
 On pa beth sydd fw y dymunol neu gariadol na

? a pha beth y mae yr holl ddynion yn naturiol
 , neu iu gasau, yn fwy na marwolaeth? etto nid
 farwolaeth gyntaf yma ddim i sôn am dani wrth
 y ffelybu i'r ail farwolaeth, ac nithal y bywyd y-
 ddim chwaith wrth ei gystadlu ar bywyd sydd i
 od. Os dyfuni di gan hynny fod yn ddiogel o'r
 bywyd tragwyddol, ym barotoa dy hun i fod yn dder-
 niwr teilwng o'r fendigedig Sacrament yma, ca-
 y mae ein iachawdwyr yn ein sicrhau ni. Os biwy-
 d o'r bara. bwn, efe a fydd byw yn dragwydd: a'r
 wyr bwn a roddaf si yw syngnbawd i, yr bwn a roddaf
 sywyd y byd. Joan. 6 51. Yr hwn gan hynny sydd
 bwyta y sacrament sanctaidd hwn yn ddyledus, a
 ddywedyd mewn gwirionedd, nid yn unig credu
 am aeternam, yr wyf yn credu y bywyd tragwyddol;
 hefyd Edo Vitam aeternam, yr wyf yn bwyta y by-
 wyd tragwyddol. Ac mewn gwirioneddyma hir bren
 bywyd, yr hwn a blannod Duw ynglanol Paradwys
 eglwys: Ac o'r hwn y mae ef yn addo rhoi i bob
 iachygwr, iu fwylta. Dat 2 7. Ar pren hwn o'r by-
 wyd, mewn aneirif raddau, sydd yn rhagori ar bren y
 bywyd oedd yn tyfu ymharadwys Eden, canys yr oedd
 hwn a'i wreiddin o'r ddaiar, hwa o'r Nefoedd; hwn-
 ai roddeu ond bywyd i'r corph, hwn a rydd sywyd
 oedd, nid oedd hwnnw ond cynnal bywyd y rhai
 y mae hwn yn adferu-bywyd i'r rhai meirwion.
 Y pren hwn a iacha y cenedloedd credadwy, ac
 ym mis yn dwyn ffrwyth newydd hdb mis, Dat 22. 6,
 hwn sydd yn eu porthi lwynt i sywyd tragwyddol.
 Bendigedig ydynt hwy, y rhai sydd yn bwyta yn
 arch o'r sacrament hwn! o'r lleiaf sydd unwaith bob
 yn archwaethu o newydd o'r ffrwyth adnewydd-
 ol, yr hwn a barotodd Crist i ni ar ei Fwrdd ei
 i iachau ein gwändid, ac i gryfhau ein credi-
 iffywyd tragwyddol.

Y seithfed Diben o Swper gr Anglwydd:

Irwymo holl Grifianogion, megis trwy lŵf o
 llundeb, i wasanaethu yr unig Dduw, ac heb
 gynnwys

gyrnewys yr un aberth arall grisiau am bechdod
yr un-wir aberth, yr hon trwy ei farwolaeth a
odd Crist unwaith, a thrwy yr hon y gorhennodd
berthau y ddeddf, ac y gweithredoedd prynedig
tragwyddol, a chyflawnder i'r holl rai credadwy,
felly i fod syth ya brif-nod cyhoedd o broffes, i ddar
rhagor rhwng cristianogion a phob sanctau a gan
fyddau. A chan weled fod yn yr hen offeren ban
aidd zyw ddiethir fath ar Crist yn cael ei addoli
yr hwn a aned o'r Fair Forwyn, eithr un a wneud
deisen a夫llad: a bod yr offrymmiad o'r bara-Ddu
hwn wedi ei wthio ar yr Eglwys, megis aberth
lonol dros y hyw a'r marw; y maë holl wir Griffi
ogion dan boen a pherigl, anudon ewyllysgar ger
yt Arglwydd prif Farnwr nef a daiar, i sfiiddio yr
fferen, megis delw y digofaint, yr hon tydd yn ddim
mu ac yn tynn u ymaith oll-alluogrwydd haeddedig
marwolaeth a dioddefaint Iachawdwyr y byd.
Wrth dderbyn y sacrement o swpper yr Arglwydd,
ydym ni oll ya tyngu fod yr holl aberthau corff
wedi terfynu ym marwolaeth ein Harglwydd; a
eigorff esf a'i waed unwaith gwedi ei groeshoeli
dywallt, yn dragwyddol faeth ac ymborth i'n ben
dian ni.

2. Y modd i ystyried dy anheilyngod hunau.

Goreu moddiddyn iddeall ei anheilyngdol ei
ydŵr holi eifuchedd ei hun, yn ol deg gorchym
yr hell-Alluog Dduw, chwilia gan hynny pan
ddylediōn a adewajst di heb wneuthur, a pha gam
ddau a wnaethost di, yn erbya pob uno'r gorchymyd
gan gofio os byddi heb edifeirwch a thrugaredd
Ynghrist, fod melldith Dduw (yr hwn sydd yn cyn
oll drueni y bywyd hwn, ar poenau dragwyddol
nhau usfern pan ddarfyddo hwn) yn ddyledus
dorri y lleiaf o orchymynion Duw Deut. 27.26. G.
10. A chwedi cymmeryd cyflawn olygiad ya gynt

bechodaū, a' th dreni, dychwell i'r yw le dirgel, ac
no gan dy o'sod dy hun yngolwg y Barnwr, megis
dreg weithredwr euog yn sefyl o Haen yr orseddfaingc
Derbyn ei farne ligeth, gan blygu dy lliniau hyd y
ddalaren, a churo dy ddwyfron a' th ddyrnau, a gwili-
mo dy ddeurydd a' th ddagrau, cyfaddet dy bechodaū,
ac yn ostyngedig ersyn ei nawdd a'i drugarodd yn y
geliou hyn neu'r cytryw.

**Cyffes ostyngedig am bechodaū, i'n
gwneuthur at Dduw o flaen derbyn y
cymmuui sanctaidd**

O Dduw dâd nesol, pan y ffyriwîf y daioni a ddan-
gosaisit di i mi beùnydd, a'r anwiredd a wneuthym
erbyn y Nefoedd ac o'r flaen di, y mae arnaf fi gy-
wilydd o'm plegit fy hun, a gwarth sy'n cuddio fy wy-
nies megis llen. (Luc. 15 (Y gorchymwyn gyntaf.)
Deut. 6. 5. Mat. 12 37 38. Lev. 19 14. Psal. 22 5. 6.
Mal. 38. 8.) canys pa un o'th Orchymynion na thirroais?
O Arglywydd yr wyf yn sefyll yma yn euog o drôseddu
holl gyfreithiau sanctaidd; canys ni bu ierch syngh-
eon mor awyddus yn glynwth dy Fawrhydi di, me-
gwn wrth ofer a bydol bethau: Nid osaifs i moth fer-
nigaebau di, i'm dychrynu oddiwrth bechodaū, nî
mœliais i'th addewid, i'm eadw rhag ammau o'm am-
ail, neu rhag anobeithio o'm tragwyddol gyflwr. Mi
neuthur reol dy dduwiol addoliad, i fod fel y gwe-
nys meddwl yn gymhelur, nid fel y gosododd dy air dî
llawr, gan fod yn haws gan synghalon gofio fy Iach-
a de henedigedig mewn llûn cerfiedig o waith dyn, nac
mœchiarno ef yn groeshoeliedig ya ei air a'i sacramentaau,
nol ei drefnedigaeth ei hun. Lle ni ddylaswn i e-
nied arferu dy enw (i'r hwn y mae pob aglin yn plygau)
llieithr ac anrhydedd crefyddol, nac un rhan o'th
addoliad heb zêl a pharodrwydd dyledus; fe ddarfus i
yngablu a chmarferu dy enw sanctaidd mewn arferol
yngan bwyl; Ie fe ddarfus i mi arferu llyson i'w enw
henedigedig, megis yn fantellau i guddio fy mhecheddatis
tudion. Ac mi sum yn sy'n ych yn bresenol yn dy
wæsanæth,

walanaeth, mwy o ran defod ac arser, nac o ran o
wybod, a mwy o ran rhynghu bodd dynior, nac o ran
rhynghu bodd i ti, fy Nuw gralusol.

Lledylaswn i sancteiddio dy ddýdd Sabbath, trwy
fod yn gyd edrychiol wrth gyhoeddýs orchwylion yr
Eglwys, a thrwy syfyrio yn ddírgel ar air a gweith-
redoedd Duw, a thrwý ymweled a'r claf, a rhoi ym-
wared i m brodýr tlodion; Och, yr oeddwn ni yn ty-
bied y gorchwýlion sanctaldd hynny yn faib gormod
o herwydd eu bod yn rhwýstro fy nisyrwch oter; le
fe ddartu i mi dýreillio llawer o'th sabbothau yn fy nrach-
wantau halogedig fy hunan, heb fod yn bresenuol wrth
un rhan o'th addofiad gogoneiddus. (Yr 2 gorchym-
myn, Deut 12. 32. Mat. 15. 9. Gal 3. 1. Y 3 gorchym-
myn. Phil 2. 10 Eccl. 4. 17. 1. Bren 19. 10. Fer. 5. 2
X 4 Gorchymmyn.)

Lle dylaswn i roi pob dyledus anrhydedd i'm Nat-
uriol Eglwýfig a dinasol dadau, ni ddarsfu i ml' ddange-
mor fath ddyledus barch a thraserch i'm rhieni fel y
oedd eu gofala'u mwyneidd-dra hwynt yn haeddu.

Nid oeddwn i yn hoffi mo'th Weinidogion di fel
dylaswn er mwyn eu llafur, eithr yr oeddwn yn
ar eu buchedd, ac yn eu cafhau am iddynt fy argyoedd
i yn gyflawn. Ac fe ddarsfu i mi fy ymddwýn fy hunan
yn wrthnyfig ac yn ddiyfur yn erbyn dy swyddogion
a'th weinidogion, ei i mi wybod mae dy ordinbiau
ydýw, y dylwn i fod yn ufuddgar iddynt.

Lle y dylaswn fod yn bwyrfrydig i lid, ac yn dos trwl
faddeu ramweddau, heb gynnwys i'r bauf fyned i lawr
fy digofaint; Eithr gwneuthur da dros ddrwg a charu
ngelynnion er dy fwyn di: fy fi, och fi, am yr un gait
ffaith a dorrais allan mewn llid, gan achlesu a lletty
bwriadau niweidiol yn fy nghalon, fel y dewisais i yn
borthi ar fy malais fy hun, o flaen bwyta dy lwp
sanctaidd.

Lledylaswn i gadw fy meddwl oddiwrth drachwani
bufron, am corph oddiwrth bob aflenid: O Arglwy
mi halogais, ac a ddiwýnais y ddau, gan gwa-
thur fy nghalon yn gawell i feddyliau diffaith,
meddyli-

Wylfryd yn gut i'r ysbryd aflan. Že yr ymwared an
yngorthwy, yr hŷn a roddaiſt si (Arglwydd) er mwyn
mgadw oddiwrth drachwant, nî allai mom cadw i o
ewa terfynau Diweirdeb; canys gan flyfio, ac ewyli-
glo glendid, sail yr hwa nid yw ond pridd, se ddarsu ſ
atan roi swyn gysaredd i'm cnawd i drachwantau ar of-
mawd dieithr. (Y 6 Gorchymmyn. Diha, 19. Eph.
4. 21. Y 7 Gorchymmyn. i Thes 4 3 Rhuf. 6, 13. Yr 8
Gorchymmyn. Eph. 4. 28, Luc. 6. 34. Levit. 25.
3.)

Lle dylaswn syw mewn uniondeb, gan roddi i bawb
i eiddo, a bod yn fodlon i'm cyflwr fy hun, a chan syw
ngydwybodus yn fy ngalwedigaeth gyfreithblawn, dy-
lawn fod yn barod (yn ol fy ngallu) i gyfrannu ac i roi
chwŷn i'r anghenog, O Arglwydd te ddarsu i mi trwy
mymmu, gwascu, a gwobrau, ymgecri, a'r cyfryw
angymgretb, trwy liw o'm Galwedigaeth am Siwydd,
ispellio a darn guddio oddiar fy nghyd Grifftianogion:
se ddarsu i mi siommi a chynnwys Crist lawer am-
ser yn ei aelodau tlodion, i sefyll yn newynog, yn an-
dog, ac yn noeth wrth fy nrws : ac yn newynog
echlwm i fyned ymaith yn ddi-ymwared fel y daeth :
yr yd yr oedd culni ei ruddiau yn erfyn am drugar-
i, mi adawai galedwch fy nghalon i mi ddangos dim
murius.

Lle y dylaswn i wneuthur cydwybod i ddywedyd y
misionedd mewn diniweidrwydd heb dwyll, mewn call-
eb gan farnu yn union, ac yn gariadus gan gymmeryd
prb ar y goreu : a lle y dylaswn i ymddiffyn enw
i chredyt fy nghymydog : och fi (wael-ddyn truan)
enlibiais ac a wradwyddais fy nghyd-frawd, a chyn-
ned ac y clynn chwedl diffaith, mi wneuthum fy
fod yn offeryn i'r cythraul i w gyhoeddi i eraill, cyn
bod y gwrlionedd o hono fy hun. (Y 9. Gorchym-
Zac. 8. 16. Mat. 10. 16. 1 Cor. 13. 7, Mat. 13.
19, Psal. 50. 20 Psal. 15. 3 Tit 1. 12 Y 10 Gorchym-
myn. Yr oeddwn cyn bellied oddiwrth ddywedyd un-
llada, er ymddiffyn ei enw da ef, megis yr oedd yn
gelchwerthiniad yn fy nghalon glywed anair i un-

yr oeddwn ya ei gynfigennu, er i mi wybod hebba
hynny fod rhadau Duw yn llewyrchu ynddo ef mew
mefur cyflawn. Mi wneuthum ddigrifwch o wenher
thiau, a buddo ddrygsawr gelwyddau yn hyn o beth
sy naengos sy hun-ya un o'r *Credid* ac nid yn
Gristion.

Ac yn driweddaf (O Arglwydd) lle y dylaswa i fu
ya gwbl fodlon i'r cyfran a ganniadodd dy fawrhyd
mi yn ypererindod hwn; a gorfoleddu mewn dailou
un arall megis yn ty naioni fy hunan ; och, ni wne
thum i swydd ond chwennychu a blysio ty y cymodo
yma, a thir y cymydog draw ; Ie gan ddymuned
cyfryw ddŷn yn tarw, tel y gallwa i gael ei swydd
ei etifeddiaeth ; gan chwennychu yn hytrach y peth
a ganniadaist di i rai eraill, o flaen bod yn ddiolch
am y pethau a roddaiast di i mi sy hunan. Fel hyn
Arglwydd y darfu i mi, yr hwn wyl bechadur enaw
gwedi yngwerthu tan bechad, droseddu dy holl fan
aidd a th ysbrydol orchymyntion o'r *cynaf i'r olaf*,
mwyaf i'r lleiaf, ac yma ys wyl yn sefyll yn euog
flaen dy Orseddaingc di, am dori dy holl gyfreith
ac am hynny yr wyl yn haedi u dy felldith, a'r
drusni a eill cyflawnder ei dywallt allan ar y fath gr
dur melldigedig. Ac i ba le yr af si am ymwared
y trueni hwn ? Y mae Angelion yn cywilyddio
sy gwrthryfel, ac ni wnant ddim ymwared i mi, Y
gwyf yn euog o's un rhyw droseddu, ac ni allant
cynnorthwyo eu hunan. Am hynny a anobeithi
gyda *Chain*, neu wneuthur am danaf sy hun gyda
das ? Na wnaf Arglwydd, canys ni byddeu hynny
dibennu trueni y bywyd hwn, a dechreu poenau
rangedig usfern i mi *appelias* yn hytrach at or
faingc dy râd, lle y mae trugaredd yn rheoli, i saf
am i bechdau a throseddu, ac allan o ddyfnder sy'n
eni, mi lefas gyda *Dafydd* am ddyfnder dydrug
eddau, (Heb. 13. 5. 1 Tim. 6. 6. Phil. 4. 11.
Heb. 4. Psal. 130. 1. Job. 13. 12. Pe lleddit
blindorau, etto myf maf Job a ymddiriedaf ynot

mae i ti fy moddi ynghanol cefnfor dy anfodionrb-
gyda Jonas, etto mi ddaliaf y fâth afael yn dy
gwasodd, fel y gellir sylghodi i fynu yn farw, a'm
dylaw am dani bi. A pha teflit i si i waelodion uffern,
Jonas i fol y Pyscodŷn: Etto oddiyno y llefn ar-
un: O Dduw Tâd o'r nêf, o Iesu Grist Prynwr y byd,
ybryd glân ty Sansteiddiwr, tri pherlon ac un Duw
ungwyddol, trugarha wrthif, bechadur truan. A
weled mae daioni dŷ anian dy hun a barodd i si
dy unig anedig Fab i farw dros fy mhechodaau,
trwy ei farwolaeth ef y gallwn gael sylghymod
dy Fawrhydi; O na thafl ymaith ac na wrthod
menaid edifeiriol, yr hon gan ei bod yn anfodlon iddo
hun am bechod, sydd yn ewyllysi dychwelyd i'ch
manaethu, a' th fodloni, mewn newydd-deb buch-
dil; Ac eftyn dylaw ymwarebol o'r nef i achub dy
ntlawd, yr hwn lynn (megis Peter) yn barod i fuddo
mhesaför pechodaau a thrueni, Golch ymaith liaws
unwiredau a haeddigaethau y gwaed, yr hwn yr
si ya ei Gredu ddarfod i ti ei dywallt yn heliath
bechaduriaid edifeiriol.

Ac yn awr gan fy mod i dderbyn y dýdd hwn y
ament sendigedig o' th werthfawroccaf gorff a
med; O Arglwydd, yr wýf yn attolygu i ti gâd i' th
yd glân drwy dy Sacrement felio i'm henaid, fod
boll bechodaun trwy dy farwolaeth a' th ddiodde-
ya cael eu cyflawn faddue a'i gollwng dros gof,
na ddêl y melldîthiau a'r Barnedigaethau, y
mae fy mhechodaau yn eu haeddu, fyth i'm gw-
yddo yn y byd hwn, nac i'm heuog farnu yn y byd
iddi-fod, Canys fy ffydd ddifigl yw, ddarfod i si
dros fy mhechodaau, a chyfodi eilwaith er mwyn
gytiawnhâd. (Jonah. 2. 2. Rhuf. 4 ar olaf,) Hyn
wýf yn ei gredu, O Arglwydd cynorthwya fy an-
niaeth. Gweithreda ynof hesyd yr wýf yn atto-
i si edifeirwch difrifol, megis y gallwyf o eiglawn
ion, osidio tros fy mhecodau a aethant heibio, a'i
dilio, a' th wasanaethu o hyn allan mewn newydd-
buchenedd a mwymesur o sansteiddrwydd crefyddol,

na ad i'm henaid i fych anghofio ancirif gariad y cyryw Iachawdwr anwyl, yr hwn a rodde i lawr ei fywyd i waredu pechadur cyn waled. A channiadhā, O Arglydd, yn oli mi dderbyn y felau a'r arwyddion hyd o'm Cymmun i rhyngron a thi, ti fod o hya allan yn anneddu erwyd dy ysbryd glân o'm mewn, a minnen felly i fyw mewn flydd ynot ti, fel y gallwyd roddio holl ddyddiau fy mywyd mewn duioldeb tu agattat ti, ac mewn brawdol gariad perffaith tuagat syng hymydigion; megis gan fyw yn dy ofn, y gallwyd farw yn ddiast, ac ar ol marwolaeth, bod yn gyfrannog o fywyd tragwyddol, trwy Jesu Crist fy Arglydd am hunig Iachawdwr. Amen.

3. Am y moddion trwy ba ras y gelli diddyfod yn Dderbynusr teiwlwg.

YModdion hŷn ydînt ddyledion o ddau tâth: y cymat tuagat Dduw: yr olaf, tuagat ein cymydog. Y rhai ydînt tuagat Dduwyd ynt dri: yn gyntaf, gwybodaeth iachus, yn ail, gwir ffydd, yn drydîdd editeirwch disrifol, yr hyn tuagat ein cymydog nid ŷw ond un, sef diambur gariad perffaith.

1. Am wybodaeth iachus, yr hŷn a ddylai fod mens Cymunusr teiwlwg Gwybodaeth iachus ydym dealltwriaeth sanctoiddiedig am brif seiliau crefydd. Heb. 6. 1 2. Joan 17. 3. 1 Tim. 2 4. 1 Cor. 12. 29. 2 Cor 13. 5. Megis yn gyntaf, am Drindod y personau yn undod y Duw dab. Yn ail, am greadigaeth dyn a'i gwylm. Yn drydîdd, am y felldith a'r trueni dyledus i bechyd, Yn bethwerfyd, am naturiau a Swyddau Crist, ac am brynegaoeth y byd trwy ffwyd yn ei farwolaeth ef: yn enwedig am achrwiaeth y Sacramentau, yr hyn sydd yn sicrhau ac yn felio y prynedigaeth. hwnnw i ni. Canys fel na ellir adeiladu tŷ, oni oir y sail ar lawr yn gyntaf: felly ni eill crefydd chwaith mor sefyll, oni bydd bi gwedi ei seilio ar wŷbodaeth diogel o air Duw. Yn ail, oni wŷddom ni ewyllys Duw, ni allwn ni. na'i graddu, nai wneuthur. Canys megis na ddichon nac wneuthur gorchwylion bydal, ond y rhai sydd a gwylbodaeth.

beth celfyddgar ganthŷnt i'w gwneuthur ; felly wŷbodaeth, rhaid yw i ddynion fod yn fwy aneall. ac anwyodus mewn ysbrydol a goruchel bethau, etto mewn pethau amserol se ddichon dŷn wneud llawer trwŷ oleuni naturaeth : Eithr mewn dirgeledigaethau crefyddol, pa fwyaf y bôm nî yn hyderu mewn rhegw m naturiol, bellach bell y byddwn ni oddiwith ddirnad yr ysbrydol wirionedd. 1 Cor 2. 14. Rhuf. 8. 7: Yr hŷn beth sydd yn eglurhau fod cyflwr nadwy i'r rhai sydd ynderbyn heb wŷbodaeth, a chyflwr mwŷ ofnadwy i'r Bigelliaid hynny y rhai ydynt n gweinidogaethau iddynt heb eu Cateceisio na'u luthrawiaethu.

Am wir ffydd, yr hon a ddyleu fod mewn Cymunwr teilwng.

Nid y gwybodaeth noeth o'r Scrifbgrau, a'r seiliau mas o grefydd, ydŷw gwir ffydd, (canys mae y cythuluiaid, a'r gwrthodedigion mewn mesur tragedidawg a credu ac yn cynu, Jag. 3. 19) eithr gwir grediniath o'r holl betbau ar a ddarfu i'w Arglwydd en datcudio yn ei Air: ac befyd neilltuol osodiad at enaid dyn ei bun o'r holl addewidion o drugaredd, yr rhai a wnaeth Duw Ynghrist i bechaduriaid credadwy. Ac yn ddilynodd fod Crist a'i holl haeddedigaethau, yn perthyn iddo yn gystal ag i un arall. Canys yn gyntag, oni bydd pennym nig y siawnder y ffydd nid yw y Sacrament yn elo dim i ni ; Ac y mae pob dyn yn Swpper yr Arglwydd ynderbyn cymaint ag y mae yn ei gredu, Rhut. 4. 11. In ail, Oblegid heb ffydd na allwn ni y rhai ydym yn Cymuno ar y ddaiar ymgysfred Crist yn y Nefoedd. Canys fel y mae ef yn trigo ynom ni trwy ffydd. Eph. 3. 17. felly trwy ffydd's un agwedd y rhaid i ni ei fwynd. Ya drydydd, oblegid heb ffydd ni allwnni fodloni un berwadij ein cydwybod ein bód yn Cymuno yn gymmeradwy ger bron Duw. Heb. 11. 6 Rhuf. 14. 23.

3. Am edifeirwch difrifol, yr hon a ddyleu fod mewn Cymunwr teilwng:

Gwir edifeirwch ydym sancsteiddiol gyfnewid medd

na ad i'm henaid i fych anghofio a'n eirif gariad y cyryw Iachawdwr anwyl, yr hwn a rodde i lawr ei fywyd i waredu pechadur cyn waled. A channiadha, O Arglwydd, yn oli mi dderbyn y selau a'r arwyddion hyo' m Cymmun i rhyngrada thi, fti fod o hyn allan yn anneddu trwy dy ysbryd glân o'm mewn, a minnen felly i fyw mewn hydd ynot ti, fel y gallwyd radio holl ddyddiau fy mywyd mewn duioldeb tu agattat ti, ac mewn brawdol gariad perffaith tuagat syng hymydigion; megis gan fwyd yn dy ofn, y gallwyd farw ynddi safar, ac ar ol marwolaeth, bod yn gyfrannog o fywyd tragwyddol, trwy Jesu Crist fy Arglwydd am hunig Iachawdwr. Amen.

3. Am y moddion trwy ba rai y gelli diddyfod yn Dderbynusr teiliwng.

YModdion hŷn ydînt ddyledion o ddau tâth: y cymat tuagat, *Dduw*: yr olaf, tuagat ein cymydog. Y rhai ydînt tuagat Dduwyd ynt dri: yn gyntaf, gwybodaeth iachus, yn ail, gwir ffydd, yn drydîdd editeirwch disrifol, yr hyn tuagat ein cymydeg nid yw ond un, sef diambur gariad perffaith.

1. Am wgbodaeth iachus, yr hŷn a ddylai fod mewn Cymunusr teiliwng Gwybodaeth iachus y dyn dealltwriaeth sancteiddiedig am brif seiliau crefydd. Heb. 6. 1. 2. Joan 17. 3. 1 Tim. 2. 4. 1 Cor. 12. 29. 2 Cor 13. 5. Megis yn gyntaf, am Drindod y personau yn undod y Duw dâb. Yn ail, am greadigaeth dyn a'i gwymp. Yn drydîdd, am y felldith a'r trueni dyledus i bechyd, Yn bedwerîd, am naturiau a Swyddau Crist, ac am brynegaeff y byd trwy ffwydd yn ei farwolaeth ef: yn enwedig, am athrawiaeth y Sacramentau, yr hyn sydd yn sicrhau ac yn felio y prynedigaeth. hwnnw i ni. Canys fel na ellir adeilladu tŷ, oni oir y sail ar lawr yn gyntaf: felly ni eill crefydd chwaith mor sefyll, oni bydd bi gwedi ei seilio ar wŷbodaeth diogel o air Duw. Yn ail, oni wŷddom ni ewyllis Duw, ni allwn ni. nai grodu, nai wneuthur. Canys megis na ddichon i wneuthur gorchwylion bydal, ond y rhai sydd a gwyloddaeth

maeth celfyddgar ganthŷnt i'w gwneuthur ; felly
heb wŷbodaeth, rhaid yw e ddyñion fod yn fwy aneall-
yr ac anwyodus mewn ysbrydol a goruchel bethau,
ac eto mewn pethau amserol se ddichon dŷn wneu-
tur llawer trwŷ oleuni naturiaeth : Eithr mewn dir-
yedigaethau crefyddol, pa fwyaf y bôm ni yn hyderu
mewn rhefwm naturiol, bellach bell y byddwa ni oddi-
with ddirnad yr ysbrydol wirionedd. 1 Cor. 2. 14.
Rhuf. 8. 7: Yr hŷn beth sydd yn eglurhau fod cyflwr
nadwy i'r rhaisydd ynderbyn heb wŷbodaeth, a chyfl-
wr mwŷ ofnadwy i'r Begeiliaid hynny y rhai ydynt
i gweinidogaethau iddynt heb eu Cateceisio na'u
lathrawiaethu.

3. Am wir ffydd, yr hon a ddyleu fod mewn Cymunwr teilwng.

Nid y gwybodaeth noeth o'r Scrifffgrau, a'r seiliau
maff o grefydd, ydŵr gwir ffydd, (canys mae y cyth-
reliaid, a'r gwirthodedigion mewn mesur tragedidawg
yn credu ac yn cynu, Jag. 3. 19) eithr gwir gredini-
eth o'r holl bethau ar a ddarfu i'r Arglwydd eu datcu-
llio yn ei Air: ac besyd neilltuol ofesiad at enaid dyn
i bun o'r holl adderwidion o drugaredd, yr rhai a wnaeth
Duw Ynghrist i bechaduriad credadwy. Ac yn ddilyn-
i fod Crist a'i holl haeddedigaethau, yn perthyn iddo
i yn gystal ag i un arall. Canys yn gyntag, oni bydd
yennym nig ysiawnder y ffydd nid yw y Sacrament yn
felio dim i ni; Ac y mae pob dyn yn Swpper yr Arglwydd
ynderbyn cymaint ag y mae yn ei gredu, Rhuf. 4. 11.
I ail, Oblegid heb ffydd na allwn ni y rhai ydynt yn
Cymuno ar y ddaiar ymgysfred Crist yn y Nefoedd.
Canys fel y mae ef yn trigo ynom ni trwy ffydd. Eph.
1. 17. felly trwy ffydd's un agwedd y rhaid i ni ei fwy-
uet. Ya drydydd, oblegid heb ffydd ni allwnni fodloni
na berswadio ein cydwybod ein bód yn Cymuno yn
timmeradwy ger bron Duw. Heb. 11. 6 Rhuf. 14. 23.

3. Am edifeirwch difrifol, yr hon a ddyleu fod
mewn Cymmunwr teilwng.

Gwir edifeirwch dyw saffteiddiol gyfnewid medd

pan fyddō dŷn yn ol iddo gymmeryd golwg teimlad yngar
drugaredd Duw, a'i drueni ei bun, yn troi oddiwrth ei holl
bechodaau amlwg a dirgeledig, i wasanaethu Duw mens
sancteiddrwydd a chyflawnder yr holl ddarn arall o'i enios.
Esa. 55. 7. Eze. 33. 11. Act. 3. 19. ar 26 29, Luc. 1
74. 75. Canys fel y mae un glwth a fyddō wedi ym-
lenwi a bywyd, yn anghymmesur i fwyta bara i'felly
yr hwn lydd a'i gonglau yn llawn o bechodaau, nid yw
weddaidd i dderbyn Crist. A chydwybod gwedi ei ym-
ddiwyno gan furdreddi ewyllysgar, sydd yn gwneuthur
yr arfer or holl bethau sanctaidd yn ansancteiddioli
mi. Heb 2. 13. 14. Tit. 1. 13. Ni ellir bwyta mor
osffrymmedig di-frycheulyd oen Pasco, gyda lefain malu
a drygioni, medd Paul, 1 Cor. 5. 8. Ac ni eill hēn
gostrētan ein llygredig a'n hamhur gydwybod ni, ga-
dw y gwin newydd o weithfawr waed Crist, fel ydy-
waid ein Iachwdwr. Marc 2. 22. Ymae'n rhaid i ni
gan hynny wir edifarhau, os mynnwnni fod yn gyfran-
migion teilwng.

24 Tdyled sydd raid i ni ei gyflawni tuagat ein
cymydog ydgyw cariad perffaith.

Cariad perffaith ydgyw maddeu yn ewyll,sgar i'r
eraill a wnaethant i'n herbyn, ac ar ol cyfundeb tyfio
deth ddiffuant oddiellan, o drasferch ein calonau oddi-
fawn, i'r my gmadrysiaid, geiriau, a gweithredoedd, cyn sy-
nybed ac ir ymgysgrifeddom ni, neu y byddō yr ackos yn
gofyn. Canys yn gyntaf, heb gariad tuagat ein-
cymydog, nid oes un aberth yn gymeradwy gan Dduw.
Mat. 5. 22. 24. Yn ail, o herwydd mae un brifas-
hos neu'r diben, er mwyn yr hyn yr ordeiniwyd Swp-
per yr Arglwydd, ydgyw cryfhau cariad Cristiono-
gion y naill tuagat y llall. Ioan. 13. 14. 34. 35. Yn
trydydd, ni eill un dyn moi sicrhau ei hun o'r
wedi cael maddeuant am ei bechodaugan Dduw, on
bydd ei galou ef ya ymroi i faddeu i ddynion y bein
a wnaethant yn ei erbyn ef. Mat. 18. 35. Hyn
ma am y dyledion cyntaf, sydd raid i ni eu cyflawn-
iun dyfod i Fwrdd yr Arglwydd, yr hyn a elwir Pa-
drwydd neu ymbarotôd.

Am yr ail fath ar ddyledion, y rhai sydd
raid i Gymmunder teiswng eu cyflawni
wrth dderbyn Swpper yr Arglwydd,
i'f Hysyrdodau.

Gorchwyl hwn o fyfyrnod ysprydol sydd yn ym-
gynnwys mewn llawer o hyngciau.

Yn gyntaf, pan fyddo y bregeth gwedi darfod, a gw-
dod Swpper yr Arglwydd i ddechreu ei chyslegru :
gyrla wrthit dy hunan fel y mae Crist yn dy wahodd
i'f fod yn gyfrannog ar ei fwredd sanctiidd, ac mor gar-
neg y mae yn dy wahodd di : O deuwch i'r dyfroedd bob
mawr syched arno, &c. deuwch prynwch win a llaeth
barian, ac heb werth; bwytewch yrlyn sydd dda, ac
nhyfryded eich enaid mewn brasder. Cymmerwch, bwy-
tch chwi, hwn yw syngborph, yr hwn a dorriwyd trosocb,
iach o hwn eu gyd : Canys hwn yw syngwaed yr hwn a
mawltwyd er mwyn maddeuant o'ch peboda'u chwi.

Matth. 22 ar 26, 26. 27. 28. i Pet 1. Esay. 55. 1.
I fwy o anrhydedd a ellir ei ganniadhau na chael cyn-
wyriad i eittedd ar fwredd yr Arglwydd ei hun ? pa-
well lluniaeth a ellir ei roi, nac ymborthi ar gorff a
yad yr Arglwydd ei hunan ? Os oedd Dafydd yn ty-
ndaid mae mwyaf ffatr a alleu ef ei wneuthur i Barzillai
Llwynos, am yr holl garedigrwydd a ddangosaseu ef iddo
uten yn ei orthrymderau, oedd gynnig iddo, y cae ef
yrra ar ei fwredd ef gydag ef yn Jerusalem ; 2. Sam 19.

Yn ba faint mwy o ffatr y dylem ni ei gyfrif, pan
oedd Crist mewn gwirionedd yn ein porthi ni yn ei
gwynys ar ei fwredd ei hun, a bynnig a'i drafaidd
i'f waed ei hunan ?

1. Fely darfu i Abraham pan aeth ef i fynu i'r myn-
hidi aberthu Isaac ei fâb, adel ei weision i wared yn y
anrhydedd, Gen. 22. 5. felly pan ddelych di at ysbrydol
yntiad Swpper yr Arglwydd, gosod heibio holl fedd-
u a amcanion bydol ; fel y gellych di yn gwbl fedd-
u, a myfyrio am Crist, ac aberthu i fynu dy enaid

Iddo

iddo ef, yr hwn a aberthodd ei enaid a'i gorff drosot.

Yn drydydd, myfyria wrthit dy hun, mor weithfawr ac anrhyneddus i'w corph a gwaed Mâb Dum, yr hwn yn llgywodraethwr nef a daiar. Yr Arglwydd, wrth amnaid yr hwn y mae yr Angelion yn crynu, a chan yr hwn a caiff y byw ar marw eu barnu yn y dydd diwedda, a thithieu yn eu plith. Ac mae hwn yw ef, yr hwn gwedi ei groeshoelio am dy bechoda'u, sydd yr awr hon yn ym-gynig i'w enaid i'w dderbyn trwy ffydd. Or tu arall, myfyria pa fath greadur pechadurus ydwyt ti; ac fel yr wyt ti yn gwbl anheilwng o'r fath *Jeteuwyd sanctissimus*. A chynddrwg yr wyt ti yn haeddu archwaethu y fath ymborth henedigedig? Gwedi dy gael mewn budreddi, a byth o hyunny allan yn ymdrobaeddu mewn budr byllau a thylau anwired, yn dwyn enw Cristion, eithr yn gwneuthur gweithredoedd-y cythraul; yn addoli Crist gan ddywedyd *Ave Rex, Henffyb well frenin a'th er au, eithr poer i llyfau yn ei wyneb, ai groeshoelio ef o newydd a'th orchwylion anafaldu.*

Yn bedwerydd, cydsynia gan hynny, a meddwl a pha wynebryd y beiddi di gynnwg cyffwrdd corph mor farstaidd a dwylaw mor astan? neu i yfed y faib weithlam waed, a'r fath e neu eelwyddog drygfawr? Neu i lennu a y fath fendigedig westwr mewn stafeli mot suis? Canys os lladdwyd y Beibbemitiaid, am edrych yn amharchus yn Arch yr hen Testament, pa farnedigaeth olli di ei ddisgwyl yn gyfion, yr hwn a'r cyfryw amholygon a chalon, wyt wedi dyfod i edrych a derbyn Arch y Testament newydd, yn yr hon y mae cyflawnder y Dur addol yn presswyllo yn gorfforol? Col. 2. 3. 9.

Os trawyd Uzzâh a marwolaeth ddisymmwib, a gyffwrdd Arch y cyfammod, er nad oedd heb zât? 2 Sam. 6. 7. Pa farn oruchel a ddylit ti ei ofni, yr hwn wi mor hŷ a hyll ac a dwylaw astan ryfylgu teimlo Arch Testament trawgwyddol, yn yr hon y cuddiwyd holl dryfau doethlineb a gwybodaeth?

Os oedd Joan fedyddiwr (y gwr duwiolaf er a aned wraig erioed) yn ei dybled ei hun yn anheilwng i ddilys ei scidian ef; O Arglwydd mor anheilwng yw

an briddyn halogedig ac wylfi, i fwyta ei gnawd san-
hod, ac i yfed ei werthfa rocca swaedd? Mat. 3. 14.

Oe oedd y bendigedig Apostol St. Peter, wrth weled
ond llewyrch ollalluog nerth Crist, yn ei dybied ei
yn anbeilwng i sefyll yn yr un craf ag efe; oh, mor
anbeilwng wyt ti i eistedd gyda Christ ar yr un bwrdd,
ky gelli di ganfod ei anerif râd a'i drugaredd yn ty-
wili?

Oe oedd y Canwriad yn tybied nad oedd cronglwyd
ynglyn i deilwng i groesawu y fath letteywyr gogon-
olus; pa le a ddichon fod yn gymmwys dan dy afenn-
edi, i sancteiddrwydd Crist i annedu ynddo? Mat.

Oe oedd y wraig glwyfus o'r dilerif gwaed, yn osai
ffwrdd a g-ymyl ei wisc ef, pa fod y dylit ti grynu
i fwyta ei gnawd ac yted ei oll iachusawl waed ef?

Etto os ydwyt ti yn dystyngedig mewn ffydd,
a chariad perffaith, gan ffieiddio dy bechod-
au a chaint heibio, a bwriadu yn ddi-ffuant wellhau
ffuchedd o hyn allan; Na fydded dy bechodau a ae-
tiant o'r blaen i'r ofni, o ran ni roddir mo honynt syth
i dy saich di; ac fe fydd y Sacrement hwn yn felio
i enaid ti, fod dy holl bechodau a'r barnedigaethau
i ymddynt wedi cael eu cyflawn saddeu a'u golchi
i gynorthwyo pechaduriaid edifeiriol i berffelirw-
ch; Ni ddaeth Crist i alw y rhai cyfion ond pechad-
uriaid i edifeirwch, Mat. 9. 12. 13. Ac y mae ef yn dy-
nnyd, nad rhaid ir iach wrth physygwr ond i'r clwys.
Y rheini a alwodd Crist, a phan ddenent, v rheini e-
a myned ymaith heb ei
a gynnorthwyeu ef. Matth. 11, 28. Bydded yr
ffugyl yn dystiolaeth na ddaeth yr un pechadur er-
oed at Crist am drugaredd, a myned ymaith heb ei
Trocha d'r un agwedd dy enaid clwysus yn y
hon o waed Crist: ac yn ddi-ammeu yn ol ei
llawwid ef, di a gal dy iachau o'r holl bechodau a'r
hendidi Zach. 13. 1 Nid pechaduriaid gan hynny ond
rhai fydd yn anewillysgar i edifar hau am eu pechodau
iherddir oddiwrth y Sacrement hwn.

Yn bumed, myfyria udariod i Crist adael y Saerant
 ent hwn i ni yn brif akydd a gwyfti o'i gariad ef; nôl
 pan oeddynt yn amcanu eu wneuthur ef yn Frenin.
Joan 6. 15. (yr hyn a allaseu fod megis yn dal am en
 hewyllys da) ond pan oedd Judas a'r Arch offiriaid yn
 wneuthur ei frâdesf, am hynny yn gwbl o'i wir gariad.
 Pryd yr oedd *Nathan* yn dangos i *Ddafydd* ddaued oedd
 gan y dyn tlawi ei oenig fe chan a laddaseu y gwr cyfor-
 aethog ; Yr oedd ef yn rhoi iddi meddeu ef, o'i damaid ei
 hun iw fwyta, ac o'i gwppan ei hun iw yfed. 2. *Sam. 12*
 3. ac onid yw cariad Crist gan hynny iw Eglwys yn an-
 waethadwy, pan fyddo ef yn rhoddi iddi ei gnawd ei
 hun iw fwytia, ei waed ei hun iw yfed, yn borthiant y p-
 rydol a thragwyddol iddi ? Osoes gan hynny ddim car-
 iad yn dy galon di, cymer phiol iechydwriaeth ya di
 law, a pharcha ei gariad ef a chariad am dano, *Psal. 116*

114

Yn chweched pan fyddo y Gweinidog yn dechrau
 cyslegru y Sacrament sanctaidd, yno dod heibio dy hol-
 weddiau, dŷ ddarllain, a tholl fyfyrddodau eraill parisi
 dynac: a gosod dy feddylsryd yn unig ar y gweithredon,
 a'r arferion sanctaidd hynny, y rhai yn ol trefnadigaeth
 Crist a arferir o fewn ac yaghylch y Sacrament sanctaidd;
 Canys fe tyngodd hodd i Dduw (gan ystyrid ein gwen-
 did ni) os o'i y trefnadigaethau hynny, yn gyfringau i gys-
 di ein meddyliau i ddyfrifol fyfyrlo ar ei radau nefol.

Pan tych di gan hynny yn gweled y Gweinidog yn
 gosod oddiwrtho y bara ar gwin ar Fwrdd yr Arglwydd
 ac yn eu cyslegru hwynt trwy weddi a thrwy ordeis-
 nad Crist, i fod yn Sacrament sanctaidd o fendigedig
 corph a gwaed Crist: yno myfyria, fel y darsu i Dduw
 Dad o'i wir cariad i ddynol ryw néilltuol, a selio ei unig
 anedig Fab, i fod yn foddion oll ddigonol ac unig gyc-
 gwr, i'n gwaredu ni oddiwrth bechdol, ac i'n cynmoli
 ei'r râd ef, ac i'n dwyn ni'r wogoniant.

Pan fyddych di yn gweled y Gweinidog yn torri y ba-
 ra wedi ei fendigo, y mae'n rhaid i ti fyfyrlo, ddario
 rhoi Jesu Crist, tragwyddol fab Duw i farwolaeth,

ni sendigedig Enaid a'i gorff (gan deimlad o ddi-
aint Duw) wedi eu torri a'u gwabanu am dy bech-
anu di, cyn wred ag y gwellidi yr awr hon dori y Sac-
rement sanctaidd o flaen dy lygaid : a chyda hyny galw
i'r gôf faint yw euogrwydd dy bechodau, a mainti-
digofaint Duw i'w herbyn hwynt, gan weled na fo-
donid cyflawnder Duw, ond a'r cyfryw aberth.

Pan fyddo y gweinidog gwedi bendigo a thorri y Sa-
rement, ac yn ei ymbarotoi ei hunan i'w chyfrannu i
ynglyfria, fod y brenin yr hwn fydd feistr o'r wledd
i safell wrth y bwrdd i weled ei wahoeddigion, ac
medrych arnat si a ydyw dy wisec briodas am danat
Mat. 22. 11. Dat. 19. 8. Tybia hefyd fod yr holl Angel-
on sanctaidd, y rhai ydynt yngwilio ar yr etholedigion
yr Eglwys, ac ydant yn cbwennycb gweled arseru y
angloledigaethau sanctaidd hyunny, yn dal fulw ar dy off-
ungeiddrwydd a'th ymddygiad, 1 Cor. 11. 10 Epb. 15
uolaf. 1 Pet. 1. 12. gât i'r enaid gan hynny, yn y cyf-
rifler y byddo'r gweinidog yn dwyn y Sacrement attat
i berthu hon, neu'r cyfryw unig adroddiad at Grif.

Belltuol draethawd ddiddanaidd i'w ad- rodd yn ol cyssegriad, a chyn derbyn y Sacrement.

Algwir yw y presswylia Duw ar y ddaiar? wele y Ne-
foedd; a nesfoedd y netoedd ni allant dy gynwys di,
saint llai y dichon enaid y fath ddibir yn pochadurus ar
i si dy dderbyn di!

Eithr gan weled fod dy ewyllys bendigedig i ddyfod
i'w hyn i Swperu gyda mi, ac i bresswyllo ynot ni allaf o-
lawn ydd na ddywedwyf bobt yw dyn pan gydnaby-
dus ef? neu fab dyn pan wnaid gyfrif o honaw? Pa-
nddynuac a fu gwiw gennit si ddangos i mi o gyflaw-
y ras, yr wyf yn cyfaddef yn rhwydd pa heth yd-
i ya nhrueni fy natur.

Yr wyf (i ddywedyd ar unwaith) yn greadur c
dol, am henaid wedi ei gwerthu tan bechod ; dyn
gwedi ei amgylchu a chorff marwolaeth. Etto A
lwydd gan dy fod ti yn galw, wele fi yn dyfod, a ch
dy fod ti yn galw pechaduriaid, te ddarfu i mi fyngw
io fy hunan i mewn ymmhlith eraill ; a chan weled o
fod ti yn galw yr holl rai sydd yn flinderog ac yn llw
thog, ni welai ddim achos i mi i aros yn ôl. O Arglw
ydd yr wyf fi yn glaf, ac i ba le yr âf ond attad ti ph
lygws sy enaid ? Tydi a iachauaift lawer, ond erioed
thrawaift di wrth yr un mor drwm glwyfus ; Canys
wyf yn fwy gwahanglwyfus nac oedd Gehazi, yn fw
afian na Magdalén, yn ddallach yn fy enaid nac oedd
Bartimeus yn ei gorff, (Psal. 144 3 Rbif. 7. 14 24)
Canys myfia sum syw hyd yn hyn, ac erioed heb welet
gwir lewyrch dy air. Y mae yn rhedeg o'm henaid
Iwyllis o bechod, nac oedd diserli gwaed y wraig chi
o'r gwaedlif. Nid oedd Mephibosheth yn gloffach
gerdded, nac yw sy enaid i rodio ar dy ol di mewn car
iad. Ni bu fraich Jeroboam yn fwy gwywedig i dan
prophemyd, nac yw sy llaw anafus i, i roi ymwared
llawd. Iacha si o Arglwydd, ac ti a wnei gymmair
gweithred a'i iachau hwynt oll. Ac er bod ynof si
holl bechodaau a'u hanafau hwynt ; etto Arglwydd, mo
gyfoethog yw dy râd ti, mor fawr yw dy gelfyddyd, me
gis os mynni, y gelli di ag un gair faddeu y naill, ac i
chan'r llall. A phaham y dylwn i ammen Gy ewyll
da di. pryd na chýft i ni yr awr hon er fyngwaredu, on
un wén gariadus, yr hwn a ymddangolaift dy bun m
ewyllsgar i'm prynu, er i ti gelli holl waed dy galon.
Acy rawr hon wyt yn cynhyg mor rasusol i mi arwyd
diogel om prynedigaeth trwy dy waed ? Pwy wyf i
Arglwydd Dduw ? a pha haeddedigaeth sydd ynof, i
prynu ar fath bris gwerthfawr ? Nid yw ond dy wir di
garedd, ac nid wyf (o Arglwydd) deilwng o'r llo
s'th holl drugareddau di ; llai o lawer i fod yn gyfrann
o'r Sacrement sanctaidd hwn, yr arwydd mwyaf ar
ganniadheuaift i feibion dynion y rhai a geri. Fa
y dylwn nio herwydd sy anheilyngdod sy hun lefi
allu

shag ofn, wrth weled dy **Sacrament sanctaidd**,
yngis y dartu i'r **Pbilistiaid** pan wellant arch yr Argl-
wyddyn dyfod ir gynnulleisia : gwaes fi yr awrbon bech-
bu. Oni hae foddy Angel di yn rhoi cysur ynof me-
thu ayn y gwragedd, nac olnwch, canys mi un mae ceisio
dych y **Iesu yr bwn a groeshoelwyd**. (2 Sam 7. 11.
Sam. 5. 7. Mat 28. 5. Luc 2. 43. 44.) Tydi yn wir y
macy enaid yn ei geisio. Ac yma yr wyt ti yn dy **Sac-
rament fendigedig**. Os oedd **Elisabeth** gan hyppu yu
dy bresennoldeb di yngroth dy fendigedig fam,
gyrrymmaiat anrhyydedd iddi oni lammodd y plentyn
ei chroth hio lawenydd : pa fodd y dyleu sy enaid i
beddio ynof o lawenydd, gan dy fod ti yr awrbon trwy
Sacrament sanctaidd, yn dyfod i drigo yn synghalon
dragwyddol : O pa fath anrhyydedd yw hwn, nid bod
fy Arglwydd, eithr bod fy Arglwyd ei hunan yn
fel hyn i ymweled a myfi? Mewn gwirionedd Ar-
glwydd yr ydwyf yn cyfaddef gyda'r **Capwriad ffyddla-**
nad w yf deilwng i ddyfod o honot dan fy ngrong-
lanswyd : ac fel nad rhaid i ti onddywed y gair yn unig,
henaid a fydd cadwedig : Etto gan ryngu bodd i lu-
grwydd dy râd, er mwyn cryfhau yn hytrach fy
iwrwendid i, felio dy dragaredd i mi trwy yr arwydd
yn gyftal a thrwy y gair gweledig, mewn
oflyng-eiddrwydd diolchgar y mae fy enaid yn tre-
wrthit gyda'r **Forwyn** fendigedig : wele waenza-
lyddes yr Arglwydd, bydded i mi yn ol dy air, Cura-
Arglwydd a'th air ath **Sacramentau** wrth d'dor syng-
eon, a minneu megis y Pwblican a guras fy nwyfron
dau-ddwrn, cyn gynted ac y gallwyf fel y delech i
ydwra : ac onid egyr y ddor yn ddigon bwan, tor hi I
Arglwydd a'th nerth ollalluog, ac yno tyred i
a phresswylia ynof yn dragwydd, fel y caswyf
gyda Zacheus i gydnabod, heddyw y daeth iechy-
neth o fewn fy nhŷ. (Mat. 8. 8. Luc. 138. Dat. 3
Luc. 18. 23. Luc. 19. 9.) A thafl o honos si allan
peth a fyddo yn wrthwynebus i ti : Canys yr wif
hoddi y cwbl feddiant o'm calon i'th Fawrhyd
fendigedig, gan ymbil na byddwyf byw o-hyn allan,
hebot

hebot ti yn byw yao, yn dŷwedyd ynof, yn rhodio
ac selly i m llywodraethu a th lan yebryd, megis na
ddo dim i m bodloni ond y peth a fyddo cymeradwy
dyfron di. Megis gan ddibenu gyrsa fy mywyd yn
fâd, y gallwyf yn o hyrny syw gyda thl yn dragwydd
yn dy deyrnas o ogoniant. Caniadha o Arglwydd Ju-
su, er mwyn haeddedigaethau dy farwolaeth a th waed
tywalltedig. Amen.

Pan fyddo y Gweinidog yn dwyn y bara wedi ei fendo
go a'i dorri tuagattat ti, achan ei gynnig i ti, y dywed-
do wrthit Cymer, bwyta, &c, Yno myfyria fod Crist
hunau yn dylod attat ti: ac yn cynnig ac yn rhoi mew-
gwirionedd i th ffydd ei wir gorff a'i waed, gyda bob
haeddedigaethau ei farwolaeth a'i ddio ldefaint, i borth-
thi dy enaid i fywyd tragwyddol: Cyn ficed a bod
Gweinidog yn cynnig ac yn rhoi yr arwyddion oddi
an i borthi dy gorff i fywyd amserol. Bara yr Arglwydd
ydd y mae y Gweinidog yn ei roddi, eithr y bara
hwn yw'r Arglwydd y mae Crist ei hun yn ei roddi.

Pan fyddych di yn Cymmeryd y bara o law y Gweinidog i w fwyta, yno cyffroa dy enaid i amgyffred a
ymaflyg am Crist trwy ffydd: ac i osod ei haeddedigaethau
ef i lachau dy drueni di. Cosleidia ef mor gyn-
es a th ffydd yn y Sacrement, ac y darfu i Simeon
ei wascu a'i gofleidio yn ei freichiau pan ydoedd yn
rwymyn. Pan fyddych yn bwyta y bara, tybla fod
gweled Crist yn crogi ar y groes, a thrwy ei boes
anhaethadwy, yn cyflawn fodloni cyflawnder Duw
dy bechodaui di, ac ymeginia i fod yn wir gyfrannog
rhâd ysbrydol, megis o'r arwyddion defnyddiol.
Canys nid yw'r gwir yn absennol oddiwrth yr arwydd,
nid yw Crist chwaith yn siommi pan yw ef yn dywed-
hwa yw fy nghorff, elithr y mae ef yn ei roddi ei
mewn gwirionedd i bob enaid a'i derbynnip ef yn ys-
rydol trwy ffwydd. Canys megis y mae y Swpper
arferodd neu a weinidogaethodd Crist yn eiddom
kelly y mae yr unrhwaw Crist yn wir bresennol yn
Swpper ei hun, nid trwy drawsylweddiaid pabaidd, ei
towy gyfrannogaid sacramentaidd, trwy'r hyn y

gwir borthi y ffyddioniaid i fywyd tragwyddol ;
gan ddyfod i lawro'r Nefoedd attat ti, eithr trwy
dderchafu dioddiar y ddaiar atto ef, yn olyr han ym-
rodd, *Sursum corda : derchefwch eich calonnu a Canys*
le bynnac y byddo y gelain yno i'r ymgascl yr eisgod.
Mat. 24. 28.

Pan fych di yn canfod y Gwin wedi ei ddwŷn attat
o'r neilltuo oddiwrth y Bera : yno cofia fod gwaed Je-
sus Crist; wedi ei neilltuo mewn gwirionedd oddiwrth
gorph ar y groes er mwyn cael o honot ti saddeuant
am dy bechoda; Ac mae hwn yw fel y cyfammod ne-
vydd, yr hwn a wnaeth Duw o ran maddeu holl bech-
oda oll bechaduriaid edifeiriol, ar a gredent yn haedd-
igethau ei waed tywalltedig. *Canys nid yw y Gwin*
Sacrament o waed Crist cynnwysedig yn ei withi,
megis y darfu ei dywallt o'i gorff ar y groes er
saddeuant o'u pechadurir rhai agredant ynddo ef, Mat
24. 28.

Pan fyddych yn yfed y Gwin a phryd y bwrir ef all-
o'r ffiol i'sb Ddwyfron, myfyria a choelia mae trwŷ
neddedigaethau y gwaed, yr hwn a dywalltodd Crist
y groes, y cai di-saddeuant o' th holl bechoda cŷn
ant ac a darfu i ti yfed yr awrhen y Gwin Sacra-
mentaidd, yr hwn sydd o fewn dy ddwyfron. Ar pryd
fyddych yn yfed, gosod dy fyfyrnod ar Crist, megis
oedd ef yn crogi ar y groes; fel pe bait ti megis
Mair ac Joan yn ei weled ef yn hoeliedig, a'i waed yn
lawr rhyd ei ystlys bendigedig allan o'r briw-
chill, yr hwn a wnaethy waiwffon yn ei Galon ddini-
gan: gan ddymuned fod dy eneu yn dynu wrth ei ystlys
megis y gellit ti dderbyn y gwerthfa roccaif
med hwnnw cyn ei syrthio ir ddañaren lychly. Ac
yfed y gwaed hwnnw ya gorfforol a' th eneu, ni
all eu debyg mor ffrwythlon, ag yfed y Sacrament
o'r gwaed hwnnw yn ysbrydol trwy ffydd. *Canys*
allaseu un o'r Milwyr yfed hwnnw, a hiod yn goll-
igler hynny: eithr pwy bynnac a'i hyfo yn ysbrydol
wy ffydd yn y Sacrament, a fydd diogel o gael madd-
ant am ei pechoda, a bywyd tragwyddol. (Pa-
bmasen

buasen faddewant bechodau, neu fywyd trogyddol
a yfeu yn gorfforol, diarmeu y buasen Mair ac Joan yn
yfed, ond mae Ffotyn yn dangos fod y rhinwedd yn gwa-
niaeth o'i dywalltiad ef)

Fel y byddych di ymwrundai ar gwin Sacrament
aidd, yw hwn a yfaist, yn cynheisu dy ddwyrain, fel
ymegnia i glywed yr Yspryd glan yn cyffuro dy enaid
a gobaith hyfryd o faddewant o'th holl bechodaau, trw
y haeddedigaethau gwaed Crist. Ac i'r diben hwn
y mae Duw yn rhoi i bob enaid ffyddlon yr Yspryd
gân yngyd a gwad Sacramentaldyw yfed, ac ni a ddiol-
dwyd oll i un yspwyd, i Cor. 12. 13. Ac telly i adgyfod
dy feddwl i synu oadiwrth syfyrio am Crist fel y
esbwrwys ef ar y groes, i ystyried fel y mae ef yn eisted-
mewn gogoniant ar ddeheulaw ei Dâd, i wneuthur cyl-
ryngdod croslot ti, gan anrhegu ei Dâd ag anrhaethu
dwy baoeddigaeth ei farwolaeth, yr hon a oddefodd ei
unwalth drolet ti i fodloni ei gyflawnder ef, am y per-
hodau a wnaethost ti beunydd yn ei erbyn. Rhuf. 8.
Heb. 7. 25. at 9. 24

Yn ôl i ti fwyta ac yfed y Bara ar Gwin, gwnad
oreu felly trwy weithrediad ffydd, a'r Ysryd glan
fod yn un a Christ, a Christ a thitheu; megis ag
mae yr armyddon Sacramentaidd bynnig yn troi yn fact
i' th gorff, a thrwy draul y gwrës yn dysod yn un
sylwedd di: ac felly y cei di gryfhau a chynnyddu
Gymmun a Christ fwyfwy. Ac megis y mae yn an-
hossibl gwanhanu y Bara a'r Gwin gwedi y treulim
gan y cylla, ac y troer i waed a sylwedd dy gorff; fel
y mae yn fwy anhossibl tynnu Crist oddiwrth dy enaid
ti, neu dy enaid oddiwrth Crist. i Cor. 1. 17.

Yn ddiweddaif megis nad yw bara y Sacrament,
el wneuthur o lawer o ronyrnau yd ond a'n bara; fel
ly rhaid i ii gofio er bod yr hell ffyddloniaid yn llawer
etto nid yd ynt ond un corff dirgeledig, o'r hwn y
Crist un ben. Ac am hynny y mae'n rhaid i ti garu po
Cristion fel dydi dy hun, ac megis aelod o'th gorff.

Hyd yn hyn am y dyledion sydd i w cyflawni wrth ddi-
byn y Sacrament sanctaidd, yr hyn a elwir rhag syfyd-

Am y dyledion sydd raid i ni eu cyfl. awai yn ol derbyn y Cymru sanct. afodd, yr hyn a elwir gweithrediad neu ymarter.

Y ddylled yr hon sydd raid ei chyflawni yn ol derbyn Swper yr Arglwydd, a elwir gweithredoed eu Arferiad, heb yr hyn nid yw yr holl bethau eraill m gwneuthur i ni ronyn llês na chyffur.

Y gweithrediad hwn sydd i gyflawni dau fâb ar dyledion: Yn gyntaf, y pethau sydd raid i ni eu cyflawni yn yr Eglwys; neu ar ôl i ni fyned adref.

Y pethau sydd raid i ni eu cyflawni yn yr Eglwys dynt, un a'i neilltuol i ni o'n heneidiau ein hunain, a gysylltedig, a'r gynulleidfa.

Y neilltuol ddyledion y rhai sydd raid i ni eu cyfl. i'wai o'th enaid dy hun ydýnt dri: yn gyntaf rhaid i ni os ymddyg yn ofalus (yn gymaint a bod Crist yn trigo ymddyg i'r awr hon) iw groesawu ef gan hynny a cha-
wanian lân, ac a serch pur am y myn y sancteiddiolat fod yn
feltaidd gyda'r Sanctaidd: Psal. 18. 26. Canys os
darfu i Joseph o Arimathea pan gafodd ef ei gorff
i'w ef gan Pilat, i'w gladdu, ei droi a'i amdoi ef mewn
main main ac aroglau pér, a'i osod mewn bêdd ne-
ambydd pa faint mwy y dylit i'w lettyfa Crist mewn calon
llawn, a phereiddio ei stafelloedd ef a phêr aroglarib
feltaiddiau, ac oll bur draterch? Os darfu i Dduw orch-
nai myn y Foses geisio croisan o aur pur i gadw y man-
na a syrthiodd yn yr anialtwch? pa fâb galon bûr a
dyllit i'w eipharotol i dderbyn y Manna sanctaidd, yr
felenina ddaeth i Jaur o'r Neijoedd?

Ac megis y daethost di tan alaru fel Joseph a Mai'r
geisio Crist ir deml, felly yr awr hon wedi i ti ei gaed
ef yngbalon ei air a'i Sacramentau, bydd otalus trwy
h. orfoledd i'w ddwyn ef adref gyda thydi, fel y gwnaeth-
id o hwythau; Luc. 2. 46.

Ac os ddarf i'r dyn, yr hwn a gafodd ei ddafod goll-
orfoleddu cymaint, pa fod y gelli di wedi i'w gaed

Jachawdwry byd na orfoleddygch fwyl o lawer?

Yn ail mae yn rhaid i ti offrymmu aberth o neilltuol diolch i Dduw am y rhad ar drugaredd anraethadwy hon; Canys fei y mae y weithred hon yn gyffredin i holl Eglwys, felly y cymhwylir yn neilltuol i bob un or ffyddloniaid yn yr Eglwys, ac am y neilltuol drugaredd hwn, y mae'n rhai i bob enaid offrwm i fynu yn llawen neilltuol aberth o roddi diolch. Canys os dair i'r doebhion lawengchu cymaint pan welsant y Seren, yr hon oedd yn eu tywys at bwynt Grist, a'i addoli ef mor grefydol, pryd yr oedd ef yn blentyn yn gorwedd yn y presob, ac offrymu iddo ef aur, myrb, a thus, pa faint mwy y dylit ti orfoddu yr awr hon ddafad i ti yn gyftal weded, a debyn y Sacrament hwn, yr hwn sydd yn arwain dy enaid di atto ef, lle mae yn eistedd ar ddeheulaw ei Dad mewn gogoniad? a chan dderchafu dy galon hyd yno, addola ef, ac abertha idde se yr auro wir bur ffydd, a myth o galon farweiddiol, a'r thus hwn neu'r cyfrifw felus a roldarth o wedi a diolch.

Gweddi i'w dyweddyd yn ol derbyn y Cymru sanctaidd.

P A beth a roddaf i ti (O Jachawdwyr bendigedig) am yr holl fendifthon, y rhain mor rasusol a dywell daist di ar fy enaid? Pa foddy gallaf si roi diolch gymmhesur i ti, pryd na allaf si ond prin eu mynegi? Lle gallesit ti fy ngwneuthur i yn anifail, ti am gwnacthoft i yn ddyn ar dy lùn dy hunan: pryd yr oeddwn i trwy bechod wedi colli dy lùn, a myfi fy hunan hefyd: di adnewyddafyt dy lùn trwy dy làn Yspryd yno, ac a waredaift fy enaid trwy dy waed drachefn: ac yn awr dj roddafyt i mi dy sêl a' th arwydd o'm prynedi-gaeth, ie di a' th roddafyt dy hun i mi O Jachawdwyr bendigedig; Oh pa fath drysor o gyfoeth anraethadwy, a ffynon lawnlifeiriol o radau a ynnillodd yr hwn i' th ynnillodd di! Ni chyffyrddodd un dýn a thi trwy ffydd, nasdarfu i ti ei iachau ef trwy'r âs, oblegid tydi yw Awdwr iechydwriaeth, yr ymddiffynfa rhag poltrwg, meddiginiaeth y claf, bywyd y rhai byw, ac a gyfedd

giodiad y meirw. Oedd ond matter bychan gennit
 i orchymwyn i'r Angelion sanctaidd wilio ar gread-
 u mor wael ac wyf fi, eithr mynu o honot ti dy hua
 dyfod i mewn i'm henaid, yno i'm ymddyfyn,
 i mae tu, a'm cyffuro i fywyd tragedywyddol ?
 Ogallodd corphilyn y propbwyd marw adtywhau dyn
 marw a roesid i gyffwrdd ag ef. Pa faint mwy y geill
 corph bywiol Arglwydd y propbwŷdi sywhau y ffyddlon,
 ynghanol yr hwn y mae ef yn presswylio ? Ac os cyf-
 edi di synghorff i yn y dydd olaf allan o'r pridd : pa
 faint mwy a bywhei di fy enaid yr awrhon, yr hwn a
 sancteiddaist dia'th lân Tspryd, ac a bureiddiaist dia'th
 waed ? O Arglwydd pa beth mwy a allaswn i ei ddym-
 mo, neu pa beth mwy a allasit i i ganniad hau i mi,
 ja rhoddi dy gorff i mi yn fwyd, a thwaed yn ddiod,
 a tho'i dy enaid ar lawr yn bridwerth o'm gwaredi-
 yeth ? Tydi Arglwydd a ddioddefaist y boen, a minneu
 i gefais y bûdd myfi a gefais faddeuant, a thitheu a
 oldefaist y gospedaeth : dy ddagau di oedd fy gma-
 chiad i, dy archollion di fy iecbydi, a'r anghywawnder
 a wnaethpwyd i ti oedd yn hodioli am y sarnedi-
 yeth ddyledus i mi. Fel hyn drwy dy enedigaeth di
 i deuaist yn frawd i mi, drwy dy farwolaeth yn brid-
 werth i mi, drwydy Drugaredd yn wobr, drwy dy Sac-
 rament yn ymborth i mi. O luniaeth nesol ! trwy'g
 hwa y cyfmewdir meibion dynion yn feibion i Dduw :
 negis y byddo anian ddynol yn marwinau, ac anian Duw
 i bywhau, ac yn rheoli ynom. Mewn gwirionedd ys-
 wed i'r holl greaduriaid le i ryfeddu, synnu o'r creaw-
 eri gau naw mis yngroth y Forwyn, (er i wchrôth hi
 ni o'i lenwi o'r Yspryd glân,) fod yn fwy disclaer
 i'r ffurfaseu olau serennog.) Eithr darfod i ti fel
 hyn yma dy ymestwng di hun i fyw yn fynghalon yn
 astadol, yr hon a gefaist di yn twy arian na thommwm.
 2. Breui. 13. 21.) hyn a ddichon beri i holl
 greaduriaid nef a daiar sefyll yn syn ac yn fud.
 gan weled mae dy wir ewyillysa'th râd nefolyw dys-
 u fel hyn i gyfanneddu yn fynghalon, mî ddymunwn ar
 Dduw fod genni galon mor bur ag y dymuneu fynghalon.

bod i'th croeslawu di : a phwy lydd weddol i groeslaw Crist ? A phwy er cael ei wahodd ni ddewiseu gyda Mair, yu hytrach fyned ar ei liniau wrth dy draed o flaen rhyfgyu eistedd gyda thi ar dy Fwrdd ? Er bo arnaf fi eisieu calon bur i'i i aros o'i mewn, etto ni bydd bŷth arnaf eisieu llygaid llawn oddagrau i olchi dy fendigedig draed, ac i alaru o herwydd fy nghamweddau budron. Acer na allaf fi wylo cynifer o ddagrau a ag wasanaethen i olchi dy fendigedig draed, etto fe wasanaetha ddarfod i ti dywallt digon o waed i lanhau fy enaid pechadurus. Ac yr wyfo Arglwydd yn ffyddio yn oll awl, na alleu yr holl dlanfeithion melyswedd, a'r rhai darf u i'c Pharisead coegtaclach dy groesawu, ryngu bodd ti gyftal a'r dagrau hynny a ddarf u i Fair edifarus eu tywallt tan dy fwrdd. Mi sy'nwn gan hynny gyda Jezus i y bae fy mhên yn ffynnon o ddagrau, megis gan weled na allaf fi mewn un modd dalu cwbl ddiolch am dy gariad i mi etto fel y gallwn trwy wylotain beunyddiol dyffolacthu fy nghariad i ti, ac er nad oes neb yn deilwng i'r fath râd aneiris ; etto hyn yw fy nghyflur, ei fod es i deilwng yr hwn yr myt ti o'th gariad yn ei gyfrif yn deilwng. A chan i ti yn awr oth wir râd fy nghyfrif (ymbell dewledigion eraill) yn deilwng o'r hafr anchaetha-owy yma, a telio trwy dy Sacrament hyspysr wydd o'th gariad, a maddeuant o'm pechoda : O Arglwydd sicrhâd y gariad i'th wâs, a dywaid am danaf fi megis y dywedodd Isaac am Jacob, (Gen. 27, 33.) myf i a'i bendithi ael, am hynny bendigedig sydd ef. Ac tel y gallwyd fi ddywedyd wrthit ti gyda Dafydd : Tydi o Arglwydd, yn awr a fendifaist fy enaid, ac a'i gwnaestafit yn dy i ti, ac ef a sydd yn fendigedig ger dy son di yn dragwyd. A chan weled ryngu bodd i a fendifo Obed Edom, a'i holl dy, tra yr oedd Arch i Arglwydd yn aros yn ei dy ; Nid wyf yn ammu i fendifithi di fy enaid i am corph yn fwy o lawer, a hwbli sydd yn perthyn imi, gan ryngu bodd i'th sawl di o'th wir ewyllys da dy hun, fyned tan y groglwyd i aros yn gyfannedd yn fy mythan tlawiad fendifa si o Arglwydd, fel y byddo i'm pechoda.

ei fansteiddio trwy dy lân Yspryd, a'm meddwl
 oleuo trwy dy wirionedd, am calon ei harwain
 dy Yspryd, am hewyllys ymhob peth fod wedi ei
 olwg i wneuthur yn ol dy fendifedig air a' th ewyrys
 Bendithia fi a'r holl radau fydd yn ddiffygol i mi, a
 diwanega ynof yr holl ddoniau a'r rhai y darfu i ti sy
 aghynyscoeddu yn barod. A chan weled fy mod yn
 yddal di, nid gerfodd y breichiau, fel Jacob yn amde-
 chu oddiellan, eithr oddisewa yn cyfannedd ynof
 trwy ffydd; Yn c'diau Arglwydd, ni adawai i ti fyth sy-
 ged ymaith oddieithr i ti fy mendithio, a rhoi i mi eaw
 newydd, calon newydd ac Yspryd newydd. a nerth trw-
 yallu Duw i orchfygu y byd, y cnawd ar cythraul. Ag
 yr wyl yn deisysu arnat ti o Arglwydd, na chais mor
 madel a myfi fel y ceisiaist di oddiwrth Jacob, o ran
 bod y dydd yn nessau, a' th râd ditheu yn dechreu gwa-
 nio ac ymddangos. Canys yr wyl fi o eigion fy enaid,
 mofsyngedig yn ymbil gyda'r Emmanifad arnat ti O
 jisu hyfryd, am drigo gyda myfi o ran bod y nos yn ym-
 wyn agos. (1 Cron. 17. 27. 2 Sam. 6. 11. Gen. 32. 24)
 Canys y mae nôs profedigaeth, nôs gorthrymder, ie fy
 llinos olaf o farwolaeth yn nesbau. O fendifedig
 chwdr aros gyda myfi yr awr hon ac yn dragwyd.
 Nenid aifdy wyneb di gyda myfi, nac arwain i fynu
 oddyma. Tyred gyda myfi, a hýdd fyw gyd myfi, a nôd
 uclângau, nac i fywyd fy neilltuo i oddiwrthit. Gyr
 i oddiwrthi fy hunan, a thynn fi attat ti. Gad i mi fod
 i glâs, eithr yn iach ynot ti, ac ymddangoseid y nerth
 yna fyngwendid. Gad i mi fod i'm gweled megis yn
 lluw, fel y byddych di yn unig i' th weled yn byw
 fi, fel na byddo fy holl aelodau ddim ond o-
 ran i weithredu dy gynhyrfiadau di. Gosod fi me-
 ni fel ar dy Galon. a gad i' th Zêl di fod wedi ei
 mod ar fy nghalon ineu, megis y bwys allan o gas-
 a chwbl oll, fel y gallwyd yn unig fod mewn
 a zbydi. A chaniadhá O Arglwydd; fel y
 llgododd bodd i ti yn awr iddangos y ffate hon
 i gael eistedd ar dy Fwrdd i dderbyn y Sacra-
 ment hwn yn dy dî o râd : allâel o horol yn

byn trwng dy drugaredd, gael ty nerbyn i fwyta ac i yfni
ar dy Ewrodd yn dy deyrnas o gogoniad. Ac am dy drug-
aredd, yr wyf fi yma gyda'r pedwar anifail ar 24
benuriaid yn syrthio ger bron dy Orseddfaingc o raf,
gan gydnabod mae dydi a'm gwaredaist a'ih waed,
bod iechydwriaeth yn unig yn dylod oddiwrthit ti.
Ac am hynny i ti yr wyt yn rhoddi y fendiff a'r gogon-
iani, a doethineb, a diolch, a'r anrhydedd, a'r gallu,
nertb ar Mawrbydi, a fy Arglwydd, a'm Duw, yn
dragwydd. Amen.

Yn drydydd, gan weled fod Christ wedi ei aber-
thu ei hunan drôsot ti (a bod y cwbl ar a ellych di-
ei roddi yn rhy fychan) am hynny mae'n rhaid i ti
dy offrymimu dy hun i fod yn aberth bywiol, sand-
add, a chymmeradwy gan Dduw, gan ei wasanaethu
etmewn cyflawnder, a sancteiddrwydd yn dy holl ddydd-
iau, Rhus. 12. 1. Fel hŷn y mac Tertullian yn tyf-
holiethu, yr adwaenid Cristion rhagor dŷn arall y
ei amser et, yn unig wrth eisachteiddrwydd a'i
armeddiedd bucheddot.

2. Am y dyledion rheidiol i w gwneuthur ac ol y Cymun, yn gysylltedig ac gy- nulleidfa

YDyledion iw cyflawni yn gysylltedig a'r Eglwys
ydynt dri. Yn gyntaf, diolch cyhoeddus, yn gy-
nol trwy meddian a chanu Psalmau; fel hyn y gwnaed
Crist ei hunan, a'i Apostolion. Yn ail, uno a'r Eglwys, i roddi(bawb yn ol ei allu) elusen i'r llawd. Hyn-
edd ddefod ac arfer y brif Eglwys, ief, gwneuthur
calegi, a gwleddau o gariad, yn ol derbyn Swapper
Arglywydd, i borthi angen eu cydfrodyr tlodion.
Drydydd pan ddiweddir rhoddai diolch a molliant, yno
i synnu gydag oll anrhydedd, i dderyn Bendith Dduw
o eneu ei Weinidog, ief, ac i w gwneuthur yn yr un modd
na bait ti yn clywed Duw ei hun or. Nefoedd y
nidrodwr wrthit. Canys trwy eu bendith hwynt y
nw yn bendithio ei bobl. Num. 6, 23. 27.

Hyn am y dyledion sydd iu hymarferu yn yr Eglwys.
 Y dyledion y rhai sydd raid i ti eu hymarfer ar ol dy
 mediad adref, ydynt dri; yn gyntaf, ystyried yn ddyfal
 darfu i ti dderbyn Crist yn union yn y Sacrament,
 a ell i yn y modd yma ei ddeall yn hawdd; ca-
 gan weled fod eignawd ef yn wir fwyd, ai waed yn
 maddioñ Joan. 6. 56. a'i fod ef mor llawn o rás, na
 ffyrddodd neb ag ef erioed drwy ffydd, ond a dderb.
 miodd rinwedd oddiwrtho: nid possibl fod amgen, os
 tarfu i ti fwyta ei gnawdac yted ei waed, nas derbynni
 a nerth i ymlanhau oddiwrth dy holl bechodau
 fudreddi. Canysos darfu ir wraig ni chyffyrddodd
 udaiwisc ef, yn y man gael gan ei diferlis gwaed sychu,
 Marc. 5. 29. pa saint mwy y fych difer-lif gwaed dy be-
 moddi, os byddi di yno gwedi gwir fwyta ac yfed gwir
 a gwaed Crist? Ond os bydd dy ddiferlis yn rhe-
 getto, y mae i ti lei dybied yn union, na wir gyffyr-
 dodd di erioed a Christ.

Ma ail, gan weledddarfod i ti dy gymmodi dy hudo a
 Dow, ac adnewyddu dy gyfammod, ac addunedu gwell-
 a newydd-deb buchedd; y mae yn rhaid i ti gan
 my gymmeryd prif olaf, nad ymroddych di i wneu-
 ur y cyffelyb bechodau ond hynny: gan wybod am yr
 llyfrd astan, o chaiff ef byth fyned ifewn i'th enaid ti
 trachefn, yn ol ei lanbau ai gscubo, ef a diff i mewn i
 imeryd meddiant cadarn grif, a saith o gythreuliaid or-
 gwaethnag ef, ei bun gydag ef, ac yno dimodd y dyn
 a fydd gwaith na'i dechreuad. Massb, 12. 44
 I fed gan hynny yn debyg i'r ci a ddychwelodd at ei
 ydafa ei bun, neu i'r bwcb wedi sigol chi, yr hon a ym-
 ringla gny dom drachefn 2 Pet. 2. 22. Ac na ymch-
 elat dy lid maly wiber, yr hon sydd yn rhoi ei gwe-
 ryd heibio tra hyddo yn yfed, ac ai cymer i fynu dra-
 cefn pan ddarsto id li. Eithr pan syddo, naill a'i diafol
 dy gnawd yn cynnyg dy hudo, neu rol codwm it
 dy bechodau arferedig; Atteb hwynt mal y mae'r
 llwys ynghaniadau Solomon, dioscais fy mbais (o'm
 redig seith arferol) pa fodd y gwiicit hi, golchais fy
 mae, pa fodd y diwynaf hwynt. Can, 5. 2.

Yn olaf, o cefaisft di erioed na gorfoledd na chyffwrth dderbyn y *Sacrament sanctaidd*, ymddanghos hynny yn dy ddeisyfiad chwannog i'w derbyn drachefn. *Canys corph Crist, fel yr eneiniwyd ag olew llawenydly fwy nai gyfeillion, selly y mae'n rhoddi arogl pereiddiau na'r holl ennaint yn y býd:* Psal. 45. 7. Heb. 1. 9. mac ei arogl melysber yn denu yr holl encidiau a'r harchwaethodd, byth ar ol hynny i ddymuno yn tynych ach brofi ei felysdra drachefn. *O berwydd arogl dy maeini daionus, am hynny gillancesau a'ib garant.* Can. 3. *O profwch a gwelwch gan bynnny yn fynych mor ddu, yw'r Arglwydd, medd Dafydd, Psal. 34. 8.* Dyma orfennymyn Crist ei hun; *Gwnewch byn er coffa am dangos yn fwy meddylgar a diolchgar am ei farwolaeth ef.* Can. 3. mys cyn fynyched ag y bwytach y bara, ac yr yfobor i'w cwypau hon, y dangoswch farwolaeth yr Arglwydd ei ddyfod. A bydded hyn yn brif ddiben o'r Gymmaid, ac o'r sywiolaeth, *sef i fod o honot ti yn Grifition traidd, yn awyddus i weithredoedd da, wedi ymlanhau ddiwrth bechyd, i fyw yn sobrac yn gyflawn, ac yn ddewis y byd sydd yr awr hon;* Tit. 2. 12. 14. *fely bych gymdebau radwy gan Dduw, buddiwl i'r frodyr, ac yn ddiddan aidd i'r enaid dy hun, blynyma am y modd i ogoneg Duw yn dytywyd.*

Pma y canlyn yr arfer o dduwioldeb i'w goneddu. Duw yn amser clefyd, y pryd y galwer aenat ti i farw yn yr Arglwydd.

CY N gynted ag y dealltch *di fod rhyw glesyd ymweled a thydi, myfyria wrhit dy hunan:* I. *Naddiwr cysudd allan o'r pridd, ac na flagura gof allan or ddaiar,* Job. 5. 6. *Nid yw clefyd yn digwydd dim i'w ddaniwain neu dramgwydd (megis yr oedd y Philistia) i'w tybied fod eu Llygod, a chlwys y marchogion yn dynd, i Sam. 6. 9.) eisbr oddiwrth anwiredd dyn, yr byr dyr allan fel gwreiddion. T mae dyn (medd Jer. 13. 22) yn dioddef am ei bechyd. *Tnfydion (medd Dafydd)* i'w ceri eu camweddau ac a berwydd eu hanwreddan gyffuddi.*

*lluddir. Galarnad 3. 39. Psal. 107. 17. Megis gaa
oleuny y mae Solomon yn cynggori gŵr i'w ymddwyn
etun tuag at dywysog daiarol; Pan gysodo yspryd pen-
gyntur yn dy erbyn, nac ymad a'tble; canys ymoftwng a
liangla bechodaau mawrion; Pre. 10. 4. felly yr wylfi yn
gynggoridi i wneuthur a Thywysog y tywysogion.
Bydd yspryd yr hwn sydd yn llywodraethu nef a dai-
yn cyfodi yn dy erbyn; na an obeithied dy galon;
canys y mae edifeirwch yn heddychu am bechodaau
mawrion. A phwy bynnag a ddychwelo yn ei gyfyngdra-
ddi. Arglwydd Dduw Israel, ac a'i ceisio ef, ete a'i caiff, 2
orion. 15. 4.*

*2. Cae ddrws dy stafell, hola dy galon ar dy wely, ac
humpheba, praw a chwilia dy ffyrdd. Mat 6. 6. Galarnad
C. 10. Chwilia mor ddyfal am dy bechod marwol, ag
bechwiliodd Joshua am Achan nes i ti ei gael. Canys
norbod Duw pan fyddo yn ceryddu ei blant yn craftuar
holl anwiredd, etto y mae ef yn cymeryd achos yn
llorennaf i'w ceryddu, ac i snyder a hwynt i'r tari am ryw
uchod gofidus, yn yr hwn y buont fyw heb edifeirwch.
3. Pan fyddych di fel hyn wedi ystyried dy holl bech-
odaau, ymbsod dy hun ger bron Gorseddfainge Duw,
megis lleidr neu lofrudd yn sefyll o flaen Barnwr dai-
dol; a thrwy gur a gofid cyfflon cyfaddef wrth Dduw
holl bechodaau adnabyddus, yn enwedig dy seiau
marwol, y rhai sydd fwyaf yn anfodloni Duw. Hyspysa
vnt yn eglur, a dangos y pryd, y ile, a'r modd y gw-
ethpwyd hwynt; megis y perthyn i ddatcan creulon-
wyddy bechodaau, a maint yw dy edifeirwch am da-
ynt. Cyfod dy law, a chydubyddia ger bron Barn-
wydawn nef a daiar dy fod yn euog o farwolaeth, a
mnedigaeth dragwyddol, am yr echryslon bechodaau
anwiredbau hynny. A chwedi i ti fel hyn dy gyhu-
a't farnu dy hunan: Ymddarostwng dy hun ger
gorseiddfainge ei râd, gan dy sicrhau dy hun pa-
bydd bynnac yw brenhinoedd, Israel etto fod Dduw Israel
Dduw trugarog. A llefain wrtho ef o galon ffydd-
edifeiriol, am drugaredd a maddeuant mor daer a
tilyg, ac y clywaist tiddiwg weithredwr a fae parod*

Iddorbyn ei farn yn Iletain wrth yr *usdus* am râs a tharegaredd; gan addunedu gwellhad buchedd a thrwy gyd northwyad ei rád es i ochel byth y cyfryw bechoda hynny, yr hyn oll a elli di ei wneuthur yn y geiriau ganlyn neu'r cyfryw.

Gweddi pan ddechreuo un syned yn glas

O Farnwr tra chyfion, etto yn enw Jesu Crist nad gralusol: myfi bechadur truan ydwys yma dychwelyd attat ti, (er fy nygru gan ddygyn boes gofid) megis y Mab afrodlon gan newyn ac eisieu. Yn wylf yn cydnabod nad yw y dolur ar penyd hwn yn ddiwyddo o *damwein* dall neu o dynged, eithr trwy dyn Gymweliad nefol, a'th brif ragluniaeth. Dyrnod dedaw drom ydyw yr hyn y mae fy mhechoda yn ei gyflwr haeddu; a'r byn a arswydais a ddigwyddodd i mi; Ei fyndi yn deall dy fod ti yn dy lid yn cofio trugared, pan fybyriwyd amled ac erchyllled yw fy mhechoda, ac anaml ac esmwyth yw dy gospedigaethau di. Di a allan fy nharo i a rhyw farwolaeth ofnadwy ddisymmwth, megis na allaswn i gael nac ennyd nac amser i alw am rasa thrugared; Ac felly y darfuasau am danaid fy mhechoda, ac y buaswn golledig yn usfern byth.

Eithr yr wyt tio Arglwydd yr ymweled a myfi cysflyw gerydd tadol, ac a arferi with ymweled a'r Jeziblant anwylaf: gan roddi i mi trwy'r clefyd hwn) gyntal a ybydd ac amser i edifarbau ac i ymbil a thydian ba'rada maddeuant. Nid wyf yn cymmeryd gan hynny. Arglwydd moth ymwelliad hyn, yn arwydd o ddigofnann, na chafineb, eithr megis yn ddiogelaf argoel ac arwydd o'r ffafra'r a'r rywiogrwydd cariadol, trwy'r hya yr ywyt ti a'r Farnedigaethau amserol yn fy nhynnud a barnu fy bunan, ac i edifarbau o'm buchedd anwylus, mal na byddwn gwedi fy mwrw helblo i ddanedigaeth gyda'r byd annuwiol *diedifeiriol*, Can y mae dy air sanctaidd yn fy sicerhau mae'r hedd y geri yr ywt ti fel byn yn ei gospis, a'th fod Evangelu pob mab a dderbynai; ac os goddefas fy gospis dy fod yn ymgynnig dg bun i mi megis

od yr holl rai a barbant i bechu, ac er bynný a ddi-
lloes yn ddi-gergudd (o'r byn y mae dy holl blant yngys-
gwyddion) yn ordderchiaid, ac nid yn feibion, atb fod i
dylun yngberyddu o ran fy lles, megis y gallwn fod yn gysfr.
iau a'r hanner i'r sancteiddrwydd O Arglwydd mor llawn o
ion yw dy anian, mor rasusol y gwnaethost di a myfi
llan sy iechyd am helaethrwydd ? ac yr awr hon
llan sy gyffroi o herwydd sy mhechodaau am haniol-
iwrch, fy gennit y cyfryw dadol a buddiol ddiben-
iau a gosod y dolura'r cerydd hwn arnaf.

en yr wyl yn cyfaddef, Arglwydd, dy fod ti yn dra chy-
nyn cyftuddio fy nghorff i a chlefyd; Canys yr oedd
digaid yn glâf o'r blaen gan hir hawddfyd, ac yn rhy
yma o esmwythdra, tangnheddyf, helaethrwydd, a di-
oddedd bara. Ac yr awr hon, O Arglwydd, yr wyl yn
fwrdu ac yn alaethu am fy mhechodaau : yr wyl yn cyd-
Eudlyf anwired, am pechodausydd yn oestad ger fy mron
prym fâb becadur truan wyl si, gwag o bob daioni
mewnatur, a llawn o bobdrygioni wrth ymarfer pech-
ladrus ! Oh pa fâb aneirif liaws o bechodaau a wneuth-
u d' erbyn di, tra'r oedd dy hir ymaros yn diligwyl
sy nbroiad, a'th fendithian yn fy nenu i edifeirwch !

ffynhonnell sy Nuw, gan weled fod yn briodoldeb i ti, edrych
ar dy anian dy hun, nac ar haeddedigaethau pe-
nuriaid ; yr wyl yn attolygu i tio Dâd, er mwyn dy
Iesu Grist, acer mwyn haeddedigaethau ei holl wa-
lwel farwolaeth, yr hon yn ewyllysgar a oddefodd ef
bawb a gredant ynddo Trugarha withif yn ol lli-
dy drugareddau, iro dy wgneb heibio oddiwrth sy mbe-
bau, a deleua sy boll anwiredau : na fwrrw si ymmaith
ger dy fron di, ac na thal i mi yn ol fy haeddedigaeth.

Canys os gwirthodi di si pwy am derbyn ? neu
a rydd i mi achles os bwri di si ymmaith ? eithr
o Arglwydd ydwyt ymwared y diymwared, ca-
not ti y caiff yr ymddifad drugaredd. Oblig-
edol sy mhechoda u yn dramawrion, etto y
drugaredd O Arglwydd yn fwy nag hwynt oll.

Ac ni allaf fi droseddu cymaint ag a eill dy râd
ollwng, a'i faddeu : Golch gan hynny, o Crist, fy
chodau a rhinwedd dy werthfawroccaf waed, yn en-
dig y pechodau y rhai o galon edifeiriol a gyfadde-
wrthit. Yn Bendifaddeu o Arglwydd er mwyn
Crist maddew i mi * (Tma bennwa'r pechod sydd yn per-
swyaf ar dy gydwybod.) A chan weled mae o'th garia-
dodaist i lawr dy enioes yn bridwerth drosof, pryd
oeddwn yn elyn i ti ; O gwared yn awr werth dy w-
dy hun, pryd na chift i ti ddim ond un wen garia-
cuagatas, neu ymddangos yn rasusol yngolwg dy
trosof fi. Gwna sy undeb i unwaith drachefn a' th-
O Gyfryngwr trugarog ; canys er nad oes dim ynof
a eill ryngu bodd jddo ef, etto mi wn mae ynot ti, ac
dy fwyn di, y bydd ef bodlon i bawb ar a dderbyn,
aca gerych di. Ac os dy ewyllys bendigedig yw
mud y clefyd hwn oddiwrthif, ac adfera fi i'm hiech
cynefin drachefn ; fel y gallwyf syw yn hwy i osod a
dy ogoiant di, ac ifod yn ddiddanwch im cyfnesafan
rhai sydd a'i goglyd arnaf, ac i geisio i mi sy hunan
diogelrhwydd am yr etifeddiaeth nefol, yr hon a bu
oaiif di i mi. Ac yno, Arglwydd, y caid i weled
gall a chretyddol y prynaf fi'r amser, yr hwn or blu
ddarf i mi dreillo mor ddiffaeth ac mor halogaidd.
er mwyn caffael o honof fi yn gynt ac yn haws ym-
a'r penyd, ac a clefyd hwn, cyfarwydd a fi O Arglwy-
dd yr wyf yn attolwg i'r o'th ragluniaeth goruchel,
fath physygwr neu feddig, megis y gallwyf (drwy
fendith ar dy fodion) gael sy nghynefin iechyd
heismwythder drachefn megis or blaen. A chan
Arglwydd daionus, megis y danfonai y clwyf hwn
taf, felly ryngu bodd i ti ddansfon dy Yspryd glan
calon, trwy'r hwn y gallo y clefyd hwn fod wedi ei
cleiddio i mi ; fel y gallwyf ei arser megis dy yscoll
yn yr hon y gallwyf ddyfici adnabod mawredd sy n-
oni, a galluogrwydd dy drugaredd ; fel y byddwys
ostyagedig o'r ia y naill, megis na anobeithiwyf
llall ; ac fel y gallwyf felly ymwrthod a phob rhyfylg
gynnorthwy ynof sy hun, neu mewn rhyw greadur ar

wyf yn unig osod yr holl hyder o'm hiechydw-
yn dy holl-ddeigonol haeddedigaethau. Ac yn
aint a'th fod tiyn gwybod O Arglwydd, y fath lestr
wylfi, liawn o leisrwydd ac amherffeithrwydd,
bod wrth natur yn ddiglon ac yn amhwyllic i oddef
wrthwyneb a chyftudd. O Arglwydd yr hwn wyt ro-
pub dawn daionus arfoga fi ag ammynedd i oddef
lderbyn dy fendigedig ewyllys a'th ymweliad; ac
drugaredd na osodwy arnaf, nag a allwyf fi ei o-
fa'i gynnwys. Dod i mi ras i'm ymddwyn fy hun
oll ammynedd, cariad, a gweddeidd-dra, tuagat
orthai a ddelont i ymweled a myfi, fel y gallwys
erbyn yn ddiolchgar, ac yn ewyllysgar gofleidio yr
ngynghorion, ac cyffurau daionus a ddefoddwrthynt
mewis y gallont hwy'r un agwedd weled ynof fi y
yw siamplau daionus o ddioddefgarwch, a chlywed
nif y cyfryw addysg dduwiol o ddiddanwch, ac a fy-
ra dyflolaeth, neu hysbyrwydd eglur o'm ffydd am
fydd grifionogawl; Ac yn athrawiaeth iddynt hwy
bodd i'w hymddwyn eu hunain, pan ryngo bodd it
weled a hwynt ar cyfryw gyftudd neu glefyd. Mi
Arglwydd fy mod yn haeddu marwolaeth, ac nid
yn dymuned byw'ddim hwy nac y byddwyf i well-
fy muchedd anwiredus, ac mewn mesur gwell i
allan dy ogoiant. Gän hynny o Arglwydd, os dy
lgedig ewyllys yw, dyro i-mi fy nghynefin iechyd
chent, a channiadha i mi hoedl hwy. Ond os darfu
yn ol dy ragluniaeth dragwyddol, bennodi y clefyd
i'm galw allan o'r bywyd darodedig yma, yr wylf
y mroi fy hunan i'th law di: gwneler dy ewyllys
lgedig, pa un bynnac a'i trwy fywyd a'i marwola-
tyn unig yr wyf yn atrolwg i't o'th drugaredd fa-
i mi fy holl bechodau, a pharotol fy enaid truan,
a trwy wir ffydd a diffuant edifeirwch y gallo et
yn barod erbyn yr amser y gelwych di arno allan
corph clwyfedig pechadurus. O Arglwydd Dâd,
wn a wrendewi weddi, clyw yn y Neofedd y weddi
awneuthum, ac yn y cyfyngder hyn caanniadha i mi
muniad, nid er mwyn unghyw deiliyngdod sydd
ynof

ynof fi, ond er mwyn haedddegiaethau dy anwyl Jesu, fy unig jachawdwr am cyfryngwr, er mwyn hwn i'r addewaift di wrando arnom, a channiadhanu pa beth bynnac a ofynnoma'n yn ei enw ef. Yn ei enw gan hynny, ac yn ei ciriau ei hun, y terfynaf fi sy am erffaith weddi hon, gan ddywedyd.

Ein Tâd yr hwn wyt yn y Nefoedd; &c.

Gweddi i tifel hyn dy gymmodidy hun a Duw Yngby

1. Bydded dy ofal nessat di i osod dy dŷ mewn trefn Hywodraeth, ya ol cyngor Esai i'r Brenin Ezechias; Eay. 38. 1. Gan wneuthur dy ewillys olaf, a'th lyth Cymmun, (onis bydd gwedi ei wneuthur eisoes,) bydd wedi ei wneuthur, yno edrych arno yn fanwl, sicrhaf es, ac er mwyn gochelyd pob ammheuon ac ymrafaelion, cyhoedda ef ger bron tyfion mal; (os gel Duw arnat ti allan o'r byd hwn) y gallo fod men firwyth ac yn ddigynnewidiol, megis dy wir feddwl a'u ewillys olaf; acyno traddoda ef gwedi clai arno neu felio mewn rhyw ffordd, i gadwraeth rhyw gyfaill ffydon, yngwydd tyfion goneft bucheddol.

2. Eithr wrth wneuthur dy lythyr Cymmun, cymre addysc Eglwyswr duwlol, am y modd i gyfrannu elusen i; a chyngor gwr o gyfraith uniawn ddoeth, dynau ya ol cyfraith.

Pryffura i wneuthur hyn cya i'th glefyd gynnied i'th gofddi flannu, rhag i'th lythyr Cymmun brisio i'r lledwyredd, ac felly wrth fodd un arall yn hytrach yn ewillys i ti.

3. I ragflaenu amryw ymrafaelion, mi a ewillys i ti feddwl am ddau beth.

1. Os bydd Duw wedi dy fendithio di a golud bygwna dy ewillys yn amser dy iechyd; ni wna hyn mabellau di oddiwrth dy dda, na'th yrrudi yn gynt i farf eithr fe fydd hyn yn fwy esmwythder i'th seddwl, i'r yddhaudi oddiwrth drafferth a blinder mawr, y pery byddo arnat ti fwyaf eisiau llonyddwch. Canys y sydd dy di wedi ei osod mewn trefn, di a fyddi yn gael yn haws osod dy enaid mewn trefn, a darparu daith tuagat y Goruchaf Dduw,

Os bydd i ti blant, dod bod un o honynt gyfran
 ol dy allu, yn amser dy fywyd, megis y byddo dy
 wyd yn ymddangos yn esmwŷthder, ac nid yn iau
 mynt; etto ddi felly, tel y byddo dy blant yn oest-
 ol yn rhwymedig i ti, ac nid tydi iddynt hwy. Ei-
 or os cedwi di y cwbl yn dy ddwylaw tra byddych yn
 hwynt hwy a allant ddiolch i farwolaeth, ac nid
 am y cyfran a adewaist ar dy ol i idynt. Os byddi
 yn ddi blant, a Duw wedi dy fendifithio a chrynn
 eth o'r byd hwn, ac o meddyli a'i eu rhoddi tuag at
 usendod neu dduwiol weithred, na throfclwydda mor
 waith hwnuw i ymddiried rhai eraill, gan weled cyn-
 ser sydd o secutorion dynion eraill yn prifio i fod yn
 dwyr. Ac os yw cyfeillion mor anlyddlon ym-
 wyd dyn, pa faint mwŷ o achos sydd i ti i anghoelio
 fyddlondeb hwynt ar ôl dy farwolaeth.

I mae siamplau galarusyn ddangos pa gynnifer o ewyll-
 u'r meirwon yn hwyr o amser, naill ai a guddiwyd,
 alwyr ddifethwyd, neu trwy ddicbellion ac atca-
 fydd cyfraith a ddifuddiwyd ac a newidwyd; lle na
 ylid wrth gyfraith Dduw dori ewyllys y marw
 a bod eiholl amcanion duwiol gwedi eu gwneu-
 ur i ben, a'i cyflawni yn gydwytudus, megis yn-
 dwg Duw, yr hwn yn nydd yr adgyfodiad, a sydd
 unrhyd cyfion i'r byw a'r marw; Gal, 3, 15. Heb 9, 17,
 Cor, 5, 10. Rhuf. 2, 15 i Cor. 4, 5. Act. 7, 31 32.
 Os digwyddia i ddim yn ei ewyllys ef fed yn fwysaidd
 eu yn amhenus, fe ddyled ei ddirnad y ffordd oreu,
 megis y byddo yn dysod nessaf at anrheddedd Duw,
 meddwl goneit y testamentwr, sefy marw. Eithr
 llyganned y dial dyledus i'r cyfryw weithredoedd
 llyfrictionogawl, ar ben y rhai a'u gwnelant; ac
 ar y deyrnas lle'r ydis yn cynnwys en gwneuth.
 Cymered gwyr cyfoethogion eraill, rybydd o'i
 berth y cyfryw siamplau greslynnaidd, i beidio a phrif-
 eu meddylian a'u harian fel na wnelont ddim
 unani a'u da, nes i farwolaeth eu hysgar hwynt,
 [Dedwydd yw, a shall ei rol, a diangol yn y derfysc,

yr hwn a gymer rhag bod gwali, o berigl arall addysf,
*Matrimonium inter Aurum & Arcam, divortium inter
 Deum & Animam, Aug.*

sef

*Privadas rhwng yr aur a'r gïst,
 Mae'n chwedi trist go arw,
 Yscir fudd, sydd ryw-ddygdd raid,
 Rhwng Duw ar endid bwnnw.]*

Wrth hynny gan ystyried fyrred yw dy enioes dy hun ac ansicred wyt i gwneith eraill yn gyflawn arol dy farwolaeth, yn y dyddiau ahghyflawn hŷn ; gad i mi dy gynghori di (yr hwn a feadithiodd Duw a gall uogrywedd, ac a meddwl i wneuthur daioni) i fod yn d sywyd yn administrator neu yn weinidogaethydd i ti d hunan, gan wneuthur dy ddwylaw dy hun ya secutor ion, a'th lygaid dy hunan yn olygwyr ; pîr i'th luson rai goleuni o'th flaen, ac nid o'ch ol, dôd i Dduw y gogoniant, ac dia gel ganddo ef mewn amser dyledu a dderbyn dy wobr a'th daledigaeth, yr hyn o'i râs i'r drugaredd a addawodd ef i'th weithredoedd da. Gal. 9. Luc. 18. 22. Dat. 14. 13.

4. Gwedi i ti fel hŷn osoddy dŷ a'th enaid mewtrefa, (o bŷdd rhif gosodedig dy ddyddiau heb derfynu) naill a'i fe gymmer Duw drugaredd arnat ac a ddywaid ; Arbed (o ddolur angbeuol) rhag discybonau i'r clawdd, mysi a gefais iawn, Job 14. 5. Job. 3. 24. Neu ei dadol ragluniaeth a'th gyfarwyddiadau y fath foddion, megis trwy ei fendith ef ar eu gwair y cefn ychyd gynfin iechyd drachefn 2 Bren. 20. 7. 2 Bren. 5. 7. 8. 10. Eithr mewn un modd gochel di na nac trolof, ddanfon at swynyr, dewiniaid, neu gonsurwyr, ymwared : Canys hyn a tydden adael Duw Israfel myned at Baalzebub Duw Ecron, am gynnorthwymegis y gwnaeth Abaziah felldigedig, 2 Bren. 1. 2. 3. thorri yr adduned yr hon a wnaethoit di a'r bendig Drindod yn y bedydd : a bydd ddiogel na fy ar Duw ei fendith ar y moddion a felldigodd ef ; O os cynnwys ef Satan i iachaudy gorff di, osna hynny yn tueddu at ddamnedigaeth dy enaid.

ti yn cael dy drof Deut. 13. 3. ar 8; 10, Lev. 19. 5.

5, Pan fych di wedi danfon am y Physygwr, gochel weddi dy ymddiriad yn y Prysygwr yn hytrach nag yn Arglwydd megis y gwnaeth Azab, am yr hwn y dywedir nad oedd ef yn ymgeisio a'r Arglwydd yn ei dderbyn, onid a'r Physygwyr; 2 Cron, 16. 12 yr hyn sydd i'w ar ddelw-addoliad, ac a ennyn iidiawgr wgydd yr Arglwydd, ac a wnaif y phylwgwriaeth a gymmerer anfuddiawl ac anffrwythlawn. Arfer gan hynny Physygwr megiso offeryn Duw, a physygwriaeth megiso foddion Duw. Achan weled nad yw gyfreithlon heb weddi dærby'n lluniaeth cyffredinol, i Tim 4. llai o lawer physygwriaeth anghyffredinol (ffrawd a ionus yr hwn sydd yn sefyll ar law Dduw;) cyn meryd physygwriaeth gan hynny gweddia yn galonag at Dduw am ei fendithio ef i'th leshâd, yn y geiniun hyn neu'r cyfryw.

weddi o flaen cymmeryd phylwgwriaeth

Dad trugarog, yr hwn wyt Arglwydd yr iechyd ar clefyd, y bywyd a'r farwolaeth, yr hwn wyt yn ac yn gwneuthur yn tyw, yr hwn wyt yn dwyn i'r bêdd, ac yn dwyn i synu. Yr wyf yn dysodol, megis at yr unig physygwr, yr hwn a ddichonau fy enaid oddiwrth hechod, am corph oddiwrth yd. Nid wyf yn deis yfu na bywyd na marwolaeth, fy ymroi fy hun i'th ewyllys bendigedig. Canys bod yn rhaid i ni farw, a chwedi ein marw, bod o'n byd megis dwfr a denid ar y ddaiar, yr hwn niellir gasclu drachefn: etto se ddarf u i'th rasusol raglæth (tra byddo bywyd yn parhau) ddarparu a thremoddion, y rhain a synni di i'th blanteu harfern, a y arfer cyfreithlon o honyn, i ddisgwyl dy feir i ar dy foddion, er mwyn iachâd o'u clefydau ac ar o'u hiechyd iddynt. Ac yr awr hon o Arglwydd y angenoedd hyn, se ddarf u i mi yn oldy drefnath ddanfod am dy wâs, (y physygwr) yr hwn a barotoadd

barotoadd i mi y Physygwriaeth yma, yr hwn yr yn ei dderbyn megis moddion gwedi eu danfon o dadol a'th gariadol lawr : (1 Sam. 2. 6. 2 Sam. 14.) yr wif yn attolwg i ti gan hynny, megis tr y dy fendith ar y swp o ffigus y meddiginiaethait gor nwyd Ezechias fel yr iachaawyd ef; A thw ymolchfaith waith yn afon yr Jorddonen y glanhait Naam y Siriad o'i wahanglwif; ac y rhoddaift ei olwg i'r dy oedd ddall o'i anedigaeth, wrth iro ei lygaid a'i clai a'r poeriu, a'i ddanfon ef i ymolchi i llyn Siloam, a wrth gyffwrdd a'ib law a mam gwraig Petr, yr iachauaift hi o'r Cryd : ac yr iachauaift y wraig a gyffymddodd ag ymyl dywisc oddiwrth y diferlif gwaed; fel rhynched bodd i't o'th aneirif ddawn a'th drugare sansteiddio y physygwriaeth hwn fod i yn fuddiol i mi, rhoi y cyfryw fendith arno fel y gallo (os dy ewyll bendigedig syw) symmud y clefyd hwn a'r boen o wrthif, am badferu i'm hiechyd am nerth drabes. Ond os yw rhif y dyddiau, y rhai a osodaift i mi yn y dyffrym hwn o drueai yn tynnu at eu diben, darfod i ti ddanfon y clefyd hwn megis yn gennad galw i allan o'r bywyd marwol hwn, yno Arglwyd gweeler dy ewylls bendigedig. Canys yr wif yn ymddarostwng fy hunan i'th ragluniaeth bendigedig. Yn unig yr wif yn deisysu arnat chawnegu fy am hamynedd, ac na ad i'th rada a'th drugaredd bych yn ddiffygion i mi, eithys ymmhllith fy holl gyngherau, cynnorthwya fi a'th lan Yspryd, fel y gwyf yn ewyllsgar ac ya gyfurlan roddi i fynu fy enw (gwerth dy waed ti) i'th rasuso! ddwylo a'th gwrtaeth. Canniadha hyn O Arglwydd er mwyn su Grifft, i'r hwn gyda thi a'r Yspryd glân, y byddo anrhynedd a gogoniant, yr awr hon ac yn oes oedd. Amen.

Fyfyrdod i'r claf

TRA byddo dy glefyd yn parhau, arfer yn synyddi mwyndy ddiddanwch) yr ychydig Fyfyrdodau ynghylch y dibennau, o herwydd pi rai y mae Ddanfon cyffuddiau i'w blant; sefydli hyn.

1. Megis trwy gyftuddiau y gallo Duw (nid yn
ig geryddu ein pechodau a aethant heibio, eithr hef-
weithredu y nom gasineb dyfnach i'n hanianol lyg-
migaeth, ac felly achub y blaen arnom ni rhag i ni
llofio i lawer o bechoda u eraill, i'r rhai oni bae hyn-
y rhedem a i. Megis tâd da ys hwn sydd yn cyn-
ys i'w blentyn losci ei fys yn y ganwyll, fel y gallo
yn hytrach ddyscu gochelyd cwymo mewn tan
fyddo mwy. Felly y gall plentyn Duw ddywedyd
da Dafydd : da i mi fod wedi fy nghystudio, fel y gall-
ddyscu dy gyfreithiau. Canys cyn ty nghystudio mi
feiliornals, ond yr awr hon mi gadwyf dy air Psal. 119
71. Ac medd St. Paul, yr ydym ni yn cael ein ceryddue
yr Arglwydd rhag ein damnio gyda'r byd. 1 Cor. 11.
Ac un groes y mae Duw yn gwneuthur dau feddigion-
ieth, cerydd am bechoda u a wnaud eisoes, ac achub y
ben ar y pechod i ddyfod. Canys er bod tragwyddol
spedigaeth am bechod (fel y mae yn deilliau oddi-
wrth gyflawnder) yn cael ei gyflawn faddeuant yn ab-
hiant Crist : etto nid ydym ni (heb ein dirifol farnu
i hunain) wedi ein rhyddhau oddiwrth am serol
cerydd am bechod. Canys y mae hyn yn unig yn de-
lliau oddiwrth gariad Duw er daioni i ni. A hyn
w'r achos a'r rhefwm, pan ddywedodd Nathan i
Dafydd oddiwrth yr Arglwydd, fod ei bechod ef
i ei faddeu ; etto nad ymadaewu cleddyf colpedig-
iha'i dy ef ; ac y cae ei fab effarw yn ddiau. 2 Sam
13. Canys Duw megis physygwr celfyddgar, yn
weled yr enaid wedi ei wenwyno gan anwiredol cyf-
meddol, ac yn gwybod mae llywodraeth y cnawd a
enneu ddinistr i'r yspryd, sydd yn trefnui ni chwer-
ydd hellenigau o gyftudd, trwy'r hyn y mae gwedd-
illion pechod yn cael eu puro, a'r enaid yn cael ei
chau yn bureiddiach, y cnawd ei ymddarostwng, a'r
spryd ei sancteiddio ; O atca'rwydd pechod, yr hwn
dd yn peri i Dduw geryddu ei blant mor drwm, yr
oni bae hyany a gâr ef yr anwyl.

2. Y-mae Duw yn danfon gorthrymder i felio i al
ein

cia mabwysiad : Canys y neb y mae'r Arglwydd yn ei yru, ymae ef yn ei gospî : ac nid yw ond mab ordderch, hwn nid yw yn cael ei geryddu. Heb, 12, 6, 7, 8, phrif nôd diammeu yw, lle mae Duw yn gweled priodod, ac heb ffi amgelli, gno y mae ei gâs ac nid ei gariu. Am hynny y dywedir, iddo ef gynnwys meibion anweddus Eli i barhau yn eu pechodau yn ddi-go!p ; am mynneu gr Arglwydd euladd bwynt, 1 Sam. 2. 25. O tu arall nid oes un arwydd nac argoel hynodach o ddel gariad Duw a'i ofal, na chael cerydd neu ryw wrthwynaeb c, n fynyched ac y gwnelom ni un bai person hadurus. Gorthrymder gan hynny ydyw fel o fabwysiad, ac nid arwydd o felldigedigrwydd ; Canys yr ymura a nithir yn lanaf ; yr aur goreu a goethir yn fy ychaf, y grawnwin melysat a wescir yn dynnaf, i'w Criction unionaf a wrthwynaebis yn drymmaf.

3. Y mae Duw yn danton gorthrymder i ddiddymhri ein calonnau ni oddiwrth ormod serch i'r byd hwn, gwagedd bydol : ac i beri i ni yn fwy ditrifol ddymud a hiraethu am fywyd tragwyddol. Canys megis buaseu plant yr Israel (oni buaseu iddynt gael caethi wed a drygfyd yn yr Aipht) syth mor ewillysgar ifywmed tua gwlad Canaan : Felly oni bae y gwrtwynion ar gorthrymderau yn y bywyd hwn, ni byddewyd blant Duw morewillysgar yn dymuno, ac mor galonno g yn hiraethu am deyrnas nef. Canys yr ydyl fy ni yn gweled llawer o Epicuriaid (sef gwyr masweddol a glythion) a fyddent fodlon i ado'r Nefoedd, tan am y mod y caent hwy yn oefnad feddianu eu difyrrwch, dol a'u trachwantau cnawdol, ac o ran na ddan iddynt archwaethu erioed lawenýdd un gwell, mo anewillysgar ac anhawdd yw ganddynt ymadel ar bywyd hwn ? Lle mae'r Apostol (yr hwn a welodd ogo iant y nef, 2 Cor, 12.) yn dywedyd i ni nad oes mwya cyffelybiaeth rhwng gorfoedd y bywyd tragwyddol llawenydd y byd hwn, nac sydd rhwng y domfudraf, bywyd blasfusat. Phil. 3. 8, neu rhwng y dommen frynt a'r yftafell degcaf. Megis gan hynny y mae'r fammader gariadus yn rhoi wermod neu fwfdard ar ei mynwcer.

ei gresi i'r plentyn yn hytrach gashau y fron : Felly y mae
 Duw yn cymysgu gorthrymder weithiau yng hŷd a llai-
 menydd a hawddfud y byd hwn, rag iddynt (fel plant y
 penhedaeth hon,) anghofio Duw, a sylthio mewn gor-
 bod cariad a'r byd presenol anwireddus hwn : ac felly
 wisgyned yn falch o ran eu cyfoeth, o ran eu geirda yn
 amgylchedd, o ran eu rhydd-did yn afiaethus; a gwingo eu fod-
 i'r dafydd. O gan yn erbyn yr Arglwydd pan elont yn freision, Deut. 32.
 Canys os bydd plant Duw yn caru y byd hwn cy-
 rwydol, pan fyddo ef (megis llysfam felldigedig) yn gwn-
 pechur cam a ni, ac yn ein curo ; pa fodd y carem ni
 Butain hon, pe byddeu yn gwenu arnom, ac yn ein
 lochi ni, megis y gwna hia'ichywion bydol ? Fel hyn
 mae Duw (mal Tâd cariadus tra-doeth) yn cymmy-
 goku llawenydd y bywyd hwn i'w blant a cherwedd gwri-
 wynebion : megis (gan weled nàd oes dim gwir a
 ymbrigiannol orfoledd yn y cyflwr bydol hwn) y gallont
 echenidio a hiraethu am fywyd tragwyddol : lle mae
 diogel a gwastadol dragwyddol orfoledd i'w gael a'i
 dediannu. 1 Pet 5. 6.

4. Trwy gyftudd a chlefyd, y mae Duw yn rhoddi
 i fyblant, a'r rhadau y mae ef yn eu ganniadhau iddynt
 ym arwyddor. Mae ef yn pureiddio ac yn profi eu ffydd
 i wneuthur i ddiscleirio yn loiwach ac yn oleuach: ymae
 syn ein cynhyrfa ni i weiddio yn fwy dysfal a drifisol, a
 dyfrofis pia mlynedd a ddyfcason yn ei yscol ef. Yr un-
 a myw brosedigaeth y mae ef yn ei wneuthur o'n ffydd ni,
 cariad, a'r holl gwbl o'n risweddau crigionogawl, yr
 heb y profiad hwn, a rydeu megis haiarn allan o
 neu a lygra fel dyfroedd safedig, yr rhai ydynt
 a'i heb redfa, neu heb eu tywallt o lestr i lestr,
 ymhwaelb y rhai a erys, a'n harogl ni chyfnewisid. Jer. 48.
 Aphwy ni ddymuneu gael ei gyfnewid o gyflwr i
 flwr, trwy wrthwynebion a doluriau i iecbydwriaeth,
 hytrach na dal arogl ei anian llygredigol i dda-
 medigaeth ? Canys megis y mae y Camomil a
 ehir yn tyfu yn oteu, ac yn bereiddiaf ei arogl,
 neu fel y mae y pyscodyn yn felysaf, yr hwn sydd

yu byw yn y dwfr halldat, felly yr encidiau hynny yd ynt werthtawroccat gan Grist y rhai a adterir ac orthrymmir fwyaf a'i groes ef.

5. Y mae Duw yn danfon cyftuddiau, i ddangos i'r byd ffyddlondeb eariad a gwasanaeth ei blant ef. Pob rhagriwr a wasanaetha Dduw tra byddo ef yn ei lwyddo, ac yn ei seadithio ef, megis yr oedd Satan yn teuru ar gam fod Job yn gwneuthur. Job. 9. 10. Eithi pwy (ond ei Fab anwyl) a'i car a'i gwasanaetha ef mewn adfyd, pan fyddo Duw yn ymddangos megis yn ddiglon ac yn anfodlon wrtho ? Ie ac a lyna wrtho ef yn dynn ac yn ddiwahanol, pwyd y tebygidei fod ef (a'r gwch erwinaf a gwarth) yn gwthod dyn, neu yn ei daflu allan o'iffafr ; je pryd y byddo ef yn briwo, ac yn lladd, megis pe bae elyn ; ie yno dywed gyda Job, Pelleddit ti fi o Arglwydd mi a beithiaf ynot ti, Job 13. 15. Caru a gwasanaethu Duw, a gofeithio yn ei drugaredd yn amser ein cerydd a'n trueni, ydyw y nod gwiraf ar wasanaethydd, a phleni diffuant i'r Arglwydd.

6. Cyftudd sancteiddiedig sydd gynnorthwy o diaethol, i hyfforddi ein gwir droiad, ac i'n gyru ni adref trwy edifeirwch at ein Tâd nesol, yn eu hadfyd (medd yr Arglwydd) i'm borau geisiant, Hos 5. 15. Beichian yr Aipht oedd yn peri i Israel weddi ar Dduw. Cyiwyd der oedd yn pori i Ddafydd weddio Clefyd Hezechias wnaith iddo ef wylo. A thrueni a wnaeth i'r Mabon aftradlon ddychweleyd ac ymbil a'i Dâd am ras a thruen garedd. (Exod. 3. 7 Psal. 86. 7. Ela. 38. Luc. 15. 16.) Hefyd yr ydym ni yn darllain am lawer (ynllant yr Efengyl,) a yrrwyd trwy glefydau a gofidiadu ddyfod at Grist, y rhai pe cawsent iechyd a hawdd iechyd fel eraill a fuasent yn eigeuluso, neu fel eraill yn diystyru eu Hiachawdwr, ac ni chyrchasent fyddiwn itto ef, am ei iechyd cadwedigol a'i râd. Can iechyd fel Arch Noah, pa uchaf y teflid gan y llifeiriad hanesiaf yr oedd ef yn ymgysodi tuagat y Nefoedd, fel i mbrys y yr enaid sancteiddiedig, pa fwyaf y curir ef a goewd, nagossach y mae yn ymdderchafu tuagat Dduw ac Olywyd.

yd y bendigedig ydyw y gofid neu'r gwrthwyneb
cau hwnnw, yr hwn sydd yn tynnu pechadur o eigion
galon i ddyfod ar ei luniau at Grist, i gyfaddeg
gofid a drueni ei hun, ac i ddeiliy:u ei drugaredd anher-
ef, mol ef! Oh bendigedig, ie tra bendigedig fyfth a
yngoddor Crist hwnnw, yr hwn nid yw un amser yn
wrthod y pechadur addel atto ef, er ei fod yn dy-
ndgwedi i gurfa o gawodydd, gofid a thrueni ei yrru.
7. Y mae cyftudd yn gweithredu ynem ni drug-
edd a thosturi tuagat ein cyd frodyr, y rhai sydd
a newn ing a thrueni: drwy'r hyn y dysgwyn, ni fe-
bwl, a chyd ymwrando a'i gofidiau hwynt: ac i
dynu eu cyflwr hwynt, megis pe byddem ni yn
dy: da dioddef gyda bwyst. Heb. 13. 3. Ac er mwyn
ie achos hon y mynneu Crist ei hun dioddef, a
o-ael ei demptio ymhob peth fel ninnau, (eithr heb
w, ymhob) fel y gallu fod yn Archoffeiriad trugarog,
i'w amladwy o'n gwendid ni. Heb. 4. 15. ar 2. 18.
Dewis ni eill neb mox galonnog dofturio wrth dru-
eni arall, ar hwn a dioddefodde ei hun yr unrhyw
gyftudd. Ar hyn a geill pechadur yn ei drueni yn
wysyf ddywedyd wrth Crist.

Non ignare mali miseris succurrito Christe.

Nid yw ddieithr i ti g'ledi,

O Grist ym wel a thrueni.

8. Y mae Duw yr arfer ein clwyfau a'n cyflwyniadau ni, megis yn foddion a siamplau i eglwys i ni eraill y ffydd a'r rhinweddau a ganniadhaodd sef i ni; ac hefyd i nerthu y rhai ni dderbynniant gymaint mesur o ffydd ag a gawliom ni. Odelegit ni eill fod mwy cyffur i Gristion gwan, na dwyaled yn union ei grefydd ynhrymder dolur ei iorff, yn cael ei ymgynnal trwy ammynedd a chydus cynnyddiol yn ei enaid. Ymfadawiad bendigedig ychysurus y cyfryw ddyr, a'i harfoga et yn erbyn olyngeu, ac a'i sicrhau, fod gobaith y duwiol yn fwy gwnibfawr o lawer nac y geill cig a gwaed ei ddeall, yn lygaid marwol ei weled yn y dyffryn hwn o drueni. Ne oni, buaefu weled o honom ni lawer o rai a yddefni eu bod yn blant i Dduw yn ddiammen.

yn dioddef y cyfryw gyftuddiau a gofidiau o'n blaen ni; gorthrymder y trueni ar gwrthwyneblion yr ydym ni yn fynych yn eu dioddef, a wna i ni ammen paun a wnaun ni a'i bod yn blant i Dduw, a'i nad ydym. Ac i'r defnydd hwn, y mae St. Jaco yn dywed Du yd; *Duw a wnaeth Job a'r propbwyd yn siamplau oddi ddef blinder, ac o bir ymaros, Jac. 5. 10. 11.*

9. Trwy gyftuddiau y mae Duw yn ein gwneuthur yn debyg i ddelw Crist ei Fâb, *yr hwn gan ei fod yn fforon o'n iechydwrriaeth ni, a berfeithorwyd trwy ei ddiode faint.* *Heb. 2. 7. 10.* Ac am hynny efe a ddyg y godes yn gyntaf mewn cywilydd, cyn iddo ef gael ei goroni mewn gogoniaint: ac a archwaethodd y bufl yn gyntaf, cyn iddo effrwyta y diliau mel, *Matth. 27. 34. Isa. 24. 42* Efe a watworwyd yn gyntaf, dan ei alw Bu nin *yr Iddewon gan y milwyr yn neuadd yr Arch offiadaid, o flaen iddo gaeleigysarchyn Frenin y gogoniaut, gan yr Angelion yn llys ei Dâd.* *Psal. 24. 7.* A pha mynyddio bywiol y byddo ein Tâd nefol yn canfod llun ei Fâb a'i ddilys anol yn ymddangos y nom ni, *mwyaf oll y car ef nyasiadu.* Ac wedi i ni dros amser ddwynei agwedd ef yn ei ddiode faint, ac ymdrechu, a gorchfygu; ni a gawn ein corona gan Crist, ac eistedd gyda Christ yn ei orseddfaingef, ac a gawn dderbyn gan Crist y werthfawr garreg wen, plas a fôren y dydd, i beri i ni lewyrchu yn debyg i Crist yn edd dragywydd yn ei ogoniaint. *Rhuf. 8. 18. 2. Tim. 4. 7. 8. Phil. 3. 21. Dat. 2. 17. 18 ar 3. 21.*

10. Yn olaf, fel y byddo y duwiol yn ymoffwng oherwydd eu cyflwr a'u trueni; a chael o Dduwei ogoedd eddu am eu gwaredu hwynt o'u blinderau a'u cyftuddiau, pryd y galwont arno am eu gynnorthwy a'i ymwared. Canys er nad oes un dyn mor bur a'r nas eisyr yr Arglwydd (os craffa ef ar anwireddau,) achos gyfleoedd i'w gospri am ei bechod; etto nid yw yr Arglwydd trugarog bob amser ynglystudd ei blant yn edrych a'i gal eu pechodau; eithr weithiau y mae ef yn trefnu blinderau a gwirthwynedion arnynt er mwyn ei ogoniaint addo hunan. Fel hyn y dywedodd ein Iachawdwr Crist i'nddolus ddisgyblion, na enesid mor dyn yn ddall am bechu o hysbecti

bliaus i rieni, eithr fel i'r amlygid gweithredoedd Duw yn-
dion oedd. Joan. 9. 3. Felly y dywedodd ef iddynt un ag-
menodd, nad oedd clefyd Lazarus i tarwolaeth, ond er go-
yddiant i Dduw Joan. 11. 4. O Anrhaethadwy ddawn
wed Duw, yr hwn sydd yn troi y cyfuddiau, y rhai ydynt
i'r math a chospedigaeth dyledus i'n pechodau ni. i fod
yn sail o'ianrhyydedd a'i ogoniant et.

Y rhai hyn yw'r buddiol ar bendigedig ddefnyddiau,
fawmwyn yr hyn y mae Duw yn danfon clefyd a chyft-
diod ar ei blant, with yr hyn y mae yn eglur i'w weled,
gromid yw cyfuddiau yn arwyddion nac o gasineb Duw,
o'r nac o'n colledigaeth nianau; Eithr yn hytrach arwy-
ddion oi dadol ierch i'w blant, y rhai y mae ef yn eu
Lazarus: ac am hynny y cerydda hwynt yn y bywyd hwn,
Ble ar eu hedifeirwch y mae iddynt obaith o faddeuant;
i'w hynny sydd well iddynt nag oedi eu cospedigaeth i'r
gynt bywyd hwnnw, lle nad oes dim gobaith o faddeuant, na
y diben ar boenedigaeth. Canys am yr achos hwn y by-
soddu y Crichtionogion yn y brif Eglwys yn rhoi mawr
mawlch i Dduw am eu cyfuddio hwynt yn y bywyd
hwn. Pan osidier ac y gorhrymmer ni, rhoddwn dra-
on mawr ddiolch i'n tyneraf Dâd, am nas goddef i'n llyg-
ef, sedigaeth nifyned ymhellach, eithr ei ddiwygio a ffrew-
en, llan a gwialennodau. Lastant, li. 5. pen, 23. Felly yr
yn oedd yr Apostolion yn gorfoleddu am eu cyfrif bwys yn
47 deilwng i ddwyn ammarch o achos enw'r Jesu Act. 5. 41.
Ar Hebrewaid Crichtionogawl a gyammerasant yn llawer
tu byspeiliq am y petbau oedd ganddynt: gan wŷbod fod
iddynnt eu hunain olud gwell yn y Nefoedd, ac un parhausi
Heb. 10. 34. Ac o herwydd y dibennau sanctaidd hyn, y
mae'r Apostol yn dywedyd, na welir un cerydd tros yr
anser presennol hyn hyfryd, eithr yn anhyfryd; ond gwe-
bynn y mae yn rhoi heddychol ffrwyth cyflawnder i'r
rhai sy wedi eu profi drwyddo et. Heb. 12. 11. Gwedd-
la gan hynny yn ewyllysgar galonnog, ar i Dduw fel
y ranfonodd ef y clefyd hwn attat ti, fod yn wiw gan-
do ddyfod ei hunan i ymweled a thydi yn dy
dolur: gan dy ddylsu di i wneuthur y defnyddiau
sanctaidd o hono, er mwyn pa rai i'th gyfuddiwyd.

Myfyrdod

Myfyrddod i un a elo yn iach o glefyn.

Os dardu i Dduw o'i drugaredd wrando dy weddian a' th adferu di i' th iebyd dracbefn; yftysia wrthid dy hun.

1. Ddarfod i ti yr awr hon dderbyn gan Dduw megis bywyd arall. Treilia ef gan hynny i anrhyydedd Dduw mewa newydd-deb buchedd. Gad i' th bechod farw o'i glefyd, eitbr bydd difyw trwy ras i sancteiddrwydd.

2. Na fydd yn fwy diofal, o ran caelo honotdy iechyd, ac nac ymorfoddedd ynot dy hun am ddarfod i ti ddiangor rhag marwolaeth: Eithr tybia yn hytrach, ddarfod i Dduw (gan weled mor amharod oeddit) o'i drugaredd wrando dy weddi a' th arbed, arboi i ti ychydig ysbald hwy, fel y gellych di wellhau dy fuchedd; a' th osoddy hun mewa trefn a pharodrwydd gwell, erbyn yr amser y galwo ef arnat ti yn ddiymaros allan or byd hwn. Canys er darfod i ti ddiangor rhag hwn, fe alleu na addengl di rhag y clefyd nessaf.

3. Yftysia pa fath gyfrif ofnadwy a wnaethit ti ger bron gorseddfaing Crist erbyn hyn o amser, pe buafit ei yn marw or cletyd hwn. Treilia gan hynny yr amser fydd yn ol, fel y gellych di roi cyfrif mwy cyffurus o'i fywyd, pryd y rhaid iddo derfynu yn ddiau.

4. Na osod mo ddydd marwolaeth ymhell oddiwrthid ni wyddost ti er hyn i gyd agosfed ydyw garllaw: a chan i ti gael rhybudd cyn degced bydd gallach. Canys o delir dydi yn amharod yr amser nessaf, fe fydd dy escus yn llai, a' th farnedigaeth yn fwy.

5. Cofia ddarfod i ti addunedu gwelltad a newydd dim buchedd. Tydi a addunedai st adduned i Dduw, na oedi ei thalu: canys nid oes ganddo flas ar rai ynsyd, am hynny tal y petb a addunedai st. Pre. 5. 4. Yr Yspryd ahan a dafliwyd allan: Obna ad iddo synes i mewn eilwain a saith or aigwaeth nad ef ei hun gydag ef, Mat. 19, 43. Tydi a ocheneidiai st ruddfanau triftwch, ti a wylai ddagrau edifeirwch: se a' th olchwyd ti yn llyn Betws, yr hwn oedd ya llifeirio o bum archoll gwaedlyni dodd o eiddo Angel yn cynhyrfu, eithr o Angel cydryc.

deb Duw, cythrybliedig gan ddigofaint dyledus i' th
bechoda; yr hwn a ddescynnodd i usfern er mwyn rho-
m i ti y Netoedd ac iechydwríaeth gadwedigol, *Psal.*
9. Na ddychwel yn awr gyda'r ei at dy cbwydion dy
hwn, neu fel yr bwcb newydd olchi, i gmdrobaeddu drach-
em ym mudreddi dy hèn bechoda a' th aflenid: rhag
irol i ti gael dy rwyfstro a' th orchfygu cilwaith gan fry-
ni dy bechoda, (yr hyn yr awrhon a ddarfu iti ei och-
elyd) i' th adiwerdd di fod yn waeth nath ddechreuad. *I*
Pet. 2. 20 21. Dwywaith gan hynny, y mae ein Iach-
ndwrs Crist yn rhoi dyfal rybudd i bechaduriaid iach-
auol. Yn gyntaf, i'r dyn a fuasen yn glafnamyn dwy
lynedd deugain; mele ti wnaeth pwyd yn iach, na phecha
mwyach, sbag digwyddo i ti beth y fyddo gwaeth. *Joan.*
14. Yn ail, i'r wraig a ddaliwyd mewn godineb; nid
wys finneu yn dy gondemniodi, dos ac na phecha mwyach,
Joan. 8. 12 Gan ddyscu i ni mor beryglus yw ail gw-
ymp, neu syrtio dracbefn ir unrhyw ormod Trofedd. *I Pet*
4. 4. Gochel gan hynny ar dy lwybrau, a gweddia am
nas, fel y gellych osod dg galon at ddoethineb, tra parhao
y rhif bychan o ddyddiau lydd etto yn anorphen. Ac
am y trugaredd presennol, a'r iechyd a dderbynnaist,
bydd gyffelyb ir gwahanglwyfus diolchgar, a dyro i
Dduw hyn yma, neu'r cyfryw ddiolchgarwch,

Diolch iw adr odd gan un a el yn iach o glefyd.

O Rasusol a thrugarog Dâd, yr hwn wyt Arglwydd
yr iechyda'r clefyd, y bywyd a'r farwolaeth; ar
hwn wyt yn lladd ac yn bywhau, yr hwn wyt yn dwyn
i wared ir bedd ac yn dwyn i fynu; yr hwn wyt unig
ymddiffynwr pawb a ymddiriedo ynot, fyfidy was tlawd
ac anheilwng, yr awrhoa (trwy brofiad o'm clefyd po-
enus) wedi teimlo trymder y trueai dyledus i bechoda;
a gweled mawredd dy drugaredd yn rhoi madd-
euant i bechaduriaid, a chan ystyried a pha ryw
dadol dofturi y ggrandewaist fy ngweddlau, ac yr
adleraist si i'm hiechyd am nexth drachefn
ydwyd.

ydwyf yma o eglawn calon ostyngedig yn dychweli
(gydar gwabanglwyfus diolchgar) i gydnabod, mae ti
di yn unig ydyw Duw fy iechyd am cadwedigaeth :
i roi i ti foliant a gogoniant am fy nerth am hymware
oddiwrth y clefyd ar gofid trwm hwnnw : ac am dro
iel hyn fy ngalar yn llamenydd, fy nghlefyd yn iechyd
am marwolaeth ya fywyd. Yr oedd fy mhechodau
haeddu cospedigaeth, a thydi am ceryddais, ac ni rodd
aisf si mo honof fi i fynu i angeu: myfi oeddwn yn disg
wyl oddydd byd nos, pa bryd y gweoit ben am danaf; ni
oeddwn megis garan neu wennol yn trydar, griddsennai
megis colommen pan oedd chwerwder y clefyd im gorthr
ymu, sy llygaid a dderchefais ir uchelder attat ti o Arg
lwydd a thi am ddiddanaist : canys ti a deflaist fy holl be
chodau or tu ol i th cefn, ac a waredaist fy enaid o bwll
gridaeth; a phan oeddwn heb gynnorthwy ynof fy hun
mewn un creadur ar all, (yn dywedyd difawyd fi o well
ill fy mhlynnyddoedd, ni chanfyddaf ddyn mwgach ymff
trigolion y byd) yno'r adferaist fi i iechyd drachein, ac
roddaist fywyd i mi; o Arglwydd mi a'ib gefais di yn ba
rod im gwaredu.

Ac yr awrhon Arglwydd, yr wyf yn cyfaddef nad all
ai daulu mor cyfryw sesur o ddiolch am y dawn hwn
haedit ar fy llaw. A chan wele nad allaf fi byth da
lu i ti drachein dy ddaioni a gweithredoedd cymmera
wy, Oh na allwn i gyda Mair Fagdelen dyftiolaethu ca
riad a diolchgarwch fy nghalon ag aml ddagrau! Oh
pa beth a allaf fi roi i ti o Arglwydd am yr holl bethau
da hyn a roddaist im henaid!. Yn siccr megis yn fy ng
hlefyd, pryd nad oedd gennif fi ddim arall i w roi i ti, yr
offrymais Grift a'i haeddedigaethau i ti, megis yn bri
werth dros fy mhechodau, felly yr awrhon wedi fy ad
serutewy dy râd i'm hiechyd am nerth, ac heb fod gen
nif ddim gwell i w roddi, (Esx 38. 9, 10.) wele o Arg
lwydd yr wyf yn fy offrymu fy hun i fynu i ti, gan att
olygu i ti felly fy nghynaorthwyo a'th lân Yslyrd, me
gis y hyddo hynny sydd yn ol o'm henioes wedi ei dre
lio yn ollawl yn gosod a lan dy foliant a'th ogoniant, O
Arglwydd maddeu fy ynsydrwydd am haniolchgarwch
gyn-

am na bum yn fwy gofalus i'th garu di yn ol dy
e tydion, nac i'th wasanaethu di yn ol dy ewyllys, nac i
ddhau i ti yn ol dy orchymynion, nac i ddiolch i ti
are dy roddion. Achan weled dy fod ti ya gwybod nad
o honof fy hun, gymaint a meddylio un meddwl
llai o lawer gwneuthur y peth sydd dda a chymerad-
u yn dy olwg di, cynorthwa ti a'th râs ac ath lân Ysp-
ryddol yn dy wafanaeth, megis yr oeddwn yn fy ng-
fydd ya daerllyd i ymbil am dano ar dyddwylo di. Ac
nad i mi tyth anghofio, nath drugaredd hyn yn fy
lyn fy iechyd drachefn, na'r addunedau a'r addewi-
hynny, y rhai a wneuthum a thydi yn fy nghlefyd.
a'm hiechyd newydd, adnewydda yn ofi O Arglw-
Yspryd unioñ yr hwn am rhyddhao i oddiwrth ga-
niwed pechyd, ac a ffurfio fy nghalon yngwasanaeth
eidd. Gweithreda yn ofi fwy casineb a glanastra i'r
oll bechodaù, y rhai oeddynt achosion o'th lid ti, ac
mlesyd inneu, A chwanega fy ffydd Ynghrist Jesu,
hwn yw'r Awdwr o'm hiechyd, ac o'm cadwedigaeth,
ad i'th lan Yspryd fy nhywys am cynnal i yn y ffordd
dylwn i rodio, a dysc i mi wadu pob annuwioldeb a
wantau bydol, i fyw yn gyfawn, yn sôbr, ac yn dduwi-
ny byd sydd yr awrhon: Fel y gallo eraill wrth gy-
meryd siampi oddiwrthif, ddybio yn well o'th wirionedd
i. A chan nad yw'r amser (sydd i mi etto i fyw) ond
nid byrr, ac ychydig rifo ddyddiau, y rhain ni eill bir
urhau: Dysc i mi o fy Nuw felly gysfrif fy nyddiau fel y
gwyff fy nghalon i ddoethineb ysprydot, (Tit. 2, 12, Psal-
m 12.) yr hwn sydd yn arwain i iechydwriaeth. Acer
wyn hyn gwna fi yn fryttach, ac yn fwy tanbaid yn ly-
grefydd, yn fwy crefyddol yn fy ngwedi, yn wresog-
ach yn yr Yspryd, yn fwy gafalus i wrando, ac i gael
odd iwrth bregethiad dy Efengyl, Yn fwy ymwar-
dolaidd i'm Brodyr Tlodion, yn fwy gwiliadwrys ar fy
fydd, yn fwy ffyddlon yn fy ngalwedigaeth, ac ym
hob ffordd yn amlhau ym mhob gweithred dda. By-
ded i mi yn amser helaethrwydd hyfryd osni y dydd
iwg o gerydd, yn amser iechyd feddwl am glesyd, yn
amser

amfer clefyd syngwneuthur fy hwn yn barod i Farw
erh, a phan^g fyddo marwolaeth yn nesbau, fy mhan
fy hwn i'r farn. Byddeš fy holl sywyd yn ddiolchgo
wch cyhoeddus i ti, am dy râd a th dragaredd. Aca
hynny O Arglwydd, yr wifyma o wir ddyfnder fy
halon, ynglyd a mil Miliwn o Angelion, a pedwar anfa
arpedwar banuriaid ar bugain, ar holl greaduriaid yn
Nef ar ddaiar, yn cydnabod fod yn deiliwng i ti o Dâd
bwnsydd yn eistedd ar yr orseddfainc, ac i'r oen dy Ff
yr hwn sydd yn eistedd ar dy ddeheulaw, ac i'r Yspr
glân, yr hwn sydd yn deilliaw oddiwrth y ddau, Trind
lân o bersonau mewn uadeb sylwedd, (Dat. 5. 11.) ho
foliant, anrhyydedd, gogoniant, a galia, o'r pryd hyn,
dragwydd. Amen.

Myfyrdod i un a syddo ymmeron mach

OS bydd dy glefyd di yn debyg i gynnyddu i farw
aeth, yno Myfyria ar dri pheth, yn gyntaf, m
nasusol y mae Duw yn gwneuthur a thydi, yn ail, o
wrth ba ddrygau y mae marwolaeth yn dy ryddha
yn drydydd, pa ddaioni y mae marwolaeth yn eidd
i ti.

Yn gyntaf, am drugarog ymwelediad Duw a th
1. Myfyria nad yw Duw yn arfer or gofpodigaeth
ar dy gorff, er mwyn dim ond o ran meddyginia
ith enaid, gan dy dynnu di yr hwn wyt glâf mewn p
chnod, i ddyfod trwy edifeirwch at Grift, (dy phyl
wr) i gael iachau dy enaid. Mat. 9. 12.

2. Nad yw y dolur trymrmaf, na'r clefyd tofas, i
elli di ei ddioddef, ddim i'w gyffelybu i'r gofidiau
poenau, y rhain a ddarsfu i Grift Jesu dy iachawdw
dioddef drosot ti: Pryd yr oedd efe mewn chwys gwa
dlyd yn dioddef diglonedd Duw, poenau usfern, a'r
molarth fellagedig, yr hon oedd ddyledus i'th bechon
di. (Luc. 22. 24 Psal 88. 7. Esay 53. 4. Heb. 5.
Gal. 2. 13.) Am hynny fe a eill efe yn gyflawn ari
geiriadu Joremi. Edrychwrch, a gwelwrch a oes un cyf
yn debyg i'm cystudd i, yr hwn a wnawd i mi, a'r hw
darsfu i'r Arglwydd fy ngofidio yn nydd ei ddigof
ban bai.

haid Galas-nad, a Jer. 1. 12. A ddarfu i Fâb Duw
oddef cymaint er mwyn dy bryau di, ac oni ddi-
lef i (ddyn pechadurus) ychydig er mwyn rhyn-
hodd iddo ef, yn enwedig pan fyddo hynny er mwyn
maioni di?

Pan fo dy glefyd ath ddolur yn y fan drymmaf,
mae'n llai, ac yn esmwythach nag y mae dy bech-
u di yn haeddu. Gât i'th gydwytod dy hun jar-
gan hynny onid wyt ti yn haeddu gwaeth nag yr
tyn ei ddioddef.

Na rwnach gan hynny, eithr wedi i ti ystyried dy
i a'th orthrymmion bechoda'u, diolch i Dduw na
yffuddiwyd mo honot ti a phoenedigaethau a sae
ymmach o lawer. Meddylia mor ewyllsgar y diodd-
y rhai sydd boenedig yn usfern, dy boenau trym-
di fil o flynyddoedd, dan ammod y caent obaith o
yn gadwedig, ac yn ol hynny (o flynyddoed) ga-
esmwythder o'u pennydiau dragwyddol. A chan-
led mae trugaredd yr Arglwydd yw na ddarfu am
atti. Galarnad. 3. 2. Pa fodd y gelli di naddiodde-
d yn amyneddgar ei gerydd amserol ef, gan we-
mae y diben yw dy waredu di oddiwrth ddamnedi-
th dragwyddol. 1 Cor. 11. 23.

Nad oes dim yn digwyddo nac yn damwain yn y
llwr hwn i ti, ond y cyfryw beth ac a ddigwyddodd i
mill o'th frodryr di yn gyffredinol, y rhai gan eu bod
ddi-amheus garedig weision i Dduw pan oeddyn
hyw ar y ddaiar, ydynt yn awr yn ogoneiddus fend-
dig Seintiau gyda Christ yn y Nefoedd, mal Job,
sydd, Lazarus, &c. 1 Pet. 5. 9. Yr oeddyn hwy
gruddfan dros amser dan yr unrhyw fath faich, ond
maent hwy yr awrhon wedi cael eu gwaredu oddi-
u eu holl ofidiau, eu trueni, a'u cyfyngderau. Ac
y'r un agwedd cyn bo y hir (os arhos i di yn amyn-
nagar am amser amdiienol yr Arglwydd) y caiditheu
dy waredu oddiwrth dy glefyd a'th boen; naill ai
y adferiad i th gynefin iechyd gyda Job, neu (yr hyn
well o lawer) trwy gael dy dderbyn i'r orphwysfa
ol gyda Lazarus.

Yn olaf, na roes Duw mo honot ti i synu i ddwy!

dy elyn i'th colpi ath wradwyddo, eithr gan fod
 Dâd caredig, y mae efe yndy gospî di a'i law dr
 arog ei hun. Pan gafodd Dafydd ei ddymunaïd, i
 wis ei gosp ei hun, efe a ddewiïodd gael ei gospî
 law Duw, yn hytrach na thrwy unrhyw fodd ati.
*Bydded i mi syrtio yn awr yn llaw yr Arglwydd, Ca
 aml yw ei drugareddau ef, ac na cbwymprwyf yn llaw b*
2 Sam. 24. 14. Pwy ni chymmer bob cystudd mei
 hordd dda, pan fyddo yn dyfod oddiwrth law Ddu
 oddiwrth yr hwn (er nad oes un gospedigaeth yn
 ryd dros yr amser presennol. Heb 12. 11.) ni wy
 om na ddaw dim ond fydd dda? ystyried yr hyn bei
 a wnaeth i Dafydd ddioddef melldigedig regiad Shm
 trwy lawr; ammynedd; **2 Sam. 16. 6. 10.** a'i geryddu
 hun amser arall am eianniodd ef garwch. *Aetbum yn
 ac nid agorais fy ngenau, canys ti a wnaethost hyn. P*
39. 9. A Job i argoeddi ymadrodd yn syd ei wa
 lleferaist fel y llefareu un o'r rhai ynsydion, a dder
 niwn ni gan Duw yr kyn sydd dda, ac oni dderbynni
 hyn sydd ddrwg Job. 2. 10. Ac er bod phiol digon
 Duw yn ddyledus i'n pechodau ni, yn beth arswy
 i anian ddynol ein Iachawdwr, fel y gwediiodd efe
 ddisfrisol, ar iddi synedheibio oddiwrtho. **Mat. 26.**
 Etto pan ystyriodd efe ei fod wedi ei effyn iddo
 law ac ewyllys ei Dâd, efe a ymosftyngodd ei hun
 ewyllyscar i yfed y gwaelodion o honi adnod 42
 oes dim well i'th crythau di, ac i'th nerthu yn dy
 yd, na gweled ei fod yn dyfod oddiwrth law Du
 dy Dâd nesol iyr hwn ni ddanfoneu mo honaw
 oni bae ei fod efe yn ei weled yn fuddiol ac yn ang
 rheidiol i ti.

**Dr. aif fath ar fyfyr dodaui ydyw yllerga
 fed oddiwrth baryw ddrygau y m
 marwolaeth yn dy ryddhau di.**

Y Mae yn dy ryddhau dioddiwrth gorff llygre
 yr hwn a ynnillwŷd yngwyndery caawd, ym
 ethineb chwant, a ffendid pechod, ac a aned
 gwa

med budreddi: carcar bywiol i henaid, offer sy-
 iol i bechod, lachleu o dom drewllyd; amhuredd
 roenan yr hwn, ai glifiau, ei yngorau, a'i manau
 trall (wedi eu lawn hystyried) a ymddengys yn try-
 nich ac yn ffieiddiach na'r pwll bûdrat, neu v gau-
 astanaf. Yn gymaint a bod prenau a phlanhigion
 dwyn dail, blodau, a ffrwythau a phêr aroglau ſa-
 morph dyn heb ddwyn dimond llau pryfed, pyredd, a
 wyr drewllyd. Ei serch sydd lygredig hollawt, a holl
 triad meddylfrydd ei galon sydd yn unic yn ddrygio-
 us bob amser. Gen 6. 5. O hyn y digwydd na chaiff
 annuviol fyth ei ddigoni ag annuvioldeb, na'r
 faethus a thrythyllwch, na'r balch a mawredo, na'r
 ichlyn a rhodres, na'r maleisys a dial, na'r putteiniwr
 a flendid, na'r cybydd ag elw, na'r meddwyn ag yfed.
 Serau a gwyniau newyddion ydynt beunydd yn cynn-
 du: oshau ne yddion a gofidiau ydynt yn cyfodi beu-
 dd. Yma y mae digofaint yn gorwedd mewn cyallw-
 ; accw y mae gwag-ogoniant yn ddrwg wrthynt; y-
 mtae balchder yn cyfodi, accw y mae gwradwydd
 bwrw i lawr: a phob un yn gwilio pa un a gal ym-
 bodi wrth gwyp y llall. Yn awr y brethir dyn
 addirgel gan hyftingwr ac enlibwyr, fel seirph tan-
 yd: ya y man y mae ef mewn pergl o gael ei ddifa
 yr amlwg gan ei clynnion, o fath llewod Daniel.
 dyn duwiol ymmha le bynnac y byddo fyw a gaiff
 orthrymmu yn oeftad, mal Lot gan afendid Sod-
 .

2. Y mae marwolaeth yn dwyn i'r duwiol ddiben
 bechu, ac ar yr holl drueni dyledus i bechod: Rhuf
 megis yn ol marwolaeth, na hyddo re thristwch,
 allefain, na dim poen mwy Canys te a sych Duw y
 grau oddiwrth ein llygaid. Dat 21. 4. Ie trwy farw-
 aeth yr ydym ni yn cael ein nilltu oddiwrth gym-
 eithas gweithredwyr anwiredd. ac y mae Duw yn
 wyn ym maith y gwyrr cyfion trugarog oddiwrth y drwg
 iddyntod Es 57. 1, Felly y gwnaeth eis a ho-
 m, wele mi a' th gwm erafdi at dy dadau: a rbi a day-
 ym maith rib sedd mewn beddweb, tel na welo dy lygaid

yr holl ddrwog yr ydwyf i yn ei ddwyn i'r fan hon. 2. Br. 22. 20. A Duw a'i cuddia bwyst megis ennyd budi
yng bedd, byd yonid elo y lloid heibio. Esa. 26, 20. Pe sy
y fel y mae paradwys yn borthladd o lawenydd
eneidiawd bell y galwn y bedd yn borthladd o org
wysfa i'r cyrph.

3. Lle y mae y corph anwireddus hwn yn býw me
hyd o anwiredd, fel na eillyr enaid truan edrych all
a'i llygaid heb gael ei glwyfo, na gwrando trwy'r għ
heb gael ei anhymheru, nac aroglu trwy'r ffroen
heb gael drygsawyr ; nac archwaethu a'r tafod
gael ei hudo ; na theimlo a'r llaw heb ymhalog;
phob lynwyr ymhob profedigaeth sydd yn barod i
dychu yr enaid : eithr trwy farwolaeth y caiff yr en
ei ryddhau, a'i waredu o'r caethiwed hwn ; a'r com
Hygradwy hwn a wisc anllygredigaeth, a'r marwol
anfarwolaeth. 1 Cor. 15. 53. Oh benigedig, tri
lyg tra-bendigedig a fyddo y farwolaeth honno yn
Arglywydd, yr hon sydd yn ein gwaredu ni allan
fath fyd drygionus, ac sydd yn ein rhyddhau ni o
wrth yfath gorff o gaethiwed a llygredigaeth
arol.

Y trydodd math ar fy fyrdod yw ystyr pa ddaioni y mae marwolaeth yn dwyn i ti.

1. **Y** Mae marwolaeth yn dwyn enaid y duwioli
ddianu digyfrwng gymmun a'r bendiged
Drindod, mewn hyfrydwch a gogoniant tragwyddol
2. Y mae yn troi yr enaid o drueni y býd hwn, y
glwyf pechod, ac o gymdeithas pechaduriaid, i ddinu
Duw bym, i Ierusalem nesol, ac at fyddiwn o Angelion
i gysmanfa a chynnulleidfa y rhai cyntaf-anedig y rhai
scrifennwyd yn y Nefoedd, ac at Dduw barnwr pawb,
at yspriydoedd y cysiau y rhai a berfeithintyd, ac at Je
susrifyngwr y Testament newydd. Heb. 12. 22. 23.

3. Y mae marwolaeth yn gosod yr enaid mewn
awn bresennol seddiant o'r holl etiseddiaeth ar dedw
ddw.

dwch yr hŷn a addawodd Crist i ti yn ei air, neu a
Perdynodd efe i ti trwy ei waed.

Hyn yw'r daioni ar dedwyddwch, i'r hynny mae
rpernwolaeth fendigedig yn dy ddwyn di, a pha wir
dwiol Gristion, ar sydd yn ieuangc ni ddymuneu ei
cenun yn hŷn, fel y galleu ei amser gosodedig neshau, i
mewn i mewn i baradwys nefol? Lle y gelli di gysne-
gloddy efydd am aur : dy wagedd am hapsusrwydd : dy
melder am anrhyydedd : dy gaethiwed am ryddid :
feddiant am etifeddiaeth dragwyddol ; dy gyflwr
anfarwol am anfarwol fywyd. Yr hwn nid yw beunydd
dymuno y dedwyddwch hyn o tiaen pob peth, o'r
rhai eraill y mae efe yn annheilyngat iw fe-
diannu.

Os darfu i *Cato uticensis*, a *Chleombrotus*, dau wr ce-
rifedig (wrth ddarllain llyfr *Plato* am anfarwoldeb
renaid) yn ewyllgar, y naill dori ei wddwf, a'r llall
degar flaen ei gleddyf, fel y gallent [yn oleu tyby-
plaeth hwynt] gael meddiannu y gorfoedd hwn-
nau. Pa gywilyd yw i Gristionogion [yr hais sydd yn
wybod y pethau hynny mewn mesur mwya o diaethol,
modd cyflawnach allan o lyfr Duw ei hun] na by-
llsgar i fyned ir gorfoedd nesol hwnnw?
enwedig pan fo eu Harglwyddd yn galw am dan-
nt yno. Os bydd gan hynny ynot ti ddim cariad i
Dduw, na dymuniado gael dedwyddwch, neu iechyd-
maeth i't dy hun ; pan fyddo amser dy ymadawiad yn
hau, yr amser hynny meddaf, ar modd ar farwol-
eth, yr hon a ddarfu i Dduw yn ei gyngor digfyne-
bol ei raglunio, a'i ragddarparu i ti er cyn dy eni:
mo a thraddoda i fynu dy enaid yn ewyllsgar, ac yn
lawn i law drugarog Jesu Crist dy Iachawdwr. Ac
mwyn y diben hyn, pan fyddo yr amser yn dysod,
i'r ymdderchafodd yr Angel yngolwg Manoah,
wraig oddiwrth yr allor isfyau ir Nefoedd yn ffiam
aberth ; felly ymeginia- ditheu fel y gallo dy enaid
gwydd dy gysneifiaild ymdderchafu oddiar allor ca-
dryglledig yn y bêr arogldarth hon, neu yn y
rw aberth y sprydol o weddi.

Gweddi i ddyn claf, wedi dybwedyd iddo nad yw efe ddyn i'r byd hwn, ond bod yn rhaid iddo ei barotoi ei hun i sylled at Dduw.

O Dâd nefol, yr hwn wyt Ddaw yfprydion pob cnaed, yr hwn a wnaethost yr eneidiau hyn i ni, ac a ragluniaist i ni yr amser, megis iddyfod i'r byd hwn, felly gwedi gorphen ein gyrra i sylled allan o honau. Rhif, fy dyddiau a osodai i mi ydynt yr awrhon y darfod mi a ddaethym i'r terfyn eithaf a osodai i mi, tu hwnt i'r hwn ni allaf si sylled. Mi a wn O Arglwydd, os aei di i'r farn nad byw un cnaud gyflawn yn dy olwg di. A myn (O Arglwydd) er holi rai eraill a ymddengys yn fwyaf am mhur ac anghyflawn : Canys nid ymleddais i mor ymladdiad da, er mwyn ymddiffyn dy ffydd a'th grefydd, mor frwda disiglag y dylaswn i (Num. 16, 22 Fer. 38. 16 Luc 22. 53 Psal 143. 2,) ond rhag ofn anfodloni y bîd, mi a roddais forddi bechodaau a beiau ; ac er mwyn rhyngu bodd i m cnaud, mi a dorais dy holl orchymynnion, mewn meddwl, gair, a gweithred : Fel y mae fy mbechodaau yn dal i fath afael ynof, nad wyf yn meiddio mor edrych i fynu ac y maent yn fwy o risedi nac yw gwalt sy mhen. Os tydi O Arglwynd a greffi ar fy anwireddu, pa le y safaf. Os tydi am pwysfi i yn y clorian fe am ceir i yn rhy yscafn. Canys yr wyf yn wag o holl gyflawnder i haeddu dy drugaredd : Ac yn llwythog o bob anwiredd, a gyfion haeddu dy ddigofaint trymddwys. Ond o fy Arglwydd a'm Duw er mwyn Jesu Gristi dy Fâb, yn yr hwn yu unig i'th fodlonir ag oll ediseiriol becaduriaid credadwy ; cymmer dostaeri a thrugaredd araf, yr hwn wyf hennaf pechadur. Bwrw sy holl bechodaau i allan o'th gôf, a golch ymmaith sy holl anwireddu allan o'th olwg di a gwertbsamroccaf waen y Fâb, yr hwn yr wyf yn ei gredu iddo ei dywall mal Oen difrycheulyd) i lanbau sy mbechodaau. Yn ffydd hon y bum fyw, yn y ffydd hon y byddaf farw

gan gredu i Jesu Crist farn dros fy mhechodau, a chyfodi.
 drachefn er mwyn ty nghyflawnhâd. A chan weled
 ddioddef y farwolaeth, a dwyn pwys y gospedi-
 bod, yr hon oedd ddyledus l'm pechodaui: O Dâd,
 er mwyn ei farwolzeth a'i ddioddefaint ef, yn awr (a
 myfia yn dyfod i ymddangos ger bron dy orseddfaing
 di) rhyddha a gwared fi oddiwrth y farnedigaeth of-
 nadwy, yr hon y mae fy mhechodaau yn ei gyflawn
 haeddu. A chyflawnna a myfi y rasol a'i gyffurus
 addewid, yr hon a wnaeth hoff yn dy Efengyl: sef pwy
 binnac a gredo ynot ti a gaiff fymyd trawyddol, ac ni
 ddaw i farn, eithr efe a aiff trwoddo farwolaeth i tywyd.
 (Psal 41. 22. Psal. 130. 3. Dan. 5. 27. Mat 3. 17. Eze.
 18. 22. 1 Pet. 1. 19. Rhut. 4, 25. 1 Cor. 15. 3. 4) Cryfha
 O Crist fy ffydd, fel y gallwyd osod oll hyder om ie-
 chydwriaeth yn haeddedigaethau dy ufydd-dod, a'th
 waed Chwanega O Yspryd glân fy nioddefgarwch;
 Na oled fwy arnas fi nag a allwyf ei ôdwyn, a gwna fi
 i allael dwyn cymaint ac a ryngo bodd i'th fendi-
 gedig ewyllys di. Ofendigedig Drindod yn undod,
 Creawdwr, Iachawdwr, a Sancteiddiwr, canniadha
 fel y hyddo fy nŷn oddiallan yn dissaru, felly fod o'm
 dyn oddisewn fwyfwy trwy dy râd a'th ddiddanwch yn
 cryfau ac yn cynnyddu. O Iachawdwr, dodfy enaid
 i mewn parodrwydd i fod (megis morwyn gall wedi
 cael y wisc briodas o'th gyflawnder a'th sancteiddrw-
 ydd) yn barod i'th gyfarfod di, ag olew yne lusern.
 Prioda di fi a thydi dy hun, fel y gallwif fod yn un a
 thydi mewn trawyddol gariad a chymdeithas. O
 Arglwydd argyoedda Satan ac ymlid ef ymmaith :
 gwared fy enaid oddiwrth allu y ci, cadw fi rhag safn
 y llew. Yr wyf yn diolch i ti O Arglwydd am dy holi
 lendifithion ysprydol a bydol a ganniadhaenaiſt di i mi
 yn enwedig am fy mhrynedigaeth trwy farwolaeth fy
 Iachawdwr Crist. Yr wyf yn diolch i ti am ddarfod
 i'th ymddiffyn a'th Angelion Sanctaidd o'm ieue-
 ngtid hyd yr awr hon. Arglwydd yr wyf yn atro-
 lwg i ti, dod orchymyn yn iddynt i wilio arnas ner-
 tialw am fy enaid: ag yu ei ddwyn (fel y gwnaethau

ag enaid Lazarus) i' th deyrnas nefol. Ac fel y gallwyf yn llawen orchymwyn fy enaid i' th ddwylo, megis iddwyl Tadanwyl, ac Iachawdwr trugarog ta'r pryd hwnnw, (Mat. 25. 4. Dat. 19. 7. Psal. 12. 10, 11. Luc. 16. 22. Mat. 8. 11. Luc. 13. 18. Act. 7. 59) O Arglydd gralusol derbyn fy Tyspryd. Fel y gallwyf wneuthur hyn oll, cynorthwya fi a' th raddi neu a gâd i' th Yspryd glân fod gyda myfi hyd y diwedd; ac yn y diwedd, er mwyn Jesu Crist dy Fab, fy Arglydd am hunig Iachawdwr. Yn eisiau yr hwn, yr wyfiau yn rhoi i ti dy ogoant, ac yn erfyn yr holl bethau hynnar dy law, yn y weddi yr hona ddyscodd Crist ei hun i migan ddywedyd;

Ein Tâd yr hwn wyt yn y nesoedd, &c.

Myfyrdod yn erbyn anobaith, neu aminau trugaredd Dulw.

YR ydys yn gweled trwy oeftadol brawf, pan fo plant Duw yn wannaf, yn agos i amser eu marwolaeth, mae yno y dengys Satan ei nerth swyl, ac a esy'd arnynt ei profedigaethau cryfaf; Canys efe a wyr mae'r awr hon y mae iddu gael y fuddugoliâeth neu ni chaff e fîth. Oblegit os eu heneidiau a'r Pr. Nesoedd, ni cheiff efe mol gorthrymmu nai blino hwynt bŷth ond hynny. Ac am hynny efe a gymmer gymaint ac a allo o boen, ac a ddengys o flaen eu golygon hwynt yr holl fawrion bechoda'u a wnaethant, a barnedigaethau Duw dyledus am danynt, felly iwgyrru hwynt (os efe a sill) i annobeithio : yr hwn sydd bechod gorthrymarch na'r holl bechoda'u a wnaethant, neu ar a alleu efe eu cyhuddo hwy o honynnt.

Os bydd Satan gan hynny yn cythryblu dy gâtwybod yn fwy tuag at dy farwolaeth, nag yn amser dy fywyd.

1. Cyfaddef dy bechoda'u i Dduw ; nid yn unig i gyffredinol, cithr hefyd yn neilltuol.

2. Gwna iawn a thâl i'r gwyr hynny y rhai y gwnaethost

holt ti gamwedd a hwynt, os byddi yn gallael. Ac wyt ti yn draws neu yn dwyllodrus yn dal, neu yn dw yn dy feddiant, na thiroedd, na da, y rhai lydd o fawnder yn perthynu i un wraig weddw, neu i blenni ymddifad, na ryfoga [fel yr wyt yn disgwyl am i-thydwriaeth dy enaid,] edrych yn wyneb Crist y barchwyr cyflawn; nes i ti eu rhoi yn ol i'r cywir berchenn-Penglon drachefn. Canys y mae cyfraith Dduw dan bod ei felldith, yn dy orchymwyn di i roddi yn ei ol paeth bynnac a rodde attat ti iw gadw, neu yr hyn yngoddaiſt di dy law am dano, neu yr hyn trwy ladrad a yngrawsder a ddygaiſt di, ac yr wyt yn ei gam attal oddi-awd y gymydog, tal hydny erbyn ei ben, a chwanega ei clwmmed ran atto, Lev. 5. 6. 7. 8. Ac oni roddi di yn ol al Zacheus y cyfryw dda a thiroedd, ni ell i di fyfth wisefiarhau, ac heb wir edifeirwch ni ell i di fyfth fod yn awdwedig. Luc 13. ar 19. 8. Eithre'r trwy brosedigaeth y cythraul i ti wneuthur traſ a chawedd, etto os yd ti yn gwir edifarhau, ac i' th allu yn rhoddi yn ol, y ne'r Arglwydd gweidi addo bod yn drugarog wrthyt a gwrando ar weddiau ei weinidogion ffyddlon drosol i faddau i ti dy ddyledion ath bechod, ac i dderbyn enaid yn haeddedigaethau gwaed Crist, megis oen hrycheulyd. Gen 20. 7. Jag. 5.

3. Gofyn i Dduw nawdd a meddeuant er mwyn Crist. Yno nid yw y blinderau hyn o'r meddwl ddim anghandd eithr cyffur, profiadau, ac nid yn gospedigaeth. Ymaent yn hysbyfrwydd i ti dy fod ar yr union bridd, Canys y ffordd i'r nefoedd sydd heibio i byrth uan, hynny yw, trwy ddilodet poenau yn dy gorff, a'r cyfryw amheuon yn dy feddylfryd. Megis trwy fod dy llawer di yn y bywyd hwn bob modd yn chwerw, y gaeth di archwaethu llawenyd i bywyd tragwyddol yn dylach.

Os bydd Satan yn dywedhyd i ti nad oes gennit ti ddimeill, am nad oes mo honot, yn ei rheimlaw, myfyria.

Fod y ffydd unionaf yn synydd a'r teimlad lleiaf, am heuon mwyaf; eithr cyhyd ac y bych yn caſh y cyfryw amheuon, ni roddir mo honont yn dy saicht.

Canys

Cans y maentyn perthynu i'r cnawd, oddiwrth yr hwn y darfu dy yscor. Pan ddisflanno dy gnawd, dy ddyl gwan oddifewn yr hwn sydd yn eu cashaw hwynt, ac yn caru yr Arglwydd Jeso, a fydd gadwedig. *Marc. 9. 24.*
Matth. 14. 31.

2. Ai bod yn well ffydd gredu heb deimlad na thrw yddo. Y ffydd leiaf sef cymaint a gronyn o bâd mwstard, neu gymaint ac sydd mewn plentyn newydd fedydio, sydd ddigen i gadw'r enaid a garo Grift, ac a gredo ymddo ef. *Job. 13. 15.* *Matth. 17. 30.*

3. Fod plentyn Duw, yr hwn sydd yn dymuno teimlo diogel ysbyirwydd o ffafri Duw, yn cael ei ddymuaid pan welo Duw fod hynny yn ddaioni iddo: cans y efe addawodd Duw roi dwfr y bywyd i'r sawl a sychedant am dano. *Dat. 21. 6.* *Esay. 55. 1.* Y mae i ni siAMPL o'r ymddyngod Mr. Glover, merthyr sanctaidd, yr hwn ni alleu gaeldim am teimlad cyffurus o'i ffydd nes ei ddyfod yngolwg y poneig i wlosci, ac yno fe gurodd eiddwylo ynghyd o wir lawer ymddyng gan ddywedyd wrth ei gyfeillion: O Austin, a ddaeth, gan feddwl llawenydd teimladwy ffydd a'r Ynad y tyd glân. *Disgwyl gan hynny wrth yr Arglwydd, ymddyngola, ac efe a nertha dy galon Psa 27. 14.*

Os Satan a fanwl ddengys i ti faintioli lliams a gonfiant ymder dy bechodaau, myfyria.

1. Bod ar wir edifeirwch morhawdd gan Dduw faddeu eu y pechodaau mwyaf a'r rhai lleiaf, a'i fod efe mor eni mae yllyscor i faddeu llawer ac i bardynu un. A'i drugaredd eddef a ddiscleiria fwy wrth faddeu i bechaduriaid mwywiwr, nag wrth faddeu i droseddwyr bychain: fel y manyn yneglur ya siAMPL Manasses, Magdalein, Peter, Paul, Eu &c. Ac he yr amlhawyd pechoda yno yr ymhyfryda cinsa a ef i amlbau yn fwyo lawer Rhuf. 5. 20.

2. Na wrthododd Duw un dyn erioed, nes i ddyn i safn thod Duw yn gyntaf: megis y mae yn eglur yn siAMPL y fau, Cain, Saul, Achitophel, Abaziah, Judas, &c.

3. Fod Duw yn galw pawb, ie y pechaduriaid yr ymddynt drwm lwythog o bechod. *Mat. 11. 28.* nad yw efe yn nagcau mo'i drugaredd i un pechadur elyd a ofynno ei drugaredd ef a chalon edifeiriol. *H*

ne histori yr Efengyl yn ei dytiolaethu ; se ddaeth at
 i'w math ar bechaduriaid *clwyfus, dall, cloff, cloff*
tydd, gwaban glwyfus, a chyfryw ac oeddynt yn glaf
parlas, dilerlif gwaed, a'r cyfryw ac oeddynt loerig.
gwedi eu meddiannu ag ysprydion a flan, neu gyth-
ard, ailiad : etto or rhain eu gyd, nid aeth un ar a ofynn-
ei drugaredd a'i gynorthwy, ymaith heb gael ei ne-
yes. Os trugaredd a ofyneu, trugaredd a gae er ma-
a fydd eu bechod, er trymmed a fydd eu ddolur,
hefyd efe a gynygiodd, ac a roddodd ei drugaredd i
o rhai ni ofynalant mono erioed (gwedi ei gyn-
ysfu yn unig gan ymyscaroedd ei dofturi wrth weled
trueni hwynt) mal i'r wraig o Samaria, i'r wraig
o naim, ac i'r claf oedd yn gorwedd wrth lynn
dilysfa, yr hwn a fuaseu namyn dwy flynedd deugain
poen glaf, Joan 4. ar 5. 6. 7 Luc. 7. 13. Os darfu iddo
ewillysgar fel hyn rodd ei drugaredd iddynt hwy,
ni'hai nid oeddynt yn gotyn, ac os caed ef (fel y dyw-
prophwyd) gan y rhai ni cheisiasant mohono ef, a
ete nag o'i drugaredd i ti yr hwn wyt mor dae
symbol am dano trwy ddagrau ? ac wyt fel y Publican
yn euro mor ddisfrifol a dyrnau ysig, ar galon ddr-
lliedig edifeiriol. Yn enwedig pan weddiech di at
Dadyn enw ac ynghyfryngdod Jesu, er mwyn yr hwn
mae ef yn addaw canniattau pa beth bynnac a ofynn-
gymni iddo ef; Joan. 14. 14. Cyn wired a bod Duw yn
wir ni rydd efenag i ti. Er i beghodau y Ninfeaid
llid yr Arglwydd i roi y farn yn eu herbyn, etto
eu heditirwch hwy, efe a'i galwodd hi yn ol drachebs,
arbedodd y ddinas ; pa faint mwy os tydi a edifar-
ei, un agwedd i'r arbeda efe dydi, gan weled nad yw
farn et etto wedie i hadrodd yn dy erbyn ? Os oedodd
y farn oll ddyddiau Ahab, yn unig er mwyn y llun
eu't ymddan hofiad oddiallan a wnaeth eu efe o ofynn-
ciddrwydd, pa faint mwy y trŷ efe yn lân beibio ei ddî-
, os tydi yn diffluant a edifarhei o'th bechod, a dych-
elyd atto ef am ras a thrugaredd ?

Efe a gynygiodd ei drugaredd i Cain (yr hwn a la-
 fseu ei frawd gwirion) Os gwnei yn dda oni chei di or-
 uchafiaeth ?

mbafiaeth? Gen. 4. 7. Fel pe buaseu efe yn dywedyd, os gadewi di dy lid a'th genfigen, ac aberthu i mi o galon ffyddlon edifeiriol, tydi a'th aberth a fydd cymmeradwy gennif. Ac i Judas (yr hwn a'i bradychodd ei mor dwyllodrus) gan ei alw ef yn gyfaill, enw cariadol; Mat. 26. 53. A phan gynnygiodd Judas, efe yn ewyllyig a fodlonodd a'r genau (yn yr bwn ni buaseu dwyllerioed,) i gusanu y gwehusau gwenieuthus, dan y rhai yr oedd gwenwyn aspiaid yn godechu i Pet. 2. 22; Psa 140. 3. Pa buaseu Judas yn dirnad y gair hwn cysylltiedd allan o enau Crist, megis y gwnaeth gwir Benbadad y gair Brwad o enau Achab, diammau y buaseu Judas yn cael Duw Israel yn fwy trugarog, nag y casodd Benbadad Frenin Israel, i Bren 20. 31. 32. 33. Ond yr oedd Duw yn anfodlonach wrth Cain am anobeithio o drugaredd, nac am ladd ei frawd; ac wrth Judas am drogogi ei hun, nac am fradychu ei Arglwydd. Yn gymaint ac y mynnent hwy wneuthur pechoda dynion Gwmarwol, yn fwy nag anfeidrol ac anherfynol drugaredd y tragwyddol Dduw; neu fel pe gallasant hwy fod yn y llawnach o bechoda, nag oedd Duw o drugaredd. Lloegr y mae yn defn yn lleiafo waed Crist a mwy haeddedig hwy eth ynddo, i ynnill trugaredd Dduw er mwyn dy ieth ydwriaeth di, nag a eill yz holl bechoda (a'r a wnaeth ym ost) fod o nerth i ennyn ei ddigofaint, i'th fwrw i ddoges. mnedigaeth

Os bydd Satan yn sisiai, fod bgn yn wir am drugaredd i Dduw, eithr nad oes mo bynni yn perthyn i ti. am fod ymni bechoda di yn fwy na pbechoda dynion eraill, megis ymddybechoda o wzbodaeth, ac yn parhau er ystalm o flynyddiwr add, a'r eiffrwm ag y darfu am rai eraill o'u plegit: a chaniad bl oll (gan mwyaf) wedi eu gwneuthur o'th wirfodd, "Gada yn rhysygus yn erbyn Dduw a'th gydwylod. Ac am bgn ydili er idda ef fod yn drugarog wrth rai eraill, etto ni fydd i redol drugarog wrthit ti i myfyria.

1. Pod llawer (o'r rhai ydynt yr awrhon yn ogoneg i ddus ac yn tendigedig Seindiau yn y Netoedd) weithoda gwneuthur yn yr un ffunyd (pan oedd ynt yn byw ar y ddalar) gyda maint pechoda, a mwy nac a wnaetho-

erioed, ac a barhausant (cyn iddynt edifarhau) yn
pechodau hynny cyhyd yn helaeth ac y gwnaeth oſt
aethau. Megis gan hynny na alleu eu holl bechodau
hynny, a'r hir aros ynddynt, Rwyftro i drugared Dduw,
ef eu hedifeirwch hwynt, faddau iddynt eu pechodau a'f
derbyn i'w ràd drachefn : Ni ddichon chwaith dy bech-
odau dithau a'th barhad ynddynt, mo'i rwyftro ef i fod
m drugarog wrthit ti, os edifarben di fel y gwnaeth oſt
hynny; ie ar dy edifeirwch y mae siampl pob un o
fathonynt hwy, yn atgoel y gwnaiff ef yr un peth i ti ac a
wnaeth iddynt hwythau. *1 Tim 1 16.* Canys fel y mae
y pechod lleiaf yn gyflawnder Duw heb edifeirwch yn
digon i wneuthur un yn golledig ; fel y pechod mw-
bu a'r edifeirwch yn ei drugaredd ef sydd i gael madd-
asant dy bechodau mwyaf ac hynaf, nid ydynt ond pe-
chodau dyn ; eithr y lleiaf o'i drugareddau ef ydyw tru-
diaredd Duw. Am dy fod di yn adnabod dy bechodau dy
m hyn, yr wyt ti yn ammeu na ellir eu maddeu hwynt.
Gwel fel y mae Duw ei hunan yn gollwng yn rhydd y
eddwlwm amheus hwn. Yr oedd llawer yn nyddian Eſ-
ynglyn tybied (fel yr wyt tishau) iddynt hwy barhau
Llōhyd mewn pechod, fel yr aethau yna hyb hwy iddynt
gwybysio dychwelyd at Dduw am ras a thrugaredd,
eithr y mae Duw yn eu hatteb hwynt, *Ceisiwcb yr Ar-
glwydd tra y gallwr ei gael ef, gelwcb arno tra fyddo yn at-
dodus.* *Eſa. 55 6. 7. 8.* Fel pe dywedasu eſe, *tra byddo y
gywyd yn parbau, am gair i'w bregethu, yr wyf yn agos
i'w cael gan bawb oll a'r am ceifiant, ac a weddiant at-
tad. Y mae'r bobl yn ail-atteb ; eithr nyni (O Argly-
wydd) ydym bechaduriaid anafus, ac am hynny ni fel-
i'w hawn ni ryfygu galwar dy enw, neu ddyfod yn agos i'w
buddiannu eiddrwydd. Y mae'r Arglywydd yn atteb i hynny
Gadawed y drygionus ei lwybr ar dyn a'r wireddus eſe-
lyliau : a dychweled attaf fi, ac myfi a gymeraf drug-
edd arno ef, ac a fyddaf yn Dduw iddo ef, ac myfi a
fyddaf nawdd iddo ef yn dra-am. Eithr nyni a dybi-
on (medd y bobl) pe buaseu ein pechodau ni ond pe-
chodau cyffredinol, y galieu yr addewid hon o druga-
rann berthyn i ni.*

Ond gan fod ein pechoda u cyfaint, ac yn parhau gyd, am hynny, yr ydym nis o fni pan elom ni i ymddangos ger bron Duw, y bwrw efe nyti heibio. Y mae DUW yn ateb i rhyn drachebu; Fy myddyliau i (O drudaredd) nid yw eich meddyliau cbwi; nid eich ffyrdd cbw (o faddau) yd yw fy ffyrdd i: canys megis y mae'r Nefoedd uwchlaw'r ddaiar, fel y gwaed fy ffyrdd i yn urweb na'i ffyrdd cbwi, am meddyliau i yn urweb na'ch meddyliau cbwi. Pe bae gan hynny bob pechadur yn y byd, y syd o gyfryw bechaduriaid ac ydwyt ti; etto bydded i'n wneuthur y peth y mae Duw yn ei erchi i ti, sef edifiau a chredu, a gwaed Iesu Grist gan ei fod yn waed Duw, a' th lanha di anwythau oddiwrth eich holl bechoda u, Act 20. 28. i Joan. 1. 7.

2 Megis y rhagwelodd Duw yr holl bechoda u ar wnae'r byd, ac etto na alleu yr holl rai hynny ei rwyfro ef rhag caru y byd, fel y rhoddes ef ei unig-anedig Eab i farwolaeth, i waredu cynifer o'r byd ac a gredant u a edifarbaent. Joan 3. 16. Llai o lawer y geillt bechoda u di(gan eu bod yn bechdan yr aelod lleu dai o'r byd) fod o nerth i rwyfro Duw rhag caru dy mawd, a maddeu dy bechoda u, os tydi a edifarbaei a chredu.

3 Os darfu iddo ef dy garu di cyn gued (pryd yr oedd ti yn elyn iddo ef) fel y talodd ef drosot ti bris me werthfawr a thywalltiad gwaed ei galon ; pa fodd gall ef yr awrhon na byddo yn rasusol wrthit, pryd raid iddo er dy waredu ond bwrw un golwg yn rasu arnat ? Nac edrych di gan hynny ar faintiolaeth dy bechoda u, ond ar anfeidroldeb ei drugaredd ef, yr hysyd fel y sŵy na mwy, fel pe rhoit ti dy holl o'r ymioa bechoda u ynghyd, a rhoi attynt bechoda u a Judas, a rhoi attynt hwythau holl bechoda u yr hysyd i'r mawr) etto cyffelyba y pentwr mawr hwn, agam erbynol drugaredd Dduw ac ni bydd mwy cyffelybiad rhwng y twmpath lleiafo bridd y wa'r mynydd mwyaf yn y wlad, Ni alleu gwaedd y perodau gorhrymmaf a'r a ddarfu i niddarllain am dyl, gyrraedd ddim uwch na'r Nefoedd, megis gwyl a pechoda u

thodau Sodome. Gen. 19. 13. Ond trugaredd Duw
nedd Dafydd) sydd oddiar y Nefoedd. Psal. 108. 4.
felly uwchlaw ein holl bechodau. Ac os yw ei dru-
redd ef yn fwy na'i holl weithredoedd, y mae yn rh-
diddo fod yn fwy nath holl bechodau di. A thra bo
drugaredd ei yn fwy na phechodau yr holl syd, edif-
ia, ac nid oes ammau o faddeuant.

Os bydd Satan yn taeruddarfod i ti yn synych o amser
mawr bur adduned o edifeirwch, a gwneuthur llun o edif-
wch dros amser, ac etto ewympo ir unrhyw bechoda
rachefn a thrachefn, ac nad oedd dy boll edifeirwch ond
nib twyllodrus, a gwaswr Duw, a chan weled ddarfod
umor fynych dorri dy adduned, am hynny fe dynnodd
Duw ymmraith ei drugaredd, ac a newidiodd ei gariad,
myfyria :

1. Pe bae bod o hyn yn wir, (yr hyn mewn gwirion-
sydd anafus) etto nid yw achos gymhessur o her-
ydd yr hon y dylit anobeithio ; gan weled mae dyma
flwr cyffredin holl blant Duw yn y bywyd hwn, y
mai sydd yn addunedu cyn synyched y gadawant ymm-
th ryw bechod, nes iddynt ddeall eu gwendid i gyfla-
ni hynny, yr addunedant i heidio ag addunedu. Y
me eu haddunedau yn dangos deisyfiadau eu dyn Ysp-
adol ; eu gwaith yn eu torri sy'n dangos gwendid eu
hawl llygredig. A o mynch lithro i'r unrhyw be-
chodaun yr ydoedd Crist yn ei ragweled, pan ddyscodd
i ni weddio heunydd, O Dad maddeu i ni ein dyledi-

A pha ham y mae Crist yn gorchymmyn i ti, (ye
n nid wyt ond dyn pechadurus) faddeu i'th frawd
ithwaith yn y dydd, os dychwel ef saithwaith yn y
dydd, a dywedyd, Y mae'n edifar gennif? Luc. 17. 34.
i'th ficerhau di, y maddeu ef (gan ei fod ef yn
lwm'r drugaredd, ac yn ddaioni ei hun) i ti dy iden-
waith a thrugain saithwaith bechodaun yn y dydd, y
dal a wnaethost yn ei erbyn ef, os dychwel i di atto ef
yw wir edifeirwch. Matth. 18. 21. 22. Fe iachaw-
yr Israeliaid wrth edrych [a golygon gweiniiad] ar
Sarph bres, cyn synyched ac y bratheu y seirph tan-
hwynt yn yr anialwch Num. 21. 9. I'th ficerhau di
mac.

mae ar dy ddagrau o edifeirwch, y cei di dy iachan trwy ffydd Ynghrist, cyn fynyched ac i' th frethir di i fa-
rwolaeth gan bechod.

2. Fod dy iechydwriaeth gwedi ei seilio nid ar ddi-
ysgogtwydd dy usydd-dod ; eithr ar nerth disgl cyfam-
mod Duw. Er dy fod di yn anwadal a Duw, a bod y
cyfammod wedi ei dorri o' th du di, etto y mae yn gyfar
o'i du ef: ac am hynny y mae pob peth yn ei le os ty-
di a ddychweli : Canys nid oes na chyfnewidiad na ch-
yfod o droedigaeth gydag ef. Jag. 1. 17. Rhuf. 9. 11.
Efe a glodd i fynu dy iechydwriaeth, ac a'i gwnaeth ef
yn ddiogelyu ei arfaeth digyfnewidiol ei hun, aca dra-
ddododd i' th gadwraeth di yr agoriadau, y rhai ydynt
ffydd ac edifeirwch ; a thra fyddont yn dy eiddo, di
elli dy berswadio dy hun fod dy iechydwriaeth yn sic-
ac yn ddiogel : Canys yr hwn y mae Duw yn ei gani-
y mae efe yn ei garu ef hyd y diwedd, ac nid edifarhu
efe byth am fwrtw ei ferch ar y rhai a edifarhau a
gredant. Rous. 8, 39 ar 11 & 29, Ioan. 13, 1.

Trofiaf, o bydd Satan yn dwyn ar ddeall i ti dy fod tig-
ammaw yn bir o amser, a bod yn orau i ti yr awr hon anob-
eithio, gan weled fod dy bechodaun yn cymyddu, a' th farn-
edigaeth yn tynnau yn agos, myfyria.

1. Naddyleu un pechod (er maint a fae) fod yn a-
chos i beri i Grifion anobeithio, tra byddo trugaredd
Duw o lawer myrddiwn o raddau yn fwy: a bod pob
rhyw bechadur edifeiriol credadwy yn cael maddeuan
o'i holl bechodaun, wedi ei sicrhau trwy air a llu-
Duw ; dan beib di anwadal, yn yrbai y mae yn ambofiaf
i Dduw fod yn gelwyddog. Eze. 18. 22. Heb. 6. 18. El-
air yw, pa bryd bynnac y hyddo pechadur pwy bynnac
yn edifarhau o'i bechod beth bynnac [canys yr amser
y pechodaun, a'r pechaduriaid ydynt anherfynedig] o
eigion ei galon, efe a ollwng Duw dros gof yr holl an-
wiredd ar a wnaeth ef, fel na edliwr mo hoñynt idd
ef mwyach. Oni chymerwr ni ei air ef [yr hwn n-
atto Duw i ni ei ammaw] efe a roes ei lwt i ni, fel
yw byw, nid wyf yn dymuno mo marwolaeth yr ann-
wiol ond troi o'r annuwiol oddiwrth ei ffordd a by-

33. 21. Fel pe dywedaseu, oni choeliwch i'm gair?
 wyt yn tyngu myn fy mywyd, nad wyf yn ymddigrifio
 rhoi un pechadur yn y byd i farwolaeth am eibech-
 mu, ond yn hytrach yn chwennych ei waredu ar ei
 road a'i edifeirwch.

Mysyrio yr hyn beth a barodd i Tertullian lefain :
 dedwyddol ydym, er mwyn y rbai y mae Duw yn tyn-
 n, nad yw yn ewyllysto ein rhoi i farwolaeth. O pa fath
 meiniaid, enbygydusydym ni oni choeliwn i Duw pan fyd-
 ef yn tyngu y gwirionedd bwn i ni Eurglywo yspryd
 o wmbluog, enaid yr hwn a orthryblir gan donneu an-
 aith anffyddlawn ; mor ddedwydd a fyddeu weled lla-
 nero'r fath di a Hezechias ? (yrrhai a ruddsana me-
 aglo clomenod gan orthymder pechod, ac a fyddeu yn try-
 cau megis gwenholiaid rhag ofn digofaint Duw,) yn hyt-
 och na gweled llawer o rai a fyddant marw megis ani-
 liaid, heb ddym ystyriaeth o'i cyflwr eu hunain, na
 ofn digofaint Duw, neu'r orseddfaingc, o flaen yr
 on y maent i ymddangos ? Sisia a chyflura dy di dy
 man o enaid gofidus, canys os oes ar y ddaias hon, yr
 y darfui Grift dywallt ei waed trosto ar y groes, dydi
 dra-diogel ydwyt un. Diddana gan hynny dydi
 bun yn yr oll-ddigonawl aberth o waed yr Oen,
 bwn sydd yn dywedyd pethau gwell na'r eiddo A-

Heb. 12. 14. A gweddia dros y cyfryw na chaw-
 pobut erioed etto râs i ystyried a chashau pechod.
 antudi yn wir ydwyt un tros yr hwn y bŷ Grift farw;
 oddiwrth yr hwn y bŷ i yspryd drylliadig (yn
 wrth ei deimlad yn hytrach nai'r ffydd)
 Elin allan lef alarus ein Harglydd Grift : Marth.
 46. sef, Fy Nuw, Fy Nuw, pa ham im gade-
 serafist ? Ac nac ammeu cyn bo hir na chae di deyrna tu
 iawn sicred gydag ef, ac yr wyt ti yr awrhon yn
 amoddef gydag ef : Canys ie, ac Amen a ddywedodd
 iddynt. 2 Tim. 2. 11. 2 Cor. 1. 20. Dat. 3. 14 Nid
 un pechod yn attal dyn rhag iechydwriliaeth,
 yn anig anobaith a diedifeirwch ; Nid oes
 a ddiochon wneuthur y pechod yn erbyn yr Ysp-
 byd glân yn ddisaddeuol ond eisiau edifeirwch.

Ymae dy ddeisyfiad chwannog i edifarhau mor gymmeradwy gan Dduw, ac yw yr edifeirwch perffelthiaf a ddymunit ti ei gyflawni iddo.

Myfyria ar y cyffurau Efangylaidd hyn, ac ti a gweled mae yn y loes drangcedig olat wrth farw, y cynorthwya Duw dydi a'i lan Yspryd, megis pan fyddo *Satan* yn edrych am yr oruchafiaeth fwyaf, y caiff efe orchfygu yn llwyraf. Ie pan fyddo llinynnau dy lygaid gwedi torri, megis na ellych weled mor goleuni Iesu Grist a ymddengys i ti i gysfuro dy enaid, a'i Angelion sanctaidd a'th ddygant di iw deyrnas nefol. Luc 16. 22, Yno y caiff dy gyseillion di dy ganfod, megis Angel Manoah, yn gwneuthur gwir ryseddodau; pan welont ddyn diffrywth yn ei wendid mwyaf [trwy gynnorthwyad Yspryd Duw] yn gorchfygu crysder pector hod, chwerwder angau, a holl egnai a gallu *Satan*, a ynn han ffydd, ac arogldarth gweddi, yn ymdderchais i fynu gydag Angelion, yn orchestol i'r Nefoedd.

Addysc i'r rhai a ddelont i ymweled an Claf.

Yawl a ddelont i ymweled a'r claf, y mae'n rhaid or iddynt gymmeryd prif ofal na safant yn fud i lygaid rythu yn wyneb y dyn clwyfus i'w aflonyddu ei ac na siaradant yn ofer, i ofyn rheSymmau neu ofynion anfuddiol, fel y gwna llawer.

Os gwelant hwy gan hynny fod y dyn clwyfus yn debyg i farw, mogelant ei dwyllo ef, eithr yn gariadon ac yn weddus, rhybuddiant ef o'i wendid a'i lescrwydd a pharant iddo ymborotoi i fywyd dragwyddol. Un awr wedi ei threilio yn dda pan fyddo enioes dyn a godos wedi ei threilio allan, a eill ynnill i ddyn ddiogelu rwydd o fywyd dragwyddol. Na wenheithia et a gwydd ofer obaith o'r bywyd hwn, i fradychu ei enaid i'r twolaeth dragwyddol. Rhybuddia ef yn ddi ragred o'i gyflwr, a gofyn iddo ar fyrr, yr rhai byn, neu cyfryw gwestiwanau.

Gofynnio

Sosynion i holl'r dyn claf a fyddo tebyg i farw

Wyt ti yn credu mae'r Hollalluog Dduw, Trindod o berlonau mewn undod o sylwedd, a maeth Nefoedd a daiar, a chwbl oill ar sydd ynddynt trwy ei allu ei hunan? Si fod ef yn oestadol trwy ei lluwiol ragluniaeth yn eu llywodraethu hwylt? Fel nad oes dim yn digwyddo yn y byd, nac i tithau, ond hyn a ddarfu i'w nerth goruchel a'i dduwiol addebineb ei ragddarparu o'r blaen i wneuthur?

2. Wyt ti yn cyfaddef, ddarfod i ti droeddu a thorri undaidd orchymynnion yr ollalluog Dduw, mewn meddwl, gair, a gwethred; A haeddu o honot am torri ei gyfreithiau bendigedig felldith Duw, yr hwn a gynnwys oll drueni y byd hwn, a phoenau tragwydol yn nhân usfern, pan ddiweddo y bywyd hwn pe gwnaë Dduw a thydi yn oldy haeddedigaethau?

3. Onid yw yn ddrwg gennit yn dy galon ddarfod i dorri ei gyfreithiau, ac esceuluso ei wasanaeth a'i doliad, a chanlyn y byd a'th trachwantau ofer dy hunor ddyfal? Ac onid arweinit ei fywyd sancteiddiolach byddit i ddechreu byw drachetn?

4. Onid wyt ti o'th galon yn deisfyfu dy fod gweddil uno a Duw yn Jesu Crist ei Fab bendigedig gyfryngwr, yr hwn sydd ar ddeheulaw Duw yn Nefoedd, yn awr yn ymddangos drosor yngolwg Duw, yn gwneuthur ei erfynniad atto ef dros dy enaid?

5. Wyt ti yn gwadu ac yn ffeleddio pob hyder a bediniaeth mewn cyfryngwyr neu ddadleuwyr eraill, gwindiau neu Angelion, gan gredu fod Jesu Crist yr unig gyfryngwr o'r Testament newydd yn dichon ymber-waredu y sawi a ddelont at Dduw trwyddo ef, a waled eifod ef yn byw yn oestadol i wneuthur cyfrannol trofiant? Ac a ddywedi di gyda Dafydd wrth Crist: "Pwy sydd gennif si yn y Nefoedd onid tydi? ac nis y llysais ar y ddaiar neb gyda thydi?" 1 Tim. 2. 5 Heb. 13. Psal. 73. 25,

6. Wyt ti yn hyaerus, yn credu, ac yn gobeithio bod yn gadwedig, trwy unig haeddedigaeth y farwol-aeth waedlyd a ddioddefodd Jesu Crist trofot ti ? heb osod dim hyder o'th iechydwriaeth yn dy hoeddedigaethau dy hun, nac mewn unrhyw gyfringau, na chreaduriad eraill? gan dy siccrhau dy hun yn ddio-gel nad oes iechydwriaeth yn neb arall; ac nad oes un enw arall dan y nef, drwy'r bwn y mae yn rbaid i't fod yn gadwedig. Act. 4. 12. Act. 10. 43.

7. Wyt ti yn ewyllscar yn maddeu pob traist a chamwedd ar a wnaethpwyd neu a gynnygiwyd i ti gan bod math ar ddyn pwy bynnac? Ac wyt ti mor ewyllscar o'th calon, yn gofyn maddeuant i bawb, ar y gwnaethost di gamwedd a hwynthwy mewn gair neu weithred? ac wyt ti yn taflu allan o'th galon bob lid a chafineb oedd ynot ti? Fel y gellych di ymddangos ger bron wyneb Crist (tywyfog tanghneddys) mewn cariad perffaith? Heb. 12. 14.

8. Ydyw dy gydwbybod yn cyfuddio i ti ddwyn dim ar gam, neu fod yn dal dim wrth nerib brauch oddiwrth un wraig weddw, na phlentyn ymddifad, neu oddiwrth nebarall pwy bynnac? Bydd siccr a diogel unis teli di yn ol fel Zacheus, y da neu y tiroedd hynny, (o byddi di yn gallael) na elli di mor gwir edifarhau, ac heb wir edifeirwch ni elli di mor bodyn gadwedig, nac edrych yn wyneb Crist pan fyddych i ymddangos ger bron ei orseddfaingc ef.

9. Wyt ti hollawl yn credu y cyfodir dy gorff di allan o'r bedd, ar lais yr udcorn diweddaf? ac y caiff dy gorff ath enaid eu cysylltu yn un drachefn, yn nydd yr adgyfodiad i ateb ger bron yr Arglwydd Jesu Crist: ac oddiyno i fyned gydag ef i deyrni wi ginas Nefoedd, i fyw mewn tragwyddol hyfrydwch a gogoriait?

Os y dyn clwyfus a ettyb i'r holl osynion hynny megis Cristion ffyddlawn, yno gadewch i bawb ar fyddo yn bresennol uno ynghyd i weddio trofot ef, hyn, neu mewn geiriau orcyffelyb;

Gweddi i'w dyweddyd dros y Elaf, gan y
rhat a ddelont i ymweled ag efe.

O Drugarog Dâd, yr hwn wyt Arglwydd a
rhoddwr y bywyd, i'r hwn y perthyn diangfau
nag marwolaeth; Nyni dy blant sydd yma gw-
edi ein ymgynnill, ydym yn cydnabod, nad ydym
ni o herwydd amldra ein pechodau deilwng i ofyn
un fendiff i ni ein hunain ar dy ddwylaw di;
llai a lawer i fod yn negesi swyr at dy Fawrhydi dros er-
aill; etto o herwydd i ti ein gorchymmyn i weddlo y
naili dros y llall, yn eawedig dros y claf, ac a ddywed-
dist mae llawer a ddicton gweddi y cysiau'n gyda tbi;
gan hynny yn usydd dod dy orchymyn, ac mewn hy-
der o'th addewid gralusol, yr ydym ni mör hyf a dyfod
yn offyngedig ymbilwyr at dy dduwiol Fawrhydi, dros
ein hanwyl frawd (neu ein chwaer,) a'r hwn yr ym-
weliast di o cherydd dy law dadol dy hun. Ni a ddy-
muem o ewyllys ein calonnau iddo ef gael ei iechyd
drachefn, a phael ei grifftionogawl gymdeithas yn
awy yn ein plith; Eithr yn gymaint ac yr ymdden-
gys (cyn bellied ac y gallwn ddirnad) ddarfod i ti rag-
unio trwy yr ymweliad hyn, i alw arno ef allan o
bywyd marwol hwn; yr ydym ni yn darostwng eis-
teis y badau i'th fendigedig ęwyllys, ac yn ymbil yn
offyngedig er mwyn Jesu Crist, a haeddedigaethau ei
dherw-angau a'i ddioddefaint, i yr hyn a ddioddefodd
o trosto ef (a'i ti faddeu a gollwng tros gôf ei holl
pechodau; yn gyftal y pechod yn yr hwn yr ynnillwyd,
ac y ganwyd, a'r holl feian ar tro seddau eraill hysyd, ar
wnaeth efe o'r pryd hynny hyd y dydd a'r awr hon,
mewn meddwl, gair a gweithred, yr erbyn dy dduwiol
Fawrhydi. Tafl hwynt y fu ôl i'th cefn; symud hwynt
yn bellied o'th wydd di, ac yw y dwyraint oddi wrth y gorlle-
win. Gollwng hwynt dros gôf, na dddod mo honi nt yn ei
huch ef: golch hwynt ym maith a Gwaed Crist, fel na
hyddo mwyach hanes am danynt, a gwared efe oddi-

wirth yr holl farnedigaethau, y rhai ydynt ddyledus
 iddo am ei bechodau, fel na allont syth bwylo ar ei
 gydwybod na chyfodi yn erbyn ei enaid, Ddydd y Farn,
 a cbyfrif iddo ef gyfiawnder Iesu Crist, Megis y byddo
 yn gylawn yn dy olwg di. Ac yn ei gyfyngdra y pryd
 hyn, ni attolygwn i ti edrych i lawr o'r Nefoedd arno
 ef a'r cyfryw olygiado râs a thosturi ac y byddi arfero
 edrych ar dy blant yn eu gorthrymder a'u trueni.
 Trugarha wrth dy mât clwyfus, megis y Samaritan da;
 Canys y mae yma enaid clwyfus ac eisiau cynnorthy-
 wy y fâth phrysgwr nefol. O Arglwydd chwanega ei
 ffydd, fel y byddo'n credu farw o Crist trosto ef, a
 bod ei waed ef yn ei lanhau ef oddiwrth ei holl becho-
 dau: ac naill a'i esmwytha ei boen, a'i chwanega ei
 ammynedd i oddef dy fendigedig ewyllys. Ac na osod
 Arglwydd daionus, ddim mwy arno ef, naca wnelych
 di iddo allael ei ddwyn: cyfod ef i senu attat ti, gyd-
 a'r ocheneidian a'r gruddfanau, y rhai ni ellir mo'u
 badrodd. Gwna iddo ef yr awr hon glywed beth yw go-
 bbaith ei alwedigaeth, a pba beth yw tra odidawg fawredd
 dy drugaredd, a'th allu tuagat y rhai a gredant gno nî.
 Ac yn ei wendid o Arglwydd dangos di dy nerth ym-
 ddifynn ef rhag oll ddrwg feddyliau a phrofedigaethau
Satan; yr hwn megis y gwnaeth bob amser o'i fywyd
 sydd yr awr hon yn enwedig yn ei wendid yn gesod ar-
 no, ac yn ceisio ei ddifa ef. Ohachub ei enaid, ac at-
 gyodda *Satan*, a gorchymmyn i'th Angelion Sanctaidd
 fod o'i amgylchiw ddiadanu, ac i ymlid ymaith holl
 ysprydion drygfawr maleus ymhell oddiwrtho. Gwna
 iddo ef fwyfwy ffieldio y byd hwn, a dymuno ei ym-
 diarrodiad, a'i fod gyda Christ. A phan ddelo yr awr
 dda a'r amser (ym mha un y rhagluniaist ei alw ef
 allan or byd presennol hwn) dôd iddo râs yn dang-
 nhelyfus ac yn orfoleddus, i roddi itynu ei enaid i'th
 ddiagram trugarog di. Verbyn di ef i'th drugaredd
 nad i'th Angelion sanctaidd ei ddwyn i'th dragwydd
 deyrnas. Gwna ei awr olaf yn awr orau, ei eiriau bla-
 mair i'r gorau, ei feddyliau olaf yn feddyliau gorau.
 Han syddo Newyddch i'ngaid yn methu, a'i dasod y

allu yn ei swydd i canniadha (o Arglwydd) i w enaid
 Iaæl (gyda Stephen) ganfod Iesu Crist yn y Nefoedd
 i barod i'w dderbyn ef : Ac i'th yspryd o'i fewn ef
 weuthur erfyn trosto ef ag oeheneidiau anrbaethadwy.
 Difc ninnau ynddo ef i weled ein diwedd ein hunain,
 i'n marwoldeb. Ac am hynny i fod yn ofalus i'n pa-
 rotoi ein hunain erbyn ein dyddiau diweddaf, a'n go-
 od ein hunain mewn trefn a pharodrwydd erbyn yr
 amser y galwech di am danom yn yr un agwedd. Fel
 yn o Arglwydd yr ydym ni yu gorchymwyn a'n han-
 wyl frawd (neu ein chwaer) dy wasanaethydd clwy-
 fus, i'th dragwyddol rád a'th drugaredd, yn y weddl a
 ddyscodd Crist i ni, gan ddywedyd.

Ein Tâd yr hen wyt yn y Nefoedd, &c.

*Dy rád, o Arglwydd Jesu, dy serch onefol Dâd, dy gym-
 drithas a'th ddiddanwch o Yspriyd sanctaidd a fyddo gyda
 syni oll, ac yn enwedig gyda'r wasanaethydd elwyfus
 bwn, hyd y diwedd ac yn y diwedd Amen.*

Darlennant yn synych i'r clâf rai pennodau hyno-
 dol o'r Scrythyrau sanctaidd : megis,

Y tri phennod gyntaf, ar 14, ar 19. o lyfr Job.

Y 34 bennod o Deuteronomi.

Y Ddwy bennod olaf o Josuab.

Y 17 bennod o'r cyntaf o'r Brenbinoedd.

Yr 2, 4, ar 12, pennodau, o ail llyfr y Brenbinoedd,

Y 38, 40. 65. pennodau o Esay.

Histori dioddefaint Crist.

Yr 8 bennod at y Rhufeiniaid.

Y 15 bennod or llythyr cyntaf at y Corinthiaid.

Y 4 benod or llythyr cyntaf at y Theffaloniaid.

Y 5 bennod o aith llythyw Paul at y Corinthiaid.

Y bennod gyntaf ar olaf o St. Iaco.

Yr 11. a'r 12 at yr Hebreaid.

Llythyr cyntaf Peter.

Y tri phennod gyntaf, neu y tri olaf o'r Datcudd-
 id, neu rai 6'r rhain.

Ac selly gan athrawiaethua chynghori y dynolwyfus
 willed ac i ddisgwyl wrth Dduw trwy ffydd ac am-
 mynedd, nes iddo efe ddanson am dano sa chan weddi-

as yr Arglwydd am roi idaynt gyfarfod llawen yn
nheyrnas Nefoedd, ac adgyfodiad beadigedig yn y dydd
diweddat: hwy a allant ymadael pan tynnont yn nhang-
hneddyf Duw.

Amryw o gysurau diddاناidd, yn erbyn annoddefgarwch mewn cletyd.

Os yn dy glefyd o herwydd trymder dy boen, y by-
ddi yn annoddefgar, myfyria;

1. Fod dy bechodau yn haeddu poenau usfern, am
hynny di a elli trwy fwy amynedd oddef y colpedigaeth-
au tadol hŷn;

2. Mae y rhain yw gwialegnodau dy Dâd nefol, a bod
y wialeg yn ei law et. Os dioddefaist di trwy usudd-
dod gerydd dy rieni daiarol pan oeddit yn blentyn: pa-
faint mwy y dylit ti yr awrhon dy ddarostwng dy hun
(a thitheu yn blentyn i Dduw) i gosp dy Dâd nefol;
gan weled ei fod er tragwyddol ddaioni i ti?

3. Ddarfodi Crist oddef yn ei enaid a'i gorff boe-
nau mwy gofidus drosot ti: am hynny di a ddylit fod
yn fodlonach i ddioddef ei fendigedig ewillys er mwyn
dy ddaioni dy hun. Am hynny medd Peter, Crist a
ddioddefodd drosobc obwi, gan adel i chwi siampl, fel y
chanlynech ei ol ef i Pet 2. 21. Agadewch i ni (medd
St. Paul) redeg mewn ammynedd yr yrfa a osodwyd on
blaen ni, gan edrych ar Iesu pen tywyfog, a pherfeithydd
ein ffydd ni, yr hwn yn lle y llawenydd a osodwyd o'i flaen
a ddioddefodd y groes, Sc. Heb. 12, 1. 2.

4. Nad yw y gofidiau yr ydych chwi yr awrhon yn
eu dioddef, ddim ond y cyfryw a gyflawnir yn eich
brodys, y rhai ydynt yn y byd fel y tyftiolaetha Peter.
i Pet 5. 9. Ie cyfuddiau Job oedd ynt o lawer yn fwy
gofidus. Nid oes yr un or Seintiau, y rhai ydynt yr
awrhon yn yr orphwysfa nefol, na oddesodd gymaint
ac yr ydych chwi yn ei oddef cyn iddynt fyned yno:
Ie llawer o honynnt a ddioddefodd yn ewillyscar, ys-
holl boenau ar dialeddau ar a alleu Orthechwyr neu
wyr creulon eu gosod arnynt, fel y gallent fyned i'r
llawenydd nefol, i'r hwn i'ch gelwir chwi'r awrhon.

y mae i chwl addewid, y bydd i Dduw pob gras wedi
 i'w qddef ychydig eich perfeithio sbwi, ac eich cadarnbau
 cryfau aich sefydlu. Ar Duw hwnnw o'i ffyddlond-
 ni ad eich temri uwchlaw yr byna alloch, eisbr gyda'r
 miaswn y gwna efe ddiangfa fel y galloch ei ddwysn. I
 in. 5. 10. I Cor. 10. 13.

5. Odarford i Dduw rag ddarparu yr amser y caiff dy
 studd di ddiben, yn gyffal ar amser y casodd ddechbr-
 ud. *Na myn dwy flynedd deugain oedd wedi i ordeinio*
dyn clwyfus wrth lynn Bethesda. Joan. 5. 5. *Daudd-*
mlynedd i'r wraig ar diperllif gwaed. Mat. 9. 20.
Mis i Moses. Exod 2. 2. *deng nbiwrnod ogyfstudd i'r*
ngel o Eglwys Smgrnas. Dat. 2. 10 *Tridian o bla baint*
Dafydd 2 Sam. 24. 13. Ie y mae rhif dagrau y daw-
gredi eu boi ar lawr yn llyfr Duw, a'u maintioli yn
adwedig yn ei goftrel ef. Psal. 56. 8. Amser ein
linderau (medd Crist) nid yw ond ychydig ; Joan. 16.
Nid yw digofaint Duw (medd Dafydd Psal. 30. 5.
o'r pita ond tros amrantyn, ychydig amser medd yr Ar-
wydd, ac am hyny nid yw yn galw holl amser ein blin-
ner, ond awr o gyfstudd. Dat. 6. 11. Joan. 16. *Dafydd*
yn cyffelybu ein cyfstudd i gornant. O ran ei ch-
yrned. Pial 110 7. Ac Athanasius i gawod. Cyff-
dybwch y trueni hwyaf ar a ddioddeso dyn yn y byd
wn, i dragwyddoldeb y llawenydd nefol, ac nid yw ddim
ei herwydd. Ac fel y mae y golwg ar Faba enir yn
ach ddianaf yn peri i'r fam anghofio ei llasurus boen o'r
haen: Joan 16, 21. felly y golwg ar Crist yn y Nefoedd,
yr hwn a aned er dy fwyn di,) a wna i ti anghofio yr
holl ofidiau angeu hya, sel pe buasent erioed heb fod y
legis Stephen Act 7. yr hwn cyn gynted ac y gwel-
odd efe Crist a anghofiodd ei archollion ei hun, a dych-
yn y bedd, ac osn y cerrig ; ac yn ddiddanus a orchym-
nnodd ei enaid i ddwylaw ei lachawdwyr. Anghofia dy
boen dy hun, meddl am friwian Crist ; Bydd ffy-
llawa hyd farwolaeth, ac efe a rydd i ti geron byw-
dragwyddol. Dat. 2. 104
6. Eich bod chwi ys awrhon wedi eich galw i'ch ail-

holi i yscol Crist, i weled pa fainto ffydd, ammynnedd a duwioldeb a ddyscaffoch chwi hyd ya hyn; ac a wnech chwi fel Job a'i gallel derbyn peth drwg ar law Duw, yn gyftal ac y darfu i chwi hyd yn hyn dderbyn llawer o ddalon. Job. 2. 10. Megis gan hynny gweddiasoch bob amser, byddeddy ewyllys, felly na fydd yn awr yn ansodlon o herwydd yr hyn y mae ei ewyllys bendigedig yn ei wneuthur.

7. Fod pob pethyn cyd-weithio er daioni i'r rhai a ganant Dduw; yngymaint nad oes nac angen, nac einioes, nac Angelion, na thywysogaethau, na galluodd. &c. A eill eingwahanu ni oddiwrth gariad Duw, yr hwn sydd Trgbrist Iesu ein Harglwydd Rhuf. 8. 28. 38. 39. Byddwch chwi ddiogel fod pob gwaiwloes yn achub rhag poenau usfern; a phob yspaid esmwyth yn argoel o'r orphwysfa nefol; a pha gynnifer o ffonnodiau dybygech chwial y Nefodd? fel yr oedd eich bywyd yn ddiddanwch i eraill; felly rhwch i'ch cyfeillion siAMPL grifitionogawl i farw, a siommwch y cythraul fel y gwnaeth Job.

Nid yw ond croes Crist wedi ei danfun o'r blaen groeshoelio cariad y byd ynot ti; Megis y gellych difyned yn dragwyddol i fyw gyda Christ, yr hwn a groeshoeliwyd trosol ti. Fel yr wyt ti gan hynny yn wir Grifition, cymmer i synu (fel Simon o Cirene) a'th ddwylaw ei groes sanctaidd ef, dwg hi ar ei oles, iddo ef; dy boenau ar fyrr a ant heibio, dy lawenydd byth ni dderbydd.

Cyflurau yn erbyn ofn marwolaeth.

On byddi di yn dy glefyd yn dy glywed dy hun yn ofn marwolaeth, gennyt farw; myfyria.

1. Fod hynny yn arwyddocau meddwl llwfr aruthr groes ofar y peth nid ydyw. Oblegit yn Eglwys Duw nid oes un farwolaeth, Esay. 25. 7. 8. A phwy bynnac sydd yn fyw, ac yn credu yngrist ni fydd marw byth. Ioan 11. 26. Gadewch i'r rhai a fyddo byw heb Grifion marwolaeth. Nid yw Cristionogion yn marw, ond parheth ryngont fodd Duw, maent hwy (fel Enoch) yn cael enwpllys cymmeryd at Dduw, Gen. 5. 24. Nid yw eu poenaon wydd cerbydau hwy

bydau tanllyd Elias, iw dwyn ir Nefoedd ; i Bren 2
 neu megis cornwydydd Lazarus i'w danfon i synwes
 lamabam. Luc 16. 23. I fod yn fyrr, os wyt ti un or
 byni sydd fel Lazarus yn caru Crist, nid yw dy glefyd
 farwolaeth, ond er gogoniant i Dduw, yr hwn o'i
 sydd i'r iad a gyfnewid dy farwolaeth sywiol i fywyd tragw-
 dol. Ac os darfu i lawer o'r gwyr ceñhedlig ses, So-
 nates, Curtius, Seneca &c. Farw yn ewyllyscar (pryd
 gallasant fyw) mewn gohaith o anfarwoldeb yr en-
 a: a fyddi di wedi cael dy ddygiad i fynu cyhyd yn yf-
 al Crist, (ac yr awr hon wedi dy alw i wledd briodas
 undigedig Oen, Dat 19. 7.) yn un o'r gwahoddedigion
 hynny a naccant ddyfod ir wledd orfoledaus honno ? Na
 ato Duw.

2. Cofia nad yw dy drigfa di yma, ond ail radd o'th
 wyd : oblegit wedi i ti fyw yn gyntaf naw-mis yng-
 roth dy fam, yr oedd ya anghenrhaid dy yrru oddiyno
 fyw yma mewn ail-radd ar fywyd. A phan ddarfyddo
 or misoedd a osododd Duw i ti i fyw yn y bywyd
 y Mae'n rhaid i ti 'run i lunyd adel hwn, a myned
 i trydydd radd yn y byd arall, yr hwn ni ddiwedda-
 th. Yr hwn, i'r rhai sydd yn byw ac yn marw yn yr
 gylwydd, sydd yn rhagori cyn bellod ar y fath syd a
 ac y Mae hwn yn rhagori ar fywyd un a fae yn
 yngrothei fam. I'r bywydolaf ar godidocaf hwn,
 i'r y drws hwn yr aeth Crist ei hun, a'r holl Sainet-
 tua fuont o'th flaen di: ac felly yr aiff y cwbl e'r lleili
 eu hol hwynt a thitheu. Paham y dylit ti ofai y
 eth sydd gyffredin i holl etholedigion Duw ? Paham y
 sydd hynny mor anfodlon gennit ti, yr hyn a gasodd
 groesaw gändynt hwy oll ? Nac ofna farwolaeth, can-
 fel y Mae hi yn Exodus o'r byd drwg, felly y Mae hi
 Genesis o un gwell : diwedd yr amserol ond dech-
 nad bywyd tragwyddol.

3. Yffyria nad oes ond tri pheth a eill beri marwol-
 aeth mor ofnadwy i ti : yn gyntaf, y golled sydd i ti o'
 oblegit: yn ail y boen sydd ynddi : yn drydydd, y dig-
 wyddiadau echryslon sydd yn canlyn ar ei hol. Nid
 wy rhai hyn eu gyd ond megis gwreichion o dan ell-

yll, ac ofn diachos. **C**anys am y cyntaf, os wyt ti gadel yma dda darfodedig, y rhai a eill lladron en lladra, di gai yn y Nefoedd mir drysawr, yr bwn ni o byth moi ddwyr oddiarnat. *Mattb. 6. 9. 10.* Nid oes y rhai hyn ond benthyg i ti, megis i orchwiliwr dang tris; Y rhai hynny a roddir yn wobr tragwyddol i a. Os wyt ti yn gadel gwraig gariadus, di gai dy briodi Crist. yr hwn sydd gariadusach. Os wyt ti yn gade plant a cbyfeillion, di gai weled yno dy holl benafiaid mwiol, ar plant a ymadawlant: Ie Crist a'i holl Sainctiau a'i Angelion a chynifer o'th blant ti ac ydynt blant Dduw, a ddaw yno ar dy ol di, yr ydwyt ti yn gadel mdeuuant daiarol, a Thy o glai: a thi a gai feddu etifeddiaeth nosol, ac eistedd gogoniant, yr hon a brynu yd, a barotowyd, ac a gadwyd i ti. *Joan. 14. 1. 2 Cor. 5. 1.* A pha golled sydd i ti? onid yw marwolaeth y elw i ti? Dos adref, dos adref, a nyni a galynwn ar ol di.

Yn ail, am y boen ym marwolaeth; y mae ofn marwolaeth yn poeni llawer yn fwy na gloes angen; Canys y mae llawer Cristion yn marw heb nemawr o loes a phoen. **P**lanna Angor dy obaith ar y sail gadarn o Duw, yr hwn a addawodd berfffeithio ei gerth yn wendid di, ac ni chynnwys dy demtio di uwchlaw ym hyn a ellych ei ddwyr. *2 Cor 12. 9. 1. Cor. 10. 13.*

Yn olaf, am y digwyddiadau echrystlon, y rhai a ganlynant arol marwolaeth, nid ydynt, yn perthynu i ti yn hwn wyt aelodo Crist; **C**anys fe ddarfu i Crist trwy farwolaeth, dynnu ymmaith golyg Angeu i'r ffyddloniad: *Fel nad oes yr awrbon ddim damnedigaeth i rhai sydd yngristif Iesu.* Rhuf. 8. 1. Ac y mae Crist wedi rhag-dyftiolaethu, fod yr hwn a gredo ynddo ef i gael bywyd tragwyddol, ac nad eiff i ddannedigaeth, eithau ei synod ef trwodd o farwolaeth isfywyd. *Joan. 5. 24.* Ir perwyl hyn, y mae yr Yspryd glan o'r Nefoedd yn dyweddyd, Bendigedig yw'r meirw y rhai sydd yn marw yn yr Arglwydd; A'u bod o hydny allan yn gorff-wyso oddiwrth eu blinderau; a'u gweithredoedd a'u canlynant, Gan hynny er mwyn y ffyddloniaid y llyngcwyd

genwyd angen mewn buddugoliaeth, a'i golyn yr hwn
 peched, a'r cyflog am dano a dynnodd Crist
 i ellmaith yn ollawl, 1 Cor. 15. Oddyma y gelwir
 oedd farwolaeth o herwydd *ein cyrph ni*, yn hun-gwic,
 yn orphwysfa; Esay. 26. Dat 14. O herwydd *ein*
neidiau, ymadawiad mewn heddwch, a myned at
 Tâd nefol; symudiad oddiwrth y corph hwn i
 med at yr Arglwydd, ymddattodiad yr enaid a'r
 corph i fod gyda Christ. 2 Cor 5. Beth a ddwe-
 gwerthfawr yngolwg yr Arglwydd yw marwol-
 eth ei Seintiau ef. Nid yw y poenau hyn i ti
 llafur a gwewyr i elcor ar fywyd tragwyddol.
 phwy *nid* ae trwy uffern i baradwys, yn enwe-
 g trwy farwolaeth? Nid oes dim sydd *raid i ti ei*
 mi yn ol marwolaeth: *nid rhaid i ti ofni mo'th*
 Cor eichodau oblegit i Grist dalu dy bridwerth: na'r
 garnwr oblegit efe yw dy Frawd cariadol; na'r
 edd oblegit gwely yr Arglwydd yw. Nac uffern
 oblegit dy Iachawdwr sydd yn cadw yr agoriadau;
 a'r cythraul oblegit mae Angelion sanctaidd Duw
 a gwersyllu o'th amgylch, ac *nid* amadawant a
 hydi nes dy ddwyn i'r Nefoedd. Ni buost erioed
 negoffach i fywyd tragwyddol; gan hynny gogone-
 da Grist drwy farwolaeth fendigedig. Dywaid
 gyffur lawn, *tyred Arglwydd Iesu*, Canys y mae-
 was yn dysod attat; yr wyf yn ewillyscar, Ar-
 wydd Cynnorthwya fy ngwendid.

Saith o feddyliau sancteiddiol, ac och-
 eneidiau galarus un claf lese yn ba-
 rod i farw.

YR awr hon yn gymaint a bod Duw o'i anfeidrol
 drugaredd, felly yn tymheru ein poen a'n clefyd,
 nad ydym ni orthrymmedig bob amser gan eitha go-
 fid: eithr weithiau ynganol ein trymgur a'n cyfudd
 ymae yn cennadu i ni beth esmwythder a llonyddwch,
 i'n cyffuro a'n dadebru ein hunain: y mae'n rhaid i ti
 gymmeryd pris osal (gan ystyried mor fyrr yw'r amser
 lydd

322
sydd i ti, naill a'i i ynnill, a'i igoll i y Nefoedd yn dr
gwyddol) i wneuthur y gorau e bob amser a roddo Du
i ti i gymmeryd anadl ; a thra fo yr ychydig amser
esmwythder, i gasclu nerth yn erbyn gofidiadu mw
Gan hyaenyd yn y prydiau hyn o esmwythad, arfer o
or meddyliau ar ocheneidiau bffrion sydd yn canlyn.

P meddwl Cyntaf

GAn weled fod pob dyn yn dyfod i'r byd hwn mew
dagrau, yn myned trwyddo mewn chwys, ac ym
derfynu mewn galar ; Och pa beth sydd ynddo, i beri
ddyn ddymuno byw yn hwy ynddo : Oh pa ynfydrwyd
yw, lle mae y Mordwywr yn rhwyfo a'i holl nerth i syl
ed i'r hafn dymunol, ac lle mae'r ymdeithydd byth he
orphywys nes myned i Ben ei daith ; ein bod ni yn ofni ta
el golwg ar yr hafn, ac am hynny yn chwennych bw
rw ein llestr yn ol, i gael ei churo gan dymhefslod
beunyddiol ? Yr ydym ni yn wylo wrth weled pen
zaith, ac am hynny ya dymuno ein siwrneu yn hwy, fel
y gallem ni fod yn flinach wrth ymdeithio rhyd coeg lu
ybr rhwystrus,

.Pr ysprydol Ochenaid ar hynny.

OArglwydd *nid yw y bywyd hwn ond pererindod*
trafferthus, o ychydig ddyddiau a llawn *drwgion*
Gen. 47 9. Ac yr wyf wedi blino arno o herwydd fy
echodau. Gad i mi gan hynny (O Arglwydd) ddefil
yfu ar dy Fawrhydi yn fy nghlaf wely hwn, fel y gwn
aeth Elias dan y *ferywen yn eigystudd* : digon yw O Ar
glwydd ddarfod i misyw cyhyd a hyn, yn y dyffryn hwn
o drueni : *Cymmer fy enaid i'r law drugarog, canys ni*
wyf well na'm Tadau. 1 Bren, 19 4.

Pr ail Feddwl.

MEddwl a pha ryw fath gorff o bechod i'r lwyth
wyd, Rbuf. 7. 24. pa fath ryfel cartrefol a gyn
hwyfir yn y byd bychan : y cnawd yn gwerthryfely y
erbyn yr yspryd; anwydau yn erbyn rhefwm, dair y
erbyn y Nefoedd, ar fath fy. O'r fewn am y byd o'r
amgylchiad

dras yfch, Fac. 4. 1. Gal. 5, 17. ac heb fod ond un modd.
Dw i nnig i ddibennau yr ymryson hwn, sef marwolaeth,
ser i hon) yn yr amser a bennododd Duw) a neilldua dy
mwy pryd oddiwrth dy gnawd. yr rhan bur adgenbedledig
o'r th enaid, oddiwrth y rhan sydd amhur a di-adgened;
1. 1. 1. 1.

Yr Ochenaid ysprydol ar yr ail Feddwl.

S truan o ddyn wylfi, pwy am gwared i oddiwrth
yne gorwy farwolaeth hon? O fy anwyl lachawdwyr Iesu
beni ast, ti am prynai i a'ib werthfawr waed, Ac oblegit i
wyd iachub fy enaid rhag pechodau, fy llygaid rhag dagrau, am
synwaed rhag llithro, yr ydwyf yma o eigion fyngbalon, yn
hef hodi yr holl sawl argogonian o'm iechydwriaeth i'r
i canig ras a'ch drugaredd, gal ddywedyd (gyda'r Apost-
bwyl Sanctaidd) i Dduw y bo'r diolch, yr hwn a roddodd i
beddi fuddugoliaeth trwy Jesu Crist ein Arglwydd, Rhu
7. 1 Pet. 2, Dat. 5. 9. Psal. 116. 8. 1 Cor. 15. 57. Psal
se 45. 9.

Y Trydydd meddwl

M Eddwl mor rheidiol i ti fod yn ddiogel mae eidd-
aw Crist yw dy enaid: Canysy mae angeu wedi
symmeryd gwyfion digonol i'w siccrau ei hunan o'th
gorwy di, gan weled fod dy holl synhwyrau yn dechrau
narw yn barod, oddieithr yn unig y synwyr i glywed-
oen, eithr gan fod dechreuaad dy sylweddiaid wedi dech-
au mewn poen, rhysedda lai os dy ddiben a derfyn
mewn gruddfanau. Ond os yw y cyftuddiau amserol
yr rhai ydynt yn unig yn dolurio dy gorwy) mor
noenus; O Arglwydd, pwy a ddichon oddef tan yssol?
wy a eill breifwyllo yn y llofcleydd tragwyddol. Esay
33. 14.

Yr Ochenaid ysprydol ar y trydydd Meddwl.

O Arglwydd Jesu Crist Mab y Duw byw, yr hwn
wyt yr unig physygwr a ddichon esmwythau y
llur ar fy ngorwy, ac adseru fy enaid i fywyd trag-
wyddol;

Platter,

wyddol; gofod dy ddioddefaint, dy Groes a'th Am
rhwng fy enaid a'th Farnedigaethau di; a gad i haed-
digaethau dy nudd-dod lefyll rhwng cyflawnder dy o-
am hanasydd-dod inneu; ac oddiwrth y poenau corph
ol hyn, derbyn fy enaid i'r dragwyddol dangheddyl
Canys yr wyf yn llefain arnat gyda Stephen, Arglwyd
Jesu derbyn fy yspryd. Act 7. 59.

Pedwaredd Meddwl.

Meddwl nad yw yr hyn gwaethaf a eill marwolaeth
ei wneuthur, ond anfon dy enaid yn gynt na
myoneu dy gnawd, at Grift a'i lawenydd nefol; cos-
mae'r hyn gwaethaf hwnnw yw dy obaith goreu.
gwaethaf gan hynny o farwolaeth, syddyn gynnorthw
yn hytrach nag yn niweid.

Plchenaid ysprydol ac y pedwaredd Meddwl.

OArglywydd Jesu Christ, Iachawdwr pawb oll
ymddiriedant ynot ti; na thro heibio mor hyn
Tydd ya rhedeg ynei drueni at dy Râs, am ymware
thrigaredi. Odatcan y lleferydd melys yngluestiau
enaid, yr hyn a adroddaiwr wrth y lleidr edifeiriol
groes; sef, y dydd hwn y byddi gyda myf ymmharadw
Canys yr wyf (gyda'r Apostol) am henaid yn dywedd
yd wrthit si, yr wyf yn deiliyf sy ymddattodiad a
gyda Christ Luc 23. 43. Phil 1. 23.

Pummed Meddwl.

Meddwl (os wyt ti yn ofni marw) nad oes ym
nudd Sion un farwolaeth : Canys yr hwn i fod
credu yngchrist ni fydd marw byth. Joan. II. 25.
os wyt ti yn dymuno byw, yn ddiammeuy mae y by
yd dragwyddol (i'r hwn y mae y farwolaeth hon yn
ddwyn) yn orau o'r cwbl. Yno y mae yr holl ffyd
onaid a ymadafsant (gwedi gwneuthur diben ar
trueni) ya byw gyda Christ mewn hyfrydwch; ac
yr holl rai duwiol ydynt yn fyw a gant eu casclu all
i' u blinderau, i feddiannu yr orphwysfa dragwyddol
dag ef.

Tir Ochenaid ysprydol ar y pumed Meddwl.

O Arglwydd, di a weli lid a malais Satan, yr hwn
nid yw ddigon ganddo megis llew rhuadwy rod-
oddiamgyllc i geisio ein difa holl ddyddiau a noswei-
miao ein bywyd, eitri y mae et yn ei ddangos ei hun
brysuraf, pan fod y blant ti yn wannaf, ac yn tynnu
yn nessaf i'w diben. O Arglwydd cerydd a et, ac ym-
diffyn ty enaid. Y mae efyn ceisio f nychrynu i a
marwolaeth, yr hon y mae fy mhechodaau yn eu gwbl
haeddu. Ond gad ti i'th Ysp. ys gâl dai danu ty en-
aid a diogelrwydd o fywyd tragwyddol, yr hwn a
rynoddyd dy werthfawr waed. Elinwytha ar fy mhoen,
awanega fy ammynedd, ac (os dy fendigedig ewy-
ns yw) dibenna fy mlinderau ; Canys y mae fy en-
aid yn deislytu arnat gyda'r hen Simeon tendigedig ;
awron Arglwydd gallwng si dy was i jmadel mewn
mgnbeddyf yn ol dy air. Luc. 2. 29

P chweched Meddwl.

Meddylia wrthyt dy hun, pa fath fendith a rodd-
odd Duw i ti uwchlaw llawer miloedd o'r byd, lle-
naent hwy naill ai yn baganiad, yr rhaid nid ydnt
addoli'r gwir Dduw, neu yn ddelw addolwyr y rhai
buant yn gau addoli y gwir Dduw ; Tydi a fuost fyw
newn Eglwys wir Gristionogawl, ac a gefaist rad i
yw yngwir ffydd Crist, ac i gael dy gladau ym medd
y clesiun Duw, y rhai oll a wliaet am obaith Israel.
I fiodiad eu cnawd yn Argyfodiad y gisiau. Act. 26 6 7.
Ac. 14. 14.

Tir ochenaid ysprydol ar y chweched Meddwl.

O Arglwydd Jesu Crist, yr hwn wrt yr adgyfodiad
a'r bywyd, yn yr hwn pwys bynnac a gredo a fydd
er iddo farw : yr wylsi yn credu pwys bynnac sydd
ac yn credu ynor ii, na fydd es byth farw. misi a
raf gysodi yn adgyfodiad y dydd olaf : o ran yr wyls
diogel dy fod difod mlynwyr yn farw, ac er i brys fed yn ol
wolaeth ddisfa y corff hwn, eito mi a gaf ag wellud
Arglwydd, am Duw yn y cnawd hwn.

Lectio III

Canniadha gan hynny o Crist, er mwyn dy chwerau
angeu a' th ddioddefaint, i mi fod y dydd hwnnw yn un
o'r rhieni wrth ba rai yr adroddi di y farn hyfryd ho-
no, sef, Dewch chwi fendigedig blant sy'n had, medd-
iennwch y deyrnas a barotowyd i chwi cyn sciliad y
byd. Mat. 25. 34. Joan. 11. 25. 26. Job. 29. 25. 26.

Pseithfed meddwl

Meddylia wrthit dy hun, fel y dioddefodd Crist
y drosot ti farwolaeth *felldigedig a digofaint* Duw,
yr hyn oedd ddyledus i'th bechoda di, Gal. 3. 13. a pha-
fath boen o'nadwy, a dialeddau creulon a ddioddefodd
yr Apostolion, a'r Merthyrion yn ewillysgar er mwyn
ymddifynn ffydd Crist, pryd a gallasant gael byw pe
bualent yn rhagrithio neu yn eu wadu ef, pa faint
mwy ewillyscar y dylit ti fod i ymadel yn ffydd Crist,
gan fod i ti lai o boenau i'tk pennydio, a mwy o fodd-
ion i'th ddisid anu?

Pr ochenaid ysprydol ar y seithfed meddwl

OArglywydd y mae fy mhechodaun yn haeddu poc-
nau usfern, a marwolaeth dragwyddol, chwalth-
ach y cospedigaethau tadol hyn, a'r rhai i'm cystudd,
Eithr o fendigedig oen Duw yr bwn myt yn tynnau fym-
maith bechodaun y byd trugacha wrthis, a golch ymmant
fy holt anwiredd, a'r bwrthfa mroccaf waed, a derbyn
enaid i'th deyrnas Nefol, canys i'th law di (o Dad) y
wys yn gorcymwyn fy ysgryd, a thydi am prynai i,
Asglwydd, tydi Dduwy gwirionedd. Joan 1. 29. Dat. 5.
3. Psal. 31. 5

Pr awr hon fe ddyleu y clwyfus ddanfon am ryw Fugail duwiol dyscedig.

ER dim ar a fo cofia (os bydd i ti foddyd yn y byd)
ddanfon am ryw Fugail duwiol bucheddol, yn
gyfal i weddio drosot ti yn dy farwolaeth,) canys
Duw yn y cyfeywachos a ddawodd wrando gweddianu
y gwyddi cyflawn, a Henurlaid yr Eglwys. Gen 20
(ee. 18. 20. Jag 5. 14. 15. 16) ac hefyd ar dy gyffes a'u
mairwch diriol, i'th ryddhau di oddiwrth dy bechodaun
Canys

D Duwlioweb

3

Canys fel y rhoes Crifft iddo et alwedigaeth i'th seddio di i edifeirwch, er mwyn maddeuant pechodaau Mar. 1. 4, Act, 19, 4, Fel y rhoes ef befyd iddo alwedigaeth a gallu ac awdurdod ar dy edifeirwch i'th ryddbau di oddiwrth dy bechodaau. 1 Cor. 5. 4. 2 Cor. 10. 8. mi a rof i ti agoriadau Teyrnas Nefoedd, a pha beth bynnac a rwymech di ar y ddaiar, a fydd yn rhwym yn y nefoedd, a pha beth bynnac a ryddbaech di ar y ddaiar, a ryddheur yn y nefoedd. A thrachefn, yn wir meddafi i cbwi, y peth a rwymoch ar y ddaiar a rwymir yn y nefoedd, a pha beth bynnac a ryddbaocb ar y ddaiar a ryddbeuir yn y nefoedd. Mat. 16. 19, ar 18, 18.

A thrachefn, derbynniwch yr Yspryd glân, pechoda'u pwy bynnac a olyngoch a olyngir, a phechoda'u pwy bynnac a attalioch a attelir. Joan 20. 21. 23. Yr oedd yr athrawiaeth hon cyn hyned yn Eglwys Duw ac oedd Job, canys y mae Elihu yn dywedyd iddo, pan fyddo Duw yn taro dyn a dolur ar ei wely, fel y byddo ei enaid yn neshau i'r bedd, a'i fywyd ir dinistrwyr: os bydd gydag ef gennad o ladmerydd un o fil i ddangos i ddyn ei uniondeb; yna efe a drugarba wrtho, Et Job, 33 23 24. Ac yn cýdatteb i hun medd St. Jago. os gwnaeth y claf bechodaau (ar ei edifeirwch a gweddi yr Henuriaid) bwy a faddeuir iddo. Jag. 5, 15. T mae i'r rhain awdurdod i gau y nefoedd, ac i draddodi (y pechadur a flaen di-edifeiriol) i Satan. Dat, 11. 6, 1 Cor, 5, 5 Canys nid yw arfau eu milwriaeth bwynt yn gnawdol, eisibr galluog trwy Dduw i dafnu i lawr, Et. Ac i fod a dialemwn parodrwydd yn erbyn anufudd-dod. 2. Cor, 4. 6; T mae iddynt yr agoriad i ryddbau, am bynnu ygallu i roddi goll yngodod.

Nid yw yr Escobion, a Bugeiliaid yr Eglwys yn maddeu pechod trwy unrhyw gyflawn awdurdod o honynt eu hunain, (canys sell yna unig y mae eu Meistr Crist yn maddeu pechodaau) eithr yn weinidogawl, megis gweision i Crist a'i orchwiliwyr. Oherwydd ddarfod i'n Harglwyddau Meistr roddi ei agoriadau yn eu hymddried ffyddlawn hwynt: a hynny yw, pan fyddont y mynegi neu yna adrodd, naill ai yn gyhoeddus; ar

8
Pt. Vmarter,

dirgel trwy air Duw y peth a rwymo, neu y peth a
syddhaos a thrugareddau Duw i bechaduriaid edifeiriol,
neu ei Farn i bechaduriaid ftylnig di-edifeiriol;
ac felly yn cymhwys o yr addewidion cyffredinol, neu
sygythiau i'r edifeiriol, neu i'r di-edifeiriol. Canys y
mae Crist o'r Nefoedd trwyddyt hwy (megis trwy ei
weinidogion dalarol) yn adrodd pwys y mae ef yn ei
rhyddhau a'i rwymo, ac i byw i'r egyr ef byrb y nefoedd,
ac yn erbyn pa rai y caua efe hwynt. Ac am hynny
nid ydis yn dywedyd, pechodau pa rai bynnac a ar-
wyddoccaoch cbwi eu bod yn cael eu rhyddhau, eithr pech-
odau yr hwn y rhyddhaoch cbwi. Y maent hwy gan hynny
yn rhyddhau pechodau, oblegit fod Crist trwy eu
gweinidogaeth hwynt yn rhyddhau pechodau, megis
darfu i Crist trwy ei ddyscyblion ollwng Lazarus yn
bydd, Joan. 11. 44. Ac fel na alleu un dwfr arall
olchi ymmaith wahanglwys Naaman, ond dwfr yr
Jorddonen, er bod afonydd eraill mor louwon joble-
git bod yr addewid wedi ei gysylltu at ddwir yr Jorddonen,
ac nid afonydd eraill; felly er gallaelo ddyn arall
adrodd yr un geirlau, etto nid oes iddynt mor cyffelyb
erth i weithio yn y gydwybod, megis y mae pan fydd-
ont wedi eu hadrodd o eneu Gweinidogion Duw;
oblegit bod yr addewid gwedi ei gylylltu at air Duw
n'cu genau hwynt: Joan. 20. 22. 23. Canys hwynt
wy a etholodd efe, a alwodd, ac a neillduodd efe i'r gorch-
yl hwn, ac iddgnt hwn a gorchymynnodd ete weinidogaeth y Cymrod. Trwy eu sanctaidd alwedigaeth a'u
nordeinlad hwy, a dderbyniasant yr Yspryd glân, a'r
allu gweinidogawl o rwymo a rhyddhan. Hwynt hwy
ddanfonwyd allan gan yr Yspryd glân, i'r gorch-
yl hwn, i'r hwn y galwyd hwynt. Alt. 1. 24. Rhuf. 1.
Cor. 5. 18. Alt. 13. 2. 24. Tit. 1. 5.
Ac y mae Crist yn rhoi gallu i w weinidogion i fadd-
u pechodau i'r edifeiriol, ynyr unrhyw eiriau ac a mae
he yn dysgu i niyngwedi yr Arglwydd ddymuno ar
duw faddeu i niein pechodau: i sicrhau holl bech-
uriaid -edifeiriol, fod Duw wrth ryddhâ ei weinid-
ion trwy haedddegigaethau Crist yn cyflawn faddeu
iddynt

iddyn teu holl bechodau. Felly pa beth bynnač y mae Crist yn ei osod ar lawr yn y nef, in foro judicij, yn llýs y farn, yr un peth y mae ef yn ei adrodd ar y ddaiar, trwy weinidogion ei gymmod, in foro pénitentie, yn llýs ediseirwch. Megis y cymododd Duw y byd ac ef ei hun trwy Iesu Crist, felly y darfu iddo ei (medd yr Apostol) roddi i ni weinidogaeth y gymmod hwn. 2 Cor 5. 18.

Yr hwn a'u danfonodd hwynt i sedyddio gan ddywed-
yd; ewch a dyfweb yr holl genhedloedd, gan eu bedyddio
hwynt &c. A'u, ddanfonodd hwynt hefyd i ryddhau pe-
chodau gan ddyweddyd, fel y danfonodd fy nhâd fi, felly, yr
wys fineu yn eich danfon chwithau; pechodau pwys bynnag a
ryddhaoch a ryddbeuir iddynt. Joan. 20 22. 23. Megis gan
hynny na ddichon neb sedyddio er iddo arfer yr un dwsi
a'r geiriau (ond yn unig y gweinidog cyfreithlawn, yr
hwn a alwodd Crist yr swydd dduwiol hon, ac y rhodd-
odd iddo awdurdod ynddi: Heb. 5. 4. Felly er gallu o
eraill gyffuro a geiriau da, estoni eill yr un ryddhau oddi-
wrth bechod, ond yn unig y rhai y gorchymynnodd Crist y
Weinidogaeth sanctaidd, a'i air o gymmod iddynt. 2 Cor.
2. 10 ar 5. 18. Ac am eu *Hab solusion* hwynt, y mae
Crist yn dyweddyd, yr hwn ach gwrandawo 'chi am
gwrendy inneu; Luc. 10 16. Mewn achos ambeusdi a
osyni gyngor i gyfreithiwr doeth: ymherygl clefyd di
a osyni gysfarwyddyd dy physygwr dyscedig: ac onid
oes dim perygl mewn ofn damnedigaeth i bechadur
fod yn farnwr iddo ei hun?

Caluin ddyscedig sydd yn dangos y pwyt hwn yn
draeglur; *Etsi omnes mutuo nos debeamus consolari, &c.*
Meddef, er bod yn ddyledus i ni gyffuro a nerthu y naill y
llall yn hyder trugaredd Duw, etto yr ydym ni yn gweled
fod y gweinidogion gwedi ei gorchymyn a'u hordeinio me-
gis yn dystion, ac yn feichiau i sicrhau ein cydnhybodau o
faddeuant bechodau: yn gymaint ac y dywedir eu bod
bwys yn rhyldhau pechodau, ac yn golltong eneidiann yn rhw-
ddion. Cofied pob dyn ffyddlawn gan hynni, y dyleu os
(os bydd efe oddifewn wedi ei oribrymnu a'i gystudfa
gan bwys ei bechod) nad esgeuluso y cymorth a'i jmwat.

Pr. Ymarfer

Y mae'r Arglwydd yn ei gynnwys iddo ef, sef yw hynny w-
menthur o bonaw (er mwyn esmwythau ei gydwybod) gyff-
es neillduol o'i bechoda'u wrth ei Fugail a deis yfu ei neill-
duol gynnorthwy ef, yn gyffur a diddanwch i w enaid;
I wydd yr hwn yw (yn gyhoeddus ac yn neillduol) wei-
aldogaethau diddanwch Efengylaidd i bobl Dduw.

Y mae Beza yn mawr gamol yr arfer hon, A Luth-
er yn dywedyd, mae gwell oedd ganddo ef golli miloedd
o sydoedd na chynnwys taflu cyffes neillduel allan or
Eglwys. Yr oedd ein heglwys nieroed yn llwyr ym-
dissyn y gwirionedd o'r athrawiaeth hon, ond yn dra-
chfion a ddiddymodd yr Anghriftionogawl gamarfer
o'r babeidd glust gyffes, yr hon y maent hwy yn ei gy-
mhell ar eneidiau Cristionogion, megis aberth dyhu-
ddol, a thal haeddedigol am bechod; gan wascu eu cyd-
wyboda'u i gyffessu, pryd y byddont heb deimlado gle-
di, ac i rifo eu holl bechoda'u, yr hyn sydd amhosibl;
megis y gallont hwy yn y modd hyn wybod dirgelion
oawb, yr hyn yn fynych sydd yn digwydd i fod yn ber-
yglus, nid yn unig i'r gwerin, eithri i awdurdodau cyff-
redinol hefyd. Eithri gwirionedd gair Duw yw, na
ddichon un dyn a gafodd urddau yn Eglwys rufain rhy-
ddhau pechadur yn union, Oblegit agoriadau rhyddhad
neu absolution ydynt ddau, un ydyw agoriad yr Awdur-
dod, a hwnnw yn unig sydd eiddaw Crist, Dat. 3. 7.
Marc. 2. 7 Luc. 5. 21. Y llall ydyw agoriad y weini-
dogaeth, a hwn y mae ef yn ei roddi i w weiniogion ei
hun, y rhai am hynny a elwir yn weiniogion Crist,
Goruchwllwyr Dirgeledigaethau Duw, cennadu y Cy-
nod, Escobion, Bugeiliaid, Henuriaid, &c. Mat. 16.
9. 1. Cor. 4. 1. 2. Cor. 5. 20 1. Cor 12. 10 1 Joan. 4.
Jer. 25. 19. Joan. 20. Mat. 27. 4. Eithri nid ordein-
odd Duw erioed yn y Testament newydd, un offeiriad
i aberthi, ac nid yw yrenw Hiereus yr hyn yn
triadol a arwyddoca Sacerdos sef offeiriad i aberthu,
nid ei roi ar un iwyddog i Crist yn yr holl Testament
newydd. Ac nid ydym ni yn darllain am yr un a gy-
ffodd wrth offeiriad yn yr holl Testament Newydd,
na a hwn woedd Judas. Ac nid oes yr un gwir off-
eiriad

D Duwifoldeb

33

ariad yn y Testament newydd, ond Crist yn unig. Nid oes un rhan o'i offeiriadaeth ef i w chwblhau ar y ddaiar, ond yr hyn y mae ef yn ei gyflawni yn y Nefoedd trwy wneuthur cyfrngod-trosom ni. *Heb. 7. 15*
24. 27 Heb. 8. 4. Wrth weled gan hynny nad ordeiniodd Crist un drefn ar offeiriadau i aberthu: a bod yr offeiriadau pabaidd yn goeg ganddynt gael eu galw yn *weinidogion yr Efengyl*, l'r rhai yn unig y gorchymynodd Crist ei agoria dau, y mae yn digwydd yn anghenrheidiol na eill un offeiriad pablaidd nac escymuno na ryddhau u pechadur yn union, ac nad oes iddynt ddim cyflawnder *cyfreithlawn i ymmyrryd* ag agoriadau Crist. Eithr nid y camarfer Anghristionogawl o'r ordeinhad oruchel hon, a ddylai fwrfw i lawr yr arser gyfreithlawn o honi rhwng *Cristionogion* a'u Bugeiliaid mewn cyflwrau o gyftudd cydwybod, o herwydd yr hyd yr ordeiniwyd hi yn bennaf.

Ac mewn gwicioneedd nid oes unrhyw foddion mor o-diaethol i ostwng calon falch neu i adgyfodi y spryd gofynnagedig ac ydyw yr ymddiddan ysprydol hwn rhwng y Bugeiliaid a'r bobl osodedig tan eu dwylaw hwynt. On oes gan hynny un pechod yn pwysio ar dy gydwybod cysaddef ef wrth *weinidog Duw*: gofyn ei gyngor ef ac os gwir edefarhei, derbyn ei ryddbad ef. Ac yno nac am meu, *in foro conscientie, sef yn llys dy gydwybod, na bydd dy bechodau wedi eu maddeua yn ollawl ar y ddaear cystal a pherhau ti yn clywed Crist ei hun in foro iudicij sef yn llys y farn yn adrodd maddeuant am danynt y Nefoedd. Qui vos autit me audit: yr hwn acb gwrandawo chwi, am gwrendy i.* *Luc. 10. 16* Prawf hys, dywaid i mi oni chei di fwy o esmwythder yn dy gydwyd, nac a ellir ei adrodd mewn geiriau. Pe bae ddynt on halogedig yn ystyried Teilyagdod y galwedigaeth tra uchel hwn, hwy a barchent y galwedigaeth yn fwy ac a anrhydeddant y gwir sydd ynddo.

Fe wnae'r clwyfus yn dda (wedi esmwythau ei gydwybod a derbyn ei ryddhad a chael rhif addas o Cristionogion ffyddiawn i uno ag ef) derbyn y Sacramentau holl o Swper yr Arglwydd, i w gyffuro ef yn

El. Pmarfer

rydd, ac i ddigaloni i cyntreul yn ei ymgyrchau. Oherwydd hyn y mae y gymanfa o *Nice*, yn galw y Sacrament hwn viaticum, sef llyniaeth yr enaid iw daith. Ac er bod Swpper yr Arglwydd yn orchwyl eglwyfig, etto yn gymaint a darsfod i'r Arglwydd (yr ordeinw yr syntat) ei g. siegrwm mewn ty neillduol, Math. 16. 18 a bod St. Paul yn galw tai Cristionogion yn Eglwyfi i Crist, a bod Crist ei hun wedi addo fod ynghanol y ffyddloniaid, lle byddo dau neu dri wedi ymgynnwlyn ei enw ef Rhuf. 16. 5. Philem. 2 Mat. 18. 20. Ni welaffi reswm, O bydd Cristionogion yn deisysu (pan fyddont mor glasna allant ddyfod i'r Eglwys) Na allant dderbyn, ac na ddyleu y Bugeiliaid weinidogaethu y Sacramentau iddynt gartref. Y mae ef yn dangos mwy o aneallgarwch na gwylbodaeth, yr hwn sydd yn tybied fod hyn yn archwaethu o'r offeren neillduol; canys yr offeren a elwir yn neillduol, nid o ran ei dywedyd mewn ty neillduol, ond oblegit fel y mae Escob Jewel yn dylcu allan o *Aquinas*) bodyr offeriad ya derbyn y Sacrament ei hun heb ei gyfrannu i eraill, ac yno y mae yn neillduol, er bod yr holl blwyfolion yn bresennol, ac yn edrych arno. Y mae cymaint o raggeriaeth rhwng y Cymmun hwn, a'r eulun *Anghristionogawl* o'r offeren neillduol ac sydd rhwng nef ac uffern. Oblegit yn y Cymmun mewn neillduol deulu ar y cyfryw achos digwyddedig, yr ydis yn dilyn ordinhad Crist: y mae llawer o'r brodyr ffyddlawn yn ymgyfarfod, yn arhos y naill am y llall; yr ydis yn cofio marwolaeth Crist, ac yn ei dangos, ac y mae y Gweinidog gyda'r ffyddloniaid a'r dyn clwyfus yn Cymmuno. Mae yr athro Caluin yn dywedyd, ei fod ef o emyllys ei galon yn canniadbau rhoed i'r Cymmun i'r rhai clwyfus pan fyddo'r achos yn gofyn. Epist 51. Ac mewn man arall y mae ef yn dywedyd, fod llawer o esymmau trynnion yn ei gymhell ef, fel na adeg naccau Swpper yr Arglwydd i'r claf. Epist 36. Et omia ddymunwn ar yr holl Cristionogion ei dderbyn yn fynych yn eu hiechyd, yn enwedig unwaith bob mis ef o'r holl Eglwys. Canys yno ni sydd rhaid iddynt hwy gasclu eu cyfeillion ar y fath achos,

na bod eu hunain mor gythrybledig elsiau y Cymmun. Canys fel y mae'r Athro Perkins yn dywedyd yn rhagorol, nid yw ffrwyth a nerth y Sacrement i'w rwyomo wrth yr amser y derbynier ef ynddo: eithr y mae yn ymestyn at yr holl amser o fywyd dyn a'r y fo yn ol; nerth yr hwn, pe bae ddynion yn ei gwbl ddeall, ni byddeu raid mo'u mynchyngori hwynt iw dderbyna.

Pastores omnes hic exortatos vellem, ut in hujus controv-
eris statum penitus introspiciant: nec fideles ex hac visa
migrantes, & panem vite petentes, viatico suo fraudari si-
nant, ne lugubris in ijs adimpleatur lamentatio: Parunii;
panem petunt, et non sit qui frangat eis. Lamentation.

4. 4. Admonitio ad pastores.

Yn gymraeg fel hyn: *Mi a ddymunwn ar gr holl fug-*
iliaid edrych yn ystoriol ir ddadl hon, ac na adawont i'r
ibai ffyddlon a fyddo yn myned o'r bywyd hwn, ac yn cei-
ffo bara y bywyd, gael eu siommi am eu llyniaeth, rhag ojn
i'r galarnad trist hwnw gael ei gyflawni ynddynt hwy; sef
gplant a ofynnant fara, ond nid oedd a dorreu iddynt,
Galarn. 4. 4.

Felly pan fyddo dyn o fuchedd drygionus yn marw, fe a
 eill ddywedyd wrth Angeu, fel ydywedodd Ahab wrth
 Eliab, *A gefaist di si of yngelynn?* 2 Bren. 22. 20. Ac
 o'r tu arall pan fyddis yn dywedyd i'r pechadur edifeir-
 iol fod Angeu yn curo wrth ei ddrws, ac yn dechreu ed-
 rych yn ei wyneb tefe a eill ddywedyd am angeu fel y
 dywedodd *Dafydd am Abimaaq, Deled a chroesaw wrtho,*
oblegit y mae ef yn wr da, ac yn dyfod a newyddion da;
tefe yw cennad Crist, ac sydd yn dwyn i mi newyddion
llawen o fywyd tragwyddol. Ac megis yr oedd y mor-
 coch yn annoddyn i lyngcu yr Aiphtwyr i ddinifr, yn
 llwybr i'r Israeliaid iw tywys i feddiant gwlad Canaan.
 Felly y mae marwolaeth i's drygionus yn geuffos i fy-
 ned i usfern a damnedigaeth; ond ir duwiol yn borth
 i fywyd tragwyddol, ac i iechydwríaeth. Ac un
 ioll flinderau bywyd chwerw.

Pan fych digan hynny yn deall fod dy enaid yn ym-

adel a'th gorph, gweddia a'th dafod os gelli, ac onid
lli gweddia yn dŷ galon a'th feddwl y geiriau hyn, g
osod golygon dy enaid ar *Iesu Grist* dy lachawdwyr.

Gweddi wrth roddi yr Yspryd i fynu.

Oen Dduw, yr hwn trwy dy waed a dynniest ym
tb bechodaou y byd; trugarha wrthif bechadur. Arf
yngodd Iesu derbyn fy Yspryd, Amen. Ioan. 1. 29. Act. 7. 5

Pan fyddo y dyn clwyfus yn amadel a'r hyd, yn
eled y ffyddloniaid a fyddo yn bresennol i lawr
eu gliniau, i orchymyn ei enaid i Dduw yn
geiriau hyn, neu'r cyfryr.

O Rasusol Ll duw a thrugarocaf Dâd, yr hwn wyt y
noddfa a nerth i ni, a chymmorth hawdd ei gae
mewn cyfyngder: derchafa lewyrch dy wyneb yn gan
adol yn hyn o bryd ar dy was, yr hwn sydd yn dyfod y
awr hon i ymddangos yn dy wyydd di: Golch ymaith A
glwydd daionus, ei holl bechodau ef trwy haeddediga
thau gwaed Crist, fel narrodder hwynt fyth yn ei fau
ef. Chwanega ei ffydd, ymddifynn a chadw ei enaid y
ddiogel rhag diafol a'i holl Angelion diffaith, Diddan
ef a' th lâu yspryd, par iddo ef yn awr wybod mae dy
ydyw ei Dâd cariadol, a'i fod ef yn fab i ti trwy Fabw
a Rhâd, Gwaredu Grist Jesu, wrth dy waed dy hu
a nad iddo ef fod yn golledig, yr hwn a brynaist di mo
werthfawr, Derbyn ei enaid, fel y derbynniait di y
idr ediseiriol i' th baradwys nefol, Gad i' th Angelus,
sanctaidd ei ddwyn efyno, megis y dygasant enaid Llan
rws: a channiadha iddo adgyfodiad llawen yn y dydd
weddaf, O Dad, eurglyw arnum trosto ef, a chlyw
Fab dy hun ein hunig Gyfryngwr, yr hwn sydd yn
edd ar dy ddeheulaw trosto ei a ninnau oll: er mwyn
haeddedigaethau y chwerw angen a'r ddioddefaint,
hyn a oddefodd ef drosom ni. Mewn diogel obaith
byn ni orchymwynnwn ei enaid ef i' th ddwylaw tan
yn y weddi fendigedig, yr hon a ddyscodd ein Iachan
wr yn holl amser ein trallodau i ddywedyd wrthit.

Ein Tâd yr hwn, &c.

Hyn yma am arfer duwioldeb wrth farw yn yr Arglwydd

gym y canlyn yr arfer o adduviold: b wrth farw trws
yr Arglwydd, neu o achos yr Arglwydd.

TR Arfer o dduvioldeb wrth farw trws yr Arglwydd
a elwi Merthyrddod.

Merthyrddod ydyw y dystiolaeth, yr hon y mae Crist-
yn ei ddwyn i athrawiaeth yr Efengyl, trwy ddiodd-
pob math ar farwolaeth; i wahanodd llaweroedd, i ner-
achyd ffurio pawb i gotleidio eu gwirionedd. I'r
ydd di ffyddlon hyd y diwedd ac mi a roddaf i ti goron y
wjd. Dat, 2, 10, Yr addewid hon yr oedd yr Eg-
wys yn creuiddi gystal, megis y galwasant Ferthyrddod
hun yn Goron. A Duw, i annog Cristionogion i fy-
aned yn galonnog am y gynglwyst hon, a synneu trwy
dragwybodaeth i Stephen y Merthyr cyntaf gael ei
allan or gair Coron, [yn Roeg]
Y mae tri thywogaeth ar Ferthyrddod.

1 Sola voluntate, mewn ewyllys yn unig, megis Joan Ef-
gylwr, yr hwn (- wedi ei ferwi mewn pair llawn o ol-
y) a ddaeth allan wedieleneinio yn hytrach nai fer-
i, ac a fu farw o henaint yn Efesus.

2 So lo opere, mewn gweithred yn unig, megis y gwiri-
edd o Bethlehem. Mat 2.

3 Voluntate & opere, yn gystal mewn ewyllys, a gweith-
red, megis yn y Brif-Eglwys, Stephen, Polycarpus, Ignatius, Laurentius, Romanus, Antiochanus, a miloedd.
yn ein dyddiau ninau Cranmer, Latimer, Hooper,
Farrar, Bradford, Philpot Sanders, Gloves, Ta-
k, ac aneirif o rai eraill, zel cynes y rhai hynny i wi-
nedd Duw, a'u dygodd i elriaï-dan Merthyrddod, i se-
ffydd Crist. 1 Pet 2, 19. Nid creulondeb y farw-
beth, eithr gwiriondeb, dinimeidrwydd, a sancteiddrw-
d yr achos sydd yn gwnenthau Merthyr. Ac nid yw
dwybod gyfeiliornus yn ddigon o achos i oddes Mer-
thyrddod, oblegit gwybodath yng-Air Duw sydd raid
hyfforddi cydwybod yr ghalon dyn. Cenys yr rhai
addasant yr Apostolion, yn eu cydwybodau cyfeilior-
u oedd yntau tybied fod yn gwnenthau gwasanaeth da i

Dduw; A phaol o Zel, oedd yn i bwythbu bygythiaw, a chydio
anedd yn erbyn Seintiau yr Arglwydd. Joan 16. 2 10
9. 1. Phil. 3. 6. Yr awrhon pa un a wna achos ein Oe
eiriad a'n myneich Ruseiniaid, a'i bod mor sanctaid,
union a diniweidiol, ac y gallo ddiofalhau a sicrhau
cydwybodau i ddioddef marwolaeth, ac i roddi pwys;
goglyd eu tragwyddol iechydwriaeth arni; Bydded E
pistol St. Paul at yr hen Ruseiniaid (eithr yn erbyn ei
Rhufeiniaid newyddion Anghristionogawl) yn farnwyd
Ac fe ymddengys yn eglur, fod yr athrawiaeth yr hon
a ddylcodd St. Paul ir hen Eglwys o Rufain yn union
yn y gwrthwyneb mewn 26 O seilfaenol byngciau gwyr
grefydd, i'r hon y mae'r Eglwys newydd o Rufain y
ei ddyscu a'i maentumio: Canys yr oedd St. Paul y
dyscu y brif Eglwys o Rufain.

1. Mae o ras Duw y mae ein hetholedigaeth ni,
nid ex previsis operibus, sed o'n gweithredoedd rhagweli Ta
dig. Rhuf. 9. 11. Rhuf. 11. 5. 6.

2 Ein bod *ni* yn cael *ein* cyflawnhau o flaen Duw
wy ffydd yn unig heb weithredoedd da. Rhuf. 3. 22.
28. Rhuf. 4. 2 &c. Rhuf. 1. 17.

3 Nad yw gweithredoedd da yr adgenhedledig
teiliyngdod eu hunain yn haeddedigol, *sed yn gyfryw*
a ddichon haeddu y Nefoedd. Rhuf. 8. 18 Rhuf. 11.
Rhuf. 6. 23.

4. Mae y llyfrau hynny yn unig ydynt ymadroddio
Duuw, a'r Scrythur Awdurdodol y rhai a draddodafio
gadwraeth ac i ymddiried yr Juddewon. Rhuf. 3. 22.
1. 2 ar 16, 16. yr Apocrypha nid ydoedd gyfryw.

5 Fod yr Scrythyrau Sanctaidd gyda'g Awdur
Duuw. Rhuf. 9. 17 ar 24 ar 11. 32, yn cyttuno a Gal.
22. Am hynny uwchlaw Awdurdod yr Eglwys.

6 Fod yn rhaid i bawb, yn gyfal gwyr llyg a gw
llen, ar a fynno fod yn gadwedig, fynych ddarllain
gwylod yr Scrythyrau Sanctaidd yn hyspys; Rhuf. 15
ar 10. 1. 2. 8. ar 16. 26.

7 Fod yr holl Lisiau a wneier o'r gwir Duw,
dodelwau llygredig. Rhuf. 1. 23 ar 2. 22 i w cydysynni.

8 Nad yw plygu y gllyn grefyddol o flaen delw,

10 lli un creadur ond gwir ddelw-addollaeth, Rhuf 11.
11 gwasanaeth celwyddog. Rhuf. 1 25.

12 Na ddylem *ni* weddio at neb ond at Dduw yn un-
yn yr hwn yr ydym *ni'n* Credu. Rhuf 10 13 14 ar
15 27. Am hynny *nid* at Seintiau nag Angelion.
16 Mae Crist ydyw ein hunig Gyfryngwr yn y Ne-
edd. Rhuf 8 34 ar 5, 2 ar 16, 27.

17 Nad yw aberth Cristionogion *ddim* arall ond yt-
ydlaberth eu heneidiau a'u cyrph i wasanaethu
18 mewn sansteiddrwydd a chyflawnder. Rhuf 12
19 ar 15 16. Am hynny *nid oes wir* aberthiad o Crist
20 yr Offeren

21 Fod yr addoliad duwiol yr hwn a *elwir dulia* yn
22 itala latria yn perthynu i Dduw yn *unig*, Rhuf 1 9
23 12, 11, ar 16, 18, im cydsynnied.

24 Fod yr holl Gristionogion i *weddo* at Dduw yn
25 Tafodiaith ei hun, Rhuf 14, 11

26 Nad oes gennym *nio honom* *ein bunain* mewn cy-
27 r llygredigaeth, ewyllys rhydd at ddaioni, Rhuf 7 18
28 ar 9, 16

29 15 Fod trachwant yn yr adgenhedledig yn bechod
30 Rhuf 7, 7 8 10

31 16 Nad yw y Sacramentau yn rhoddi gras, *ex opere o-*
32 *no o'r gwaith gwneuthuredig*, eithr maent yn arw-
33 ac yn sel fod y gras *wedi ei roddi* yn barod i ni. Rhuf
34 11, 12 ar 2, 28, 29.

35 17 Y dichon pob Cristion union gredadwy yn y byd
36 fod yn ddiogel o'i iechydwríaeth Rhuf 8 9 16 25

37 18 Na ddichon un dyn yn y hywyd hwn yn ol *cwymp*
38 *da*, berfaith gyflawni gorchymynnion Duw, Rhuf
39 10 &c, ar 3 19 &c, ar 11 32

40 19 Fod golod crefydd mewn rhagoriaeth a'r fwydydd
41 ddyddiau yn ddelw addoliaeth, Rhuf 14 3 5, 6, 17

42 20 Mae cyflawnder cyfrisol Crist, ydyw yr unig beth
43 yn ein gwneuthyd ni yn gyflawn o flaen Duw.
44 14 9, 17 23.

21. Fod enawd Crist wedi ei waenuthur o hâd Dafydd
nid o asarlladen trwy drawf lylweddiaid. Rhuf. 1. 3.
22. Fod yr holl wir Griftonogion yn Seinetau,
nid yr rhai y mae'r Pâb yn eu cyssegru, Rhuf. 1. 7. 2.
23. ar 15. 31. ar 16. 2. ar 15. 25.
23. Mae ipse, Crist Duw y dangnheddyf: ac nid ipse
y Forwyn a yssigeu ben y Sarph. Rhuf. 16. 20.
24. Fod yn rhaid i bob enaid o gydwybod, fod yn
ostyngedig, a thalu teyrnedig i'r Awdurdodau goruchub
hyâny syw ir swyddogion yr rhai sydd yn dwyn y cleddyf
yf, Rhuf. 13. 1. 2 &c. Ac am hynny mae'n rhaid i'r
Pâb, ac ir holl Breladiaid, fod yn ostyngedig i w Emerton
dewyr, Brenhinoedd a'u Penaethiaid, onis mynnam
ddwyna dannedigaeth a'r eu heneidiau, megis Bradyo hol
hwyr y rhai a wrthwynebant Dduwa'i Ordeinhâd ehe
Rhuf. 13. 1.
25. Mae Paul (ac nid Peter) a ordeiniwyd trwmarr
râs Duw i fod yn brif Apostol i'r cenhedloedd, ac fel hyn
yn ddigwyddedig i rufain pris Ddinas y cenhedloedd oddi
Rhuf. 15. 15. 16. 19. 20. &c. ar 11. 14. ar 16. 4.
26. Y dichon Eglwys rufain gyfeiliorni, a chwmp A
ymmaith oddiwrth y gwirionedd, cystal ac Eglwys
Jerusalem, neu un Eglwys neillduol arall. Rhuf. 12. 20.
21. 22.
- A chan weled fod yr Eglwys newydd-godiad o rufain seiri
yn y rhain ac mewn aneirif o byngciau eraill yn dŷn,
cu y gwrthwyneb yn union ir hyn a ddycodd yr Apostol
ot i'r Eglwys gyntaf o rufain; Barned Duw ar llythraethi
hwn rhygddynt hwy a ninnau, pwy o honom sydd ym
sefyll yn y wir hên ffydd Catholic, yr hon a ddyscor
yr Apostol i'r hên rufeiniaid. Ac oni wnaethom ni nos y
dda ymadel a hwynthwy, cŷn belled ac y darfu i de
ynt hwythau ymadel ag at rawiaeth yr Apostol? ydd i
pha un oreu ai dychwelyd at wirionedd St. Paul, 20.
aros yn oesdadol yn ymryfusedd rhufain?acos yw hi wyd
yn wir, yna cymeryd y mynachod a'r offeiriad pâb duwt
idd ofal, ac ariwydant, rhag osn nad yw hi i ydd, o'r bar.
cyndrhwydd, na gwirionedd, oad bradwriaeth, na chwris
fydd, oad gwrthrysel, (yu dechreu wrth yr afon Tiber)

diweddú wrth y pren teircalang a elwir Tiborn)
 ar byn yw achos eu marwolaeth hwynt. A cbwedi eu
 amfon o ymrysongar fangre gwrthgiliog, yn hytrach
 anac o eisteddle Apostolaidd tanghuedderus; o ran nas
 gallant hwy gael eu cynnwys i hudo deiliaid i dorri
 llyfau, a thynu eu hufudd dod oddiwrth eu Brenin,
 gyfodi gwrthryfel, i ennynt difrodiaeth, i frathu ac i
 ymewyno Brewhinesau, i ladd ac i lofruddio Brenhin-
 uedd, i chwýthu i entrych awyr holl Bennaethiaid y
 ddeyrnas a Phowdwr gwn. Y maent hwy yn taflu eu
 llifgrph eu hunain yn dcibris i w crogi, ac i w dihenyddio
 ron aelodau; (au heneidiau yn gadwedig, os perthyn-
 ant i Oduw,) yr wyf yn dymuno y cyfryw anrhydedd
 y holl Seinetiau y neb sydd yn eu hanfon hwynt. Ac y
 emne i mi achos gyfiawn iofni, na ddichon gwrthiau
 wy Arglwyddes Lypsius, Bachgen Blunston, gwellt
 garnet ar phedog danlyd y Morwynion, gadw mor
 ellwyr hyn yn ddiangol, ac yn ddi-euog o fod yn llof-
 dodiad iddynt eu hunain, yn hytrach nac yn Ferth-
 ion i Griff.

A pha fâth ar gydwybod y gall un pabist alw Gar-
 wjet yn Ferthyr, pryd yr oedd ei gydwybod ei hug
 ei drechu ef i gysaddef, mae am fradwriaeth ac
 id am grefydd yr oedd efe yn marw? Ond os yw
 fâfeiriadau y fâth Efengyl Bowdwr gwn yn Ferthy-
 dyon, y mae yn rhytedd gennif fi pwya ddichon fod yn
 llofruddion? Os ydynt hwy yn Seinetiau, pwy ydynt
 bennethiaid? A pha rai ydynt Ganibaliaid, os hwynt hwy
 ydynt Catholiciaid?

Ond gan adael y rhain, os mynnent fod yn fudr, i
 ni nos yn ei budreddi yn oesadol, gadewch i ni (i ffydd-
 ideb yr rhai y gorchymynnodd yr Arglwydd ei wir
 ? ydd megis depositum, sef trysawr gwerthlaur, i Tim.
 l, 20.) weddio ar Dduwar allael o honom ni arwain
 hwyd sanctaidd, cysattebol i'n ffydd sanctaidd, mewn
 a duwoldeb tua at Griff ac ufudi-dod at ein Brenin-
 gular. 24. 21. i Pet. 2. 17 Fel os ein Iachwdwr a'n
 chwrtis ni fyth yn deilwng o'r anrhydedd honno, iddiol-
 er of Merthyrddod er mwyn yr Efengyl, pa un byn-

nag a'i trwy losci yn gyhoeddus, megis yn nyddiau y Frenhines Mari, a'i trwy gael ein llofruddio yn ddirgel, megis yn nhŷ'r Iqisition sef yr holiad, neu i oddes ein cifyddio yn gelaneddau megis yn y gosper ym Mharis; neu i gael ein chwythu i fynu gan bowdr gwn megis i'r amcanwyd i lŷs y Parliament, y gallwn ni gael y grasi weddio am gynnorthwy eilân Yspryd i nerthu ein gwendid, ac i ymddiffyn ei achos ef; megis y bôm ni yn felio a'n marwolaethau y gwirionedd Efangylaidd, yr hwn yr ydym ni yn ei addef yn ein bywyd. Megis y byddom holl ddyddiau ein bywyd yn fendigedig trwy ei air ef, yn nyddiau ein marwolaeth yn fendigedig yn yr Arglwydd: ac yn nydd y farn yn fendigedig gan ei Dâd et, Canniadâ hynny Arglwydd Jesu. Amen. Luc. 11. 28. Dat. 14. 34. Mat. 25.

34^c Dat. 22. 20.

Tmddiddan hyfrydrhwng yr enaid a i lachwdrwr, yngylch baeddedigaethau ffrwythblawn ei ddioddejaint cystaddi-ol ef.

Yr Enaid.

ARGLWYDD PA BAM Y GOLCHAIST DI DRAED DY DDYSCYB-

CRI. I ddyfci i ti pa fodd y mae iti dy barotoidy huner iddyfod i'm Swpper i.

EN. Arglwydd pa bam y golbit i i bwnt dy bunain? Joan. 13. 14.

CRI. I ddyfci i ti ostyng eiddrwydd os myni di fod yn ddyfcybl i mi.

EN. Arglwydd pa bam y darfu i ti o flaen dy farwolaeth, o fed allan dy Swpper diweddaf? Luc. 22. 19.

CRI. Fel y gellitt i gofio yn well fy marwolaeth i, a bod yn ddiogel fod yr holl haeddedigaethau a darddod o honi yn eiddot ti.

EN. Arglwydd pa bam yr aint i'r fâb lê ac y galles? Judas gael gafael arnat? Joan. 18. 4.

CRI. Fel y gellych tiwybod fyned o honof si mor ewyllysgar i ddiodef am dy bechod di, ac yr aethost ti erioed i gyfle yn y byd i wneuthur pechod.

EN. Arglwydd pa bam y decheraist di dy ddigoddefain? Cr. Gardd? Joan. 18. 15.

- Cri.** Oblegit mae mewn Gardd y casodd dy bechoda
ddir ei ddechreuad gyntaf, Gen. 3. 3.
- En.** Arglwydd pa ham y darfu i thdri etholedig ddysgy-
ymion gwympo yn eu trwm gwsc, pan oedditi ti yn dechreu
gwn, gyned i th lychnoys a th boen? Mat. 26. 40.
- Cri.** I ddangos mae fy fi fy hunan a weithredoedd or-
orychwyl dy Brynedigaeth di. Esay. 63. 5.
- En.** O Arglwydd pa ham yr ydoedd cynifer o ddicbellion,
eddio faglau weddies gosod am danant ti? Mat. 26. 4.
- Cri.** Fely gallwn ni dy waredu dio holl faglau yr
lynoliwr ysprydol, Psal. 92. 3.
- En.** Arglwydd pa ham y gydewit ti i Judas (oedd yn dy
yniadychu) dy gusanu? Mat. 26. 40.
- Cri.** Megis trwy oddef geiriau o wefusau tywylodrus,
gallwn yno dechreu talu iawn am bechoda, lle y dyga-
eu Satan ef gyntaf i'r byd, Gen. 3. 4. 5.
- En.** Arglwydd pa ham y mynnit ti dy werthu am 30 o
barau arian? Mat. 27. 3.
- Cri.** Fel y gallwn ni dy ryddhau dio gaethiwed tra-
wyddol.
- En.** Arglwydd pa ham y gwaeddaist di trwy y fath le-
ain crgf, a dagrau? Mat. 26. 39.
- Cri.** Fel y gallwn ni ddifoddyd creulondeb cyfawn-
er Dau, yr hwn oedd mor danbaid wedi ei ennyd yn
erblyn di.
- En.** O Arglwydd pa ham yr oedditi ti mor ofnus, ac i th-
rafwod i'r fath chwys o ddefnynnau gwaedlyd?
- Cri.** Fel gan ddioddef y digofaint dyledus i th bech-
dau di, y gellit ti fod yn fwy diofal yn dy farwolaeth,
chael mwy o gyffur yn dy wrthwyanebion.
- En.** Arglwydd pa ham y gweddiaist di mor fynych ac
nor ddifrifol, am fyned o'r Cwpan honno oddiwrthit?
Mat. 26. 39. 42. 44.
- Cri.** Fel y gellit ti ddeall echryslorhwydd y felldith
onno a'r digofaint, yr hon er ei bob yn ddyledus i th
echodau di, y roeddwn i y pryd hynny yn ei ysed, ac
ei oddef trofot, Gal. 3. 13.
- En.** Arglwydd pa ham y darfu i ii ar ol dy ddymuniad,
tung dy ewyllys dy hun at ewyllwys dy Dâd?
- Cri.** I ddysci i ti pa beth a odylit ti ei wneuthur yn
dy

dy holl flinderau : ac mor fodlon y dylit ti ymroi i oef trwy amynedd y gwrthwyneb, yr hyn a weli di eisya dyfod oddiwrth law gyfawn dy Dâd nefol.

Ea. O Arglwydd i ba betw y cbwyfaist di ddagran ddyfr a gwaed ? Luc, 24. 44.

Cri. Fel y gallwn i dy lanhau di oddiwrth dy fei duon a'th anafau gwaedlyd.

En. O Arglwydd p_z ham y mynnit ti dy ddal, pryd gallesit i ddiangc oddiwrth dy elynion ? Luc 22. 51.

Cri. Fel na chae dy elynion y'sprydot moth ddal a'th daftu i garchar i'r tywyllwch eithaf. Mat. 5. 25.

En. Arglwydd p_z ham y mynnit ti i'th boll ddyscyblon dy adael, a ffoi ymaith ? Mat. 26. 56.

Cri. Fel y gallwn ni dy gymmodi di a Duw, gan hwn yr oeddit tihau yn cael dy adael am dy bechod.

Ea. Arglwydd paham yr oeddyt ti yn sefyll a_y buna gael dy ddal ? Joan 18. 8

Cri, I ddangos i ti fod ynghariad i i'th iechydwriaeth, yn swy na chariad fy holl ddyscyblion.

En. Arglwydd paham y cafodd y gwr ieuangc ei ddgan y milwyr, ai ddiosc o'i liain z y rhwng a ddaethau o i'w lly wrth glywed a trwst oedd wrth dy ddal a'th ddwyn y'r Archoffeiriad ? Mar. 24, 51, 52.

Cri. I ddangos eu creulondeb hwy yn fy llindagu am gallu i'neu yn gwaredu fy holl ddyscyblion all o'u dwylaw creulon hwynt, yr rhai oni buaseu hynn a gawasent eu trin yn waeth ganddynt hwy, nag y tu nwyd y gwr ieuangc hwnnw.

En. Arglwydd paham y mynnit ti dgrwymo ? Mat. 27.

Cri. Fel y gallwn ddattod rhaistau dy anwiredau

En. Arglwydd paham y gwasodd Peter dy di ? Luc. 22.

Cri. Fel y gallwn dy gyfaddef dio flaen fy Nhâd, fel y gellit ti ddyscu nad oes dim ymddiried mewn dy a bod iechydwriaeth yndeilliau yn unig o'm trugared

En. Arglwydd p_zham y dygaist di Beter i edifeirm trwy ganiad y ceiliog ? Luc, 22. 60.

Cri. Fel na hyddeui neb ddirmyg y moddion a o einiwyd iw troiad, er gwaeled y byddont iw gweled.

En. Arglwydd paham y darfu i ti ar ganiad y ceiliog ac edrych ar Beter ? Luc. 22. 62.

Cri. Fel y gell ych di wybod, heb gynnorthwym

D Dduwfoldeb

343

fy ngrâs i, na ddichon unrhyw toddion droi pechadur at Dduw wedi iddo ef unwaith gwympo oddiwrtho ef.

En. Arglwydd paham yr oedayt ti wedi dy ymwiſco mewn gwific o borphor? Joan, 19. 5.

Cri. Fel y gellych di ddeall mae fy fi a’th lanhaodd di oddiwrth dy bechodau gwaedlyd. Esay, 1, 8,

En. Arglwydd paham y mynnit ti dy goroni a drain? Mat. 27. 29,

Cri. Fel gan wisco drain, blaen ffrwîthau y felldith, y byddeu yn eglur, mae fy fi sydd yn tynnu ymmaith y pechodau a’r felldith o’r byd, acyn dy goroni dia choton y bywyd a’r gogoniant. Dat. 2. 10. 1 Pet. 5.

En. Arglwydd paham y rhoddwyd corsen yn dylaw di? Mat. 27. 29,

Cri. Fel y byddeu yn eglur na ddaethym i dorri y gorlen yfisig Mat. 12. 20.

En. Arglwydd paham y gwatworwyd dydi gan yr Idewon? Mat. 27. 29.

Cri. Fel gellit ti orfoleddu ar gythreuliaid, y rhai oni bae hynny a fuasent yn dy watwor di, megis y darfu i’r Philiftiaid a Sampson. Barn. 16. 25,

En. Arglwydd pa ham y mynnit ti halogi dy fendigedig wyneb a phoerion? Mat. 26. 67.

Cri. Fel y gallwn lanhau dy wyneb di oddiwrth gywilydd pechod.

En. Arglwydd paham y cuddiwyd dy wyneb di a goch-gudd? Mar. 14. 65,

Cri. Fel, gan ddwyn ymmaith dy ddallineb ysprydol di, y gellit ti ganfod wyneb sy Nhâd, yn y Nefoedd.

En. Arglwydd paham i’th darawsant di a dyrnau, ac i’r bhwysant ti a ffynn? Mat. 27. 30.

Cri. Fel y gellit ti fod yn ddiangol oddiwrth ddyrnodiau, a rhwygiadau yr ysprydion usfernol.

En. Arglwydd paham y mynnit ti dy galbu? mat. 27. 39.

Cri. Fel y galleu Dduw adrodd tangheddyf wrthi ti trwy ei air a’i yspryd.

En. Arglwydd paham y rhodded cleisiau ar dy wyneb chernodiau gwaedlyd. Joan, 19. 3. Esay, 53, 2.

Cri. Fel y tynneu dy wyneb di yn ogoneiddus, megis Angel yn y Nefoedd, Mat. 13. 13. 25. 22; 30.

En. Arglwydd paham y mynnit ti dy fflangellu mor
greulon? Joan. 19. 1.

Cri. fel y gellit tifod yn ddiangol oddiwrth frâth
cydwybod, ac oddiwrth fflangellau poenau tragwyddol.

En. Arglwydd paham y mynnit ti dy ddwlyn yn i'r wym
i'� gybuddo ger brôn Brawdle Pilat mat. 27. 12

Cri. fel y gellit ti yn y dyddolaf gael dy ryddhau ger
bron sy ngorseddfaing c i.

En. Argimyde paham y mynnit ti dy gybuddo ar gam?
Luc. 23. 3,

Cri. fel na chait ti moth euog farnu yn gyfiawnu

En. Arglwydd paham y traddodid dydi i'� euog far-
nugan Farnw dieithr. Mat 27. 13.

Cri. fel y gellit ti wedi dy waredu o gaethiwed y go-
rimes deirn usfernol, gael dy roi yn ol i Dduw, eiddaw
yr hwn oeddit o gyfiawnder.

En. Paham y darfu i ti glynabod, fod awdurdod i Pilat
ernat ti wedi ei ddodi oddi uchod? Joan. 19. 11.

Cri. fel na chae yr Anghrist trwy liw o'i fod yn Ficar
i mi, ei ddechafu ei hunan uwchlâu pob gallu, a thy-
wysogaethau Tit. 3. 1, 1 Pet. 2. 13, 14, Rbif 13. 14

En. Arglwydd paham y dioddefais i dy archollion dan
Pontius Pilatus, yr hwn ydoedd bennaeith o Rufeiniwr dan
Cæsar o Rûsain? Luc. 23. 1, 2.

Cri. I ddangos mae dichellgar lywodraeth y Cæsar-
laid a'r Escobion o Rûsain, a brif erlidieu fy eglwys, ac
am croeshoelieu i yn fy aelodau. Dat 11. 8. ar 17. 5, 6. 24.

En. Ei'r paham O Arglwydd y mynnit ti dy gondemn-
io? Joan. 19. 16 Luc. 23. 23.

Cri. megis y byddeu y gyfraith wedi ei chondemnio
ynof ti, fel na ellid mo'th condemnio di trwyddi hi. Rbif
8. 3.

En. Ond paham y mynnit ti dy gondemnio, pryd na all-
ant brofi dim yn dy etbyn di? Joan. 19. 6. matth. 27. 24.

Cri. fel y gellit ti wybod nad am fy meiau sy hun, ei-
thr am dy feian di y ddioddefais i.

En. Arglwydd paham i'� arweiniwyd i allan o'r ddi-
gas i ddioddef? mat. 27. 33. Heb. 13. 12.

Cri. fel y gallwn i dy ddwlyn di i'r dînas nefol i orp-
bywys,

O Dduwifoldeb

34.

En. Arglwydd, paham y darfu i'r Iddemon beri i Simon o Cirene yr hwn oedd yn dyfod o'r maes, ddwyn dy groes di? Luc, 23. 26.

Cri. I ddangos y gwendid i'r hwn y darfu i bwys dy bechodaau di ty nwyn i : a pha ryw gyflwr fydd i bob Gristion, yr hwn sydd yn myned allan o'r byd yma tua-gat Jerusalem nesol.

En. Arglwydd paham i'th ddinoethwyd o'th ddillad? Joan. 19, 23.

Cri. tel y gellych di weled fel y darfu i mi ymadael ar cwbl i'th brynu di.

En. Arglwydd paham y mynnit ti dy godi ar Groes? Luc. 23.

Cri. fel y gallwn dy gyfodi di gyda myfi i'r nef.

En. Arglwydd paham y mynnyt ti dy grogi ar bren melldigedig?

Cri. fel y gallwn dalu iawn am y pechod a wneuthid ti wrth fwyta ffwrwyth y pren gwaharddedig; Gen. 2 17.

En. Arglwydd paham y mynnit ti grogi i bwng dau a ladron? Luc. 23. 53.

Cri. fel y gellit ti (fy anwyl enaid) gael lle ymmh-jith yr Angelion sanctaidd.

En. Arglwydd paham yr hoeliwyd dy draed a'th ddwy-law wrth y groes? Psal. 22. 16. Joan, 20, 25.

Cri. I roi rhydd-did i'th ddwylaw di i wneuthur gweithredoedd cyflawnder, ac i roi dy draed yn rhydd i ro-dio mewn ffyrdd tangnheddyf.

En. Argywydd paham y darfu dy groeshoelio yn Golgotha, lle'r oedd panglogau y gwyr meirwon? mat 27. 33.

Cri. Ith sicrhaudi fod fy marwolaeth i yn iywyd ic marw.

En. Arglwydd paham na rannau y milwyr dy bais ddi-wriad? Joan. 19, 24.

Cri. I ddangos mae un yw fy eglwys kebrwyg angbydfod

En. Arglwydd paham y darfu i si archwaethu finegr y gynnwscedig a bus tl? mat, 27, 34,

Cri. fel y gellit ti gael bwytar bara Angelion, ac yfed dwyr y bywyd?

En. Arglwydd paham g dywedaist di ar y groes fe a gorbenwyd? Joan, 19. 30,

Cri. fel y gellit ti wybod, iod y gyfraith wedi ei chyflawni trwy fy marwolaeth i, a'th iechydwriaeth dithau wediei weithredu. *Rbuf. 10, 4, 2 Cor 3 13.*

En. Arglwydd paham y darfu i ti lefain allan ar y groes, fy Nuw fy Nuw, paham i'm gadewaist? *mat. 27, 46.*

Cri. Rhag i ti wedi dy wrthod gan Dduw, gael dy lwrw allan ilefain ym mhoenau uttern gwae ac och yn dragwyddol.

En. Arglwydd paham yr oedd y fath dywyllwch mawr cyffredinol, pryd yr oeddit ti yn dioddef ac yn llefain ar y groes? *mat 27, 45.*

Cri. Iel y gellit ti weled cyffelybiaeth o'r poenau uffernol, a ddioddefais i i'th waredu di o hoenau didrangedig uffern, ac o gadwynau tywyllwch tragwyddol. *2 Pet 2, 4. Jude, 4*

En. Arglwydd paham y mynnit ti boelio dy freichiau ar led?

Cri. fel y gallwn dy gofleidio di yn garedigcach, sy enaid anwyl.

En. Arglwydd pa fodd y darfu i'r lleidr ni wnaethau ddalon i erioed o'r blaen, ynnill paradwys ar y cyfryw eddysirweb bŷr! *Luc. 23, 43,*

Cri. fel y gellych di weled gallu fy marwolaeth i, yn maddeu i'r rhai a edifarhao, megis na byddo rhaid i un pechadur anobeithio.

En. Arglwydd paham na chae y lleidr arall, yr bwn oedd yn crogi cym agosfed ac ynteu attat feddiannu yr unrhyw drugaredd. *Luc. 23, 39.*

Cri. Am fy mod i yn gadael y rhai a fynnwyf fi iwaledu eu hunain yn eu drygioni i ddiniâr, fel y byddo bawb ofni, ac na ryfyo neb, *Rbuf. 9, 18, 22.*

En. Arglwydd paham y darfu i ti lefain a'r fath lef uhel, yn rhoddi yr yspryd i fynnu. *Mat 26 50.*

Cri. fel i'r ymddangoseu na ddygodd neb mom heilnes i oddiarnaf, eithr rhoddi o honof si hon ar lawr o honof fy hunan. *Joan. 10, 18.*

En. Arglwydd paham y darfu i ti orchymyn dy enaid i Admylaw dy Dâd. *Luc 23 49 Joan. 13. 1.*

Cri. Iddyfscu i tktheu pa beth a ddylit ti ei wneuthur i'n ymadefas bywyd hwn.

En. Arglwydd paham y rhwygwyd llenn y deml gnddw y wrth dy far wolaeth. mat. 27; 51.

Cri. I ddangos na chae ddeddf y Lefitiaid fod mwyach yn derfyn rhwng yr Iddewon a'r cenhedloedd; a body ffordd i'r Nefoedd yr orwrhon yn agored i bawbagredant Eph. 2. 14. Heb. 10. 19. 20.

En. Arglwydd paham y crynnodd y ddaiar, ac yr holl dodd y mein wrth dy far wolaeth di.

Cri. O arswdd iddi ddal ei Harglwydd iw far wolaeth, ac i annod creulon galedwch calonnau pechaduriaid.

En. Arglwydd paham na thoreu y milwyr dy esgeiriau, fel y gwnaethant ir lladron, yr rhai oeddynt yn crogi o'r ddeutu.

Cri Fely gellit ti wybod nad oedd liddytallu i wneuthur dim ychwaneg i mi, nac a rag-ddywedaseu yr Scrifur y gwnaent, aca ddioddefwn inneu, i'th waredu dit Exod. 12. 46. Psal. 34. 21 Zech. 12, 10.

En. Arglwydd paham y gwahanwyd dy, s'dly's agwaiwffon?

Cri. Fel y gellit ti gael ffordd i ddyfod yn Agos Fach at fy nghalon.

En. Arglwydd i ba beth y rhedodd y dwfr ar gwaed allan o'r fendigedig ystlys? Joan. 19. 34.

Cri. I sicrhau i ti fy lladd i, mewn gwirionedd, gan fod gwaed fy nghalon yn ffrydio allan, a'r dwfr yr hwn oedd o amgylch fy nghalon yn pifyllio ar ei ol: ar hwn pan y tywallter un waith, y mae'n anghenrhaid i ddyn farw.

En. Arglwydd paham y rhedodd y gwaed o'r neilltu yn gyntaf, ar dwfr a'r ol byny or neilltu ynteu, allan o'r fendigedig archoll.

Cri. I'th sicrhau di o ddau beth: 1 mae trwy dywalltiai fy ngwaed i, y gweithredwyd cyflawnhâd a sansteiddia i'th waredu di. 2 mae fy yipryd i, trwy gydwyd o'r arfer o'r dwfr yn y Bedydd, ar gwaed yn y Cymru, weithreda vnot ti gyflawnher a sansteiddrwydd, trwy yr hyn y cai di fy ngogoneddu i. 1 Joan. 5. 6.

En. Arglwydd paham y darfu i'r beddau agori wrth far wolaeth Mat. 27. 52.

Cri. I arwyddoccau, fod Angeu trwy fy marwolaeth, wedi cael ei triw angauol, ai orchfygu.

En Arglwydd pabam y mynnit ti gael dy gladdu? Mat. 27. 60.

Cri. Fel na alleu dy bechodau di fyfth gyfodi i synu yn y farn yn dy erbyn di

En Arglwydd pabam y mynnit ti y fath ddaw Henuraid anrbigeddus, sef, Nicodemus, a Joseph o Arimathea i' th gladdu? Joan 19. 40.

Cri Fel y byddeu y gwirionedd o'm marwolaeth i (yr achos oth sywyd di) yn eglurach yn ymddangos i bawb oll.

En. Arglwydd pabam i' th claddwyd mewn bedd newydd, yn yr hwn ni roddajid dyn erioed or blaen? Joan. 18. 41.

Cri. fel y byddeu yn eglur, mae fy fi ac nid neb arall a gyfododd; ac mae trwy fy nerth fy hun, ac nid trwy rinwedd neb arall, felyr hwn a adfywiodd wrth gyffwrdd ag escyrn Elishas.

En. Arglwydd pabam y darfu i ti gyfodi dy gorff drasbofn? Mat. 28. 6.

Cri. fel y gellit ti fod yn ddiogel o fod dy bechodau wedi eu rhyddhau, a' th fod ditheu wedi dy gyflawnhau. Rhu. 4. 25.

En. Arglwydd pabam y darfu i gynnifer o gyrph y Sant gr rhai a bunansent, gyfodi wrth dy adgyfodiad di? Mat. 27. 52.

Cri. I roddi ysbystrwydd yr adgyfoda holl gyrph y Sant, trwy rinwedd fy adgyfodiad i yn y dydd diweddaf. Act. 17. 31.

En. Arglwydd pa beth a roddaf i ti am dy boll ddoniau yn? Psal. 116. 11.

Cri. Car dy greawdr, a bydd yn greadur newydd. Gal. 1. 7.

Enaid yn drasercbog wrth fyfyrlo ar ddioddefaint ei Arglwydd, yn treutbu wrtho ei hunan.

D A beth a wnaethost di, O fy Iachawdwr hyfryd, am tra-fendigedig waredydd? pryd y bradychodd Jesus dydi, i'r werthwyd i'r Iddewon, i'th ddaliwyd, negl s drwg weithredwr, ac i'th arweiniwyd yn rhym fel Oen i'r lladdfa? Pa ddrygloni a wnhit ti, y bydden raid i ti fel hyn yn gyhoeddus.

an oeddus gael dy farnu, a'th cyhuddo ar gam, a'th euog
 farnu i farw yn anghyflawn gerbron Annas a Chaiaph-
 yns, Offeiriadau Iddewaidd, a cher bron brawdle Pilat
 Pennaeth o rufeinydd? Pa beth oedd dy fai? neu i bwy-
 triod y cynnygiaist di gam? fel y byddeu raid i ti fel
 eanyn yn dofturus gael dy guro a fflangellau, dy gyroni-
 drain, dy fingamu a gwatworerdd, dy gablu a geiri-
 lu, dy gernodio a dyrnau, dy bwyo a ffynn? O Arglw-
 ydd pa wedd yr haeddaist di gael dy fendigedig wyneb
 wedi ei boeri trosto, ac megis wedi ei guddio a chywilk-
 ydd? cael rhannu dy ddillad. a'th ddwylaw a'th draed
 wedi ei hoelio wrth y groes? a'th cyfodi i synnu ar y
 fren melldigedig, i'th croeshoelio ym mhllith lladron, a
 wneuthur i ti archwaethu Finegr a bustl? ac yn dy an-
 genectid ath orthrymder marwol, goddef y fath liseiri-
 dant anfeidrawl o ddigllonrhywydd Duw, yr hyn a wna-
 th i ti lefain allan, megis pe buasit ti ar wrthod gan
 Dduw dy Dâd? Ie i gael dy galon ddiniwaid wedi ei
 gwanu a gwaiwffon felldigedig, a thywallt allan dy wer-
 hafawr waed o flaen llygaid dy fam fendigedig? Oh Ia-
 chawdwr anwyl, pa fath greulondeb ar gyfudda gefaist
 i yn goddef hyn oll, gan weled fy mod i yn synnu cyn
 welled wrth feddwl am dano. Yr wyf fi yn gofyn am
 y fai, ac ni fedrai glywed son am yr un ynot ti, na ch-
 mmaint a chael twyll yn dy eneu. 2 Pet. 2. 22: Ye-
 dys yn holi dy elynion, ac ni feiddioddyr un o honynnt
 y argyoddi di o bechod: y cyhuddwyr (a gyflogesid)
 id oedd ynt yn medru cyttuno yn eu tystiolaeth; y
 Barnwr oedd i'th fwrw, oedd yn egluro dy ddiniweidr-
 rydd ar gyhoedd: yr oedd ei wraig ef wedi danfon gair
 iddo ei bod hi wedi cael ei rhybuddio mewn breuddwyd,
 o'th fod di yn wr union; ac am hynny y dylasen ef gy-
 meryd gofal, rhag gwneuthur anghyflawnnder a thydi.
 Canwriad yr hwn oedd i'th ddihenyddio di, oedd yn
 safdef am wirionedd dy fod ti yn wr cyflawn, ac yn
 wr fab i Dduw. Yr oedd y lleidr yr hwn oedd yn cro-
 gyda thydi, yn dy gyflawnhau di, gan ddywedyd na
 neuthit ti ddim ar fai.

Gan hynny o Arglwydd, pa beth ydyw yr achos o'th
 madwyddcreulon, a'th ddioddefalnt aruthrol? sy fi o

Arglwydd, sy fi ydyw yr achos o'th ofidiau hyn :
 mhechedodau i a weithredoedd dy gywilydd, fy anwired
 i oedd yr achosion o'th gammau di, myfi a wneuthu
 y bai a thitheu a bennydiwyd am y camwedd : sy fi y
 dwyf euog, a thitheu a gyhuddwyd : myfi a wneuthu
 y pechod, a thitheu a ddioddefaift y farwolaeth : myfi
 wneuthum y hai, a thitheu a grogwydar y Groes. O
 ddynder cariad Duw ! Oddull ryfeddol nesol râd ! On
 anfesurol fesur o dra-uchel drugaredd ! Y mae y dryg-
 onus yn troseddu, ar cyflawn yn cael ei gospi, yr euog
 yn diangc, ar gwirion yn cael ei fwrrw. Y drwgwe-
 thredwyr yn cael ei ryddhau, ar di niwaid ei gondem-
 io : yr hyn yr oedd y dyn drwg yn ei haeddu, yr oedd
 dyn dayn ei ddioddef, y gwas a wnai'r camwedd, a'
 Meistr a gal'r cerydd. Pa beth a ddywedai ? Dyn
 bechodd, a Duw a fu farw. O Fâb Duw pwy a ddich-
 on gyflawn adrodd dy gariad ? neu ganmol dy drugare-
 grwydd ? neu dderchafu dy foliant ? yr oeddwn i y
 falch, a thitheu yn oftyngedig, yr oeddwn i yn anufud
 a thitheu a fuost ufudd. Myfi a fwyteis o'r pren gwai
 harddledig, a thitheu a grogwyd ar y pren melldigedig,
 Myfi a sum ddyn glwth, a thitheu a ymprydiaist. Ch-
 want diffaith am arweiniodd i fwyta'r afal melus, a ch-
 riad tra-pherffaith a'th dywysold di i yfed o'r cwppa-
 chwerw : myfi a brofais flasusaf trwyth yr aeron, ditha
 a archwaethaist chwerwdod y buffle. Efa ynsyd oed
 yn gwenu, pryd yr oeddwn i yn chwerthin, eithr yr
 edd Mair fendigedig yn wylo, pryd yr oedd dy galon
 yn gwaredu, ac yn marw. Ofy Nuw, yma yr wyt
 gweled dy ddaioni di, am drygioni inneu : dy gyflawn
 er di a'm anghyflawnder ineu ; anuvioldeb fy nghna-
 i, a duvioldeb dy anian di. Ac yr awr hon o Arglwyd
 bendigedig, gan ddarfod i ti ddioddef hyn oll er fy
 yni ; p2 beth a roddaf i ti am yr holl ddoniau a gannia-
 beust di i mi, enai l-truan? mewn gwirionedd Arglwyd
 yr wyf yn cyfaddef fy mod i yn dy ddyled ti yn barod a
 fy ngbreadigaeth, yn fwy nag yw boffabl i mi allael ei
 lu ; Canys o herwydd hynny yr wyf yn rhwymedig a
 holl allu, ewyllys, a thraserch, i'th garu, a'th a
 rhydeddudi, Os wyf fi yn fy nylu sy hunan i

rhoddi sy hunan i mi yn fy nghreadigaeth ; beth yr awrhon a roddaf fi i ti, am dy roddi dy hunof fi l'r fath farwolaeth echryslon, er mwyn fy mhr-digaeth ? Mawr oedd y dawn, oedd i ti sy nghreu o m, ond pa dafod a ddichon ddatcan yn uniawn fawr y rhad hwn, ddarfod i ti fy mhrwynu am bris mor thfawr, pryd yr oediwn i yn waeth na dim ; yn wir glwydd, oni allaf fi dalu y diolch a ddylwn i ti ; (a wy a eill dalu i ti, yr hwn wyt yn rhoddi dy radau synnied haeddedigaeth nac edrych ar faintiolaeth ?) older dy fendithiau lydd yn fy ngwneuthur i mor ddydus ; fel yr aethum cyn belled oddiwrth allael talu ph yr hawl, fel nad yw bossibl i mi dalu cymaint a'r g o' th gariad.

Eithro Arglywydd dydi a wyddofer er pan gollais i dy di (o waith codwm fy henfaid anedwydd) na all-fi moth garu di am holl allu, ac am holl feddwl, fel dylwn ; Am hynny megis y darfu i ti yn gyntaf daflu serch arnaf fi, pryd yr oeddwn i yn blentyn y digofant, ac yn delbyn or byd colledig; felly yr awrhon yr yd yn attolygu i ti dywallt dy gariad trwy dy lan yspadd, i'm holl gyneddfau am serch, fel er nas gallaf fi th dalu i ti yn y fath fesur ar gariad, ac a haeddaist etto y gallwyd ymeginio i dalu i ti yn y cyfryw fodd, a fyddo yn gymmeradwy gennit ti yn dy drugaredd ; y byddwys mewn uniondeb calon, i garu fynghymydog er dy fwyn di, a' th garu di uwchlawn pob dim er dy wgn dy hunan. Na adi ddim fod yn ddifyr gennif, ond rhyn a fyddo yn ddifyr ger dy frondi. Ac o Iachawwr anwyl, na chynowys i mifyth fod yn golledig, neu wedi fy nhafu ymmaith, yr hwn a hrynaift ti cyn ddratted a' th werthfawr waed dy hun. O Arglywydd na i mi fytb anghofio dy anfesurol gariad hwn, a' th ddun anrhaethadwy o'm prynedigaethi, heb yr hyn beth, fuasen well i mi na buaswn erioed, na chael bod.

A chan weled dy fod ti yn canniadhau i mi gynnorth-y d y lan Yspryd ; Dod gennad i mi o Dâd nefol (yr own wyt Dâd yr ysprydau) ynghyfryngdod dy Fab i esaru-ychydig eiriau yngluestiau fy Arglywydd. Os y-wyt ti o Arglywydd yn fy nirmugu am gwrthod am fy nwireddau, fel yr haeddwn, etto bydd drugarog wrthi

n er mwyn haeddeditaethau dy fab, yr hwn a ddiodd
 odd gymaint trofot fi, Beth er nad wyt ti yn gy
 led ynof fi ddim ond trueni, yr hyn a ddichon ennynt
 ddigter a th d digofaint? etto edrych ar haeddeditaeth
 than dy fab, ac di a gai weled digon i' th anog i drug
 redd a thofturis. Gwelddir gelwch ei gnawdoliaeth
 a gallwng dros gof drueni fy nhrofeddau i. A chyn
 nyched ac y byddo archollion dy fab yn ymddangos
 dy olwg, gad im pechoda u i fod yn guddiedig oth wy
 di, Cyn fnyched ac y byddo cochni ei waed yn disclo
 rio yn dyolygon: Oh gad i euogrwydd sy mhechoda
 gael ei dynnu allan o' th lyfr di. Afaeth sy nghnaw
 i a enynodd dy ddigofaint ti: Oh gad i ddiweirdeb
 gnawd ef dy berswadio di i drugarhau: megisag y da
 fu im cnawd i fy nenu i bechu, sell y gallo ei gnaw
 ef fy nattroi i' th ffafor di. Fy annufudd-dod i a haedd
 odd dial mawr, ond ei ufudd-dod ef a haeddu ddau
 mimaint o drugaredd; Canys pa gosp a ddichon dya
 haeddu ar nas dichon Duw, yr hwn a wnaed yn ddy
 haeddu cael maddeuant amdani? pan y fflriwyf faint
 olaeth dy ddioddefaint, yno yr wyf yn gweled wiried
 dywedi, Ddyfod o Iesu Crist wr byd i iachau'r pechoda
 iaid pennaf. A seiddi di gan hynny O Cain ddywed
 fod dy bechoda yn fwy nag a ellir eu madden? Yr wyt
 yn dywedyd celwydd fel Llofruddiwr. Trugared
 un Crist a ddichon faddeu i lonaid yr holl syd o
 Cain, os credant ac edifarbau, Pechoda uyr holl bechoda
 uriad ydynt o fewn rhif, trugaredau Duw ydynt aneu
 is, Am hynny O Dad er mwyn angeu chwerw, a di
 ddefaint gwædlyd dy fab Jesu Crist, yr hyn a ddiodd
 fod trofot fi, y rhai a gofais i yr awr hon wrthit, made
 eu a phardyna i mis y holl bechoda u, a gwared fi odd
 wrth y felldith ar ddial, y rhai y maenthwy yn eu cy
 awn haeddu; a thrwy ei haeddeditaethu ef, gwna fi
 Arglwydd yn gyfranog o' th drugaredd di, Dydruga
 edd di ydyw y peth, am yr hwn yr ydwyt fi mor ddisfr
 ol yn eubo amdano, Ac ni chalif sy nhaerder ball
 galw, a churo megis y dyn oedd yn ceisio y torthau ym
 menthi gnes i ti godiac agor: pyrth dy rad i mi, A
 mi channiadheil di i mi y torthau, O Arglwydd

ea mo honnof fi o friwzion o'th drugaredd a hynny
 iiff wasanaethui'th lawforwyn newynllyd.
 A chan weled nad wyt ti yn gofyn dim am dy holl
 oniau, ond i mi dy garu yngwirionedd ty nghalon
 difewn (o'r hyn y mae *Creadur newydd* yn unionaf
 tiolaeth *oddiallan*, (a bod cyn hawsed gyda thydi, fy
 wneuthur iyn *greadur newydd*, a gorchymyn i mi sed
 gyfryw : Crea galon lan yaof o Crist, ac adnewydha
 y ryd union o'm mewn ; ac yno y cei di weled fel (gan
 whau yr hên Adda ai drachwantau llygredig.) y gw-
 naethai dydi fel *creadur newydd*, mewn buchedd ne-
 ydd, rhyd llwybr newydd, a thafod newydd, a moddi-
 newydd, a geiriau newyddion, a gweithredoedd ne-
 ddion, er gogoniant i'th enw, ac iynnill encidiau pē-
 adurus eraill i'th ffydd di, trwy fy siampi bucheddol,
 Cadw fi yn dragywydd o fy Iachawdwrs oddiwrth bo-
 nu usfern a chreulondeb y cythraul. A phan sydd-
 yf i ymadelar bywyd hwn, danfon dy Angelion sanct-
 im dwyn i fel y dygasant enaid *Lazarus* i'th deyr-
 as nefol. Derbyn fi y pryd hynny i'th hyfrydol bar-
 wys, yr hwn a addewaist ti i'r lleidr edifeiriol, yr
 un ar eiiddiben diweddaf ar y groes, oedd mor ddefo-
 mol yn erfyn dy drugaredda lle yn dy deyrnas. Ca-
 niadha hyn, o Crist er mwyn dy enw dy hun; i'r hwn
 legis y mae'n gyflawn ddyledus y byddo holl ogoniant,
 anrhyydedd, mawl, a brenhiniaeth yr awr hon, ac yn
 oesoedd, Amen.

T E R F T N

Galarnad Pechadur. Iw ganu fel y cbweched Psalm.

TA thro D' wyneb Arglwydd glas
 oddiwrth un truan agwedd
 yd o flaen dy borth yn awr
 mewn cystudd mawr yn gorwedd.
 i wyf yn gorwedd wrth dy ddor
 attolwg egor i mi ;
 i bod sy muchedd yn ddi rol
 iwy'n edifeiriol, gweli.
 i alw mono fi gar brân
 i roddi union gyfrif ;

Es wy'n cydnabod ty Nuw nael
y bywyd gwael oedd gennif.

Nid rhaid i mi addef chalch
bob enwir waith fu ry-dofst,
Tr y lutt ar modd yr oedd sy nglwyf,
ac fel yr wyl di wyddost,

Ti wyddost sydd yn awr Dduw cu
ar hyn a fu yn fanwl,

Ti wyddost belyd beth a ddaw
mae ar dy law di'r cwbwl.

Ti wnaethost Nefoedd yn un man
a ddaear tan wybrennau:

Ti wyddost beth fydd wedi hyn
a pheth oedd cyn y dechreu,

Felly sy holl feian i
byth rhagot ti ni chuddiwyd,
Oh di gwyddost hwynt eu gyd

y lle ar pryd y gwnaethwyd,
Rwy ddeigr hallt y dos am hyn

i erfyn a dymuno,

Megis bachgen a wnae ddrwg
yn ofnigwg iw guro,

Felly deunaf at dy borth
i ddilgwyl gymorth ddigon.

Sef dy drugaredd i lanhau
sy holl weliau budron.

Yn eth a geisiat sydd rodd wych
nid rhaid moi mynch henwi,

Tr hyn di gwyddost fy Nuw gwyn
cyn darfod gofyn i ti.

Trugaredd f' Arglwydd heb ddim mwy
yw'r cwbl 'rwy'n ei geisio,

Trugaredd yw fy newis lwydd,
rugaredd f' Arglwydd dyro.

TPader ar gân.

Ein Tâd nefol or uchelder
d' enw grafol a sansteiddier,
Bydded d' ewyllys ar ddaieren
fel y mae'n y Nefoedd lawen.

Dyro heddyw wir Jehofa
i ni ein beunyddiol fara,

Dyffwrdeuant o'n dyledich

fel y rhawn i'w cyd githmonogion,
demtafwn paid am twyso,
gwared ni rhag drwg in hudo,
canys eiddot yw teyrnasu,
nerth, gegoniant oll, a gallu.
Ia oes oeloeedd wrth yffyrrio,
yn dragwydd felly y byddo.

Amen.

Yr Annwyl Urddasol wraig, Margred, unig etifeddes Syr John Lloyd, Marchog a Serfiant or gyfraith, a chywely John Lloyd o Riwedog Esq. Gras a thangnbeddyf yn y byd hwn, a Gorfoledd tragyddol yn y byd addaw a ddeisgyf, R.V.

Fina byddwn yn euog o anair ac anufydd-dod (y w-ir dduwiol fryd senyw) ni allwn lai na gwneuthur yngoreu ar gyflawni eich dymuniad : lef, cyfeiethu y llyfr hwn yn y dafodiaith arferedig i ni ym mro Gwynedd : megis trwy hyn o beth, y byddwn yn dangos ewyllsgarwch rhwymedig i dalu diolch i chwi am eich amlddaioni, a'ch boneddigeidd-dra tuag ataf fi am heillo. Gwelwch mae hynny yw'r achos a bareddi mil anghofio fy ngwéndid am hanneallgarwch yn yr iaith, cyn belled, ag y bum mor dra gwrol om bryd (dau hyderu yn fy egni bychan fy hun) a bras hwytho trwsiad newydd ir etifedd hwn, or wisg gymreig oreu ar a fedrais i ei llunio, ai anfon yr wyf attoch megis at fammaeth ddiwyd, yr hon o etifeddiaeth sy'n dwyn parch a mawl am ymgeleddu elch iaithyddion. Pa wedd bynnac y darfu i mi ei osod allan, yr oedd fy ewyllys yn dda, a hynny yw'r cwbl a geiff ateb trofod, pe tynnaid hwnw oddiwrthi fe fuaseu fy mauch yn fymhwys i yn fuan ir ddaiar. Canys wrth yffyried y fath fyd yr hwn, ar fath gyfoethogrwydd o ieithoedd sydd yr awrhon o iawn, y fath ddyfnder o ddysceidiaeth, y fath glustiau moethus, a chyda hynny amled yw Cenawon *Momus* wenwynllyd, ni buaseu neb doeth yn rhyfeddu i hynny dagu fy amcainion gweiniaid yn eu dechreuad. Eithr ni wnaethym i gyfrif yn y byd or fath beth, gan fod gennif ewyllys da yn lle tarian t

Obligid

Oblegid pa beth a dery mor ffyrnig na eill ewyllys
ni dderbyn, pa beth sydd cyn anhawsed nas gwna ewy
llys da ef yn hawdd ? pa beth sydd cyfuwch na chyrraedd
edd ewyllys da ef ? Pe beth sydd mor haeddedigol, na thw
ynnill ewyllys da ef ? ewyllys da yw cariad, gwirion
edd, awdusr yr holl gelfyddydau, a goriad pob tryson
medd Demosthenes. I ddiweddu, nid oes dim cyfuw
yn y nefuwch ben, na dim cyn ised yngwaelod y dd
iar, nid oes dim mor ddyfn yn eigion perfedd celfydd
na dim mor guddiedig yn dirgelwch natur, ar nas gein
ewyllys da, ei amgylchu, ei agori, ei ddeongli, ai dda
eiddio. Pa wedd bynnac y darfu i egni fy ewyllys
ddwyn hyn o orchwyl ir lan, yr wyf yn diogelobeith
y byddwch chwi a phawb duwiol yn ei glodfori, ac ni
yn crassu i feio ar fy anwybodaeth. Er i migymmer
arnaf yn awr fod yn gyf-eisbydd, yr wyf yn cydnabod
ddaethym erioed i'radd i fod yn areitbydd parabl bê
i harddu fy myfyrdod ag ymadroddion cymmen, ac
chwenychwn gael fy nghryfrif yn wenieithydd i mi
hun nac i neb arall ; am hynny i fod yn fyrr, yr wyf y
delsys arnoch dderbyn fy nghariad, fy ewyllys, a
dystiolaetho honaw, wrth eich meddwol, eich gwasan
aerb, aeb gorchymyn, minau a orybymynnaf eich boll waj
anastb acb meddygian, i fod yn arogldarth endwedi
megis olew morwyn gall o flaen y goruchel oruchaf, y
y goruchafiaeth pennaf.

Eich cár acb cár, gorchymynwch o mynwch

R O W . V A U G H A N

A t y Darllenyydd.

F Yn wyl gyd-wladwr dealgar, dyma fi yn bwrw
y mauch oddiarnaf, eithr nid hwyrach cyn gynted
y delo yn dy olwg di, mae fy nhrwmlwytho a beiau y
fy ngwobr am dano : gad iddo, os fy nhynched yw hyd
ny, mae'n rhaid ei chroesawu : a gwrando dithen y
hwn wyt yn edrych ar wiscoedd fy mab maeth hwn,
tan cael tyllau yn ei ddillad a bydd di dy hun (p
bynnac wyt) yn wnsledydd iddon neu ir cyfryw yr am
ser nesaf, a thro, a thrin yn oreu ac y medrych, ac on
gydias fi yn talu y nechwynadref i ti, se fydd rhyw u

gwna yn ddiammeu. Nid wyf yn adrodd mo hyn er
wydwyn elwi gwag foliant l'mi fy hun; eithr i ddwyn ac
traeddeall i ti fy mod i yn ddibris am air y byd, pryd yr ae-
nathum i ddinoethify nyscediaeth egwan iddo; ac er
omwya rhoddi i ti argoel fy mod i yn cydnabod nad wyf
fond megis march bychan a anturieu fyned tan bwn
mwŷ nac a alleu ei ddwyn, yr wyfyma o eigion calon
aditifol yn fy ymddarostwng fy hunger bron Duw a
y dinion, i erfyn nawdd am fy meiau: gan orchymmyn
ei yngwaith at ein Leviaid dyscedig, iw gyweirio ai ddi-
feio megis y gwelont hwy fod yn oreu,

Am y llyfr hwn, a sail yr athrawiaeth syddynddo, nid
yw ond goleu canwyll yngoleuni yr Haul i mi ei glod-
fori; bydded y pedwerydd waith ar hugain y printiwyd
yn Saesnaeg, yn dystiolaeth o'i odidawgrwydd. Am y
mialth a arferais i iw gyfeiuthu; yr ydwyt fi yn gweled
cymaint o ragor rhyngddi ac iaith y Saeson, ag sydd
rhwng cochol newydd a Gerpyn clyttiog; ac etto nid
oes un sail o athrawiaeth yn y saith gelfyddyd, nad yw
wedi ei addurno yn eu hiaith hwy. Oh Frutaniaid
gwaedol, cymmerwch chwithau beth poen a thraul, i
osod allan eich tafodiaith gyfoethog; oddicithr i chwâl
fod or un feddwl a'r cymru seisnigaidd, y rhai sydd yn
tybied yn oreu ddeleu a diffoddi ein hlaithnï; fel y
byddeu yr holl ynys hon yn llefaru yn iaith y Saeson;
eithr beth yw hyn ond meddyl fryd anghriffisionogawl,
ac adeiladu cestill yn y rawyr, a dymuno i lawero enei-
diau yn y cyfamser, newynu am fara y bywyd.

Mwyaf peth sydd yn dyfod yn erbyn ein hiaith ni yd-
yw, anhawfed gan y cymru roddi eu plant i ddyfey, sef I
y mae'n well gan lawer dyn fod ei etisedd yn fuwch ei
fyw, na threilio gwerth buwch i ddysgu iddo ddarllain;
ac ni cheir yn lloegr nemmawr o eurych, neu scubwr
simneuau na fedro ddarllain, ac na byddo a'i lyfr tan ei
gessel yn yr Eglws, neu yn ei ddarllain pan fyddo'r
chos. O dyscwn ninnau gydfrodyr eu dilyn hwy yn
yn o beth, megis yr ydym ni yn ddigon parod i ddil-
eu harfer mewn pethau eraill. Yr ydym ni yn me-
llannu yr ynys hon o'i blaen hwy, er bod Camden a'i
uathrawiaeth ddyscedig, a llawer o ddyfgyblion iddo

At y Darlenniwyd.

yn gwadu Brutus, ac yn taeru mae Jeffrey o synwy i crisenodd o honaw gyntaf. A chan i migrybwylly hy ny, dyma ddychymyg **Camden** i chwi i'w ddarllain **Britania** (medd efc) o **Britbref**, **Pictus**, a tania y gal groeg, yr hwn a arwyddocca **gwlad**; ergo **Britania**; a felly rhoddi **Brutus** i g s̄c̄u mewn ogof anghoffadwriaeth **zagwyddol**. Cwſt ditheu mewna heddwch **Camden** lythrennog o'm rhan i, canys nid yw ran i Gristion lygr enwda y marw. Eithr am dy ddyscylion, er nad wy o ddysceidiaeth iw hatteb, mi allaf adrodd ty medd widdyt fel y gallasant chwythau, set, fy mod i yn tybied mae mwy o ran cael mawl ac anrhyydedd gan **Sachsen** ardderchawg, nag o ran dosparthu'r gwirionedd saethasant eu geiriau anguriol cywilyddus. Eithr ni wyf i yn ammeu na chant hwy eu hatteb gan ryw Frytwn calonnog, fel nad ei eu dychymygion yn gredadwy yn yr oeddnessaf. Ac rhag ofn i ti dybied fy mod yn myned o amgylch y llwybr, lefi adrodd peth amhezynol i ymarfer **Duvioldeb**, m i ddychwelaf at sihestyn drachefn.

Fe alleu y tybia llaweri mi gymmeryd mwy o ryddid yn scrifennu'r iath hon, nag yr oedd tadogaeth geiriau yn canniadhau. Eithrdeall, mae wrth fwrrw ferch ar gywyddau cymraeg, y cefais i y gyfrwyddywan sydd genif, ac yr wyf yn gobeitio i mi arfer y geiriau fathredig a arferodd hēn **Athrawon** o'm blaen i, a na chyfeillornais o athrawiaeth **Doctor Davis** yng Nghieuthad y Bibl, yr hwn yw'r unig **Plato** ardderchawg o'n hiaith ni. Os darf u i mi ddychymyg ymbell air ei mwyn eglurhau pyngciau celfyddgar: y mae'r hē **Fardd Hora**. Yn atteb trosof yn y geiriau hyn; sef,

.....*Licuit, semperq; licebit*

Signatum praesente nqua producere nomen:

Ut sique solij pronom mutantur i annos,

Prima cadunt, ita verborum vetus interit atas.

Ac nidoes gennif fi ond hyn iw ddywedyd wrthit, zlo'i ar y cwbl. Edrych a ddichon y llyfr hwn rodd meddyginiacth i'th enaid, neu syfrau eraill o'i gwyfelybi megis y Nyfr o diaethol a gysenwir llwybr byffordd i'r Neifion o gyfeuthad y llenwr dyscedig, am hanwyd athro

AT L. DARTLENDOD

Ro. **Lloyd** Ficar y waen, neu bregeth am ediseir
o wylt yr unrhyw gymreigyd rhagorol; ac oni
adiehos hynny beri i ti wellhau dy fuchedd, ni byddit
ti ddin gwell pa safodeu un oddiwrth y meirw i' th
wiaethu. Eithr os cei di ddaioni oddiwrth y Nyf
meddwl yn dy weddi am un a fydd rhwym i wae
r i'w iaith a'i wlâd y gwasanaeth a'r ufudd-dod go
r a fedro, tra byddo ei enw

Row. Vaughan.

Digwlyn yw gennif yn y deg iaith bêr.
Ddwyn yn y boen yn birfaith,
Os yddi was mybydd iaith,
Yn ym i gyd ddwyna am gwaiyb.

R. V.

C A R O L T R I B A N, o Destyn Duwioch,

Yn ym dechrau'r awr hon

Yn ail i'r Mab afradlon,

Trwy nerth Jesu y Mab rhâd,

Mi af at fy nhâd yn union,

Mi bechais mi gyffessas,

O flaen y Nefoedd uchaf,

Im galw mwy nid teilwng fi

Yn Fâb i ti'r goruchaf,

Mi dorrais bob gorchymwyn

A roddais im iw ganlyn,

Llawn o bechod wyf erioed,

O fawd fy nhroed im coryn.

Mewn pechod darfu yngeni

Ac trwy'n ymdroi mewn drysai;

Fel y ddafad yn y llwyn

Ynghanol twyn mieri.

Myfi a sum mor ddiffaith

(Heb wneuthur pris o'th gyfraith)

A myned fel yr hwch neu'r ci

Ynghyd am bryntni ganwaith.

Mi wnn i'm bechi yn oestad

Na haeddwn gaffael cennad,

O ran gfaidd sywyd drwg

I godi ngolwg attad.

Andetto rydwy'n gwybod,

I modd i gaer gollyngdod,
Er bod cyflawader i't Dduw's hedd
Mae mwy trugaredd ynod.
Miwn ddiddanwch hawddgar,
Llawenydd mawr di gymmar,
Fod maddeuant am bob tro.
I'r neb a fo'n edifar.
Rwy'n edifeiriol bellach,
Attolwg i ti eiriach
Dywaid Crist un gair o'th ras
Ac fe â dy was yn holliach,
Rwy'n meddwl gadael pechu
Yn llwythog yn trafael y,
Er mwyn caffael esmwythiad
Yn dyfod attad Jelu
Er bod fy aniweirdra,
Mor goch âr scarlat cocha,
Tydi ddichon fy Nawgwyn
Fy rhoi mor wyn ar eira.
O cladd yr ydwy'n erbyn
Yn medd dy Crist anwyl-ddyn
Cladd o cladd nas gallont hwy,
Fyth godi mwy i'm herbyn.
Duw crea i mi lân galon
I fod ith garu yn ffyddion,
Adnewydd daull fy mryd
O'm mewn a' th y'pryd union:
Dodi mi bur ammynedd
Tra byddwy'n dwyn fy muchedd
Yn fy mywyd ym mhob cam
I feddwl am fy niwedd,
Dysc i mi heddyw fedru
Fyw trwy lawn hyderu,
Fel pe byddeu siwr fy ngwedd
O fynd i'r bedd y foru,
Na roddwyf bwys na hyder,
Mewn da na dyn a fager,
Nac mewn dim ond ynot ti
Un Duw a Thri bob amser.
Dodi mi râs i edrych
A ganed i'w orchymynnych

gorchymmyn y Duw gwya
I'm yneuthur hyn a tyannych.

od i'ns i'm i Ddiyffyr,
Y byd, a gallael trechu,
crawd brwnt, a gochel gwall,
Rhag cael or fall fy maglu.

od i mi'n hyn o fywyd

Ddiogel obaith hyfryd,
swiol ffydd i fynd i'r dâith
A chariad perffaith hefyd.

thyred y *Messias*

Fei dyna ngwysc briodas,
yred chwyppyn hyn yw nghân
I gael dy lan gymdeithas,

.....*Olim hec meminisse jevabit.*

R. V.

*Dau ddyritriban a adowsi'd allan y waitb ggntaf, y mae
yn dangos lle deuant i fenn yng llyfr,*

ddiolch am gael meddô
dy ddonniau Arglwydd Jesu,

n enwedig fy Nuw ner
am amser edifar.

hefyd fy Nuw cyfion
i ddioch am y moddion,
Oh nad eled byth om gwydd
moth garedigrwydd tirion.

Lawl ir Cyfeithyd, o waitb HUGH LL OYD.

Id bychan Vychan, mawr a fu, dy enw.

Er datori i gymru

wyn ar fyr, dyn i arferu

Duwiolder, drwy Gamber gu,
ir fy lle darfu holl derfyn dy boen,
Dibennaist waith dichlyn,
ir sydd, fel cynnydd cannyn
Dy glôd, tra fo tafodyn.

Interpretis de seipso Epigramma.

G Waith yw hwn a haeddu ei wneuthur

Gan un a fac a mwy o synwyr.

Yn eiddo'r brenin, a cerfieddais
Cymreig yng Nghymru, a gynnwys druan ieuentydd
A ddiol iardud y darglennyydd,
Buddug ym y cyfeiethu,
Cymred wiliys ym lle gallu.
Miwn nad yw fy ngwaith anhymmig
Ond gwael iawn ac annyscedig,
Fel y mae ya rhodi cymmerwch,
Oni wnewch chwi well, canmolwch.

Chronogramma,

Arfer Duw ioldeb a Lafuriais i, yn oed Jesu:
Nes 1620.

Englynion i wylnos y Dioddefaint.

A'r rhwng Iddewon wyr rhy drygionus
F' a'f droganwyd felly,
Dydd mercher heuwer hyunny anrheg,
Y gwnaed ei frad yn gnawd fry.
Ar ddydd Jon, goleu guelwog anrheg,
Uarhyw oll-alluog,
Da Grist darpwyd i grôg hwyl
Cabled Jesu ambl Dywysog.
Ar ddydd gwener, Nes ddi-anwired
Croeshoeliwyd ei sawredd,
Iawn gof, yno'n gyfannedd
Y rhad Fab ei rhoed iw fedd.
Sadwrn ddydd cynnydd oclawyw goreuddawn
Gorweddodd Oen glan-ryw,
A'r trwydd y dydd od yw
N cyfodes cof ydyw.
Mab Dnu gwiwradd o goll
Gwedidwyn ei archoll;
Dyna'r anrheg deg digoll
A' dros ddyn si drawsedd oll.

a gododd

R.

